

Banal na Alaala
Elder Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo II

Espiritwal na Pagbangon

Mga Nilalaman:

Panimula ng Tagasalin

Ang Pinagpalang Nakatatanda, Schemamonk Paisios ng Bundok Athos, ay ipinanganak sa Cappadocia noong 1924. Lumaki siya sa Gresya. Mula pagkabata, namuhay siya nang pag-aascetismo. Noong 1950, siya ay naging monghe at ginugol ang karamihan ng kanyang oras sa Bundok Athos, pati na rin sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa at sa Bundok Sinai. Gumawa siya ng mga pambihirang gawa ng pag-aascetiko at sagana siyang pinagkalooban ng Panginoon ng iba't ibang kaloob ng biyaya. Sumunod sa kanyang banal na tawag, nagbigay siya ng espirituwal na gabay sa libu-libong tao at isa siya sa mga pinakapunong-puno ng biyaya at pinakamatatalinong Nanak na nabuhay sa makabagong panahon. Sumapit siya sa kapahingahan sa Panginoon noong ika-29 ng Hunyo/ika-12 ng Hulyo 1994. Ipinahimutak siya sa monasteryo ng mga babae ni San Juan na Teologo, na itinatag niya, sa nayon ng Suroti, hindi kalayuan sa Thessaloniki.

Sa pagitan ng 1998 at 2001, inilathala sa wikang Griyego ang unang tatlong tomo ng *Words* ni Nakatatandang Paisios. Napagpasyahan na simulan ang pagsasalin ng *Words* sa wikang Ruso sa Tomo II, dahil ang paksa nito ay partikular na napapanahon sa kasalukuyan. Ang mga kamakailang nakakabahalang pangyayari sa Rusya at sa buong mundo ay muling nagpapatunay sa katotohanan, kahalagahan, at pagka-madali ng mga salita ni Nanak na Paisios. Inaasahan naming makakatulong ang aklat na ito sa mga taong Ruso na magising mula sa kanilang pagtulog na dulot ng kawalang-interes at pagkasindak, at magiging isang makapangyarihang sandata ito sa paglaban sa mga mapanlinlang na pagsisikap na ibalik sila sa makasalanang pagtulog na ito.

Sa paunang salita ng Tomo I, inilarawan nang detalyado ng Pinakabanal na Madre Superiora Philothea kung paano isinasagawa ang gawain sa paglalathala ng 'Mga Salita' ni Nanak na Paisios. Ayonan naming buodin nang maikli ang kanyang mga paliwanag.

Naglingkod ang Nanak bilang espirituwal na ama ng Monasteryo ni San Juan na Teologo mula 1967 hanggang sa kanyang pinagpalang pagpanaw. Nanatili sa monasteryo ang kanyang espirituwal na pamana: mga liham para sa mga madre—pangkalahatan at indibidwal; mga tape recording at mga transcript sa shorthand ng mga pangkalahatang pag-uusap kasama siya; at mga tala na kinuha ng mga madre, na, sa pagpapala ng Ina Superior, ay agad na itinatala ang nilalaman ng bawat personal na pag-uusap kasama ang Nakatatanda pagkatapos nito. Ang espirituwal na pamana na ito ay inayos at ngayon ay inilalathala sa anyo ng magkakahiwalay na tematikong tomo, na pinagsama sa serye **Ang mga Salita** ni Elder Paissios ng Svyatogorsk. Kung kinakailangan, ang materyal mula sa koleksyon ay maaaring dagdagan ng mga sipi mula sa mga aklat na dati nang inilathala na isinulat ni Elder Paissios noong nabubuhay pa siya (tingnan ang listahan sa dulo ng tomong ito).

Kaya naman, sa edisyong Griyego, ang bawat kasunod na tomo ay hindi pagpapatuloy ng nauna, kundi maaaring ituring na hiwalay na aklat. Dahil dito, ang prayoridad na ibinigay sa paglalathala ng Tomo II sa salin na Ruso ay hindi magdudulot ng anumang kahirapan sa mambabasa. Kung ipagkakaloob ng Diyos, ang mga salin sa wikang Ruso ng Tomo I, at kasunod nito ang Tomo III, ng **Mga Salita** ni Nanakang Paisios ay ilalathala sa malapit na hinaharap, at pagkatapos noon ay aakupin ng bawat tomo ng edisyong Ruso ang kani-kanilang nararapat na kinalalagyan.¹

Ang wika ng **Mga Salita** ni Nanak na si Paissios ay kahanga-hangang buhay at puno ng tayutayang pananalita, na sagana sa mga diyalektal na ekspresyon, mga idyomatikong parirala, mga kasabihan at iba pa.

Sa ilang pagkakataon, hindi naging posible ang isang estilistikong tapat na pagsasalin sa Ruso. Dapat ding tandaan na, sa pagbubuo ng aklat, madalas na isinama ang mga sipi mula sa iba't ibang genre—epistolar, hagiograpikal, pasalitang pag-uusap, at iba pa—sa loob ng iisang konteksto. Nagdulot ito ng karagdagang hamon habang isinasagawa ang pagsasalin. Ipinapaabot ng tagasalin ang kanyang taos-pusong pasasalamat sa lahat ng nag-ambag sa edisyong ito at umaasa na ang espirituwal na binhi ni Nanakong Paissios ay matatanim sa mabuting lupa at magbubunga ng masaganang bunga sa bukas-palad na mga puso ng mga mambabasa ng Ruso, 'na nakaririnig ng salita at tinatanggap ito, at nagbubunga...' (Marcos 4:20). Amen.

Tunay na Siya'y Muling Nabuhay!

Tunay nga siyang muling nabuhay!

Hieromonk Dorimedont. Bundok Athos. Pasko ng Pagkabuhay, 2001.

Panimula

Simula pa noong 1980, pinag-usapan ni Nanak na Paisios sa amin ang mga mahihirap na panahong darating. Madalas niyang inuulit na tayo rin ay maaaring kailanganin na tiisin ang marami sa mga inilalarawan sa Aklat

¹ Ang Mga Tomo I, III, IV at V ng **Mga Salita** ni Nakatatandang Paissios ay naipalathala na. Ang Tomo VI ng **Mga Salita** ay kasalukuyang inihahanda para sa paglalathala. – *Tala ng Patnugot*.

ng Pahayag. Sa pamamagitan ng kanyang mga aral, hinangad niyang gisingin sa atin ang isang malusog na pakiramdam ng pagmamalasakit, upang mapalakas natin ang ating espirituwal na pakikibaka at labanan ang diwa ng kawalang-interes na, ayon sa nakikita ng Nakatatanda, ay unti-unting sumisingaw sa mismong puso ng buhay monghe. Sa pamamagitan ng kanyang mga pag-uusap, hinangad ng Nanak na tulungan kaming alisin ang pagmamahal sa sarili at malampasan ang aming mga kahinaan, upang ang aming panalangin ay magkaroon ng lakas. "Dahil sa ating mga kahinaan," wika niya, "nagiging mahina ang ating panalangin, at hindi na natin matutulungan ang ating sarili o ang iba. Nauuwi sa kawalan ng silbi ang mga tagapagbigay-senyas. At kung hindi gumagana ang mga tagapagbigay-senyas, nahahuli ng kaaway ang natitirang mga mandirigma."

Sa paunang salita ng Unang Tomo ng 'Mga Salita' ng yumaong Nanak, na may pamagat na 'Sa Pighati at Pag-ibig para sa Makabagong Tao', ipinaliwanag kung paano nabuo, nangolekta, at naisistematisa ang materyal na nagsilbing simula ng pagbubuo ng koleksyon ng 'Mga Salita' ni Nanak Paissios ng Svyatogorsk. Ang ikalawang tomo ng "Mga Salita", na may pamagat na "Espirituwal na Pagbangon", ay naglalaman ng mga salita ng Nakatatanda tungkol sa mga paksang may kaugnayan sa realidad ng ating panahon. Ang mga salitang ito ay nanawagan sa atin ng patuloy na pagiging mapagmatyag at naghahanda sa atin para sa mga mahihirap na sitwasyong maaaring pagdaanan natin. Pagkatapos ng lahat, nasaksihan na natin ang madalas na sinasabi ng Nanakeng: 'Dadaan tayo sa mga bagyo—sunod-sunod. Sa loob ng ilang taon, ganito ang magiging kalagayan: pangkalahatang kaguluhan saanman.'

Ang ikalawang tomo ay nahahati sa limang bahagi. Ang unang bahagi ay tumatalakay sa pangkalahatang kawalang-interes at kawalang-panagutan na laman sa ating panahon, at sa katotohanang, sa kasalukuyang kalagayan, tungkulin ng isang masigasig na Kristiyano na tulungan ang iba sa pamamagitan ng pagpapabuti sa sarili, pag-iingat sa kilos, pagpapahayag ng pananampalataya, at panalangin. "Hindi ko kayo hinihikayat na maghawak ng mga placard," sabi ng Nakatatanda, "kundi itaas ang inyong mga kamay sa Diyos." Sa ikalawang bahagi ng aklat, si Ama Paissius, nang hindi nililimitahan ang mambabasa sa isang gawaing debosyonal lamang, ay nagpapasiklab ng sigasig para sa espirituwal na pagsusumikap, pagkatapos nito ay iniwan ang bawat tao na may pakikibaka na naaayon sa kanilang lakas at sigasig, na naglalayong mabuhay sa isang paraisiong lupa—ibig sabihin, isang buhay kay Cristo. Tinalakay sa ikatlong bahagi ang panandaliang diktadurya ng Antikristo, na magbibigay sa mga Kristiyano ng paborableng pagkakataon, muli pagkatapos ng Banal na Pagbibinyag, upang kusang-loob na ipahayag si Cristo, isagawa ang isang gawa ng pananampalataya, at magalak nang maaga sa tagumpay ni Cristo laban kay Satanas. Tulad ng sinabi ng Nakatatanda, kahit ang mga santo ay maainggit sa ganoong pagkakataon: "Marami sa mga santo ang hihingiing mabuhay sa ating panahon, upang makagawa sila ng isang gawa ng kabayanihan. Ngunit ito ay napunta sa atin... Hindi tayo karapat-dapat; sa pinakamaliit, aminin natin ito." Upang malampasan natin ang ganitong mahihirap na panahon nang nararapat, dapat nating linangin sa ating sarili ang isang partikular na tapang at diwa ng pagkamapagkawangawa. Ang ika-apat na bahagi ng aklat na ito, na nakalaan sa Banal na Paggabay, pananampalataya, pagtitiwala sa Diyos at sa tulong na ipinagkakaloob Niya, ay tinatalakay ang pinagmumulan ng ating lakas upang malampasan ang anumang kahirapan. Sa wakas, binibigyang-diin ng ikalimang bahagi ng aklat ang pangangailangan at kapangyarihan ng taos-pusong panalangin, 'na isang makapangyarihang sandata' para mapagtagumpayan ang patuloy na lumalaganap na kasamaan. Hinahamon ng Nakatatanda ang mga monghe na panatilihin ang ganap na kahandaan sa pakikipaglaban, katulad ng mga sundalo sa panahon ng digmaan. Hinihikayat niya ang mga monghe na walang humpay na suportahan ang mundo sa pamamagitan ng panalangin at magsikap na panatilihin ang tunay na diwa ng monastisismo mula sa pagbabago, pinangangalagaan ang lebadura para sa mga susunod na

henerasyon. Ang huling kabanata ay tinutukoy ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at binibigyang-diin ang pangangailangan ng pagsisisi.

Tulad ng dati, ang katwiran ang panukat ng Matanda sa kanyang mga salita at gawa. Sa mga sumusunod na kabanata, makikita natin na sa isang pagkakataon ay hindi pinutol ni Ama Paissios ang kanyang panalangin, gaano man kasigasig na kumatok ang mga mainip na peregrino gamit ang martilyo sa tarangkahan ng kanyang selda, na sumisigaw: 'Tigilan mo na ang pagdarasal, Geronda, hindi naman maiinis ang Diyos!' — samantalang sa isa naman, lumalabas siya sa mundo dahil ang kanyang hindi pagdalo sa isang pampublikong protesta ay maaaring maling intindihin at makasakit sa Simbahan. Sa isang pagkakataon, ang Nakatatanda, na nag-aalab sa banal na pagkondena, ay tumitindig laban sa mga panlalait; sa isa pa naman, tahimik na lamang siyang nananalangin para sa nanalait. Kaya, hindi dapat magmadali sa pagbuo ng konklusyon ang mambabasa hangga't hindi pa niya maingat na nababasa ang aklat mula pabalat hanggang pabalat. Dapat tayong maging lalo nang maingat kapag kumukuha ng sipi mula sa mga aral ng Nakatatanda, sapagkat kung hindi ito inilagay sa tamang konteksto, maaari nitong itulak ang ating mga kausap sa maling konklusyon. Dapat tandaan na ang dahilan ng sinabi ni Ama Paissios ay palaging isang tiyak na pangyayari o tanong, at ang mga salita ng Nakatatanda ay nakatuon sa isang tiyak na tao, na ang kaligtasan ng kaluluwa ang pinakahuling layunin ng tagapagsalita.

Ang mga nakakakilala kay Nanak na si Paisios ay naaalala ang lambing na sumibol sa kanilang mga puso mula sa kanyang mga salita, gaano man ito minsan katigas. Ito ay dahil ang layunin ng Nanak ay palaging pagalingin ang kasamaan, hindi ito markahan ng kahihiyan. Hindi niya hinamak ang damdamin ng kanyang kausap, kundi tinulungan siyang palayain ang kanyang kaluluwa mula rito. Kaya naman, ang mismong mga salita ng Nakatatanda ay maaaring magkaroon ng ibang—at marahil hindi nakapagpapagaling—na epekto kung aalisin ang orihinal nilang ugnayan sa taos-pusong habag at pagmamahal para sa taong kanyang kinausap. Sa halip na banal na aliw at pakiramdam ng kapanatagan, maaari nilang maghasik ng pagdududa at takot sa puso ng mga tao, o humantong sa matitinding pananaw. Ngunit ang ating Nakatatanda ay hindi isang taong may makitid na pag-iisip o sumasobra; ang kanyang pag-aalala ay ang mabahagi ang kabutihan nang may kabaitan — upang ito ay magdulot ng kapakinabangan. Siyempre, hindi siya nag-atubiling sabihin ang katotohanan, ngunit sinabi niya ito nang may katwiran; nang makita niya ang paglapastangan sa banal, sumiklab sa kanya ang apoy ng banal na pagkondena; hinulaan niya ang mga kakila-kilabot na pangyayaring darating pa, subalit ang kanyang pag-uugali ay hindi nagdulot ng takot o pagkabahala. Sa kabaligtaran, ipinahahayag ng kanyang mga salita sa iyo ang pag-asa at kagalakan ng Pasko ng Pagkabuhay; gayunpaman, ito ay isang kagalakang sumusunod sa sakripisyo, isang kagalakang nagkakaisa sa isang tao at kay Cristo. Kung gayon, kung ikaw ay nagkakaisa kay Cristo, kung nakikibahagi ka sa mistikal na buhay ng Simbahan at tinutupad mo ang Kanyang mga utos, wala kang dapat ikatakot: 'ni ang mga demonyo ni ang mga paghihirap.' Tulad ng sinasabi mismo ng Nakatatanda sa kanyang karaniwang masigla at masayang tinig: 'Kapag itinaon mo ang iyong "sarili", agad na pumapasok sa iyo si Cristo.' Ito ang mismong layunin ng buong buhay na espiritwal; kaya naman binibigyang-diin ni Ama Paissios ang isa sa mga panganib na naghihintay sa isang Kristiyano: kung hindi pinagyayaman ang diwa ng pagsakripisyo sa sarili, imposible na maging bahagi ng buhay ni Cristo. Kung walang pagsakripisyo sa sarili, magiging isang Kristiyanong pangalan lamang ang isang tao, isang taong kulang sa panloob na buhay. Maaaring mabigla ang ilang mambabasa sa katotohanang, sa kanyang mga salaysay, madalas na binabanggit ng Nakatatanda ang kanyang sariling buhay, at tila madali at natural siyang nagsasalita tungkol sa mga himalang kanyang naranasan. Ngunit dapat tandaan na, sa pagsulat sa papel ng mga sinabi ng Nakatatanda, imposibleng maiparating ang hirap na naranasan niya sa pagsasalita tungkol sa sarili, gayundin ang presyur na ipinataw sa

kanya dahil dito. Minsan, nangyayari na ang Nakatatanda ay nagsasalaysay ng isang pangyayari sa iba't ibang madre nang pira-piraso at may magkakaibang detalye; pagkatapos, tuwing maaari, napaka-mahiyain naming sinusubukang 'hugutin' mula sa kanya ang impormasyon upang mapunan ang mga puwang sa kanyang salaysay. Kaya, sa loob ng dalawampu't walong taon na ginabayan niya ang monasteryo sa espiritwal na paraan, ibinunyag sa amin ni Kapatid na Paisios (upang matulungan kami) ang ilan sa mga makapangyarihang pangyayari sa kanyang buhay. Ito ay isang 'espiritwal na kaloob' para sa amin. Kaya, nang makita niyang walang palatandaan ng espirituwal na pag-unlad na kanyang inaasam, labis siyang nalungkot, hanggang sa minsan niyang masabi: 'Pinapabundok ko ang buhangin.'

Pinapasalamatan namin ang lahat ng, bilang paggalang sa mga salita ng Nakatatanda, ay nagbasa ng mga sumusunod na katuruan bago ang kanilang paglalathala at nagbigay ng kanilang mga puna rito, pati na rin ang mga, sa pamamagitan ng pagbibigay-diin na ang mga katuruan ng Nakatatanda ay nakatuon sa buong Simbahan, ay nagbigay-inspirasyon sa amin na ipagpatuloy ang gawaing aming sinimulan.

Nananalangin kami na, sa pamamagitan ng pagdalitangin ng banal na Kura na si Paissios, na, ayon sa patotoo ng marami, binabantayan tayo araw at gabi at tinutulungan tayo sa pamamagitan ng kanyang banal na pag-ibig, ang kanyang mga salita, na nakalap sa bolyum na ito, ay magtanim sa atin ng isang malusog na malasakit, upang tayo ay magpursige nang may sigasig, at ang kasamaan ay mapalayas, at ang kapayapaan ng Diyos ay maghari sa lupa. Amen.

Ang Pagpapahinga ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, 1999

Abeya ng Kumbento ni San Juan na Apostol at Ebangelista

Juan na Teologo, Sister Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid sa Kristo.

— Geronda, bakit mo iniwan ang kaliva at papasok ka sa gubat?

— Saan ka pa makakakita ng katahimikan, sa selda! May kumatok mula roon, may kumatok mula rito. Nakahanap ako ng magandang lugar sa isa sa mga dalisdis. Kung malusog ako, magtatayo ako roon ng isang himpilan ng panalangin, isang radar. Napakagandang lugar, eksakto ang kailangan para sa tag-init, puno ng mga puno... Makakaya kong tumayo sa sarili kong mga paa doon. Kung matutupad ko ang aking mga tungkuling monastiko, iyan ang aking kagalakan, ang aking sustansya! Pasyal ka rin minsan!..

Panimula (mula sa mga salita ng Nakatatanda)

"Upang makapasok sa Konseho ng Diyos, dapat maging 'kinatawan' ng Diyos ang isang tao, sa halip na maging isang taong kumukuha ng mga kumportableng posisyon para sa sarili"

— Geronda,², ano ang pananaw mo sa mga nangyayari?

— Paano mo ito nakikita?

— Ano ang sasabihin natin, Geronda? ... Ikaw ang nagsasabi nito sa atin.

— Nababahala ako sa laganap na pagiging kampante. May kumukulo. Hindi pa natin lubos na nauunawaan ang ating kapanahunan o ang katotohanang mamamatay tayo. Hindi ko alam kung ano ang magiging bunga ng lahat ng ito; napakakumplikado ng sitwasyon. Nakasalalay sa iilang tao ang kapalaran ng mundo, ngunit pinipigil pa rin ng Diyos. Kailangan nating manalangin nang taimtim at may malaking pagdadalamhati na humawak ang Diyos sa mga nangyayari. Magsimula tayo rito nang may sigla at magsimulang mamuhay nang espiritwal. Napakahirap ng mga panahong ito. Maraming uling, basura, at kawalang-interes ang naipon — at upang matangay ang lahat ng ito, kailangan ng malakas na hangin. Sinasabi noon ng mga nakatatanda na darating ang panahon na magsisimulang magwala ang mga tao. [At ngayon]—ginuguba na nila ang mga bakod, hindi na iniisip ang anumang bagay. Nakakatakot! Dumating na ang kaguluhan ng Torre ng Babel! Basahin ang panalangin ng tatlong kabataang lalaki sa³ at makikita mo kung gaano sila kapayak sa pagdarasal.

At sa Awit 82: *'O Diyos, sino ang katulad Mo? Huwag kang manahimik...'* Ito ang kailangan; kung hindi, huwag asahan ang anumang mabuti. Kinakailangan ang banal na pakikialam.

May ilang karamdaman sa Europa na lumilitaw at lalo pang lumalala. Isang pinuno ng pamilya — isang Cypriot na nakatira sa Inglatera — ang nagsabi sa akin: "Nasa espiritwal na panganib tayo. Kailangan nating lumikas sa Inglatera kasama ang buong pamilya." Tingnan — may isang ama na ikinasal ang anak niyang babae, may isang ina na ikinasal ang anak niyang lalaki... Mga bagay na nakakahiya pang banggitin. At tayo'y natutulong nang mahimbing. Hindi ko sinasabing magdala tayo ng mga placard, kundi ituon ang ating pansin sa malaking panganib na nasa unahan at itaas ang ating mga kamay sa Diyos. Pag-isipan natin kung paano natin mapagtatanggol ang ating sarili laban sa kasamaan. Dapat nating panatiliing nakapindot ang paa sa preno, dahil may tendensiyang ayusin ang lahat [pantayin ang lahat]. Ngayon, ay panahon upang manalangin sa mga salita ng propeta: *"Pababa ninyo ang kanilang mga prinsipe, O Oriva at Ziva, at Zevaya at Salman... na nagsasabi: 'Sakupin natin para sa ating sarili ang santuwaryo ng Diyos.'"*⁴

May malaking kaguluhan. Sobrang gulo; naguguluhan ang isipan ng mga tao. Ang mga tao ay parang mga bubuyog. Kapag tinamaan mo ang pugad, lilipad palabas ang mga bubuyog, magsisimulang umingay ng 'woo-oo-oo...' at, sa pagkabagabag, lilipad-lipad sila sa paligid ng pugad. Pagkatapos ay susunod sila sa direksyon kung saan hihimas ang hangin. Kung hangin mula sa hilaga, babalik sila sa pugad; kung mula sa timog, lilipad sila palayo. Ganoon din ang mga tao, na ngayon ay binabayo ng 'pambansang hilaga' at ngayon naman ng 'pambansang timog', at ang kanilang mga mahihirap na ulo ay lubos na nalilito. Gayunpaman, sa kabila ng lahat ng kaguluhang ito, nararamdaman ko ang isang tiyak na kapanatagan sa loob ko, isang tiyak na tiwala. Maaaring natuyo ang puno ng oliba, ngunit tutubo itong muli ng mga bagong usbong. May ilang Kristiyano na tinatahanan ng Diyos. Nariyan pa rin ang mga tao ng Diyos, ang mga taong mapagdasal, at ang Mabuting Panginoon ay matiisin sa atin at itatama muli ang lahat. Ang mga taong mapagdasal na ito ang nagbibigay sa atin ng pag-asa.

² Ang Geronda ay isang marangal na panawag para sa isang espiritual na ama. — *Tala ng tagasalin*

³ Tingnan ang Dan. 2:21, ang panalangin ni Azariah at ang awit ng tatlong kabataan. (Dito at sa kabuuan, lahat ng sanggunian sa Banal na Kasulatan ay mula sa Bibliyang Slavonic.)

⁴ Awit 82:12–13. Tingnan ang Mga Hukom 7 at 8.

Huwag kang matakot. Tayo, bilang isang bayan, ay nakalampas na sa napakaraming unos at hindi tayo nasawi. Kaya matatakot ba tayo sa unos na malapit nang dumating? Hindi rin tayo masisawi ngayon! Mahal tayo ng Diyos. May lakas na nakatago sa loob ng isang tao para sa oras ng pangangailangan. Ilang taon lamang ng kahirapan. Isang unos lamang.

Sinasabi ko ito sa inyo hindi upang takutin kayo, kundi upang malaman ninyo kung nasaan tayo. Para sa atin, ito ay isang napakagandang pagkakataon; ang paghihirap at pagkamartir ay isang dahilan para ipagdiwang. Maging kasama si Kristo, mamuhay ayon sa Kanyang mga utos, at manalangin upang mapagtagumpayan ninyo ang mga pagsubok na ito. Isantabi ninyo ang inyong mga pagnanasa upang makarating ang Banal na Grasya. At kung ang isang malusog na pakiramdam ng pag-aalala (tungkol sa ating kinaroroonan at sa mga naghihintay sa unahan) ay mamamayani sa atin, malaking tulong ito upang gawin natin ang mga kinakailangang hakbang at ihanda ang ating mga sarili. Nawa'y maging katamtaman ang ating pamumuhay. Mabuhay tayo nang mas espirital, maging mas palakaibigan, tulungan ang mga nagdurusa, at tulungan ang mga mahihirap nang may pag-ibig, habag, at kabaitan. Manalangin tayo na magpakita ang mabubuting tao.

Ipapakita ng Diyos ang daan palabas

Iuugit ng Mabuting Panginoon ang lahat sa pinakamainam na paraan, ngunit kailangan ng malaking pasensya at pag-iingat, sapagkat madalas, sa kanilang pagmamadali na kalasin ang mga buhol, lalo lamang nilang pinapalito ang mga ito. Kinakalasan ng Diyos ang mga ito nang may pasensya. Ang nangyayari ngayon ay hindi magtatagal. Hahawakan ng Diyos ang Kanyang walis! Noong 1830, maraming tropang Turko sa Banal na Bundok, kaya sa loob ng ilang panahon ay wala nang kahit isang monghe na naiwan sa Monasteryo ng Ivron. Umalis na ang mga ama — ang iba ay may dalang banal na relikyang, ang iba naman ay upang tumulong sa pag-aalsa. Isang monghe lamang ang dumarating mula sa malayo upang sindihan ang mga lampara at magwalis sa sahig. Puno ng mga armadong Turko ang loob at labas ng monasteryo, at ang dukhang kaluluwang ito, habang nagwawalis, ay nagsasabi: 'Ina ng Diyos! Ano kaya ang mangyayari?' Isang araw, habang taimtim na nananalangin sa Ina ng Diyos, nakita niya ang isang Babae na lumalapit sa kanya, na ang mukha ay nagniningning at maliwanag. Ito ang Ina ng Diyos. Kinuha Niya ang walis mula sa kanyang kamay at sinabi: 'Hindi mo alam kung paano magwalis nang maayos; Ako na ang magwawalis.' At Nagsimula Siyang magwalis, at saka naglaho sa loob ng altar. Makalipas ang tatlong araw, umalis na ang lahat ng Turko! Pinalayas sila ng Ina ng Diyos. Anumang hindi totoo, itataboy ng Diyos, gaya ng pagtanggap ng luha sa munting mumo sa mata. Gumagawa ang demonyo, ngunit gumagawa rin ang Diyos, na binabago ang masama tungo sa mabuti, upang magbunga ng kabutihan. Halimbawa, kunin ang isang baldosa: maaaring masira ito, ngunit ginagawa ng Diyos ang isang magandang mozaiko mula sa mga piraso. Kaya, huwag kang mawalan ng pag-asa kahit man lang, sapagkat ang Diyos ay higit sa lahat ng bagay at lahat ng tao; Siya na namamahala sa lahat ay papahirin ang bawat isa sa hukuman upang sagutin ang kanilang mga gawa, at alinsunod dito, ang bawat isa ay makakatanggap ng kanilang gantimpala mula sa Kanya. Ang mga nag-aambag sa kabutihan sa anumang paraan ay gagantimpalaan, at ang mga gumagawa ng masama ay parurusahan. Sa huli, ilalagay ng Diyos sa tamang lugar ang lahat ng bagay, ngunit bawat isa sa atin ay mananagot sa kanyang ginawa sa mga mahihirap na panahong ito sa pamamagitan ng ating mga panalangin at gawaing mabuti.

Ngayon, may mga pagtatangka na sirain ang pananampalataya, at, upang pabagsakin ang estruktura nito, tahimik na tinatanggal nang paisa-isa ang mga bato. Gayunpaman, tayong lahat ay may pananagutan sa pagkawasak na ito: hindi lamang yaong mga nag-aalis ng mga bato at nagdudulot ng pagkasira, kundi pati na

rin tayo na nasasaksihan ang pagkawasak ng [pananampalataya] at hindi gumagawa ng anumang pagsisikap upang patatagin ito. Sinumang maghihikayat sa kanyang kapuwa na gumawa ng masama ay mananagot sa Diyos para rito. Ngunit ganoon din ang nangmamasid lamang noon: sapagkat nakita rin nila ang isang tao na gumagawa ng masama sa kanyang kapuwa at wala silang ginawa upang pigilan ito. Madaling maniwala ang mga tao sa isang taong marunong humikayat.

— Ang mga tao, Geronda, ay parang mga hayop...

— Wala akong reklamo tungkol sa mga hayop. Alam mo, hindi makagawa ng malaking kasamaan ang mga hayop dahil wala silang rason, samantalang ang taong lumihis nang malayo sa Diyos ay nagiging mas masama pa kaysa sa pinakamalupit na hayop! Gumagawa sila ng malaking kasamaan. Ang matapang na suka ay gawa sa maasim na alak. Ang iba pang artipisyal na uri ng suka ay hindi kasing tindi... Mas nakakatakot pa kapag nakipagsabwatan ang diyablo sa isang tiwaling tao; doon ay nagdudulot siya ng dobleng kasamaan sa iba, gaya ng mga makamundong kaisipan na kapag nakipagsabwatan sa laman, nagdudulot ng mas malaking kasamaan sa laman. Upang makipagtulungan ang diyablo sa ganitong tao, kailangan niyang mapagkakatiwalaan sila; ang taong ito ay dapat mas pinipili ang kasamaan at tinatago ito sa kanyang sarili.

Kaya nga, ingatan tayo ng Diyos, [sadyang] lilikha ng mga kahirapan para sa atin ang mga tiwaling ito, at gagambalain ang ibang tao at mga monasteryo. Magtataglay sila ng sama ng loob sa Simbahan at sa monastisismo dahil pinigilan nito ang kanilang mga plano. Ang kasalukuyang sitwasyon ay maaari lamang labanan sa espiritwal na paraan, hindi sa makamundong paraan. Lalo pang titindi ang bagyo, at huhugasan nito sa pampang ang mga lata, basura, at lahat ng uri ng kalat, at saka lalinawin ang sitwasyon. At makikita ninyo kung paano, sa sitwasyong ito, ang ilan ay makakatanggap ng nararapat na gantimpala, samantalang ang iba naman ay babayaran ang kanilang mga utang. Malalaman ninyo na ang pagdurusang dinaranas ng mga tao ay hindi magiging masyadong mabigat para sa kanila, bagaman, siyempre, hindi rin nila sasabihin na 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos'.

Kailanma'y minamahal tayo ng Diyos! Kung ang nangyayari ngayon, ang⁵, at ang kanilang pinaplanong gawin, ay naganap dalawampung taon na ang nakalipas, noong ang mga tao ay mas nasa kagulatan sa espiritwal, sana ay naging napakahirap. Ngayon ay alam na ng mga tao: ang Simbahan ay naging mas matatag. Mahal ng Diyos ang tao—ang Kanyang nilikha—at tatalagaan Niya ang kanyang mga pangangailangan, basta't ang tao mismo ay maniwala at sumunod sa Kanyang mga utos.

"Sumpain ang sinumang gumagawa ng gawain ng Panginoon nang pabaya..."⁶

Noong mga nakaraang panahon, kung ang sinumang debotong monghe ay ginugugol ang kanyang oras sa pag-aalala tungkol sa kalagayan ng mundo, siya ay ikukulong sa isang tore.⁷ Ngayon ay kabaligtaran: ang isang debotong monghe ay dapat ikulong sa isang tore kung hindi siya nagpapakita ng interes o hindi nagmamalasakit sa kalagayan ng mga nangyayari sa mundo. Sapagkat noong nakaraan, ang mga namumuno ay may Diyos sa kanilang kalooban, samantalang ngayon marami sa mga nasa kapangyarihan ang hindi naniniwala sa Kanya. Sa

⁵ Ibinigay noong Hunyo 1985. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong tagapaglathala ay ibinibigay nang walang sanggunian.)

⁶ Jer. 48:10.

⁷ Isang mataas na estrukturang pangdepensa ng mga monasteryo ng Banal na Bundok, ginagamit para sa proteksyon laban sa mga pirata.

kasalukuyan, marami ang nagnanais na wasakin ang lahat: ang pamilya, ang kabataan, ang Simbahan. Sa panahon ngayon, ang magpakita ng interes at magmalasakit sa kalagayan ng ating mga kababayan ay isang akto ng pananampalataya, sapagkat ang estado ay nakikipagdigma laban sa Banal na batas. Ang mga batas na ipinapatupad nito ay nakatuon laban sa batas ng Diyos.

Mayroon ding mga taong lubhang walang pakialam na hindi kinikilala ang Simbahan bilang isang [banal] na institusyon, at tinatrato ang sariling mga tao nang may kayabangan; gayunpaman, upang bigyang-katwiran ang kanilang sariling katamaran, sinasabi nila: 'Sinasabi ni Apostol Pablo na hindi dapat pakialaman ang mga bagay sa mundo'—at nananatiling walang pakialam. Ngunit may iba pang nasa isip ang Apostol Pablo. Noong panahong iyon, nasa mga idolatrang bayan ang kapangyarihan. Ang ilan ay humiwalay sa estado at naniwala kay Cristo. Sa mga taong tulad nito sinabi ni Apostol Pablo: 'Huwag ninyong pag-alalahanin ang mga bagay ng mundong ito,' upang mapaghiwalay nila ang kanilang sarili sa mundo, sapagkat ang buong mundo ay mapag-idolo.⁸ Gayunpaman, mula nang si Constantine the Great ay maghari at magwagi ang Kristiyanismo, unti-unting nabuo ang isang dakilang Kristiyanong Tradisyon, na binubuo ng mga simbahan, monasteryo, sining, mga ritwal na pang-lituriya at iba pa. Kaya naman, tungkulin nating pangalagaan ang lahat ng ito at huwag hayaang wasakin ito ng mga kaaway ng Simbahan. Narinig ko pa nga ang mga ama sa espirituwal na nagsasabing: 'Huwag ninyong pansinin ito!' Kung taglay nila ang malaking kabanalan at, sa pamamagitan ng panalangin, ay nakarating sa isang kalagayan na wala nang ibang nakakaakit sa kanila, hahalikan ko ang kanilang mga paa. Ngunit ngayon ay wala silang pakialam, dahil nais nilang maging mabuti ang ugnayan nila sa lahat at mamuhay nang walang alalahanin.

Hindi katanggap-tanggap ang kawalang-interes kahit sa mga layko, lalo na sa mga taong espirituwal. Ang isang tapat at espirituwal na tao ay hindi dapat gumawa ng anumang bagay nang walang pakialam. *'Sumpain ang gumagawa ng gawain ng Panginoon nang pabaya...'*⁹ —sabi ni propeta Jeremias.

Tulungan natin ang mga tao sa espirituwal na paraan

Noong mga nakaraang panahon, anim sa sampung tao ang matatakutin sa Diyos, dalawa ang katamtaman at dalawa ang walang pakialam, ngunit kahit ang huli ay may pananampalataya sa kanilang kalooban. Hindi ganoon ngayon. Hindi ko alam kung hanggang saan ito hahantong. Subukan nating tulungan ang mga tao sa espirituwal ngayon, sa abot ng ating makakaya. Upang — gaya ng sa panahon ng Baha, sa Arka ni Noah, gayundin ngayon — may ilan na maliligtas at hindi mapapabaya sa espirituwal. Nangangailangan ito ng malaking atensyon at pagninilay: suriin kung ano ang nangyayari mula sa iba't ibang anggulo at tulungan ang mga tao. Sa tingin mo ba ay nasisiyahan ako kapag nagtitipon ang mga tao, o gusto kong makita ang ganoong karaming tao? Hindi, ngunit sa kalagayang kinaroroonan natin, ang mga kaluluwang ito ay nangangailangan ng kaunting tulong. Hindi ako naging pari para hindi makisalamuha sa mga tao, at sa huli ay mas lalo pa akong nakikitungo sa kanila. Ngunit alam ng Diyos ang aking kalikasan at binibigyan Niya ako ng higit pa kaysa sa ibibigay Niya kung ginawa ko ang gusto ko. Ilang ulit ko nang hiniling sa Ina ng Diyos na bigyan ako ng isang tahimik at liblib na lugar, upang wala akong makita o marinig at makapamanalangin para sa buong mundo, subalit hindi Niya

⁸ Ihambing sa 2 Tim. 2:4.

⁹ Jer. 48:10.

ako pinapakinggan; samantalang pinapakinggan naman Niya ang iba kong mga kahilingan na walang kabuluhan. Ngunit tingnan mo, bago pa man dumating ang mga tao, pinahihigaan ako ng Diyos dahil sa pagkakasakit upang ako'y makapahinga. Hindi Niya ibinibigay sa akin ang tamis na dati kong nararanasan sa panalangin, sapagkat hindi ko na ito matitigil kapag nararanasan ko na. Noong panahong iyon, kung may dumarating sa kaliva, pinipilit kong lumabas mula sa estadong espiritwal na iyon.¹⁰

Doon, sa kaliva, ayon sa iskedyul ng iba ang pamumuhay ko. Binabasa ko ang Awtusalo sa loob, habang pinipukpok nila ang pinto sa labas. "Sandali," sasabihin ko, "labing limang minuto," at sisigaw sila: "Hoy, Ama, tumigil ka sa pagdarasal—hindi naman magagalit ang Diyos!" Nakikita mo naman kung gaano sila kalayo, hindi ba? At hindi naman sana ito gaanong problema kung saglit lang akong maaantala, pero sa sandaling lumabas ako—tapos na. Anumang nagawa ko hanggang sa puntong iyon ang lahat ng nagawa ko. Pag-alas sa isang medya o alas siyete ng umaga, para lang maging kalmado, kailangan kong matapos na ang Vespers. 'O Liwanag ng Umaga ng Banal na Kaluwalhatian!' Pag natapos mo na ang Matins, tapos na ako ng rosaryo para sa Vespers. Mabuti kung nakakain ako ng antidor sa umaga; pagkatapos noon, walang na ibang tsa—bagsak ako na parang bangkay. Dati, tuwing Pasko ng Pagkabuhay at sa Mahal na Araw, ginaganap ko ang Ikasiyam na Oras at ang Triduum.¹¹ Kaya mo man o hindi, kailangan mong gawin ito. Noong isang beses, hindi ko alam kung ano ang pumigil sa mga tao na dumating—marahil may bagyo sa dagat at hindi nakaylayag ang barko—ngunit walang sinumang dumating sa kaliva. Ah, nagpalipas ako ng isang araw sa Sinai gaya ng ginawa ko noon sa kweba ni Santa Epistimia!¹² Kapag may bagyo sa dagat, ako'y payapa. Kapag payapa ang dagat, ako'y may bagyo.

Siyempre, may opsyon akong umatras sa isang lugar para makahanap ng katahimikan. Alam mo ba kung ilang tao ang nag-alok na bayaran ang aking gastusin sa paglalakbay para makapunta ako sa California o Canada? "Halika," sabi nila, "mayroon kaming Hesychasteries."¹³ Kung mapunta ako sa isang hindi pamilyar na lugar, mararamdaman kong para akong nasa paraiso. Walang makakakilala sa akin; magkakaroon ako ng sarili kong rutina, isang monastikong buhay ayon sa gusto ko. Ngunit, nakikita mo, ang demobilisasyon ay nagaganap lamang pagkatapos ng digmaan. At ngayon ay may digmaan—isang espirituwal na digmaan. Dapat akong nasa harapan ng labanan. Napakaraming Marxista, napakaraming Freemason, napakaraming Satanista at iba't ibang uri pa! Napakaraming may-ari ng kaluluwa, mga anarkista at mga naliligaw ang lumalapit sa akin upang basbasan ko ang kanilang pagkaliligaw. At ilan ang ipinapadala sa akin nang hindi pinapaisip ang sarili; ang iba ay para lang mawala sila, ang iba naman ay para hindi na nila kailangang hilahin ang ahas palabas ng butas nito... Sana'y malaman mo kung paano ako dinudurog, at mula sa kung ilang panig! Napupuno ang aking bibig

¹⁰ Pagkatapos ng isang matinding espirituwal na kaguluhan na nararanasan ng Nakatatanda (ramdam niya ang paglusaw sa pagmamahal sa Diyos at sa kapwa, na parang kandila sa init), siya ay nakatanggap ng isang rebelasyon mula sa itaas na hindi niya dapat tanggihan ang pagtulong sa mga tao. Mula noon, inialay niya ang kanyang mga araw sa mga dumarating upang makita siya, samantalang sa gabi ay nanalangin siya para sa iba't ibang suliranin ng mundo. Gayunpaman, nang tumaas nang husto ang bilang ng mga peregrino, pinag-isipan ng Matanda na lumipat sa isang hindi kilalang lugar upang maialay ang lahat ng kanyang oras sa panalangin. Pagkatapos, sa ikalawang pagkakataon, ipinaalam sa kanya na dapat siyang manatili sa kanyang selda, ang 'Panaguda', at tumulong sa mga tao.

¹¹ Pag-aayuno mula sa pagkain at tubig hanggang alas-9 ng oras ng Byzantine (alas-3 ng hapon) o sa loob ng tatlong araw.

¹² Noong 1962–64, nanirahan ang Nakatatanda bilang isang eremita sa Bundok Sinai sa disyertong selda ni Santa Epistimia.

¹³ Ang hesychastery (mula sa Griyegong ἡσυχία – katahimikan) ay isang monasteryo ng isang espesyal na uri, na madalas nakadepende sa isang ina na monasteryo, pati na rin isang hiwalay na selda na matatagpuan hindi malayo sa ina na monasteryo. – *Tala ng tagasalin*.

ng kapaitan ng pagdurusa ng tao. Ngunit sa loob, nararamdaman ko ang ginhawa. Kung aalis ako, ituturing kong iniwan ko ang unahang linya, na umatras ako. Ituturing ko itong pagtataksil. Ganyan ang pananaw ko. Ito ba ang gusto ko nang una kong tahakin ang landas na ito, o marahil nais ko lamang bang tumulong sa mga monasteryo? Naglakbay ako patungo sa isang lugar, pero napadpad ako sa iba, at ngayon ay labis akong nahihirapan! At wala akong naririnig na ibang nagsasalita [tungkol sa nangyayari sa paligid natin]. Winawasak ba nila ang Simbahan? 'Huwag mo nang pansinin,' sasabihin ng iba. Ngunit nakikipagkaibigan sila sa magkabilang panig, para lamang makakuha ng mas komportableng puwesto para sa kanilang sarili! At ang angkin-angkin na puwesto! Sa huli, ang demonyo mismo ang 'mag-aayos' sa kanya. Nakakahiya! Kung gusto kong gawin ang nagbibigay sa akin ng kasiyahan — ay, alam mo naman kung gaano kadali iyon! Gayunpaman, ang layunin ay hindi ang gawin ang bagay na akma sa akin, kundi ang gawin ang nakakatulong sa iba. Kung iisipin ko kung paano makakuha ng komportableng posisyon para sa sarili ko, makakahanap ako ng ganoon sa napakaraming lugar. Ngunit para makapasok sa Konseho ng Diyos, dapat maging isang 'kinatawan' ng Diyos ang isang tao, hindi isang taong kumukuha ng maginhawang posisyon para sa sarili.

Bahagi 1.

Ang Pananagutan ng Pag-ibig

'Ang Simbahan ay kumikilos sa pamamagitan ng pag-ibig, hindi tulad ng mga legalista. Tinitingnan ng Simbahan ang lahat nang may mahabang pagtitimpi at nagsusumikap na tulungan ang bawat isa, hindi alintana ang kanilang nagawa, gaano man sila kabigat na makasalanan'

Kabanata 1.

Isang Henerasyong Walang Pakialam

Ang kawalang-interes sa Diyos ay humahantong sa kawalang-interes sa lahat ng bagay

- Ano 'yang ingay doon?
- Eroplano iyon, Geronda.
- Isara mo na ang bintana, sa ngalan ng Diyos, baka lumipad ito papasok dito! Kung iisipin ang kalokohan na narating na ng mundo, baka nga mangyari iyon! Wala nang ayos: ang pamilya, ang edukasyon, ang mga serbisyong pampubliko... At wala silang pakialam! Wala na silang laman...
- Geronda, sino ang dapat sisihin sa pagdating natin sa ganitong kalagayan?
- Pangkalahatan lang ang sinasabi ko: gusto kong bigyang-diin kung gaano na kalalim ang kawalang-pakialam. Pumunta ka sa kahit anong paaralan at makikita mo, halimbawa, na kung nakabukas ang mga bintana at kumakalampag sa hangin ang mga salamin, napakahirap maghanap ng batang gustong pumunta at isara ang

mga ito para hindi mabasag ang salamin. Tatayo na lang sila roon na nakatingin, pinapanood ang pagkalampag ng mga bintana, dumaraan na parang walang nangyayari. Kawalang-pakialam! Isang opisyal na namamahala sa mga depot ang nagsabi sa akin: "Nahihirapan talaga akong makahanap ng disentang sundalo para bantayan ang depot ng gasolina at langis,¹⁴ , para hindi ito sunugin ng iba o siya mismo ang magdulot ng sunog dahil sa pabaya niyang pagtatapon ng upos ng sigarilyo."

Isang diwa ng katamaran; wala talagang tapang! Lubos na tayong bumagsak! Paano pa kaya tayo tinitii sa Diyos? Noong una, anong karangalan at dangal!¹⁵ Sa panahon ng digmaan noong 1940¹⁶ , paminsan-minsan ay nakikipagkwentuhan ang mga Italyano sa hangganan sa aming mga bantay-hangganan at bumibisita sa kanila sa mga himpilan ng mga Griyego. At tingnan ang pagkamapagpatuloy na ipinakita ng mga Griyego: minsan, nang dumating ang mga Italyano sa isang himpilan ng mga Griyego, sinimulan ng mga Griyego na magtimpla ng kape para sa kanila. Pagkatapos, isang opisyal na Griyego ang naglabas ng isang buntong pera sa harap nila—mga perang limampu at isang daang drachma (at noon ay may halaga pa ang pera)—at itinaon niya ito sa apoy para pasikulin ito, upang ipakita k sa mga Italyano na mayaman ang estadong Griyego. Natulala ang mga Italyano sa pagkamangha. Iyan ang tunay na paghahain sa sarili!

At ngayon, ang mismong diwang namayani sa mga estadong komunista ay narating na rin sa atin. Sa Rusya, sa kabila ng pagkakaroon ng ani ngayong taon, alam mo ba kung anong uri ng taggutom ang magkakaroon!¹⁷ Hindi nila inani ang trigo sa tamang panahon — kaya lumabas sila para anihin ito noong taglagas. Pag-aani sa taglagas? Aba, kung hindi naman sa kanila ang trigo, paano nga ba nila ito aalagaan at aanihin! Ang buhay nila ay isang mahabang pagsubok ng pagpipilit. Wala silang sigla para lumikha ng kahit ano, dahil sa napakaraming taon ay wala silang nalilikha. At dahil sa lumaganap na maluwa sa saloobin na ito, sa kawalang-interes na ito, tuluyan nang bumagsak ang buong estado. Umiiral ang ulan, at ang dinikdik na trigo ay natutuyo sa gilingan. Wala silang pakialam. Panahon na ba para umalis? Umalis sila, habang sinisira ng ulan ang trigo.

Kinabukasan, darating sila sa itinakdang oras para anihin ang natira! Samantalang kung ang sarili mong trigo ang nakalapag sa gilingan at umulan — hahayaan mo bang masayang? Hindi ka matutulog para iligtas ito. At pagkatapos, dahil sa pagod, mararamdaman mo ang tuwa, ang malaking kagalakan.

Ang kawalang-interes sa Diyos ay humahantong sa kawalang-interes sa lahat ng iba pa; ito ay nagdudulot ng pagbagsak. Ang pananampalataya sa Diyos ay isang dakilang bagay. Ang isang tao ay naglilingkod sa Diyos, at pagkatapos ay minamahal ang kanilang mga magulang, ang kanilang tahanan, ang kanilang mga kamag-anak, ang kanilang trabaho, ang kanilang nayon, ang kanilang rehiyon, ang kanilang bansa, ang kanilang tinubuang-bayan. Ang sinumang hindi nagmamahal sa Diyos o sa kanilang pamilya ay wala nang iba pang minamahal. At siyempre, hindi rin nila mahal ang kanilang Inang Bayan, dahil ang Inang Bayan ay isang malaking pamilya. Ang ibig kong sabihin, dito nagsisimula ang lahat. Ang taong hindi naniniwala sa Diyos ay hindi rin nagpapakita

¹⁴ Mga panggatong at pampadulas. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁵ Philotimo (Griyego: φιλότιμο). Ang salitang ito ay paulit-ulit na lumilitaw sa mga sinulat ni Nanak na si Paissios, na binibigyang-diin ang kahalagahan ng philotimo sa buhay na espirital. Walang katumbas ang salitang φιλότιμο sa makabagong Ruso. Hindi ito maaaring isalin nang literal bilang 'kabaitan', kundi bilang isang disposisyon tungo sa pagsasakripisyo, isang pagwawalang-bahala sa mga materyal na bagay pabor sa isang moral o espirital na ideal. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶ Ang digmaan noong 1940–41 sa pagitan ng Gresya at ng Pasistang Italya. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷ Ibinigay noong 1990.

ng paggalang sa kanyang mga magulang, pamilya, nayon, o Inang Bayan. Ito mismo ang kanilang sinusubukang sirain sa kasalukuyan, kaya naman pinapalaganap nila ang ganitong katamaran. Isang pulis ang sumulat sa akin: "Hindi ako makapunta dahil napakarami kong trabaho. Dalawa na lang kami sa distrito, samantalang dapat walo." Makapaniwala ka ba sa nangyayari! Pwede naman nilang dagdagan ng dalawa pa, pero hindi — iniwan lang nila ang dalawa!

Ngunit, sa kabutihang-palad, may mga eksepsiyon. Isang araw, lumapit sa akin ang isang ama at sinabi: "Manalangin ka para kay Angelos,¹⁸, o papatayin siya nila." Kilala ko ang kanyang anak mula pa noong bata pa ito, at ngayon ay naglilingkod na siya sa sapilitang serbisyo militar. "Bakit," tanong ko, "ano ang nangyari?" Sabi niya: "Isang araw nakita niya ang ilang sundalo na naglalaro ng baraha imbes na ginagawa ang kanilang tungkulin. Pinagalitan niya sila, pero hindi sila nakinig sa kanya. Pagkatapos ay nagsampa siya ng ulat laban sa kanila, kung saan ang isa sa mga naglalaro ay nagbanta na papatayin siya." — "Makinig ka," sabi ko, "hindi naman talaga nila siya papatayin. Pero ipagdarasal ko na huwag namang mahatulan si Angelos ng hukuman-militar dahil hindi siya nakipaglaro ng baraha!"

At nang marinig ko ang tungkol sa isa pang insidente, sinabi ko: "Salamat sa Diyos, may mga Griyego pa ring nagmamalasakit sa kanilang tinubuang-bayan." Isang piloto, nang lumabag ang mga eroplano ng Turko sa hangganan, sinubukang manguna nang kaunti para kumuha ng larawan bilang patunay na lumabag sila sa hangganan. Sumigaw sa kanya ang isa pang piloto sa radyo: "Hayaan mo siya!" — pero pinilit niya, ginagawa ang lahat ng makakaya... Mas malaki ang eroplano ng Turko at mas mabilis lumipad, at mababa ang lipad nito, kaya bumagsak sa dagat ang kawawang Griyego! At saka may mga taong puro lang pag-iikot-ikot sa eroplano ang ginagawa! Ganyan talaga ang pagkakaiba-iba ng mga tao sa isa't isa!

Kailangang maunawaan ng isang tao ang kahulugan ng kabutihan, maramdaman ito bilang isang pangangailangan; kung hindi, puro katamaran na lang ang mangyayari. Subukang ipadala ang isang tao sa digmaan nang sapilitan! Susubukan niyang tumakas doon at magtago rito. Gayunpaman, kapag naunawaan na niya kung anong kasamaan ang idudulot ng kaaway, siya na mismo ang magpapasukol bilang boluntaryo.

Sa mga araw na ito, umiikot lang ang mga tao sa kanilang sarili

Noong nasa sariling bayan ako, sa Faras, sinasabi nila: 'Kung may gagawin ka, huwag mo nang ipagpabukas. Kung may masarap kang pagkain, itabi mo para bukas — baka may bisita.' Ngayon, ganito na ang iniisip ng mga tao: 'Tiwan na lang namin ang trabaho mamaya; baka may dumating bukas at tutulungan kami. Ngunit kainin na natin ngayong gabi ang masarap na pagkain na iyon para sa ating sarili!' Karamihan sa mga tao ngayon ay makasarili; iniisip lang nila ang kanilang sarili. Halimbawa, kung biglang bumuhos ang malakas na ulan. Makikita mo: karamihan sa inyo ay mag-aalala kung nakasabit pa ang inyong labada, at magmamadaling kunin ito. Wala namang masama rito, pero doon na sila humihinto. Kahit mabasa ang labada, mamatuyo rin naman ito. Ngunit paano naman ang mga nag-aayos ng butil sa gilingan sa mismong sandaling iyon? Nakikiramay ka ba sa kanila, o mananalangin ka ba para sa kanila? O sa panahon ng kulog at kidlat, kapag kumikislap ang kidlat, kaduda-duda kung may limang o anim na kaluluwa man lang na maglalaan ng isang pag-iisip para sa mga kaluluwang iyon na naghihirap sa bukid, o para sa mga nag-aalaga sa mga greenhouse. Sa madaling salita, hindi iniisip ng isang tao ang iba, hindi lumalampas sa kanilang sariling 'ako', kundi palagiang

¹⁸ Ibig sabihin, para sa kanyang anak na si Angelos. — *Tala ng tagasalin.*

umiikot sa kanilang sarili. Gayunpaman, habang umiikot sila sa kanilang sarili, sila mismo ang sentro, hindi si Cristo. Nasa labas sila ng tangkeng iyon na si Cristo. Kung nais ng isang tao na maabot ang punto ng pag-iisip para sa kapwa, dapat munang nakapundar ang kanilang isipan kay Cristo. Pagkatapos ay naiisip nila ang kanilang kapwa, at kasunod ang mga hayop at ang buong kalikasan. Nakabukas ang kanilang 'radyo', at sa sandaling may dumating na senyales, agad silang tumatakbo upang tumulong. Ngunit kung ang kanilang isip ay hindi nakapayakay sa Cristo, hindi gumagana ang kanilang puso, at dahil dito, hindi nila minamahal ang Cristo, ang kanilang kapwa, o lalo pa nga, ang kalikasan—mga hayop, puno, halaman. Kung ipagpapatuloy mo ang pag-uugali mo ngayon, paano ka kailanman makakaasa na makakonekta sa mga hayop, sa mga ibon?! Kung mahulog ang isang ibon mula sa bubong, pakakainin mo ito, pero kung hindi ito mahulog, hindi mo man lang ito iisipin. Nakikita ko ang mga ibon at sinasabi: 'Dapat nating pakainin ang mga kawawang iyon!' — Nagwiwisik ako ng ilang mumo at naglalagay ng tubig para inuman nila. Nakikita ko ang mga may sakit na sanga sa mga puno, at agad kong gustong putulin ang mga iyon para hindi nila mahawaan ang ibang sanga. O kung may sumara nang malakas na pinto o bintana, doon agad napupunta ang isip ko. Maaaring makalimutan ko ang sarili ko kapag may kailangan ako, pero titingnan ko kung sira ang pinto o bintana, o kung may pinsala man. Pagsusyot ko lang ang iniisip ko sa sarili. Kung may taong ganoon kalalim ang malasakit sa mga nilikha ng Diyos, gaano pa kaya ang pag-iisip nila sa kanilang Lumikha! Ngunit kung ang isang tao ay hindi kumikilos nang ganito, paano siya makakabagay sa Diyos?

At isa pa: kapag lumabas ka sa kalye, lumingon-lingon ka. Baka may isang tao, sa kapabayaang man o sa masamang hangarin (sana walang sinumang magdulot ng perwisyong), naghulog ng bagay at nagpasimula ng apoy, kaya't tingnan mo. Ang parehong ito ay totoo rin sa espirituwal na kaharian, dahil ang pag-ibig ay naroroon sa mismong gawaing pagtingin na ito. Kapag lumabas ako ng kaliva, tumitingin ako sa ibaba, sumisilip sa bubong, at sumisinghot para amuyin kung may naamoy na nasusunog. Iba naman kung mayroon kang pananampalatayang ganoon na, kung sakaling magkaroon ng sunog at manalangin ka, ay mamatay ang apoy. Kung wala ka niyan, kailangan mong kumilos [bilang isang tao]. O, kapag may narinig na ugong sa malayo, nakikinig ako para malaman kung ano iyon: kanyon ba, nagaganap na pagsasanay militar, o may pinaputok? Agad na napupunta ang isip ko roon, at nagsisimula akong manalangin para sa nangyayari. Sa isang taong walang pakialam sa sarili dahil sa pagmamahal sa iba, naninirahan ang dakilang probidensya ng Diyos, at inaalagaan siya ng lahat.

Ngunit ang henerasyon ngayon ay isang henerasyon ng kawalang-interes! Karamihan ay magaling lang sa mga parada. Kung may mangyari, huwag mong sabihin sa kanila, 'Idepensa ninyo ang inyong sarili!' Pansinin mo, ayaw na nga nila ng mga parada ngayon! Noong nakaraan, dati silang pumupunta sa mga parada, nakikinig sa mga martsa, at may gumigising sa loob nila. Ngayon, sa ating mga Griyego, kulang tayo sa disiplina. Siyempre, mas malala pa ang kalagayan ng ibang mga bansa dahil wala silang mga ideal. Nakikita mo, maraming kapintasan ang mga Griyego, ngunit may kaloob din sila mula sa Diyos—pagkagusto sa kasiyahan at diwa ng katapangan. Para sa kanila, lahat ay pagdiriwang! Wala pa ngang ganoong mga salita sa bokabularyo ng ibang mga bansa.

May pananagutan tayo¹⁹

Isang lubusang ateista ang dumalaw sa akin sa kubo ko. Patuloy siyang nagsalita tungkol sa iba't ibang bagay, at pagkatapos ay idineklara: 'Ako ay isang iconoclast.' Kaya nagsimula siya sa hindi paniniwala sa kahit ano, at nagtapos sa pagiging iconoclast! "Oh, ikaw na walang Diyos," sabi ko, "kung wala kang pinaniniwalaan, bakit mo sinasabi na ikaw ay isang iconoclast? Noong panahon ng iconoclasm²⁰, ang ilang Kristiyano, dahil sa labis na sigasig, ay naligaw, lumihis sa kabilang sukdulan, at saka inayos muli ng Simbahan ang lahat." Hindi naman sa hindi sila naniwala." At, sa totoo lang, pumabor ang atheistang ito sa kasalukuyang kalagayan ng mga bagay. Nag-away kami. "Sige," sabi ko, "ano ba talaga ang nangyayari rito? Natatakot ang mga hukom na magbigay ng hatol. Nagsasampa ng kaso ang mga tao laban sa mga kriminal, pero pagkatapos ay binabantaan ang mga nagsasakdal, at kinakailangan nilang bawiin ang kanilang mga demanda. At sino, sa huli, ang nagpapatakbo ng palabas? Nagugustuhan mo ba ang ganitong klaseng bagay? Sang-ayon ka ba rito? Kriminal ka rin pala! Iyan ba ang dahilan kung bakit ka pumunta rito? Ngayon, lumayas ka rito!" Tinaboy ko siya.

— Geronda, hindi ka ba natatakot magsalita ng ganoong mga bagay?

— Ano'ng katatakutan? Hiniwâ ko na ang sarili kong hukay. Kung hindi ko ginawa, mag-aalala ako na baka may ibang kailangang maghukay pa. Ngunit ngayon, kailangan na lang maghagis ng ilang hakop ng lupa sa ibabaw...

May alam akong isa pang walang-Diyos na mapang-insulto na pinapayagang lumabas sa telebisyon, sa kabila ng katotohanang siya ay nagsalita ng pinakamalalaswang salita laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos. At nanatiling tahimik ang Simbahan at hindi nito pinapalayas sa simbahan ang mga mapang-insultong ito. Dapat sanang palayasin ng Simbahan ang mga taong ganoon. Marahil ba ay nakakaawa ang pagpapalayas sa simbahan?

— Geronda, ano ang maiintindihan nila kung sila'y ipagbabawal sa Simbahan, samantalang hindi naman nila kinikilala ang anumang bagay?

— Sa pinakamaliit, magiging malinaw na ipinapahayag ng Simbahan ang opinyon nito.

— Geronda, hindi ba katumbas ng pagsang-ayon sa ganoong pag-uugali ang pananahimik?

— Oo. May isa sa kanila na nagsulat ng isang blasphemous na bagay tungkol sa Ina ng Diyos, at nanahimik ang lahat. Sinabi ko sa isa sa kanila: 'Hindi mo ba nakikita kung ano ang sinusulat ng kung sino-sino?' — 'Ah,' sabi niya, 'ano'ng magagawa mo sa kanya? Magkakaproblema ka kung makikialam ka sa kanila.' Natatakot silang magsalita.

— Ano ang kinatatakutan niya, Geronda?

— Natatakot siya na baka may masulat tungkol sa kanya, na mabubunyag siya sa harap ng lahat, kaya tinitiiis niya ang paglapastangan sa Ina ng Diyos! Huwag nating hintayin na may ibang tao pa ang maglabas ng ahas mula sa butas nito para tayo ay makapayapa. Kakulangan iyon sa pag-ibig. Pagkatapos ay nagsisimulang mamuno ang pansariling interes ng isang tao. Iyan ang dahilan kung bakit napakalaganap ng ganitong diwa

¹⁹ Ipinahayag noong 1992.

²⁰ Ikonoklasmo – isang Kristiyanong erehe na yumanig sa Imperyong Byzantine nang mahigit isang daang taon (726–843) at humupa pansamantala matapos ang Ika-pitong Ekumenikal na Konseho (787). Ang ikalawang yugto ng ikonoklasmo, na sinimulan ni Emperador Leo V na Armenyo, ay nagwakas sa ilalim ni San Metodios, Patriarka ng Constantinople, noong 843. Ang mga ikonoklasta ay mga Kristiyanong hindi nirerespeto ang mga banal na ikon.

ngayon: 'Makipag-ayos tayo kay ganito at ganoon, para purihin tayo nila. At maging magkaibigan tayo kay ganito at ganoon, para hindi tayo ikahiya, para hindi tayo ituring na hangal, para hindi tayo maging biktima!' At ang iba ay nanahimik dahil sa kawalang-interes. 'Manahimik na lang ako,' iniisip nila, 'para hindi nila ako isulat sa pahayagan.' Sa madaling salita, ang nakararami ay lubos na walang pakialam. Ngayon lang nagsimulang magbago nang kaunti ang mga bagay, ngunit sa napakatagal na panahon ay walang sinumang nagsulat ng kahit ano. Maraming taon na ang nakalipas, sumigaw ako sa isang tao sa Banal na Bundok. "Sobrang sobra ang pagkamakabayan mo," sabi niya sa akin noon. At kamakailan lang ay lumitaw siya, hinanap ako at sinimulan: "Sinira mo ang lahat: ang pamilya mo, ang pag-aalaga sa iyo..." Doon ko naman sinagot siya gamit ang sariling mga salita niya. "Pagkamakabayan," sabi ko, "sobra-sobra na iyan sa iyo!"

Ang kabuuang kalagayang ito ay nagdulot ng masama at mabuti. Ang masamang nangyari ay kahit ang mga taong may taglay na potensyal ay nagsimulang maging apathetic at nagsasabing, 'Talaga bang kaya kong baguhin ang sitwasyon?' At ang mabuting nangyari naman ay marami ang nagsimulang magmuni-muni at magbago. May ilan na pumupunta sa akin at naghahanap ng dahilan para sa ilang kasalanang nagawa nila noon. Ito ay dahil nagsimula na silang magmuni-muni.

— Kaya, Geronda, dapat ba nating palaging ipahayag ang ating pananampalataya?

— Kailangan nating gamitin ang ating paghuhusga. May mga pagkakataon na hindi tayo kailangang magsalita, at may mga pagkakataon na dapat nating buong tapang na ipahayag ang ating pananampalataya, dahil kung mananahimik tayo, tayo ang magdadala ng pananagutan. Sa mga mahihirap na panahong ito, dapat gawin ng bawat isa sa atin ang lahat ng makakaya, at iwan sa kalooban ng Diyos ang hindi natin kayang gawin. Sa ganoong paraan, malilinis ang ating konsensya, dahil ginawa natin ang ating makakaya. Kung hindi tayo lalaban dito, babangon mula sa kanilang mga libingan ang ating mga ninuno. Napakarami nilang tiniis para sa Inang Bayan, at ano naman ang ginagawa natin para rito? Ang mga Griyego mismo ang nakikipagdigma laban sa Ortodoksong Hellas, sa mga tradisyon nito, sa mga santo at bayani nito, at nanahimik tayo! Nakakabigla ito! Sinabi ko sa isang lalaki: "Bakit ka nananahimik? Paano mo matatanggap ang ginagawa ng ganito't ganoon?" Sumagot siya: "Anong silbi ng magsasalita? Lubog na siya sa bisyo." — "Kung lubog na nga siya sa bisyo, bakit ka pa rin nananahimik? Sawayin mo nang husto!" Wala namang ganoon—pinababayaang lang siya nila! Sinermunan ko nang husto ang isang politiko. "Sabi mo," sabi ko sa kanya, "'Hindi ako sang-ayon dito!' Iyon ang tapat na gawin! Talaga bang gusto mong maging maginhawa para sa iyo, habang pinapayagang masira ang lahat ng iba pa?"

Kung hindi magiging martir ang mga Kristiyano, kung hindi sila lalaban sa kasamaan, lalo pang magrebelde ang mga [maninira]. Ngunit kung lalabanan sila ng mga Kristiyano, mag-iingat na ang mga taong iyon. Gayunpaman, hindi rin naman mandirigma ang mga Kristiyano ngayon. Ang mga unang Kristiyano ay matitibay na pangkat: binago nila ang buong mundo. At noong panahon ng Byzantine—kung kahit isang icon lang ang kukunin mula sa simbahan, tututol ang mga tao. Tinitiiis ni Kristo ang pagpapako sa krus upang tayo'y mabuhay muli, ngunit nanatiling walang pakialam tayo! Kung mananahimik ang Simbahan upang hindi makipagkonflikto sa estado, kung mananahimik ang mga metropolitan upang mapanatili ang mabuting ugnayan sa lahat—dahil tumatanggap sila ng suporta mula sa mga organisasyong pangkawanggawa at iba pa—at kung pati ang mga monghe ng Bundok Athos ay mananahimik upang hindi mawalan ng tulong pinansyal,²¹ kanino na

²¹ Tinutukoy ng Matanda ang pinansiyal na tulong (o ang tinatawag na 'bayad para sa metochia'), ibig sabihin, isang tiyak na halaga ng pera na ipinangako ng estadong Griyego na babayaran taun-taon sa mga banal na monasteryo ng Bundok Athos mula pa noong 1924.

tayo makikipagsalita? Sinabi ko sa isang abbot: "Kung sasabihin nila na ititigil nila ang bayad, sasagutin mo naman na, sa bahagi mo, ititigil mo ang pagbibigay ng panauhin,²² para magkiskis sila ng ulo." Ang mga guro ng teolohiya ay nanatiling tahimik din. "Kami," sabi nila, "ay mga kawani ng pamahalaan: kung mawawalan kami ng sahod, paano na kami mabubuhay pagkatapos?" Nabigla rin ang mga monasteryo sa usapin ng pensiyon. At bakit ayaw kong tanggapin kahit ang payak na pensiyong ito mula sa Pamahalaang Panrehiyon?²³ Kahit pa ang isang monghe ay may seguro sa kanila sa pamamagitan ng programa ng Pamahalaang Panrehiyon, hindi pa rin ito makatarungan. Kung siya ay na-insure sa kanila bilang isang taong may limitadong kakayahan—oo, karapat-dapat siya, pero ano ang silbi ng pag-iinsure sa kanya sa pamamagitan ng Pamahalaang Rehiyonal? Isang monghe ang tumanggi sa malaking pensiyon, iniwan ang mundo, pumasok sa monasteryo—at gayon pa man ay binabayaran pa rin siya ng pensiyon! Sa huli, matutukso tayong ipagkanulo si Kristo alang-alang sa pensiyon!

— Geronda, paano kung, halimbawa, ang isang madre ay nagtrabaho ng ilang taon bilang guro at ngayon ay karapat-dapat nang makatanggap ng pensiyon?

— Hindi naman ganoon kasama. Pero sasabihin ko sa iyo ito: kung ibibigay niya ang pensiyong iyon sa iba, bibigyan siya ni Kristo ng mas magandang pensiyon!

Nakikita ko kung ano ang naghihintay sa atin, at iyon ang dahilan kung bakit ako nasasaktan

Ang mga taon ay dumaraan, at napakahirap nga ng mga taon na iyon! Hindi pa rin tapos ang mga paghihirap. Umaapaw ang kaldero. At kung ang isang tao ay hindi matatag, paano siya kikilos kapag hinarap sa isang mahirap na sitwasyon? Hindi nilikha ng Diyos ang tao na hindi kayang magtagumpay. Kailangan nating linangin ang katatagan sa ating sarili. At kung, Diyos ko, sumiklab ang kaguluhan, ilan ang mananatiling nakatayo? Bago ang digmaan noong 1940, sa Konica²⁴, katabi ng aking pagawaan ng karpintero, may palengke kung saan ang mga taga-baryo ay nagdadala ng mais, trigo, at iba pa. Nang magdala ang mga mahihirap na magsasaka ng mais sa palengke para ipagbili, may ilan sa mga 'mayayaman'—at gaano nga ba sila mayaman, sa totoo lang? Sapat lang para kumita ng kaunting interes mula sa bangko—ang tatapak-tapak nito gamit ang kanilang mga paa at magtatanong, 'Magkano?' Nang dumating ang digmaan at kinailangan nilang ipagbili ang lahat, ngumiti ang isa sa kanila at nagsabi: 'Magandang araw!' — habang ang isa naman ay magalang na magtatanong: 'May mais ka ba?' Kaya ngayon, magpasalamat kayo sa Diyos sa lahat ng bagay. Subukang maging matapang. Pagandahin ninyo ang inyong sarili nang kaunti. Nakikita ko kung ano ang naghihintay sa atin, at iyon ang dahilan kung bakit ako nasasaktan. At alam ninyo ba kung ano ang dinaranas ng mga Kristiyano sa

Noong panahong iyon, ipinasa ng mga monasteryo ng Bundok Athos ang kanilang mga metochia—na naging pinagkukunan nila ng langis, trigo, alak at iba pang kita—sa mga Griyegong refugee mula sa Asia Minor.

²² Ang mga komunal na monasteryo ng Bundok Athos ay nagbibigay ng libreng tuluyan sa magdamag para sa mga peregrino at turista. — *Tala ng tagasalin*.

²³ OGA (Ὁργανισμός Γεωργικῶν Ἀσφαλίσεων) – isang organisasyong pangseguro para sa mga nakikibahagi sa mga gawaing agrikultura. — *Tala ng tagasalin*.

²⁴ Konitsa – isang maliit na bayan sa hilagang-kanlurang Gresya, kung saan ginugol ng Elder ang kanyang pagkabata at kabataan. — *Tala ng tagasalin*.

ibang bansa?²⁵ Sa Russia — sa mga kampo ng parusang paggawa! Ang mga ganoong paghihirap! Pagdating sa mga espirital na aklat, wala nang maisip! Hindi pa nga natin isinasaalang-alang ang Albania! Wala nang pagkain. Hindi nila pinayagan ang kahit simbahan o monasteryo. Pati ang mga pangalan ng tao ay binago nila, dahil ayaw nilang marinig ang mga pangalang Kristiyano. Kahit sa Amerika: kakaunti ang mga Ortodoksong Kristiyano, sila'y nagkalat sa iba't ibang lugar at, alam mo ba kung paano sila nagdurusa? Kung walang komunidad na Orthodox [malapit], bumibiyahe sila ng ilang oras sa tren papunta sa malayong lugar para lang dumalo sa isang serbisyo. Para humingi ng payo sa ilang problema, pumupunta sila sa Banal na Bundok! [Kaya naman] ang maluwag na diwang umiiral sa Gresya ay isang malaking kawalang-pagpapasalamat.

Ilan bang mga santo ang itatayo ng Diyos sa mga dating komunistang bansa! Mga martir! Handa silang mamatay. May mataas silang katungkulan ngunit tumangging sumunod sa mga batas kapag ito ay salungat sa batas ng Diyos. 'Hindi ako sumasang-ayon; patayin ninyo ako, ikulong ninyo ako,' ang sasabihin nila, upang hindi maligaw ang iba. Ngunit dito, marami ang nagpapakita ng ganoong kawalang-interes nang walang sapilitan. Kung sana'y alam lang nila kung ano ang kahirapan, digmaan o matinding pagsubok, iba ang pananaw nila. Dahil sa ngayon, para bang walang nangyayari. Parang isang taong lilipad mula sa Australia papuntang Gresya para sa tag-init, at babalik sa taglagas, kapag dumating na ang tagsibol sa Australia. Mula tagsibol hanggang tagsibol, nang hindi kailanman nakakita ng taglamig. Hindi nila alam kung ano ang taglamig; wala silang alam tungkol sa masungit na panahon o katulad nito.

— Geronda, paano matutulungan ang isang taong walang pakialam?

— Dapat mong banayad na himukin silang magpakita ng interes, palarin silang mag-isip tungkol dito, upang sila mismo ang nais tumulong sa kanilang sarili. Para mabigyan ng tubig ang isang tao, dapat siya ay nauuhaw. Subukang pilitin kumain ang isang taong walang gana — susuka niya ito. Kung ayaw ng isang tao [ng isang bagay], hindi ko siya maaaring agawan ng kanyang kalayaan, ng kanyang malayang kalooban.

Walang dahilan para sa kamangmangan

— Marahil, Geronda, ang ilang tao ay walang pakialam dahil sa kamangmangan?

— Anong kamangmangan ang pinag-uusapan mo! Sasabihin ko sa iyo ang tungkol sa kamangmangan: isang lingguwistiko mula sa Chalkidiki ang hindi alam kung ano ang Banal na Bundok!²⁶ Isang guro na Aleman ang nagsabi sa kanya tungkol sa Banal na Bundok, at magkasama silang dumating. Ang Aleman, kahit na Protestante siya, ay alam kung ilang monasteryo ang mayroon sa Banal na Bundok, at kung saan itinatago ang ilang banal na relikyas. May katwiran ba para sa ganitong kamangmangan? Isang iba pang residente ng Chalkidiki ang pinayuhan ng isang kakilala niya mula sa Amerika na lumapit sa akin para humingi ng tulong. Mula Amerika! Ikukwento ko pa sa iyo sandali: isang lalaki mula sa Florina ang dumalaw sa akin sa aking kaliva.²⁷

²⁵ Ibinigay noong Mayo 1987.

²⁶ Ang Chalkidiki ay isang peninsula at yunit administratibo sa hilagang-silangang Gresya, na sumasaklaw sa isang lugar na 2,995 km². Isa sa tatlong dulo ng peninsula ng Chalkidiki ay ang Bundok Athos. Aabutin ng dalawang oras ang pagmamaneho mula sa isang dulo ng Chalkidiki hanggang sa kabilang dulo; sa madaling salita, ang kamangmangan ng isang Griyegong filologo ay maihahambing sa kamangmangan ng isang filologo mula sa rehiyon ng Moscow na hindi alam kung ano ang Trinity-Sergius Lavra. Sa kasamaang palad, nangyayari nga ang ganitong mga kaso. — *Tala ng tagasalin*.

²⁷ Ang Florina ay isang bayan sa hilagang-kanlurang Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

"Mula ka ba mismo sa Florina?" tanong ko. "Oo," sagot niya, "mula mismo sa Florina." — "Magaling na metropolitan ang meron kayo roon," sabi ko. — "Para saang koponan siya naglalaro?" tanong niya. Akala niya ay manlalaro ng football! Sobrang nahumaling siya sa football na hindi niya kilala ang sariling obispo. Siguradong kilala ng lahat si Kandiotis,²⁸, kahit papaano. Walang dahilan para sa ganitong kamangmangan.

Hindi, sa mundo ngayon ay walang dahilan para sa kamangmangan. Ang kulang ay isang pusong handang matuto at pagmamahal sa Diyos. Ang sinumang may pusong handang makilala si Kristo ay makikilala Siya at babalik-loob [sa Kanya]. At kahit na walang teologo o monghe sa kanyang tabi, at hindi niya naririnig ang salita ng Diyos, kung may mabuting puso siya, ang magiging dahilan ng kanyang pagbabago ay maaaring isang ahas, o isang hayop, o kidlat, o baha, o anumang ibang pangyayari. Tutulungan siya ng Diyos. Isang batang anarkista mula sa Griyego ang naglakbay patungong Alemanya. Doon, ipinadala siya sa isang reformatoryo dahil nasangkot siya sa droga at iba pa. Wala nang nakatulong sa kanya. May isang tao sa reformatoryo ang nagbigay sa kanya ng Ebanghelyo. Binasa niya ito at agad siyang nagbago. Nagpasya siya, 'Pupunta ako sa Gresya; naroon ang Ortodoksiya.' Bumalik siya sa kanyang nayon, at pinilit siya ng kanyang mga kamag-anak na magpakasal. Nagpakasal siya, at nagkaroon ng anak. Binabasa ng batang ama ang Ebanghelyo, pumupunta sa simbahan, at hindi siya nagtrabaho tuwing pista. Nang makita ng iba kung paano siya namumuhay, sinabi nila: 'Nabaliw siya sa sobrang pagbabasa ng Ebanghelyo; nagpakabaliw siya.' Hindi naglaon ay iniwan siya ng kanyang asawa at dinala ang anak. Nang iwan siya ng kanyang asawa, iniwan niya ang lahat ng pag-aari niya sa nayon: ang kanyang lupain, ang kanyang traktora—lahat ng meron siya—at nanirahan sa mga kuweba bilang isang eremita. Sinabi sa kanya ng isang espirituwal na ama: "Kailangan mo munang hanapin ang iyong asawa, ayusin ninyo ang lahat, at saka ka magpasya kung ano ang gagawin." Kaya't naglakbay siya patungong Thessaloniki upang hanapin ang kanyang asawa. Naniwala siya na, dahil sinabi iyon ng espirituwal na ama, ihahayag sa kanya ni Kristo ang kanyang asawa. Sa Thessaloniki, hindi ihayag ni Kristo sa kanya ang kanyang asawa. Sa pagkakataong iyon, nakilala niya ang ilang Aleman, itinuro niya sa kanila ang pananampalataya, at ang isa sa kanila ay nabinyagan. Bumili ang mga Aleman ng tiket para sa kanya patungong Athens, ngunit hindi rin doon lumitaw ang kanyang asawa. Bumili muli ng tiket ang mga Aleman para sa kanya, at naglakbay siya patungong Crete. Nakahanap siya ng trabaho doon at pumunta upang makita ang isang espirituwal na ama. Nang marinig ng pari ang kanyang problema, sinabi nito: "Mukhang ganito ba ang asawa at anak mo? May isang babae na dumating kamakailan at nagtatrabaho sa paligid dito." At inilarawan niya nang detalyado ang kanyang asawa sa bisita. "Siya nga siguro iyon," sabi ng lalaki. Ipinabatid ito ng espirituwal na ama sa kanyang asawa. Nang makita niya ang kanyang asawa, nanlamig siya. 'Nahanap mo ako,' sabi niya, 'sa pamamagitan ng salamangka. Isang salamangkero ka.' Iniwan niya ito at tumakbo bago pa man siya makapagsalita, at muling nawala siya rito. Nalaman niya tungkol sa akin at pumunta sa aking kaliva. Kumatok siya nang isang beses at naghintay; habang binubuksan ko ang pinto, lumihis siya at paulit-ulit na yumukod. Punô ng butas ang kanyang damit. Ikinuwento niya sa akin ang lahat. Mayroon akong ilang tuyong igos, at ibinigay ko sa kanya ang mga iyon. "Wala akong ngipin," sabi niya. "Ako," sabi ko, "wala rin ako." — "At ikaw," tanong niya, "masakit ba? Masakit sa akin. Mula sa sakit nagmumula ang kagalakan ni Cristo." — "Ibibigay ko ba sa'yo ang T-shirt o iba pa?" tanong ko. "Dalawa ang sa akin," sabi niya. "Pag uminit, ibibigay ko ang isa." Sabi ko: "Tingnan mo, alagaan mo ang

²⁸ Augustine (Kandiotis) (ipinanganak noong 1907) – Metropolitan ng Florina mula 1967 hanggang 1999. Ang pangalan ng masigasig na punong pastol na ito, may-akda ng maraming espirituwal na aklat at masidhing mangangaral, ay malawakang kilala sa buong Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

kalusugan mo hanggang maayos mo na lahat at makipagkasundo ka sa asawa mo, dahil responsable ka rin sa anak." Ang sakripisyo naman! Anong pananampalataya! At hindi pa nga siya umabot ng dalawampu't pitong taong gulang. At saan nga ba niya natutunan ang tungkol sa buhay monghe? Lubos siyang ignorante, ngunit mabuti ang kanyang ugali; tinulungan siya ng Diyos, at namayagpag siya sa paraang lubos na maka-ebanghelyo.

Kaya sinasabi ko na ang kamangmangan sa ngayon ay hindi na dahilan para sa anumang bagay. Tanging ang taong may kapansanan sa pag-iisip o isang maliit na bata lamang ang maaaring patawarin sa kanilang kamangmangan. Ngunit sa ngayon, kahit ang mga maliit na bata ay natututo nang mabilis! Kaya, kung nais ng isang tao, maraming pagkakataon para malaman ang katotohanan.

Kabanata 2.

Tungkol sa katotohanan na ang mismong presensya ng isang Kristiyano ay sa kanyang sarili ay isang pagpapahayag ng pananampalataya

— Geronda, may benepisyo bang makukuha mula sa iba't ibang kilusang protesta na inorganisa ng mga Kristiyano?

— Ang mismong presensya ng isang Kristiyano ay isang pagpapahayag ng pananampalataya. Maaaring mas makatulong ang iba sa pamamagitan ng panalangin, ngunit sasamantalain ang kanilang katahimikan, at sasabihin ng mga tao: 'Hindi nagpahayag ng protesta si ganito; samakatuwid, nasa panig tayo niya, sang-ayon siya sa atin.' Kung walang sinumang magsisimulang lumaban sa kasamaan — ibig sabihin, sisimulang batikusin ang mga nagpapaligaw sa mga mananampalataya — lalong lalago ang kasamaan. Ngunit sa ganitong paraan, ang mga tapat ay medyo mahihikayat. At magiging mas mahirap para sa mga nakikipagdigma laban sa Simbahan. Ang Simbahan ay hindi kanilang bangkang panglibangan; ito ay ang Barko ni Cristo. Karapat-dapat silang kamuhian. Ang tanging interes nila ay ang magkaroon ng mataas na sahod, marangyang kotse, at paghahabol sa libangan... At pagkatapos ay nagpapasa sila ng mga batas tungkol sa civil partnership,²⁹, at legalisasyon ng aborsyon. Siyempre, hindi papayagan ng Diyos na magtagumpay ang kasamaan, ngunit hindi iyan ang punto rito.

At ipinapalabas nila ang mga blasphemous na pelikula para tuksuhin si Cristo. Ginagawa nila ito upang sabihin:

"Tingnan ninyo, ganito si Cristo! Parating na ang Mesiyas ngayon!" — at pagkatapos ay ipakilala ang sarili nilang "mesiyas." Iyan ang kanilang pinagsusumikapang makamtan.

— At naniniwala rito ang mga tao, Geronda, at naliligaw!

²⁹ Hanggang sa kalagitnaan ng dekada 1980, ang mga kasalang simbahan lamang ang opisyal na kinikilala sa Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

— Ang mga tiwaling tao ay lalo pang tumitiwali. At pinaniniwalaan nila ito dahil gusto nilang bigyang-katwiran ang hindi maaaring bigyang-katwiran, at upang pakalmahin ang kanilang sariling konsensya. Sa pamamagitan ng lahat ng blasfemiya ng ito, hinahangad nilang bigyang-katwiran ang moral na kasamaan. Nalampasan na nila ang lahat ng hangganan. Naghain ng kaso ang mga mananampalataya dahil ang pelikulang **The Last Temptation of Christ**³⁰ ay nakakasakit sa pananampalataya, subalit sinasabi ng mga tagausig: 'Hindi ito malaking bagay!' Hindi pa namin naririnig ang ganitong blasfemiya noon! Para sa amin, ang pagpoprotesta laban sa blasphemous na pelikulang ito ay isang kilos ng pagpapahayag ng aming pananampalataya. Ngunit, siyempre, may mabuting lumalabas sa lahat ng blasphemy na ito: ang dayami ay nahihawalay sa trigo; ang mundo ay sinasala, na parang sa sala.

— Geronda, hindi ba dapat ipagtanggol ng isang tao ang sarili sa ilang pagkakataon, maging mag-isa man o sama-sama, habang nananahimik naman sa iba? Halimbawa, nang tawagin kang erehe, sumagot ka, ngunit nananahimik ka sa harap ng ibang paratang.

— Iyan ang sinasabi ng mga Banal na Ama, hindi ako. Ang anumang iba pang paratang ay nakakatulong sa akin sa aking buhay-espirituwal, samantalang ang paratang ng erehiya ay naghihiwalay sa akin kay Kristo.³¹

Sinisikap nilang patulugin ang mga tao sa pamamagitan ng pagiging kampante

— Geronda, paano makakabuti ang mga tao sa kanilang mga gawi sa kabila ng lahat ng nangyayari sa mundo?

— Ang sinumang nagnanais na pagbutihin ang sarili ay ginagawa ito sa pamamagitan ng pag-iwan sa mga walang kabuluhang bagay. Halimbawa, maaaring matumba ang isang lampara, o maaaring matamaan ng malakas na yugyog sa panahon ng lindol, at sa ganitong paraan ay nagkakabawi ang taong iyon. Ngunit ang mga hindi mananampalataya, sa pagdinig na magkakaroon ng digmaan o anumang uri ng sakuna, ay lalo pang lumalala at nagsasabing: 'Sige na, magsaya na tayo; mamamatay din naman tayo.' At inilulubog nila ang kanilang sarili sa lubos na kalaswaan. Samantalang noong araw, kahit ang mga walang pakialam, sa pag-alam na magkakaroon ng digmaan, ay nagkakabawi at binabago ang kanilang pamumuhay. Sa kasalukuyan, kakaunti na lamang ang ganitong uri ng tao. Noong nakaraan, ang ating mga tao ay namumuhay nang espirituwal, kaya pinagpala sila ng Diyos, at ang mga santo ay himalang tumulong sa atin. At nagwagi tayo laban sa ating mga kaaway, na palaging mas marami kaysa sa atin. Sinasabi natin ngayon na tayo ay Orthodox, ngunit sa kasamaang palad, madalas ay dala lamang natin ang pangalang 'Orthodox' nang hindi naman tunay na namumuhay nang Orthodox.

Tinanong ko ang isang ama sa espirituwal, na nakikibahagi sa gawain ng komunidad kasama ang napakaraming espirituwal niyang anak: 'May alam ka ba tungkol sa isang blasphemous na pelikula?' Sumagot siya: 'Wala akong alam.' Wala siyang alam, kahit na siya mismo ay nagsisilbi sa isang malaking lungsod.

³⁰ Ang mapanlait na pelikula ni Martin Scorsese na **The Last Temptation of Christ**, na inilabas noong 1988, ay ipinalabas nang maikling panahon sa mga sinehan sa Athens at nagdulot ng matinding protesta mula sa mga mananampalataya ng Simbahan ng Gresya, na nanawagan na ipagbawal ang pagpapalabas nito. Sa kabila ng pananakit na dinanas niya noon dahil sa luslos, naglakbay ang Nakatatanda kasama ang iba pang mga monghe mula sa Bundok Athos patungong Thessaloniki, kung saan siya ay lumahok sa isang rali ng protesta, at pinagyaman ang mga mananampalataya sa pamamagitan ng kanyang presensya.

³¹ Tingnan si *San Ignacio (Bryanchaninov)*. Mga Gawa. Bol. V. Ang Aklat ng Ama. Moscow: Pravilo Verы. pp. 42–43.

Pinapatahimik nila ang mga tao upang maging kampante sila, upang hindi mag-alala at palaging aliwin. Tingnan mo, sa anumang kalagayan, huwag mong sabihin na magkakaroon ng digmaan o malapit na ang Ikalawang Pagparito, at dahil dito ay dapat tayong maghanda; siguraduhin mong hindi mag-alala ang mga tao sa anumang kalagayan! Parang mga matandang babae na, na para bang hindi sila hinihintay ng kamatayan, ay nagwawadwa: 'Huwag magsalita tungkol sa kamatayan, kundi tungkol sa mga pista at binyag'—at sa gayon ay nakararanas ng maling kagalakan. Ngunit kung pag-iisipin nila na ang isang matandang lalaki na nakatira sa kalapit ay namatay kahapon, na ang isa pa ay nasa higaan ng kamatayan at mamamatay din, at na bukas ay magkakaroon ng paggunita para sa isang taong mas bata pa kaysa sa kanila, saka sila mag-iisip tungkol sa kamatayan at sasabihin: 'Kailangan kong magkumpisal; kailangan kong ihanda ang aking sarili sa espirituwal, sapagkat marahil ay tatawagin na ako ni Cristo sa kabilang buhay.' Kung hindi, darating ang kamatayan at dadakpin sila nang hindi handa. Ang iba naman, dahil sa maling pagka-maawain, ay nagsasabi: "Huwag ninyong sabihin sa mga erehe na sila ay nagkakamali, upang maipakita natin ang ating pagmamahal sa kanila" — at sa ganitong paraan itinuturing nilang pantay ang lahat. Kung nanirahan sila noong mga unang taon ng Kristiyanismo, wala sana tayong kahit isang santo! Sinabihan noon ang mga Kristiyano: "Maghagis ka lang ng kaunting insenso sa apoy, ngunit huwag mong itakwil si Cristo." Hindi ito tinanggap ng mga Kristiyano. 'Magkunwari ka lang na ihahagis mo ito.' Hindi nila ito tinanggap. 'Huwag mong banggitin si Cristo at pumunta ka kung saan mo gusto, bilang isang malayang tao.' Hindi rin ito tinanggap ng mga Kristiyano. Ngunit ngayon nakikita mong hinaluan ng tubig ang mga tao. Hindi wasto ang lebadura.

— Geronda, nang sinabi ni Apostol Pablo: *'Ang bunga ng Espiritu ay pag-ibig, kagalakan...'*³² ibig ba niyang sabihin na ang kagalakan ay patunay ng isang matuwid na buhay?

— Oo, dahil may kagalakan sa mundo at may kagalakan na banal. Kapag ang isang bagay ay hindi maka-espirituwal o marumi, hindi maaaring magkaroon ng tunay na kagalakan o kapayapaan sa puso. Ang kagalakang nararanasan ng isang taong espirituwal ay hindi ang uri ng kagalakang hinahabol ng maraming tao ngayon. Hindi natin dapat pagsamahin ang magkaibang bagay. Naranasan ba ng mga santo ang kagalakang hinahanap natin? Naranasan ba ng Ina ng Diyos ang ganitong kagalakan? Si Cristo—nagtawa ba Siya? Sino sa mga santo ang nabuhay nang walang kirot? Anong santo ang nagkaroon ng uri ng kagalakan na hinahangad ng maraming Kristiyano sa ating panahon—yaong ayaw makarinig ng anumang hindi kaaya-aya, baka sila'y maabala o mawalan ng kanilang kapanatagan? Kung iniwasan ko ang kaguluhan para maging masigla, para hindi maabala ang aking kapayapaan, para maging mabait, kung gayon ay wala akong pakialam! Ang espirituwal na kababaang-loob ay isang bagay, ngunit ang kalambutan na nagmumula sa kawalang-interes ay ibang usapin. May ilan na nagsasabi: 'Kristiyano ako at samakatuwid ay dapat akong maging masigla at kalmado.' Ngunit hindi sila mga Kristiyano. Nauunawaan mo ba? Ito ay kawalang-interes; ito ay makamundong kagalakan. Ang sinumang mayroon ng mga makamundong prinsipyong ito ay hindi isang taong espirituwal. Ang isang taong espirituwal ay ang taong puno ng sakit; ibig sabihin, nasasaktan siya sa mga nangyayari, nasasaktan siya para sa mga tao. Ngunit dahil sa sakit na ito, ginagantimpalaan siya ng banal na aliw. Nararamdaman niya ang sakit, ngunit nararamdaman din niya sa kanyang sarili ang ' ' at banal na aliw, dahil ibinubuhos ng Diyos ang mga biyaya sa kanyang kaluluwa mula sa Paraiso, at ang tao ay nagagalak sa banal na pag-ibig. Ganito ang kagalakan, ang espirituwal na kagalakan — hindi mailahad at pumupuno sa puso.

³² Gal. 5:22.

Ang halimbawa ay nagsasalita para sa sarili nito

— Geronda, dapat bang ipakita ng mga taong namumuhay nang espiritwal sa mundo sa mga hindi mananampalataya na sila ay nag-aayuno?

— Kung pinag-uusapan natin ang mga pag-aayuno na itinakda ng ating Simbahan — Miyerkules, Biyernes, at mga pag-aayunong pang-ilang araw — dapat nilang ipakita ito sa mga hindi mananampalataya, dahil ito ay isang pagpapahayag ng pananampalataya. Gayunpaman, ang iba pang mga pag-aayuno na isinasagawa bilang mga gawi ng pag-aascetismo dahil sa pag-ibig kay Cristo o upang marinig ang ating panalangin para sa isang partikular na kahilingan ay dapat isagawa nang lihim.

Ang layunin ay mabuhay nang Ortodokso, hindi lamang magsalita o magsulat nang Ortodokso. Kaya nakikita mo na kung ang isang mangangaral ay walang personal na karanasan, ang kanyang sermon ay hindi tumatama sa puso o nagbabago ng mga tao.

— Ngunit paano kung, Geronda, mabuti ang disposisyon ng nakikinig o mambabasa?

— Ah, kung gayon ay taglay na nila ang Banal na Grasya at nakikinabang nga sila dahil dito. Gayunpaman, ang mga walang kanais-nais na saloobin ay sisimulang suriin ang sinabi ng mangangaral at hindi sila makakakuha ng anumang kapakinabangan. Madali ang mag-isip nang ayon sa Ortodoksiya, ngunit ang mabuhay nang ayon sa Ortodoksiya ay nangangailangan ng pagsisikap.

Noong isang beses, isang teologo, sa kanyang sermon, ay nanawagan sa mga tao na magpunta at magbigay ng dugo, dahil kinakailangan ito. At nga nga: marami ang naantig sa kanyang sermon at nagbigay ng maraming dugo. Siya mismo, gayunpaman, ay hindi nagbigay ng kahit isang patak, kahit na, sa prangkang pagsasabi, ay sobra-sobra ang dugo niya. Naligaw ang mga tao. "Ako," sabi ng teologo sa kanila noon, "sa pamamagitan ng aking sermon, ay nagbigay-inspirasyon sa mga tao na magbigay ng dugo, at iyon ay parang ako ang nagbigay ng mas maraming dugo kaysa sa sinuman!" Ganyan niya pinakalma ang kanyang konsensya. Ngunit mas mabuti sana kung hindi na lang siya nagbigay ng sermon, kundi siya mismo ang pumunta at tahimik na nagbigay ng kaunting dugo!

Ang mahalaga ay ang pamumuhay ng isang tao. May isang lalaki na walang kaugnayan sa Simbahan ang nagsabi sa akin: 'Isa ako sa mga "kanwanan".' — 'Pero dahil hindi ka naman gumagawa ng tanda ng krus, ano ang silbi noon?' ang sagot ko. 'Ano ang silbi ng isang kamay na itinuturing na "kanwanan" kung hindi naman ito gumagawa ng tanda ng krus? Paano ito naiiba sa kaliwang kamay, na hindi rin naman gumagawa ng tanda ng krus? Pagkatapos ng lahat, kahit paano mo ito tingnan, hindi rin naman ito gumagawa ng tanda. Kung isa ka sa mga 'kanan' pero hindi ka gumagawa ng tanda ng krus, paano ka naiiba sa mga 'kaliwa'? Ang punto ay maging isang taong espiritwal ka, mabuhay nang malapit kay Kristo. Pagkatapos, matutulungan mo rin ang iba.'

Kung ang isang tao ay namumuhay nang matuwid, nagsasalita para sa sarili ang kanyang mga gawa. Sa isang bayan, may isang Protestante na kumokondena sa lahat: kapwa mga pari at mga obispo. At sa isang monasteryo malapit roon, may isang monghe na namumuhay nang may pag-a-ascetismo. Isang araw, tinanong ng isang ateista ang Protestante: "Sige, kinokondena mo ang lahat ng mga obispo at lahat ng mga pari. Ngunit ano ang masasabi mo tungkol sa mongheng ito?" — "Tungkol naman sa mongheng ito," wika niya, "iginalang ko siya, dahil hindi siya tulad nila." Paano nga ba nakakatulong ang isang mananampalataya sa iba, kahit nasaan man siya, basta't siya mismo ay namumuhay nang matuwid! Naalala ko ang isang pulis na kakilala ko na naka-istasyon sa hangganan [ng Yugoslavia]. [Sa kabilang panig] ay may mga komunistang Serbian—at hindi basta-

bastang komunista, kundi ang pinakawalang-diyos, ang pinaka-pinagkakatiwalaang miyembro ng partido. Kapag tumatawid sa hangganan ang mga pari, hahalikan ng pulis na ito ang kanilang mga kamay. Napansin ito ng mga Komunista. "Isang pulis na Griyego, at hinihahalikan niya ang mga kamay ng mga pari ng Serbia!" Malaki ang naging impresyon nito sa mga Komunista, at napaisip sila tungkol sa pananampalataya.

At kung paano tinutulungan ng mga may katungkulan na nanatiling tapat sa mga prinsipyong Kristiyano ang iba! Kaya naman, kapag may dumating na mga 'mahahalagang' tao, sinisikap kong makipagkita sa kanila upang tulungan sila, dahil sa pamamagitan ng kanilang halimbawa ay maaari silang magkaroon ng napakabuting impluwensya sa iba. Narito ang isang marsyal na kilala ko—siya ay isang huwaran. Anumang gawin niya ay nagmumula sa loob, sa puso, hindi sa panlabas na anyo. Ang iba, sa pagtingin sa kanya, ay nagmumuni-muni sa kanilang sariling pag-uugali at nagpapabuti.

At noong mga nakaraang panahon, kahit ang mga lokal na maharlika ay may mabuting prinsipyo at may pananampalataya. Alam mo ba kung ano ang sinabi ng isang maharlikang ginang sa isang Miyembro ng Parlamento sa isang bayan? Nasa isang hapunan siya kasama ang kanyang asawa. Panahon ng Pag-aayuno para sa Pag-aakyat (Dormition Fast), ngunit naghahain sila ng karne at isda... Nag-aayuno ang maharlikang ginang kaya hindi siya kumain. Napansin ito ng Mambabatas at sinabi: 'Hindi sumusunod sa pag-aayuno ang mga may sakit at ang mga naglalakbay.' — 'O sige, siyempre,' ang tugon niya, 'at , lalo na yaong naglalakbay sa karwahe.' Kaya hindi niya hinipo ang pagkaing hindi pang-pag-aayuno. Sa hapunan, kasama ng iba, may isang pari na nagsalita sa kanila ng isang pambungad na talumpati: 'Isang malaking karangalan para sa akin na narito kasama ninyo,' at iba pa; nagsalita siya nang nagsalita, binaha sila ng napakaraming papuri. Pagkatapos ay pinutol siya ng asawa ng babae at sinabi: "*Huwag magtiwala sa mga prinsipe, sa mga anak ng tao, na sa kanila'y walang kaligtasan...*"³³ Dahil nais ng klerigong ito na makakuha ng pabor nila. Sa isa pang pagkakataon, sinabi ng parehong ginang sa isang propesor ng teolohiya sa unibersidad: "Huwag kang maghanap ng mali sa maliliit na bagay at huwag mong pabagsakin ang mga pari sa kanilang mga pagsusulit. Gawin ninyong lahat ang makakaya upang makapasa sila, dahil kulang ang mga pari sa mga diyosesis!" Ang ibig kong sabihin ay noong nakaraan, ang lokal na elite ay tapat sa Simbahan at nagsilbing huwaran para sa mga tao.

Ngayon, ang ating sariling halimbawang Kristiyano at ang ating Kristiyanong pamumuhay ang magkakaroon ng positibong impluwensya sa mga tao. Ang mga Kristiyano ay dapat kilala sa espirituwal na tapang, kabutihang-loob, at pagsakripisyo. Kaya sinasabi ko sa mga layko: 'Mahalin ninyo si Kristo, maging mapagkumbaba, tuparin ninyo ang inyong tungkulin — at ibubunyag ni Kristo ang inyong birtud sa iba.' May tuntunin ang birtud: 'ilantad' ang isang tao, kahit saan man siya naroroon. Kahit pa magtago sila o, sa ngalan ni Kristo, magpanggap bilang isang banal na hangal, ilalantad sila ng birtud, kahit pa sa huli. At ang kayamanang kanilang naipon, na sa huli ay malalantad sa buong kaganapan nito, ay muling tutulong sa maraming kaluluwa, at marahil ay mas lalo pa nitong matutulungan sila.

Ang Diyos ay matiisin sa atin

Sa kasalukuyan, pinapayagan ng Diyos na maganap ang mga nangyayari. Pinapayagan Niya ito upang hindi makapagpatunay ng sarili na matuwid ang masamang tao. Sa ilang pagkakataon, ang Diyos ay agad na nakikialam; sa iba naman, naghihintay Siya at hindi kaagad nagbibigay ng daan palabas. Inaasahan Niya na

³³ Awit 145:3.

magpakita ang mga tao ng pagtitiis, manalangin, at makipaglaban. Kay dangal ng Diyos! Kunin mo ang isa pang lalaki, halimbawa: ilang tao ang pinatay niya sa [sibil] na digmaan,³⁴, at buhay pa rin siya! Sa susunod na buhay, sasabihin ng Diyos sa kanya: 'Pinayagan kitang mabuhay nang mas matagal kaysa sa mga matuwid.' Ang ganoong tao ay walang magiging nagpapagaan na kalagayan.

— Geronda, bakit minsan ang mga taong ganito, kahit malubha pa ang karamdaman, ay hindi namamatay?

— Tila may mabibigat silang kasalanan, kaya hindi sila namamatay. Marahil ay hinihintay sila ng Diyos na magsisi.

— Ngunit paano naman ang mga taong pinahihirapan nila?

— Ang mga inosenteng nagdurusa ay naglalagay ng puntos sa kanilang 'savings account'. Ang mga may kasalanan ay binabayaran ang kanilang mga utang.

— Geronda, ano ang ibig sabihin nito: '*Ngunit ang masasama at ang mga salamangkero ay uunlad sa kanilang kasamaan, na linoloko at niloloko?*'³⁵

— Tingnan: may mga taong may tiyak na antas ng kasakiman, at pinapabugbog sila ng Diyos sa likod ng ulo upang bumaba sila nang kaunti. Ang ibang tao naman ay mas masakim pa, at pinapabugbog sila ng Diyos sa likod ng ulo upang bumaba pa sila nang mas malalim. Gayunpaman, hindi hinahaplos ng Diyos ang mga may satanicong kayabangan. Maaaring mukhang umuunlad ang mga taong ito, ngunit anong uri ng kasaganaan ito? Ito ay isang madilim na kasaganaan. At pagkatapos ay hindi lang sila bumabagsak pababa, kundi direktso sa bangin. Huwag sana!...

Ang proteksyon ng mga matuwid

— Geronda, ayon sa isang stichera: 'Pinukaw ng matuwid na galit.'³⁶ Anong uri ng galit ang pinakamatuwid?

— Ang paghiyaw at pagngalit dahil sa tunay na sakit kapag ang iba ay inaapi — iyan ang 'pinakamatuwid na galit'. Ang magalit kapag ikaw mismo ang inaapi — iyan ay maruming galit. Kung makita mong may naghihirap para sa kabanalan, nangangahulugan ito na may sigasig sila para sa Diyos. At ang isang banal na hangal para sa kapakanan ni Cristo ay makikilala sa ganitong paraan. Kung, halimbawa, kukunin mo ang isang ikon at ilalagay ito nang nakabaliktad sa harap niya, agad na tatalon ang banal na hangal para sa kapakanan ni Cristo! Ito ay isang uri ng 'pagsusulit' para sa mga banal na hangal. Kaya, may matuwid na pagkondena, ayon sa Diyos, at . Tanging ganoong pagkondena lamang ang makatwiran sa isang tao. Nang makita ni Moises ang mga tao na naghahain ng sakripisyo sa gintong guya, nagalit siya at itinaon sa lupa ang mga tableta ng mga utos na ibinigay sa kanya ng Diyos, at nabasag ang mga ito.³⁷ Pinahas, apo ng punong pari na si Aaron, ay gumawa ng dalawang pagpatay, subalit inutusan ng Diyos na ang mga pari ng Israel ay magmula sa kanyang

³⁴ Ang Digmaang Sibil ng 1946–1949 sa pagitan ng hukbong pang-gobyerno ng Griyego at mga komunistang rebelde. – *Tala ng tagasalin*.

³⁵ 2 Tim. 3:13.

³⁶ Stichera para sa Serbisyo ng Puri sa mga Banal na Ama ng Unang Ekumenikal na Konseho.

³⁷ Tingnan Exod. 32:1–20.

angkan! Nang makita ni Phinehas na si Zimri na Israelita ay gumagawa ng malaswang akto kasama ang babaeng Midianita na si Cozbi sa harap ni Moises at ng lahat ng mga Israelita, hindi niya mapigil ang kanyang sarili. Tumindig siya mula sa kapulungan, pinatay sila, at napawi ang galit ng Diyos. Kung hindi niya sila pareho pinatay, bumagsak sana ang galit ng Diyos sa buong bayan ng Israel.³⁸ Nakakatakot! Sa tuwing babasahin ko ang talata sa Awit, '*At pinakalma ni Phinehas Siya, at tumigil sa pagpatay*'³⁹, hinalikan ko nang maraming beses ang kanyang pangalan. At si Cristo, nang makita Niya ang mga baka, tupa, at mga kalapati na ibinebenta sa loob ng bakuran ng Templo, at makita ang mga tagapagpalit-pera na nagpapalit ng pera, kumuha Siya ng latigo at pinalayas sila.⁴⁰

Kapag ang isang taong espiritwal, sa isang pagsabog ng sama ng loob, ay nagtatangkang ipagtanggol ang sarili sa isang personal na usapin, lubos itong makasarili; gawa ito ng diyablo. Ang ganitong tao ay, mula sa panlabas, sumusuko sa impluwensiyang demonyo. Kung may sinasaktan o tinutukso, dapat tumindig ang iba para sa kanila—at gawin ito para sa katarungan, hindi para sa sariling kapakinabangan. Hindi angkop na ipagtanggol ang sarili. Iba naman ang tumindig laban sa mga manlalapastangan upang ipagtanggol ang mga seryosong usaping espiritwal—ang may kinalaman sa ating pananampalataya, ang Ortodoksiya. Iyan ang iyong tungkulin. Ang pag-iisip para sa iba at ang pagtatanggol sa kanila ay dalisay, sapagkat ito ay nagagawa dahil sa pag-ibig.

Nang ako'y nasa Bundok Sinai, bumababa ako sa monasteryo minsan tuwing isang linggo o dalawang linggo upang tumanggap ng Banal na Komunyon.⁴¹ Dikeos⁴² ay isang napakasimpleng tao roon. Minsan sinabi niya sa akin: "Hindi, hindi tuwing linggo. Dapat tumanggap ng Banal na Komunyon ang mga monghe nang apat na beses sa isang taon." Noong panahong iyon, kaugalian nila na bihira lang tumanggap ng Banal na Komunyon. 'At huwag mo ring isuot ang kukol,' sabi niya sa akin. Dati, inilalagay ko ang kukol sa ibabaw ng aking kamelaukion, samantalang isinusuot lang nila ang kukol sa mga solemni na okasyon. 'Gaya ng iyong nais,' ang sagot ko, at isinabit ko ang kukol sa aking balikat na parang panyo. Hindi ko na ito masyadong pinansin. Dapat ba akong makipagtalos tungkol dito, sa huli? Ngunit naghahanda ako para sa Banal na Komunyon sa bawat pagkakataon at pumupunta sa simbahan. Nang ipahayag ng pari: 'Sa takot ng Diyos at pananampalataya, lumapit...' — yumuko ako at sinabi: 'Ikaw, aking Kristo, ay nakakaalam kung gaano ko labis na kailangan ang Iyong Pinakabanal na Misteryo.' At naramdaman ko ang napakalinaw na pagbabago sa aking sarili kaya hindi ko matitiyak kung mararanasan ko pa ito kung ako'y nakipagkomunyon. Lumipas ang ilang buwan, at may apat o limang binatang dumating sa monasteryo, na nagsumikap bumiyahen papuntang Sinai para sa akin. Sila rin ay sinabihan na huwag tumanggap ng Komunyon. Doon ko naipahayag ang tungkol dito, at naresolba ang usapin.

³⁸ Tingnan Bilang 25:1–15.

³⁹ Awit 105:30.

⁴⁰ Tingnan Juan 2:14–15.

⁴¹ Tingnan ang tala 12.

⁴² Sa Monasteryo ni Santa Catalina sa Bundok Sinai, ang salitang 'dikeos' ay tumutukoy sa namumunong miyembro ng Banal na Konseho ng mga Nakatatanda, na kumikilos bilang kahalili ng arsobispo kapag wala siya.

Pagtutuwid sa mga Nambablasphem

— Geronda, sinasabi sa Banal na Kasulatan na ang pamumuska laban sa Banal na Espiritu ay hindi mapapatawad.⁴³ Anong uri ng pamumuska ito?

— Ang pamumuska laban sa Banal na Espiritu ay, sa pangkalahatan, paghamak sa Banal (siyempre, kung ang taong iyon ay may malinaw na pag-iisip). Sa kasong iyon, sila ay may kasalanan. Halimbawa, nang may nagsabi sa akin, 'Pumunta kayo sa impiyerno, ikaw at ang iyong mga diyos...' — itinulak ko siya at binigyan ng mabuting yugyog, dahil iyon ay pamumuska. O, halimbawa, may dalawang lalaki na naglalakad sa tabi ng simbahan. Nagmarka ng krus ang isa at sinabi sa kausap: 'Kaibigan, magmarka ka rin ng krus...', ngunit sumagot ang kausap: 'Umalis ka nga, para kang tsismoso, sinasabihan mo ako kung saan dapat magmarka ng krus!' Ang ganitong paghamak ay blasphemya. Dahil dito, hindi maaaring magkasala ng blasphemya ang isang taong deboto. At ang kawalang-hiya ay blasphemya rin. Upang bigyang-katwiran ang kanyang sariling pagbagsak, binabaluktot o tinatapkan ng taong walang hiya ang isang katotohanan—halimbawa, isang katotohanan mula sa Ebanghelyo. Hindi niya pinapahalagahan ang katotohanan, hindi niya pinapahalagahan ang realidad; sinadya niyang baluktutin ito; tinatapkan niya ang banal sa putik. At unti-unti, ito na ang nagiging kanyang mismong pagkatao. Pagkatapos, humihiwalay ang Biyaya ng Diyos sa kanya, at nabibihag ang tao ng mga impluwensiyang demonyo. At saan ito hahantong, , kung hindi siya magsisisi!.. Huwag sana!... Kung ang isang tao, sa isang pagsabog ng galit, ay nakapanlait pa nga sa Banal na Espiritu, ang panlalait na iyon ay hindi hindi-mapapatawad, dahil hindi naniwala ang tao sa panlalait na kanyang binigkas. Sinabi niya ito dahil, sa sandaling iyon, sa kanyang galit, nawalan siya ng kontrol sa sarili. At siya ay nagsisisi kaagad din. Ngunit ang taong walang hiya ay pinagtatwiran ang isang kasinungalingan upang bigyang-katwiran ang kanyang sariling pagbagsak. Ang siyang nagbibigay-katwiran sa kanyang sariling pagbagsak ay nagbibigay-katwiran sa diyablo.

— At paano, Geronda, niya pinagtatwiran ang kanyang pagbagsak?

Maaaring maalala niya ang isang bagay na sinabi sampung taon na ang nakalipas sa ibang konteksto at gamitin ito bilang halimbawa upang ipagtanggol ang sarili. Sa mismong sandaling iyon, kahit ang diyablo — ang pinakadakilang tagapagtanggol — ay hindi makaisip ng katulad nito.

— At ano ang nararamdaman ng ganoong tao?

— Ano ang nararamdaman niya? Hindi siya kailanman makakahanap ng kapayapaan. Kahit na tama ang isang tao at sinusubukang ipagtanggol ang sarili, hindi siya makakahanap ng kapayapaan. Lalo na kung siya ay mali at ipinagtatanggol ang sarili sa pinaka-walang-hiya na paraan. Kaya naman, hangga't maaari, mag-ingat tayo laban sa kawalang-hiya at paghamak—hindi lamang sa Banal, kundi pati na rin sa ating kapwa, sapagkat ang ating kapwa ay larawan ng Diyos. Ang mga taong walang hiya ay nasa unang antas ng pamumuska laban sa Banal na Espiritu. Nasa ikalawang antas naman ang mga naghamak sa Banal. Nasa ikatlong antas ang diyablo.

— Geronda, ano ang dapat gawin kapag may mga taong nagsasalita laban sa Simbahan o sa monastisismo, at iba pa?

— Magsimula tayo sa pagsasabing kung may nagsasalita nang masama, halimbawa, tungkol sa iyo bilang isang tao, hindi iyon malaking bagay. Isipin ito: si Cristo, na Siya ay Cristo, ay ininsulto, at hindi Siya sumagot; kaya ano ako, isang makasalanan, na karapat-dapat? Kung nais nilang insultuhin ako nang personal, hindi ako maaabala nito. Ngunit kapag ako ay ininsulto bilang isang monghe, ang buong institusyon ng monastisismo ay

⁴³ Tingnan ang Mateo 12:31.

ininsulto, dahil, bilang isang monghe, hindi ako mapaghihiwalay rito. Sa ganoong kaso, hindi ako dapat manahimik. Sa ganitong mga sitwasyon, dapat hayaang magsalita muna ang mga nang-iinsulto nang sandali, at pagkatapos ay magsalita ng ilang salita sa kanila. Noong isang beses, sa bus, may isang babae na nagmumura laban sa mga pari. Pinayagan ko siyang magsalita, at nang matapos siya, sinabi ko: 'Marami tayong hinaing laban sa mga pari, pero hindi naman sila ibinaba ng Diyos mula sa langit na may parachute, hindi ba? Mga tao lamang sila na may kahinaan. Pero sabihin mo sa akin: isang ina na katulad mo, na may make-up at kuko na parang ng lawin, anong klaseng anak ang ipapanganak niya, at paano niya ito palalakiin? At anong klaseng pari o monghe ang magiging siya, kung magiging isa man siya?' Naalala ko pa ang isang pagkakataon nang naglalakbay ako sa bus mula Athens papuntang Ioannina; isang lalaki ang ginugol ang buong biyahe sa pagbatikus sa metropolitan, na may nagawa noon. Sinabi ko sa kanya ang ilang salita, at pagkatapos ay nanalangin ako. Nagpatuloy siya gaya ng dati. Nang makarating kami sa Ioannina at bumaba, dinala ko siya sa isang gilid at sinabi: 'Alam mo ba kung sino ako?' — 'Hindi,' ang sagot niya. "Kung ganoon," sabi ko, "bakit ka nakaupo diyan at nagsasabi ng ganoong mga bagay? Baka ako ay maraming ulit na mas masama kaysa sa pinamumuna mo, o baka santo pa ako?! Paano ka nakalalapit sa akin at nagsasabi ng ganoong kalokohan—mga bagay na hindi ko man lang maisip na gagawin ng mga karaniwang tao? Subukang itama ang iyong mga gawain, dahil kung hindi, baka mabugbog ka nang husto ng Diyos! Para sa kabutihan mo rin naman, siyempre." Napansin kong nagsimulang manginig. Ngunit naabot din nito ang mga iba, dahil ramdam ko ang kaguluhang sumunod.

[Minsan] nakikita mong nilalapastangan ang banal, habang nanahimik ang mga nakapaligid. Noong minsan, habang papalabas ako ng Banal na Bundok, nakasalamuha ko sa bangka ang isang kawawang nilalang na tumakas mula sa isang ospital pangkaisipan doon. Sumigaw siya at nanuya nang walang tigil sa lahat: sa makapangyarihan sa mundo, sa gobyerno, sa mga doktor... "Sa napakaraming taon," sigaw niya, "pinahirapan nila ako ng kuryenteng shock at mga tableta. Pero kayo ay maswerte! Nasa inyo ang lahat ng gusto ninyo, may mga sasakyan kayo! Pero noong ako'y labindalawang taong gulang, pinadala ako ng nanay ko sa isang isla, at mula noon—sa loob ng dalawampu't limang taon na—mula sa isang mental hospital papunta sa isa pa!" Nagreklamo siya laban sa lahat ng partidong politikal, at saka nagsimulang magmura laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos. Tumayo ako at sinabi, "Tigilan mo 'yan! Wala bang kahit isang kinatawan ng awtoridad dito?" Nakita kong ang kasama niya—marahil ay isang pulis—ay nainis na at medyo pinigilan siya. Ang kawawang nilalang na iyon, na sumisigaw at nagmumura, ay ibinuhos ang lahat ng kanyang pagdurusa. At naawa ako sa kanya. Pagkatapos ay lumapit siya, hinalikan ang aking kamay, at hinalikan ko rin ang kanya. Tama siya. Tayong lahat—may iba na higit, may iba na hindi gaanong—ay may pananagutan dito. At ako rin ang naging sanhi ng pambabatikos ng dukhang lalaking ito. Kung ako ay isang miyembro ng klero, itama ko sana siya.

Napakadismaya ng mga Pariseo,⁴⁴ , nang, sa palitan⁴⁵ , sila ay naglalayag patungong Gresya! Dalawang marino ang nag-aaway at nagmumura laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos. Hindi ito nagustuhan ng mga Pariseo. Mga Griyego, mga Kristiyano — at gayon pa man ay nagmumura sila laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos! Dinakip nila ang mga namumura at itinapon sa dagat. Sa kabutihang-palad, marunong silang lumangoy kaya nailigtas sila. Kahit pa insultohin ng isang tao ang isang tao, obligasyon nating ipagtanggol siya, lalo na si Kristo!

⁴⁴ Ang mga naninirahan sa Pharas — isang malaking nayon sa Cappadocia (Asya Menor, na ngayon ay bahagi ng Turkey). Ang lugar ng kapanganakan ng Kagalang-galang Arsenius ng Cappadocia at ng Banal na Nakatatandang Paissios. — *Tala ng tagasalin*.

⁴⁵ Tumutukoy ito sa pagpapalitan ng populasyon noong 1924, kung saan ang mga Griyego mula sa Asia Minor ay nanirahan sa Gresya, habang ang mga Turko na naninirahan sa Gresya ay bumalik sa Turkey. — *Tala ng tagasalin*.

Isang batang lalaki ang minsang dumating sa aking kaliva—may pilay siya, ngunit ang munting mukha niya ay nagniningning. 'Hindi ito simpleng bagay,' naisip ko, 'kung ang Banal na Grasya ay nagniningning nang ganito kasigla!' Tinanong ko siya, 'Kamusta ka?' At ikinuwento niya sa akin ang nangyari sa kanya. Isang halimaw na kasing-tangkad ng kisame ang nagmumura laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos, at sinugod siya ng batang ito upang pigilan siya. Hinagis siya ng halimaw sa lupa, tinapakan, pinalumpo ang kanyang mga paa, at pagkatapos noon ay nanatiling pilay ang kawawang bata. Isang tagapagtapat! At ano nga ba ang tiniis ng mga tagapagtapat at mga martir!

— Geronda, sa hukbo, ang ilang debotong kabataang lalaki ay nahihirapan sa pakikitungo sa mga taong nanunumpa. Ano ang dapat nilang gawin?

— Kailangan nila ng katwiran at pasensya. Tutulungan sila ng Diyos. Isang radio operator na kasama naming naglingkod, na dating doktor, ay isang hindi maniniwala at mapang-insulto sa pananampalataya. Araw-araw ay pumupunta siya sa Tanggapan ng Administrasyon para hugasan ang utak ko. Sinasabi niya sa akin ang tungkol sa teorya ni Darwin at iba pang katulad na kalokohan — na lahat ay puspos ng pagmamatapang sa Diyos. Ngunit pagkatapos ng isang insidente, napagtanto niya ang isang bagay. Magkasama kaming nasa misyon. May dala kaming malaking mulo na may kargang radyo at stretcher. Sa isang napakamadulas na pababa, nakahawak ako sa buntot ng mulo, habang hinihila naman ito ng doktor sa tali. At saka, sa kisap-mata, napadampi ang stretcher sa tenga ng mulo, at siya—bam!—sinipa niya akong malakas gamit ang kanyang mga kuko sa hulihan, at natapon ako. Hindi naglaon, nagkamalay ako at napagtanto kong nakakakilos ako! Ang tanging naalala ko ay nagawa kong sumigaw: 'My Lady!' At wala nang iba pa. May mga bakas ng kuko ng mulas sa akin, dito mismo—itim ang buong dibdib ko, ganoon kalakas ang pagkakasipa ng mulas sa akin. Nang makita ng doktor na nakakalakad ako, nanlaki ang mga mata niya. Nagpatuloy kami sa aming paglalakad. Medyo pasulong pa, natapakan ng doktor ang isang bato, nahulog siya at hindi makabangon. Pagkatapos ay nagsimulang sumigaw: 'Ginang Ko, Kristo Ko!' Natakot siyang mahuli siya ng kanyang mga kaaway: 'Ngayon ay iiwan na ako ng lahat, tapos na, tapos na ang lahat, at ano na ang mangyayari sa akin, at sino ang tutulong sa akin!' — 'Huwag kang mag-alala,' sabi ko, 'mananatili ako sa'yo. Kapag nahuli nila ako, mahuhuli rin nila ka.' Nang mag-isip-isip ang kawawa, "Si Arseny⁴⁶ ay tinapakan ng mulas, at wala namang nangyari sa kanya, pero ako'y bahagyang natapilok lang at hindi na ako makalakad!" Hindi nagtagal, nakatayo rin siya, pero pilit na pilit ang paglalakad, at tinulungan ko siyang maglakad. Umalis na ang iba. Natuto siya ng aral at nagkamalay pagkatapos noon. Dati siyang nanunumpa araw-araw, pero nang dumating ang panganib, bigla siyang sumigaw: 'Ginang Mahal, Ginang Mahal!' Agad niyang naalala ang Ginang Mahal. Ngunit may isa pang lalaki na dati'y motorista sa hukbo; nabasag nang dalawang beses ang binti niya at patuloy pa rin siyang nanunumpa.

— Wala ka bang sinabi sa kanya, Geronda?

— Ano'ng sasabihin mo sa kanya? Wala akong sinabi, pero tuloy-tuloy siya sa panunumpa laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos — sinasadya, para lang saktan ako. Naiintindihan ko ito nang bandang huli at nagdasal na lang ako. At aba — noon, siya at ang iba pa ay nanunumpa nang walang dahilan, pero pagkatapos, kapag hindi pumabor sa kanila ang nangyayari at gusto na nilang mag-umpisang magmura, kinakagat na lang nila ang dila nila! Kung ang isang walang hiya ay nanunumpa o nagmumura, mas mabuting magkunwari kang abala sa ibang bagay at hindi mo siya naririnig, habang nananalangin ka sa sarili mo. Dahil kapag napansin niyang pinapanood

⁴⁶ Sekular na pangalan ng Nakatatanda.

mo siya, baka lalo pa siyang manumpa nang walang tigil. At ikaw, sa ganitong paraan, ang magiging dahilan ng pag-angkin sa kanya ng isang maruming espiritu. Gayunpaman, kung hindi isang walang hiya ang sumusumpa, kundi isang taong may konsensya, at sumusumpa siya dahil sa masamang ugali, maaari kang magsalita sa kaniya. Ngunit kung taglay niya hindi lamang ang konsensya kundi pati na rin ang makasariling pag-iisip, mag-ingat ka. Huwag mong kausapin nang mahigpit, kundi nang kasing-mapagkumbaba at kasing-lungkot hangga't maaari. Sabi ni San Isaac: "Sawayin mo ang mga nakikipagtalos sa iyo sa pamamagitan ng kapangyarihan ng iyong mga birtud ... at patahimikin mo ang kanilang mga bibig sa pamamagitan ng kababaang-loob at kapayapaan ng iyong mga labi. Sawayin mo ang mga walang pagpipigil sa sarili sa pamamagitan ng iyong birtwusadong pag-uugali, at ang mga walang hiya sa pagnanasa sa laman sa pamamagitan ng pagpipigil ng iyong mga mata."⁴⁷

Kabanata 3.

"Sapagkat ang lahat ay dalisay sa mga dalisay..."⁴⁸

Ang isang espiritwal na tao ay 'isa na kumakain ng apoy'

— Geronda, paano mabubuhay nang tama sa lipunan ngayon bilang isang Kristiyano nang hindi nalilihis dahil sa mga taong malayo sa Diyos?

— Bakit pa nga ba maliligaw ang isang tao dahil sa mga hindi malalapit sa Diyos? Kung sa isang pamilya na may anim o walong magkakapatid, ang isa o dalawa ay naligaw ni Satanas, talagang maliligaw ba ang iba dahil sa makasalanang pamumuhay nila?

— Hindi, maaawa sila sa kanila, dahil magkakapatid sila.

— Aba, naroroon na; nakikita mo, nasa loob natin ang kasamaan. Kulang tayo sa pag-ibig, kaya hindi natin itinuturing na ating mga kapatid ang lahat ng tao, at kaya tayo natutukso ng kanilang makasalanang pamumuhay. Tayo'y isang malaking pamilya at magkakapatid sa isa't isa, sapagkat ang lahat ng tao ay mga anak ng Diyos. Kung tunay nating mauunawaan na tayo'y magkakapatid sa lahat ng tao, makakaramdam tayo ng sakit para sa mga namumuhay sa kasalanan. At hindi tayo matutukso ng kanilang makasalanang pamumuhay, kundi ipagdarasal natin sila.

Kaya, kung tayo ay naliligaw, ang kasamaan ay hindi nasa labas natin kundi nasa loob natin. Sabihin natin sa ating sarili, kapag may nagliligaw sa atin: 'At ilan na ang iniligaw mo? At sa ngalan ng Diyos, hindi mo ba tinitii ang iyong kapatid? At paano ka naman tinitii ng Diyos, sa kabila ng lahat ng iyong nagagawa?' Isipin natin ang Diyos, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, ang mga Anghel na nakakakita sa lahat ng tao sa lupa. Para

⁴⁷ "Sa pamamagitan ng kababaang-loob at kalmadong pananalita, takpan ang mga bibig ng mga walang hiya at mapanghimagsik, at patahimikin sila. Harapin mo ang mga maluho sa pamamagitan ng kadakilaan ng iyong buhay, at ang mga walang hiya sa kanilang damdamin – sa pamamagitan ng pagpipigil ng iyong mga mata." Tingnan din: *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Salita 56. p. 281.

⁴⁸ Tito 1:15.

bang nakatayo sila sa isang balkonahe, nakatingin pababa sa plasa at nakikita ang lahat ng taong nagtitipon doon. Nakikita nila na ang iba ay nagnanakaw, ang iba ay nanunumpa, ang iba ay gumagawa ng mga makalaman na kasalanan, at iba pa. Paano nila sila matiis? Matiis nila ang lahat ng kasamaan at kasalanan sa mundo, ngunit hindi natin matiis ang ating kapatid! Nakakabigla iyan!..

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng mga salita ni Apostol Pablo: *'sapagkat ang ating Diyos ay isang apoy na sumisira'*?⁴⁹

— Kung ihahagis mo ang papel o basura sa pugon, hindi ba sila masusunog? Ganoon din sa isang taong espirital: ano man ang ihagis ng diyablo sa kanya, nasusunog ito. *'Isang apoy na sumisilab!'* Kapag nagliyang ang banal na apoy sa loob ng isang tao, lahat ay nasusunog. Hindi na siya dinadikit ng masasamang kaisipan. Ibig sabihin, hindi tumitigil ang diyablo sa paghahagis ng masasamang kaisipan sa kanya, ngunit ang taong espirital ay 'apoy' at sinusunog niya ang mga ito. At pagkatapos ay napapagod ang diyablo at itinigil na ang kanyang [pag-atake]. Kaya sinasabi ni Apostol Pablo: *'Sa mga malinis, ang lahat ng bagay ay malinis.'* Para sa mga malinis, lahat ay malinis; walang marumi. Kahit pa ihagis ang malinis sa putik, mananatiling malinis siya, tulad ng sinag ng araw na kahit saan tumama ay nananatiling maliwanag at malinis.

Ang isang taong espirital ay nababago sa pamamagitan ng pakikipag-ugnayan sa isang santo—sa pinakamainam na kahulugan ng salita—ngunit hindi nasusunog sa pakikipag-ugnayan sa isang taong laman. Nakikita niya siya, nagdurusa para sa kanya, ngunit hindi siya mismo ang nasasaktan. Ang isang taong nasa gitnang kalagayang espirital ay nababago para sa ikabubuti sa pamamagitan ng isang taong espirital, at nababago rin ng isang taong laman, ngunit para sa ikasasama. Hindi nauunawaan ng isang taong laman ang santo at naaantig ng isang taong laman. At habang ang isang taong sinapiyan ay nakakakita ng santo ay tumatakas, ang isang taong laman ay lumalapit sa santo upang tuksuhin at iligaw siya. Ang sinumang nakarating sa kalagayan ng mga taga-Sodoma ay nahihikayat pa nga ng mga Anghel.⁵⁰ Ang isang mapagkumbabang tao, kahit na wala pang karanasan sa espirituwal, ay kayang kilalanin ang Anghel ng Diyos mula sa demonyo, sapagkat taglay niya ang espirituwal na kadalisan at kahalintulad ng isang Anghel. Ngunit ang makasarili at laman-tao ay hindi lamang madaling mailigaw ng mapanlinlang na diyablo, kundi siya mismo ang nagkakalat ng katusuhan, ginigising ito sa iba sa pamamagitan ng kanyang laman-tao at nahahawa ang mahihinang kaluluwa sa kanyang mga mikrobyong espirital.

— Geronda, paano makakamit ng isang tao ang kalagayang kung saan lahat ay nakikita bilang dalisay?

— Dapat linisin ang puso upang manahan ang Biyaya ng Diyos dito. *'Lalangin sa akin, O Diyos, ang isang malinis na puso...'*⁵¹ — hindi ba iyan ang sinasabi ng salmo? Kapag ang puso — lalaki man o babae — ay nalinis, nanahan si Cristo rito. At saka ang mga tao ay hindi nagtutukso o tinutukso, kundi ipinapasa ang Biyaya at paggalang sa iba. Ang isang taong mapagmatyag at nagbabantay sa kanyang espirituwal na kadalisan ay pinangangalagaan din ang Biyayang Divino; hindi lamang nila nakikita ang lahat bilang dalisay, kundi ginagamit din nila ang marumi para sa kabutihan. Kahit ang marumi ay nagiging kapaki-pakinabang sa kanilang marangal na espirituwal na pagsisikap. Ina-recycle niya ang hindi nais na papel para maging malinis na napkin, pandikit, at kuwaderno; ang mga piraso ng tanso para maging kandelabro, at iba pa. Sa kabaligtaran, ang isang taong

⁴⁹ Hebreo 12:29.

⁵⁰ Tingnan Genesis 19:1–5.

⁵¹ Awit 50:12.

yumayakap sa panlilinlang at maling nag-iisip ay ginagawang masama pati ang mabuti, na parang isang pabrika na gumagawa ng mga bala—gagawa pa nga ito ng mga bala at mga balat ng bala mula sa ginto, dahil ganoon ang disenyo ng makinarya sa pabrika na iyon.

Kapag sinimulan ng isang tao na magpatalo sa kasalanan, siya ay dumudumi mula sa loob; ang mga mata ng kanyang kaluluwa ay nanghihina, at ang kanyang paningin ay nagiging malabo. Pagkatapos ay [sila ay] nadudumihan na ng kasalanan, at nakapipilipit sa kanila ang kasalanan. Maaari pa nga nilang makita ang dalisay bilang marumi. May mga tao na, halimbawa, ay hindi makapaniwala na may mga kabataang lalaki at babae na namumuhay nang marangal at dalisay. "Sa panahon ngayon," sabi nila, "hindi iyon posible." Ang mga kaluluwang ito ay lubos nang nababad sa kasalanan kaya't nakikita nilang makasalanan ang lahat ng bagay. Ang mga nakikisalamuha sa mga nilalang na may sungay,⁵² ay hindi man lang maisip na may iba pang nakikipagkaibigan sa mga Anghel ng Diyos. Ngunit hindi dapat hilingin na magpakita ng paggalang ang mga baboy sa mga liryo. Sapagkat ang Cristo Mismo ang nagsabi: '*...huwag ninyong ihagis ang inyong mga perlas sa harap ng mga baboy, baka kanilang tapakan...*'⁵³ Kaya, ang sinumang namumuhay ng espiritwal at dalisay na buhay ay dapat maging napakaingat, hindi lamang upang hindi kailanman payagan ang kanilang sarili ng anumang kalayaan sa pakikitungo sa mga taong makamundo, kundi pati na rin upang pigilan silang makialam sa mga espiritwal na bagay, upang hindi mapahamak ang kanilang sarili o sila, sapagkat ang mga taong makamundo ay may ibang kodigo ng pag-uugali, ibang 'canonarch'⁵⁴, at hindi nila matukoy ang banal na mundo mula sa pabango.

— Geronda, maaaring hadlangan ba ng panlabas na tukso ang isang taong nagnanais mabuhay nang malapit kay Kristo?

— Hindi. Tanging ang ating di-espiritwal na pamumuhay ang makakapaghiwalay sa atin kay Kristo. Iyan ang ginagawa ng may sungay — nagpapalaganap siya ng mga tukso at nagtatanim ng kasamaan, nakikipagdigma laban sa mga tao, minsan nang malupit, minsan nang mapanlinlang.

Mahal tayo ni Cristo, at kapag namumuhay tayo ayon sa Kaniyang kalooban, Siya ay malapit sa atin. Kaya, kapag nakikita mong sumusulpot ang mga tukso, huwag kang matakot at huwag kang mag-panic. Kung hindi lapitan ng isang tao ang nangyayari nang may espiritwal na saloobin, hindi siya makakaranas ng kahit isang araw ng kagalakan, dahil susugurin ng diyablo ang kanyang kahinaan at patuloy na lilikha ng mga tukso upang guluhin siya — isa ngayon, isa pa bukas, at isa pa sa sumunod na araw.

Huwag nating likhain ang mga tukso sa ating sarili

Maging mapagmatyang tayo hangga't maaari at huwag magbigay ng dahilan para magkaroon ng mga sitwasyong nakatutukso sa mga tao. Huwag nating magbukas ng anumang bitak para sa masama, sapagkat ang mga kaluluwang may bulok na kaisipan ay lalo pang lumalala at naghahanap ng dahilan para ipagtanggol ang

⁵² Tangalashka (Griyego: ταγκαλάκι) – ito ang palayaw na ibinigay ng Nakatatanda sa diyablo. – *Tala ng tagasalin*.

⁵³ Tingnan ang Mat. 7:6.

⁵⁴ Ang kanonarko ay isang kantór na nag-aabalita kung ano ang kakantahin ng koro. Dito, ang ibig sabihin ng Matanda ay ang 'kanonarko' sa usapin ng kasalanan ay ang diyablo, na siyang nag-uutos sa isang tao kung ano ang gagawin nito.

kanilang sarili. At sa ganitong paraan, sa isang banda, tayo ay magtatayo, at sa kabilang banda naman, tayo ay wawasak.

Noong isang beses, ilang kabataang lalaki—mga makabagong binata—ang dumating sa aking kaliva. Nakipag-usap kami sa kanila. Sa mismong araw na iyon, kinailangan kong lisanin ang Banal na Bundok. Nang malaman nila ito, naghanda rin silang umalis. Sa barko, lumapit sila sa akin at umupo sa tabi ko. Mula sa malaking interes, nagtanong sila sa akin ng iba't ibang espiritwal na katanungan. Gayunpaman, may ilang kapwa namin pasahero ang maling inintindi ang nangyayari at tiningnan kami nang may matinding pagdududa. Kung naipag-una ko sanang maisip na maling mauunawaan ang aming pag-uusap, sana ay nag-ingat na ako.

Mapanlinlang ang mundo. Dapat nating sikaping huwag lumikha ng tukso. Hindi tayo responsable sa mga bagay na hindi natin kayang gawaran ng angkop na hakbang, o sa mga bagay na kulang tayo sa karanasan. Ngunit huwag nating asahan ang gantimpala mula sa Diyos kung lumikha tayo ng problema dahil sa kapabayaan. Makakatanggap tayo ng gantimpala kapag tayo ay mapagbantay, at ang mga problema ay sanhi ng kaaway. Halimbawa, may nagsasabi na ako'y nasa ilalim ng anting-anting. Una, susuriin ko kung ako nga ba ay nasa ilalim ng anting-anting o hindi. 'Dahil sinasabi niya, ibig sabihin nakakita siya ng isang bagay. Hindi niya basta-basta sinabi iyon nang walang batayan; tiyak na may hindi niya naintindihan,'—ganyan ang aking pag-iisip, at hahanapin ko kung ano sa akin ang maaaring hindi naintindihan, upang maitama ko ito. Kung sasabihin ng mga tao na ako'y nasa anting-anting, na ako'y isang salamangkero — nakabubuti iyon sa akin, dahil hindi magtitipon ang mga tao at magiging kasing tahimik ng buhay ng isang monghe ang akin. Ngunit ang salbaheng nagkalat ng mga tsismis ay mapupunta sa impyerno, dahil siya'y nagdudulot ng pinsala sa Simbahan. Hindi ba nakakaawa [para sa kanya]? At ako ang papapanagutin, dahil ako'y nagpabaya. Halimbawa, may ilang layko na lumalapit para halikan ang aking kamay, at pinipitik ko sila nang bahagya sa ulo. Maaaring may makakita nito at sasabihin: 'Isang monghe lang naman siya, pero nagbibigay ng pagpapala—parang pari siya?' At hindi siya ang may kasalanan; nasa akin ang tungkulin na huwag nang ulitin iyon.

— Geronda, kapag ang isang tao, dahil sa kapabayaan, ay nagdulot ng anumang tukso, may ilan na nagsasabi: 'Hayaan mo siya; hindi siya nasa tamang pag-iisip.' Paano dapat itong tingnan?

— Ang may sira ng isip ay yaong hindi makapag-isip, hindi yaong pabaya. Ang isang pabaya ay nagsisindi ng apoy at hindi iniisip na kung saan niya ito sinindihan, ay magkakaroon ng malaking apoy. Kapag ang ganitong mga tao ay nagsisindi ng apoy at sinisilab ang kaluluwa ng iba, dapat tayong manalangin at magbuhos ng kahit isang timba ng tubig sa apoy. May iba namang parang buhawi: may kabanalan sila, ngunit tila hindi ayos ang pag-iisip, at kapag may narinig silang hindi nila sinasang-ayunan, nang hindi muna iniisip kung ito ay tama o mali, wawasakin nila ang lahat. Sa ganitong mga kaso, dapat natin silang dahan-dahang pigilan, at kapag huminto na sila, muling dahan-dahang maglagay ng bato sa ilalim ng kanilang gulong, sapagkat maaari silang mag-ikot pabalik at hilahin ang iba kasama nila.

Paano gustong-gusto ng ilang tao na lumikha ng mga tukso

Huwag kang magmadaling maniwala sa naririnig mo, sapagkat ang ilan ay nagsasalita lamang ayon sa kanilang sariling pagkaunawa. Noong isang beses, may isang lalaki na lumapit kay Hajj Fendi⁵⁵ at sinabi sa kanya: 'Pagpalain mo ako, Hajj Fendi. Isang daang ahas ang gumagapang doon!' — 'Isang daang ahas!? Mula

⁵⁵ Hajjefendi – ito ang pangalang ibinigay sa Banal na Arsenius ng Kapadokya ng mga naninirahan sa Faras.

saan?" — nagtanong si San Arsenius nang may pagkamangha. "Oh, hindi naman eksaktong isang daan, kundi sigurado limampu!" — "Limampung ahas?" — "Siguro mga dalawampu't lima!" — "Nakarinig ka na bang dalawampu't limang ahas na gumagapang nang magkakasama?" — tanong ng santo. Sinabi ng lalaki na tiyak na sampu lamang iyon. "Halika nga," sabi ng santo, "talaga bang nagpulong sila roon, na sabay-sabay na umakyat ang sampung ahas? Sige, hindi iyon posible!" — "Lima lang," iginiit ng lalaki. "Lima?" — "Sige, dalawa na lang." Pagkatapos ay tinanong siya ng santo: "Nakita mo sila?" — "Hindi," sabi niya, "pero narinig ko silang pumupungol sa mga sanga: sh-sh-sh!.." Ibig kong sabihin, baka palaka lang iyon! Hindi ako agad nagkukwenta-kwenta sa naririnig ko nang hindi ko muna iniimbestigahan. Maaaring may sinasabi ang isang tao para manghuli, ang isa naman ay nagsasabi lang nang ganoon, at ang isa pa ay may partikular na layunin.

Ang hilig ng ilang tao na maglikha ng tukso! Sa Konitsa ay may dalawang magkaibigan na sobrang lapit. Tuwing pista at Linggo, hindi sila naglilibot sa bayan, kundi pumupunta sa monasteryo sa Stomion,⁵⁶ at kumakanta pa sa koro, at pagkatapos ay umaakyat sa bundok, sa 'The Camel'.⁵⁷ Minsan, isang tiwaling tao ang naghain ng tukso sa kanila. Lumapit siya sa isa sa mga kaibigan at sinabi: 'Alam mo ba kung ano ang sinabi ng kaibigan mo tungkol sa'yo? Ganyan-ganyan.' Pagkatapos ay lumapit siya sa pangalawang kaibigan at sinabi sa kanya: 'Alam mo ba kung ano ang sinabi ng kaibigan mong iyon tungkol sa'yo? "Si-ganito." Agad silang dalawa nagalit nang husto at nagsimulang mag-away doon mismo sa monasteryo. Samantala, ang siyang nagpasimula ng gulo ay palihim na umalis, habang sila'y patuloy na nag-aaway sa kanilang sarili! Ang nakabata pa nga ay medyo naiinis at sinimulang insultuhin ang nakatatanda.

Naisip ko sa sarili: "Ano ba talaga ang gagawin ko? Tingnan mo nga kung ano na naman ang ginagawa ng pasaway na ito!" Kaya lumapit ako at sinabi sa nakatatanda: "Makinig ka, bata pa siya at medyo mainit ang ulo, kaya huwag mo na lang siyang pansinin; humingi ka ng tawad sa kanya." — "Ama," sabi niya, "ano'ng ipagpapakumbinsi? Hindi mo ba nakikita kung paano niya ako ina-insulto? At ngayon ko pa lang naririnig kung ano ang inaakusa niya sa akin." Kaya lumapit ako sa binata at sinabi sa kanya: 'Makinig ka, mas matanda siya kaysa sa'yo, at hindi ganoon ang mga bagay tulad ng iniisip mo. Sige na, lumapit ka at humingi ng tawad sa kanya.' Bigla siyang nagalit at nagsimulang sumigaw: 'Makikipag-away din kami sa'yo, Pari!' — 'Kung ganoon,' sabi ko, 'sige, Pantelis, mag-aaway tayo—bigyan mo lang ako ng sandali para maghanda.' Sinabi ko iyon at umalis ako. Mga apat na raang metro sa likod ng monasteryo, nag-ipon ako ng ilang mabibigat na poste para sa bakod ng hardin. Pumunta ako roon, kumuha ng poste na mga limang metro ang haba at hinila ko ito pabalik sa monasteryo. Halos hindi ko na nga ito mahila, para lang mapatawa siya. Narinig niya akong may hinihila, pero mahuhulaan mo ba kung ano ang ginagawa ko? Hinila ko ito papasok sa bakuran at tumigil sa tapat ng pasukan ng simbahan. "Hoy," sabi ko, "Pantelis, tigilan mo na 'yan, o mag-aaway tayo." Bigla silang dalawa nang tawa nang maunawaan nila kung bakit ko kailangan ang patpat na iyon. Ayun na! Nabuksan na ang usapan. Natalo ang demonyo. "May bait ba kayo?" sabi ko. "Ano ba ang pinag-iisipan ninyo?" At nagkaibigan na silang muli.

— Nangyari ba ang orasyon sa mismong araw na iyon?

— Oo, at nagkaroon sila ng malaking pagtatalo! Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng demonyo? Ang ikatlong iyon ay malamang na naiinggit sa kanila, dahil sobrang lapit nila sa isa't isa na parang magkapatid.

⁵⁶ Noong 1958–60, nanirahan bilang monghe sa Monasteryo ng Stomion si Banal na Nakatatandang Paisios, na hindi kalayuan sa Konitsa. — *Tala ng tagasalin*.

⁵⁷ Ang tuktok ng Bundok Papingo – Timfi – ay kahawig ng silweta ng isang babaeng kamelyo.

Inudyok niya ang isa laban sa isa pa at tumakas. Ang pagtatanim ng alitan ay isang napakasamang bagay. Kaya tinatawag na demonyo ang kaaway.⁵⁸ Pinupukaw niya ang gulo: nagsasabi siya ng isang bagay sa isang tao, at iba naman sa iba. At lumilikha rin siya ng mga tukso. At ang mga kaluluwang iyon ay naniwala sa kanya at nauwi sa pag-aaway.

— Ginawa ba niya iyon nang sinasadya?

— Oo, para maghasik ng pagitan sa kanila. Ginawa niya iyon, siyempre, 'mula sa pagmamahal'—ibig sabihin, dahil sa inggit.

Pagpapubliko ng mga kasalanan

Kapag nakakita tayo ng masamang bagay, dapat natin itong takpan at huwag ikalat ang balita tungkol dito. Mali kapag ang mga pagkukulang sa moralidad ay nalaman ng lahat. Ipagpalagay natin na may dumi sa daan. Ang isang matalinong tao, kapag dumaraan, ay kukuha ng bagay para takpan ito upang hindi magdulot ng pagkasuklam sa mga tao. Samantala, ang isang hangal na tao, sa halip na takpan ito, ay huhukayin pa ito at lalo lamang papalala ang baho. Ganoon din, sa pamamagitan ng walang-pag-iisip na paglalantad sa mga kasalanan ng iba, nagdudulot tayo ng mas malaking pinsala.

Ang kasabihang '*ipaalam sa Simbahan*' (⁵⁹) ay hindi nangangahulugang dapat maging pampublikong kaalaman ang lahat, dahil sa ngayon hindi na ang Simbahan ang lahat. Binubuo ang Simbahan ng mga mananampalataya na namumuhay ayon sa kalooban ni Cristo, hindi ng mga naglalaban sa Simbahan. Sa mga unang taon ng Kristiyanismo, nang ang kumpisal ay ginagawa sa harap ng lahat ng miyembro ng Simbahan, ang mga salita ng Panginoon na, '*Sabihin sa Simbahan*', ay may literal na kahulugan. Sa ating panahon, gayunpaman, na bihira nang magkumpisal ang buong pamilya sa iisang kumpesor, huwag nating hayaan ang kaaway na malito tayo sa '*Sabihin sa Simbahan*' na ito. Sapagkat sa pamamagitan ng pagpapubliko, halimbawa, ng isang moral na paglabag, ipinapaalam natin ito sa mga kaaway ng Simbahan at binibigyan sila ng dahilan upang makipagdigma rito. At sa ganitong paraan, nanghihina ang pananampalataya sa mga mahihinang kaluluwa.

Kung ang isang ina ay may anak na babae na isang patutot, hindi niya ito hihinsagin o ipapahiya sa harap ng iba, kundi gagawin ang lahat ng kanyang makakaya upang maibalik ang kanyang mabuting pangalan. Ibebenta niya ang lahat ng kanyang pag-aari, pati ang huling gamit; dadalhin niya ang kanyang anak at lilipat sa ibang bayan, pipilitin niyang ipakasal ito, at sa ganitong paraan ay itutuwid ang dati niyang pamumuhay. Ganito rin ang ginagawa ng Simbahan. Ang mabuting Diyos ay matiisin sa atin sa pag-ibig at hindi Niya inilalagay ang sinuman sa tuksuhan, kahit na Siya, ang Nakakakilala ng mga Puso, ay nakakaalam ng ating kahihiyan. At ang mga santo ay hindi kailanman ininsulto ang isang makasalanang tao sa harap ng buong mundo, kundi sa pamamagitan ng pag-ibig, espirituwal na pagiging sensitibo, at sa isang misteryosong paraan ay tumulong na itama ang kasamaan. Ngunit tayo mismo, bilang makasalanan, ay gumagawa ng kabaligtaran — kumikilos tayo na parang mga hipokrito. Dapat tayong mag-ingat na huwag maging madaling biktima ng hindi pagkakaunawaan at huwag ituring na masama ang ginagawa ng iba.

⁵⁸ Διάβολος (Griyego) – maninirang-puri; διαβάλλω (Griyego) – manirang-puri, magsalita nang masama, mag-ulat tungkol sa isang tao.
– *Tala ng tagasalin*

⁵⁹ Mat. 18:17.

— Geronda, naantig ninyo ang paksa ng pagpapubliko ng mga moral na paglabag. Ngunit kinakailangan bang ipaalam sa iba ang tungkol sa mga kasalanan o sa iba pang uri ng hindi malusog na kalagayan?

— Tingnan mo: Ginagawa ko ito sa ilang kakilala ko. Halimbawa, may nakikita akong taong gumagawa ng masama at nagpapaligaw sa iba. Pinapayuhan ko siyang itama ang kanyang mga gawain: minsan, limang beses, sampu, dalawampu, tatlumpung beses, ngunit hindi niya ito binabago. Gayunpaman, pagkatapos ng paulit-ulit na paalala, wala na siyang karapatang magpatuloy sa masamang pag-uugali, dahil nalilihis ang iba at ginagaya siya. Nakikita mo, mabilis gayahin ng mga tao ang kasamaan, ngunit hindi ang kabutihan. At kaya dumarating ang panahon na napipilitan akong magsalita tungkol dito sa iba na nasasaksihan ang maling gawain, upang maprotektahan sila.

Sa madaling salita, kapag sinabi ko: 'Hindi ko gusto ang ginagawa ng ganito-ganito,' sinasabi ko ito hindi para hatulan siya, sapagkat ako mismo ay sinabi ko na ito sa kanya ng limang daang beses, kundi dahil ang iba, nang makita ang kanyang kahinaan, ay naaapektuhan nito, ginagaya siya at, higit pa rito, sinasabi: 'Dahil walang sinasabi si Elder Paisios sa kanya, ibig sabihin ay walang mali sa kanyang pag-uugali.' At kung hindi ko ipahayag ang aking saloobin na ayaw ko nito, magkakaroon ng impresyon na sinasang-ayunan ko ito, na gusto ko rin ito. At sa ganitong paraan, nasisira ang kabuuan, dahil maaaring magpasya ang iba na tama ang taktika ng taong may masamang asal, at simulang gamitin ito rin nila. At ano ang magiging bunga nito? At iniisip pa ng mga tao, samantala, na hindi ko siya nakausap, dahil hindi nila alam kung gaano niya ako pinahirapan sa buong panahong ito. At nariyan din ang diyablo, na nagsasabing: "Walang masama sa ginagawa mo. Tingnan mo, may iba pang gumagawa ng pareho, at wala namang sinasabi si Kapatid na Paisios sa kaniya." Kaya, kapag nakita kong may patuloy na namumuhay ayon sa sarili niyang 'typikon',⁶⁰, na kumikilos nang pabaya, kahit na pinayuhan ko silang itama ang kanilang mga gawain, saka sa pag-uusap sa isang taong kilala sa taong iyon, sasabihin ko: 'Hindi ko gusto ang ginagawa ni ganito-ganito,' upang maprotektahan sila mula sa kapahamakan. Hindi ito paghatol; hindi dapat paghaluin ang iba't ibang bagay.

At saka may ilang tao pang lumalapit at nagsisimulang sisihin ako: 'Bakit mo sinabi ito sa iba? Lihim naman ito, eh.' — 'Anong lihim?' ang sabi ko. 'Minsan na kitang sinabihan nang libong beses, pero hindi mo binago ang ugali mo. Wala kang karapatang iligaw ang iba para akala nila ay sinasang-ayunan ko ang ginagawa mo!' Parang hindi pa ako tahimik nang sapat, tapos siya pa ang nagpapalito sa iba! Lalo na kapag may batang mula sa isang pamilyang kilala ko ang lumalapit, at nakikita kong sinisira ng kanyang pag-uugali ang pamilya, sinasabi ko sa kanya: 'Makinig ka, kung hindi mo babaguin ang ugali mo, sasabihin ko ito sa nanay mo. Walang nagbigay sa'yo ng karapatang lumapit sa akin, sabihin lahat ng ito, at pagkatapos ay magpatuloy sa gusto mo. Sasabihin ko sa nanay mo para mapanatili ang pamilya ninyo.' Kung magpapakita siya ng pagsisisi, ibang usapin iyon. Pero kung ipagpapatuloy niya ang kanyang asal, kailangan kong sabihin ito sa nanay niya, dahil ako ang may pananagutan dito.

⁶⁰ Typikon (Griyego) – isang batas, isang modelo; dito: paraan ng pamumuhay, mga kaugalian. — *Tala ng tagasalin*.

Kabanata 4.

Tungkol sa pangangailangang kumilos na may katinuan at pagmamahal

Pagsusumikap sa Sarili

Kung nais mong tulungan ang Simbahan, magsikap kang pagbutihin ang sarili kaysa sa iba. Kung pagbutihin mo ang sarili, agad na maaayos ang isang bahagi ng Simbahan. At malinaw na kung kikilos ang lahat nang ganito, magiging ganap na maayos ang Simbahan. Ngunit ang mga tao ngayon ay nababahala sa lahat ng bagay maliban sa kanilang sarili, sapagkat madali lamang magmalasakit sa iba, samantalang nangangailangan ng pagsisikap ang pagsusumikap para sa sarili.

Kung sisimulan nating pagbutihin ang ating sarili at, umaasa nang higit sa Banal na tulong, itutuon natin ang pansin sa panloob na gawain kaysa sa panlabas na kilos, mas matutulungan natin ang iba at mas epektibong makapagsasagawa ng e . Bukod dito, makakamit natin ang panloob na kapayapaan, na tahimik na tutulong sa mga kaluluwang ating nakakasalamuha, sapagkat ang ating panloob na kalagayang espiritwal ay nagpapahayag ng ating moral na birtud at nagbabago ng mga kaluluwa ng iba. Kapag inialay ng isang tao ang sarili sa panlabas na gawain nang hindi pa niya nararating ang pinadalisay na panloob na espiritwal na kalagayan, maaaring makipaglaban siya sa isang uri ng espiritwal na pakikibaka, ngunit kasabay nito ay nakararanas siya ng paghihirap at pagkabagabag; kakulangan siya sa tiwala sa Diyos, at madalas mawawala ang kanyang kapayapaan. Kung hindi nila pinapabuti ang kanilang sarili, hindi nila maipagkakaloob na dalisay ang kanilang malasakit para sa kabutihang panlahat. Sa paglaya nila mula sa kanilang dating sarili at sa lahat ng makamundong bagay, taglay na nila ang Banal na Grasya. Sa gayon, magkakaroon siya ng kapanatagan ng loob, at matutulungan niya ang mga taong may anumang disposisyon. Ngunit kung wala siya ang Biyaya ng Diyos, hindi niya mapipigil ang sarili at hindi rin niya matutulungan ang iba sa paraang kaaya-aya sa Diyos. Una, dapat siyang malubog sa Biyaya, at saka lamang magagamit ang kanyang mga kapangyarihan, na ngayoy pinabanal na, para sa kaligtasan ng iba.

Ang mabuti ay dapat gawin sa mabuting paraan

— Geronda, ano ang naiisip mo kapag nakararanas ka ng problema?

— Iniisip ko kung ano ang maaaring gawin at hindi maaaring gawin mula sa pananaw ng tao. Sinusuri ko ang usapin mula sa bawat anggulo: 'Kung gagawin ko ito sa ganitong paraan, paano nito maaapektuhan ang sitwasyong iyon at ang isa pa? ... Anong masama ang maaaring mangyari rito, at anong mabuti? ...' Palagi kong sinisikap tingnan ang problema mula sa iba't ibang anggulo, upang ang desisyong gagawin ko ay, hangga't maaari, ang pinaka-wasto. Dahil ang kapabayaang ay maaaring magdulot ng maraming pagkakamali. At kapag, sa paglaon, naisip mo na kung ano sana ang dapat mong ginawa, wala nang magagawa — huli na ang lahat, gaya ng kasabihan, lumipad na ang ibon!... Sabihin nating, halimbawa, may aksidenteng nakapagpasiklab ng apoy sa bahay ang isang tao. Ano'ng magagawa mo? Hindi mo naman sila puwedeng parusahan ng kamatayan. Pero — nagawa na ang pinsala...

[Noong unang panahon] may isang suliranin na lumitaw sa isang organisasyon. Dumating sa akin ang manager doon at sinabi: "Ayos na lahat. Pumunta ako sa ganito't ganoong lugar, hinanap ko sina ganito at ganoon, sinabi ko sa kanila ang ganito't ganoon, at naresolba na ang problema." — "Ang problema," sabi ko, "kakapagsimula pa lang." Hindi pa problema ang nangyari noon. Sa simula, ilang uling lang iyon; sana ay namatay na rin nang kusa, pero ngayon ay nagsimulang umalab ang apoy." Akala niya ay naayos na niya ang lahat sa pamamagitan ng kanyang mga ginawa, at gusto pa niyang purihin namin siya. Ngunit sa katotohanan, nagdulot ng malaking gulo ang kanyang mga kilos at mas naging kumplikado ang problema.

Kailangan ng malaking atensyon, pag-iingat, at matalinong paghuhusga upang matiyak na ang mabubuting gawa ay nagagawa sa tamang paraan at nagdudulot ng benepisyo; kung hindi, sa halip na makatulong, magagalit lang ang iba. At narito pa: mas mabuting hayaang matupad ang iyong pinaplano. Dahil kung magmamadali ka sa isang bagay bago pa ito handa—ibig sabihin, magpapasyang padalus-dalos—maaaring makaranas ka ng kahirapan at pagdurusa sa huli. Kapag pinigilan nang kaunti ang mga seryosong bagay, maisasagawa ang mga ito nang mabilis at tama. Maaaring henyo ka, ngunit kung ang iyong mga kilos ay hinihimok ng kayabangan at kasakiman—na maaaring hindi mo namamalayan—magiging problema pa rin ito. Halimbawa, kapag nanghuhuli, kung ang isang aso—kahit pa halo-halong lahi—ay magmasid nang mabuti, matutunton nito ang bakas ng kuneho. Ngunit ang isa pang aso, ang pinakadalisay na lahi, na may pinakamahuhusay na katangiang pangkano, kapag nagmamadali, ay basta-basta tumatakbo sa kaliwa't kanan nang walang patutunguhan at walang nakukuha. Ang kumilos muna bago mag-isip ay kayabangan. Kaya naman, hindi dapat magmadali sa pagkilos, kundi dapat munang pag-isipan nang mabuti ang lahat ng bagay at manalangin. Kapag ang panalangin ang nauuna, hindi bula ng katwiran o pagiging padalos-dalos ang gumagana, kundi isang banal na isipan.

Tayo, bilang mga taong espirital, ay madalas kumilos na parang hindi umiiral ang Diyos — hindi natin Siya pinapayagang kumilos. Ngunit alam ng Diyos ang Kanyang sariling gawain. Ang ibig kong sabihin ay nais nating kumilos sa makalupang paraan gayong may mga espirital na paraan upang lutasin ang mga suliranin sa espirital na paraan. Nang ako ay nasa Bundok Sinai, isang hodja⁶¹ ang dumarating sa monasteryo tuwing Biyernes, pumapasok, umaakyat sa minaret ng moske na nakatayo roon, at nagsisigaw! At ang boses niya ay napakalakas! Naririnig pa ito hanggang sa kweba ni Santa Epistimia. Pagkatapos, nakahanap ng solusyon ang monasteryo: tuwing Biyernes, kapag dumarating ang hodja, sinisimulang kandahin ang pinto ng monasteryo para hindi siya makapasok. Hindi ko ito alam. Isang araw, bumaba ako at nakita kong galit na galit ang hodja. "Ngayon mismo," sabi niya, "ipapakita ko sa kanila kung paano isara ang pinto sa mismong harapan ko!.." Sabi ko: "I nila ito para hindi makapasok ang mga kamelyo. Hindi ko sa tingin isinara nila ito para pigilan kang makapasok." Pagkatapos ay ikinuwento ko ito sa mga monghe sa monasteryo. Sabi ng isa sa mga sekretaryo: "Ipapakita ko sa kanya, ang hodja na iyan! "Ipapamukha ko sa kanya ang totoo! Susulat ako sa pamahalaan na inaalipin tayo ng hodja!" — "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "ang Ortodoksiya ay hindi isang tableta. Magsagawa tayo ng pagbabantay para sa mga Kagalang-galang na Ama ng Sinai at ng Banal na Catherine, at hayaan ang usapin sa kamay ng Diyos. Tataas din ako at mananalangin." Sinabi ko rin sa ilang kapatid na manalangin, at tiyak na nakuha ng hodja ang nararapat sa kanya! Nag-impake siya ng kanyang mga gamit, umalis, at naglaho! At kung nakandado man ang pinto, malalaman pa rin ng gobyerno na hindi totoo na inaapi kami ng hodja, at magkakaroon ng iskandalo. Sasabihin ng hodja na sinara ang pinto dahil pumupunta siya tuwing Biyernes, at magdudulot siya ng kapahamakan sa monasteryo. At mas nauna pa rito, may isang [mayamang tao] na nakita

⁶¹ Hodja – isang Muslim na hukom at guro sa relihiyon. – *Tala ng tagasalin*.

ang [Bundok Sinai] at gusto niyang magtayo ng bahay-bakasyunan sa tuktok ng Santa Catalina. Nagkasakit siya ng hindi alam na karamdaman at namatay. At hindi pa ganoon katagal ang nakalipas, may isa pang gustong magtayo roon — at siya rin ay namatay. Kaya mas mabuting huwag lamang umasa sa sariling pagsisikap, kundi manalangin at hayaang kumilos ang Diyos.

Pag-uugali at Paggalang

— Geronda, kapag nakakita tayo ng taong may masamang asal, dapat ba tayong magsalita sa kanila?

— Depende iyan sa uri ng taong iyon. Sa panahon ngayon, kailangan ng malaking paghuhusga at banal na kaliwanagan. Hindi ganoon kasimple sagutin ang iyong tanong. Napansin ko na sa bawat kaso, mayroon nang hanggang limang daang 'maliit na kaso'. May ilang tao na kayang magbago, samantalang ang iba ay hindi nagbabago at maaaring mag-react nang negatibo sa ating mga sinasabi. Ang mga makasarili ay lalo pang nagagalit kapag nasaktan ang kanilang pagmamalaki. Kahit na madalas nilang napagtatanto na sila ang may mali, hindi sila sumusuko sa kanilang pagkamakasarili. At kapag hindi ganap na walang kapintasan ang ating mga motibo—sa madaling salita, kapag bukod sa pag-aalala para sa iba ay may pagmamalaki rin sa atin, kapag hindi dalisay ang ating pag-ibig—ay labis silang tumututol.

Kung pinapagalitan natin ang isang tao dahil sa pagmamahal at may kasamang sakit, kung nauunawaan man nila ang ating pagmamahal o hindi, nagkakaroon ng pagbabago sa kanilang puso, sapagkat tayo ay hinihimok ng dalisay na pagmamahal. Ngunit ang pagsaway na walang pag-ibig, na may pagkiling, ay ginagawang hayop ang taong sinasaway, dahil ang ating masamang hangarin, na tumatama sa kanilang makasarili, ay nagbubunsod ng mga kislap, na parang bakal sa posporo na naglilikha ng kislap mula sa batong posporo. Kung tayo ay matiisin sa ating kapatid dahil sa pag-ibig, mauunawaan niya ito. At nauunawaan din niya ang ating masamang hangarin, kahit na ito ay nasa loob lamang at hindi ipinapahayag sa anumang paraan, dahil ang ating masamang hangarin ay nagdudulot sa kanya ng pagkabahala. Gayundin ang demonyo, kahit na lumitaw siya sa anyo ng anghel ng liwanag, ay nagdudulot ng pagkabahala, samantalang ang isang tunay na Anghel ay nagdadala ng malambing, di-mailahad na kagalakan.

— Kaya, Geronda, kapag may sinasabi tayo at may negatibong reaksiyon, ibig bang sabihin noon na ang panimulang punto ng ating mga kilos ay makasarili?

— Madalas maraming hindi pagkakaunawaan. Naiintindihan ng isang tao [ang usapin] sa isang paraan, ng iba naman sa iba. Ngunit dapat palagi nating suriin ang ating sarili: 'Bakit ko gustong sabihin ito? Ano ang aking motibo? Nadarama ko ba ang sakit para sa kapwa ko, o gusto ko bang sabihin ito para magmukhang mabuti ako, para magpasikat?' Kung napadalisan na ng isang tao ang sarili, kahit pa magalit siya, sumigaw, o manaway sa iba, malilinis ang kanyang mga motibo. At doon, magiging maayos ang lahat, dahil kumikilos siya nang may pag-iisip. Ang katwiran ay kadalisan; ito ay Banal na kaliwanagan, espirituwal na kalinawan; at kung gayon, paano magkakasya ang makasarili doon, sa loob nito? At kapag dalisay ang motibo ng isang tao, nanatiling payapa ang kanyang puso. Sa ganitong paraan, mauunawaan mo ang bawat kilos mo—mabuti man o hindi.

Madalas hindi mo napapansin na nakikipag-usap ka sa iba nang may tonong mapag-utos: 'Dapat gawin ito sa ganito at ganito.' Sumisingit ang makasarili, at napopoot sa iyo ang iyong kapwa. Kung dalisay ang motibo at may pagpapakumbaba, nakakatulong ang pahayag sa kabilang tao. Kung hindi, pumapasok ang pagkamakasarili at humahantong sa kabaligtarang resulta. Magiging dalisay sa lahat ng paraan ang mga motibo sa likod ng iyong mga kilos kung aalisin mo rito ang iyong 'sarili', ang iyong pagkamakasarili. Madalas na

nagdudulot ng mas malaking pinsala ang hindi matalinong pag-uugali kaysa sa pag-uugali ng mga baliw, na may sirang isip at binubunggo ang [sarili at ng iba]. Sapagkat sinasaktan ng mga taong walang pakialam ang mga sensitibong kaluluwa sa pamamagitan ng kanilang matatalas na salita at madalas silang itulak sa paghihikayat, na nagdudulot ng nakamamatay na sugat.

At may ilang tao na tinatrato ang lahat nang pareho. Ngunit hindi mo maaaring ibuhos ang parehong dami sa isang singsing-daliri gaya ng sa isang bariles, at hindi mo rin maaaring ipasan ang parehong bigat ng kargamento sa isang baka gaya ng sa isang kabayo. Ang baka ay para sa araro; hindi ito angkop na lagyan ng sadol o pasanin. Gayundin, hindi dapat ikabit ang kabayo sa araro, sapagkat ito ay ginawa para magdala ng mga pasanin. Ang isa ay para sa isang gawain, ang isa naman para sa iba. Hindi dapat hangarin na ipaubaya ang buong mundo sa sariling pamantayan. Bawat tao ay may kanya-kanyang paraan ng paggawa ng mga bagay. At kung walang masamang nagagawa, maaari nang balewalain ang ilang usapin. Kung ang lahat ng tao ay makakamtan ang kanilang nararapat na kinalalagyan sa buhay na ito, mawawala ang lahat ng kawalang-kaayusan, at magkakaroon din ng Paraiso sa lupa. Kaya, huwag nating higpitan nang labis ang hinihingi sa iba.

Ang taos-pusong espirituwal ay nakikilala sa pag-ibig

Ang kalagayan ng mundo ay mahirap nitong mga araw, dahil ang lahat ay nagsasalita ng 'dakilang' katotohanan na, gayunpaman, ay hindi tumutugma sa realidad. Ang matatamis na salita at ang dakilang katotohanan ay may halaga lamang kapag nagmumula ito sa tapat na labi. Nagtatamo lamang ito ng ugat sa mga taong may mabuting kalooban at malinis na isipan.

— Geronda, mayroon bang tinatawag na panlupa at espirituwal na katapatan?

— Oo, siyempre. Ang makamundong katapatan ay nangangahulugang kakulangan sa paghuhusga.

— Iyon ba ay kapag ang isang tao ay nagsasalita nang naaangkop at hindi naaangkop?

— Hindi lang iyon. Ang katotohanan ay katotohanan, ngunit kung sasabihin mo ang katotohanan nang walang pag-iingat, hindi na ito katotohanan. Halimbawa, ang katotohanan na ang isang tao ay hindi ganap na matino ang isip ay totoo. Ngunit kung susubukan mong sabihin ang katotohanang ito, wala itong silbi. Maaaring may magsabi: 'Para maging tapat, pupunta ako sa plasa at magkasala doon sa harap ng lahat.' Hindi iyon katapatan. Ang isang taong may matalim na paghuhusga ay taglay ang maluwag na pag-ibig, paghahain ng sarili, at kababaang-loob. Kahit ang mapait na katotohanan ay sinasabi ng ganoong tao nang may labis na kasimplehan, at pinatatamis ito ng kanyang kabaitan. Dahil dito, sa pamamagitan ng matatamis na salita, nagdudulot ito ng mas malaking kapakinabangan, gaya ng mas nakabubuting gamot kapag hinaluan ng matamis na syrup.

Ang katotohanan, kapag ginamit nang walang pag-iingat, ay maaaring magdulot ng pagkakasala. May ilan na gumagawa ng kasamaan sa ngalan ng katotohanan. Sinumang may katapatan na walang paghuhusga ay maaaring magdulot ng dalawang beses na kasamaan: una sa kanilang sarili, at pagkatapos ay sa iba. Sapagkat sa ganoong katapatan ay walang habag. Sinumang nagnanais na maging tunay na tapat ay dapat magsimula sa pagiging tapat, una sa lahat, sa kanilang sarili, sapagkat doon nagsisimula ang espirituwal na katapatan. Kung ang isang tao ay hindi tapat sa sarili, siya lamang ang napapahamak at siya lamang ang kanyang pinagtatawanan. Ngunit sa pagiging hindi tapat sa iba, nagkakasala siya ng kamatayan, sapagkat tinatawanan niya ang iba.

— Geronda, posible bang maging ganoon dahil lamang sa pagiging payak?

— Anong kasimplehan ang pinag-uusapan mo! Saan mo kailanman nakita ang kasimplehan sa ganoong tao! Kung bata ito, magkakaroon ito ng kasimplehan. Kung santo ito, magkakaroon ito ng kasimplehan. Ngunit kung ang isang matanda na hindi may kapansanan sa pag-iisip ay kumikilos nang ganito, demonyo iyon!

— At ano ang nararamdaman niya?

— Purong impiyerno. Isang tukso ang sumusunod sa isa pa. Mga tukso na walang katapusan.

— Gayunpaman, Geronda, sabihin mo sa akin, hindi ba dapat kumilos nang tuwiran?

— Ang pagiging prangka, sa paraang pagkaunawa at paggamit ng marami, ay may diwang legalistiko. Sinasabi nila: 'Prangka akong tao, ipinangangaral ko ang "*mula sa mga bubong*"⁶² ' — at pinagtatawanan nila ang iba. Ngunit sa huli, sila mismo ang nagiging katawa-tawa.

'Pinapatay ng letra ng batas'⁶³

Minsan tinanong ko ang isang lalaki: 'Sino ka? Isang sundalo ni Cristo o isang sundalo ng Masama? Alam mo ba na may mga sundalo rin ang Masama?' Hindi dapat maging fanatiko ang isang Kristiyano; dapat siyang magkaroon ng pagmamahal para sa lahat ng tao. Ang sinumang naghahagis ng mga salita nang hindi iniisip, kahit tama pa ang mga ito, ay gumagawa ng kasamaan. Kilala ko ang isang manunulat. Siya ay isang taong lubos na deboto, ngunit nakikipag-usap siya sa mga makamundong tao nang may matinding tono na tumatagos sa kaibuturan ng kanilang kaluluwa at yumanig sa kanila. Minsan sinabi niya sa akin: 'Sa isang pagtitipon, sinabi ko ito at iyon sa isang babae.' Gayunpaman, sinabi niya ito sa paraang winasak niya ang babae. Ininsulto niya siya sa harap ng lahat. 'Makinig ka,' sabi ko sa kaniya, 'binabato mo ang mga koronang ginto na may hiyas sa mga tao; subalit sa paghagis mo nito sa ganitong paraan, nabibiyak mo ang kanilang mga ulo—hindi lamang ang mga mahihina, kundi pati na ang mga malalakas.' Huwag nating batuhin ang mga tao 'sa Kristiyanong paraan' [sa pagitan ng mga panipi]. Sinumang nanunumbat ng makasalanan sa harap ng iba o nagsasalita nang may kinikilingan tungkol sa isang partikular na tao ay hindi ginagabayan ng Espiritu ng Diyos, kundi ng ibang espiritu. Ang Simbahan ay kumikilos sa pamamagitan ng pag-ibig, hindi tulad ng ginagawa ng mga legalista. Tinitingnan ng Simbahan ang lahat nang may mahabang pagtitimpi at nagsusumikap na tulungan ang bawat isa, gaano man kalaki ang kanilang nagawa, gaano man sila kabigat na makasalanan.

Nakikita ko na ang ilang tao ay may kakaibang uri ng lohika. Ang kanilang kabanalan ay mabuti, ang kanilang hilig sa kabutihan ay mabuti rin, ngunit kailangan din ang espiritwal na paghuhusga at malawak na pag-iisip, upang ang kabanalan ay hindi sinasamahan ng makitid na pag-iisip, upang ang isipan ay hindi maging masyadong matigas at matigas ang ulo na maaari mo nang gawing poste. Ang buong pundasyon ay nakasalalay sa pagkakaroon ng espiritwal na kalagayan, upang magkaroon ang isang tao ng espiritwal na paghuhusga. Kung hindi, naninindigan sila sa 'mga letra ng batas', at 'pinapatay ng mga letra ng batas'. Ang taong may kababaang-loob ay hindi kailanman nagpapahayag na siya ay guro; nakikinig siya sa iba, at kapag tinanong tungkol sa kanyang opinyon, nagsasalita siya nang may kababaang-loob. Hindi niya kailanman sasabihin ang 'ako', kundi 'lumilitaw sa akin ang kaisipang ito' at 'sinabi ng mga ama'. Sa madaling salita, nagsasalita siya bilang isang disipulo. Ang sinumang naniniwalang kaya nilang itama ang iba ay puno ng pagmamataas.

⁶² Tingnan ang Lucas 12:3.

⁶³ Ihambing sa 2 Cor. 3:6.

— Geronda, kapag ang isang tao ay nagsimula ng isang bagay na may mabuting hangarin ngunit [pagkatapos] ay lumihis sa matinding panig, ibig bang sabihin na kulang sila sa matibay na paghuhusga?

— May pagkamakasari sa gawaing iyon. At ang ganoong tao, na hindi nakakakilala sa sarili, ay hindi ito napagtatanto, kaya't nagmamadali silang mag-sobra. Madalas, may ilan na nagsisimula sa paggalang, at tingnan mo kung saan sila nagtatapos! Halimbawa, ang mga iconodulo at ang mga iconoclasta. Pareho silang nasa dalawang matinding dulo. May ilan pa nga na umabot sa puntong kinuskos ang ikon ni Kristo at, upang 'pagandahin' ang Banal na Komunion, winisik ang alikabok na iyon sa Banal na Kális! Ang iba naman ay sinunog ang mga ikon at tinapakan ang mga ito... Kaya napilitan ang Simbahan na ilagay ang mga ikon sa mataas na lugar, at nang humupa na ang alitan, ibinaba niya ang mga ito upang tayo ay sumamba sa mga ito at parangalan ang mga nakalarawan dito.

Anumang gawin ng isang tao, dapat niyang gawin ito para sa Diyos

— Geronda, karaniwan akong pinapatakbo ng takot na masaktan ang iba o mawalan ng mukha sa kanilang paningin; hindi ko naiisip ang takot na masaktan ang Diyos. Paano lumalago ang takot sa Diyos?

— Mahalaga ang pagiging mapagbantay. Anumang gawin ng isang tao, dapat gawin niya ito para sa Diyos. Nakakalimutan natin ang Diyos, at saka sumisiksik ang kaisipang may ginagawa tayong mahalaga. Sumisiklab din ang pagnanais na mapasaya ang mga tao, at sinisikap nating huwag mawalan ng dangal sa paningin ng iba. Kung kumikilos ang isang tao na may pag-iisip na nakikita at binabantayan siya ng Diyos, ligtas ang kanyang ginagawa. Kung hindi, sa paggawa ng isang bagay upang magmukhang mabuti sa paningin ng iba, nawawala sa kanya ang lahat; sinasayang niya ang lahat nang walang kabuluhan. Dapat tanungin ng isang tao ang sarili sa bawat kilos: 'Sige, maaaring gusto ko ang ginagawa ko, pero gusto rin kaya ito ng Diyos?' At dapat nilang isaalang-alang kung ito ay kaaya-aya sa Diyos. Kung makakalimot silang gawin ito, makakalimot din sila sa Diyos sa huli. Kaya noon sinasabi ng mga tao: 'Para sa Diyos' o 'Ah, walang Diyos ang taong ito, hindi siya natatakot sa Diyos.' O sasabihin nila: 'Kung loloobin ng Diyos,' 'kung ipagkaloob ito ng Diyos.' Nararamdaman ng mga nakatatanda ang presensya ng Diyos saan man; palagi nilang inilalagay ang Diyos sa kanilang harapan at sila'y mapagmatyag. Naranasan nila ang kalagayang inilarawan sa salmo: *'Palagi kong inilalagay ang Panginoon sa aking harapan... upang hindi ako matumba.'*⁶⁴ Kaya hindi sila [nawalan ng kapanatagan] kundi nanatiling matatag. Ngunit ngayon nakikita ninyo kung paano unti-unting sumisikat ang Europeanong 'typikon', at marami ang kumikilos nang maayos dahil lamang sa makalupang kaayusan. Anumang gawin ng isang tao, dapat gawin niya ito nang dalisay para kay Cristo, na nauunawaan na nakikita siya ni Cristo at binabantayan siya. Hindi dapat may halong makataong elemento. Dapat na nasa puso ng bawat kilos ng tao si Cristo. Kung gumagawa tayo ng isang bagay upang mapasaya ang mga tao, wala itong anumang pakinabang sa atin. Kinakailangan ang lubos na pag-iingat. Dapat nating patuloy na suri in ang mga motibo na nagtutulak sa atin na kumilos. Sa sandaling mapagtanto kong hinihimok ako ng pagnanais na mapasaya ang mga tao, dapat ko itong itigil kaagad, dahil kung gusto kong gumawa ng mabuti at pumasok ang pagnanais na mapasaya ang mga tao—eh, parang kumukuha ako ng tubig mula sa balon gamit ang timbang maraming butas.

Karamihan sa mga tukso ay madalas na nililikha ng ating 'sarili' kapag, sa ating pakikipag-ugnayan sa iba, nag-iimbak tayo sa ating kalooban ng pakiramdam ng pagiging mahalaga—ibig sabihin, kapag tayo ay

⁶⁴ Awit 15:8.

ginagabayan ng pansariling interes, kapag nais nating itaas ang ating sarili at hanapin ang ating sariling kasiyahan. Umaakyat sa langit ang isang tao hindi sa pamamagitan ng pag-angat sa mundo, kundi sa pamamagitan ng pagbaba sa espirituwal. Ang taong naglalakad nang mapagkumbaba ay laging naglalakad nang may kumpiyansa at hindi kailanman nahuhulog. Kaya naman, hangga't maaari, puksain natin sa ating sarili ang makalupang pagpapalaki sa sarili at ang makalupang tagumpay, na siyang kabiguan sa espirituwal. Suklaman natin ang makasarili, lihim man o hayag, at ang pagnanais na magustuhan ng iba, upang tunay nating mahalin si Cristo. Ang ating panahon ay hindi nailalarawan ng katahimikan, kundi ng sensasyonalismo at walang-saysay na ingay. Ngunit ang buhay na espiritwal ay payak. Mabuti kung gagawin natin ang nasa ating makakaya, gaya ng nararapat: nang payak, nang hindi naghahangad ng mga layuning lampas sa hangganan ng ating kakayahan; sapagkat kung hindi, magiging kapahamakan ito sa ating kaluluwa at katawan, at madalas pati na rin sa Simbahan.

Ang tunay na paglilingkod sa kapwa ay nangangahulugan din ng paglilingkod kay Cristo. Ito ang dapat nating bigyang-pansin: kung paano gawing dalisay ang paglilingkod sa kapwa, ibig sabihin, kung paano alisin dito ang hangaring magustuhan ng mga tao, upang ang makataong handog na ito (ibig sabihin, ang paglilingkod sa kapwa) ay mapunta kay Cristo. Kung ang isang tao ay nagsusumikap na 'ayusin' ang mga problema ng simbahan sa diumano'y Ortodoksong paraan, samantalang ang tunay niyang layunin ay 'ayusin' ang sarili nang mas mabuti—ibig sabihin, may personal siyang pakinabang na iniisip—paano nga ba pagpapalain ng Diyos ang ganoong tao? Dapat nating mabuhay, hangga't maaari, sa paraang lalo tayong lumalapit sa Diyos. Dapat nating laging suriin ang ating sariling puso at magsikap na tuparin ang kalooban ng Diyos. Sa pagtupad sa kalooban ng Diyos, nananatili ang tao sa pakikipag-isa sa Diyos, at saka, nang hindi man humihingi sa Diyos, ay tumatanggap siya, na patuloy na kumukuha ng tubig mula sa bukal.

Kailangan nating paunlarin ang kakayahan ng espiritwal na persepsyon

Ang Banal na Espiritu ay hindi magkaiba ang anyo sa isang lugar at sa iba pa; Siya ay Isa at taglay Niya ang maraming kaloob. Siya ay hindi espiritu ng kalituhan, kundi ang Espiritu ng pag-ibig at kapayapaan. Kapag ang mga taong espirituwal ay nag-aaway, ibig sabihin ay nasa impluwensya sila ng maraming ibang espiritu na walang kaugnayan sa Banal na Espiritu. Noong nakaraan, ang Banal na Espiritu ang nagbigay-liwanag at gumabay. Kahanga-hanga! Ngayon, wala Siyang makitang dahilan para bumaba. Ang Tore ng Babel sa Lumang Tipan ay isang inosenteng laro. Halimbawa, hihingin mo ang luwad, at bibigyan ka nila ng dayami. Ngayon, mayroon tayong Tore ng Babel na pinapagana ng mga pagnanasa. Hihingin mo ang luwad, at ihahagis nila sa iyong ulo ang isang ladrilyo. Ngunit kung ang isang tao ay aalisin ang kanyang sariling 'ako' sa bawat kilos at isasantabi ang kanyang sariling kalooban, kumikilos siya nang tama. Ang ganoong tao ay tiyak na makakatanggap ng Banal na kaliwanagan, at magkakaroon din siya ng diwa ng pagkakasundo sa kanyang kapwa. Sapagkat kapag inalis ng isang tao ang kanyang sariling mga ideya, dumarating sa kanya ang mga Banal na ideya.

Upang makamit ang Banal na kaliwanagan, kailangang magkaroon ang isang tao ng kakayahan ng espiritwal na persepsyon. Ito ang pangunahing bagay na kailangang gawin upang maunawaan ng mga tao ang anumang bagay, lalo na sa ating panahon. Pinipilit na lang tayo ng mga pangyayari na gawin ito. Isipin ito: sa Asia Minor noon, sa mga taong iyon ng kagipitan, pinilit ng mga kalagayan ang mga Griyego na gamitin ang kanilang isip. Maaaring magkaintindihan ang dalawang Griyego habang napapaligiran ng mga Armenyo at Turko, samantalang wala namang naintindihan ang mga huli. At narito pa ang isang punto: ngayon, sa pagtingin

sa kalagayan ng ating buhay, ang mga taong may espiritwal na pag-iisip ay dapat magkaroon ng pagkakaisa sa pagitan nila. Parating ang mga mahihirap na taon. Kailangan nating gumamit ng isip. Kung ang isang tao ay hindi gumagamit ng isip at walang banal na kaliwanagan, sa bawat pagkakataon ay kailangang maghanap siya ng gabay kung paano kikilos. Huwag asahang sasabihin sa inyo ang lahat. May mga bagay na kailangan ninyong unawain mismo, nang hindi naghihintay na may magsabi sa inyo tungkol dito. Naalala ko: minsan sa Konitsa, bago pa man ako sumapi sa hukbo, nalaman naming paparating ang mga rebelde.⁶⁵ Apat kami: ako at tatlong Muslim. Tumakbo kami papunta sa isang bahay ng Turko sa labas ng bayan. Napagtanto ng isang limang taong gulang na batang Turko ang nangyayari at nagsimulang magsalita nang mabilis: 'Halika, halika rito, sa gilid—tumakbo sa kusina ko!' Dumaan kami sa kusina, lumabas kami sa likod ng bahay at nagtagumpay na makatago sa ilang bodega sa ibaba. Nang dumating ang mga nagwawala, lumabas ang batang lalaki ng bahay, sinabi sa kanila na walang tao sa loob, at tumakbo. Isang limang taong gulang na bata, napakaliit na nilalang, na hindi pa man makapagsalita nang maayos – at tingnan kung gaano siya kalikasang kumilos. Isipin mo, naintindihan niya ang lahat agad-agad! Tingnan: naunawaan niya ang lahat, nagpakita siya ng pagmamahal, samantalang ang iba, isang matanda, ay maaaring gumawa ng masama dahil sa padalos-dalos. Kaya huwag nating manatili, bilang mga binyagan, pinahiran ng banal na krisma, tinuruan at marunong, sa kalagayan ng hindi pag-unlad, na parang mga sanggol! Magkaroon ng pakpak! Alam ninyo kung sino ang may pakpak? Ang mga Serapim na may anim na pakpak! May anim silang pakpak at pinapagalaw nila ito, habang umaawit: 'Banal, Banal, Banal!' Kaya lumipad na kayo; magkaroon kayo ng anim na pakpak!

Ang banal na kaliwanagan ay lahat ng bagay

Madalas kong sinasabi sa ilang tao: 'Gawin mo ayon sa pagliliwanag ng Diyos sa iyo.' Kapag sinasabi kong 'ayon sa pagliliwanag ng Diyos sa iyo', nais kong makita ng tao ang mga bagay sa pamamagitan ng banal na kaliwanagan, sa halip na sa makataong lohika. Hindi dapat isipin na ang anumang nagustuhan mo ay kaliwanagan mula sa Diyos.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano nangyayari ang banal na kaliwanagan?

— Kung lilinis mo ang mga kawad sa kalawang, ang isang pagod na tao ay nagiging mabuting konduktor. Pagkatapos ay dinadala nila ang Biyaya ng Diyos sa pamamagitan nila at tinatangap ang Banal na liwanag na puno ng biyaya. Kung hindi, nagkakaroon ng maikling sirkito at hindi gumagana ang Biyaya. Ang buong punto ay ito: dapat ingatan ng isang tao na huwag iwan ng Biyaya ng Diyos, at doon siya magkakaroon ng Banal na kaliwanagan. Sapagkat kung walang Banal na kaliwanagan, ang buong pagsisikap ay walang silbi.

Bago bumaba ang Biyaya sa mga alagad, pinagsikapan ni Cristo ang pakikipag-ugnayan sa kanila, sapagkat sila ay mahina! Bago ang Pentekostes, binigyan ang mga alagad ng kapangyarihan mula sa Diyos upang tulungan ang mundo. Gayunpaman, hindi pa nila taglay ang Banal na kaliwanagan na kanilang natanggap sa Pentekostes. Noong panahon na sinasabi sa kanila ni Cristo na pupunta Siya sa Jerusalem, na ipako sa krus ang Anak ng Tao at iba pa, inakala nila na kapag Siya ay pumunta sa Jerusalem, Siya ay gagawing hari. Humanong paraan ang kanilang pag-iisip. Kaya naman sila ay abala sa kung sino ang uupo sa kanan ni Cristo at sino naman sa Kanyang kaliwa. Ang ina ng mga anak ni Zebedeo ay lumapit upang hilingin na sa Kanyang Kaharian, maupo ang isa sa kanyang mga anak sa Kanyang kanan at ang isa naman sa Kanyang kaliwa! Gayunpaman, mula nang araw ng

⁶⁵ Ibig sabihin, mga komunistang rebelde. – *Tala ng tagasalin.*

Pentekostes, nang ipadala ni Cristo sa kanila ang Tagapagtaguyod—ang Banal na Espiritu—ang mga apostol ay palaging nagkaroon ng Banal na Grasya. Noong una, paminsan-minsan lamang silang nakatatanggap ng banal na kaliwanagan, na para bang ang kanilang baterya ay nagcha-charge at nauubos muli ang kuryente. Kailangan nilang ibalik sa saksakan para muling mag-charge. Kapag nauubos na naman—pabalik sa saksakan! Nang ipinadala Niya sa kanila ang Tagapagtaguyod, hindi na kailangan ang 'saksakan'. Hindi ko sinasabing mas mabuti tayo ngayon kaysa sa kanila. Ngunit nabubuhay tayo sa Panahon ng Grasya at samakatuwid ay wala na tayong dahilan. Nabinyagan tayo; nasa atin ang Tagapagtaguyod; nasa atin ang lahat. Noon, hindi pa naipapako sa krus si Cristo, at ang diyablo, sa isang diwa, ay may kapangyarihan at madaling mailigaw ang mga tao. Pagkatapos ng Pagpapako sa Krus, binigyan ni Kristo ang lahat ng tao ng pagkakataong makatanggap ng banal na kaliwanagan. Inialay ni Kristo ang Kanyang sarili at pinalaya Niya tayo. Nabinyagan tayo sa Kanyang pangalan. Pinalakip Niya tayo sa 'socket' nang permanente. Ngayon, tayo mismo ang nagiging hadlang sa daloy ng banal na biyaya, dahil pinapayagan nating kalawangin ang ating mga kable.

— Geronda, anong mga paunang kinakailangan ang kailangan para manirahan ang Banal na Espiritu sa loob ng isang tao?

— Mahalaga ang diwa ng pag-aascetismo, kababaang-loob, pag-ibig, pagkamapagbigay, at pagsasakripisyo. Kung wala ang Biyaya ng Banal na Espiritu, ang isang tao ay walang silbi. Ang Banal na Espiritu ay Liwanag, Banal na Liwanag. Iyon ang buong saligan. Kung hindi makakita ang isang tao, maaari siyang bumangga sa isang bintana, mahulog sa bangin, matisod sa hukay, sa dumi, o maging sa kalaliman. Hindi nila makita kung saan sila papunta, sapagkat sila ay pinagkaitang liwanag. Gayunpaman, kung nakakakita man lang sila nang kaunti, nag-iingat sila. Kung mas malinaw nilang nakikita, iniwasan nila ang lahat ng panganib na ito at naglalakad nang ligtas sa kanilang landas. Upang dumating ang Liwanag, dapat na hangarin ng isang tao na lumabas mula sa kadiliman. Kung nakakakita ang mga tao, kahit na malabo pa, hindi na sila mahuhulog, at hindi magdadalamhati ang Diyos. Kung ang isang ama sa lupa ay nagdadalamhati kapag nahuhulog ang kanyang mga anak sa putik, sa mga tinik, o sa bangin, gaano pa kaya ang pagdadalamhati ng Diyos!

Ang lahat ng kasamaan sa mundo ay nagmumula sa kawalan ng Banal na kaliwanagan. Kapag walang Banal na kaliwanagan, ang tao ay nasa kadiliman. Pagkatapos ay may isang nagsasabing, 'Tara rito,' ang isa naman ay nagsasabing, ' 'Hindi, mas alam ko; tara rito,' ang ikatlo ay nagsasabing, 'Doon,' at ang ikaapat ay nagsasabing, 'Dito.' Iniisip ng bawat isa na tama sila sa pagpunta sa kinaroroonan na pinaniniwalaan nilang dapat nilang puntahan. Sa madaling salita, ninanais ng lahat ang mabuti, ngunit sila ay nasa kalituhan at hindi makapagtamo ng pagkakasundo. Kung walang kalituhan, hindi sila mag-aaway: malinaw nilang makikita kung aling landas ang mas mabuti at sama-sama silang lalakad patungo rito. Ang ibig kong sabihin, maaaring kumilos ang bawat isa nang may mabuting hangarin, ngunit dahil sa kalituhang ito, maraming problema ang lumilitaw sa lipunan at sa Simbahan. Sa Simbahan man, ang nakararami ay walang masamang balak, ngunit kulang sila sa banal na kaliwanagan. Nagsusumikap sila para sa kabutihan, ngunit ano ang kanilang nakakamit sa huli?.. Kaya, hilingin natin sa Diyos na pagkalooban tayo kahit ng kaunting banal na kaliwanagan, sapagkat kung hindi, tayo ay matitisod-tisod na parang bulag. Sa Banal na Misa, kapag inihayag ng pari ang 'Sa Iyo mula sa Iyo', nananalangin ako sa Diyos na liwanagan ang mundo, upang ito ay makakita. Nawa'y liwanagan Niya tayo kahit kaunti, upang mataboy ang kadiliman, upang hindi mapinsala ang mga tao sa espirituwal! At, sa pagbasa ng ikalawang salmo, na dati'y binabasa ni San Arsenius ng Kapadokya, 'nawa'y liwanagan ng Diyos ang mga pumupunta sa mga pagtitipon', sinasabi ko: 'Nawa'y liwanagan ng Diyos ang lahat ng mga pinuno; pagkatapos, liwanagan Niya ang mga klero at lahat ng mga ama ng Simbahan, upang tanggapin nila ang Banal na Espiritu

na tutulong sa mundo.' Kung liwanagan ng Diyos ang isang tao nang kaunti lamang, at gawing bukas ang iba, alam mo ba kung gaano karaming kabutihan ang maaaring magmula rito? Kailangan lamang ng isang pinuno na magsalita ng isang salita at magbabago ang lahat. Ang mga tao ay nangangailangan ng banal na kaliwanagan.

Ibinibigay ng mabuting Diyos ang Kanyang banal na kaliwanagan sa mga may mabuting kalooban. Minsan ay ikinuwento sa akin ng isang hukom ang isang insidente na siya mismo ang nakaranas. Nagpadala ang isang monasteryo ng isang monghe na may dalang limang daang gintong lira upang bumili ng isang lupain. Lumapit ang monghe sa isang mangangalakal at sinabi nito sa kanya: "Iwan mo na lang sa akin; bakit mo pa bibitbitin 'yan?" Iniwan ng monghe ang pera sa kanya at, sa pag-iisip ng kabutihang-loob para sa lalaki, sinabi sa sarili: "Kahanga-hanga ang taong ito, pinagaan niya ang pasanin ko!" Nang bumalik siya, hindi lang tinanggihan ng mangangalakal na ibalik sa kanya ang limang daang lira, kundi inangkin pa na may utang pa raw sa kanya ang monghe ng walong milyon! Nawalan ng magawa ang kawawang monghe: paano siya makakabalik sa monasteryo?! Ibinigay niya ang limang daang gintong barya, wala siyang nabili, at bukod pa rito ay hinihingan pa siyang magbayad ng karagdagang walong milyon! Naabot ang usapin sa hukuman. Ang hukom, na pinukaw ng Espiritu, ay nagtanong ng ilang sunud-sunod na katanungan, at napatunayan na hindi lamang hindi nagpahiram ang mangangalakal sa monghe, kundi kumuha pa nga ito ng pera mula sa kaniya. Nakilala ko sa hukom na ito ang parehong pag-iisip na taglay ng propetang Daniel.⁶⁶

May takot siya sa Diyos, kaya pinaliwanagan siya ng Diyos, at naging matuwid ang kanyang mga ginawa.

Ang saligan ng lahat ay ang Banal na kaliwanagan. Kapag ito'y dumating, pinapayapay ng tao ang mga nasa kanyang paligid at siya mismo ay umuunlad sa espirituwal. Kaya sinasabi ko na ang mga lampara at chandelier—mga imbensyon ng isip ng tao—ay mabuti, ngunit ang Banal na liwanag ng Grasya ng Diyos, na nagbibigay-liwanag sa tao, ay [hindi matatawaran] na mas dakila kaysa sa mga ito. Ang taong may Banal na kaliwanagan ay nakakakita ng mga bagay nang napakalinaw, ginagabayan nang walang pag-aalinlangan, at hindi lamang siya kailanman napapagod, kundi matagumpay din niyang natutulungan ang iba.

Bahagi 2.

Tungkol sa Pagkamasigasig sa Pagpapakait at Kabanalan

"Ang taong masigasig at taimtim na nagsusumikap para sa kaligtasan ng kaniyang kaluluwa ay nagsusumikap, umuunlad, namumunga, pinapalakas sa espirituwal at nagagalak na parang anghel"

⁶⁶ Tingnan ang Dan. 13:45–62.

Kabanata 1.

Isang Mabuting Gawa

Ang Pakikibaka para sa Pagpapabanal ng Kaluluwa

Ikinagagalak ko nang lubos na makita, sa isang mundong puno ng pagiging magaan, ang mga kaluluwang mapagmatyag at nagsusumikap. Ang Diyos, na mabuti at makatarungan, ay nagkaloob sa ating lahat ng angkop na mga biyaya: halimbawa, tapang sa mga lalaki at pag-ibig sa mga babae. Ibinigay Niya ang mga ito sa atin upang magsikap tayo, sa tulong ng Banal na Grasya, na umakyat sa espiritwal na hagdan at lalo pang lumapit sa Kanya na siyang ating Maylalang. Hindi natin dapat kalimutan na, bukod sa mga taong makakatulong sa atin sa espiritwal, narito sa ating tabi si Kristo Mismo na tumutulong sa atin, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, ang mga Kerubin, ang mga Serapim at ang lahat ng mga santo. Kaya, magpakalakas-loob! Ang Cristo ay napakalakas, ang Cristo ay makapangyarihan; Ibiebieye sa atin ang kaniyang banal na lakas upang 'mabali natin ang mga sungay' ng masama. Palagi niya tayong binabantayan nang hindi nakikita; palalakasin niya tayo kung tayo'y may mabuting kalooban at gumagawa ng maliliit na gawa, ayon sa ating mga kakayahan.

Tangkailan nating iwasan, hangga't maaari, ang mga pagkakataon ng kasalanan. Maging maingat tayo sa ating mga damdamin, sapagkat dito nagsisimula ang lahat. At kung minsan ay mahirap ito para sa atin, iwasan natin kahit man lang ang pagkamausisa, upang hindi tumingin ang ating mga mata sa mga maling larawan at hindi na rin magpakita-panggap sa atin ang mga demonyo. Kung kukunin mo ang nag-aalab na бага at pipigilin mo ito sa iyong kamay, siyempre, mapapaso ka nito. Ngunit kung iikot mo ito sa pagitan ng iyong mga daliri — hindi naman masyadong matagal, siyempre — hindi ito makakasakit. Ganoon din sa masasamang larawan: kapag mabilis ang paglipat nito, hindi ito hinahawakan ng mga mata, kundi bahagya lamang itong napapadaan, at hindi nito sinusunog ang kaluluwa pagkatapos.

Ang mga taong pabaya at nakasama ng ugali sa kanilang buhay sa mundo ay dapat, pagkatapos ng kanilang pagbabago, matiisin nang mapayapa ang mga pag-atake ng kaaway, nang hindi nag-iimbak ng masasamang hangarin. Kung magsikap sila sa ganitong paraan, malilinis sila at maaabot nila ang kalagayan ng mga taong dalisay, na hindi nakagawa ng mabibigat na kasalanan, hindi nakasahol sa masasamang gawi, at hindi rin naman lubhang pinag-uusig. Ang mga ginagamit ang kanilang mga nakaraang pagkukulang bilang aral ay lubos na uunlad. Kapag naglalakad sa isang minahan nang hindi kilala ang lupain, napipilitan ang isang tao na maglakad nang dahan-dahan at maingat, baka siya ay maputok at mangalat. Ngunit kung kilala ng isang tao ang lupain, sa karanasang nakuha, maaari na siyang maglakad nang may kumpiyansa at bilis, kahit na siya ay nasugatan. Sinumang magsisimulang linangin ang hindi pa nalilintang bukid ng kanilang kaluluwa ay matutuklaw ang lahat ng tinik ng pagnanasa mula rito at itanim ang mga birtud bilang kapalit. Gayunpaman, ito ay isang napakahirap na gawain na nangangailangan ng malaking pagpipigil sa sarili at pasensya.

— Geronda, maaari mo ba kaming sabihan tungkol sa praktikal na bahagi ng pagsisikap na ito?

— Dapat magsikap araw-araw na magtanim sa sarili ng isang espiritwal na bagay na sumasalungat sa makamundo at makasalang mga bagay, at sa gayon, unti-unti, iwaksi ang lumang sarili at pagkatapos ay malayang makagalaw sa espiritwal na kaharian. Palitan ang mga makasalang imahe sa alaala ng mga banal na imahe; ang mga sekular na awit ng mga himno ng simbahan; at ang mga makalupang magasin ng mga espiritwal na aklat. Kung ang isang tao ay hindi hiwalay sa lahat ng makamundo at makasalanan, walang ugnayan kay

Kristo, sa Ina ng Diyos, sa mga santo, sa nagwawaging Simbahan, at hindi lubos na isinusuko ang sarili sa mga kamay ng Diyos — hindi niya makakamtan ang espirituwal na kalusugan.

— Geronda, ano ang kalusugang espirituwal?

— Ang kalusugang espirituwal ay katumbas ng dalisay na kaisipan, isang liwanag na isipan at isang nilinis na puso, na patuloy na tinitirhan ni Cristo at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Ang masusing pansin, sariling pagsusuri at panalangin ay malaking tulong sa pagkamit ng kalusugan ng kaluluwa. Ang panalangin ay mahalaga para sa paglilinis ng kaluluwa, at ang katwiran ay kinakailangan upang mapanatili ang matatag na kalagayang espirituwal.

Siyempre, ang buhay ay hindi bakasyunan: may mga kagalakan ito, ngunit mayroon din itong mga kalungkutan. Ang Pagkabuhay Muli ay nauna ng Pagpapako sa Krus. Ang mga hampas ng pagsubok ay kinakailangan para sa kaligtasan ng ating kaluluwa, sapagkat nililinis nito ito. Katulad lang ito ng sa damit: kapag mas pinagkuskus natin ang mga ito kapag nilalabhan natin, mas nagiging malinis ang mga ito. Ganoon din sa isang pusit: kapag mas binubugbog natin ito, mas lalo itong nagiging malinis at malambot. At maganda ang itsura ng isda kapag buhay itong lumalangoy sa dagat, at kahit pa nakahiga ito sa palengke—na may kaliskis pa at hindi pa nalilinis ang loob. Ngunit ito ay angkop lamang kainin kapag nalinis na—na nagiging pangit ang itsura—at saka niluto. Ganito rin sa isang tao: kapag itinakwil niya ang lahat ng makamundong bagay, saka—sa kabila ng tila panlabas na pagkawala ng buhay at sigla sa mundo—ang mga kaliskis—kinukuskos nila ang lahat ng hindi kailangan, 'ini-bake ang sarili nila', at saka lamang sila nagiging karapat-dapat kainin.

Ang tumutulong sa isang tao na umunlad sa espirituwal

Ang mga taong pinayagan ng Diyos (maging upang pabagalin sila, o dahil sa inggit ng diyablo) na mabugbog ng lamig ng hilagang hangin—ibig sabihin, mga pagsubok—ay nangangailangan pagkatapos ng masaganang init ng araw at espirituwal na kasariwaan, upang sila'y mamulaklak at magbunga. Tulad ng mga punong mapagkakatiwalaang nagbukas ng kanilang mga usbong sa pag-asam ng mapanlinlang na init ng pag-init ng taglamig, na sa huli ay walang-awang binayo ng nagyeyelong hangin mula sa hilaga, ay nangangailangan ng masaganang sikat ng araw at ulan sa tagsibol upang magsimulang dumaloy ang kanilang katas at mamulaklak at mamunga.

— Geronda, ano ang kinakailangan para sa espirituwal na pagbabagong-loob?

— Isang paggawa ng pag-ibig, na sinasamahan ng pag-asa at tiwala sa Diyos. Ang pagiging payak, kasabay ng paggawa ng pag-ibig, ay nagdudulot ng panloob na kapayapaan at kumpiyansa, at saka napupuno ang kaluluwa ng pag-asa at kagalakan. Para sa sinumang nagsusumikap na makamit ang tagumpay, kinakailangan ang pagtitiis, pag-ibig, at espirituwal na tapang. Ang tapang ay nagmumula sa isang mapagmahal na puso, at kung ang isang tao ay gumagawa ng isang bagay para kay Kristo mula sa puso, hindi ito nakakapagod o masakit, sapagkat ang pagdurusa para kay Kristo ay isang espirituwal na piging. Sa kaunting mapagmahal na pagtitiyaga at pagsusuri sa sarili, maaari ang isang tao na lumago nang espirituwal sa napakaikling panahon. Makakatanggap ang kaluluwa ng tulong mula kay Kristo, sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, sa mga Anghel at sa mga santo. Malaking tulong din ang pagbabasa, panalangin, at ang pagtuon ng pansin sa sarili. At nakakatulong din ang kaunting katahimikan.

Ang ating Panginoong Kristo ay nagbibigay ng lakas sa mga nagsusumikap sa '*mabuting laban*' (⁶⁷), na pinaglaban ng lahat ng mga santo upang supilin ang laman sa espiritu. Kahit pa man masugatan tayo, hindi natin dapat mawalan ng kapanatagan, kundi humingi ng tulong sa Diyos at ipagpatuloy ang pakikibaka nang buong tapang. Didiriggin tayo ng Mabuting Pastol at agad na tutulong [sa atin], gaya ng isang pastol na tumatakbo upang tulungan ang isang kordero kapag narinig niyang malungkot itong umaagda dahil sa sugat, o sa kagat ng lobo o aso. Para sa mga dati'y namuhay nang karapat-dapat sa pagdadalamhati, at ngayo'y nagsusumikap sa pananampalataya, mas malaki ang pagmamahal ko; palagi ko silang iniisip at mas labis ang *pagdadalamhati* ko para sa kanila kaysa sa mga hindi pinahihirapan ng mga pagnanasa. Tulad ng pastol na mas nahahabag sa sugatan o may sakit na tupa kaysa sa iba, at inaalagaan itong mabuti hanggang muling gumaling.

At kung minsan ang dahilan kung bakit, habang nagsusumikap nang tama, ay wala tayong nakikitang pag-unlad, ay ito: ang demonyo, dahil ipinahayag nating makipagdigma sa kaniya, ay humiling kay Satanas ng karagdagang pwersa. At kung isang taon ang nakalipas ay nakikipaglaban tayo sa isang demonyo, ngayon ay limampung demonyo na ang kalaban natin, at sa loob ng isang taon ay mas marami pa, at iba pa. Hindi pinapayagan tayo ng Diyos na makita ito, baka tayo'y maging mayabang. Hindi natin ito nauunawaan, ngunit ang Diyos, na nakikita ang mabuting kalooban natin, ay kumikilos sa ating kaluluwa.

— Geronda, ano ang dahilan kung nagsusumikap ang isang tao ngunit hindi nagtatagumpay?

— Marahil nagsusumikap sila nang may kayabangan. Ngunit sasabihin ko ba sa iyo kung bakit ang iba ay nabibigo at hindi umuunlad? Mayroon silang mga paunang kinakailangan [para sa espirituwal na pag-unlad], ngunit sinasayang nila ito sa mga walang kabuluhan, at pagkatapos ay kulang sila sa lakas na kailangan para sa espirituwal na pakikibaka. Sabihin nating maglunsad tayo ng opensiba laban sa kaaway at, matapos tipunin ang lahat ng kailangan, maghanda para sa labanan. Gayunpaman, ang kaaway, sa takot matalo, ay sinusubukang hatiin tayo at ilihis ang ating pansin sa pamamagitan ng sabotahe at pag-atake sa ibang bahagi ng harapan. Ibinaling natin ang ating pansin doon, nagpapadala ng mga tropa sa kanan at kaliwa. Nauubos ang oras, nauubos ang bala at mga suplay, at pinamimigay natin sa mga tropa ang mga lumang uniporme. Nagsisimula ang pagungol sa hanay ng mga sundalo. Bilang resulta, nauubos ang lahat ng ating lakas, at hindi na natin kayang labanan ang kaaway. At sa espirituwal na pakikibaka, may ilan na kumikilos sa parehong paraan.

— Geronda, hindi ba nakakatulong din ang kapaligiran sa espirituwal na pag-unlad?

— Oo, nakakatulong ito, ngunit minsan ay maaaring mabuhay sa piling ng mga santo at hindi pa rin umuunlad. Mayroon bang mga kalagayang mas kanais-nais kaysa kay Hudas, na palaging kasama ni Cristo? Kulang si Judas sa kababaang-loob at mabuting pag-uugali. Pagkatapos ng kanyang pagtataksil, hindi pa rin siya nagpakumbaba; sa galit at makasariling pag-iisip ay itinaon niya ang mga piraso ng pilak at, nang may katusuhan, nagbigisiya. At kumilos ang mga Pariseo nang parang demonyo. Nang matapos ang kanilang ginawa, sinabi nila kay Judas: '*Makikita mo.*'⁶⁸ Ang Diyos ay kumikilos ayon sa kalagayan ng isang tao. Wala nang makahahadlang sa Banal na Espiritu. At ito ang aking nauunawaan: saan man naroroon ang isang tao, kung nagsusumikap siya nang taimtim, maaabot niya ang kanyang ninanais, iyon ay ang kaligtasan ng kanyang kaluluwa. Nanirahan si Lot sa Sodom at Gomorra, ngunit gaano kaya ang kanyang espirituwal na kalagayan!⁶⁹

⁶⁷ Tingnan ang 1 Tim. 6:12.

⁶⁸ Mat. 27:4.

⁶⁹ Tingnan ang Genesis 19:1–38.

Ngayon, gusto man natin o hindi, dapat tayong magsikap na maging mas mabuting tao upang ang Banal na Grasya ay makapag-obra sa loob natin. Pinipilit tayo ng mga kasalukuyang pangyayari – at patuloy tayong pipilitin – na mas lumapit pa sa Diyos, upang magkaroon tayo ng Banal na lakas at kumilos nang tama sa anumang sitwasyon. At siyempre, hindi tayo pababayaang ng Mabuting Panginoon; ibibigay Niya sa atin ang Kanyang proteksyon.

Dapat din nating maunawaan na sa pagpapabuti ng ating espirituwal na kalagayan, tayo mismo ay nagiging mas mabuti at nagdudulot ng kagalakan kay Cristo. Sino ang makakahula sa labis na kagalakang nararamdaman ni Kristo kapag umuunlad ang Kanyang mga anak? Nais kong umuunlad sa espirituwal ang lahat ng tao at magkaisa kay Kristo, na Siya ang Alfa at ang Omega. Kapag nakasalalay ang buong buhay natin sa Alfa at sa Omega, ang lahat ay nagiging banal.

Pagbabasa ng Espirituwal

— Geronda, anong mga aklat ang makakatulong sa mga taong nagigising ang malusog na malasakit?

— Ipabasa muna sa kanila ang Ebanghelyo, upang maunawaan nila ang ibig sabihin ni Cristo. Kapag sila'y medyo nagpakumbaba na, hayaang basahin nila ang Lumang Tipan. Alam mo ba kung gaano kahirap kapag ang mga taong walang nabasang anuman ay humihingi ng tulong sa iyo? Parang isang mag-aaral sa elementarya na lumalapit sa isang propesor sa unibersidad at sinasabing, 'Tulongan ninyo ako.' At ano ang sasabihin ng propesor noon? Na ang isa at isa ay katumbas ng dalawa?

Nangyayari rin na may mga taong pumupunta na walang tunay na malasakit sa kanilang kalooban, at nagsasabing: 'Ama, wala akong problema, ayos lang ang lahat; dinalaw ka lang talaga.' Ngunit hindi kailanman maaaring sabihin ng isang tao na wala siyang kahit anong problema. Lagi namang may isang bagay. Ang pakikibaka para sa buhay na espirituwal ay hindi kailanman nagtatapos. O, gaya ng sinasabi ng ilan sa akin: 'Magkuwento ka ng espirituwal sa amin.' Para itong pagpunta sa tindahan at sasabihin: 'Bigyan mo kami ng mga bilihin.' Mawawalan na nga ng malay ang tindero noon. Hindi sila humihingi ng partikular na bagay: gaya ng ilang bigas, ilang asukal, at iba pa, kundi sasabihin lang: 'Bigyan mo kami ng mga bilihin.' O parang pagpunta sa botika at sasabihin, 'Bigyan ninyo kami ng gamot,' nang hindi ipinaliwanag kung ano ang karamdaman nila, kung nakapunta na sila sa doktor, o kung ano ang sinabi ng doktor sa kanila. Subukan mong maintindihan iyan! Ngunit ang isang taong may malasakit sa espirituwal ay nauunawaan kung ano ang kanilang kulang, hinahanap ito, at nakikinabang dito. Noong nagsisimula pa ako at may binasang libro, kinokopya ko ito para hindi makalimutan, at sinisikap kong isabuhay ang mga nabasa ko. Hindi ako nagbabasa para lang sa kaaya-ayang paglipas ng oras. Mayroon akong taos-pusong pagmamalasakit, at kapag may hindi ako naintindihan, nagtatanong ako para malaman [ang tamang kahulugan]. Bihira akong magbasa ngayon pero sinusubukan kong suriin nang mabuti ang sarili ko batay sa nabasa ko: 'Nasaang punto na ako? Ano ang ginagawa ko?' Inilalagay ko ang sarili ko sa paghusga; hindi ko hinahayaan na dumaan lang sa akin ang binabasa ko nang walang hamon [pasok sa isang tenga, palabas sa kabila].

Sa ngayon, napakarami nang binabasa ng mga tao kaya't nagiging parang tape recorder sila, pinupuno ang kanilang 'tape' ng mga hindi kailangang bagay. Gayunpaman, ayon kay San Isaac, 'ang pagkatuto nang walang

gawa ay panata ng kahihyan.⁷⁰ Sa parehong paraan, maraming mahilig sa isports ang nakaupo lang sa sofa at nagbabasa nang walang ginagawa ng mga magasin at pahayagan tungkol sa isports — samantalang sila mismo ay mahina gaya ng mga bisiro, ngunit hinahangaan pa rin nila ang mga atleta. "Wow," sabi nila, "ang kahanga-hangang atleta, mahusay," samantalang hindi sila pinapawisan at hindi bumababa ng kahit isang kilo ng kanilang timbang. Patuloy silang nagbabasa tungkol sa isports habang nakahiga sa sofa, at hindi nakakakuha ng anumang benepisyo, kundi tanging kasiyahan sa pagbabasa. Sa hanay ng mga karaniwang tao, ang iba ay nagbabasa ng pahayagan, ang iba naman ay nagbabasa ng mga nobelang pakikipagsapalaran, at ang iba ay nanonood ng mga laban sa istadyum; at ganoon nila ginugugol ang kanilang oras. Ang ilan sa mga nagbabasa ng mga espiritwal na aklat ay ganoon din ang ginagawa. Maaaring magpuyat sila buong gabi, binabasa nang todo ang mga aklat na ito at nasisiyahan. Kukuha sila ng isang espiritwal na aklat, uupo nang komportable at babasa. 'Nakakuha ako ng benepisyo,' maaaring sabi ng isa sa kanila. Mas mabuting sabihin mong nag-enjoy ka, na nagkaroon ka ng magandang karanasan. Dahil hindi iyon ang tunay na benepisyo. Makakakuha ka lamang ng benepisyo kapag naintindihan mo kung tungkol saan ang libro, sinuri mo ang iyong sarili, at pinilit mong ilapat sa iyong buhay ang iyong nabasa. Ano ang ibig sabihin ng binabasa ko? Nasaan ako sa espiritwal na antas? Ano ang dapat kong gawin? At saka, habang mas marami ang nalalaman ng isang tao, mas nagiging mabigat ang kanyang responsibilidad. Hindi ko sinasabing huwag ka nang magbasa para hindi ka masyadong makaalam at hindi ka managot [dito]. Ang ganitong saloobin sa pagbabasa ay hindi tapat. Ang ibig kong sabihin, hindi ka dapat magbasa para lang sa kasiyahan. Masama kung mahusay ang memorya ng mambabasa at marami siyang naaalala.

Maaari rin silang magsalita nang labis at linlangin ang kanilang sarili sa pag-iisip na inilalapat nila sa kanilang buhay ang kanilang nabasa. Sa ganitong paraan, nagdudulot sila ng maling impresyon sa kanilang sarili at sa iba. Kaya naman, huwag mong hayaan ang iyong isip na maging kampante sa pamamagitan ng labis na pagbabasa. Magsimula ka nang isabuhay [ang iyong nabasa]. Nagbibigay ba ang labis na pagbabasa ng edukasyong ensiklopediko—iyan ba ang sabi nila?

— Oo, Geronda.

— Ngunit ang layunin ay turuan ang sarili sa paraang nakasentro sa Diyos. Wala akong balak maging propesor sa unibersidad, at wala akong obligasyong makalam ng napakarami. Gayunpaman, kapag nakamit ko na ang edukasyong nakasentro sa Diyos, madali kong matututuhan ang anumang bagay mula sa ibang larangan kung kakailanganin. Malinaw ba?

— Kapag naglilibot ang isip, nakakatulong ba ang magpokus sa pagbabasa?

— Oo, dapat magbasa ng kaunti ng isang bagay na napakalakas, upang mapainit ang kaluluwa. Ang mga alalahanin at pag-aalala ay malalampasan ng nabasa, at ang isip ay madadala sa banal na kaharian. Kung hindi, ang isip ay lilipad sa mga bagay na pinagtutuunan nito ng pansin sa karamihan ng oras.

— Geronda, paano kung pagod o nalulungkot ang isang tao at gusto niyang magbasa ng magaan: isang maikling kuwento, isang nobela, o katulad nito?

— Wala talagang espirituwal na aklat na angkop sa ganitong pagkakataon? Ang layunin ay hindi para makalimutan ng isang tao ang kanyang paghihirap, kundi para mapawi ito. Ang kathang-isip ay hindi nagbibigay

⁷⁰ "Ngunit ang salitang sinamahan ng gawa ay isang kayamanang puno ng pag-asa; samantalang ang karunungan walang gawa ay isang pangakong kahihyan." Ihambing kay *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. p. 7

ng kaligtasan. Wala ring naitutulong sa buhay-espiritwal ang mga nobela, pahayagan, o telebisyon. Minsan, nakasasama pa nga sa mga Kristiyano ang mga magasin na espirituwal, dahil nagbubunsod ito ng hangal na selos at nagdudulot ng kalituhan. Mag-ingat: huwag kang magbasa ng anumang labis-labis sa iyong bakanteng oras. Ang pagbabasa ng ilang uri ng libro ay parang pagpuno sa iyong tiyan ng malabnaw na sabaw ng kalabasa; parang paghuhukay sa isang buntong ng dayami para maghanap ng iisang butil ng trigo. 'Oo,' sabi ng iba, 'pero nakakatulong itong mabasa para makapag-relax ako.' Ngunit paano ka magre-relax, kaibigan, kung ang 'babasa-basa' mong ito ay nagpapasikip ng ulo at nakasasakit ng mata? Mas mabuting matulog ka na lang para makapagpahinga nang maayos. Ang kalagayang espirituwal ng isang tao ay makikilala sa kanyang binabasa. Ang taong lubos na makalupa ay babasa ng mga malalaswang magasin. Ang hindi gaanong makalupa ay babasa ng mga magasin na hindi ganon kalaswa, o mga pahayagan. Ang taong nagpupunta sa simbahan ay babasa ng mga publikasyong espirituwal, mga makabagong aklat na espirituwal, o ng mga gawa ng mga Banal na Ama, at iba pa.

— Geronda, anong mga espirituwal na aklat ang pinaka-nakatutulong?

— Malaking kapakinabangan ang makukuha mula sa iba't ibang aklat ng mga Banal na Ama, na, salamat sa Diyos, ay ngayon ay nililimbag na nang libu-libo. Sa mga aklat na ito, matatagpuan mo ang hinahanap mo at ang kailangan mo. Sila ay tunay na espirituwal na pagkain; ginagabayan ka nila nang ligtas sa espirituwal na landas. Gayunpaman, upang makatulong ang mga ito, dapat basahin ang mga ito nang may kababaang-loob at panalangin. Ang mga akda ng mga Ama ng Simbahan ay parang CT scan:⁷¹ gaya ng ipinapakita ng CT scan ang pisikal na kondisyon ng isang tao, ganon din ipinapakita ng mga espirituwal na aklat ang kanilang espirituwal na kalagayan. Bawat pangungusap sa mga akda ng mga Ama ng Simbahan ay naglalaman hindi lamang ng isang kahulugan, kundi ng maraming kahulugan, na nauunawaan ng bawat tao ayon sa kanilang sariling espirituwal na kalagayan. Pinakamainam na basahin ang mismong mga teksto,⁷² kaysa sa mga salin, dahil iniintindi ng tagasalin ang orihinal ayon sa kanyang sariling espirituwalidad. Ngunit sa anumang kaso, upang maunawaan ang mga Banal na Ama, kailangang disiplinahin ng isang tao ang sarili, ito ang isip, at mamuhay nang espirituwal, sapagkat ang diwa ng mga Banal na Ama ay natatanto lamang ng diwa. Ang mga asetikong sulatin ni Abba Isaac na taga-Sirya ay partikular na kapaki-pakinabang, ngunit dapat itong basahin nang dahan-dahan upang masipsip ang sustansiya. Ang 'Evergetinos'⁷³ ay isang dakilang biyaya, sapagkat [sa pamamagitan nito] maaaring makilala ang buong diwa ng mga Banal na Ama. Kapaki-pakinabang ang aklat na ito dahil inilalarawan nito nang sunud-sunod ang pakikibaka ng mga Banal na Ama laban sa lahat ng mga pagnanasa; nauunawaan ng kaluluwa kung paano nagsikap ang mga Ama at nakikinabang dito. Ganon din sa mga buhay ng mga santo: mga banal na kasaysayan ang mga ito, kaya't malaking tulong ang mga ito, lalo na sa mga bata. Ngunit hindi dapat itong basahin na parang mga kuwentong pambata.

⁷¹ Tomograpiya – isang pagsusuring radiograpiko na hakbang-hakbang na binubuo ng pagkuha ng aninong imahe ng mga indibidwal na patong ng isang bagay na nakahiga sa iba't ibang lalim (tingnan ang Medikal na Ensiklopedya). – *Tala ng tagasalin*.

⁷² Sa pagkakataong ito, tinutukoy ng Nakatatanda ang mga patristikong teksto sa Sinaunang Griyego at ang mga salin nito sa Makabagong Griyego. Sa panitikang espirituwal ng Rusya, umiiral ang katulad na ugnayan sa pagitan ng mga patristikong teksto sa Lumang Slavonic ng Simbahan at ang mga salin nito sa makabagong Ruso. – *Tala ng tagasalin*.

⁷³ 'Evergetinos' – isang sistematikong koleksyon ng mga patristikong katuruan sa apat na tomo, na inipon noong panahon ng Byzantine ni Pablo, isang monghe mula sa Monasteryo ng Evergetis sa Constantinople, at unang inilathala sa katapusan ng ika-18 siglo ni Banal na Nicodemus ng Bundok Athos.

Upang magkaroon ng kabanalan, hindi kailangan ng maraming kaalaman. Kung pagmumuni-muniin natin ang kaunting nalalaman natin, gagana ang puso. Para sa ilan, isang troparion na lang ang sapat para baguhin nang lubusan ang kanilang buong pagkatao, samantalang ang iba ay kabisado ang lahat ngunit wala silang nararamdaman, dahil gumagana sila sa labas ng espiritwal na realidad. Kaya, basahin ang mga Ama ng Simbahan, kahit isang o dalawang linya lang bawat araw. Sila ay parang bitamina, nakapagpapasigla.

"Mga tunay na mananamba..."⁷⁴

"Sa maliit at kaakit-akit na simbahan na ito," sabi ng iba, "nararanasan ko ang Banal na Liturhiya, ngunit hindi sa isang malaking simbahan. Kung ang simbahan ay pinlaster at pinuti, wala akong nararamdaman; ngunit sa isang pinturahan, na may magandang iconostasis at iba pa, nararanasan ko ang Banal na Liturhiya." Ito ay katulad ng pagdaragdag ng asin at paminta sa pagkain ng isang taong walang gana, upang gisingin ang kanyang gana.

— Kaya, Geronda, wala bang kahalagahan ang mga nabanggit mo? Hindi ba ito nakakatulong?

— Hindi ko sinasabi iyon. Nakakatulong nga, pero hindi dapat masyadong magpokus dito ang isang tao. Kung hindi, sisikapin ng isang tao na maranasan si Cristo sa isang mahiwagang paraan; hahanapin nila ang isang madilim na selda, isang malabong lamparang langis, isang simbahan na nagbibigay ng paggalang, at hindi makapagdadasal nang wala ang mga ito. Ngunit dapat pareho ang nararamdaman ng isang tao kahit saan siya naroroon: nasa tren man, sa kweba, o sa daan. Ginawa ng Diyos ang bawat tao bilang isang maliit na simbahan, at maaari itong dalhin saan man siya magpunta.

Lahat ay naghahanap ng kapayapaan, ngunit ang kapayapaan ay nagmumula sa loob natin. At ang mga kaluluwang ito, na naglalakbay mula sa isang banal na lugar patungo sa iba pa, ay nagnanais na makita si Cristo, samantalang si Cristo ay nasa tabi-tabi lamang nila. Dahil may pagkakataon silang makita Siya nang walang kahirap-hirap, napapagod sila at sa huli ay nabigo silang Siyang matagpuan. Ang tunay na espiritwal na tao ay hindi nakakahanap ng kapayapaan sa paglilibot-libot at paghanga sa iba't ibang tanawin. Ito ay para sa mga nagdurusa, dahil nakakatulong ito sa kanila na makalimot sandali sa kanilang paghihirap. Ang isang taong espiritwal na may taglay na banal na aliw ay hindi nangangailangan ng mga bagay na iyon. Ngunit kung kulang sila sa banal na aliw sa kanilang sarili, hindi sila naiiba sa mga taong makamundo. Ang kanilang mga hangarin at interes ay makamundo rin sa halip na espiritwal. Ang ganitong tao ay maghahangad na makamit ang kapayapaan sa pamamagitan ng isang bagay na makamundo.

Marami ang pumupunta sa Banal na Bundok, bumibisita sa iba't ibang nakatatanda, humihimok sa kanila ang kanilang naririnig sa bawat isa, iniintindi ito sa sarili nilang paraan at nalilito sa kahulugan ng sinabi, at bukod pa rito ay sinasabi pa: 'Naging napakasarap ng aming karanasan!' Ngunit kung bibisita lamang sila sa isang nakatatanda, hahanapin ang kanyang payo at sisikaping isakatuparan ang kanyang sinabi, makakatanggap sila ng tunay na tulong. Ang ginagawa nila ngayon ay tinatawag na 'espiritwal na turismo.' Sinayang nila ang kanilang oras, pinahihirapan ang kanilang sarili nang walang patutunguhan at walang nakukuhang benepisyo. At gaano pa sana ito kadali kung manatili sila sa isang espirituwal na ama at isabuhay ang kanilang narinig! Sapagkat doon mararamdaman nilang naglalaho ang kanilang panloob na pagod, samantalang ngayon ay

⁷⁴ Tingnan ang Juan 4:23.

naglilibot sila mula sa isang lugar patungo sa iba at, tulad ng mga tao sa mundong ito, nagpapahinga habang hinahangaan ang luntiang tanawin ng Banal na Bundok.

Mayroon ding iba na nagsasabi: 'Pupunta ako sa isang Ina ng Diyos, sa isa pang Ina ng Diyos!' Isang Ina ng Diyos lamang ang mayroon. Ngunit hindi nila ito ginagawa dahil sa debosyon, kundi dahil sa pagnanais na magmaneho at magsaya. Ipinapakita nito na ang kanilang mga kaluluwa ay walang kapayapaan. Ang sinumang kulang sa paggalang at kababaang-loob—kahit paupuan mo pa sila sa loob mismo ng Kuvelia ng Pinakabanal na Sepulkro—ay wala ring makikita. Ngunit kung ang isang tao ay may paggalang, makikita niya ang Banal na Apoy kahit pa sa Golgota. Noong isang beses, isang baguhan mula sa Lavra ni San Sava ang dumating sa Banal na Sepulkro noong Dakilang Sabado upang kunin ang Banal na Apoy para sa kanyang monasteryo. Karaniwan, ang mga kalapit na monasteryo ay nagpapadala ng mga monghe upang kunin ang Banal na Apoy. Gumawa ng isang daya ang baguhan: nakasuot ng kanyang kasukulan, itinulak niya ang mga karaniwang mananampalataya at nagtungo sa unahan. Ngunit kalaunan, nang dumating ang mga klero, siya naman ang itinulak pabalik, dahil naunang napagkasunduan kung sino ang tatayo saang bahagi. Nangyari na sinimulang sisihin ng baguhang monghe ang sarili: "Oh, ikaw na salbaheng makasalanang, oh, ikaw na naliligaw na kaluluwa, sumiksik ka pa nga sa unahan gamit ang lahat ng iyong kasamaan! Ngayon, lumayas ka rito, umalis ka na! Hindi ka karapat-dapat na nasa loob ng simbahan!" At naniwala siya sa sinasabi niya sa sarili. Umalis siya sa simbahan at sinimulang manalangin kay Kristo: 'Kristong ako, pakiusap ko sa Iyo, huwag mo akong kamuhian at pahintulutan mo akong pumunta sa ibang banal na lugar.' Pagkatapos ay umakyat siya sa Gólgota at doon ay muling ininsulto ang sarili: 'Isipin mo nga, anong mapanlinlang na gawa ang ginawa mo! Ikaw, na walang kuwenta, ay nakasuot ng kasóko at dahil dito ay itinulak mo ang iba—yaong mas mabuti kaysa sa'yo...' At sa isang iglap, habang pinagsasabihan niya ang sarili ng ganitong paraan, isang makapangyarihang Liwanag ang sumibol mula sa Banal na Gólgota, na tumusok sa kanyang buong pagkatao. "Bumaba na ang Banal na Apoy!" — ang wika ng kawawa noon; lumapit siya at kumuha ng kaunting Banal na Apoy mula sa Gólgota patungo sa kanyang sulo at umalis.

— Kaya, Geronda, ang mga peregrinasyon, halimbawa sa Banal na Lupain, ay walang pakinabang?

— Tingnan mo: sa mga panahong ito, kapag naglalakbay ka upang makakuha ng kaunting benepisyo, mas malamang na makaranas ka ng malaking pinsala sa mga tren, eroplano, at sa mga hotel. Lahat ng bagay ay naging makamundo na. Anong benepisyo ang makukuha ng isang tao sa paglalakbay sa isang espiritwal na lugar at masaksihan doon ang malaking kaluwagan sa makamundong bagay? Para magkaroon ng anumang benepisyo ang lahat ng ito, dapat ay napakalakas na tao ka. At ang tour guide na nagkukwento at nagpapaliwanag kapag naglalakbay nang maramihan—mas mabuti kung minsan ay tumahimik na lang siya! Dahil nagsasalita siya nang walang paggalang, halimbawa: 'Narito ang Gethsemane, narito ang Banal na Sepulkro,' at saka magsimulang magsalita nang sunud-sunod: 'Ito ay ganito, iyon ay ganoon; ngayon pupunta na tayo sa Bethlehem, kung saan nagmula ang mga Magi mula sa Persia' — at tahimik niyang 'pinabilis' ang mga peregrino... [halos] papuntang Kuwait! Para sa sinumang nakabasa ng Banal na Kasulatan at alam na ito ang Banal na Sepulkro at ito ang Getsemani, hinahadlangan ng ganitong gabay ang kanilang pagtuon at pagdarasal. Ang mga kuwentong ito ay para lamang sa mga hindi nakabasa ng Banal na Kasulatan, ngunit ang mga nagpapalimosyer sa Banal na Lupain ay nakabasa na nito. Kaya naman, sa halip na makinabang sa karanasan, naiwan ang mga tao na magulo ang isipan. Higit pa rito, nagmamadali silang diretso mula sa isang banal na lugar patungo sa iba pa — hindi nananatili sa kanila ang kanilang narinig. Iba ang usapin kapag ang mga kapwa peregrino at mga pinuno ng peregrinasyon ay mga taong espiritwal, at kapag isinagawa nang maayos ang angkop na paghahanda nang maaga.

Isang refugee mula sa Faras na nanirahan sa Yanitsa ang nagsabi: "Ito ba ang tinatawag ninyong hajj?⁷⁵ Kalahating oras ang biyahe papuntang Jerusalem at kalahating oras pabalik. Hajj ba iyon?" Noong nakaraan, ang mga mahihirap na babaeng peregrino ay nananatili sa mga banal na lugar at nagbabantay doon, upang makamit ang espirituwal na benepisyo at upang hindi na gumastos sa tirahan at sa pagbibigay ng limos. Kung, pagbalik mula sa peregrinasyon, ang isang tao ay hindi nagbago sa anumang paraan sa espirituwal, sasabihin sa kaniya: "Umalis kang bawang at bumalik kang sibuyas." Si San Arsenius ng Kapadokya ay nagsagawa ng peregrinasyon sa Jerusalem tuwing sampung taon at naglakad ng limang araw papuntang Mersin upang sumakay ng barko doon. Hindi mo na iyon madalas makita ngayon. Naalala ko noong isang Ruso mula sa Vladivostok ang dumating sa aking hermitage. Nasa tapat iyon ng Japan. Nangako siyang lalakad papuntang Banal na Lupain. Nang lumapit siya sa obispo para humingi ng pagpapala, sinabi ng obispo sa kanya: 'Baliw ka – saan ka ba pupunta nang naglalakad?' Kaya unang-una, pumunta siya sa Zagorsk, malapit sa Moscow, sa isang monasteryo, at kumuha ng pagpapala mula sa isang nakatatanda. Noong Pasko ng Pagkabuhay, naglakad siya mula sa Zagorsk at dumating sa Jerusalem noong Oktubre. Naglalakad siya ng pitumpung kilometro bawat araw. Pagkatapos, mula sa Jerusalem, naglakad siya patungong Banal na Bundok at naghahanda nang bumalik muli sa Jerusalem. Tunay ngang may banal na tawag siya;⁷⁶ namumuhay siya sa ibang mundo. Marunong siya ng kaunting Griyego, at nagkaintindihan kami. "Akala ko," sabi niya sa akin, "makikilala ko roon ang Antikristo at magiging martir ako, na putul-putulan niya ang ulo ko! Pero wala siya roon! Ngayon, pupunta akong muli sa Jerusalem at magpapatirapa sa Harangang Banal para sa iyo, at dapat mong tandaan ang pangalan ko." Bigla siyang tumayo at nagpababa sa lupa upang ipakita sa akin kung paano niya ito gagawin, at kung paano niya ibubunggo ang kanyang ulo sa bato! Kitang-kita mo ang apoy na nagniningas sa kanyang kalooban. Tungkol naman sa paraan ng paglalakbay ng iba sa Banal na Lupain—para sa turismo at nang walang paggalang—mas mabuting huwag nang pumunta roon.

Gaano mo ba ramdam nang malinaw ang presensya ni Kristo sa Banal na Lupain! Halimbawa, sa daan patungong Gólgota, nararamdaman mong may nagbabago. Kahit hindi mo alam kung saan patungo ang landas na ito, habang naglalakad ka rito, labis ang iyong pagkabagabag. Mayroon ding karatula roon na nakasulat sa Latin na may nakasulat na 'Via Dolorosa'.⁷⁷ At sa Banal na Sepulkro, napakarami at iba't ibang uri ng tao. Mga klero at layko; ang ilan ay nakasuot nang mahinhin, ang iba naman ay hindi; ang ilan ay may mahahabang damit, ang iba ay maikli, ang iba ay halos walang suot; ang ilan ay kalbo, ang iba ay may mahabang buhok... Iba't ibang mga tao, iba't ibang indibidwal, iba't ibang tribo. At mula sa iba't ibang pananampalataya: ang ilan ay Romano Katoliko, ang iba ay Armenyo... Ngunit dumarating ang lahat doon at sumasamba sa banal na lugar. Nakaantig ito sa akin. Nakakaantig. Ngunit dapat itong tingnan nang may mabuting loob upang ito'y makahipo sa puso at magpataas ng diwa.

— Geronda, kung ang isang tao ay walang pagnanais na mag-pilgrimage, ibig bang sabihin ay kulang siya sa paggalang?

⁷⁵ Hajji (literal na 'pilgrimo') – sa Silangan, isang marangal na titulong inilalagay sa unahan ng pangalan ng isang taong nag-peregrinasyon sa mga banal na lugar – *Tala ng tagasalin*.

⁷⁶ Θεῖος ἄρως (Griyego) – *Tala ng tagasalin*.

⁷⁷ Ang Daan ng mga Pighati (Latin).

— Hindi. Hindi ko pa napupuntahan ang lahat ng mga monasteryo sa Banal na Bundok, at hindi ko rin napupuntahan ang marami sa mga banal na lugar. Halimbawa, hindi ako naglakbay para makita si San Juan na Ruso, ngunit hindi ibig sabihin noon na hindi ko siya iginagalang. Mabuti na magkaroon ng paggalang sa isang partikular na santo [na ang mga relikyas ay itinatago] sa isang banal na lugar, ngunit hindi dapat pilitin ang sarili na bumisita rito. Pupunta tayo kapag may paborableng pagkakataon o may dahilan para gawin iyon. Ang mahalaga ay ang sinabi ni Cristo sa Samaritanang babae: '*...Ang mga tunay na mananamba ay sasamba sa Ama sa espiritu at katotohanan.*'"

Ang kaligtasan ng ating kaluluwa

— Geronda, may ilan na may katiyakan na sila'y maliligtas, samantalang ang iba naman ay nag-aalinlangan. Alin ang mas wastong saloobin?

— Ang layunin ay sundin ng tao ang mga utos ng Diyos. Dapat maabot ng isang taong espiritwal ang ganoong kalagayan na kahit hindi siya tanggapin ng Diyos sa Paraiso, hindi siya maaabala. Dapat nating lubos na maunawaan na tayo ay buhay ngayon ngunit maaaring pumanaw bukas, at magsikap na lumapit kay Kristo. Yaong mga, sa biyaya ng Diyos, ay nakatuklas sa kawalang-saysay ng buhay na ito ay tumanggap ng pinakadakilang kaloob. Hindi na nila kailangan pang magkamit ng kaloob ng malinaw na pangitain o mahulaan ang hinaharap, sapagkat sapat nang tumingin sa hinaharap, alagaan ang kaligtasan ng kanilang kaluluwa, at gawin ang pinakamalalaking espirituwal na hakbang upang matiyak ang kanilang kaligtasan. Ang Mismo si Cristo ang nagsabi: 'Ang buong mundo ay hindi katumbas ng isang kaluluwa.'⁷⁸ Ano nga ba ang halaga ng kaluluwa! Kaya't ang kaligtasan ng kaluluwa ay isang napakalaking bagay.

— Kaya, Geronda, hindi dapat umasa sa kaligtasan o matakot sa paghihirap?

— Kung may pag-asa ng kaligtasan, wala nang takot sa paghihirap. Dahil ang isang tao ay may pag-asa ng kaligtasan, siya ay halos nasa tamang landas na. Hindi pababayaang ng Diyos ang isang taong nagsusumikap ayon sa kanyang makakaya, na may pag-ibig, na hindi nahihilig sa kalaswaan, at na kung minsan ay natatalo at kung minsan ay nagwawagi sa kanyang pakikibaka. Sinumang bahagyang may hilig na huwag ipahamak ang Diyos ay makakarating sa Paraiso nang 'nakasuot ng galoshes'. Ang Diyos, na mabuti sa Kanyang likas na pagkatao, ay 'tutulak' sa kanila patungo sa Paraiso; bibigyan Niya sila ng higit pa sa nararapat sa kanila; aayusin Niya ang lahat upang kunin ang kanilang kaluluwa sa mismong sandaling sila ay nasa kalagayan ng pagsisisi. Maaaring magpunyagi siya buong buhay niya, ngunit hindi siya pababayaang ng Diyos; tatanggapin Niya siya sa pinakaangkop na oras.

Mabuti ang Diyos; Nais Niya tayong lahat ay maligtas. Kung para lamang sa iilan ang kaligtasan, bakit nga ba kinailangang ipako si Cristo sa krus? Hindi makitid ang mga pintuan ng Langit;⁷⁹ bukas ang mga ito sa lahat ng taong mapagkumbabang yumuyuko at hindi napupuno ng kayabangan. Basta't sila'y magsisi—ito ay, ilagay ang pasanin ng kanilang mga kasalanan sa kay Cristo—malayang makalalabas sila sa pasbul na iyon. Bukod dito, may nagpapagaan sa atin: tayo ay laman at dugo; hindi lamang espiritu, gaya ng mga anghel.

⁷⁸ Tingnan ang Mat. 16:26.

⁷⁹ Sa mga salitang ito, tiyak na hindi sinisikap ng Nakatatanda na kuwestiyunin ang kilalang pahayag sa Ebanghelyo tungkol sa kasikipan ng mga pintuan ng langit (tingnan ang Mat. 7:13–14 at Lucas 13:24), kundi binibigyang-diin niya na ang posibilidad ng kaligtasan ay maluwang at bukas para sa bawat tao. — *Tala ng tagasalin.*

Gayunpaman, wala tayong dahilan kung hindi tayo magsisi at lumapit sa ating Tagapagligtas nang may pagpapakumbaba. Ang tulisan sa krus ay nagsalita lamang ng isang salita, 'patawarin mo ako', at siya'y naligtas.⁸⁰ Ang kaligtasan ng isang tao ay hindi nakasalalay sa isang minuto, kundi sa isang segundo. Ang isang tao ay naliligtas sa pamamagitan ng isang mapagkumbabang pag-iisip; ngunit sa pagtatago ng isang mayabang na pag-iisip, nawawala niya ang lahat.

Karapat-dapat lamang na mailigtas tayo mula sa pagmamahal sa sarili at wala nang iba pa. Para sa Diyos, walang mas matinding sakit kaysa makita ang isang tao na nasa paghihirap. Naniniwala ako na ang simpleng pagpapasalamat sa Diyos para sa Kanyang maraming biyaya at ang pagtrato sa Kanyang mga larawan—ang ating mga kapwa—nang may kababaang-loob at pagmamahal, kasabay ng isang maliit na gawa ng pagtanggì sa sarili, ay sapat na upang matiyak na makakamit ng ating kaluluwa ang kapayapaan sa buhay na ito at sa susunod.⁸¹

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano gumagana ang diyablo

Sinusubukan ng Diyablo na gawing hindi aktibo ang asketa

— Geronda, minsan dumarating nang sunud-sunod at mabilis ang mga tukso, at wala na akong lakas...

— Ituturo ko sa iyo kung paano iwasan ang mga tukso. Tatanggapin mo ba ang sasabihin ko?

— Oo.

— Ang tanging paraan para maiwasan ang tukso ay ang maging... kakampi ng diyablo! Bakit ka tumatawa? Hindi mo ba gusto ang paraang ito? Sige, makinig ka.

Hangga't ang isang tao ay nagsusumikap, haharap siya sa mga tukso at paghihirap. At kapag mas sinisikap nilang iwasan ang mga tukso, mas mabagsik ang pag-atake sa kanila ng demonyo. Minsan ang ating buhay ay salungat sa paraan ng pamumuhay na itinuturo ng Ebanghelyo, kaya sa pamamagitan ng mga tukso—kung gagamitin natin ang mga ito nang matalino—binibigyan tayo ng pagkakataon na ilapat ang ating buhay sa alituntunin ng Ebanghelyo.

— Ngunit ako, Geronda, ay nabibighani sa maliliit na bagay, at pagkatapos ay wala na akong gana na magsikap para sa mas mataas pa.

— Parang mga patibong na inilalagay ng kaaway para hindi makilos ang hukbo. Sinusubukan ng tangalashka na hadlangan ang asketiko sa pamamagitan ng mga walang kabuluhang bagay kapag nakita niyang hindi niya siya masaktan sa ibang paraan. Ngunit tandaan na mayroon ding maliliit na tangalashka na, gayunpaman, ay nagdudulot ng malaking pinsala. Noong isang beses, tinanong ang isang maliit na tangalashka:

⁸⁰ Tingnan ang Lucas 23:40–43.

⁸¹ Siyempre, ang mga salita ng Nakatatanda ay nakatuon sa mga Ortodoksong mananampalataya na nagsusumikap sa pananampalataya at nakikilahok sa mga Sakramento ng Simbahan.

'Ano'ng kaya mong gawin?' 'Ano'ng kaya kong gawin?' ang tugon niya. 'Pupunta ako sa mga mananahi at sapatoserong — nililito ko ang kanilang sinulid at pinapabaliw sila!' Ang pinakamalalaking tukso ay nagmumula sa maliliit na bagay, at hindi lamang sa pagitan natin, kundi minsan pati sa pagitan ng mga bansa. Ang mga taong espiritwal ay walang seryosong batayan para sa tukso, kaya ginagamit ng diyablo ang mga maliliit na bagay bilang dahilan. Binabasag niya ang espiritu ng isang tao dahil sa kamangmangan at pagkabata; hinuhubog ng diyablo ang puso ng tao ayon sa kanyang gusto, at pagkatapos ay tumitigas ang tao at nananatiling walang kilos, parang tuod.

— Geronda, bakit nga ba, matapos kong magtatag ng isang nakagawiang kaayusan para sa aking buhay-espiritwal, at sa simula'y may matinding pagnanais akong magsikap, ay mabilis kong nawawala ang kontrol sa sarili at bumabalik sa aking mga dating gawi?

— Hindi mo ba kilala ang sarili mo? Ang Tangalashka, alam niyang nagsisikap tayo sa espiritwal, 'ini-switch' ang 'programa' natin sa iba. Pagkatapos nating magtatag ng isang kaayusan para sa ating sarili at magsimulang sundin ang isang landas, napapansin nating nasa ibang landas na tayo. At kung hindi tayo nagbabantay, napagtatanto lang natin ito makalipas ang ilang araw. Kaya naman, ang isang asketa ay dapat lumaban sa diyablo sa lahat ng bagay (syempre, nang may paghuhusga) at [bukod pa rito] ay dapat bantayan ng isang may karanasang espiritwal na ama.

— Nagsasagawa ba si Satanas ng digmaan laban sa isang taong hindi nagsasagawa ng masusing pagsisikap sa sarili?

— Hindi lumalapit si Satanas sa mga taong pangkaraniwan; lumalapit siya sa asketiko: upang tukuhin siya at ilihis siya sa kanyang landas. Hindi aaksayahin ng kaaway ang oras sa pakikipag-ugnayan sa masalimuot na gawain sa isang taong hindi naman nagsasagawa ng masalimuot na gawain sa kanyang sarili. Sa isang taong nagtatahi gamit ang karayom ng gipsi, magpapadala siya ng demonyo na may karayom ng gipsi. Sa isang nagsasanay ng maselang paghahabi, magpapadala siya ng demonyong bihasa rin sa maselang paghahabi. Sa pinakamahusay na mananahi ng burda — isang demonyong dalubhasa sa napakamaselang gawain; sa mga magaspang ang pagsisikap sa sarili — isang magaspang na demonyo. Sa mga baguhan, nagpapadala siya ng demonyong baguhan.

Ang mga taong may malambot na kaluluwa, na napaka-maalaga at sensitibo, ay dapat mag-ingat, dahil ang diyablo ay kumikibo ang buntot at ginagawang mas sensitibo pa sila, upang sila ay malubog sa kawalan ng pag-asa o kahit, Diyos nawa'y hindi, ay magpakamatay. Bagaman ginaganyat tayo ng diyablo na lumaban sa kapwa at mag-away, siya mismo ay hindi kailanman lumalaban sa sinuman. Ginagawang mas pabaya pa ang isang pabaya; pinapakalma niya ito sa ganitong kaisipan: 'Masakit ang ulo mo, hindi ka maganda ang pakiramdam; hindi malaking bagay kung hindi ka babangon para manalangin.' Pinapalala ng demonyo ang debotong tao upang itulak siya sa kayabangan, o hinihikayat siyang gumawa ng isang gawaing lampas sa kanyang makakaya, upang ang dating masigasig na asketiko ay mapagod, at sa huli ay itabi ang lahat ng kanyang espirituwal na sandata at sumuko. Pinapatigas pa ng diyablo ang puso ng mga matigas ang puso, at ginagawang labis na sensitibo ang madaling maimpluwensyahan.

Ilan nga ba ang mga tao, ang iba dahil sa pagiging madaling maapektuhan, ang iba naman dahil sa pagkasira ng kanilang mga nerbiyos, na pinahihirapan ng hindi pagkatulog, umiinom ng mga tableta o naghihirap nang walang kabuluhan sa mga ospital! Sa ngayon, bihira nang makakita ng taong may maayos na pag-iisip. Ang mga tao ay naging parang mga baterya; ang karamihan ay tila nakakuryente. At ang mga hindi nagkukumpisal ay napapailalim din sa impluwensiya ng demonyo; taglay nila ang isang uri ng magnetismong demonyo, sapagkat

pinamumunuan sila ng demonyo. Iilan lamang ang may payapang pananaw, maging sila man ay kabataan, kababaihan, o matatanda. Pagsasapupupok ng demonyo! Alam mo ba kung ano ang pagsasapupupok ng demonyo? Ito ay kapag imposibleng magkaroon ng pagkakasundo sa mga tao.

Ang demonyo ay nagbibigay sa atin ng iniksyon na pampawala ng sakit

Sinabi ko sa ilang doktor na pinag-uusapan ang paksa ng pampamanhid sa panahon ng operasyon: 'Ang pampamanhid ng demonyo ay may malubhang kahihinatnan para sa isang tao, samantalang ang pampamanhid na ibinibigay ninyo ay talagang nakakatulong sa tao.' Ang pampamanhid ng demonyo ay katulad ng lason na ginagamit ng ahas para paralisahin ang mga ibon o kuneho upang kanin sila nang walang pakikipaglaban. Kapag nais ng demonyo na talunin ang isang tao, nagpapadala siya ng isang maliit na demonyo—isang 'pampamanhid'—sa unahan niya upang unahin at gawing manhid ang tao. Pagkatapos ay dumarating ang mismong diyablo at pinipiraso ang tao, at ginagawa ang gusto niya rito. Nagsisimula ito, gayunpaman, sa 'anaesthetist', na nagbibigay sa atin ng iniksyon ng pampamanhid, at nawawala tayo sa sarili. Halimbawa, bilang mga monghe, nangako tayo na 'tiisin ang mga istorbo at pag-aalipusta' at gumawa ng iba pang banal na panata, ngunit pagkatapos ay nangyayari na nalilito tayo ng diyablo, at ginagawa natin ang kabaligtaran ng ipinangako natin. Nagsisimula tayo sa isang bagay at nauwi sa iba; naglalakbay tayo patungo sa isang lugar ngunit sa iba naman tayo dumarating. Hindi tayo mapagmasid. Hindi ba't nagbigay na ako sa inyo ng ganitong mga halimbawa noon?

Noong una, walang bangko sa Konica. Kapag gusto ng mga tao ng pautang, pumupunta sila sa Janina. Ilang tao mula sa mga karatig-nayon ang nagsasama-sama at naglalakad ng pitumpu't dalawang kilometro para mangutang ng pera, halimbawa, para bumili ng kabayo. Noong mga panahong iyon, ang pagkakaroon ng kabayo ay nangangahulugang matutustusan mo ang iyong pamilya: ikinakabit mo ang kabayo mo sa kabayo ng iba upang bumuo ng pangkat at araruhin ang mga bukid. Kaya, isang araw, isang magsasaka ang naglakbay papuntang Yanina upang mangutang ng pera para bumili ng kabayo, upang maari niyang araruhin ang lupa gamit ito at maiwasan ang nakakapagod na paggamit ng pala. Nakautang siya sa bangko, at pagkatapos ay nagpunta para maglibot sa mga tindahan ng mga Hudyo. Napansin siya ng isang Hudyong tindero at hinila papasok. "Halika pasok, matanda, silipin mo itong magagandang paninda!" Pumasok ang magsasaka sa tindahan, at sinimulan ng Hudyo na kumuha ng mga rolyo ng tela mula sa mga estante, pinipili ang isa at itinaon ang isa pa. "Sige, kunin mo," sabi niya, "mabuti ang kalidad nito, at para sa mga anak mo, ibibigay ko pa ito nang mas mura!" Tumakbo ang hangal palabas ng isang tindahan at pumunta sa isa pa. "Halika na, matanda," sabi ng isa pang Hudyo sa kanya, "pumasok ka; ibebenta ko pa sa mas mura!" Kinuha niya ang mga rolyo ng tela mula sa estante sa harap niya, binuksan ang balot, inunat ang mga ito... Sa huli, nalilito na ang aming kawawang kaibigan. Bukod pa rito, madali siyang malambing. "Eh, ano'ng magagawa," sabi niya, "tanggap na kasi ng lalaki sa estante ang mga rolyo at binukadkad na... at sinasabing may diskwento pa para sa mga bata..." Ibinigay niya sa Hudyo ang perang kinuha niya sa bangko at bumili ng isang rolyo ng tela, pero lumabas na bulok din pala iyon! At bakit nga ba siya bumili ng isang buong rolyo ng tela mula sa ? Ni ang mga mayayaman ay hindi bumibili ng tela nang rolyo; kukuha lang sila ng kailangan nila. Sa huli, umuwi siya na may dala-dalang rolyo ng bulok na tela. "At nasaan ang kabayo?" tanong nila sa kanya. "Ay," sabi niya, "may dala akong tela para sa mga barkada!" Pero ano'ng gagawin nila sa ganoong karaming tela? Nakautang pa siya sa bangko, hindi siya nakabili ng kabayo – puro lang isang rolyo ng bulok na tela! Kaya bumalik siya sa dati niyang gawain: pag-aararo ng lupa, pagsusumikap, pagbabayad ng utang niya! Sana nga bumili siya ng kabayo, nakasakay na sana

siya pauwi, nakabili rin sana ng ilang gamit para sa bahay, at hindi na siya kailangang magpagal sa bukid na may azada. Pero tingnan mo kung ano ang inabot ng malapad niyang bibig sa mga tindahang Hudyo! Ganoon din ang diyablo. Tulad ng isang mapanlinlang na mangangalakal, hihila ka niya minsan rito, minsan roon; papahadlangan ka niya, at sa huli ay titiyakin niyang mapunta ka sa eksaktong lugar na gusto niya. At kung hindi ka mag-iingat, aalis ka para sa isang lugar ngunit sa isa ka pa rin mapupunta. Linoloko ka ng diyablo, at nasasayang mo ang pinakamagagandang taon ng iyong buhay.

Ginagawa ng Diyablo ang lahat ng kanyang makakaya upang pigilan ang isang tao na makinabang

Ang Diyablo ay isang dalubhasa sa panlilinlang. Halimbawa, kung ang isang taong espiritwal ay makatanggap ng isang masamang kaisipan habang isinasagawa ang Banal na Misa, mapagtatanto nila ito, gigising sila rito at itataboy ito. Kaya naman inihaharap ng Diyablo sa kanila ang isang kaisipang espiritwal. 'Sa ganito't ganoong aklat,' sabi niya, 'nakasulat na...' Pagkatapos ay iniilipat niya ang kanilang pansin, halimbawa, sa kandelabro, at nagsisimulang magtaka ang tao kung sino ang gumawa nito. O baka paalalahanan sila ng diyablo na dapat nilang bisitahin ang isang maysakit. 'Naku, hindi ko akalaing!' sasabihin ng tao. 'Ang nakaka-inspire naman sa gitna ng Banal na Misa!' — samantalang, sa katotohanan, nakikialam na ang diyablo sa kanila. Nagsisimula nang makipag-usap ang tao sa sarili niyang mga iniisip at, nang marinig na lamang nila ang pari na nagpapahayag, 'Sa takot ng Diyos at pananampalataya, lumapit!' — doon nila napagtatanto na natapos na pala ang Banal na Misa, samantalang hindi naman sila talaga nakilahok rito. Ngunit kahit dito, sa simbahan, kapag may madre na nagpunta upang sindihan ang mga kandila sa kandelabro, napapansin kong ginagawing pokus ng tukso ang pansin ng mga matatanda rito, at nakatitig sila habang sinisindihan ng madre ang mga kandila. Sobrang pagkabata iyan! Ang mga ganitong bagay ay ikinagagalak lamang ng mga maliliit na bata. "Nasindihan na niya!" — ang sabi nila. May dahilan ang mga batang paslit para rito, pero paano naman ang mga matatanda? O, bagaman dapat iwasan ang paggalaw sa panahon ng Banal na Liturhiya, maaaring himukin ng tukso ang isa sa mga madre na baliktarin ang mga pahina ng aklat sa ambon sa isang banal na sandali, na nagdudulot ng ingay at nakakaabala sa ibang mga mananalangin, na naririnig ang paghihitik at nagtatanong: "Ano iyon?" Nalilihis ang isipan nila mula sa Diyos, habang nagagalak ang demonyo. Kaya't dapat tayong mag-ingat na huwag maabala ang iba habang isinasagawa ang serbisyo. Nakakasakit tayo ng kapwa nang hindi natin namamalayan. O pagmasdan ang isang pagbasa sa simbahan: sa sandaling marating ng tagabasa ang pinakabanal na bahagi, na doon sana makikinabang ang mga tao, may agad na mangyayari: baka isara ng hangin nang malakas ang pinto, o may biglang kukuha ng ubo... Maiiwas ang pansin ng mga tao, at hindi sila makakakuha ng kapakinabangan mula sa mga banal na salitang binabasa. Ganito ginagawa ng tangalashka ang kaniyang gawain.

Oh, sana makita mo kung paano gumagana ang diyablo! Hindi mo siya nakita, kaya hindi mo nauunawaan ang ilang bagay. Ginagawa niya ang lahat para masiguro na walang kapakinabangan ang isang tao. Napapansin ko ito sa sarili kong kaliva kapag nakikipag-usap ako sa mga tao. Pagdating ko sa puntong kailangan kong puntahan—upang tulungan ang aking mga tagapakinig—ang rurok ng pag-uusap—agad na may ingay na nangyayari, o may pumapasok, at naaantala ako. Ang Diyablo ay alinman sa inuudyok sila nang maaga na mag-

usap nang walang kabuluhan habang nakatingin sa skete sa tapat,⁸² , o tinutulungan silang makakita ng isang bagay na nakakaaliw at tinatakda ang oras upang dumating sila sa pinakamahalagang sandali ng pag-uusap; pagkatapos ay napalitan ko na ang paksa, at hindi nakinabang ang aking mga tagapakinig. Para sa diyablo, na alam mula pa sa simula ng pag-uusap kung paano ito magtatapos, at nakikita niyang matatalo siya, ay nagpapadala ng isang tao sa pinakamahalagang sandali upang istoryahin ako. 'Hoy,' sigaw ng bagong dating, 'Ama, nasaan ang pasukan dito?' — "Narito," ang sagot ko, "kumuha ka ng Turkish delight at tubig, at pumasok ka sa ganoong daan," ngunit sa mismong sandaling iyon ay may pumapasok na iba at pinutol ako, dahil kailangan kong tumayo at batiin sila. Hindi nagtagal, dumating ang ikatlong grupo; muli akong kailangang tumayo, at nagsimula silang mag-usap: "Taga-saan ka?" — at iba pa, kaya napilitan akong muling magsimula mula sa simula, halimbawa, inuulit ko ang paghahambing na nagawa ko na. Hindi pa nga ako nakakasimula nang may sumigaw mula sa ibaba: "Hoy, Ama Paissius! Saan ka nakatira? Dito ba ang pinto?" Muli akong nagsisimula.

Sumpain ka, tukso! Sa loob ng isang araw, ginawa ito sa akin ng demonyo nang anim o pitong beses, at napilitan pa akong maglagay ng mga bantay! 'Uupo ka diyan at titiyakin mong walang darating mula sa gawi na iyon. At ikaw, uupo ka rito hanggang matapos ko ang ginagawa ko.' Kaya anim o pitong beses, baka magsimula ka nang magkuwento nang buo, papalapit sa bahagi kung saan makikinabang na ang mga tao, saka biglang magsisimula na namang magpasikat sa'yo ang mga pasaway na iyon.

Oh, ang tukso—ang ginagawa ng kaaway! Patuloy niyang inililipat ang ating pokus sa ibang dalas. Kapag ang isang taong deboto ay malapit nang maantig sa debosyon dahil sa isang bagay, bigla siyang 'click!'—inililipat ang kanyang pokus sa isang bagay na maaaring makagambala sa kanya. Muli bang iniisip mo ang isang bagay na espirital? 'Click!' — magdadala siya ng ibang bagay sa isip. [Ganito] patuloy na nililito ng kaaway ang Kristiyano. Kung nauunawaan ng isang tao kung paano gumagana ang diyablo, malalaya siya sa maraming bagay.

— Geronda, paano ito mauunawaan?

— Magmasid. Sa pamamagitan ng pagmamasid, natututo ka. Sino ang pinakamahasag na mga meteorologo? Mga pastol. [Bakit?] Dahil pinagmamasdan nila ang mga ulap at binabantayan ang hangin.

Ang pakpak ng [tao] ay

Madaling maimpluwensyahan ang mga tao, para sa mabuti man o sa masama. Mas madaling mapasailalim sa masamang impluwensya dahil nariyan ang diyablo. Halimbawa, sabihin sa isang tao na dapat niyang itigil ang paninigarilyo dahil nakasasama ito. Pag nagpasya na silang tumigil, agad na lalapit ang diyablo at sasabihin: 'Mas kaunti ang nikotina sa mga sigarilyong ito, at may filter na naglilinis, kaya ito na lang ang usukin – hindi ka nito masisaktan.' Sa madaling salita, hahanapin ng diyablo ang dahilan para hindi tumigil ang taong iyon sa paninigarilyo; hahanap siya ng 'daan palabas' para sa kanila! Pagkatapos ng lahat, makakahanap ang diyablo ng napakaraming dahilan para sa atin. At ang mga sigarilyong iniaalok niya ay maaaring mas nakasasama pa nga. Kaya't kailangan nating magkaroon ng tibay ng loob. At kung hindi mo mapagtatagumpayan ang iyong mga kahinaan habang bata ka pa, mahihirapan kang gawin iyon sa hinaharap, sapagkat habang tumatanda ang isang tao, lalo pang humihina ang kanyang kalooban.

⁸² Tumutukoy ito sa Kutlumush Hermitage ni San Panteleimon na Dakilang Martir, na katapat ng selda ng 'Panaguda'. – *Tala ng tagasalin*.

Kung kulang ang isang tao sa tibay ng loob, wala siyang magagawa. Sabi ni San Juan Crisostomo: 'Nakasalalay ang lahat sa "pagkaloob" at "hindi pagkaloob"'.⁸³ Sa madaling salita, nakasalalay ang lahat sa kung nais ba ng isang tao o hindi. Napakagandang bagay! Mabuti ang Diyos sa kanyang likas na pagkatao at palagi niyang ninanais ang pinakamabuti para sa atin. Gayunpaman, dapat natin din itong naisin. Sapagkat ang isang tao ay lumilipad nang espiritwal sa tulong ng dalawang pakpak: ang kalooban ng Diyos at ang kanyang sariling kalooban. Ang Diyos ay permanenteng nakakabit ang isang pakpak—ang Kanyang kalooban—sa isa sa ating mga balikat. Ngunit upang lumipad nang espiritwal, kailangan din nating ikabit ang ating sariling pakpak—ang kalooban ng tao—sa kabilang balikat. Kung ang isang tao ay may matibay na kalooban, mayroon siyang pakpak ng tao na bumabalanse sa Pakpak ng Diyos, at siya ay lumilipad. Ngunit kung ang kalooban ng isang tao ay hindi pa gaanong nabuo, nais niyang lumipad, ngunit [sa halip] ay natutumba siyang pahilis. Sinusubukan niya muli – at nangyayari muli ang parehong bagay!

— Geronda, posible bang paunlarin ang sariling kalooban?

— Hindi ba't nasabi na natin na lahat ng bagay ay maaaring paunlarin? Lahat ng tao ay may lakas ng loob — mayroon lang na mas kaunti, at iba na mas marami. Kapag ang isang tao ay may hilig sa pag-aasctismo, kapag nananalangin sila at hinihiling sa Diyos na palakasin ang kanilang lakas ng loob, tinutulungan sila ng Diyos. Dapat maunawaan ng isang tao na kung hindi siya nagtatagumpay, ibig sabihin ay hindi niya ginagamit ang kanyang kalooban, o kulang ang paggamit niya rito, at higit pa rito, ito ay humihina, kaya naman, muli, walang pakinabang rito. Halimbawa, ang isang ibon ay may isang malakas na pakpak, habang ang isa naman ay pinababayaan. Nagsisimulang matanggal ang mga balahibo sa pakpak na iyon, at sa huli ay hindi na makalipad nang maayos ang ibon. Maayos ang takbo ng isang pakpak nito, ngunit ang isa ay parang sirang suklay. Hinahampas ng ibon ang pakpak na iyon, ngunit dumadaan lang ang hangin rito, kaya hindi ito makalipad. Medyo natumba ito at lumipad nang baliktad. Upang makalipad, kailangang buo rin ang pangalawang pakpak.

Ang ibig kong sabihin ay, gayundin, kung nais ng isang tao na lumipad nang tama, sa espiritwal na paraan, sa lahat ng oras, dapat silang maging mapagmatyag at huwag balewalain ang kanilang makataong kalooban. Ano ang ginagawa ng Tangalashka? Dahan-dahan itong lumalapit at pumupulot muna ng isang napakaliit na balahibo mula sa pakpak ng tao, pagkatapos ay medyo mas malaki, at pagkatapos, kung hindi mapagmatyag ang tao, huhugutin din nito ang isang malaking balahibo, kaya't nais ng tao na lumipad ngunit hindi makagawa. At kung nakapunit na ng ilang balahibo ang kaaway, kapag sinubukan ng tao na lumipad, siya ay lilipad nang baliktad, dahil malayang dumadaloy ang hangin sa punit na pakpak ng kanyang kalooban. Ang Banal na pakpak ay palaging puno ng balahibo; ito ay 'kumpleto'; hindi ito kayang punuin ng diyablo. Ang pansin ng isang tao ay dapat nakatuon sa hindi pagkapagod at sa hindi pagpapahintulot sa diyablo na makapunit ng isang balahibo mula sa kanilang [taong] pakpak. Kapag unti-unting nagiging tamad ang isang tao sa anumang paraan, o nagiging walang pakialam sa anumang paraan, nawawalan ng lakas ang kanilang kalooban. At kung ang tao [mismo] ay ayaw [gumawa nang espiritwal], ano ang magagawa ng Diyos? Hindi nais ng Diyos na manghimasok, sapagkat iginagalang Niya ang kalayaan ng tao. Sa ganitong paraan din, ginagawang walang silbi ng tao ang pakpak ng Diyos. Gayunpaman, kapag may determinasyon ang isang tao—ibig sabihin, kapag hindi nasira ang sarili niyang pakpak—kung ano ang ninanais ng Diyos, ninanais din ng tao. At doon ay lumilipad ang tao.

⁸³ 'Kaya... ang Diyos ay tapat, at nangako Siyang iligtas kayo, tiyak Niyang ililigtas kayo; ngunit – ayon sa Kanyang pangako. At paano Siya nangako? Kung tayo mismo ang nagnanais, kung tayo ay sumusunod sa Kanya, at hindi lamang, hindi kapag nanatiling walang kilos, na parang mga bato at puno." Ihambing kay *San Juan Chrysostom*. Mga Gawa. Bol. 11. Aklat 2. St Petersburg, 1905. p. 607.

— Geronda, ano nga ba talaga itong 'lipad'? Ang ibig mo bang sabihin ay ang pagnanais para sa espirituwal na pag-unlad, ang pagnanais para sa kaligtasan?

— Siyempre, kapatid! Kapag sinasabi kong 'lipad', ang ibig kong sabihin ay pag-akyat sa espirituwal; hindi ko ibig sabihin ay lumipad pataas sa isang cypress na puno!

— Geronda, sinabi ninyo kanina na maaaring mag-araro at maghasik ang isang tao sa lupa, gawin ang lahat ng kailangang gawin, at sa huli ay hindi makapupulot ng kahit isang butil.

— Oo, totoo iyan. Ninanakaw ng diyablo ang paghihirap ng mga pabaya. Ngunit ang taong mapagmatyag at taimtim na nagsusumikap para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa — nagpupursigi, umuunlad, namumunga, pinapalakas sa espiritu at nagagalak na parang anghel.

Kabanata 3.

Tungkol sa mga benepisyong nagmumula sa mabuting pakikipag-isa

Magkakapatirang Ugnayan

— Geronda, nag-aalala ako kapag sinasabi mong may mahihirap na taon na naghihintay sa atin.

— Maging magiliw at magkasundo sa isa't isa, maging handa sa espirituwal at matapang, maging isang katawan, at huwag matakot sa anumang bagay. Tutulungan din tayo ng Diyos. Linangin ang espirituwal na pag-ibig; maging tulad ng pag-ibig ng isang ina sa kanyang anak. Maging magkapatid ang inyong samahan; mamayani ang pag-aanyaya sa inyo. At malalampasan natin nang paisa-isa ang mga mahihirap na araw.

Kami, ang mga monghe, ay siyempre, lumalayo sa mundo at iniwan ang mga kaibigan at pamilya upang makapasok sa dakilang pamilya ni Adan at ng Diyos. Ngunit ang mga layko ay dapat panatilihin ang ugnayan sa kanilang mga kaibigan at kakilala na kapwa nila sa espirituwal na pananampalataya upang sila'y magtulungan. Kung ang isang Kristiyano na namumuhay sa mundo ay nakikipag-ugnayan sa mga taong may pagka-espiritwal, mayroon siyang sandalan. Kahit gaano ka-espiritwal ang iyong pamumuhay, mahalaga ang mabuting grupo ng mga kaibigan (lalo na sa panahon ngayon). Malaking tulong sa isang Kristiyano ang pakikipag-ugnayan sa mga taong may pagka-espiritwal (mas higit pa kaysa sa pagbabasa ng mga espirituwal na akda), dahil ang kagalakan ng espirituwal na pagsasamahan na ito ay nagpapukaw sa kanila ng matinding sigasig para sa mga gawaing espirituwal. Mabuti rin kung sa trabaho o sa lugar ng trabaho, magkakilala ang mga taong may pagka-espiritwal upang matulungan nila ang isa't isa. Halimbawa, maaaring magkaroon ng problema sa pagitan ng mga kasamahan at kakailanganin ang magkatuwang na suporta. Kung hindi magkakilala ang mga taong may pagka-espiritwal, maaaring hindi sila maglakas-loob na magsalita sa isa't isa.

— Geronda, ipagpalagay natin na minsan may isang tao na tumangging tumulong sa atin sa isang bagay, at ngayon ay nag-aatubili tayong muling humingi ng tulong sa kaniya. Tama ba iyon?

— Hindi, hindi. Marahil hindi siya nasa posisyon para tumulong noon. Parang kapag humingi ka sa akin ng krus at ibibigay ko ito sa iyo. Sa ibang pagkakataon, humingi ka uli, pero wala na akong dala, at [syempre]

hindi ko na ito maibibigay sa iyo. Pagkatapos, bumili ako ng ilang krus para may maibigay ako, pero dumaan ka at hindi humingi, kahit na naghihintay ako ng pagkakataon para maipamigay ang mga ito.

Ngayon, nakatira ang mga tao sa iisang apartment block at hindi nila kilala ang isa't isa. Ngunit noon, may diwa ng pagkamagkasing-bahay na tumutulong sa mga tao na magkilala at sumusuporta sa isa't isa sa oras ng pangangailangan. Halimbawa, kung may naglalakbay sa karwahe at nakasalubong ang isang kakilala sa daan, itatanong nila: 'Saan ka nanggaling at saan ka patutungo? Papunta rin ako roon. 'Sakay ka, sabay tayong pupunta.' O kung may gustong pumunta nang sakay sa kabayo, pupunta siya sa kapitbahay at tatanungin, 'Saan ka pupunta? Kung maaari kang maghintay, aalis ako sakay ng kabayo pagkalipas ng tatlong oras at maaari kitang isama.' O sasabihin nila, 'Pupunta ako sa ganito at ganoong lugar bukas. Halika at manatili ka sa amin ngayong gabi, para sabay tayong umalis bukas ng umaga.' Iniisip ng mga tao ang kanilang mga kapitbahay, at tuwing maaari silang tumulong sa anumang paraan, hindi nila ito iniwasan. Tunay na nagmamalasakit ang mga tao sa isa't isa, at nagtatanong sila para lang makatulong. Mayroon pa silang mabubuting kaibigan sa ibang mga nayon.

— Geronda, ano ang benepisyong ng pagkakaroon ng espiritwal na koneksyon ng mga tao sa isa't isa?

Sa mga araw na ito, kahit na ayaw ng mga taong espiritwal na magkaugnay, pipilitin sila ng diyablo na magkaroon ng ganitong ugnayan. Ngayon, sa pamamagitan ng karamihan ng kanyang kasamaan, dinadala ng diyablo sa mga tao ang pinakamalaking kabutihan. Halimbawa, kung ang isang ama na may pananampalataya ay nais maghanap ng pribadong guro para sa kanyang mga anak, mapipilitan siyang humanap ng mabuti at debotong guro, dahil dadalhin niya ang taong iyon sa kanyang tahanan. Sa kabilang banda, ang isang debotong guro na hindi pa nakakakuha ng posisyon at nais magturo nang pribado sa mga bata ay hahanap ng mabuting pamilya upang makaramdam siya ng kaligtasan. O ang isang manggagawa na namumuhay nang espiritwal—maging pintor man o elektrisyan—ay hahanap ng trabaho sa isang mabuting pamilya upang makaramdam siya ng kapanatagan, dahil sa isang makamundong sambahayan ay magdudulot siya ng problema sa kanyang sarili. Ang isang Kristiyanong may-ari ng bahay ay hahanap din ng isang mabuting manggagawa at isang taong may pananampalataya upang magtrabaho sa kanilang bahay. Pareho silang hahanap ng isang taong may espiritwalidad na maaari nilang makasama sa pakikipagtulungan. At sa ganoong paraan, unti-unti, ang mga taong may espiritwalidad mula sa lahat ng hanapbuhay at lahat ng larangan ng kaalaman ay magkakakilala.

Sa huli, ang diyablo, nang hindi sinasadya, ay gumagawa ng mabuti sa pamamagitan ng kanyang kasamaan: pinaghiwalay niya ang mga tupa mula sa mga kambing. Ang mga tupa ay mahihiwalay sa mga kambing at mabubuhay bilang isang kawan kasama ang Isang Pastol.⁸⁴ Noong nakaraan, sa mga nayon, nagbibigay ang mga magsasaka ng mga tupa at kambing sa pastol—mga lima, mga sampu—at ang mga tupa ay nag-iingat kasama ang mga kambing, dahil noong mga panahong iyon ay matino ang mga kambing at hindi sinusungay ang mga tupa. Sa kasalukuyan, naging mabagsik ang mga kambing at masakit nilang sinasaksak ang mga tupa ni Cristo. Naghihintay ang mga tupa ng mabuting pastol at nais nila ng kawan na puro tupa lamang. Sapagkat ang naging kalagayan ng mundo ay angkop lamang sa mga namumuhay sa kasalanan. Kaya't hahatiin ang mga tao. Pareho ang mga tupa at kambing na magkakahiwalay. Ang mga nagnanais mamuhay nang espiritwal ay unti-unting makikita na hindi na nila kayang mabuhay sa mundong ito; sisikapin nilang makahanap ng kapwa mananampalataya na katulad nila, makahanap ng isang espiritwal na ama, at lalo pang lumayo sa kasalanan. Ito mismo ang kabutihang ginagawa ngayon ng diyablo, nang hindi niya ito ninanais. At ngayon, hindi lamang sa

⁸⁴ Tingnan Juan 10:16.

mga bayan kundi pati na rin sa mga nayon, makikita mong ang ilan ay nagmamadaling pumunta sa mga sentro ng libangan at namumuhay nang walang pakialam, samantalang ang iba naman ay nagmamadaling pumunta sa mga pagbabanti buong gabi, mga paglilingkod sa panalangin, at mga espirituwal na pagtitipon, at ang mga taong ito ay magkakaugnay.

Napakalakas na ugnayan ng pagkakapatiran ang nabubuo sa mga mahihirap na panahon. Noong digmaan, kami—mga sundalo ng iisang kalahating batalyon—ay nagsamang nanirahan nang dalawang taon at mas magkakaugnay pa kaysa sa mga magkakapatid, dahil sabay naming tiniis ang mga kahirapan at panganib. Sobrang lapit ng aming samahan kaya tinatawag namin ang isa't isa na 'kapatid'. Mga taong makamundo sila, na may makamundong pag-iisip; hindi sila nagbabasa ng Ebanghelyo o ng mga espirituwal na aklat, at gayon pa man, wala sa amin ang gustong maihiwalay sa iba. May normal, makamundong edukasyon ang mga lalaki—sa pinakamagandang kahulugan ng salita—ngunit taglay nila ang isang bagay na mas dakila pa: pag-ibig at pagkakapatiran. Kamakailan lang, pumanaw ang isa sa aming mga kasama sa armas, at ang iba pa naming mga kasama ay naglakbay mula sa iba't ibang sulok ng bansa upang dumalo sa kanyang libing. At ilang araw na ang nakalipas, dumalaw sa akin ang isa sa aking mga kasama sa armas. Napakahigpit ng pagkakayakap niya sa akin! Hindi ako makawala!

Nasa digmaan tayo ngayon laban sa diyablo. Kaya, pagsumikapan ninyong lalong mapalapit sa isa't isa, upang maging higit pang magkakapatid. Sa ganitong paraan, magkakasama nating tatahakin ang landas na ating pinili, magkakasamang aakyat ang matarik na daan patungo sa matamis na Gólgota.

Tungkol sa espirituwal na pagkakapatiran

— Geronda, kahapon sinabi ninyo sa amin na naramdaman ninyo na ang lahat ng taong nakasalamuha ninyo nitong mga nakaraang araw ay mga kapatid ninyo. Ano ang espirituwal na pagkakapatid?

— Tayo ay magkakapatid sa laman ng lahat ng tao. Tayo ay magkakapatid, at tayo ay lahat ay mga lingkod ng Diyos. Ngunit tayo, bilang mga mananampalataya, ay bukod pa rito, sa pamamagitan ng Biyaya, mga anak ng Diyos, na tinubos ng Banal na Dugo ng ating Kristo. Sa buhay na espirituwal, tayo ay, sa laman, magkamag-anak sa pamamagitan ni Adan, at sa espirituwal, magkamag-anak sa pamamagitan ni Kristo. Nararamdaman ng mga taong namumuhay nang espirituwal ang pagkakamag-anak na ito sa pagitan nila. Pareho ang iniisip nila, pareho ang kanilang pinagsusumikapang makamtan, at iisa ang kanilang layunin. Ngunit kung, halimbawa, mayroon kang kapatid na babae sa dugo na namumuhay ayon sa kanyang sariling kagustuhan, sa makalupang paraan, hindi mo mararamdaman ang anumang espirituwal na pagkakaugnay sa kanya.

— Maaari bang masira ang espirituwal na pagkakaugnayan?

— Kapag ang isang tao ay tumigil sa pamumuhay na espirituwal, ang kanilang pagkakaugnay sa iba na namumuhay nang espirituwal ay nagwawakas din. Hindi ang taong namumuhay nang espirituwal ang lumalayo, kundi ang taong tumigil nang namuhay nang espirituwal ang siyang naghihiwalay sa sarili niya mula sa iba; gaya ng kung gaano ka-ayon sa Diyos ang pamumuhay ng isang tao, ganoon siya kalapit sa Diyos, gayundin naman, habang lalo siyang lumalayo sa pamumuhay ayon sa Diyos, ganoon din siya kalayo sa Kanya. At kung paanong ang Banal na Grasya ay isang kapangyarihang kumikilos nang malayong-malayo at naipapasa sa mga tao, gayundin naman ang masamang enerhiya ng diyablo ay isang kapangyarihang kumikilos nang malayong-malayo at naipapasa. Halimbawa, kung ang dalawang kaluluwa ay nasa espirituwal na kalagayan at ang isa sa kanila ay nag-iisip tungkol sa isa pa, mayroon nang espirituwal na ugnayan sa pagitan nila at ang isang kaluluwa ay

nagpapasa ng banal na kapangyarihan sa isa pa. Gayundin, dalawang kaluluwa na namumuhay sa kasalanan at may uri ng pakikipag-isa sa pagitan nila: ang isa sa kanila ay tumatanggap ng demonyong impluwensya mula sa isa pa sa malayong paraan; isang 'telegram' ang ipinapadala mula sa isa patungo sa isa pa.

— Geronda, kapag ang isa sa dalawang taong may ganoong koneksiyong demonyo sa pagitan nila ay nagbago para sa ikabubuti, nakakatulong ba iyon sa isa pa?

— Oo. Hindi siya nakakatanggap ng tugon, dahil ang taong nagbago para sa ikabubuti ay hindi, wari, sumasagot sa [kaniyang espirituwal na] telepono. Naputol ang linya, at wala nang koneksyon. Kaya naman, may pagkakataon na ang taong naiwan na walang tugon ay magmumuni-muni tungkol dito, at, kung kaniyang ninanais, maaari itong makatulong sa kaniya.

— Kapag nakikipag-ugnayan tayo sa isang taong may mga hilig, at ang mga hilig na ito ay hindi nakasasama sa atin, ibig bang sabihin nito na naaapektuhan natin ang kanyang pagkatao?

— Kung taglay natin ang isang espirituwal na kalagayan, ang kabanalan, nagkakaroon tayo ng malaking impluwensya sa kanila, sapagkat [sa kasong iyon] naaapektuhan sila ng Biyaya ng Diyos, at sa ganitong paraan ay nakikinabang ang kapwa natin. Kapag pinagtiisan natin ang ating kapatid dahil sa pag-ibig, nauunawaan niya ito. Ganoon din sa malisya: kung ito ay nasa loob natin, napagtatanto rin niya ito, kahit na hindi ito halata sa panlabas. Anumang taglay ng kaluluwa, iyon ang ipinapasa nito [sa ibang kaluluwa]. Ang isang pagnanasa ay nagpapasa ng pagnanasa, ang irita ay nagpapasa ng irita, ang galit ay nagpapasa ng galit. Ngunit ang biyayang-puno ng kaloob ng isang biyayang-puno ng kaluluwa ay magpapasa ng biyayang-puno ng kaloob sa kapwa.

— Kaya ba nakakatulong ang pakikisama sa mga taong may mabuting ugali?

— Siyempre. Kung papasok ka sa isang silid kung saan patuloy na sinusunog ang insenso, paglabas mo, mabango ka rin ng insenso. Kung papasok ka sa isang sabsaban, mabango ka ng sabsaban. Pagkatapos mong bumisita sa isang makamundong tahanan, mabango ka ng makamundong amoy. [Naalala ko] noong panahon ng okupasyon, nagtanim kami ng limang ektarya ng iba't ibang uri ng melon: isang uri mula sa Amerika na galing sa kolehiyo ng agrikultura—maputing melon, kasing laki nito at napakatamis—gayundin ang melon na 'Arg', isang lokal na uri, at iba pa. Kung sakaling tumubo ang mga zucchini sa tabi ng mga melon na Amerikano, ang tamis mula sa melon ay napupunta sa zucchini. Nauuwi sa mas matamis ang zucchini, habang nawawalan ng sarap ang melon. Nangyayari ito sa pamamagitan ng polinasyon, sa paglipad ng mga bubuyog mula sa isang bulaklak papunta sa iba. Kapag nakita mo ang isang melon na may malaking 'pusod', makasiguro kang lumaki ito sa tabi ng mga zucchini.

Kung ang melon na 'Arg' ay tumubo sa tabi ng isang masarap na melon, kukunin nito ang tamis mula sa masarap na melon. Mawawalan ng tamis ang masarap na melon, ngunit sa kasong ito, magiging melon din ito. Ngunit kung ang isang zucchini ay napunta sa tabi ng isang mabuting melon, mas tatamis ito, at kakailanganin ang isang buong dakot na asin sa pagluluto nito. Natatalo ang melon, at hindi rin nakakatulong sa zucchini. Kung, gayunpaman, ang isang melon ay katabi ng isa pang melon, natatalo ang mabuti, ngunit ang isa pa ay mas tumatamis. Ang ibig kong sabihin ay kung ang isang Kristiyano na hindi gaanong umunlad sa espirituwal ay kasama ang isang taong mas advanced sa espirituwal, maaaring mapagod ang huli, o ma makaranas ng ilang pinsala, ngunit makikinabang ang una. Ngunit kung ang isang makamundo at hindi maniniwala na tao ay kasama ang isang taong espirituwal, masasayang ang pagsisikap at oras ng una. Kung ang isang bagay na sinabi ng iba ay tumatagos sa isang makalupang tao, iyon na ang pinakamalaki na posibleng maabot. Ngunit kung ipakahulugan niya ang sinabi batay sa [sarili niyang] makalupang pilosopiya—ibig sabihin, kung tinitingnan

niya ito nang may makalupang diwa—hindi siya makakakuha ng anumang kapakinabangan. Sa madaling salita, mananatili siyang isang kalabasa, bagaman medyo mas matamis ang lasa.

Pag-iingat sa pakikipagkomunikasyon

Sa hukbo, sa sangay ng komunikasyon, mayroon kaming tsart ng pagkakakilanlan na naglista ng ilang tiyak na katangian na nagpapalinaw kung aling istasyon ng radyo ang sa amin at alin ang sa kaaway; kilala namin ang sarili naming mga istasyon ng radyo. Sandali, sa mga espesyal na pagsasanay sa mga teknik ng pagtanggap ng radyo, magtatayo kami ng isang pansamantalang istasyon ng radyo at susubukang tukuyin ang kaanib na istasyon ng kaaway. Tatanungin namin, 'Ano ito?' — o sasabihin, 'Isa!' — at makikinig sa sagot, upang mahuli sila. Sa madaling salita, kung hindi namin matukoy nang tiyak ang isang istasyon ng radyo, hindi namin ito pinagkakatiwalaan at sinisikap naming tukuyin ito. Ganoon din sa buhay espirituwal: kapag nakita natin na ang isang tiyak na 'istasyon ng radyo' ay hindi sa atin, dapat nating sabihin sa ating sarili: 'Bakit ako makikipagtulungan sa istasyong ito? Para ngang!' Kapag ang isang radio operator, nang malaman na ang isang istasyon ng radyo ay pag-aari ng iba, ay gustong gamitin ito — isang malubhang paglabag iyon. Ngunit mas lalo pang nagiging mabigat ang kanyang kasalanan kapag alam niyang ang istasyon ng radyo ay hindi lamang pag-aari ng iba, kundi kaaway pa — at gusto pa niyang gamitin ito kasama ng kaaway! Ang ibig kong sabihin ay, sa mga usapin na may kinalaman sa ating pakikipag-ugnayan sa ibang tao, kailangan nating pag-isipan nang mabuti ang mga bagay-bagay at mag-ingat. At ang pinaka-maaasahang gawin ay ang kumonsulta ng bawat isa sa kanilang espirituwal na ama.

Dapat ding mag-ingat sa pag-uusap, dahil madalas itong nagsisimula sa isang espirituwal na paksa ngunit nauuwi sa tsismis. Hindi lang nasasayang ang oras, nasisira pa ang sariling kaluluwa sa pamamagitan ng paghatol, sapagkat wala tayong karapatang humatol sa sinuman. Wala tayong karapatang husgahan kahit ang nangyayari sa mundo. Kung maaari nga, pagkatapos nating magsalita tungkol sa isang bagay nang may mabigat na puso, sisikaping tulungan nating itama ang masamang kalagayan. Hindi rin natin dapat husgahan ang mga patay, sapagkat, sa kabutihang-palad, ang mga kaluluwa ng lahat ng tao ay nasa mga kamay ng Diyos.

Nakikita ko na para sa maraming tao, isang pabayaang salita na lang ay sapat na upang sirain ang kanilang pag-iisip. Napagtatanto mo ba kung gaano tayo kaingat kung may buwis sa mga salitang binibigkas natin? Kung sasabihin sa atin, 'Mag sasabi ka ng ganitong karaming salita, magbabayad ka ng ganito,' bibilangin natin ang ating mga salita. Sa telepono, iniisip talaga natin kung ano ang sasabihin at gaano karami, dahil nagbabayad tayo sa ating mga tawag. Maraming oras ang nasasayang sa mga salita ngayon.

— Geronda, sa *The Ladder* nakasulat na ang paghatol ay anak ng poot. Ngunit maaari bang maglaman ng pag-ibig ang simpleng tsismis?

— Oo. Kung malalim ang pagmamahal mo sa isang kaluluwa at nakikita mong naiinggit ang iba sa kanila, maaaring may sabihin ka para sa kanila upang hindi na sila maiinggit. Dapat subukan ang lahat. Gayunpaman, ang isang may kapintasan o may depektong tao na naniniwalang hindi patas ang pagtrato sa kaniya, at dahil dito ay nababahala o naiinis at ipinapahayag ang kaniyang pagkondena sa isang bagay, ay maaaring magdulot ng ganoong kasamaan sa ibang kaluluwa na hindi kayang gawin ni Satanas man lang. Nagngalit si Hudan sa pag-aaksaya ng myrrang ibinuhos ng babaeng may dalang myrrh, at sinabi na sana'y naibenta ang myrrh at naipamahagi ang pera sa mga mahihirap. Ang ibang mga apostol, na taglay ang Biyaya, ay napailalim din sa

impluwensya ni Hudas.⁸⁵ Nakita nila ang panlabas na pagiging tama ng sinabi ni Hudas at napailalam sila sa impluwensya niya, sapagkat hindi nila alam ang puso niyang mahilig sa pera. At ipinagkatiwala pa ni Cristo kay Judas ang lagayan ng pera upang matugunan ang kanyang pagnanasa, at *"isinakay niya sa sarili ang pasanin na masyadong mabigat para sa kanya."*⁸⁶

— Geronda, kapag hindi nagkakasundo ang dalawang tao at kumukuha sila ng opinyon ng ikatlong tao, anong paninindigan ang dapat niyang hawakan?

— Kung nakikitungo siya sa mga taong ang hindi pagkakasundo ay tungkol sa isang bagay na personal, mas mabuting ipahayag niya ang kanyang opinyon sa harap ng pareho. Kung hindi, gagamitin ng bawat isa ang kanyang mga salita para sa kanilang sariling pakinabang. Ngunit kung ang mga salita ng taong pinagkatiwalaan ng opinyon ay may bigat, gagamitin ng mga kalaban ang ng kanyang sinabi bilang mabigat na artilerya at sisimulang magbomba nang walang awa sa isa't isa. At tatama ang mga putok na ito sa mismong tagapagsalita, kahit na hindi niya ito inaasahan. Kaya, hangga't maaari, dapat niyang iwasan ang mga taong ganito, upang mapanatili niya ang panloob na kapayapaan at makapanalangin para sa kapayapaan sa pagitan ng mga taong ito — at sa katunayan, para sa kapayapaan sa buong mundo. Kung hindi niya lubusang maiiwasan ang mga taong mahilig lumikha ng tukso, dapat niyang iwasan ang labis na pagsasalita upang mabawasan ang mga tukso. Ang katotohanang ang ilan ay walang masamang hangarin, kundi mababaw lamang, ay walang kabuluhan, sapagkat lumilikha rin sila ng tukso dahil sa kanilang kababawaan.

Pag-ibig ng isang ina

— Geronda, kung ang isang tao ay may parehong pagmamahal at magalang na pag-uugali, ibig bang sabihin ay mayroon siyang kalinisan ng puso?

— Nag-iiba-iba. Madalas, ito ay simpleng pagiging magalang sa mundo. Oo, maraming tao ang mabait at magalang, ngunit hindi ibig sabihin nito na taglay nila ang kabanalan ng espiritu o ang diwa ng pagsakripisyo sa sarili. May mabuting ugali nga sila, ngunit hindi iyon ang punto rito. Ang isang taong nagpapakita ng makamundong paggalang at mapagkunwari ay maaaring magdulot ng malaking pinsala. Dahil ang isa pang tao ay naloloko, binubuksan ang puso nito sa kanila, at sa huli ay sinasayang ang paggalang nito sa isang makamundong tao na hindi alam ang kahulugan ng paggalang. Ito ay katulad ng pagbibigay ng gintong drachma sa mga taong hindi alam kundi mga baryang tanso. Hindi rin dapat sayangin ng isang tao ang kanyang oras sa walang patutunguhang pagtatangkang magbigay ng espiritwal na payo sa mga taong nasisiyahan sa makamundong pag-uusap at sa makasariling pagpapahayag ng kanilang sariling opinyon.

— Geronda, paano kung may problema ang isang tao, lumapit sa iyo at walang tigil itong ikinukwento, kahit na sa panahong iyon ay bahagyang nalutas na ang problema? Paano dapat kumilos sa ganitong kaso?

— Kapag unang beses silang dumarating, may dahilan sila: kailangan nilang ilabas sa dibdib ang kanilang problema at karapatan nilang gugulin ang maraming oras mo. Sa kasong iyon, dapat mo silang pakinggan. Kung hindi mo sila pakikinggan, mag-iisip ang tao na sawa ka na sa kanila o hindi mo sila naiintindihan. Gayunpaman, kung pagkatapos noon ay patuloy nilang inuulit-ulit ang parehong bagay, sabihin sa kanila: "Hindi naman sa

⁸⁵ Tingnan ang Mat. 26:6 at sumunod; Mar. 14:3 at sumunod; Juan 12:3 at sumunod.

⁸⁶ Juan 12:6.

hindi kita kayang pakinggan, kundi wala itong naitutulong sa'yo. Ginagawang taglamig ang tag-init. Pero gumaganda na ang takbo ng mga bagay ngayon; tagsibol na. Malapit nang dumating ang tag-init. Ngunit sa tag-init, iisipin mo pa rin ang lamig ng taglamig at manginginig ka [mula sa sarili mong mga iniisip]." Gayunpaman, paminsan-minsan kahit sa pagitan ng mga taong espiritwal ay nangyayari ang ganito: may isang taong nagsasabi sa iba ng kanyang sakit, ngunit ayaw makinig ang kausap upang hindi mawala ang sarili niyang kagalakan. Maaaring magkunwari silang nagmamadali o ilihis ang usapan para manatiling payapa. Lubos itong satánico. Parang may isang taong namamatay sa tabi ko, ngunit lumalayo ako nang kaunti at nagsisimulang kumanta. Ngunit paano naman ang *'pamaghagulgol kasama ng mga naghagulgol'?*⁸⁷ Lalo na kung tungkol ito sa mga seryosong usapin ng Simbahan. Kung ang isang Kristiyano [kahit noon] ay hindi nakikiramay sa paghihirap ng iba, hindi siya bahagi ng Katawan ng Simbahan.

— At kung hindi ako makakahanap ng dahilan para sa mga kasalanan ng iba, ibig bang sabihin na ako'y matigas ang puso?

— Hindi ka nakakahanap ng dahilan para sa iba, pero nakakahanap ka ng isa para sa sarili mo? Kung ganoon, sandali na lang at wala nang makikitang dahilan si Cristo para sa iyo. Kapag pabaya ang isang tao, ang puso niya ay maaaring maging kasingtigas ng bato sa isang iglap. At sa isang iglap din, maaari itong maging malambot muli. Magkaroon ka ng pusong-ina. Alam mo kung ano ang nararamdaman ng isang ina: pinapatawad niya ang lahat at kung minsan ay nagkukunwari siyang hindi napapansin ang ilang kalokohan. Maging matiisin at mapagpatawad; magpakita ng habag sa iba, upang magpakita rin ng habag sa iyo si Cristo.

— Geronda, paano lumalawak ang puso?

— Lumalawak ito kapag palagi mong pinapatawad ang mga kasalanan, kapintasan, at pagkukulang ng iba at tinitingnan mo sila na parang sa salamin. Siyempre, paminsan-minsan ay maaaring maghasik ng mga iniisip tungkol sa iba ang Masama, lalo na kung may tunay na dahilan para rito. Gayunpaman, nasa atin kung tatanggapin o tatanggihan natin ang mga iniisip na ito. Sa pamamagitan ng paglalagay ng ating sarili sa sapatos ng iba, tinatrato natin sila nang may habag at pinapatawad. Higit pa rito, kung ang isang bagay ay ginawa hindi dahil sa masamang hangarin kundi dahil sa kakulangan sa pag-iisip, ito ay nauunawaan at hindi nagdudulot ng negatibong reaksiyon [sa atin]. Ang katotohanang umiiral ang mga kahinaan ng tao ay natural at karaniwan sa lahat ng tao. Ang kasamaan ay ang pagkakaroon ng masamang ugali sa mga tao.

— Kung ang isang tao ay nasa masamang kalagayan at ako ay nasa mabuting kalagayan, maaari ko bang impluwensyahan siya?

— At paano kung ipresenta sa iyo ng manunukso ang bagay sa ganitong paraan? Ano'ng magpapatunay sa iyo na mas mabuti kang kalagayan? Sa sandaling magsimula akong maniwala na mas mabuti ako kaysa sa iba, at maawa sa kanila, hindi na dapat ako ang maawa sa kanila, kundi sa aking sarili. Kahit na makita ng isang Kristiyano na tunay na hindi mabuti ang kanyang kapwa, pinapatawad niya ito at naghahanap ng mga nagpapagaan na pangyayari para sa kanya. Hindi niya hinahanap ang mga nagpapagaan ng kaparusahan para sa sarili lamang; nakikita niyang mas masahol siya kaysa sa iba, at nasasaktan siya sa kanyang sariling kasamaan. Kinikilala niya na sa kabila ng lahat ng ibinigay ng Diyos sa kanya, wala siyang naibigay na kapalit, at sinasabi niya: 'Diyos ko, huwag mo akong isali; itakwil mo ako. Wala akong nagawa. Tulungan mo ang iba.' Ang mga

⁸⁷ Roma 12:15.

tunay na umuunlad ay hindi nakadarama na malaki ang kanilang nagawa, kundi nakararanas lamang ng malaking pagsisisi, kababaang-loob, at banal na pag-ibig na may di-mailarawang kagalakan.

Kabanata 4.

Tungkol sa kung paano naantig ang Diyos sa habag sa pamamagitan ng paggalang

Ano ang paggalang?

— Geronda, ano ang paggalang?

— Ang paggalang ay ang takot sa Diyos, panloob na kababaang-loob, at espiritwal na pagiging sensitibo. Maaaring mahiya ang isang taong may paggalang, ngunit ang hiya na ito ay nagbubuhos ng pulot sa kanyang puso; hindi ito nagdudulot ng pagdurusa kundi ng kagalakan sa kanyang buhay. Ang mga kilos ng isang taong may paggalang ay banayad at tiyak. Malinaw niyang nararamdaman ang presensya ng Diyos, ng mga Anghel at ng mga santo; nararamdaman niya ang presensya ng kanyang Anghel na Tagapagbantay na nagbabantay sa kanya. Sa kanyang isipan, palagi niyang binabanggit na ang kanyang katawan ay templo ng Banal na Espiritu.⁸⁸ At namumuhay siya nang payak, dalisay at banal. Ang isang debotong tao ay kumikilos nang may pag-iingat at kabanalan saan man; matalim niyang nararamdaman ang bawat banal na bagay. Halimbawa, iniwasan niyang likuran ang mga ikon; hindi niya inilalagay ang Ebanghelyo, isang espiritwal na aklat, o anumang banal na bagay sa upuan ng tao, gaya ng sa sopa o silya; kapag nakakita siya ng ikon, napupuno ng kagalakan ang kanyang puso at napupuno ng luha ang kanyang mga mata. Kahit sa simpleng pagtingin sa nakasulat na pangalan ni Cristo kahit saan, mariing hahalikan niya ito, at ang kanyang kaluluwa ay lihim na nagagalak. Kahit napansin niya ang isang piraso ng pahayagan na nakahiga sa lupa, na may nakalimbag na, halimbawa, ang pangalan ni Cristo o ang mga salitang 'Banal na Simbahan ng Banal na Trinidad', yumuyuko siya, kinukuha ang piraso, mariing hinahalikan ito at nalulungkot na ito ay nahagis sa lupa.

— Kaya, Geronda, ba'y magkaiba ang debosyon at ang paggalang?

— Ang kabanalan⁸⁹ ay parang pabango, samantalang ang paggalang ay parang insenso. Para sa akin, ang paggalang ang pinakadakilang birtud, sapagkat ang taong magalang ay humihikayat ng Biyaya ng Diyos sa kanyang sarili; siya ay nagiging sisidlan ng Biyaya, at ito ay natural na nananatili sa kanya. Pagkatapos, kapag ang Biyaya Niya ay 'sumisilay' sa kaniya, lahat ay nirerespeto siya at may mabuting loob sa kaniya, samantalang ang isang walang hiya ay nagdudulot ng pagkasuklam sa mga matatanda at bata.

Dapat ay mayroon kayong mas malaking paggalang kaysa sa mga lalaki. Sa kanyang likas na katangian, ang isang babae ay dapat magalang. Kung kulang sa paggalang ang mga lalaki, sila ay basta na lang walang

⁸⁸ Tingnan ang 1 Cor. 3:16 at 6:19.

⁸⁹ Sa salitang 'kabanalan', tinutukoy ng Nakatatanda ang pagsunod sa mga panlabas na anyo ng debosyon na walang katugmang panloob na kalagayan.

pakialam. Ngunit kung nawawalan ng paggalang ang mga babae, nagagawa nilang gumawa ng malulubhang kasalanan. Sinabi sa akin ng isang lalaki: "Nasa paglalakbay-pang-relihiyon kami ng asawa ko sa mga Banal na Lugar at pumunta kami sa Ilog Jordan. Habang ako'y pumasok sa tubig nito at naghugas, siya'y nakaupo sa pampang at nakababad ang mga paa sa tubig ng Jordan! 'Hoy,' sabi ko, 'ka, ha!' Ano ba'ng ginagawa mo rito? Pumunta ka ba sa Ilog Jordan para lang maghugas ng paa?" Nawalan ako ng pasensya at pinagaitan ko siya." Mukhang ang kanyang asawa ay isang taong lubos na walang pakialam at hindi nauunawaan ang mga batayan, samantalang ang kawawang lalaki ay lubos na deboto.

Tungkol sa katotohanang ang kabanalan ay naipapasa

— Geronda, paano nakakamit ang kabanalan?

— Sinasabi ng mga Ama na upang magkamit ng kabanalan, dapat mabuhay o makisalamuha sa mga taong mayroon nito at obserbahan kung paano sila kumikilos. Nang tanungin si Paisios na Dakila ng isang tao kung paano maaaring magkamit ng takot sa Diyos, sumagot siya: "Makihalubilo sa mga taong umiibig sa Diyos at may takot sa Diyos, upang ikaw naman ay magkaroon din ng takot sa Diyos." Siyempre, hindi nito ibig sabihin na dapat mo lamang panoorin ang kanilang ginagawa at gayahin ito sa panlabas na anyo nang hindi nararamdaman sa kalooban ang kahulugan ng mga gawaing iyon, sapagkat kung ganoon, hindi ito kabanalan, kundi huwad na kabanalan. Ang huwad ay tinatanggihan. Ang kabanalan ay ang Biyaya ng Diyos sa loob ng isang tao. Ang taong banal ay gumagawa ng kanyang ginagawa dahil ganoon ang nararamdaman niya sa kanyang kalooban. Mayroon, siyempre, likas na paggalang sa loob natin, ngunit kung hindi natin ito pinagyayaman, ang tangalashka, sa pamamagitan ng pagtatanim ng pagkalimot, ay itinutulak tayo sa kawalang-pakiramdam at kawalang-galang. Gayunpaman, muling nabubuhay ang paggalang sa pamamagitan ng pagmamasid sa kilos ng isang taong marangal.

— Ngunit bakit, Geronda, ang mga Banal na Ama ay nagsasalita lamang tungkol sa paggalang, na nagsasabing kung nais mo itong makamitan, dapat kang makisama sa isang taong mayroon nito? Bakit hindi nila sinasabi ang parehong bagay tungkol sa iba pang mga birtud?

— Dahil nakakahawa ang paggalang. Ang mga kilos at gawi ng isang taong marangal, na parang bango, ay naipapasa sa iba; siyempre, kung ang taong iyon ay may mabuting ugali at kababaang-loob. Sasabihin ko sa iyo ito: kung ang isang tao ay walang paggalang, wala siyang anuman. Ang taong may paggalang, gaano man siya kababa ng pinag-aralan, ay malinaw na nakikita ang bawat banal na bagay, nakikita ito kung ano talaga ito. Hindi sila nagkakamali sa anumang may kinalaman sa banal na kahulugan. Ang isang taos-pusong deboto ay parang isang bata na walang masamang iniisip laban sa kanyang ama at ina, sapagkat minamahal at iginagalang niya ang kanyang mga magulang at nakikita niyang mabuti at dalisay ang lahat ng kanilang ginagawa. Ngunit higit pa rito, nararapat na igalang ng tao ang Diyos, na walang kapantay at perpekto sa lahat ng paraan! Ang kulang sa paggalang ay nagkakamali at nalilihis sa mga doktrina. Nakikita ko ang mga kamaliang nagagawa ng mga kulang sa paggalang na nagsusulat ng mga interpretasyon o komentaryo sa Banal na Kasulatan at sa mga gawa ng mga Banal na Ama.

Sa lahat ng usaping espiritwal, mahalaga ang paggalang at ang puso. Lahat ng nagmumula sa paggalang ay pinapabanal. Partikular, upang makabuo ng isang serbisyong pang-dasal para sa isang partikular na santo, dapat mahalín at igalang ang santong iyon; doon lamang nagmumula sa puso ang nasabing serbisyo at sasabog ang bango ng paggalang. At kung ang isang tao ay makarating sa kalagayan ng banal na inspirasyon, ng banal na pagkabaliw, nagmumula nang kusa mula sa loob ang mga taludtod.

— Geronda, ano pa ang nakatutulong sa isang tao upang magkaroon ng paggalang?

— Nakakatulong na pag-aralan ang lahat ng banal na bagay gamit ang isip at lubusang pag-isipan ang mga ito, pati na rin ang pagsasamantala sa mga kanais-nais na pagkakataong ibinigay sa atin. Ang lahat ng ito ay unti-unting nagpapukaw ng paggalang sa loob ng isang tao. Halimbawa, kung nabigyan ako ng paborableng pagkakataon na pumasok sa simbahan nang saglit at manalangin, at hindi ko ito sinamantala, inalisan ko ang sarili ko ng Biyaya. Ngunit kapag nais kong pumasok at hindi ako nakapasok dahil sa isang hadlang, hindi ko nawawala ang Biyaya, sapagkat nakikita ng Diyos ang mabuting hangarin ko. Sa paglinang ng paggalang, napakalaking tulong din na makilala ang mga santo ng ating rehiyon, ng ating sariling bayan, mahal sila, at magsanib-puwersa sa kanila. Nagsasaya ang Diyos kapag ginagalang at minamahal natin ang mga santo. At kapag may paggalang tayo sa mga santo, gaano pa kaya lalaki ang paggalang natin sa Diyos!

— Geronda, paano tayo nakakatulong ng pag-uugali nang may paggalang sa simbahan?

— Kapag pupunta ka sa simbahan, sabihin sa sarili mo: 'Saan ako pupunta? Papasok na ako ngayon sa bahay ng Diyos. Ano ang ginagawa ko? Sinasamba ko ang mga ikon, ang Diyos.' Pupunta ka sa simbahan mula sa iyong selda o sa pagsunod. Kaya mula sa simbahan, pumunta ka sa langit at higit pa — sa Diyos.

— At paano iyon nangyayari?

— Ang simbahan ay bahay ng Diyos. At ang tunay nating tahanan ay nasa Paraiso. Dito ay kumakanta ang mga madre. Naroon ang mga Anghel, ang mga santo... Kung, kapag bumibisita tayo sa anumang tahanan sa mundo, kumatok tayo sa pinto, pinunasan ang ating mga paa at umupo nang mahinhin, paano nga ba dapat tayong kumilos sa bahay ng Diyos, kung saan iniaalay si Kristo bilang isang sakripisyo? Sa pamamagitan ng isang patak ng Kanyang Banal na Dugo, tinubos Niya tayo mula sa kasalanan; at pagkatapos noon, para sa ating paggaling, ibinubuhos Niya ang mga ilog ng [Kanyang Mahalagang] Dugo at pinapakabusog Niya tayo ng Kanyang Pinakabanal na Katawan. Kaya, ang lahat ng mga nakakamangha at banal na pangyayaring ito, kapag naaalala natin ang mga ito, ay tumutulong sa atin na kumilos nang may paggalang sa simbahan. Ngunit sa Banal na Misa, napapansin ko na kahit sa mismong sandali nang ipahayag ng pari, 'Itataas natin ang ating mga puso'—at sumasagot tayo, 'Itataas natin ito sa Panginoon'—ilan lamang ang mga taong tunay na nakatuon ang isipan sa Panginoon! Kaya, mas mabuting sabihin natin sa ating isipan: 'Ilingunitin natin ang ating mga puso sa Panginoon,' sapagkat ang ating isipan at puso ay patuloy na gumagapang pababa. Nagsisinungaling din tayo, higit pa rito, kapag sinasabi nating 'atin ang mga ito,' gayong ang ating isipan ay hindi naman naroon [sa itaas]. Malinaw na kung panatilihin nating nakatingala ang ating mga puso, ang lahat ng [ibang bagay] ay mapapatingala rin.

— Geronda, kung may kumakanta nang maganda sa simbahan, ano ang silbi noon?

— Dapat panatilihin ng mang-aawit ang kanyang isipan na nakatuon sa mga banal na kahulugan at magkaroon ng paggalang. Higit pa rito, hindi dapat ituring ang mga troparia at stichera bilang mga likhang pampanitikan, kundi dapat damhin ang kanilang banal na kahulugan sa puso. Ang paggalang ay isang bagay, samantalang ang sining at agham ng pag-awit sa simbahan ay iba. Ang sining na walang paggalang ay puro panlabas na kulay lamang. Kapag ginagampanan ng isang mang-aawit ang kanyang tungkulin nang may paggalang, ang pag-awit ng mga salmo ay bumubuhos mula sa kanyang puso at siya ay umaawit nang nakakaantig. Maayos ang lahat kapag ang isang tao ay nasa mabuting kalagayang espirital sa kanyang kalooban. Kaya, upang makanta nang nakakaantig, dapat ay payapa ang loob at kumanta mula sa puso, nang may paggalang. Kung ang isang mang-aawit ay may maruruming kaisipan, anong uri ng pag-awit ng mga salmo ang magiging bunga nito? Hindi niya makakanta mula sa puso. Sapagkat sinasabi ng Banal na Kasulatan: '*Kung*

*may masayang kalooban, mag-awit siya.*⁹⁰ Noong minsan, habang nag-aalaga si San Juan Kukuzelis ng kanyang mga kambing at nagsimulang kumanta, tumayo ang mga kambing. Dahil dito, napagtanto ng mga nakamasid na si Kukuzelis nga ang mang-aawit ng imperyal na korte. Kaya gawin mo ang lahat ng iyong ginagawa nang buong puso, alang-alang kay Kristo. At maglagay ng paggalang sa iyong burda, sapagkat gagamitin ito upang takpan ang mga banal na bagay, pati na ang mga takip na iyong binuburda para sa mga kasóko.⁹¹ Kapag ang isang tao ay may paggalang, kitang-kita ang kagandahan ng kanyang kaluluwa sa lahat ng kanyang ginagawa: sa pagbabasa, sa pagkanta, at maging sa kanyang mga pagkakamali.

— Kahit sa kanilang mga pagkakamali?

— Oo. Nakikita mo, ang paggalang at kabanalan ay naroroon kahit sa kanilang mga pagkakamali.

Tungkol sa panlabas na kabanalan

Ang mga may dakilang pananampalataya at tunay na paggalang ay pinapakabusog ng pinakamataas, ng espiritwal, ng hindi mailarawan. Gayunpaman, mayroon ding mga mayroon lamang tuyong panlabas na anyo ng paggalang. Ang mga taong ganito ay tuyo ang pagbigkas sa sarili: 'Sige, papasok na ako sa simbahan, kaya dapat maayos akong umupo, hindi ako dapat gumalaw, dapat kong yumuko, at dapat kong gawan ang tanda ng krus nang ganito!' Mayroon ding mga taong nanghihina ang pananampalataya, ngunit nakatayo pa rin nang buong serbisyo.

— Nababahala ba sila sa isang bagay, Geronda, o naghahanap ba sila ng isang bagay? Bakit sila kumikilos nang ganito?

— Mayroon sa loob nila... [Lahat] ng ito ay mabuti, ngunit dapat maramdaman ito mula sa loob. Hindi dapat gampanan ang mga kilos na ito nang panlabas lamang. Ang pagtanggap ng skufia pagpasok sa simbahan bilang paggalang ay isang bagay, at ang pagtanggap nito para palamigin ang ulo ay ibang usapin. Kitang-kita ang paggalang sa paraan ng pagtanggap natin ng Banal na Komunion, sa paraan ng pagkuha natin ng antidoron, at iba pa.

— Geronda, maaaring maligaw ang isang tao dahil sa paraan ng pagpapakita ng paggalang ng iba?

— Ganito ang masasabi ko sa iyo: kung gumawa ka ng malawak na tanda ng krus, ngunit gawin mo ito nang payak at mapagkumbaba, hindi ito makakasagabal sa iba. Ngunit kung ang isang tao ay palaging iniisip kung pinapanood siya ng iba at patuloy na gumagawa ng tanda ng krus nang paulit-ulit, tatawanan siya ng mga tao. O kung dumaraan siya sa isang simbahan at tumitingin kung may mga tao [sa paligid], o baka 'naghihintay pa ng kaunti' hanggang sa magtipon ang mas maraming tao, at saka lamang nagsisimulang magkrus at yumuko upang siya'y mapansin, karapat-dapat lamang na tuksuhin siya ng iba. Nakikita mong hindi tinatanggap ang

⁹⁰ Santiago 5:13.

⁹¹ Ang kathia ay isang malaking insensaryo na may hawakan, na sa ilang bahagi ng serbisyo ay ginagamit ng akólito (isang monghe na naglilingkod sa simbahan) upang magsindi ng insenso; ang akólito ay nakasuot ng burdang kapa sa kanang balikat. Sa itaas ng hawakan ng katsia ay may mga kompartimento para sa pulbos na uling at insenso, habang nakasabit sa dulo nito ang mga kampanilya na naglalabas ng ritmikong tugtog habang nag-aalay ng insenso.

makalupang espiritu. Kapag may tunay na paggalang, kitang-kita ito. Ngunit kung walang tunay na paggalang, ang ⁹² ' (gawin nang maayos) ay nagiging 'bezoobrazno' (gawin nang hindi maayos).

***'Huwag ninyong ibigay ang banal sa mga aso'*⁹³**

Kapag binibigyan ka ng mga tao ng damit-panloob ng maysakit upang ilagay sa banal na relikyang para pagpapala, siguraduhing mga pang-ilalim na damit lamang ito, at hindi iba pang uri ng panloob. Hindi angkop ang anumang iba pa — ito ay kawalang-galang. Malinaw na hindi mo maaaring dungisan ang araw, at hindi mo rin maaaring dungisan ang Diyos. Ang katotohanan ay sa pamamagitan ng ganitong kawalang-galang, sinasakop tayo ng isang maruming espiritu.

Noong nakaraan, kapag nagkakasakit ang mga tao, kukuha sila ng langis mula sa kanilang sariling lampara, pahihiran nila ang kanilang sarili nito, at gagaling sila. Sa ngayon, ang lampara ay pinapailawan na lamang bilang pormalidad, para lang sa liwanag, at ang langis ay ibinubuhos sa lababo kapag nililinis ang lampara. Noong isang beses, nasa isang bahay ako at nakita ko ang may-ari ng bahay na naghuhugas ng lamparang langis sa lababo. 'Saan napupunta ang tubig?' tanong ko sa kanya. 'Sa kanal,' sagot niya. "Ah," sabi ko, "kaya pala sa isang banda ay kumukuha kayo ng langis mula sa lampara at pinapahiran ninyo ng langis ang inyong anak sa hugis krus kapag maysakit siya, pero sa kabilang banda ay ibinubuhos ninyo ang lahat ng langis mula sa maliit na baso sa kanal? Anong palusot ang maibibigay ninyo para rito? At paano makarating ang pagpapala ng Diyos sa inyong tahanan?"

Sa mga modernong bahay, wala nang mapupuntahan para itapon ang isang banal na bagay, gaya ng piraso ng papel na balot ng antidor. Ngunit naaalala ko na sa bahay namin, hindi nga itapon sa imburnal ang tubig na ginamit sa paghuhugas ng mga plato. Itinatapon iyon sa ibang lugar, dahil kahit ang mumo ay banal, sapagkat nananalangin kami bago at pagkatapos ng pagkain. Nawala na ang lahat ng iyon ngayon, pati na ang Banal na Grasya, at nagkakagulo na ang mga tao.

Maging maingat tayo hangga't maaari sa lahat ng bagay. Mabuting pagkatapos ng Banal na Komunion, ng antidoron o ng pahid, punasan ang mga kamay ng bulak na binasa ng alkohol, at pagkatapos ay sunugin ito. Kapag nililinis namin ang altar, ang lahat ng nakolekta pagkatapos ng paglilinis ay dapat ihagis sa dagat o sunugin sa isang malinis na lugar, dahil maaaring may munting bahagi ng antidoron o ng Banal na Katawan na nahulog sa sahig. Siyempre, kung may munting bahagi ng Banal na Katawan na mahulog sa sahig, hindi iiwan si Cristo upang tapakan, kundi ang Banal na Grasya ay umaalis sa atin.

Sa ibang bansa, ang mga simbahan ay wala pang espesyal na kanal. Ang tubig mula sa Proskomedyang ay pinapalabas kasama ng tubig-ulan. "Kami," sabi ng mga pari sa ibang bansa, "ay ipinagbabawal na maglagay ng espesyal na kanal upang hindi dumami ang mga mikrobyo." Ang mga tao ay napupuno ng mikrobyo—pisikal at espiritwal—ngunit kapag isang patak ng Banal na Misteryo ang nahulog sa kanilang ulo, sinasabi nila: 'Dumarami ang mikrobyo!' Paano nga ba makarating ang Biyaya ng Diyos? Dito nagsisimula ang kabaliwan ng mundo. Sa kabutihang-palad, mayroon pang mga debotong babae, bata man o matanda, at alang-alang sa kanila, pinananatili ng Diyos ang mundong ito.

⁹² Roma 13:13. 1 Corinto 14:40. 1 Tesalonica 4:12.

⁹³ Mat. 7:6.

— Geronda, may isang ginang na humiling sa amin na pinturahan ng icon si San Arsenius upang isabit sa kaniyang sala.

— Wala na lang bang mga ikon doon? Wala na bang ibang larawan o litrato? At saka: hindi ba sila maninigarilyo sa salas na iyon? Mas mabuting ilagay niya ang ikon na ito sa ibang silid, sa ikonostasya kasama ng iba pang mga ikon, at doon manalangin. Sa isang bahay na minsan kong binisita, naglagay sila ng ikonostasis sa ilalim ng hagdan, kahit na maluwag naman ang espasyo. At sa isa pang bahay, inilagay ng maybahay ang kanyang ikonostasis sa harap ng tubo ng paagusan. "Naku," tanong ko sa kanya, "paano mo nga ba naisip na ilagay ang ikonostasis sa ganoong lugar?" "Naku," sabi niya, "gusto ko rito." At hindi nga ito nakaharap sa silangan—hindi, nakaharap ito sa hilaga! Kaya paano, pagkatapos noon, darating ang Biyaya? "*Sapagkat ang sinumang mayroon*," sabi ng Banal na Kasulatan, "*ay bibigyan pa ng karagdagan, at magkakaroon ng kasaganaan*;" ngunit *ang sinumang wala*, kahit ang mayroon pa siya ay kukunin mula sa *kaniya*."⁹⁴ Akala natin ay mayroon tayo, ngunit kahit ang mayroon pa tayo ay kukunin mula sa atin.

Unti-unti nang nawawala ang paggalang, at mula rito nagmumula ang kasamaan na nakikita natin. Maaari ka pang ma-sapihan dahil sa kapabayaang. May isang babae—pagpatawad sana sa kanya ng Diyos, yumao na siya—na nasapihan dahil ibinuhos niya ang banal na tubig sa lababo. May natirang kaunting banal na tubig sa bote niya. "Ah," sabi niya, "luma na ang banal na tubig na ito; dapat ko na itong ibuhos, at kailangan ko rin naman ang bote." Ibinuhos niya ang banal na tubig at hinugasan pa ang bote, dahil may bakas ng basil sa loob, at saka siya kumilos na parang sinapihan. Umalis ang Biyaya, dahil hindi manatili ang Biyaya sa isang walang-galang na tao.

— Ngunit Geronda, paano kung may nagbuhos ng banal na tubig nang hindi sinasadya?

— Kung sila mismo ang naglagay ng bote ng banal na tubig, halimbawa, sa isang kabinet, at makalipas ang ilang panahon ay hindi nila napagtanto na ito ay banal na tubig, kung gayon ay kalahati ng sisi ay nasa kanila. Ngunit kung ibang tao ang naglagay nito roon, at ang taong nagbuhos nito ay hindi alam na ito ay banal na tubig, kung gayon ay hindi sila dapat sisihin.

Paano makalalapit ang Banal na Grasya sa isang tao kung hindi nila iginagalang ang banal? Ang Grasya ay pupunta sa mga nagpapahalaga rito. '*Huwag ninyong ibigay ang banal sa mga aso*,' sabi ng Banal na Kasulatan. Imposible ang pag-unlad nang walang espirituwal na pagiging sensitibo. Isang monghe [mula sa komunidad ng Keliot] sa Banal na Bundok ang kumuha ng mga ikonostase mula sa isang simbahan at inilagay ang mga ito sa sarili niyang simbahan. Ang isa pa ay tinanggal ang mga batong slab mula sa bubong sa ibabaw ng altar at dinala ang mga ito sa kanyang selda upang pagtakpan ang beranda. Nagsimulang umulan, tumulo ang tubig sa loob ng altar at dumaloy nang direktso sa banal na trono! Pumasok ako minsan at ano ang nakita ko: ang simbahan ay nakonsagra nang may malaking seremonya, at sa gitna ng altar ay may banal na relikyang — isang buto sa gulugod. Kinuha ko ang mga relikyang at hinugasan ko ang mga ito sa isang espesyal na lugar. "Ano ba ang ginawa ninyo diyan!" sabi ko pagkatapos sa mga gumawa noon. 'Nakonsagra na ang simbahan, pero tinanggal ninyo ang mga bato mula sa bubong, at umaagos ang tubig sa banal na altar!' Pagkatapos ay kumuha sila ng isang karpintero, at inayos nang kaunti ang bubong. At sa isa pang pagkakataon, kinuha nila ang mga tabla mula sa altar para gamitin sa pagtatayo ng pasyalan sa tabing-dagat. Ang mga tabla at ang semento ay pinasabog ng bagyong dumating papunta sa dagat. Ang mga gumagawa ng ganitong bagay ay hindi man lang

⁹⁴ Mat. 13:12.

napagtatanto kung gaano kalaking kawalang-galang ang lahat ng ito. Naalala ko noong araw, may isang matandang lalaki sa Konitsa na lagi niyang tinataboy ang mga bata dahil kinukuskos nila ang pader ng simbahan: itinuturing niyang kawalang-galang iyon. At tingnan ninyo kung nasaan na tayo ngayon!

Pagkakagalang sa lahat ng bagay

At narito pa ang isang bagay na dapat tandaan: mayroon kang mga krus na nakakalat sa iyong sopa, ngunit hindi mo dapat upuan ang mga krus o tapakan ang mga ito. Gumagawa ang mga Hudyo ng sapatos na may krus na inilalarawan hindi lamang sa labas ng talampakan, kundi madalas pati na rin sa loob — sa ilalim ng takong at talampakan. Bayaran mo lang ang pera at tapakan ang mga krus! Gumagawa noon ng mga kampanya na may larawan ni Kristo at ng Ina ng Diyos sa isang gilid, at si Pedro sa kabilang gilid. Para bang sinasabi nila: 'Ano'ng pinagkaiba: si Pedro o si Kristo!' Nakita ng mga mahihirap si Kristo at ang Ina ng Diyos at binili nila ang mga kampanyang ito para sa kanilang mga anak. Ihuhulog ng mga sanggol ang mga kampanya sa sahig, tatapakan ito, at papalitan ng dumi... At ngayon, sinabi sa akin, sa isang lugar malapit sa Tsina, may mga misyonerong Katoliko na nagsusuot ng medalyon na may larawan ni Kristo sa loob at ni Buddha sa labas. Ialarawan si Kristo nang mag-isa sa loob, o ipahayag Siya nang lantaran! Kung hindi, sa huli, ay hindi darating ang Biyaya ng Diyos! At dito sa Gresya, sa kasamaang-palad, may mga taong, nang walang pangalawang pag-iisip, ay inilalarawan ang Pinakabanal na Ina ng Diyos sa mga selyo, na itinatapon-tapon at tinatapakan.

— Geronda, maaari bang magkaroon ang isang tao ng paggalang sa ilang bagay ngunit hindi sa iba?

— Hindi. Kung tunay ang paggalang, nararamdaman ito ng isang tao sa lahat ng bagay. Noong isang beses, may isang pari na naninirahan sa Monasteryo ng Stavronikita. Habang binabasa ang Ika-anim na Salmo⁹⁵, ibinaba niya ang upuan ng stasidia at umupo. 'Ama,' sabi ko sa kanya, 'binabasa nila ang Ika-anim na Salmo.' — "Ngunit," ang sagot niya, "mas madali para sa akin na gawin ito sa ganitong paraan!" Pag-isipan mo iyan! Pagkalipas ng maraming taon, bumalik siya at nahanap ako. Sa aming pag-uusap, nabanggit niya na dati niyang idinidikit ang mga papel na icon sa maliliit na kahoy na tabla at ipinamimigay bilang pagpapala. "At paano mo sila dinidikit?" tanong ko. "Pinapahiran ko," sabi niya, "ng pandikit ang kahoy, inilalagay ko ang icon dito, at kapag nakagawa na ako ng marami, inilalagay ko ang isang icon sa ibabaw ng isa pa, at saka ako mismo ang uupo sa ibabaw nila para maayos na tumuyo ang pandikit. Kukuha ako ng libro o kung ano pa man at babasahin ko nang kaunti." Nang marinig ko iyon, nanindig ang balahibo ko! "Ano ba," sabi ko, "ang ginagawa mo! Uupo ka sa mga icon para dumikit sila?!" — "Eh," tanong niya, "hindi ba iyon pinapayagan?"

Nakikita mo ba kung gaano kalayo na ang kanilang tahimik na pag-usad? Ang problema ay hindi nananatili sa isang antas ang kawalang-galang; lalo pa itong lumalala. Ang isang tao ay umuunlad para sa kabutihan o para sa kasamaan. At ang paring ito—tingnan mo kung saan siya nagsimula at kung saan siya napunta! Una: 'Mas madali kong masundan ang Anim na Salmo,' at pagkatapos ay umabot pa siya sa puntong sinabi: 'Sa ganoong paraan, didikit ang mga ikon, at magagawa kong pagsimba-simbaan ang mga ito.' Nang nasa Stavronikita pa siya, ikinagulat niya na nabanggit ko sa kanya ang Anim na Salmo. Gayunpaman, may iba pang matatandang

⁹⁵ Ang Anim na Salmo – anim na napiling salmo (Mga Salmo 3, 37, 62, 87, 102 at 142) mula sa Salterio, na binabasa sa simula ng Matins. Pagkatapos ng unang tatlong salmo, na bumubuo sa unang bahagi ng Anim na Salmo, kapag binigkas ang mga salitang 'Glory, and now. Alleluia (3)', hindi isinasagawa ang tanda ng krus at ang pagyuko sa baywang, ayon sa itinakda ng mga patakaran ng Simbahan sa iba pang katulad na pagkakataon.

monghe doon na nakatayo. Medyo sumandal sila sa stasidia at hindi gumalaw. Iba iyon kapag pagod ka, may sakit, nanginginig ang mga binti mo, kaya ka umuupo; hindi ka parurusahan ni Cristo dahil doon. Ngunit iba naman kung iniisip mong mas mabuti ang ginagawa mong paraan at sasabihin: 'Mas naiintindihan ko ito kapag nakaupo ako.' Ano ang palusot para doon? Ang buhay na espiritwal ay hindi isang kaaya-ayang libangan. Kung ikaw ay may sakit, umupo ka; hindi tirano si Cristo. At sinasabi ni Abba Isaac: 'Kung hindi ka makatayo, umupo ka.'⁹⁶ Ngunit hindi niya sinasabi: 'Kung kaya mo, umupo ka!'

— Geronda, sabihin mo sa akin, bakit hindi tayo umuupo habang binabasa ang Anim na Salmo?

— Dahil sinisimbolo nito ang Huling Paghuhukom. Kaya mabuti, habang binabasa ang Anim na Salmo, na ituon ng isip ang sarili sa oras ng Huling Paghuhukom. Anim o pitong minuto lamang ang tagal ng Anim na Salmo. Pagkatapos ng unang taludtod, hindi na tayo gumagawa ng tanda ng krus, dahil darating si Kristo ngayon hindi upang muling ipako sa krus, kundi upang lumitaw [sa mundo] bilang Hukom.

Tungkol sa paggalang na dati'y umiiral

— Bakit, Geronda, ay napakabihira ng kabanalan sa ating panahon?

— Dahil tumigil na ang mga tao sa pamumuhay nang espiritwal. Inilalagay nila ang lahat sa makalupang lohika at pinalalayas ang Banal na Grasya. Ngunit dati, anong paggalang pa nga ba! Sa Aetolia at Acarnania⁹⁷ may mga matatandang babae, napakasimple at deboto, na humahandusay sa lupa sa harap ng mga mula ng Monasteryo ng Proussa at yumuyuko rito kapag [ang mga monghe] ay bumababa sakay ng mula para sa kanilang mga lakad. 'Pagkatapos ng lahat,' sasabihin ng mga matatandang babae, 'maliit na mula ng Ina ng Diyos ito!' — at aalis na sila, habang yumuyuko rito! Kung ganoon ang paggalang nila sa mga asno ng Monasteryo ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, isipin mo na lamang kung gaano kalaki ang paggalang na nararamdaman nila para sa Kanya Mismo!

— Geronda, ang paggalang na ipinakita ng mga tao ng Farasi ay pinaunlad ba sa kanila ni Santo Arsenius?

— Palagi silang deboto, at lalo pang pinalago ng santo ang debosyon nila. May tradisyon ng kabanalan ang mga tao ng Farasio. Si matandang Prodromos Kartsinoglou, ang kantór ni San Arsenio, ay isang taong lubos na deboto. Kahit sa Konitsa, [matapos lumipat doon], naglingkod siya bilang kantór sa simbahan. Ang matandang lalaking ito, na mahigit walumpung taong gulang, ay naglalakad pababa sa Mababang Konitsa tuwing umaga sa madaling araw nang mga kalahating oras upang kumanta sa simbahan. 'Ako,' sasabihin niya, 'ay isang aso ni Cristo.' Tuwing taglamig, kapag nagyeyelo, napakadelikado ng mga pababa. Natabunan ng yelo ang daan, at kailangang mag-ingat sa paghakbang upang hindi madulas. Ngunit hindi niya ito pinansin. Ganoon ang kanyang debosyon!...

⁹⁶ 'Kung, habang nagbabantay ka, ang matagal na pagtayo ay nagpapahirap sa iyo dahil sa haba nito, at ikaw ay napapagod dahil sa pagod, at isang kaisipan ang nagsasabi sa iyo—o mas tama, ang mapanlinlang ay nagsasalita sa iyong isipan, na parang ahas: "Tumigil ka, sapagkat hindi ka makatayo"—kung gayon, sagutin mo siya: 'Hindi; kundi uupo ako para sa isang kathisma, at mas mabuti ito kaysa sa pagtulog. At kahit na tahimik ang aking dila at hindi binibigkas ang salmo, ang aking isipan ay nakikipag-usap pa rin sa Diyos sa panalangin at pakikipag-usap sa Kanya; kaya't ang manatiling gising ay mas kapaki-pakinabang kaysa sa anumang pagtulog.' Ihambing kay: *Abba Isaac na taga-Sirya*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Pagtuturo 52. p. 231.

⁹⁷ Mga karatig na rehiyon sa Gitnang Gresya. Sa mga pook na iyon naglingkod ang Nakatatanda sa militar. — *Tala ng tagasalin*.

Sinabi sa akin ng aking mga magulang na ang mga tao ng Farasi [nang sila ay nasa kanilang sariling bayan pa] ay nangolekta ng pera upang magtayo ng simbahan doon, sa Farasi. Gayunpaman, nais ni San Arsenius na ibigay ang perang ito sa mga mahihirap, dahil mayroon nang simbahan sa Farasi. Ang santo mismo ang lumibot sa mga mahihirap na pamilya upang ipamigay ang pera, ngunit ayaw itong tanggapin ng mga kawawang tao. Paano nila matatanggap ang pera mula sa simbahan? At dahil ayaw nilang tanggapin ang pera, napilitan ang reverendo na ipadala ang matandang lalaki ng nayon k⁹⁸, sa obispo sa Caesarea kasama ang pera. "Tumanggap ka," sabi ng santo sa kanya, "ng kasama sa paglalakbay." — "Sapat na sa akin ang iyong pagpapala," sagot ng matanda. Nang dinala niya ang pera sa obispo, tinanong siya nito: "Sige, pero ano ang utos sa iyo ni Hajjefendi na gawin dito?" — "Ipamigay ito sa mga mahihirap na pamilya," sagot ng pinuno ng baryo. "Bakit hindi mo siya sinunod?" — "Hindi tatanggapin ng mga tao ang perang ito dahil pag-aari ito ng simbahan." Sa huli, ibinalik ng obispo ang pera sa pinuno ng nayon. Sinabi ng mga tao ng Faras kay San Arsenius nang sila'y papalabas na ng Faras ayon sa napagkasunduan sa palitan, na dadalhin nila ang pera upang magtayo ng simbahan sa Gresya. Nang magkagayo'y umiyak si San Arsenius at sinabi sa kanila: "Sa Gresya ay makakakita kayo ng maraming simbahan, ngunit hindi ninyo doon matatagpuan ang pananampalatayang narito."

Pagpapahalaga sa mga Icono

At gaano nga ba dapat ang paggalang natin sa mga ikon! Isang monghe ang naghanda ng isang ikon ni San Nicolas bilang biyaya para sa isang tao: binalot niya ito sa magarang papel at inilagay sa isang aparador pansamantala. Ngunit dahil sa kapabayaan, inilagay niya ang ikon nang nakabaliktad. Hindi nagtagal, may narinig na tunog na katok sa silid. Nagsimulang maghanap ang monghe rito't roon upang tuklasin kung saan nanggagaling ang tunog. Ngunit paano niya aakalain na ito ay nanggagaling sa aparador! Nagpatuloy ang pagkatok nang ilang sandali: tap-tap-tap! — at hindi pinayagang makapayapa ang monghe. Sa wakas, nang lumapit siya sa aparador, napagtanto ng monghe na mula sa loob ang kaluskos. Binuksan niya ang aparador at nakita niyang mula sa pakete na naglalaman ng ikon ang tunog. "Ano nga ba ang nangyayari sa ikon na ito?" tanong ng monghe sa sarili. "Tingnan ko nga."

Nang balatan niya ang icon, nakita niyang nakatalikod ito. Inilagay niya ito nang tama, at agad na tumigil ang ingay.

Ang isang taong deboto ay nagpapakita ng natatanging paggalang sa mga ikon. Kapag sinasabi nating 'nagpapakita ng paggalang sa mga ikon', ibig sabihin ay iginagalang niya ang taong nakalarawan dito. Kung ang isang tao, na may larawan ng kanyang ama, ina, lolo, lola, o kapatid, ay hindi kayang punitin o tapakan ito, hindi ba't mas lalo pa itong totoo sa isang icon! Ang mga Saksi ni Jehova ay walang mga icon, at itinuturing nilang idolatriya ang paggalang na ibinibigay natin sa mga icon. Noong isang beses, tinanong ko ang isang Saksi ni Jehova: 'Wala ba kayong mga larawan sa inyong mga bahay?' — 'Mayroon,' ang sagot niya. 'Kung ganoon,' sabi ko, 'hindi ba hinahalikan ng isang ina ang larawan ng kanyang anak kapag ang anak ay malayo sa isang mahabang paglalakbay?' — 'Oo nga,' sabi ng Saksi ni Jehova. 'At ano ang hinihimas niya: ang papel o ang anak niya?' 'Ang anak niya,' ang sagot niya. 'Kung ganoon,' sabi ko, 'tulad ng isang ina na sa paghalik sa litrato ng anak ay hinihimas ang mismong anak at hindi ang papel, gayon din tayo hinihimas si Cristo, at hindi ang papel o ang tabla.'

⁹⁸ Ang pinuno ng pamayanang-baryo ng Faras ay si Prodomos Eznipedis – ang ama ni Nanak na si Paissios.

— Geronda, paano kung dati ay may ikon ni Cristo, ng Ina ng Diyos o ng isang santo sa isang partikular na tabla, at dahil sa paglipas ng panahon ay napunaw na ang pintura, dapat ba pa rin natin itong halikan?

— Oo, siyempre! Kapag ang isang tao ay may paggalang na hinalikan ang mga banal na ikon at humiling ng tulong mula kay Kristo, sa Ina ng Diyos, at sa mga santo, para bang sinisipsip nila ang mga kulay ng mga ikon na ito sa kanilang sarili, at sa kanilang kalooban, malalim sa loob, ay inilalarawan ang mga santong ito. Nagagalak ang mga santo, na 'nakakalaya' mula sa papel at kahoy at naiiimprenta sa mga puso ng tao. Kapag ang isang Kristiyano ay may paggalang na hinalikan ang mga banal na larawan at humingi ng tulong kay Cristo, sa Ina ng Diyos, at sa mga santo, isinasagawa niya ang gawaing paghalik na ito nang buong puso, na sumisipsip hindi lamang ng Biyaya ni Cristo, ang Ina ng Diyos o ang mga santo, kundi ang buong Kristo, o ang Pinakabanal na Theotokos, o ang mga santo, na kumukuha ng kanilang lugar sa iconostasis ng kanyang [panloob] na templo. "Ang tao ay templo ng Banal na Espiritu."⁹⁹ Isipin, sapagkat ang bawat paglilingkod ay nagsisimula at nagtatapos sa paghalik sa mga ikon. Kung mauunawaan lamang ito ng mga tao, gaano karaming kagalakan ang kanilang mararamdaman, gaano karaming lakas ang kanilang matatanggap!

— Geronda, bakit sa kanon ng panalangin sa Pinakabanal na Theotokos, sa isa sa mga taludtod ng Theotokian, sinasabi: 'Nawa'y manahimik ang mga labi ng mga walang Diyos, na hindi yumuyuko sa harap ng Iyong kagalang-galang na larawan'?

— Kung ang isang tao ay walang paggalang at hahalikan ang mga ikon, hindi ba't mananahimik ang kanilang mga labi? At hindi ba't malugod na tunog ang lumalabas sa mga labi ng taong may paggalang kapag hinalikan niya ang mga banal na larawan? Ang iba, kapag hinalikan ang ikon, hindi man lang ito hinahawakan. Ang iba naman, kapag hinalikan ang ikon, bahagya lang nilang hinahaplos ito ng kanilang mga labi. Ganyan lang.¹⁰⁰ May narinig ka bang anumang tunog?

— Hindi.

— Kung gayon, ibig sabihin 'bobo' ang mga labi, tahimik. Ngunit kapag hinalikan ng isang taos-pusong deboto ang isang ikon, naririnig ang kanyang halik. At doon nagiging malagu ang tunog ng mga labi. Kapag inilalarawan ang mga labi bilang 'bobo', hindi ibig sabihin na sila ay nagmumura. Ngunit [ang katotohanan ay] ang ilang labi ay tahimik, samantalang ang iba ay malagu ang tunog. Kapag nakikita natin ang mga banal na ikon, dapat umapaw ang ating mga puso ng pag-ibig para sa Diyos at sa mga santo, at dapat tayong lumuhod sa kanilang harapan, sambahin sila at halikan nang may malaking paggalang. Kung sana'y nakita mo lamang ang isang debotong matandang monghe mula sa Monasteryo ng Philotheos—si Ama Savva: kung gaano kalalim ang paggalang, gaano kalambing at pagmamahal ang ipinapakita niya sa paghalik sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, na tinawag na 'Ang Matamis na Halik'! Nagtubo pa nga ng maliit na bukol sa ikonang ito ng Ina ng Diyos, dahil paulit-ulit na hinahalikan ng mga ama ang eksaktong bahaging iyon.

Ang isang ikonang ipininta nang may paggalang ay sumisipsip ng Biyaya ng Diyos mula sa mapaggalang na ikongograpo at nagbibigay ng walang hanggang aliw sa mga tao. Ang tagapaglikha ng ikon ay 'inililipat' ang kanyang sarili sa ikon na kanyang pinipinta; kaya't napakahalaga ng kanyang kalagayan ng pag-iisip. Minsan

⁹⁹ Tingnan ang 1 Cor. 3:16 at 6:19.

¹⁰⁰ Hinalikan ng Nakatatanda ang isang ikon nang napakasigasig na walang narinig.

sinabi sa akin ni Ama Tikhon (¹⁰¹): 'Anak ko, kapag nagpipinta ako ng mga sudlar, inaawit ko ang "O Jose, na may marangal na anyo, ibaba mo siya mula sa puno..." Patuloy siyang kumanta at umiyak, at ang kanyang mga luha ay tumutulo sa ikon. Ang ganitong ikon ay naghahatid ng walang hanggang sermon sa mundo. Ang mga ikon ay mangangaral nang paulit-ulit sa loob ng mga siglo. At kapag ang isang tao—halimbawa, isang taong nagdurusa—ay tumingin sa isang ikon ni Kristo o ng Ina ng Diyos, sila ay nakakatanggap ng aliw.

Lahat ay nakasalalay sa paggalang. May ilang tao na hinahaplos lamang ang pader na sandigan ng isang icon at natatanggap na ang Biyaya, samantalang ang iba naman ay maaaring nagmamay-ari ng pinakamagandang icon ngunit walang nakukuhang kapakinabangan mula rito, dahil kulang sila sa paggalang. Maaaring makinabang ang isang tao sa isang karaniwang krus, samantalang ang isa naman, na kulang sa paggalang, ay hindi makakakuha ng kapakinabangan kahit mula sa Mabibiyayang Punò mismo.

Dapat ialay sa Diyos ang pinakadalisay na mga bagay

Noong isang beses, dito sa simbahan ninyo, nagulat ako: nakita kong nagsindi kayo ng maliit na kandilang tulad nito sa banal na altar. Sa simbahan ko, hindi ko nga iniwan ang ganoong maliliit na kandila sa kandelerya sa harap ng iconostasis — itinuturing ko itong tanda ng kawalang-galang.

— Gayunpaman, Geronda, sinasabi nila na ang kandila ay dapat masunog nang buo hanggang sa pinakailalim.

— Oo, hayaang masunog ito hanggang sa dulo, ngunit ang mahalaga ay kung saan ito nauubos. Iba kung nauubos ito sa mga kandelerong pinaglalagyuan ng kandila ng mga miyembro ng kongregasyon, at iba naman kung ito ay nasa banal na altar o sa hapag-handog. Hindi wasto magliyang ng kalahating kandila sa altar; ito ay walang-galang. At sa kandelabro, kahit na tumagal pa ang mga kandila hanggang matapos ang seremonya, kung maliit na maliit ang mga ito, palitan na rin. At sa mga pasukan ng Banal na Liturhiya—ang Maliit at ang Dakila—laging gumamit ng malaking kandila, sapagkat ito ay sumasagisag sa Kagalang-galang na Muna. Sa ilang lugar, para makatipid, pinapatay pa nila ang mga lamparang langis, na hindi nila namamalayan na kung iginagalang mo ang Diyos, magpapadala Siya ng malaking biyaya. At sa mga serbisyong pang-alala, tanda ng kawalang-galang ang paggamit ng napakamanipis na kandila; hindi ito hihigit sa mga sinulid na binabad sa waks. Nakakahiya nga na ibigay pa ang ganitong mga kandila sa mga tao.

— Geronda, dapat bang payagan ang mga madre na magsindi ng maraming kandila hangga't gusto nila sa kanilang mga selda?

— Hayaan silang magpailaw, upang masunog ang diyablo sa apoy. Ang buong mundo ay nasusunog na rin naman. Ngunit ang munting kandilang kanilang pinapailaw ay dapat may kahulugan; ibig sabihin, dapat itong sinamahan ng panalangin.

Isang dakilang bagay ang ialay ang sarili sa Diyos! Kumakain tayo ng matatamis na prutas, ngunit iniaalay natin ang dagta ng mga puno sa isang insensaryo bilang sakripisyo sa Diyos. Tinatamasa natin ang pulot, ngunit iniaalay natin ang waks bilang sakripisyo sa Diyos—kahit madalas natin itong hinihaluan ng parafina! Nag-aalay tayo sa Diyos ng isang kandilang waks lamang bilang pasasalamat sa Kanyang bukas-palad at masaganang biyaya, kaya paano na—lolokwatin pa ba natin kahit iyan? At paano kung gusto ng Diyos na mag-alay tayo ng

¹⁰¹ Tingnan si *Nakatatandang Paissios*. Ang mga Ama ng Bundok Athos at Mga Kwento mula sa Bundok Athos. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 13–40.

pulot? Na-iimagine ko na kung ano ang gagawin natin noon! Ihahain natin sa Kanya ang pulot na syrup o konting asukal na pinakuluang sa tubig. Hindi tayo seryosohin ng Diyos! Pwede kang magtipid sa lahat ng bagay maliban sa paglilingkod sa Diyos. Dapat nating ihain sa Diyos ang pinakadalisa at pinakamahusay.

— Ngunit ang mga tao, Geronda, ay hindi talaga nauunawaan kung bakit ang pagsunog ng kandilang paraffin ay isang kawalang-galang.

— Sabihin ninyo sa kanila: 'Nakakasama sa kalusugan ang pagsunog ng kandilang paraffin sa mga simbahan.' Pagkatapos, pag-iisipan nila nang mabuti. At kung maliit pa ang simbahan, maaari ka ngang mabulunan [ng ganoong hindi likas na kandila]! Mas mabuting sindihan ang isang maliit na kandila, ngunit gawa sa purong waks, kaysa sa isang napakalaking kandilang paraffin. Dahil dito nga, maraming tao ang hindi kumakportable sa mga simbahan at nawawalan ng malay. Isang napakaliit na simbahan — at nagliliyab ang lahat ng paraffin na iyon!... Ngunit kung iyon lang sana... Gusto nilang punuin ang mga lampara ng langis na hindi angkop sa pagkain. Nakarating na nga ba sa ganito ang mga tao! Sinasabi sa Lumang Tipan na ang langis na ginamit sa templo ay dapat gawa sa mga olibo na pinitas mula sa puno, hindi sa mga nahulog sa lupa. Kailangan ba ng Diyos ng langis at insenso? Hindi, kundi hinihikayat nito Siya sa habag, sapagkat ito ay isang handog na nagpapahayag ng pasasalamat at pag-ibig ng isang tao para sa Kanya. Sa Bundok Sinai, namangha ako rito: ang mga Bedouino, mga kaluluwang kawawa, ay wala silang maiaalay [sa Diyos]. Ano ang ginagawa nila? Kumuha sila ng isang batong medyo naiiba sa iba — maliit lang na gaya nito — o, kung makakita sila ng dalawa o tatlong munting dahon sa isang bitak, inilalagay nila ito sa bato na tinamaan ni Moises ng kaniyang tungkod at kung saan bumuga ang tubig, at iniwan nila roon ang kanilang handog. At ang mga nagpapasuso ay pumupunta roon at pinipiga ang ilang patak ng gatas [sa batong iyon], na iniisip: 'Nawa'y pagpalain ako ng Diyos ng gatas upang mapakain ang aking mga anak.' Tingnan mo ang pagpapasalamat na ipinapakita nila [sa Diyos]! Hindi ito basta-bastang bagay. At ano ang ginagawa natin?.. Huhusgahan tayo ng mga taong ito. Nag-iiwan sila ng maliliit na piraso ng kahoy, mga piraso ng papel, at mga batong mumo doon sa bato... Kailangan ba ng Diyos ang lahat ng ito? Hindi, hindi Niya kailangan, ngunit tinutulungan ng Diyos kapag nakikita Niya ang mabuting puso at mabuting hangarin.

— Geronda, kapag nag-iilaw ng kandila, dapat bang sabihin na inilalagay ito para sa isang partikular na layunin?

— Kapag nagsindi ka ng kandila, saan mo ito ipinapadala? Hindi mo ba ito ipinapadala sa isang lugar? Sa pamamagitan ng kandila, may hinihiling tayo sa Diyos. Kapag sinindihan mo ito at sinabi mo, 'Para sa mga naghihirap sa katawan at kaluluwa, at para sa mga pinakangangailangan nito,' kung gayon, kabilang sa mga taong ito ang parehong mga buhay at mga yumao. Alam mo ba kung gaano kalaking kapayapaan ang nararamdaman ng mga yumao kapag nag-aalay tayo ng kandila para sa kanila? Sa ganitong paraan, tayo ay nasa espirital na pakikipag-isa sa mga buhay at sa mga yumao. Sa madaling salita, ang kandila ay isang 'antenna' na ginagamit natin upang makipag-ugnayan sa Diyos, sa mga maysakit, sa mga yumao, at iba pa.

— Geronda, bakit tayo nagsusunog ng insenso?

— Pinapailawan natin ito upang luwalhatiin ang Diyos. Niluluwalhati natin Siya at nagpapasalamat tayo sa Kanyang mga dakilang biyaya sa buong mundo. Ang insenso ay isang handog din. At pagkatapos nating insensuhin ang mga ikon sa simbahan, na iniaalay ito sa Diyos at sa mga santo, saka natin insensuhin ang mga tao—ang mga buhay na ikon ng Diyos.

Kung sa pagsusumamo man o sa pasasalamat, ilagay mo ang iyong buong puso rito. 'Diyos ko, buong puso kong hinihiling na ipagkaloob Mo sa akin ang biyayang ito'—ganyan ako 'nagsasalita' gamit ang kandila. At sa

pamamagitan ng insenso, 'sumigaw' ako nang ganito: 'Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, ng buong puso ko para sa lahat ng Kanyang mga biyaya. Pinasasalamatan Kita sa pagpapatawad sa aking maraming kasalanan, at sa kawalang-pasasalamat ng buong mundo, at sa aking sariling malaking kawalang-pasasalamat.'

Hangga't makakaya ninyo, alagaan ninyo [sa inyong sarili] ang paggalang at kababaang-loob. Makakatulong ito sa inyo upang matanggap ang Biyaya ng Diyos. Sapagkat, ang isang tao na may paggalang at espiritwal na kababaang-loob—kung mapagkumbaba rin siya—ay tumatanggap ng Biyayang Banal. Ngunit kung wala siya nito, hindi lumalapit sa kaniya ang Biyaya ng Diyos. Nakasulat sa Banal na Kasulatan: "*Kanino ako titingin, kundi sa mga mahinahon at tahimik, at sa mga nanginginig sa aking mga salita.*"

Kabanata 5.

Tungkol sa katotohanang ang regalo ay naglalaman sa loob nito banal na oksiheno

Nakakalimutan ng mga tao ang mga nagdurusa

— Geronda, minsan mong sinabi na kapag mas iniawasan mo ang aliw ng tao, mas tinatanggap mo ang Banal. Kaya ba, kapag nagugutom ka, mas malalim mong nararamdaman ang panalangin?

— Oo, ngunit bukod doon, nauunawaan ng nagugutom ang iba. Hindi nauunawaan ng busog ang nagugutom. Narinig ko na sa isang bayan ay nagtatapon sila ng pagkain, samantalang sa malapit lang ay may mga migrante mula sa Russia na wala nang kakanin. Ang mga kaluluwang ito ay nagsisiksikan sa ilang greenhouse, sa mga kubong lata. Sabihin nating ang mga nagtatapon ng pagkain ay hindi alam na may mga taong nangangailangan sa tabi-tabi lang nila. Pero bakit hindi sila magtanong para malaman? Itinatapon nila ang pagkain! Hindi pa nga natin ibinibigay ang sobrang meron tayo. Kapag ang isang tao ay hindi kayang bilhin ang kanyang mga pangangailangan, samantalang ang iba naman ay may mga bagay na hindi niya ginagamit at ayaw niyang ibigay ito sa mga nangangailangan—isang kasalanan iyon. Para sa akin, ito ang pinakamalaking paghihirap. Sasabihin sa atin ni Kristo sa Huling Paghuhukom: '*Nakita ninyo akong nagugutom at hindi ninyo ako binigyan ng pagkain.*'¹⁰²

May ilan na mayroon ng lahat at nagsasabing: 'Walang kahirapan ngayon.' Hindi nila iniisip ang kanilang kapwa. Hindi nila inilalagay ang kanilang sarili sa kalagayan ng iba, upang hindi sila maabala o mawalan ng kapanatagan ng isip. Ngunit sa ganitong saloobin, paano nila mahahanap ang isang mahirap? Kung iniisip ng isang tao ang iba, doon niya natatagpuan ang mga mahihirap at natatagpuan niya ang kanilang pangangailangan. At ilang ulila ang walang sinumang hinihimas ang kanilang ulo! Nakakalimutan ng mga tao ang mga nagdurusa. Ang kanilang isipan ay nasa mga namumuhay nang marangya, at inihahambing nila ang kanilang sarili sa kanila, sa halip na sa mga nagdurusa. Ngunit kung iisipin nila, halimbawa, ang mga kapus-palad na naninirahan sa Hilagang Epirus (Albania) na, dahil lang sa pagmamarka ng krus, ay nakaupo sa bilangguan nang dalawampung taon, sa isang masikip na selda, na magkakapatong-patong!... Doon, magkakaiba na ang pagtingin ng mga tao

¹⁰² Mat. 25:42.

sa mga bagay-bagay. Nakakatakot! Hindi pa nga natin kayang isipin iyon. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng 'nagkakapatong-patong'? Hindi nakaupo, hindi nakahiga, hindi nakatayo... At pagdating sa bintana—masuwerte ka pa kung may butas man lang sa pader¹⁰³

— Sa mga libingan mo ibig mong sabihin, Geronda!

— Sa hukay, kahit papaano'y makakayunat ka ng mga paa. Anong hrap! Napakaraming pagdurusa sa mundo ngayon dahil gumagawa sila ng bala, samantalang iniwan ang mga tao na mag-isa. Sa Aprika, nakita ko ang mga taong kumakain ng dumi ng kamelyo. Ang mga katawan ng tao roon ay hindi talaga mukhang katawan. Parang palaka. Ang tadyang ay parang maliit na basket na yari sa rattan. Bakit ako nasasaktan dahil dito? Nasa atin ang lahat, at iyan ang dahilan kung bakit hindi natin nararamdaman ang sakit ng iba. At gayon pa man, gusto pa rin nating makapasok sa Paraiso...

Nang dumating ako sa Monasteryo ng Stomion noong 1958, may isang Protestante sa Konitsa na, dahil sa pinansiyal na tulong mula sa Amerika, ay nakapagpabinyag ng walumpung pamilya sa Protestantismo. Nakapagpatayo pa nga siya para sa kanila ng isang bahay-panalangin para sa kanilang mga pagtitipon. Ang mga kaluluwang ito na walang suwerte ay lubos na nangangailangan; pinilit sila ng matinding kahirapan na maging Protestante, dahil tinutulungan sila ng mga ito nang pinansyal. Noong isang beses, sinabi sa akin ng isa sa mga kaluluwang ito: 'Handa akong maging Protestante, at maging Hudyo pa nga, dahil sobrang hrap na ng kalagayan ko.' Nang marinig ko ito, sinabi ko: 'Kailangan nating gumawa ng isang bagay. Pinagsama-sama ko ang mga taong may kakayahang pinansyal upang makatulong sa iba, at kinausap ko sila. Ang mga dukhang ito ay, sa panahong iyon, lubos na makalupa ang pananaw, ngunit mabuti ang kanilang ugali. Lalo na ang isa sa mga lalaking ito, sa kabila ng lubos na makalupang pamumuhay, ay may bukas-palad na puso. Nang una ko siyang makita, sinabi ko: 'Sa panlabas, mukhang walang silbi siya, ngunit sa kalooban ay may kislap ng kabutihan.' Kaya, nagpasya kaming mangolekta ng pera at ipamigay ito sa mga mahihirap na pamilya. Pinayuhan ko ang mga maykaya na sila mismo ang lumapit sa mga mahihirap at ipamigay ang pera, upang sila rin ay maantig ang damdamin at makinabang sa karanasang iyon. Sa ganitong paraan, kahit na ang puso nila ay gawa sa bato, malalambot ito at magiging makatao. Kaya't nabuksan sa kanila ang mga pintuan ng paraiso. Sa maikling panahon, nagbago ang lahat ng mga tagapagkaloob na ito, dahil nakita nila ang kahirapang umiiral [sa kanilang mismong tabi], at hindi na nila naramdaman ang pagnanais na lumabas at magsaya sa mga club at sayawan. "Ikaw," sabi nila, "ay nagpahina sa amin. Paano na kami lalabas para maglibang ngayon?" Lumapit sila sa simbahan, at nalaman ko kalaunan na ang isa sa kanila ay naging kantór pa nga. Ngunit ang walumpung pamilyang iyon, sa biyaya ng Diyos, ay isa-isang bumalik sa Ortodoksiya. Nang dumating kalaunan ang mga Amerikanong Protestante upang makita kung ano ang nagawa ng mangangaral na Protestante, dinala nila siya sa korte, dahil wala na siyang tagasunod!

— Geronda, may mga taong kapag nangangailangan ay hindi nahihiyang humingi ng tulong, samantalang ang iba ay hindi nagsasalita.

— Marami ang nahihiya at ayaw nilang mantsahan ang kanilang reputasyon. Ang mga taong tulad nito ay mas nangangailangan ng tulong kaysa sa iba. At mas nararapat silang tulungan [una sa lahat]. Kilala ko ang dalawang doktor na, nang dumating sa kanila ang isang kapahamakan, wala na silang perang pambili ng aspirin.

¹⁰³ Ibinigay noong Mayo 1990.

Ang taong may pag-ibig ay hindi nasisiyahan na basta na lang magbigay sa mga humihingi ng limos, kundi hinahanap mismo ang mga taong nangangailangan upang tulungan sila. Pinagsikapan ng aking ina na gawin ito.

Ang pamantayan ng pag-ibig

Kung ang isang tao ay may kaya at nagbibigay ng limos, hindi matutukoy kung may pag-ibig siya o hindi, dahil maaaring hindi dahil sa pag-ibig ang pagbibigay niya, kundi para lang maibsan ang sarili sa ilang pag-aari. Kitang-kita ang pag-ibig kapag ang isang tao ay nagbibigay habang siya mismo ay nangangailangan. Sabihin nating naniniwala akong may pag-ibig ako. Ang Diyos, upang subukan ang aking pag-ibig, ay nagpadala ng isang mahihirap na tao sa akin. Kung, halimbawa, may dalawang relo ako — isa na nasa mabuting kondisyon at ang isa ay bahagyang sira — at ibigay ko ang sira sa mahihirap na tao, ibig sabihin pangalawa lang ang pag-ibig ko. Kung may tunay akong pag-ibig, ibibigay ko sa mahirap ang mas mabuting relo. Gayunpaman, pumapasok ang maling lohika, at sinasabi natin: 'Ibibigay ko ba ang mabuti? 'Bueno, para sa kanya, dahil wala siyang relo, kahit luma ay maganda na.' At kaya ibinibigay ko sa kanya ang lumang relo. Ngunit kapag ibinigay mo ang luma, nananatili pa rin sa loob mo ang matandang tao; samantalang kung ibibigay mo ang bago, ikaw ay isang taong muling isinilang. Ang kalagayan na pinananatili mo para sa sarili mo ang luma at ang bago at wala kang ibinibigay ay impyernal.

— Geronda, paano makatakas ang isang tao sa kalagayang ito?

— Dapat magmuni-muni ang isang tao nang ganito: 'Kung si Kristo Mismo ang nasa kalagayan ng pulubi, ano ang ibibigay ko sa Kanya? Walang dudang ang pinakamabuti.' Sa ganitong paraan, nauunawaan ng isang tao kung ano ang tunay na pag-ibig, nagkakaroon ng matibay na determinasyon [na sundin ang mga prinsipyo nito] at sa susunod, ibinibigay ang pinakamabuti. Sa simula ay maaaring maging medyo mahirap para sa kanya, ngunit sa pamamagitan ng pagsasanay sa ganitong paraan, nararating niya ang isang kalagayan kung saan, sa pagtulong sa iba, ibinibigay niya ang luma at ang bago. Bagaman siya mismo ay maaaring walang relo, kasama si Kristo sa kanyang kalooban ay maririnig niya ang matamis na pintig ng kanyang sariling puso, na nagagalak sa banal na kagalakan. Kung kukunin ang iyong tunika, at ibibigay mo pa ang punit-punit mong kasuotan,¹⁰⁴, pagkatapos ay babalutan ka ni Cristo. Kung naaawa ka sa isang kapus-palad at tinutulungan mo siya, isipin mo kung anong sakripisyo ang gagawin mo kung si Cristo Mismo ang nasa kanyang kalagayan. Ganito tinatahak ng isang tao ang kanyang mga pagsubok. Sa mukha ng kanyang kapwa, nakikita ng mananampalataya si Cristo. At si Cristo Mismo ang nagsasabi na sa paggawa ng isang bagay para sa isa sa mga kapos, ginagawa mo iyon para sa Akin.¹⁰⁵ Siyempre, karapat-dapat ang bawat isa sa karangalang nararapat sa kanila, ngunit dapat pareho ang pagmamahal para sa lahat. Ang isang ministro at isang pulubi, isang heneral at isang sundalo ay pareho ang puwesto sa puso ng isang mananampalataya.

— Geronda, bakit minsan ang taong nakatanggap ng pabor ay nagpapakita ng kawalang-galang sa tumulong sa kaniya?

— Nakikialam ang diyablo at giniganyak ang taong tinulungan natin na magpakita ng hindi magalang na pag-uugali sa atin, upang tayo ay magalit. Sa paggawa nito, nawawala sa atin ang kabutihang nagawa natin.

¹⁰⁴ Tingnan ang Lucas 6:29.

¹⁰⁵ Mat. 25:40.

Hindi dapat sisihin ang tao; giniganyak siya ng diyablo upang agawin sa atin ang lahat. Kapag gumagawa ng mabubuting gawa, palaging pakiramdam mo na tungkulin mo itong gawin, at maging handa kang harapin ang tukso, upang hindi mo mawala ang kabutihang nagawa mo, at upang sa iyo mapunta ang buong gantimpala para sa kabutihang iyon. Halimbawa, may isang tao na nag-donate ng pera nang hindi nais ipagyabang ito. Ngunit pumapasok ang tagatukso at ginaganyak ang iba na sabihin sa kanya: 'Kimpa ka: wala ka pang naibigay, samantalang si ganito ay nagawa ito, at si ganoon ay nagawa iyon.' Sa gayon, pinipilitan ng demonyo ang taong ito na 'mapagkumbabang' sumagot: 'Ngunit, may nagawa naman ako. Nagtayo ako ng... isang ospital.' O kaya naman, hihikayatin siya ng kaaway na magwala at biglang masambit: 'Ako? Ako ba ang taong gumawa nito at niyon?!' At dahil dito, nawawala sa kanya... lahat. O kaya naman, hihikayatin ng diyablo ang taong tinulungan ng lalaki na sabihin sa kanya: 'Kuripot! Samantala!' — upang ang tagapagkawanggawa ay sumagot: "Sino? Ako, baka, isang samantala? Ako, ang taong nagbigay sa'yo ng pabor, na nagpakita ng ganoong kabutihang-loob sa'yo?" — "Ah, walang-pagtangi siya," sasabihin niya pagkatapos, "dahil hindi ko naman talaga hiniling na magpasalamat siya sa akin, pero maaari naman sana niyang kilalanin [na ako ang kanyang tagapagkaloob]!" Gayunpaman, kung inaasahan ng isang tao ang pagkilala sa kanyang mga kabutihan, nawawala sa kanya ang lahat. Ngunit kung s, ang isang taong gumawa ng mabuting gawa nang may mabuting hangarin, ay magsasabi: 'Mabuti nga na nakalimutan niya ang kabutihang ginawa ko sa kanya,' o: 'Marahil ay naiinis o pagod siya kaya ganoon ang kanyang tono ng pananalita,' saka niya pinapatawad ang kanyang kapwa at hindi siya nawawalan. Kapag hindi tayo umaasa ng gantimpala, nakakatanggap tayo ng dalisay na gantimpala. Ginawa ni Kristo ang lahat para sa atin, ngunit ipinako natin Siya sa krus. Tulad ng inaawit natin sa simbahan: 'Para sa manna, apdo.'¹⁰⁶ Kaya't sikapin nating palaging gumawa ng mabuti nang hindi umaasa ng gantimpala.

Ang tagapagbigay ay tumatanggap ng banal na kagalakan

May dalawang uri ng kagalakan ang isang tao: isa ay kapag tumatanggap siya, at ang isa ay kapag nagbibigay siya. Ang kagalakang nararanasan sa pagbibigay ay walang kapantay sa nararamdaman kapag tumatanggap ng isang bagay. Upang maunawaan ng isang tao kung tunay nga bang may pag-unlad siya sa espiritwal, kailangan muna niyang suriin ang sarili upang malaman kung mas nakakaramdam siya ng kagalakan sa pagbibigay kaysa sa pagtanggap. Nadidismaya ba sila kapag sila ang tumatanggap, at nakararamdam ba sila ng kagalakan kapag sila ang nagbibigay? Higit pa rito, kung tama ang kanilang ginagawa sa espiritwal na antas, kapag gumawa sila ng mabuting gawa, hindi nila ito naaalala, subalit hindi rin nila malilimutan kahit ang pinakamaliit na kabutihang-loob na ipinakita sa kanila. Hindi nila kayang ipikit ang mata kahit sa pinakamaliit na gawaing mabuti na ipinakita sa kanila ng iba. Maaaring siya mismo ang nagbigay sa isang tao ng buong ubasan at nakalimutan na ito nang tuluyan. Ngunit hindi niya kailanman malilimutan ang isang bungkos ng ubas na ibinigay sa kanya mula sa mismong ubasan na siya mismo ang nagbigay. O marahil ay nagbigay siya sa isang tao ng maraming inukit na icon na gawa sa kahoy at hindi na niya ito naaalala. Ngunit kung ang 'taong iyon' ay bibigyan siya ng isang maliit na icon na nakabalot sa plastik, lubos siyang maaantig dito, sa kabila ng kaunting halaga nito, at pagkatapos ay pipag-isipan niya nang may pasasalamat kung paano mabayaran ang kabutihang-loob. Maaaring magtayo siya ng isang buong simbahan, mag-donate ng lupa para sa pagtatayo nito, at kalimutan na lahat ito. Sa madaling salita, ang wastong espirituwal na landas ay ito: kalimutan ang kabutihang nagawa mo,

¹⁰⁶ Mula sa ika-12 na antiphon ng Matins sa Dakilang Biyernes.

at alalahanin ang kabutihang ginawa sa iyo ng iba. Ang isang taong nakarating sa ganitong kalagayan ay nagiging isang tunay na tao, isang tao ng Diyos. Kung, sa kabilang banda, ang isang tao ay palaging nakakalimot sa mga kabutihang ginawa para sa kaniya ng iba, samantalang naaalala naman ang mga kabutihang kaniyang nagawa, kung gayon ang pag-uugaling ito ay kabaligtaran ng ninanais ni Cristo. Ngunit ang mga pagbibilang na gaya ng: 'Ibinigay mo sa akin ito, at ibibigay ko sa iyo iyon' — iyon ay maliliit na pagtatalo. Sinisikap kong magbigay sa mga mas nangangailangan. Hindi ako nakikipagtawaran na parang nasa palengke, na iniisip: 'Binigyan ako ni ganito ng mga librong ito; ngayon may utang ako sa kanya ng ganoon, kaya dapat may ibalik ako para mabayaran ang utang.' O: 'Kung wala namang binigay sa akin ang iba, wala rin siyang tatanggap mula sa akin.' Ito ay isang katotohanang pantao.

Ang sinumang kumuha ay tumatanggap ng kagalakang pantao. Ang sinumang nagbibigay ay tumatanggap ng Kagalakang Banal. Natatanggap natin ang Kagalakang Banal sa pamamagitan ng pagbibigay. Halimbawa, may isang tao na nagbigay sa akin ng isang libro at sa sandaling iyon ay nagagalak siya nang espiritwal, nang banal, samantalang ako, na tumanggap ng libro, ay nagagalak sa paraang pantao. Sa pagbibigay ko ng librong ito sa iba, ako rin ay magkakaroon ng banal na kagalakan, samantalang ang tatanggap nito mula sa akin ay magkakaroon ng makataong kagalakan. Sa pagbibigay naman nito sa iba, mararanasan ng taong iyon ang banal na kagalakan, samantalang ang susunod na makatanggap nito ay makakaranas ng makataong kagalakan. Ngunit kung ang taong iyon naman ay ibibigay ito sa iba, sila rin ay magkakaroon ng banal na kagalakan, at iba pa. Nakikita mo ba kung paano, mula sa isang bagay lamang, maraming tao ang maaaring makaranas ng parehong banal at makataong kagalakan?

Dapat nating matutunang maghanap ng kagalakan sa pagbibigay. Nasa tamang paninindigan ang isang tao kung nakakakita siya ng kagalakan sa pagbibigay. Sila ay 'nakakabit' sa 'network' ni Kristo at nakakaranas ng banal na kagalakan. Ang tuwang nararanasan nila kapag nagbibigay o tumutulong ay naglalaman ng banal na 'oxygen'. Ngunit kapag ang isang tao ay nagagalak sa kanyang natatanggap, o sa katotohanang ang iba ay nagsasakripisyo para sa kanya, ang tuwa niya ay may baho at nakakasakal. Ang mga taong, isinasantabi ang kanilang sariling 'ako', ay ibinibigay ang kanilang sarili sa iba ay sa lalong madaling panahon ay huhusgahan tayo. Anong kagalakang nararanasan nila! Si Cristo ang kanilang tagapagtanggol. Ngunit ang karamihan sa mga tao ay nagagalak sa pagtanggap. Pinagkakaitan nila ang kanilang sarili ng banal na kagalakan at dahil dito ay nagdurusa sila. Ang Cristo ay naantig sa habag kapag inibig natin ang kapwa natin nang higit pa sa ating sarili, at pinupuno Niya tayo ng banal na kagalakan. Masdan, hindi Niya nilimitahan ang Kanyang sarili sa utos *na 'Ibigin mo ang iyong kapuwa gaya ng pagmamahal mo sa iyong sarili'* (¹⁰⁷), kundi inialay Niya ang Kanyang sarili bilang isang sakripisyo para sa sangkatauhan.

Ang kuripot ay nangongolekta para sa iba

— Narito, Geronda, ang dalawang magkapatid na lalaki: ang nakabata ay nagbibigay sa iba, ngunit ang nakatatanda ay hindi.

— Hayaan nilang turuan ng kanilang mga magulang ang nakatatanda na matutong magsaya sa pagbibigay. At kung magsikap ang nakatatanda na gawin ito, makatanggap siya ng mas dakilang gantimpala kaysa sa nakababatang kapatid na likas na mapagbigay, at magiging mas mabuti pa kaysa sa kaniya.

¹⁰⁷ Lev. 19:18; Matt. 22:39; Mark 12:31; Luke 10:27.

— Geronda, paano natin matataboy ang pag-aatubili sa ating puso na pumipigil sa atin na magbigay sa iba?

— Ano'ng problema sa'yo, kuripot ka?! Kukunin ko 'yan! Palalabasin kitang palabas! At pagdating sa pagsunod, halimbawa, kung nagtatrabaho ka sa archondarion,¹⁰⁸, agad-agad, para sa hinaharap, pasanin mo ang pagpapala na ipamigay [para hindi mo na kailangang humingi muli sa bawat pagkakataon]. Nakikita mo ba kung gaano kabukas-palad na ipinagkakaloob ng Diyos ang Kanyang mga biyaya sa lahat? At kung hindi ka masasanay na magbigay, masasanay kang maging kuripot, at hindi na magiging madali para sa iyo na magbigay sa iba pagkatapos.

Ang kuripot ay parang baul ng pera; nagtitipon siya para sa iba. Sa ganitong paraan, nawawalan siya ng kagalakan sa pagbibigay at ng gantimpala ng Diyos. 'Bakit mo sila itinatago?' tanong ko minsan sa isang mayaman. 'Wala kang obligasyon. Ano'ng gagawin mo sa mga iyon?' 'Pag namatay ako,' sagot niya, 'mananatili sila rito.' 'At ako,' sabi ko sa kanya, 'binibigyan kita ng aking basbas na dalhin mo sa kabilang buhay ang lahat ng naitabi mo.' 'Dito,' sabi niya, 'mananatili sila rito. 'Kapag namatay ako, hayaan mong ang iba na ang bahala sa mga iyon.' — 'Dito,' sabi ko, 'mananatili sila. Pero ang punto ay dapat ibigay mo na sila gamit ang sariling mga kamay mo ngayon, habang buhay ka pa!' Walang mas hangal kaysa sa isang kuripot. Patuloy siyang nagtitipon, patuloy na namumuhay sa kakulangan, at sa huli ay ginagamit niya ang lahat ng ipon niya para bilhin ang walang hanggang pagdurusa para sa sarili. Naabot na ng kuripot ang sukdulan ng kahangalan, dahil hindi niya ibinibigay ang materyal na yaman sa iba; nalunod siya rito at nawala sa kanya si Cristo.

Tinatawanan ng mga tao ang kuripot. Noong isang panahon, may isang may-ari ng lupa, isang napakayamang tao: pag-aari niya ang lupa sa isang rehiyon at mga apartment sa Athens, ngunit siya ay labis na kuripot. Isang araw, nagluto siya ng isang palayok ng sopas na gisantes—maalat at malabnaw—para sa mga manggagawang nagtatrabaho sa kanyang mga bukid. Noong mga panahong iyon, nagsisimula ang mga kawawang manggagawa sa umaga, sa pagsikat ng araw, at nagtatapos sa paglubog nito. Sa tanghali, nang umupo sila upang magpahinga, ibinuhos ng may-ari ng lupa ang sopas sa isang malaking tray para sa pag-bake at tinawag sila para sa tanghalian. Umupo ang mga mahihirap na manggagawa sa paligid nito at nagsimulang kumain: minsan ay kumukuha sila ng isang butil ng beans gamit ang kutsara, at minsan ay isang subo lang ng malabnaw na sabaw! Ngunit ang isa sa mga manggagawang ito ay tunay na bihasa sa pagkuha. Inilapag niya ang kanyang kutsara, lumayo siya ng kaunti, hinubad ang kanyang sapatos at medyas, at nagkunwari na nais niyang isubsob ang kanyang mga paa sa bandehadong may sabaw. 'Ano'ng ginagawa mo?' tanong ng iba sa kanya. 'Ay,' sabi niya, 'gusto kong umakyat sa loob at silipin—baka makahanap ako ng isa o dalawang beans!' Ganun katimawa ang may-ari ng lupang ito. Kaya't libong beses na mas mabuti para sa isang tao na maging bukas-palad kaysa maging kuripot.

— Ang kuripot, Geronda, ay isang sakit.

— Isang napakasamang karamdaman! Walang karamdaman na mas masahol pa kaysa sa kasakimang kumapit sa isang tao. Mabuti ang pagtitipid, ngunit dapat mag-ingat ang isang tao baka dahan-dahang makapit sa iyo ang demonyo sa pamamagitan ng kasakiman.

— Ngunit ang ilang tao, Geronda, ay nagugutom dahil sa kanilang kuripot.

— Gutom lang ba iyon? Noong panahon ng isang mayamang mangangalakal na may malaking tindahan, pinuputol pa niya ang posporo sa tatlong piraso gamit ang kutsilyo sa bulsa. At may isang babaeng napakayaman

¹⁰⁸ Archondariki – isang lugar ng pagtanggap para sa mga bisita sa mga Griyegong monasteryo. – *Tala ng tagasalin*.

na may asupre; palagi siyang may nag-aalab na uling at, para makapagpailaw, sinisindihan niya ang asupre gamit ang uling upang hindi masayang kahit isang posporo. At gayon pa man, siya mismo ay may bahay, lupa, at napakalaking kayamanan.

Hindi ko sinasabing dapat kang maging magwaldas. Pero kung hihingin mo sa isang magwaldas ang isang bagay, ibibigay naman nila ito sa iyo nang madali. Samantala, ang isang kuripot ay mag-aatubili pang ibigay sa iyo kahit ano. Noong isang beses, dalawang magkapitbahay, na parehong maybahay, ang nag-usap tungkol sa mga salad at suka, at sa kanilang pag-uusap ay sinabi ng isa sa kanila: 'Mayroon akong napakagandang suka.' Lumipas ang ilang sandali, at ang isa pang kaluluwang dukha ay nangailangan ng kaunting suka. Pumunta siya sa kapitbahay niya para humingi, ngunit sumagot ang kapitbahay: 'Makinig ka, mahal, kung ibibigay ko ang suka ko, wala na akong matitira sa loob ng pitong taon!'

Mabuti na maging matipid at mapagbigay nang sabay. Ang pagiging matipid ay hindi nangangahulugang kuripot. Hindi kailanman nanatili ang pera sa ama ko. Wala namang hotel sa Faras; sa halip, naroon ang aming bahay. Sinumang dumarating sa nayon ay pumupunta sa bahay ng matanda ng nayon para magpalipas-gabi. Pinapakain ang bisita, hinuhugasan ang kanyang mga paa, at binibigyan pa nga siya ng malinis na medyas.

Ngayon nakikita ko kung paano kahit sa ilang simbahan na dinadalaw ng mga peregrino, ang buong bodega ay punong-puno ng mga lamparang langis, ngunit hindi pa rin nila sinasabi, 'Sapat na kami,' para tumigil na ang mga tao sa pagdadala pa. Hindi nila magamit ang mga lamparang ito, ni maibenta man, ngunit hindi rin naman nila ito ipinamimigay. Kapag nagsimula nang mangolekta ang isang tao, nabibihag siya rito at hindi na niya ito kayang pakawalan. Ngunit kung titigil ang isang tao sa pag-iipon ng mga bagay at magsisimulang mamigay, ang puso niya—nang hindi man niya namamalayan kung paano—ay mapupusyaw sa pag-ibig kay Kristo. May isang biyuda na wala pang pera para bumili ng kahit isang arshin ng tela para sa kanyang mga anak, at ako pa ang mag-iipon? Paano ko iyon matitiis? Sa selda ko, wala akong pinggan o kaldero, puro lata lang. Sa halip na bumili para sa sarili ko, mas gusto kong ibigay ang limang daang drachma sa isang estudyante para makapaglakbay siya mula sa isang monasteryo papunta sa iba. Sa hindi pag-iipon, tinatanggap mo ang pagpapala ng Diyos. Kapag nagpapala ka sa iba, pinagpapala ka rin. Ang pagpapala ay nagbubunga ng pagpapala.

Ang mabuting ugali ang lahat

— Ngunit Geronda, paano kung may humingi sa akin ng tulong, ngunit wala akong maibibigay?

— Kapag gusto kong magbigay ng limos at wala akong maibibigay, naglimos ako gamit ang aking dugo. Ang mayroon at nagbibigay ng materyal na tulong sa iba ay nakakaranas ng kagalakan, samantalang ang taong wala nang maibibigay sa iba ay patuloy na nagdurusa at mapagkumbabang nagsasabi sa sarili: 'Hindi ako nakapagbigay ng limos sa aking kapwa.' Ang mabuting kalooban ang pinakamahalaga. May isang mayamang tao na may maibibigay, ngunit hindi siya nagbibigay. At may isang mahirap na tao na nais magbigay, ngunit hindi makapagbigay, dahil wala siyang maibibigay. May pagkakaiba ang isa sa isa. Ang mayaman, kapag nakapagbigay ng limos, ay nakararamdam ng kasiyahan. Ngunit ang mahirap ay naghihirap; nais niyang gumawa ng mabuti, ngunit wala siyang maibibigay sa kanyang kapwa. Naghihirap siya sa kanyang puso, samantalang kung mayroon man lang siya, ibibigay na niya ito at hindi na siya pahihirapan ng konsensya. Kitang-kita ang mabuting kalooban sa mga gawa ng isang tao. Kung may humingi ng limos sa isang mahirap at ibinigay ito ng huli kahit siya mismo ay naghihirap, makakaranas ang nagbigay ng panloob na kagalakan, at ang Diyos, sa pamamagitan ng pagbibigay-liwanag sa iba, ay magbibigay ng materyal na tulong sa mahirap na mapagkawanggawa. At kung minsan, alam mo ba kung anong uri ng kawalang-katarungan ang nagaganap? Ang

isang tao, upang tulungan ang kanyang kapwa, ay ibinibigay ang kanyang pag-aari, samantalang ang iba naman, sa kanilang isipan, ay binibigyang-kahulugan ito ayon sa kanilang gusto...

— Ano ang ibig mong sabihin, Geronda?

— Ipagpalagay natin na ang isang kaluluwang dukha ay wala nang higit sa limang libong drachma¹⁰⁹ sa kanyang bulsa. Nakasalubong niya sa daan ang isang pulubi, itinulak niya ang pera sa kamay nito at tumakbo. Nakita ng pulubi na limang libo iyon at nagalak. Nang sandaling iyon, may isang napakayamang lalaki na dumaraan at, nang makita na nagbigay ang lalaki ng limang libo bilang limos, naisip niya sa sarili: 'Kung ganoon lang siya kabigay ng limang libo, sino ang nakakaalam kung gaano karaming pera ang hawak niya? Milyonaryo nga siya!' At binigyan ng mayamang lalaki ang pulubi ng limang daang drachma, na pinatitiyak sa sarili na natupad na niya ang kanyang tungkulin. Samantala, ang tanging hawak ng mahirap na lalaki ay ang limang libong iyon. At nang makita niya ang pulubi, tumalon ang puso niya, at ibinigay niya ito. Ngunit kung gumawa man lang ng kaunting gawaing espirituwal [sa sarili niya] ang mayaman, magkakaroon siya ng mabuting kaisipan at sasabihin: 'Tingnan mo, ibinigay na niya ang huli niyang natira' o: 'Sampung libo lang ang mayroon siya noong una, at nagbigay siya ng lima sa pulubi.' Ngunit paano'y magkakaroon siya ng mabuting kaisipan kung hindi siya nagtrabaho para sa kanyang espirituwal na pag-unlad? Kaya't ang komento niya: 'Dahil ginagastos niya ang pera nang ganyan, tiyak na pinupulot niya ito nang todo.'

At may mga taong nagbibigay ng limang daang o isang libong drachma sa isang pulubi, ngunit sa isang dukhang manggagawa na nagtatrabaho para sa kanila, nagkakaroon sila ng malaking iskandalo sa limang o sampung drachma. Hindi ko ito maintindihan: ayos lang na magbigay ka ng limang daan o isang libong drachma sa isang hindi mo kilala, pero iiwan mong nagugutom ang nasa tabi mo—na tumutulong sa iyo? Ngunit siya ang dapat mong mahalín at tulungan nang una sa lahat. Ngunit, tila, ang pagbibigay ng limos ng mga taong ito ay ginagawa upang sila'y purihin. At ang mga taong ganito, na hinihimok ng makalupang lohika, ay maaari pang hilahin ang isang manggagawa sa hukuman—daw para hindi sila maging katawa-tawa sa mata ng iba. Isang babaeng dumadalo sa simbahan ang nagsabi sa akin,¹¹⁰ , na minsan ay nais niyang bumili ng panggatong mula sa isang matandang babae na ginugol ng tatlong oras sa pagdadala nito sakay ng mula mula sa gubat papunta sa nayon. At sa araw na iyon, naglakad pa ang matandang babae ng karagdagang kalahating oras – iyon ay, tatlong oras at kalahati sa kabuuan – dahil kailangan niyang iwasan ang mga bantayan upang hindi mahuli ng mga ranger ng kagubatan. "At magkano iyon?" tanong ng ginang. "Labing-limang drachma," ang sagot ng matandang babae. "Hindi," sabi ng babae, "mahal iyon. Labing-isang drachma na lang ang ibibigay ko para diyan." "Iyon nga," sabi niya sa akin pagkatapos, "para hindi tayo, mga taong may espiritu, pinapabobohan." Tinakpan ko siya nang husto pagkatapos noon! May dalawang mulo ang matandang babae at nasayang ang dalawang araw para lang makalikom ng dalawampu't dalawang drachma. Bakit hindi na lang dinagdagan ng dalawampung drachma?! Pero hindi, kundi nag-umpisa pa siya ng isang tunay na Hudiyong pagtatalo sa presyo.

¹⁰⁹ Mga 15 dolyar ng US. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁰ Noong 1958

Malaking tulong ang limusang ipinamigay sa mga yumao

Ang kayamanan, kapag hindi ipinamamahagi sa mga mahihirap para sa kalusugan at kaligtasan ng ating mga kaluluwa o para sa kapayapaan ng mga kaluluwa ng ating mga yumaong mahal sa buhay, ay nagdudulot ng kapahamakan sa isang tao. Ang limusang ibinibigay sa mga maysakit, mga biyuda, mga ulila at iba pang mga kaluluwang kapus-palad ay malaking tulong din sa mga yumao. Sapagkat kapag ang limusang ibinibigay ay para sa mga yumao, ang mga tumatanggap nito ay nagsasabi: "Nawa'y patawarin siya ng Diyos. Nawa'y maging pinagpala ang kanyang mga labi." Kung ang isang tao ay naghihirap dahil sa karamdaman, hindi makapagtrabaho, at may utang, at ikaw, sa ganoong mahirap na sitwasyon, ay tumulong sa kanila at sasabihin: "Tanggapin mo ang perang ito para sa kapayapaan ng kaluluwa ni ganito-ganito," sasabihin ng taong iyon: "Nawa'y patawarin siya ng Diyos. "Nawa'y pagpalain ang kanyang labi." Ang mga tumatanggap ng limos ay nag-aalay ng taos-pusong panalangin para sa yumao, at ito ay malaking tulong sa kanila.

— Kung ang asawa ng isang babae ay mamatay nang hindi nakatanggap ng Banal na Komunyon o nakapagkumpisal, o kung mamatay ang kanyang anak, ano pa ang maaari niyang gawin upang matulungan ang kanilang mga kaluluwa?

— Dapat siyang maging mas mabuting tao, hangga't makakaya niya. Siyempre, sa paggawa nito ay matutulungan niya ang sarili niya, ngunit pati na rin ang kanyang asawa, dahil mula nang sila'y magpakasal sa Simbahan, ang yumao ay may bahagi rin [sa kanyang espirituwal na pag-unlad]. Ito ang pinakamahalagang bagay: ang siya mismo ay maging mas mabuting tao. Kung hindi, maaaring gumawa siya ng mabuti, ngunit hindi naman nagbabago para sa ikabubuti ng kanyang sarili. 'Ginawa ko na ang aking tungkulin,' sasabihin niya, 'ano pa ang gusto ninyo sa akin?' At mananatiling hindi nagbago, o mas lalo pang lulubha.

Pagkawanggawa 'sa lihim'¹¹¹

— Geronda, itinuturing ng ilan na hypocrisy kung ang isang tao ay pumupunta sa simbahan ngunit kulang sa pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili.

— Paano nila 'yan nalalaman? Sigurado ba sila?

— Ganyan sila humusga.

— Ano ang sinabi ni Kristo? *'Huwag kayong humatol.'*¹¹² Maaaring hindi magbigay ng limos ang isang tao sa isang Hipsy dahil alam niya na may isang maysakit na lubos na nangangailangan at pinipili niyang tulungan ito. Maaaring makasalubong ng isang taong nagdaraan ang isang Hipsy at bigyan siya ng limos, ngunit sino naman ang magbibigay sa maysakit? Paano makakabuo ng ganoong konklusyon nang hindi alam ang mga katotohanan? Ang pagkukunwari ay kapag ang isang tao ay nagbibigay ng limos nang malinaw na para purihin siya.

Naalala ko noong 1957 nang ako ay nasa isang monasteryo na may hiwalay na tirahan;¹¹³ para sa bawat gawain, depende sa kahirapan nito, binigyan ng gantimpalang salapi ang mga kapatid. Dahil sa kakulangan ng

¹¹¹ Mat. 6:4.

¹¹² Tingnan ang Mat. 7:1; Luc. 6:37; Juan 7:24.

¹¹³ Isang monasteryo kung saan ang mga monghe ay naninirahan nang sama-sama nang walang karaniwang abá, bawat isa ay sumusunod sa kanya-kanyang paraan ng pamumuhay sa espirituwal na usapin at kumukuha ng kanilang sariling materyal na pangangailangan.

mga tao sa mga monasteryo noon, ang ilang kapatid na may lakas ay kumuha ng maraming tungkulin at tumanggap ng mas malaking kabayaran, ngunit ipinamigay nila ang kanilang natanggap sa mga mahihirap. May isang monghe doon na tinawag na 'ang kuripot' dahil hindi siya nagbibigay ng kahit anong pera. Nang mamatay ang mongheng ito, nagpulong ang mga mahihirap na magsasaka mula rito, mula sa Chalkidiki — mula sa Velika Panagia, Paleochori at Neochori — sa kanyang libing upang magluksa.¹¹⁴ Ang mga magsasakang ito ay nag-aalaga ng baka at nagdadala ng troso at mga troso; noon, lahat ay hinihila ng baka, hindi tulad ngayon na ginagawa ito ng mga tipper at trak ng troso. Kaya ganito ang ginawa ng mongheng ito: nag-ipon siya nang nag-ipon ng pera — na ibinigay sa kanya para sa mga gawaing kanyang isinagawa, at tuwing makikita niyang ang isang magsasaka, ang pinuno ng sambahayan, ay may isang baka na lang o malapit nang mamatay ang kanyang baka, bibili siya ng bago para sa kanya. Ang pagbili ng baka noon ay hindi biro; nagkakahalaga ito ng limang libong drachma, at mahigpit ang pera noon. Ang ibang mga monghe ay nagbibigay ng limang drachma sa isang pulubi, sampu sa isa pa, dalawampu sa ikatlo, at kitang-kita ng lahat ang kanilang mga gawaing kawanggawa. Ngunit ang yumao ay hindi napansin ng sinuman, dahil hindi siya nagbibigay ng limos tulad ng iba; sa halip, inipon niya ang kanyang pera at tinulungan ang mga tao sa sarili niyang paraan. Kaya tinawag siya nilang kuripot, isang taong masikip magbigay. At sa huli, nang siya ay pumanaw, nagtipon ang mga mahihirap at umiyak: 'Sinalba niya ako!' sabi ng isa. 'Sinalba niya ako!' wika ng isa pa. Noong mga araw na iyon, kung may baka ka, maaari kang maghatid ng kahoy at matustusan ang iyong pamilya. Namangha ang komunidad ng mga monghe. Kaya sinasabi ko: 'Paano natin malalaman kung ano ang ginagawa ng iba?'

— Geronda, minsan ang isang tao ay nagbibigay ng limos ngunit nararamdaman pa rin ang isang pagkabakante. Ano ang dahilan nito?

— Hayaan mong masuri niyang mabuti ang sarili; marahil hinihimok siya ng pagnanais na mapasaya ang iba. Kapag dalisay ang motibo, nararamdaman ang kagalakan. Alam mo ba kung ano ang inorganisa nila minsan sa isang bayan? Isang kakilala ko, isang taong deboto at abogado sa propesyon, ang nagsabi sa akin tungkol dito. Papalapit na ang Pasko, at nagpasya ang ilang Kristiyano na mangolekta ng iba't ibang bagay, balutin ang mga ito bilang regalo, at ipamigay sa mga mahihirap sa plasa ng bayan. Noong panahong iyon, pagkatapos ng okupasyon, maraming taga-¹¹⁵ ang nabubuhay sa kahirapan. Sinabi ng abogado ito: 'Dahil alam natin kung sino ang mahirap [at kung sino hindi], ipamigay na lang natin nang tahimik ang mga regalong ito.' — "Hindi," sagot nila, "ipamimigay namin ito sa plasa para sa kaluwalhatian ng Diyos, para makita ng mga tao na talagang nagmamalasakit kami." — "Pero bakit naman kailangan iyon?" muling pagtutol ng kakilala ko. "Saang aklat ninyo nabasa na dapat ipamigay ang limos nang ganoon?" Nanindigan sila: 'Para sa kaluwalhatian ng Diyos.' Hindi niya sila napaniwala, at nang maunawaan niya ito at lubos nang napagod, hinayaan na lang niya silang gawin ang gusto nila. Ano ang nangyari? Dinala nila ang mga regalo sa pangunahing plasa ng bayan at inihayag na doon nila ito ipamimigay. Nalaganap ang balita, at agad na dumagsa sa lugar ang pinakamarahas na mga tao, na parang mga gorilya: kumapit at kumapit sila, at wala nang naiwan para sa iba. Napunta ang mga regalo sa mga walang pinag-aralan at hindi naman nangangailangan, samantalang ang mga tunay na mahihirap ay naiwan na walang nadala. At nang subukan ng mga namamahala sa kaganapan na maibalik ang kaayusan, pinagbugbog din sila nang husto — 'para sa kaluwalhatian ng Diyos!' Nakikita mo ba kung paano gumagana ang mga

¹¹⁴ Mga nayon sa Chalkidiki. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁵ Tumutukoy ito sa pagsakop sa Gresya noong 1941–44 ng Alemanya, Italya at Bulgaria. — *Tala ng tagasalin*.

espiritwal na batas? Para sa isang taong makamundo, may dahilan para maging mayabang at magmayabang, ngunit ano ang dahilan para sa isang taong espiritwal?

— Ngunit Geronda, may mga hindi mananampalataya na maawain at gumagawa ng mabubuting gawa...

— Kapag ang isang makamundong tao ay nagbibigay ng limos mula sa mabuting puso, sa halip na para makisama sa iba, hindi siya pababayaang ng Diyos at, sa isang punto, sasabihin Niya sa kanyang puso. Isang kakilala ko na nakatira sa Switzerland ang nagsabi sa akin tungkol sa isang mayamang babae, isang ateista, na dahil sa labis niyang habag, ipinamigay niya ang buong kayamanan niya sa mga mahihirap at mga kapos-palad, at sa huli ay lubos na naghirap. Tiniyak ng mga dati niyang tinulungan na siya ay mapalulub sa pinakamahusay na care home. Gayunpaman, sa kabila ng lahat ng mabubuting gawa ng babaeng ito, nanatili siyang ateista. Sa tuwing may susubok na kausapin siya tungkol kay Kristo, iiwas siya sa usapan, sinasabing si Kristo ay isang mabuting tao lamang, isang tagapagbago ng lipunan, at magmumungkahi ng iba pang katulad na teorya. Maaaring nabigo ang mga Kristiyanong nakipag-usap sa kanya na tulungan siya; wala siyang nakitang kahanga-hanga sa kanilang buhay. "Manalangin ka para sa kaluluwang ito," sabi ng kaibigan ko sa akin, at siya mismo ay masigasig na nanalangin para sa kanyang pagbabago. Pagkalipas ng ilang panahon, sinabi niya sa akin na nang bumisita siya sa care home isang araw, nakita niyang ganap na siyang nabago. "Naniniwala ako," ang sigaw niya, "Naniniwala ako!" Naganap ang isang himala na nagbago sa kanya, at pagkatapos noon ay nais na niyang mabinyagan.

"Sapagkat sa paggawa nito, nagmumungkahi ka ng nag-aalab na uling sa kaniyang ulo"¹¹⁶

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi naman nangangailangan ngunit nagpapanggap lang, dapat ba natin siyang tulungan?

— Sinabi ni Kristo na dapat tayong magbigay sa mga humihingi sa atin nang hindi sila sinusubok.¹¹⁷ At kahit na ang humihingi ay hindi nangangailangan, dapat mo pa ring ibigay. Magalak ka na [may pagkakataon kang] magbigay ng limos. Ang Diyos ay *"nagbubuhos ng Kanyang ulan sa matuwid at sa hindi matuwid,"*¹¹⁸ kaya bakit hindi natin tutulungan ang ating kapwa? At karapat-dapat ba tayo sa lahat ng mga biyayang ipinagkakaloob sa atin ng Diyos? *Hindi Niya tayo pinagkalooban ayon sa ating mga kasamaan, ni binayaran Niya tayo ayon sa ating mga kasalanan.*¹¹⁹ Isang mahirap ang humihingi sa iyo ng tulong. Kahit may pag-aalinlangan ka sa kanya, tulungan mo pa rin siya matapos mong mabigyan ng mabusising pag-iisip, upang hindi ka mamaya matukso ng ganoong mga kaisipan. Alalahanin mo ang sinulat ni Abba Isaac: "Kahit na nakaupo ang isang tao sa kabayo at humingi sa iyo ng isang bagay — ibigay mo ito sa kanya."¹²⁰ Hindi mo alam ang

¹¹⁶ Roma 12:20.

¹¹⁷ Tingnan ang Mat. 5:42; Luc. 6:30.

¹¹⁸ Mateo 5:45.

¹¹⁹ Awit 102:10.

¹²⁰ "Kung may sinuman, habang nakaupo sa kabayo, ay iaabot sa iyo ang kanyang kamay upang tumanggap ng limos, huwag mo siyang tangihan, sapagkat sa sandaling iyon ay walang dudang siya ay kapos na kapos na gaya ng isa sa mga pulubi." Ihambing sa: *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Pagsasalita 56. p. 286.

tunay na kalagayan. Ang tungkulin mo ay maniwala sa sinasabi ng humihingi at magbigay ayon sa halagang hinihiling niya.

Kung, halimbawa, mayroon lamang tayong isang libong drachma at, habang ibinibigay natin ito sa isang pulubi, tayo'y nalulungkot na hindi tayo makapagbigay pa, kung gayon, bukod sa biyayang ipinagkakaloob natin (ibig sabihin, ang perang ito), itinatanim natin sa budhi ng pulubi si Cristo at isang marangal na malasakit. Ang ginawa natin ay mag-uudyok sa kanya, dahil ang kanyang isipan ay patuloy na babalik sa maawain na taong iyon na, kasama ang 'chiliarich'¹²¹, ay ibinigay sa kanya ang kanyang puso, na puno ng kalungkutan. Ang kaluluwang ito na kapus-palad ay aabot sa puntong ipapadala niya, nang hindi nagpapakilala, sa kanyang tagapagkaloob ang lahat ng perang natanggap niya mula sa kanya, o mas marami pa. May nangyari rin sa akin na katulad nito minsan. Isang araw, habang nasa Tesalonica ako, pinigilan ako ng isang babae—na mukhang isang Rom—at humiling ng pera para sa kanyang mga anak dahil maysakit ang kanyang asawa. Limang daang drachma lang ang dala ko; ibinigay ko iyon sa kanya at sinabi: "Pasensya na, wala na akong maibibigay pa sa iyo. Kung gusto mo, kunin mo ang address ko at sumulat ka sa akin tungkol sa kalusugan ng iyong asawa. Susubukan kong magpadala pa sa iyo mula sa Banal na Bundok." Hindi nagtagal, nakatanggap ako ng liham na naglalaman ng limang daang drachma at isang sulat-kamay na nagsasabing: "Salamat sa iyong kabutihan. Ibinabalik ko ang perang ibinigay mo sa akin." Kung ang isang tao ay nagbibigay nang may mabigat na puso, ang tumatanggap ng limos ay matutukoy ng pag-ibig—ni Cristo—at sila mismo ang magsisimulang magbigay, sa halip na mangolekta. Ngunit kung ang pulubi ay napatunayang isang taong matigas ang puso at itinatago ang perang nakokolekta nila, hindi ito magdudulot ng kagalakan sa kanila. Iingat ng Diyos na mapunta ang perang nakalap niya sa kinaroroonan ng pangangailangan. Samantala, ang makitid-pusong pulubi ay mawawalan ng iba pa kundi pagod at pagkapagod mula sa 'pangalap ng pondo' (tawagin na lang nating ganoon) na [nang hindi niya namamalayan] ay inorganisa niya para sa iba.

— Kaya, Geronda, magkano ang dapat ibigay?

— Sapat lang para hindi kang sisingilin ng konsensya pagkatapos. Kailangan mong gamitin ang iyong paghuhusga. Huwag magbigay ng daan at pagkatapos ay magsisi na hindi ka nagbigay ng limampu. Kinakailangan ng espesyal na pag-iingat kung ang pagmamahal ng isang tao ay sinasamahan ng matinding inspirasyon at sigla. Sa ganitong kaso, dapat pigilin nang kaunti ang pagmamahal at sigla, upang hindi pagsisihan sa huli na tila'y sobra ang ibinigay sa kapus-palad na tao samantalang dapat ay mas kaunti lang, at ngayon ay maiiwan na lamang na walang-wala. Unti-unti, magkakaroon ng karanasan ang ganitong tao at magbibigay ng limos ayon sa sakripisyong taglay niya.

— Geronda, kapag labis ang hinihingi ng isang pulubi, dapat bang tugunan ang kaniyang kahilingan?

— Dito, kailangan ang pag-iingat—at higit pa. Kapag may humiling sa iyo ng isang bagay para maipagyabang nila sa harap ng iba ang kanilang natanggap, ibigay mo ito sa kanila. Isaalang-alang ito: Hindi sinabi ni Cristo kay Hudás, 'Anong klaseng apostol ka? Itigil mo na ang pagmamahal mo sa pera!'—kundi ipinagkatiwala pa sa kanya ang lagayan ng pera. Gayunpaman, kung may humiling sa iyo, halimbawa, ng isang garapon ng jam, at mayroon ka, ngunit alam mong ang humihingi ay mayroon nang buong bariles nito, samantalang ang iba ay wala namang kahit kaunting jam, sabihin mo sa may sagana na patuloy pang humihingi: 'Kapatid, kung nais mo, magbigay ka ng kaunti sa mayroon ka kay kanino man.' Ngunit kung walang ganoong

¹²¹ Isang libong drachma (kolok.) – *Tala ng tagasalin*.

nangangailangan, ibigay mo sa humihingi, sapagkat hiniling niya ito sa iyo, at huwag kang magsalita sa kanya. Kung siya ay may malambot na puso, ang gawaing ito ng pagbibigay ay maaaring magpukaw ng kanyang habag at magtulak sa kanya na magbago.

Kaya, sa ganitong mga pagkakataon, natutupad ang sinasabi ng Banal na Apostol na si Pablo: 'Kung ang iyong kaaway ay gumawa ng masama sa iyo, ngunit ikaw ay gumawa ng mabuti sa kanya, pinupundok mo ang nag-aapong uling sa kanyang ulo.' Hindi sa diwa na winawasak mo ang iyong kaaway hanggang maging abo, kundi sa diwa na, kapag ginawan mo siya ng mabuti, ang pag-ibig ay gigising sa kanyang kalooban. Ang pag-ibig ay si Cristo, at nagsisimulang gumawa ang Banal na Grasya sa loob ng isang tao. At saka nagbabago ang tao, dahil kinukumbinsi siya ng kanyang budhi; ibig sabihin, nahahamak siya ng kanyang sariling budhi. Gayunpaman, mali na gumawa ng mabuti nang basta na lang para mahamak ng budhi ang isang tao at bumalik sa tunay na landas, sapagkat tinatanggalan nito ng kapangyarihan ang mabuting gawa. Gumawa ng mabuti nang may pag-ibig. Kapag 'binabayaran' mo ang iyong kaaway ng kabutihan, nagbabago siya para sa ikabubuti at nagsusumikap na magbago.

Sa Konitsa, may isang lasenggo na may pamilya. Binibigyan ko siya ng kaunting pera. Nalaman ng ilang tao na tinutulungan ko ang kaluluwang ito (siya mismo ang nagsabi sa kanila tungkol dito), at sinabi sa akin: 'Huwag mo siyang bigyan ng pera; umiinom siya.' Siya mismo ang sasabihin sa akin, 'Ibigay mo ito para sa mga anak ko,' at kapag binigyan ko siya ng limos, sasabihin ko, 'Tanggapin mo ito para sa mga anak mo.' Alam kong umiinom siya, pero alam ko rin na makakatulong nang kaunti ang mga salita ko sa kanya: magpapatuloy siya sa pag-inom, pero maiisip din niya nang kaunti ang kanyang mga anak. Kung hindi ko siya binigyan ng pera, inistorbo niya ang kanyang asawa, dahil kukunin niya ang perang kinita nito (at siya, kawawa naman, ay nagpapakahirap sa mga bahay ng iba), iinumun iyon, at lalo pang maghihirap ang mga anak. Ngunit nang sinabi ko sa kanya, 'Tanggapin mo ito para sa mga anak mo,' naalala niya ang kanyang mga anak. Nauunawaan mo ba? Nakikiramay ako sa kanya; nakita niya iyon, at nagsimula ang isang proseso ng panloob na pagbabago sa kanyang kalooban. Marami ang nabago sa ganitong paraan. At ang iba, nang matusok ang kanilang konsensya, ay ibinalik pa nga ang pera.

Sa ating sariling lohika, pinipigilan natin si Cristo na kumilos. Kung nais mong maging mga ebanghelistang (bagaman, siyempre, hindi mga Protestante), pag-aralan mo ngayon din ang tunay na Ebanghelyo.

Bahagi 3.

Tungkol sa espirituwal na tapang

"Ang pinakamataas na kagalakan ay nagmumula sa sakripisyo. Sa pamamagitan lamang ng sakripisyo na ang isang tao ay nananatiling nasa pakikipag-isa kay Kristo, sapagkat si Kristo ang Sakripisyo"

Kabanata 1. Tungkol sa Mga Tanda ng Panahon¹²²

Ang Antikristo

— Geronda, sabihin mo sa amin ang tungkol sa Antikristo.

— Pag-usapan natin ngayon si Cristo... Lumapit tayo kay Cristo hangga't maaari. At kung tayo ay kasama ni Cristo, bakit tayo dapat matakot sa Antikristo? O baka naman ang espiritu ng Antikristo ay hindi pa naroroon sa kasalukuyan? Ano pa man, ang espiritu ng Antikristo ang gumagawa ng kasamaan. At kung ang halimaw, ang Antikristo, ay ipapanganak at gagawa ng lahat ng uri ng mga gawang baliw, sa huli ay magiging katawatawa rin siya. Gayunpaman, maraming pangyayari ang magaganap. Maaaring kailanganin mo ring tiisin ang marami sa mga binabanggit sa Aklat ng Pahayag. Unti-unti, maraming bagay ang lumilitaw. At ako, ang kahabag-habag na tao, ay nagsimulang sumigaw maraming taon na ang nakalipas! Nakakatakot at nakababaliw ang sitwasyon! Nilampasan na ng kabaliwan ang lahat ng hangganan. Dumating na ang apostasiya,¹²³ at ngayon ang natitira na lamang ay ang pagdating ng '*anak ng kapahamakan*'.¹²⁴ [Ang mundo] ay magiging isang baliw-balilihan. Mananariwa ang ganap na kaguluhan, at sa gitna nito ay magsisimulang gumawa ang bawat estadong ayon sa gusto nito. Nawa'y ipagkaloob ng Diyos na ang mga interes ng mga humuhubog sa pangunahing patakaran ay magsilbi sa ating kapakinabangan. Paminsan-minsan ay makakaranig tayo ng bagong balita. Sasaksihan natin ang pinaka-kamangha-mangha at pinaka-baliw na mga pangyayaring magaganap. [Ang tanging mabuting bagay ay] ang mga pangyayaring ito ay magkasunod na magaganap nang mabilis.

Ekumenismo, isang nagkakaisang pamilihan, isang malaking estado, isang relihiyon na iniangkop sa kanilang sariling mga pamantayan — ganyan ang mga plano ng mga demonyong ito. Hinihanda na ng mga Sionista ang isang tao upang maging ang Mesiyas. Para sa kanila, ang Mesiyas ay magiging isang hari; ibig sabihin, maghahari siya rito sa lupa. Ang mga Saksi ni Jehova ay naghihintay din ng isang haring lupa. Ihahain ng mga Sionista ang kanilang hari, at tatanggapin siya ng mga Saksi ni Jehova. Kilalanin siyang hari ng lahat at sasabihin: 'Oo, siya nga.' Magkakaroon ng malaking kaguluhan. Sa kaguluhang ito, maghahangad ang lahat ng isang hari na makapagliligtas sa kanila. At saka kanilang ihaharap ang isang lalaki na sasabing: 'Ako ang Imam, ako ang Ikalimang Buddha, ako ang Cristo na hinihintay ng mga Kristiyano, ako ang hinihintay ng mga Saksi ni Jehova, ako ang Mesiyas ng mga Hudyo.' Magkakaroon siya ng limang 'ako.'

Sinasabi ni Juan na Evangelista sa kanyang Unang Liham: '*Mga anak... darating ang Antikristo, at ngayon pa lamang ay marami nang antikristo...*'¹²⁵ Hindi niya ibig sabihin na ang inaasahang Antikristo ay magiging tulad ng mga tagapagsupil na sina Maximilian at Diocletian, kundi na ang inaasahang Antikristo ay, sa madaling

¹²² Ang materyal na nakalap sa kabanatang ito ay sinabi o isinulat ng Nakatatanda sa pagitan ng 1981 at 1994.

¹²³ Ἀποστασία (Griyego) – apostasiya, pagtalikod. — *Tala ng tagasalin*.

¹²⁴ Tingnan ang 2 Tes. 2:3.

¹²⁵ 1 Juan 2:18.

salita, ang inkarnasyon ng diyablo.¹²⁶ Lilitaw siya sa bayan ng Israel bilang ang Mesiya at lolokohin ang mundo. Parating ang mahihirap na panahon; naghihintay sa atin ang malalaking pagsubok. Magdudusa ang mga Kristiyano sa matinding pag-uusig. Samantala, malinaw na hindi namamalayan ng mga tao na nararanasan na natin ang mga palatandaan ng [huling] mga araw, na ang tanda ng Antikristo ay nagiging katotohanan. Parang walang nangyayari. Kaya sinasabi ng Banal na Kasulatan na kahit ang mga hinirang ay maloloko.¹²⁷ Ang mga walang mabuting kalooban ay hindi makakatanggap ng kaliwanagan mula sa Diyos at maloloko sa mga taon ng apostasiya. Sapagkat ang sinumang walang Banal na Grasya ay walang kalinawan sa espirituwal, gaya ng diyablo.

— At ang mga Sionista, Geronda, naniniwala ba sila sa Antikristo at sa mga kaugnay sa kanya?

— Nais nilang mamuno sa mundo. Upang makamit ang kanilang layunin, gumagamit sila ng salamangka at Satanismo. Itinuturing nila ang pagsamba kay Satanas bilang puwersang tutulong sa kanila na maisakatuparan ang kanilang mga plano. Kaya naman, nais nilang mamuno sa mundo sa tulong ng makasatanas na kapangyarihan. Hindi nila iniintindi ang Diyos. Gayunpaman, pagpapalain ba sila ng Diyos sa paggawa nito? Magdudulot ang Diyos ng maraming kabutihan mula sa lahat ng ito. Ang mga naunang makasatanas na teorya ay nanagumpay nang pitumpung taon, ngunit ang mga ito ay hindi magtatagal ng kahit pitong taon.

— Geronda, kapag naririnig ko ang tungkol sa Antikristo, natatakot ako.

— Ano'ng kinatatakutan mo? Na mas masama siya kaysa sa diyablo, o ano? Tao lang siya. Tingnan mo, tinalo nang todo ni Santa Marina ang diyablo, at pinagtagumpay ni Santa Justina ang napakaraming demonyo! Ngunit [dapat nating tandaan] ang pinakamahalagang bagay: hindi tayo dumating sa mundong ito para lang maging komportable.

Ang makalupang hari ng mga Hudyo

Ang isang tanda na papalapit na ang katuparan ng mga propesiya ay ang pagkawasak ng Moske ni Omar sa Jerusalem. Wawasakin ito upang maibangun muli ang Templo ni Solomon, na sinasabing nakatayo sa mismong lugar na iyon. Sa muling itinatayo ang Templo, sa huli ay iproproklama ng mga Sionista ang Antikristo bilang ang Mesiya. Narinig ko na naghahanda na ang mga Hudyo na itayo ang Templo ni Solomon.

— Geronda, bakit ang mga Hudyo, habang binabasa ang Lumang Tipan, ay hindi naniniwala kay Kristo?

— Bakit hindi mo sila lapitan at itanong nang personal? Ang mga Hudyo ay palaging fanatiko. Nauunawaan nila, ngunit nabubulag sila ng kasakiman. Kung mas magiging mapagmasid lang sila nang kaunti, wala ni isa sa kanila ang mananatiling Hudyo.

— At paano nila ininterpret ang kanilang binasa?

— Ganoon nila ito ininterpret noon, at ganoon din nila ito ininterpret ngayon! Ginagawang materyal ang mga espirituwal na kahulugan. [Pumunta ka,] halimbawa, at tingnan kung paano nila ininterpret ang mga salita

¹²⁶ Kapag sinabi niya, 'Ang Antikristo ay magiging, gaya ng pagsasabing, inkarnasyon ng diyablo,' ibig sabihin ng Nakatatanda na ang Antikristo ay isang taong sasagisag sa lahat ng enerhiya ng diyablo, isang masunuring kasangkapan para maisakatuparan ang mga plano ni Satanas. Ang mga Banal na Ama ay nagkakaisang nagpapatotoo na ang Antikristo ay isang tao. Sa itaas man o sa ibaba, tahasang sinasabi ni Nuno Paisios na ang Antikristo ay isang tao. Kaya, ang kanyang pananaw sa bagay na ito ay ganap na sumasang-ayon sa pananaw ng mga Banal na Ama. — *Tala ng tagasalin*

¹²⁷ Tingnan ang Mateo 24:24; Marcos 13:22.

ng propeta Isaias: '*Ang ilang ng Jordan ay mamumulaklak...*'¹²⁸ Upang maipakita na namulaklak ang disyerto, inilipat nila ang daloy ng isang ilog, nagtayo ng mga teras at hardin, nagtanim ng saging, limon, at kahel, at ginawang lunti ang buong lugar, kaya ngayon sinasabi nila: 'Namulaklak ang disyerto.' At ganoon nila ipinaliwanag ang lahat. Samantala, ang mga salitang ito ng propeta ay tumutukoy sa muling pagsilang ng mundo sa pamamagitan ng Banal na Binyag — 'ang paliguan ng muling pagsilang'.

— Naghihintay na ba sila ngayon ng isang makalupang hari?

— Oo, ang Antikristo. Alam ng mga rabino na dumating na ang Mesiyas at Siya ay ipinako sa krus. Nalaman ko mula sa isang tao na, kapag ang isang Hudyo ay nasa kamatayan na, isang rabino ang lumalapit sa kanya at bumubulong sa kanyang tainga: 'Dumating na ang Mesiyas.' Nakikita mo, sinisisi sila ng kanilang budhi; nararamdaman nila ang kanilang kasalanan, ngunit hindi sila nagpapakumbaba.

— At ano ang silbi ng pagsasabi ng mga salitang ito sa isang taong malapit nang mamatay?

— Wala talaga. Sinabi lang nila ito dahil pinapahirapan sila ng kanilang konsensya. Akala nila na kapag nasabi na ang mga salitang iyon, ayos na ang lahat.

— Pero hindi ba naririnig ng iba ang mga salitang ito?

— Hindi, binubulungan ito sa kanilang tenga. At ang mga kabataang Hudyo ay naghimagsik laban sa mga rabino. 'Ang Mesiyas,' sabi nila, 'ay dumating na; anong Mesiyas ang hinahanap ninyo?' Sa Amerika, isang grupo ng mga kabataang pinag-aaralan ang Banal na Kasulatan mula sa makasaysayang pananaw ay naglalathala ng isang magasin na nakasulat: 'Ang Mesiyas ay dumating na. Sa sinumang hindi naniniwala na dumating na ang Mesiyas, ipapadala namin ang magasin na ito nang libre upang sila'y makapaniwala. At kung sila'y maniniwala, mag-subscribe sila sa magasin upang maipadala namin ito sa iba at sila naman ay maging mananampalataya.'

— Mga Hudyo ba sila?

— Oo, sila ay mga Hudyo.

— At naging Kristiyano na ba sila?

— Sa ngayon, ang katotohanang naniwala na sila ay may sariling kahulugan.

— Puwede bang maging lihim na Kristiyano ang mga rabino?

— Isang rabino at isang lihim na Kristiyano? Mananatiling rabino pa ba ang isang tao kung siya ay magiging Kristiyano? Ano naman ang mangyayari? Ituturo ba niya sa mga Hudyo na hindi pa dumarating ang Mesiyas, at saka, kapag sila'y mamamatay na, sasabihin niyang Siya ay dumating na?

Ang Marka ng 666

— Geronda, kailan mangyayari ang lahat ng mga pangyayaring ito?

— Naantala ang mga ito para sa kapakanan mo at sa akin — upang magkaroon tayo ng matatag na kalagayang espiritwal. Mapagpasensya ang Diyos sa atin dahil kung mangyari ang lahat ng ito ngayon, maliligaw ka at ako. Wala sa mga aral ni Cristo ang nagbanggit ng tiyak na oras,¹²⁹ gayunpaman, sinasabi ng Banal na Kasulatan na ang pagdating ng mga pangyayaring ito ay maipapahiwatig ng mga palatandaan ng

¹²⁸ Tingnan ang Isa. 35:2.

¹²⁹ Tingnan ang Mat. 24:36; Mar. 13:32; Gawa 1:7; 1 Tes. 5:1.

panahon.¹³⁰ Manatili tayong laging handa, at kapag nalapit na ang panahong iyon, makikita natin. Noon, mas magiging tiyak tayo. Sinabi ni San Andres ng Caesarea: 'Sa mga may matinong pag-iisip, ibubunyag ito ng panahon at karanasan.'¹³¹

Nakakita ako ng isang aklat na may tatlong malalaking anim sa pabalat. Ang mga walang hiya! Ginagawa nila ito upang gawing kaakit-akit ang bilang na anim at masanay ang mga tao rito. At sa ganoong paraan, unti-unti, darating ang tanda.

— Geronda, pati ang mga press stud para sa damit ay binebenta sa mga kartong kard na may nakalagay na bilang na 666.

— Oo, sana'y kunin ka ng demonyo! Matagal na nilang inilagay ang tatlong anim sa mga credit card, at ngayon pati na sa mga press stud! Marami ang gumagamit ng '666' bilang trademark para mas piliin ng mga tao ang kanilang mga produkto. Ang isa ay sumusuporta sa iba. Sa madaling salita, ang '666' [ay parang password;] kinikilala ang '666.' Nakasulat na kapag ang sagisag ng ahas na nilalamon ang sariling buntot ay kumalat, ito ay magiging tanda na inaalipin ng mga Hudyo ang buong mundo. Ngayon ay inilagay na ang simbolong ito sa ilang perang papel. Kumakalat na ang bilang na 666 sa Tsina at India.

— Geronda, paano nila nalalaman ang numerong ito, para mailagay nila ito sa mga bagay?

— Alam ng Ebanghelistang Juan kung ano ang gagawin ng diyablo, gaya ng ipinahayag ng mga propeta na ang Cristo ay ibebenta sa '*tatlumpung pirasong pilak*',¹³² na papainumin Siya ng suka,¹³³ at hahatiin nila ang Kanyang mga kasuotan.¹³⁴ Dalawang libong taon na ang nakalipas, isinulat sa Aklat ng Pahayag na ang mga tao ay tatatakan ng bilang na 666. "*Ang may pagkaunawa, bilangin niya ang bilang ng halimaw; sapagkat bilang ng tao ito, at ang bilang niya ay anim na raang anim na pu't anim.*"¹³⁵ Ang "666" ay simbolo ng ekonomiya para sa mga Hudyo. Ayon sa Banal na Kasulatan, nagpataw ang mga Hudyo ng tiyak na buwis sa mga taong kanilang nasakop sa iba't ibang digmaan. Ang taunang buwis ay umabot sa 666 talentang ginto.¹³⁶ Ngayon, upang sakupin ang buong mundo, muling ipinapakilala nila ang kanilang lumang halaga ng buwis na may kaugnayan sa kanilang maluwalhating nakaraan. Kaya ayaw nilang palitan ang numerong ito ng iba. Sa madaling salita, ang '666' ay simbolo ng Mamón.¹³⁷ Nagmula ito sa isang sukat ng ginto. Hindi nila alam kung

¹³⁰ Tingnan ang Mat. 24:29 at sumunod; Mar. 13:24 at sumunod; Luc. 21:25 at sumunod.

¹³¹ "Ang masusing pag-aaral sa bilang ng tanda at sa lahat ng naisulat tungkol sa kaniya (ang Antikristo) ay magbubunyag ng panahon ng kapighatian sa mga mapagbantay at may matinuong pag-iisip." Ihambing: *San Andres, Arsobispo ng Caesarea*. Ang Pahayag. St Petersburg, 1909, p. 120.

¹³² Tingnan Zacarias 11:1–13

¹³³ Tingnan ang Awit 68:22.

¹³⁴ Tingnan ang Awit 21:19.

¹³⁵ Pahayag 13:18.

¹³⁶ Tingnan ang 3 Hari 10:14 at 2 Cronica 9:13.

¹³⁷ Mamón – kayamanan, tubo, mga materyal na bagay. – *Tala ng tagasalin*.

ano ang sinasabi ni San Juan na Teologo, ngunit nananatiling Mamón ang Mamón. *'Hindi mo maaaring paglingkuran ang Diyos at ang Mamón.'*¹³⁸

Lahat ay nagpapatuloy ayon sa nararapat. Sa Amerika, ang mga aso ay nilagyan ng microchip. Sa pamamagitan ng transmitter, naglalabas sila ng mga radio wave at sinusubaybayan sila; alam nila kung nasaan ang bawat aso. Pinapatay ng sinag ng laser ang mga asong gala na walang tag. At pagkatapos ay sisimulan na rin nilang patayin ang mga tao. Nagmarka na sila ng mga toneladang isda at minomonitor mula sa satelayt kung anong dagat ang kinaroroonan nila. At ngayon ay lumitaw na naman ang isa pang sakit, na natagpuan na ang bakuna. Magiging sapilitan ito, at kapag nabakunahan ang isang tao, mamarkahan din siya. Ilang tao sa Amerika ang minarkahan na ng mga sinag ng laser: ang iba sa noo, ang iba sa kamay. At pagkatapos, ang sinumang walang marka ng bilang 666 ay hindi makakapagbenta, makakabili, makahiram o makakakuha ng trabaho. Sinasabi sa akin ng aking intuwisyon na nais ng Antikristo na ilagay sa ilalim ng kanyang kapangyarihan ang buong mundo sa pamamagitan ng sistemang ito. Ang mga tao — mapula man, itim man o puti — na mananatiling labas sa sistemang ito ay hindi makakapagtrabaho at magiging mga outcast sa lipunan. Sa paraang ito, ipapataw ang [Antikristo] sa pamamagitan ng isang sistemang kumokontrol sa pandaigdigang ekonomiya, at tanging ang mga tatanggap ng tanda — ang nakasulat na may bilang na 666 — ang makakapagkalakalan.

Ngunit kung paanong magdurusa ang mga nakatanggap ng tanda! Sinabi sa akin ng isang eksperto na napakasama ng mga sinag ng laser sa tao. Ang mga nakatanggap ng tanda ay 'aabso-rbsyon' ng sinag ng araw at makakaranas ng ganoong pinsala na, sa kanilang paghihirap, kakagatin nila ang kanilang mga dila.¹³⁹ Ang mga hindi tatanggap ng tanda ay magiging mas mabuti ang kalagayan kaysa sa iba, dahil tutulungan sila ni Kristo. At hindi ito maliit na bagay...

— Kailan Niya sila tutulungan, Geronda? Pagkatapos ba?

— Hindi, sa mismong sandaling iyon.

— Geronda, pero paano silang magiging mas mabuti kaysa sa iba kung hindi sila makakabili o makakapagbenta?

— Makikita mo. Alam ng Diyos kung paano. At alam ko rin. Ganyan talaga ang takbo ng mga bagay... Ang tanong na ito ay mabigat na pabigat sa isip ko, at nagpadala sa akin ang Diyos... ng isang telegrama. Ang pag-aalaga ng Diyos sa atin! Oh!...

— Sabihin mo sa akin, Geronda, bakit ang selyo ay tinatawag ding 'tanda'?¹⁴⁰

— Dahil hindi ito magiging mababaw. Ano ang ibig sabihin ng 'mag-ukit'? Ang pagguhit ng malalim at tuwid na mga linya, hindi ba? Ang tanda ay magiging isang ukit na unang ilalagay sa lahat ng kalakal, at pagkatapos ay mapipilitan ang mga tao na ipalagay ito sa kanilang noo o sa kanilang kamay. Dalawang taon na ang nakalipas, nakausap ko ang isang doktor mula sa Toronto tungkol sa tanda, at ngayon sinabi niya sa akin na nabasa niya sa pahayagan na hinihingi na ngayon ang fingerprint bilang kapalit ng credit card. Uusad na sila, ngunit hindi matitiyak kung ano ang mangyayari. Ang ilang telebisyon na kamakailan lamang inangkat sa Gresya ay may espesyal na aparato na sumusubaybay sa mga nanonood nito. Malapit na, ang mga may-ari ng telebisyon

¹³⁸ Mateo 6:24.

¹³⁹ Tingnan ang Pahayag 16:10.

¹⁴⁰ Inskripsyon — χάραγμα (Griyego) mula sa pandiwang χάρασσω — magmarka, mag-ukit, maghiwa. — *Tala ng tagasalin.*

ay manonood nito, habang ang iba naman ay manonood sa kanila sa parehong oras! Ang mga tao ay parehong magmamasid at pinagmamasdan. Ang buong buhay nila, ang lahat ng kanilang sinasabi at ginagawa — lahat ay kokontrolin ng isang kompyuter. Nakikita mo ba kung anong uri ng diktadura ang inimbento ng diyablo? Sa Brussels, isang buong palasyo na may tatlong anim ang itinayo sa ibabaw ng [sentral] na kompyuter. Ang kompyuter na ito ay kayang kontrolin ang bilyon-bilyong tao. Anim na bilyon ay halos buong mundo. Pagkumpisal sa isang pindot lang! May ilang Europeo na nagprotesta dahil natatakot sila sa isang pandaigdigang diktadura. At tayo, bilang mga Ortodoksong Kristiyano, ay tutol dito dahil ayaw natin sa Antikristo, at siyempre, ayaw din natin ng diktadura. Hinarap natin ang [seryosong] mga pangyayari, ngunit hindi ito magtatagal. Tulad ng diumano'y pagkawala ng Ortodoksiya sa ilalim ng komunismo, ganoon din itong 'mawawala' ngayon.

Mga bagong identity card

— Geronda, sinabi ng isang lalaki: 'Pero paano naman ang limang-libong drachma na banknote? May tatlong anim dito, at ginagamit naman natin ito, hindi ba? Ganoon din ang mangyayari sa identity card.'...

— Ang limang libong drachma ay isang banknote. Nakalarawan din si Reyna Victoria sa pound ng Inglatera, pero hindi ako naaabala noon. *'Ibigay ninyo kay Cesar ang mga bagay na kay Cesar.'* Gayunpaman, [iba ang usapin] kapag identity card na ang pinag-uusapan. Hindi ito pera, kundi isang personal na bagay. Ang salitang 'tautotita'¹⁴¹ ay may literal na kahulugan, ibig sabihin, ang isang tao ay nakikilala sa pamamagitan ng kanyang ipinapahayag. Kaya't ipinapasok nila ang diyablo, at pipirma ako para sabihing tinatanggap ko siya? Paano ko naman matatanggap iyon?

— Geronda, ano ang koneksyon ng bagong ID card at ng selyo?

— Ang bagong ID card ay hindi ang tanda. Ito ang pagpapakilala ng tanda.

— Mga tao, Geronda, ay nagtatanong kung ano ang dapat nilang gawin tungkol sa pagpipilit ng mga bagong ID card na ito.

— Kung tatanungin nila, mabuting payuhan mong kumonsulta sila sa kanilang mga ama sa espirituwal at magpakita ng pasensya, upang makita kung paano kikilos ang Simbahan,¹⁴² dahil marami ang nagtatanong, ngunit iilan ang nakakaintindi sa mga sagot. Sa polyeto na 'Signs of the Times'¹⁴³ inilatag ko ang lahat nang may

¹⁴¹ Sa Gresya, may dalawang uri ng dokumento na nagpapatunay ng pagkakakilanlan ng mga mamamayan: isang identity card para gamitin sa loob ng bansa at isang pasaporte para sa paglalakbay sa ibang bansa. Ang Griyegong pangalan para sa identity card ay: ταυτότητα. Ταυτότητα — "1) pagkakakilanlan (matematika), pagkapareho, katumbas, pagkakataon; 2) pasaporte, identity card; 3) tao" (*I. P. Khorikov, M. G. Malev. Modern Greek–Russian Dictionary. Moscow, 1980. p. 743*). Ang pagpapakilala, ayon sa itinakda ng Kasunduan sa Schengen, ng mga bagong dokumento ng pagkakakilanlan na may barcode na batay sa bilang ng halimaw ay nagdulot ng matinding protesta mula sa Simbahan ng Gresya, Bundok Athos, at sa nakararaming karamihan ng mga mamamayang Griyego. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁴² Ang mga desisyong ginawa ng Banal na Sinodo ng Simbahan ng Gresya pagkatapos ng pagkamatay ni Nakatatandang Paisios ay nagsasaad na ang mga dokumentong may bilang ng Antikristo ay hindi katanggap-tanggap para sa mga Ortodoksong Kristiyano. Sa panahon ng mga talakayan hinggil sa usaping ito, ang opinyon ng yumaong Nakatatandang ay napatunayang isa sa mga nagpasiyang salik para sa hierarkiya, klero, at mga layko ng Simbahan ng Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁴³ Noong 1987, naglathala ang Pinagpalang Nakatatandang Paisios ng isang polyeto na may pamagat na 'Mga Tanda ng Panahon – 666', na nakatuon sa paksang ito. — *Tala ng tagasalin*.

pinakamataas na kalinawan. Hayaan ang bawat isa na kumilos ayon sa kanilang sariling konsiyensya. Siyempre, may mga nagsasabi: 'Ah, opinyon lang ito ng isang monghe. Hindi ito ang posisyon ng Simbahan.' Gayunpaman, ang opinyong ipinahayag ko ay hindi sa akin. Inilatag ko lamang ang mga salita ni Cristo, ang mga salita ng Ebanghelyo, sapagkat dapat nating isuko ang sarili nating mga opinyon sa kalooban ng Diyos, na ipinahayag sa Ebanghelyo. Ang iba naman, sinasabi ang kabaligtaran ng sinabi ko [at, gamit ang opinyon ko bilang dahilan], inaangkin na sinabi ito ni Ama Paissius. At may iba pa, nang marinig ito, ay hindi isinasaalang-alang na napakaseryoso ng mga bagay na ito; hindi nila tinatanong kung talagang sinabi ko iyon, kundi basta na lang pinaniniwalaan. Hindi ako natatakot; nagsasalita ako nang walang pag-aalinlangan. May ilang tao na pumupunta sa aking hermitage at naghuhulog ng anim na rubl na pera sa kahon. Ayos lang iyon, kung tutuusin. Ngunit minsan ay may iniwan silang metropolita, isang pirasong karton sa likod ng gate. Akala ko may dumating, hindi ako nandoon, at isinulat ang 'Wala siya rito' para sa iba. Tapos nabasa ko ito at nakita ko ito!.. Ang napakasuklam-suklam na panlalait na kahit ang taong sanay sa mundo ay hindi mangahas na sabihin! Darating ang paglilinis sa lahat ng karumihang ito, darating nga, ngunit tayo'y makakaraos sa unos. Tumindig na ang mga tao upang lumaban. Tayo rin ay dapat tumindig na may taimtimang panalangin.

May ilan na nag-aalala tungkol sa isyu ng mga identity card, samantalang ginagamit naman ito ng iba upang lumikha ng mga kahirapan. Dapat magpatibay ng tamang paninindigan ang Simbahan; dapat itong magsalita at ipaliwanag sa mga mananampalataya upang maunawaan nila na ang pagtanggap sa bagong card ng pagkakakilanlan ay isang pagbagsak mula sa biyaya. Kasabay nito, dapat ding himukin ng Simbahan ang estado na tiyakin na ang bagong card ng pagkakakilanlan ay, sa pinakamababa, hindi sapilitan. Kung maninindigan nang matatag ang Simbahan, kung igagalang ang kalayaan ng mga mananampalataya—upang ang mga nagnanais ay makakuha ng bagong ID card, samantalang ang mga hindi nagnanais ay maaaring panatilihin ang luma—kanita, ilan na lamang na may matibay na paninindigan ang tatangging tanggapin ang 'tatlong anim'. Hinihintay sila ng mga pagsubok, sapagkat tututol sa kanila ang karamihan. Tatanggapin ng nakararami ang ID card na may numero ng halimaw. Ang mga naghahanap ng kapayapaan at ginhawa ay tatanggap ng mga bagong ID card, samantalang ang mga mapalad-palad, masunuring tao ay pananatilihin ang kanilang lumang dokumento, at dahil dito ay sila'y pag-uusig.

Sa kasalukuyan, may kabuluhan din ang pangako ng ministro na hindi lalabas ang 666 sa mga ID card—direkta man o di-tuwiran. Maging mapagpasensya tayo; malalaman din natin sa kalaunan. Ang kanilang pahayag na hindi isasama ang tatlong anim ay isang bagay na rin. Nagsimula na silang umatras nang kusang-loob. Tingnan natin kung ano ang ilalagay nila sa mga ID card. At pagdating ng oras na magsisimulang ipamigay ang mga bagong ID card, maaaring sumiklab na ang galit ng Diyos. Bukod pa rito, hindi naman lahat ay makakatanggap ng bagong ID card sa loob ng dalawampu't apat na oras. Lalabas ang mga unang kard, susuriin ang mga ito, at kung lalabas na sinungaling ang ministro, magiging makatarungan ang pakikibaka. Ngunit kung ipagpapatuloy natin ang ating mga protesta ngayon, sasabihin ng mga nasa likod ng lahat ng ito: 'Tingnan ninyo, ang mga Orthodox ay nagdudulot ng kaguluhan. Hindi pa nga lumilitaw ang isyu, sumisigaw na at nagpoprotesta na sila.' Ang mabuting asong bantay ay umuungol kapag may magnanakaw. Kapag tumakas ang magnanakaw, tumitigil itong umungol. Ngunit kung tuluy-tuloy itong umuungol, hindi mo ito maaaring tawaging mabuting asong bantay.

— At saka, Geronda, sinabi raw na dahil mayroon tayong pagtitimpi sa relihiyon, hindi na itutukoy ng mga bagong identity card ang kaakibat na relihiyon.¹⁴⁴

— Oo, hindi sila interesado diyan, pero ako ay interesado, dahil ito ang aking dokumento ng pagkakakilanlan. Nasa dito kung saan ako nanggaling at kung anong uri ng tao ako. Kung wala ang aking kaakibatang panrelihiyon, magkakaroon ng mga problema. Halimbawa, maaaring pumunta ang isang tao sa tanggapan ng rehistrasyon. Kung nakalagay sa ID nila na 'Ortodokso'—anumang denominasyon—ayos lang ang lahat. Pero kung walang nakalagay na relihiyon, paano sila mabibigyan ng pahintulot na magpakasal? Magdudulot ito ng kalituhan sa mga simbahan. Gayunpaman, kung boluntaryo ang paglalagay ng relihiyon, magsisilbi rin itong pagpapahayag ng pananampalataya. Europa ay Europa. Iba ang sitwasyon dito.

Isang mapanlinlang na paraan ng pagpapakilala ng selyo

Unti-unti, kasunod ng pagpapakilala ng mga ID card at dokumento—ibig sabihin, ang paglikha ng personal na talaan—mapanlinlang nilang sisimulan ang paglalapat ng tanda. Gamit ang iba't ibang panlilinlang, pipilitin ang mga tao na tanggapin ang tanda sa kanilang noo o kamay. Magdudulot sila ng kahirapan sa mga tao at sasabihin: 'Gumamit na lang ng credit card; ipagbabawal na ang cash.' Para makabili ng isang bagay, iaabot ng isang tao ang kanyang card sa tindero, at tatanggapin ng tindero ang pera mula sa kanyang bank account. Sinumang walang kard ay hindi makakapagbenta o makakabili ng kahit ano. Sa kabilang banda, sisimulan nilang i-anunsyo ang 'perpektong sistema': ang numerong 666 na nakaukit sa noo at kamay, na hindi nakikita ng hubad na mata. Kasabay nito, ipapakita ng mga programa sa telebisyon kung paano kinuha ng isang tao ang kard ng iba at nag-withdraw ng pera mula sa bangko gamit ito. Patuloy silang magsalita: 'Mas maaasahan ang marka na naka-ukit gamit ang laser sa noo o kamay, dahil tanging ang may-ari lamang ang nakakaalam ng numero ng marka. Ang marka ang pinakaperpektong sistema: hindi ninakaw ng magnanakaw ang iyong ulo o kamay, at hindi rin nila malalawakan ang numero.' Kaya naman malayang kumikilos ang mga kriminal at salbahis sa kasalukuyan. Sa Bundok Athos, sa paligid ng Karyes, labinlimang selda ang ninakawan, at isang monghe ang napatay habang nagaganap ang pagnanakaw. Sa ganitong paraan, magkakaroon ng pagkakataon ang bawat isa na agawin ang pag-aari ng iba at magnakaw ng anumang nais nila. Sabihin nating may isang tao na nagpasiyang makakuha ng isang lupain sa pamamagitan ng panlilinlang. Ihahabol niya na pag-aari iyon ng kanyang lolo o na siya mismo ang minsang nangupahan ng lupa para sa pastulan. Subukang ayusin iyan! At saka sasabihin ng mga awtoridad: "Sa kasamaang palad, hindi namin sila masusubaybayan. Ang pagmamanman ay maaari lamang gawin sa pamamagitan ng kompyuter." At sisimulan nilang irehistro ang mga tao. Ipapakita ng kompyuter kung ikaw ay nakarehistro, at depende rito, mabibigyan ka o hindi ng serbisyo.

Mahirap ang susunod na tatlong taon at kalahati.¹⁴⁵ Ang mga tatangging tanggapin ang sistemang ito ay magkakaroon ng mahirap na kalagayan. Susubukan nilang ikulong sila, palaging naghahanap ng bagong dahilan para gawin ito. Lilipas ang isang taon, at dadalhin sila sa ibang bayan para tanungin upang mapakinggan ang kaso sa ibang hukuman; mula sa bayang iyon, dadalhin sila sa ikatlo. At saka sasabihin nila: 'Pasensya na,

¹⁴⁴ Sa Gresya, hanggang sa napakalapit na nakaraan, sapilitan ang patlang na 'relihiyon' sa mga karapat-dapat na dokumento. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴⁵ Tingnan ang Dan. 9:26–27; Pahayag 12:6; 13:5. Tingnan din: *San Irenaeus ng Lyon*. Mga Gawa. Moscow: Palomnik, Blagovest, 1996. Lima Mabibigat na Aklat Laban sa mga Heresiya. Aklat V, Kabanata XXV, mga pahina 500, 501, at Kabanata XXX, pahina 512.

inosente ka. Kung nakarehistro ka sana, nasuri ka namin sa loob ng isang minuto. Pero ngayon hindi namin maisagawa ang pagsusuri.'

— Geronda, baka hindi nila ma-stamp ang pasaporte nang sapilitan?

— Hindi nila gagawin iyon nang ganoon kalayo, bilang paggalang. Pagkatapos ng lahat, mag-uugali sila nang maayos, ayon sa nararapat sa mga Europeo. Ipapakita nila ang sukdulang kabutihang-loob! Hindi nila pahihirapan ang mga tao; gayunpaman, kung walang marka, hindi mabubuhay ang isang tao. Sasabihin nila, 'Naghihirap ka dahil wala kang marka, pero kung tinanggap mo ito, wala ka sanang kahirapan.' Kahit pa may gintong barya o dolyar ang isang tao, hindi niya ito magagamit. Kaya naman, sa pamamagitan ng pagsanay sa sarili ngayon sa isang payak at katamtamang pamumuhay, magiging posible na mabuhay sa mga panahong iyon. Kung may maliit na lupain ang isang tao, nagtatanim ng kaunting trigo at patatas, at nagtatanim ng ilang puno ng oliba, at nag-aalaga ng ilang hayop—isang kambing, ilang manok—makakaya ng [isang Kristiyano] na matustusan ang kanyang pamilya. Dahil maliit na silbi rin ang mga naimbak na pagkain: hindi tumatagal ang pagkain at mabilis itong nasisira. Ngunit, siyempre, hindi magtatagal ang mga pagsubok na ito: tatlong taon, tatlo't kalahati.¹⁴⁶ Para sa kapakanan ng mga hinirang, paiikliin ang mga araw,¹⁴⁷ at hindi nila mapapansin kung paano lumilipas ang mga taon. Hindi iiwan ng Diyos ang tao nang walang tulong.

— Geronda, hihimasok ba si Kristo sa mga mangyayari sa mga mahihirap na taong ito?

— Oo. Nakikita mo, kahit ngayon, ang mga santo, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos at ni Cristo ay madalas na nagpapakita sa isang taong mabuti ang kalooban ngunit inaapi, upang iligtas siya. Gaano pa kaya tutulungan ng Panginoon ngayon, kapag ang mga kaluluwang ito ay nasa napakahirap na kalagayan. Isang bagyo ang malapit nang sumiklab; magkakaroon ng panandaliang diktadurya ng Antikristo, si Satanas. At saka hihimasok si Cristo, bibigyan ng mabagsik na palo ang buong sistemang Antikristo; ang kasamaan ay tatapakan Niya sa ilalim ng Kanyang mga paa, at sa huli ay gagawin Niyang mabuti.

Ang selyo ay katumbas ng pagtangg

Kahit na isinulat ni San Juan na Teologo nang may sukdulang kalinawan sa Aklat ng Pahayag tungkol sa tanda,¹⁴⁸ , may ilang tao na hindi ito nauunawaan. At ano ang masasabi mo sa kanila? Sa kasamaang palad, napakaraming kalokohan ang naririnig mula sa isipan ng ilang makabagong Gnostiko. "Tatanggap ako ng ID card na may tatlong anim at iguguhit ko rito ang krus," sabi ng isa. Sinundan siya ng isa pa: "At tatanggapin ko ang tanda sa noo ko at iguguhit ko rito ang tanda ng krus." At inuulit nila ang napakaraming ganoong kalokohan. Akala nila'y magiging banal sila sa ganitong paraan, samantalang ang mga ganitong pananaw ay isang ilusyon. May isang obispo na nagsabi sa akin: 'Maglalagay ako ng maliit na krus sa aking ID card, sa lugar kung saan ako dapat pumirma. Hindi ko tinatanggi si Cristo: isa akong tagagamit lamang ng sistemang nagsisilbi sa akin.' — "Siyempre," sabi ko sa kanya, "kaya ikaw, Obispo, dahil sa iyong natatanging katungkulan, naglalagay ka ng krus sa harap ng iyong pangalan. Ang isa naman ay isang arkhimandrita; natatangi rin ang kanyang katungkulan, at siya rin ay naglalagay ng krus sa harap ng kanyang pangalan. Ngunit ano ang ipapagawa mo sa

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Tingnan ang Mat. 24:22; Mar. 13:20.

¹⁴⁸ Tingnan ang Pahayag 13:16 at sumunod; 14:9 at sumunod; 16:2 at 20:4.

mga tao?" Hindi maaaring gawing banal ang dumi. Tumatanggap ng Biyaya ang dalisay na tubig at nagiging banal na tubig. Ngunit ang ihi ay hindi maaaring maging banal na tubig. Ang isang bato ay himalang nagiging tinapay. Ngunit ang mga karumihan ay hindi tumatanggap ng banal na pagpapala. Dahil dito, ang demonyo, ang Antikristo, na lumilitaw sa anyo ng kanyang simbolo sa ating identity card, sa ating noo o sa ating kamay, ay hindi nababanal, kahit na maglagay tayo ng krus doon. Taglay natin ang kapangyarihan ng Tunay na Krus—ang Banal na Simbolo na ito—at ang Banal na Grasya ni Cristo lamang kapag pinananatili natin ang Grasya ng Banal na Binyag, kung saan itinatakwil natin si Satanas, pinagsasama tayo kay Cristo, at tinatanggap ang banal na tatak—'ang tatak ng kaloob ng Banal na Espiritu'. At sila, nakikita mo, ipinaliwanag ang lahat gamit ang [napakasimpleng] lohika!... Gawa ka lang ng tanda ng krus malapit doon – at ayos na ang lahat! Ngunit nakikita natin na ang banal na Apostol na si Pedro ay sa panlabas na itinanggi si Cristo, ngunit iyon nga ay isang pagtanggirin.¹⁴⁹ Sa pagtanggap ng tanda ng Antikristo, itinakwil nila ang tatak ni Cristo na ipinagkaloob sa kanila sa Banal na Pagbibinyag, at gayon pa man ay inaangkin pa rin nilang nasa kanila si Cristo!

— Ngunit paano kung, Geronda, may isang tao na tatanggap ng tanda dahil sa kamangmangan?

— Mas mabuting sabihin mong 'dahil sa kawalang-interes'. Anong kamangmangan ang mayroon kung malinaw naman ang lahat? Kahit hindi alam ng isang tao, dapat siyang magtanong at alamin. Ipagpalagay natin na hindi tayo nakakaalam at dahil dito ay tinanggap natin ang tanda. Ngunit sasabihin sa atin ni Cristo: *'Mga hipokrito, marunong kayong magpaliwanag ng itsura ng langit, ngunit hindi ninyo maipaliwanag ang mga palatandaan ng panahon (uckycúmu).'*¹⁵⁰ Sa pagtanggap ng tanda, kahit pa sa kamangmangan, nawawalan ang isang tao ng Banal na Grasya at napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo. Tingnan, kapag binababa ng pari ang bata sa banal na batis sa Binyag, ang bata, nang hindi man niya namamalayan, ay tumatanggap ng Banal na Espiritu, at mula noon ay nananahan sa kaniya ang Banal na Grasya.

Mga Interpretasyon ng mga Propesiya

— Geronda, may ilang tao na nagsasabi: 'Anumang itinakda ng Diyos ay mangyayari. Ano'ng pakialam natin?' Paano natin ito dapat tingnan?

— Oo, anak ko, maaaring sabihin nila iyon, ngunit sa katotohanan ay hindi ganoon! Ako rin ay naririnig mula sa ilang tao: 'Hindi naman hangal ang mga Hudyo para ilantad ang kanilang sarili gamit ang tatlong anim, dahil isinulat ito ng Ebanghelista Juan sa Aklat ng Pahayag. Kung ganoon nga, sana inayos nila nang mas matalino at mas lihim ang lahat.' Kung ganoon, hindi ba kilala ng mga eskriba at Pariseo ang Lumang Tipan? Hindi ba mas alam nina Annas at Caiaphas kaysa kanino pa man ang nakasulat—na ang Cristo ay ipagkakanulo kapalit ng *'tatlumpung pirasong pilak'*?¹⁵¹ Bakit nga, hindi ba nila binigyan si Hudas ng tatlumpu't isa o dalawampu't siyam na pirasong pilak, kundi tatlumpu? Ngunit sila ay nabulag. Alam ng Diyos na mangyayari ang lahat nang eksakto sa ganitong paraan. Nakikita ng Diyos ang hinaharap, ngunit hindi Niya ito itinakda. Ang

¹⁴⁹ Tingnan ang Mateo 26:69–75; Marcos 14:4–72; Lucas 22:54–62; Juan 18:16–18; 25–27.

¹⁵⁰ Mateo 16:3.

¹⁵¹ Tingnan Zacarias 11:1–13.

mga Turko lamang ang naniniwala sa kapalaran, sa kismet.¹⁵² Alam ng Diyos na ang mga pangyayari ay magkakaroon ng tiyak na daloy, samantalang ang tao, sa kanyang kamangmangan, ay ginagawa ang alam na ng Diyos na mangyayari. Hindi dahil itinakda ito ng Diyos; hindi, nakikita Niya kung hanggang saan aabot ang kasamaan ng tao, at alam Niya na hindi nila babaguhin ang kanilang isipan. Hindi nito ibig sabihin na itinakda ng Diyos ang mga pangyayari.

Samantala, ang iba ay abala sa mga hula, na kanilang binibigyang-kahulugan ayon sa sarili nilang pananaw. Hindi man lang nila nililimitahan ang kanilang mga pahayag sa pagsasabing, 'Ito ang sinasabi sa akin ng aking isipan,' kundi iginiit: 'Ganito talaga!' At inihaharap nila ang napakaraming sariling opinyon. Mayroon ding ilan na iniintindi ang mga hula ayon sa kanilang gusto, upang bigyang-katwiran ang kanilang mga hilig. Halimbawa, tungkol sa mga salita ni San Cirilio: 'Mas mabuti sana kung hindi mangyari sa ating panahon ang mga tanda ng Antikristo'¹⁵³ — ang isang taong nais ipagtanggol ang sarili at ang kanyang sariling duwag ay sasabihin: 'O, nakikita mo ba? Natakot si San Cirilio na itatwa niya ang pananampalataya! At ako naman? Mas mabuti pa ba ako kaysa kay San Cirilo? Samakatuwid, kahit na itakwil ko pa si Cristo, walang kakila-kilabot doon!' Ngunit sinasabi ng santo: "Mas mabuti kung hindi ito mangyari," upang hindi makita ng kanyang mga mata ang Antikristo, at hindi dahil siya ay diumano'y natakot. Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng demonyo?

Sa kasamaang palad, ang ilang makabagong Gnostiko ay binabalutan din ang kanilang espirituwal na mga anak na parang sanggol, upang hindi sila mag-alala. "Hindi mahalaga," sabi nila, "hindi ito malaking bagay, basta kayo' y may pananampalataya sa inyong sarili." O kaya'y nagdadalamhati sila: "Huwag ninyong pag-usapan ang paksang ito—tungkol sa mga sertipiko, tungkol sa tatak—baka mag-alala ang mga tao!" Samantalang, kung sasabihin nila sa mga tao: "Subukan nating mamuhay nang mas espirituwal, maging malapit kay Kristo at huwag matakot sa anumang bagay, sapagkat ang pinakamalalang maaaring mangyari ay tayo'y magiging mga martir," kahit papaano'y inihahanda na nila sila sa mga pagsubok na darating. Sa pag-alam ng katotohanan, magmumuni-muni ang isang tao at gigising mula sa kanyang katamaran. Sasaktan siya sa mga nangyayari; mananalangin siya at mag-iingat na huwag mahulog sa bitag.

Ano nga ba ang nangyayari ngayon? Hindi lamang nagbibigay ng sarili nilang interpretasyon sa mga propesiya ang mga 'tagapagpaliwanag' na ito, kundi sila mismo ay duwag, katulad ng mga taong makamundo. Gayunpaman, dapat sana ay nagpapakita sila ng espirituwal na malasakit at tumutulong sa mga Kristiyano, sa pamamagitan ng pagtatanim sa kanila ng isang malusog na pakiramdam ng pagkabahala upang sila ay mapalakas sa kanilang pananampalataya at maranasan ang banal na kaaliwan. Namamangha ako: hindi ba't dapat mapukaw ng lahat ng nangyayari ang kanilang pag-iisip? At bakit, matapos ang mga interpretasyong inihain nila batay sa sarili nilang pangangatwiran, hindi man lang ba sila magtatanong? Paano kung tinutulungan nila ang Antikristo sa kanyang tanda at dinadala rin ang ibang kaluluwa sa kapahamakan?! Nang nagsalita sa Ebanghelyo: '*Upang mailigaw, kung maaari, pati na ang mga hinirang*' (¹⁵⁴), ang ibig sabihin ng Panginoon ay ang mga nagbibigay-kahulugan sa mga Kasulatan ayon sa sarili nilang pangangatwiran ay mailoloko.

¹⁵² Kishmet, kismet (Arabiko, literal na 'bahagi') — ang itinakda para sa bawat tao ng probidensiya. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁵³ 'Oh, sana'y nabanggit na lamang ito, ngunit sana'y hindi ito mangyari sa atin!' Ihambing kay San Cirilo ng Jerusalem. Mga Gawa. Moscow, 1855. Homiliya 15, 18. p. 262.

¹⁵⁴ Marcos 13:22.

Kaya, sa likod ng 'perpektong sistema ng credit card' at seguridad sa kompyuter ay nakatago ang isang pandaigdigang diktadura; sa likod nito ay ang gapos ng Antikristo. "*...Markahan sila sa kanilang kanang kamay o sa kanilang noo, upang walang sinumang makabili o makapagbenta maliban kung mayroon silang tanda, o ang pangalan ng halimaw, o ang bilang ng pangalan nito. Narito ang karunungan. Ang may pagkaunawa ay bibilangin ang bilang ng hayop, sapagkat ito ay bilang ng isang tao, at ang bilang nito ay anim na raang anim na pu't anim.*"^{155 156}

Kabanata 2.

Paano nagdudulot ng kagalakan sa isang tao ang paghahain

Sa ating panahon, bihira ang pag-aalay sa sarili

"Ang mga anak ay puro abala lang," sabi sa akin ng isang babae na mayroon nang lahat. Pabigat sa kanya ang kanyang mga anak! Kung ganito ang pag-iisip ng isang ina, wala siyang silbi, sapagkat likas sa isang ina ang magmahal. Maaaring hayaan ng isang ina ang kanyang anak na babae na matulog hanggang alas-diyes ng umaga bago siya ikasal. Gayunpaman, mula nang siya mismo ay maging ina at kailangan niyang pakainin ang kanyang anak, paliguan at alagaan, hindi na siya makakatulog sa gabi, dahil nagsimula nang umandar ang makina. Sa diwa ng pagsakripisyo sa sarili, hindi nagrereklamo o nakakaramdam ng pasanin ang isang tao, kundi nagagalak. Iyan ang buong pundasyon: dapat naroroon ang diwa ng pagsakripisyo sa sarili. At ang babaeng ito, kung sasabihin niya, 'Diyos ko, paano kita pasasalamatan? Hindi mo lang ako binigyan ng mga anak, kundi pati ng maraming biyaya. Maraming tao ang wala, ngunit ako ay may ilang bahay, mana mula sa aking ama, maganda ang sahod ng aking asawa, at kumikita pa ako ng renta mula sa dalawang lugar!... Wala akong mga kahirapan. Paano Kita pasasalamatan, Diyos ko? Hindi ako karapat-dapat sa lahat ng ito.'" Kung ganoon ang kanyang pag-

¹⁵⁵ Pahayag 13:16–18.

¹⁵⁶ Noong 1997, inilathala sa Gresya ang isang aklat ni Kanyang Kagalang-galang na Metropolitan Meletios ng Nicopolis at Preveza na may pamagat na 'Ang Tanda ng Antikristo sa Ortodoksong Tradisyon'. Noong 2001, inilathala ng Sisterhood of the Holy Martyr Grand Duchess Elizabeth ang isang salin sa wikang Ruso ng aklat sa Moscow.

Ang aklat ay tinanggap nang negatibo ng mga debotong klero, mga monghe at madre, at mga taong may takot sa Diyos ng Simbahang Ortodoksong Griyego. Sa mga pagsusuring sumunod, itinuro na ang Kagalang-galang na may-akda, sa pamamagitan ng pagpapaligoy-ligoy sa Banal na Kasulatan at sa mga pinagkukunang patristiko, nakarating sa mga konklusyon na sumasalungat sa mga pan-eklesiastikong pagtataya na nakasaad sa mga Sirkular na Liham ng Banal na Sinodo ng Simbahan ng Gresya na may petsang Abril 7, 1997 at Pebrero 9, 1998, sa mga Panawagan ng Banal na Komunidad ng Bundok Athos, pati na rin sa opinyon ng Banal na Nakatatandang Paisios. Ang pinaka-komprehensibo at matagumpay na teolohikal na pagtutol sa aklat ni Metropolitan Meletios ay inilathala ng mga monghe ng Banal na Kabundukan ng Meteora sa pamagat na 'Παραχάραξη του χαράγματος'. 'Isang Pagtutol sa mga Paninindigan ng Kanyang Kagalang-galang na Metropolitan Meletios ng Nicopolis at Preveza sa kanyang aklat na "Ang Marka ng Antikristo sa Ortodoksong Tradisyon"'. — *Tala ng tagasalin*.

iisip, kasabay ng papuri, mawawala na ang damdamin ng kawalan ng kapalaran; ibig sabihin, kung nagpasalamat lamang siya sa Diyos araw at gabi, sapat na iyon.

— Ang paghahain, Geronda, ay nagdudulot ng kagalakan.

— Oh, anong klaseng kagalakan iyan! Ang lasa ng kagalakan ng paghahain na ito ay hindi kilala ng mga tao ngayon, at iyan ang dahilan kung bakit sila labis na pinahihirapan. Wala silang mga ideal sa kanilang sarili; pinabibigat sila ng mismong katotohanan ng kanilang pagiging buhay. Ang tapang at paghahain sa sarili ang mga puwersang nagtutulak sa loob ng isang tao. Kung kulang ang puwersang ito, nagdurusa ang isang tao. Noong araw, sa mga nayon, ang mga tao ay nagtatrabaho sa gabi, nang tahimik at maingat na walang nakakakita sa kanila, upang magtayo ng daan—upang pagkatapos ng kanilang kamatayan ay maalala sila ng iba. Sa ngayon, bihira nang matagpuan ang ganitong diwa ng pagsakripisyo. Noong isang beses, sa Bundok Athos habang may prusisyon, pinanood ko ang mga monghe na naglalakad sa isang daanan at nasabit ang kanilang mga kapa sa sanga ng isang palumpong, ngunit wala sa kanila ang pumutol nito para mas mapadali ang daan ng mga nasa likuran; yumuko silang lahat para hindi masabit ang kanilang mga kapa. Parang yumuyuko sila sa palumpong! Kung sana'y ang Hindi Nasusunog na Palumpong iyon, ayos lang sana! Ngunit ang bawat isa ay nag-isip: 'Hayaan mong may ibang gumawa; gusto ko lang makaraan.' Ngunit bakit hindi mo dapat gawin iyon, kung ikaw ang unang nakakita sa sangang iyon? Pagkatapos ng lahat, ganyan ang asal ng mga taong makamundo—yaong hindi naniniwala sa Diyos. Anong silbi sa akin ng ganoong buhay? Libong beses pang mas mabuting mamatay. Ang punto ay isipin ang ibang tao, ang kanilang sakit.

Nawalan na ng kontrol ang mundo sa sarili nito. Naalis na sa mga tao ang pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili. Minsan ko na ikinuwento sa iyo ang kalagayan ko nang tamaan ako ng hernia habang nasa kaliva ko sa Banal na Bundok. Kapag may kumatok na may martilyo malapit sa tarangkahan, lalabas ako sa niyebe [at sa lamig] para buksan ito. Kung ang isang tao ay may seryosong problema, hindi ko man lang naramdaman ang sarili kong sakit, kahit na sandaling iyon lang ay literal akong nakapako sa kama. Ialok ko sa bisita ang pagkain o inumin: gamit ang isang kamay ay seserbisyuhan ko siya, habang ang isa kong kamay ay hinahawakan ko ang aking luslos. Habang nakikipag-usap kami, sa kabila ng matinding kirot, hindi ako sumandal kahit saan, para hindi niya malaman na nasasaktan ako. At kapag umalis na ang bisita, muling yumuyuko ako sa sakit. Hindi naman dahil nawala ang sakit o dahil gumagaling ako nang himala—hindi. Nakita kong ang kabila ay nag-aagaw-buhay sa sakit, at nakalimutan ko ang sarili kong sakit. Nangyayari ang isang himala kapag nakikibahagi ka sa sakit ng iba. Ang pinakamahalaga ay maramdaman mo ang kapwa bilang isang kapatid at makiramay sa kanya. Ang sakit na ito ay naaantig sa Diyos, at nangyayari ang isang himala. Sapagkat walang ibang bagay na nakakapukaw nang ganoon kalalim sa Diyos kundi ang marangal na kabutihang-loob—ibig sabihin, ang pag-aalay sa sarili. Ngunit sa ating panahon, bihira na ang pagkamapagkawanggawa, sapagkat namayani na ang pagkamakasariili at pansariling interes. Bihira nang makakita ng taong magsasabi: 'Ibibigay ko muna ang pagkakataon sa iba, at hihintayin ko ang akin.' Kaunti lamang ang mga pinagpalang kaluluwang ito na iniisip ang iba! Kahit sa hanay ng mga taong espirituwal, naroroon ang kasuklam-suklam na espiritu ng kawalang-interes.

Ang isang mabuting gawa ay tunay na mabuti lamang kung ang gumagawa nito ay nagsasakripisyo ng sarili niyang bagay: tulog, pahinga, at iba pa. Kaya sinabi ni Kristo: '*...mula sa sarili mong kakulangan...*'¹⁵⁷

¹⁵⁷ Lucas 21:4.

Kapag gumagawa ako ng mabuting gawa pagkatapos magpahinga, kaunti lamang ang halaga nito sa akin. Gayunpaman, kung pagod ako at, halimbawa, lumabas upang ipakita ang daan sa isang taong nagtatanong, malaki ang halaga nito. Kapag, matapos magkaroon ng mahimbing na tulog, ginugugol ko ang isang gabing walang tulog kung saan kailangan ang aking tulong, maliit lamang ang halaga nito. Kung, higit pa rito, nasisiyahan ako sa pag-uusap, maaaring gawin ko ito upang magkaroon ng kasiyahan sa pakikipag-sama at mag-alihw nang kaunti. Samantalang kapag pagod ako at nagsasakripisyo upang tumulong sa iba, nararanasan ko ang langitnang kagalakan. Pagkatapos ay napupuno ako ng biyaya ng Diyos.

Ngunit kung ang isang tao ay nahihirapan hindi lamang sa pagtulong sa iba, kundi pati na rin sa paggawa ng para sa sarili, siya ay napapagod kahit sa pahinga. Ang taong iyon na tumutulong sa kanyang kapwa ay nakakakuha ng ginhawa mula sa kanyang pagod. Kung ang isang tao ay may diwa ng pagsakripisyo sa sarili, kapag nakita nila ang isang tao—halimbawa, isang taong pisikal na napapagod, nagsusumikap at pagod—sasabihin nila rito: 'Umupo ka, magpahinga ka muna'—at sila na ang gagawa ng kanyang gawain. Ang napapagod ay magpapahinga nang pisikal, samantalang ang tumulong sa kanila ay makakaranas ng espirituwal na pagsigla. Anumang gawin ng isang tao, dapat gawin niya ito mula sa puso; kung hindi, hindi nagbabago ang gumagawa sa espirituwal na paraan. Ang bagay na ginagawa mula sa puso ay hindi nakapagod. Ang puso ay parang isang awtomatikong nagcha-charge na aparato: habang mas ginagamit ito, mas nagcha-charge ito. Halimbawa, kunin ang chainsaw: kapag tumama ito sa bulok na tuod, uungol itong 'fr-r-r'... at humihinto. Ngunit kapag tumama ito sa matibay na kahoy, patuloy itong umi, nagcha-charge sa sarili at nagpapatuloy sa paglagari. At hindi lamang sa pagbibigay, kundi pati na rin kapag tayo ay kukuha ng isang bagay, hindi natin dapat isipin ang ating sarili, kundi palaging magsikap para sa kung ano ang magdudulot ng kapayapaan sa kaluluwa ng iba. Hindi dapat may kasakiman sa ating kalooban. Hindi natin dapat hayaan ang kaisipang may karapatan tayong kumuha ng gaano man karami ang gusto natin, habang wala nang iiwan para sa iba.

— Muli, Geronda, bumabalik lahat sa diwa ng pagsakripisyo sa sarili.

— Ngunit iyan nga, sa katunayan, ang mismong saligan ng buong buhay na espirituwal! At alam mo ba kung anong kagalakang nararamdaman ng isang tao kapag iniaalay nila ang kanilang sarili bilang isang sakripisyo? Hindi nila mailahad ang kagalakang kanilang nararanasan. Ang pinakamataas na kagalakan ay nagmumula sa sakripisyo. Sa pamamagitan lamang ng sakripisyo na ang isang tao ay nananatili sa pakikipag-isa kay Kristo, sapagkat si Kristo ang Sakripisyo. Dito rin nagsisimulang maranasan ng isang tao ang Langit o impyerno. Ang taong gumagawa ng mabuti ay nagagalak, dahil ginagantimpalaan siya nito ng banal na aliw. Ngunit ang mga gumagawa ng masama ay nakararanas ng paghihirap.

Ang sarili kong kapayapaan ay nagmumula sa pagbibigay ng kapayapaan sa iba

— Ngunit paano, Geronda, makapagsakripisyo ang isang tao kung hindi pa niya natikman ang kagalakan ng pagsasakripisyo?

— Sa pamamagitan ng paglalagay ng sarili sa sapatos ng iba. Nang ako'y nasa hukbo, madalas na binabaha ang aming hukay. Kailangan palitan ang mga baterya ng radyo, at hindi iyon madaling gawain dahil abala ang linya. Basang-basa ako hanggang baywang, at ang amerikana ko ay halos pwede nang piga. Gayunpaman, para hindi na rin magdusa ang iba, mas pinili kong ako mismo ang gumawa ng gawaing ito at, habang ginagawa ko ito, natagpuan ko ang kagalakan dito. Sinasabi sa akin ng kumander: 'Kapag ikaw ang gumagawa ng gawaing ito, payapa ako, pero naawa ako sa'yo. Sabihin mong ibang tao na ang gumawa.' — "Hindi, Komander," ang sagot ko, "nakalulugod ito sa akin." May isa pang operator ng radyo sa kalahating batalyon namin, ngunit kapag

kami'y lumalabas para sa operasyon, upang hindi siya mapanganib, hindi ko siya pinayagang magdala ng baterya o ng radyo, kahit na napakahirap ito para sa akin. Tatanungin niya ako tungkol dito [at maiinis]: 'Bakit hindi mo ako pinapayagang magdala ng mga iyon?' — 'Ikaw,' sagot ko, 'may asawa at mga anak ka. Kung mamatay ka, ako ang haharap sa Diyos dahil dito.' At sa gayon, pinangalagaan tayo ng Diyos pareho: hindi Niya pinayagang mamatay ang alinman sa amin.

Para sa isang sensitibong tao, mas mabuting mamatay nang isang beses habang pinoprotektahan ang iba dahil sa pag-ibig kaysa magpakita ng kapabayaan o katamaran at magdusa sa walang tigil na pagsisisi habang-buhay. Noong isang beses, sa panahon ng digmaang sibil, pinutol kami ng isang maniobra ng mga rebelde mula sa natitirang puwersa namin sa likod ng isang nayon. Malapit nang magbunyi ang mga sundalo para magpasya kung sino ang papasok sa nayon para kumuha ng mga suplay. 'Ako na,' sabi ko. Kung isang walang karanasan at pabaya ang pumunta, maaaring siya ay napatay, at paghihirapan ako ng konsensya ko pagkatapos. 'Mas mabuti,' naisip ko, 'na ako ang patayin nila kaysa sa iba, at pagkatapos ay babagsakin ako ng konsensya habang-buhay. Paano ko iyon matiis?' 'Maaari mo namang iniligtas siya,' sasabihin sa akin ng konsensya ko, 'bakit hindi mo siya iniligtas?' Bukod pa rito, nag-aayuno ako at walang laman ang tiyan ko... Gayunpaman, huwag na. Kaya sinabi sa akin ng kumander: 'Mas gusto kong sumama ka rin; pagkatapos ng lahat, lalabas ka namang tuyo mula sa tubig, at kakain ka lang para mapanatili ang iyong lakas.' Kinuha ko ang aking riple at umalis. Akala ng mga rebelde isa ako sa kanila kaya pinayagan akong makadaan. Nakarating ako sa nayon at pumasok sa isang dalawang-palapag na bahay. May isang matandang babae doon; binigyan niya ako ng pagkain, at bumalik ako sa aking mga tauhan.

Naranasan ko ang pinakamalaking tuwa noong taglamig [sa mga bundok], sa gitna ng niyebe. Naalala kong nagising ako isang gabi. Natutulog ang lahat, at nakalubog sa niyebe ang aming mga tolda. Umakyat ako palabas ng tolda nang gumagapang, kinuha ko ang radyo at sinimulang yugyugin ang niyebe rito. Tiningnan ko: gumagana ito. Tumakbo ako sa kumander at sinabi ko sa kanya ang nangyayari. Nang gabing iyon, hinukay ko gamit ang pala ang dalawampu't anim na taong nagkaroon ng frostbite mula sa niyebe.

Wala akong nagawa para kay Kristo. Kung nagawa ko man lang para kay Kristo ang sampung porsyento ng nagawa ko noong digmaan, gumagawa na sana ako ng mga himala ngayon! Kaya mamaya, sa buhay monghe, lagi kong sinasabi: 'Sa hukbo, tiniis ko ang ganoong paghihirap para sa Inang Bayan, pero ano naman ang ginagawa ko para kay Kristo?' Sa madaling salita, kung ikukumpara sa paghihirap na tiniis ko sa hukbo, sa buhay monghe ay pakiramdam ko'y isang prinsipeng; dito, wala talagang pakialam kung may piraso akong tuyong tinapay o wala. Dahil noon, noong mga operasyon, alam mo ba kung anong uri ng pag-aayuno ang ginagawa namin? Nanghihip ng niyebe kami! Ang iba naman ay naghahanap sa paligid at nakakahanap ng makakain, pero ako ay nakatali sa radyo—hindi ko ito maiwan. Minsan ay hindi kami nakakain ng labing-tatlong araw: binigyan lang kami ng tig-isang tinapay ng sundalo at kalahating herreng. Um inom ako ng tubig mula sa bakas ng kuko ng hayop, at hindi nga malinis na tubig-ulan, kundi tubig na halo sa putik. At minsan nakatikim pa ako ng 'lemonade'! Noon, umabot na sa sukdukan ang aking uhaw nang makita ko ang bakas ng kuko ng hayop na puno ng tubig — dilaw na tubig! Umiinom ako nang umiinom nito!... At iyan ang dahilan k , sa buhay monghe, ang tubig—kahit pa puno ito ng iba't ibang uri ng peste—ay tila isang malaking biyaya sa akin. Hindi bababa sa, mukha itong tubig.

At isang gabi, naputol ang linya ng komunikasyong kable. Disyembre 1948 iyon. Napapaligiran kami ng mga buntong niyebe. Alas kwatro ng hapon, inutusan kaming magmartsa papunta sa nayon (dalawang oras na lakad), ayusin ang linya, at bumalik. Pagkalipas ng dalawang oras, nagdilim na. Pagod na pagod ang mga sundalo

at hindi na nila kinaya pang magpatuloy. At paano nga ba namin hahanapin ang kable sa gitna ng napakaraming tambak ng niyebe!

'Ano, Geronda, hindi mo ba alam ang daan o kung paano inilatag ang kable?'

— Aba, alam ko ang pangkalahatang ruta, pero mahuhuli rin kami ng gabi sa daan. Para hindi na mahaba ang kuwento, binigyan nila ako ng ilang sundalo, at umalis na kami. Una, habang nasa base pa namin, nilinis namin ang daan sa niyebe gamit ang mga pala para maaliw ang kumander, at nagpatuloy kami nang kaunti. Pagkatapos sinabi ko sa kanila, 'Tara na, tara na, kailangan pa nating bumalik!' Ako ang nauna dahil palagi silang nagrereklamo. 'Ellada,' sabi nila sa akin, 'hindi naman tayo pwedeng mamatay, pero heto tayo, mamamatay na tayo!' Paulit-ulit lang sila tungkol diyan! Kaya nagpatuloy kami: Lulubog ako sa niyebe, hihilahin nila ako palabas, lulubog uli ako, hihilahin nila ako muli... May sabre ako, at paminsan-minsan sinusuri ko ang niyebe sa unahan gamit iyon para makahanap ng matatapakan. Kailangan kong patuloy na mag-ingat. Ako ang nanguna at sinabi ko sa kanila: 'Tara na, tara na, hindi dito nag-iingat ang mga hayop at hindi nila masisira ang kable. "Makakarating tayo sa bangin o kung ano man na nakabitin ang kable sa itaas ng lupa, at doon na lang natin ito susuriin." Sa wakas ay nakarating kami sa isang nayon, na sa harap ay may mga taniman na nakatago sa ilalim ng mga buntong niyebe, at nahulog ako mula sa isa sa mga taniman papunta sa niyebe. Natakot ang iba para magpatuloy o para kunin ako. Sa wakas, bumaba kami, umaakyat nang paikot mula sa isang hagdan patungo sa susunod—huwag ninyong itanong kung paano—at nakapasok kami sa nayon nang hatinggabi na. Sa ilang bangin, sa isa o dalawang lugar, nakita ko ang gilid ng bangin; ikinabit namin ang kable at nakipag-ugnayan kami sa kumander. "Umalis na kayo," utos ng kumander sa amin. Pero paano nga ba kami dapat bumalik? Hindi lang dahil dumating na ang gabi, kailangan pa naming akyatin pabalik ang mga terasa! Bumaba kami nang padalus-dalos! Paano nga ba namin matutunton ang daan pabalik? "Pero paano kami makakabalik?" tanong ko sa komander. "Nakababa kami nang paano man, pero paano kami aakyat pabalik ngayon? Sa halip, bumalik na lang tayo bukas ng umaga: aalis tayo sa kabilang dulo ng nayon at lilibot tayo sa kabilang daan." — "Walang 'tayo-tayo' rito," sabi ng kumander, "ngayon na!" Sa kabutihang-palad, narinig ng katulong ng kumander ang usapan namin at nakiusap siya na hayaan kaming manatili sa nayon magdamag. Kaya iyon ang ginawa namin. Sa isang bahay, binigyan kami ng ilang makakapal na kumot na lana. Nagsimulang akong manginig: dahil ako ang nasa unahan na naglilinis ng daan, basang-basa ako. Naawa sa akin ang aking mga kasama, dahil ako raw, sa madaling salita, ang mas nahirapan kaysa sa iba, at inilagay nila ako sa gitna. Naghapanan kami noon ng isang hiwa ng tinapay ng sundalo. Hindi ko naaalala na naranasan ko pa sa buhay ang mas labis na tuwa kaysa noon.

Naramdaman kong kailangan kitang bigyan ng mga halimbawang ito upang maunawaan mo kung ano ang sakripisyo. Sinabi ko sa iyo ang lahat ng ito hindi para palakpakan mo ako, kundi para maunawaan mo kung saan nanggagaling ang tunay na kagalakan.

At kalaunan, sa departamento ng komunikasyon, niloloko ako ng mga katrabaho ko. "Darating ang tatay ko para bumisita; kailangan kong pumunta at makita siya. Pwede mo ba akong sagutin sa trabaho, pakiusap?" sasabihin ng isa. "Dumalaw ang kapatid kong babae sa akin," magtatanim ng kasinungalingan ang isa pa (hindi naman talaga siya ang kapatid niya). Kapag may iba pang kailangang lumabas para sa anumang dahilan, ako ang nagsasakripisyo: palagi akong naka-duty, pumapalit sa isa o sa iba pa. Pagkatapos ng turno ko, pinapalis ko ang sahig at nag-aayos. Walang sinuman ang pinapayagang pumasok sa lugar ng signals platoon – hindi kahit opisyal mula sa ibang departamento – at bukod pa rito, digmaan noon. Kaya hindi kami makakakuha ng tagalinis. Kukuha ako ng walis at wawalisin ang lahat ng silid. Doon ako natutong magwalis. "Ito," sasabihin ko, "ay isang

silid-serbisyo, isang lugar na, sa isang diwa, ay banal; hindi dapat iiwanang magulo." Hindi naman ako obligado na magwalis, at sa totoo lang, hindi ko rin alam kung paano: sa bahay, hindi ko pa nga nahawakang walis. At kahit gusto ko pa, sasampalin pa ako nang todo ng kapatid kong babae gamit nga ang walis na iyon! 'Ang tagalinis,' biro ng mga katrabaho ko, 'ang walang hanggang martir.' Hindi ko iyon pinansin. At ginawa ko iyon hindi para makarinig ng 'salamat,' kundi dahil naramdaman kong kailangan ito at nagdudulot ito ng saya sa akin.

— Geronda, hindi ka ba nagkaroon ng kahit anong 'improper' na iniisip? Halimbawa, naisip mo ba minsan: 'Si ganito-ganito ay nag-eeenjoy sa labas imbes na dalawin ang kapatid niyang babae'?

— Hindi, hindi ako nagkaroon ng ganoong mga iniisip. Mula nang may magsabi sa akin, 'Pwede ka bang pumalit sa akin sandali?' — ayos na iyon, tapos na ang usapin. At may isa pa na humingi sa akin ng pera, kunwari para sa mga anak niya, pero hindi lang niya ito ipinadala sa kanila, humingi pa siya ng pera sa asawa niya para sa sarili niyang gastusin. Naiintindihan mo? At hindi ko ginawa iyon para purihin ako ng 'magaling'; pakiramdam ko ay kailangan lang talaga. Hindi ako umalis sa kubo ng yunit; sinamantala ito ng iba at inilagay lahat ng trabaho sa akin. Kinailangan kong gawin ang trabaho ng buong platon. Isang burol ng mga call sign, ang mga relay na walang tigil sa kalansing... Naging lubha akong wasak noon. Sandali akong nagkaroon ng lagnat na tatlumpu't siyam punto limang grado, at hindi ko ito sinabi sa kahit kanino. Pero dahil sa sobrang pagod, bumagsak ako at nawalan ng malay. Inihagis nila ako sa stretcher, at narinig ko ang mga kasamahan kong nagsasabi: 'Sige, Venedikt,¹⁵⁸ , alis ka na para sa malaking pag-aayos; dadalhin ka namin sa stretcher na ito sa lugar kung saan inaayos ang mga lumang kotse.' At dinala nila ako sa ospital. Doon ay iniwan akong walang nag-aalaga—sino ba ang mag-aasikaso sa akin, samantalang abala ang lahat sa mga sugatan?—ngunit naramdaman ko ang kagalakan. Ang kagalakang nagmumula sa sakripisyo, sapagkat ang sarili kong kapayapaan ay nagmumula sa pagbibigay ng kapayapaan sa iba.

Kapag mas nakakalimutan natin ang ating sarili, mas naaala tayo ng Diyos

Ang mga may diwa ng pagsakripisyo at pananampalataya sa Diyos ay hindi iniisip ang kanilang sarili. Kung ang isang tao ay hindi pinagyayaman ang diwa ng pagsakripisyo sa kanyang sarili, iniisip lamang niya ang kanyang sarili at nais na ang iba ay magsakripisyo para sa kanya. Ngunit ang mga iniisip lamang ang kanilang sarili ay nagiging hiwalay sa kapwa at sa Diyos—isang dobleng pagkakahiwalay—at hindi tumatanggap ng Biyayang Divino. Ang ganitong tao ay walang silbi. At isipin ito: sa huli, walang sinuman ang susuporta—kahit sa makataong paraan—sa isang taong palaging iniisip lamang ang sarili, ang kanilang mga kahirapan at iba pa, sa oras ng pangangailangan. Hindi na kailangang sabihin na hindi sila makakatanggap ng banal na tulong, ngunit hindi rin sila makakatanggap ng tulong mula sa tao! Pagkatapos ay hahanapin ng taong ito ang tulong dito't doon; ibig sabihin, magpupumilit silang makahanap ng tulong mula sa iba, ngunit hindi nila ito matatagpuan. Sa kabaligtaran, ang taong hindi iniisip ang sarili kundi palaging iniisip ang iba—palagi ring iniisip ng Diyos ang ganitong tao. At iniisip din siya ng ibang tao. Habang mas nakakalimot ang isang tao sa sarili, mas naaalaala siya ng Diyos. Halimbawa, sa isang komunal na monasteryo: ang taong may pagkamapaghandog ay iniaalay ang sarili, ibinibigay ang sarili sa iba. Akala mo ba hindi ito napapansin ng iba? At paano nga ba hindi maisip ng iba ang kaluluwang ito na buong-buo ang pagbibigay sa iba, samantalang hindi

¹⁵⁸ Iyon ang pangalan ng isang pari at mangangaral na kilala sa mga pook na iyon, at tinawag siyang Benedict ng kanyang mga kapwa klero, na nagnanais asarin ang Nakatatanda.

iniisip ang sarili? At paano nga ba hindi maisip ng Diyos ang kaluluwang ito? Isang dakilang bagay ito. Dito, kitang-kita ang pagpapala ng Diyos; nakikita ang larawan ng banal na gawa.

Kapag hinarap sa isang mahirap na sitwasyon, sinusubok ang isang tao. Sa ganoong mga sandali, nalalantad ang tunay na pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili. Kapag sinasabi natin na ang isang tao ay mapag-alay, ibig sabihin ay sa panahon ng panganib ay hindi nila inuuna ang kanilang sarili kundi iniisip ang iba. Pagkatapos ng lahat, gaya ng kasabihan: 'Ang tunay na kaibigan ay nakikilala sa oras ng pangangailangan.' Kung, huwag sana, magsimulang bumagsak ang mga bomba ngayon, halimbawa, malilinao kung sino ang iniisip ang iba at sino ang iniisip lamang ang sarili. Ngunit ang mga nakasanayang mag-isip para sa kanilang sarili lamang ay, sa panahon ng kagipitan, mag-iisip pa rin para sa kanilang sarili, at hindi isasaalang-alang ng Diyos ang ganitong tao. Kung, sa kabilang banda, natutong mag-isip nang maaga ang isang tao hindi para sa sarili kundi para sa iba, mag-iisip din siya para sa iba kahit na sa panahon ng panganib. Malilinao na kung sino ang may tunay na pagkamapagkawanggawa at kung sino ang hinihimok ng pag-ibig sa sarili.

Kung ang isang Kristiyano ay hindi nagsisimulang magsakripisyo ngayon—maging ito man ay ilang sariling pagnanasa o pagkamakasari—paano niya mararating ang punto na, sa panahon ng kagipitan, ay handa siyang isakripisyo ang kanyang buhay? At kung ngayon ay natatakot siya sa mabigat na gawain at nag-aalala na huwag magtrabaho nang mas mabigat kaysa sa iba, paano niya mararating ang kalagayan na agad-agad niyang iaalay ang kanyang buhay para sa iba? Kung abala sila ngayon sa mga walang-halagang bagay na tungkol sa kanilang sarili, paano nila maisip ang iba sa mismong sandaling nanganganib ang kanilang buhay? Mas magiging mahirap iyon. Kapag dumating ang pagsubok at makita ng ganoong tao ang kanyang kapwa na nahimatay sa daan dahil sa lagnat, iiwanan niya itong nakahiga doon, aalis at sasabihin: 'Mas mabuti pang humiga na lang ako, baka mahimatay din ako.'

Ngunit sa digmaan, pakikibaka ito para sa buhay—buhay mo at ng iba. Nasa pagmamadali na tumulong sa kapwa ang tapang, ngunit kung walang pagsasakripisyo, bawat isa ay nagsusumikap na iligtas ang sarili. Ngunit narito ang napagmasdan: sa digmaan, palaging natatagpuan ng bala o mina ang taong nagtatangkang makatakas. Tila nais ng taong iyon na iwasan ang panganib, ngunit mas mabilis niyang dinadala ang kanyang sariling kapahamakan. Kaya hindi dapat subukang makatakas sa panganib, at lalong-lalo na hindi sa kapahamakan ng iba. Naalala ko ang isang insidente na naganap noong Digmaang Albanian.¹⁵⁹ May isang sundalo na may dalang batong slab na ginagamit niya para protektahan ang ulo mula sa mga bala at shrapnel. Nang kailangan niyang lumayo sandali, inilagay niya ang slab sa ilalim ng trench at sinandal sa pader. Nang makita ito ng kapitbahay niya, agad niyang kinuha ang slab at inalis. "Ngayon," naisip niya, "lumitaw na ang isang magandang pagkakataon para kunin ito para sa sarili ko." Gayunpaman, sa mismong sandaling iyon, sumabog ang isang mina sa ibabaw niya, na hindi man lang nag-iwan ng basang mantsa. Nang makita niyang sumasabog ang mga kanyon sa paligid niya, kinuha ng kawawang lalaki ang slab, ngunit hindi niya inisip na maaaring bumalik ang may-ari nito. Iniisip niya lamang ang sarili at naghanap ng dahilan para sa kanyang ginawa: 'Dahil umalis na siya, pwede ko nang kunin ang kalan na ito para sa sarili ko.' Oo, umalis nga siya, pero pag-aari pa rin ng may-ari ang kalan. At may isa pang lalaki na umiwas sa kanyang tungkulin habang nagaganap ang digmaan. Wala siyang inisip na iba. Ang iba ay ibinigay ang kanilang buhay para sa kanilang bansa — ngunit siya ay nakaupo lang sa bahay. Hanggang sa huling sandali, nang maging kritikal na ang sitwasyon, sinikap niyang iwasan ang

¹⁵⁹ Ang Digmaang Albanian (o Albanian Front) – ang digmaan noong 1940–41 sa pagitan ng Gresya at ng Pasistang Italya. – *Tala ng tagasalin*.

panganib. Nang dumating ang mga Briton, nagawa niyang makapasok sa kanilang hanay, ipinakilala ang sarili kay Zervas¹⁶⁰, at dahil may hawak din siyang pagkamamamayan ng Amerika, sinamantala niya ang pagkakataon na tumakas papuntang Amerika. Pagkarating pa lang niya roon, namatay na siya! Ang kanyang asawa, kawawa naman, ay nagsasabi: 'Gusto niyang makatakas sa Diyos!' Kaya namatay siya, samantalang ang iba na nakipagdigma ay nakaligtas.

Ang mga namamatay nang bayani ay hindi namamatay

Naalala ko na sa hukbo ay iisa ang aming layunin. Ginawa ko ang aking makakaya, ngunit nagpakita rin ng paghahain ng sarili ang iba — kahit naniniwala man sila sa buhay pagkatapos ng kamatayan o hindi. 'Bakit kailangang mamatay ang taong ito? Siya ang pinuno ng pamilya,' sasabihin nila, at pagkatapos ay sila mismo ang aalis para sa isang mapanganib na misyon. Ang sakripisyong ginawa ng mga taong ito ay mas mahalaga kaysa sa ginawa ng isang mananampalataya. Ang mananampalataya ay nagtitiwala sa banal na katotohanan at gantimpala, samantalang ang mga hindi mananampalataya ay hindi alam na ang sakripisyong kanilang pinasyang gawin ay hindi nasayang, na sila ay gagantimpalaan para rito sa buhay na susunod.

¹⁶¹Noong panahon ng okupasyon, sa ilalim ni Davakis, inaresto ng mga Italyano ang mga batang opisyal, isinakay sila sa isang barko, at pagkatapos ay sinunog ito. Pagkatapos noon, sinimulan nilang hulihin ang mga sibilyan; ang mga unang nahuli ay pinahirapan upang pilitin silang pangalanan ang iba pang mga residente na may armas sa kanilang mga tahanan. Kung sana'y nakita mo ang paghahain na ipinakita ng mga karaniwang tao noon! Sa Konitsa, malapit sa bahay namin, kung saan ngayon ay nakatayo ang Simbahan ni San Cosmas ng Aetolia, dati ay may moske. Ang mga naaresto ay ikinulong sa moske at binugbog buong magdamag gamit ang latigo na may tinik o mga hubad na kable: inuunat nila ang kable, tinatalian ng piraso ng tingga ang mga dulo, at binubugbog ang mga tao gamit ang mga kable na ito.

Hinahati ng alambre ang balat. At para hindi marinig ang mga sigaw, kumakanta o tumutugtog ng musika ang mga Italyano. Dito nagmula ang kasabihang 'pahingahan na may musika'. Bukod pa rito, isinabit nang nakabaliktad ang mga kawawang biktima sa kanilang mga paa, at dumadaloy ang dugo mula sa kanilang mga bibig. Ngunit nanatili silang tahimik, dahil inisip nila: 'Kung magkumpisal kami (at alam nila kung sino ang may mga riple), papaluin din nila ang iba nang ganoon para mapilitan ding magkumpisal.' Kaya naman, ang mga unang nahuli ay nagpasya: 'Mas mabuti pang mamatay kami para patunayan na walang riple ang iba.' Ang iba naman, matapos ang isa o limang ok¹⁶² s ng pagpapahirap, ay sinabi sa kaaway kung saan nakatago ang mga sandata. May taggutom, at ang mga tao ay nagiging mga taksil. Ang ilang Italyano mula sa batalyon, na kinukuha mula sa mga anak sa labas ng kasal, ay tunay na mga barbaro na may lahat ng kompleks ng isang barbaro. Ipinamulaklak nila ang kanilang galit sa iba. Dinudukot nila ang maliliit na bata, hinuhubaran nang hubo't hubad,

¹⁶⁰ Napoleon Zervas (1891–1957) – pinuno ng kilusang anti-pasistang 'Pambansang Demokratikong Unyon ng Griyego', na lumaban laban sa mga Nazi sa Epirus at sa ilang iba pang rehiyon ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶¹ Konstantinos Davakis (1897–1942) – isang kolonel sa hukbong Griyego, isang mahusay na pinunong militar, at kumander ng independiyenteng Brigada ng Pindus noong Nobyembre 1940. Ang tagumpay na nakamit ni K. Davakis sa Kabundukan ng Pindus laban sa Italyanong Dibisyon ng Infanteriyang Pandagat na 'Giulia' ang nagmarka ng kauna-unahang seryosong pagkatalo ng bloke ng mga Fascista sa Ikalawang Digmaang Pandaigdig. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶² Oka – isang yunit ng timbang na katumbas ng 1,280 gramo. – *Tala ng tagasalin*.

ang mga kawawa, inilalagay sa nag-aalingawngaw na bakal na sipit at dinudumihan ng kanilang mga paa upang masunog ang kanilang mga katawan. Tinortyur nila ang mga bata upang pilitin ang kanilang mga magulang na aminin kung sino ang may mga riple. 'Wala akong alam, wala akong alam!' ang sigaw ng mga matatanda, samantalang p in sinusunog ng mga tortyurista ang kanilang mga anak. Nais kong sabihin na marami ang pinili ang mamatay—kahit na sila ay karaniwang tao—upang hindi matortyur o mapatay ang iba. Sa paggawa nito, nakapagligtas sila ng maraming buhay. At kaya, dahil sa iilang bayani, nakaligtas tayo bilang isang bayan.

Ang mga namamatay nang bayani ay hindi namamatay. At kung walang kabayanihan, huwag asahang may mabuting mangyayari. Alamin din na ang taong may pananampalataya ay magiging matapang! Makriyannis,¹⁶³ – nakakabagabag na siya ay nakaligtas! At sa anong mga panahon pa!

— Minsan niyang sinabi, Geronda: 'Naging malabo ang aking mga mata.'

— Oo, malabo ang kanyang mga mata. Dahil sa paghihirap at pagkabahala na kanyang tiniis, tila naninigarilyo ang kanyang mga mata. Nabubuhay sa mahihirap na panahon, patuloy niyang isinakripisyo ang sarili dahil sa sakit at pag-ibig. Hindi niya iniisip ang sarili; hindi niya kailanman isinaalang-alang ang sarili. Lumalaban para sa kanyang Inang-bayan, hindi siya natakot sa kamatayan. Nakaranas si Makriyannis ng mga espirital na estado. Kung siya ay naging monghe, sa tingin ko ay halos hindi siya naiiba kay Antonio na Dakila. Sa kabila ng kanyang mga sugat at pinsala, nagsasagawa siya ng tatlong libong pagyuko [bawat araw]. Nang siya ay yumuko, nabubuksan ang kanyang mga sugat, natatapon ang kanyang mga bituka, at siya mismo ang nagbabalik nito sa kanyang lugar. Ang tatlo sa aking pagyuko ay katumbas ng isa sa kaniya. Basa ng luha ang sahig sa harap niya. At paano kung tayo ang nasa kalagayan niya? Tumakbo na sana tayo sa ospital para magpagamot! Huhusgahan tayo ng mga taong makamundo!

Ang sinumang hindi isinaalang-alang ang sarili ay tumatanggap ng Banal na lakas

— At noong digmaan, Geronda, napunta ka ba kailanman sa panganib?

— Oh! Minsan lang ba o makalawa? Ngayon ko lang, habang iniisip ko kung paano ako tinulungan ng Diyos, ako'y labis na naantig. Pero noon, hindi ko iyon inisip. Lalo na ang kamatayan — hindi ko talaga iyon inisip. Kapag nagpasya kang mamatay, wala kang kinatatakutan. Ang determinasyong mamatay ay kasing lakas ng isang libong tagapagbantay. Ang kamatayan ay kaligtasan. Sa digmaan, ang sagisag ng isang pangkat ng mga banal na boluntaryo ay isang bungo. Ibig sabihin nito: nagpasya na silang mamatay. Ang sinumang makakalimot sa sarili para sa kapakanan ng iba o para sa kabutihang panlahat ay tumatanggap ng banal na lakas. At tingnan mo, kung ang isang tao ay ginagabayan ng pag-aalay sa sarili, pinoprotektahan siya ng Diyos. Naalala ko noong minsan nang nagtago kami sa likod ng isang bangin. Humukay ako ng isang maliit na hukay at doon ako pansamantalang nagtago. May isang lalaki na gumapang papunta: 'Papasukin mo rin ako,' sumunod ang isa pa: 'Ako rin.' Pinayagan ko silang umakyat sa hukay dahil iyon ang hiling nila, habang ako'y nanatili sa labas. Noong gabing iyon, nang magsimula ang mabigat na putok ng artilerya, may tumama sa ulo ko na piraso ng shrapnel. Hindi ako nakasuot ng helmet, hood lang. 'Mga kaibigan,' sigaw ko, 'tinamaan ako ng shrapnel!' Hinipo ko ang

¹⁶³ Ioannis Makriyannis (1797–1864) – Major-General, pambansang bayani ng Hellas. Isa sa mga pinaka-mapag-sakripisyong mandirigma laban sa mga Turko noong Rebolusyong Griyego (1821–1830). May-akda ng 'Memoirs' tungkol sa rebolusyon at pakikibaka para sa kalayaan. Ang buhay ni I. Makriyannis ay isang magandang halimbawa ng makristiyanong pag-ibig na mapaghandang magsakripisyo para sa Diyos, sa kapwa, at sa sariling bayan. – *Tala ng tagasalin*.

ulo ko – wala akong nararamdamang dugo; hinipo ko ulit – wala talaga! Bahagyang dumampi lang ang shrapnel sa ulo ko, na nag-ahit ng buhok mula sa noo hanggang tuktok: iniwan nito ang isang hubad na guhit na anim na sentimetro ang lapad sa ulo ko.

Hindi ninyo naranasan ang mahihirap na taon, ang pananakop; hindi ninyo nakita ang digmaan, ang mga kaaway o ang dalamhati. Sana'y hindi ninyo kailanman makita ang alinman dito, ngunit iyan mismo ang dahilan kung bakit hindi ninyo nauunawaan kung ano ang pakiramdam. Gayunpaman, ang ating panahon ay parang kumukulong, humuhuni na kaldero. Kailangan natin ng katatagan, tapang, at kabayanihan. Kung may mangyari man, tiyaking hindi kayo mahuhuling lubos na hindi handa. Maghanda na kayo ngayon, upang kayo'y makabangon sa pagsubok. At gaya ng sinabi ni Kristo: '*...maging handa,*'¹⁶⁴ hindi ba? Ngayon, sa pamumuhay sa ganitong mahihirap na panahon, hindi lamang tayo dapat handa, kundi tatlong beses na handa, sa pinakamababa! Marahil ay haharapin natin hindi lamang ang biglaang kamatayan, kundi pati na rin ang iba pang panganib. Kaya, itabi natin ang anumang pagnanais na maging komportable! Nawa'y gumawa ang pag-ibig sa ating kalooban at naroroon ang diwa ng pagsakripisyo.

Sa ngayon, nakikita kong may inihahanda, na malapit nang mangyari pero paulit-ulit na naipagpapaliban. May mga patuloy na maliliit na pagkaantala. Sino ang nagpapaliban sa mga takdang petsa? Diyos ba ang nagpapaliban sa mga ito? 'Isang buwan pa lang,' 'dalawa pa lang'!... Ganito talaga.¹⁶⁵ Ngunit dahil hindi natin alam kung ano ang naghihintay sa hinaharap, palaguin ninyo sa inyong sarili, hangga't maaari, ang pagmamahal na . Ito ang pinakamahalaga: dapat may tunay na pagmamahal na magkapatid sa pagitan ninyo, hindi peke. Kung may tunay na malasakit, habag, at pagmamahal, ang isang tao ay laging kikilos nang tama. Ang kabaitan at pag-ibig ay pinagmumulan ng lakas. Ingatan ang mga lihim hangga't maaari, at huwag masyadong maging bukas: pagkatapos ng lahat, kung ang lihim ay alam 'lamang ng iyo, at ako, at siya, at ng kampanaryong si Simeon', anong kabutihang maidudulot nito? Kahit sa simpleng kamangmangan, maaari kang makasakit, at sa huli ay mabubunggo ang iyong ulo sa pader na ladrilyo. Dapat mong makita kung paano pinananatili ang mga lihim sa hukbo! Kung malalaman mong maaari kang mahuli bilang bihag, ang unang gagawin mo ay wasakin ang iyong mga kodigo: gupitin ang talaan sa maliliit na piraso at lunukin ang mga ito. Noong isang beses, nang mapunta ako sa isang mapanganib na sitwasyon, ganoon nga ang ginawa ko, dahil kung ang mga call sign ay napunta sa mga kamay ng mga rebelde, malalaman nila na ang [ating] mga tropa ay nasa ganito at ganoong lugar, na wala silang suplay, at iba pa. At pagkatapos ay magpapadala sila ng mensahe sa radyo sa aming himpilan, hihiling na lumipad ang aming hukbong panghimpapawid at maghulog ng suplay para sa kanila, habang nagbobomba sa amin. Naiintindihan mo ba? [Sa pag-alam sa mga call sign], kokontakin nila ang headquarters sa ngalan ng hukbong gobyerno. Kung ikaw ay isang radio operator at mahuhuli bilang bihag, huhugutin nila ang iyong mga kuko gamit ang pliyer para pilitin kang ibunyag ang mga call sign. At mas pipiliin mong hubarin ang iyong mga kuko kaysa maging isang traidor. Isang [operator ng radyo], upang pilitin siyang ibunyag ang nilalaman ng isang mensahe sa radyo, ay sinunog sa apoy ang kanyang mga kilikili, ngunit hindi siya umamin; para bang nanhlang siya. Hindi niya ibinunyag ang mga lihim sa kaaway at sa gayon ay naging isang martir. Samantala, ang mga kababaihan ay nagdadala ng mga dokumento para sa hukbo sa mga sadol ng mga mulo at handang mamatay.

¹⁶⁴ Mat. 24:44; Luc. 12:40.

¹⁶⁵ Ibinigay noong Nobyembre 1984.

Ang kamatayan sa digmaan ay lubos na nakakapagpalubag-loob sa Diyos, sapagkat ang isang taong mamatay nang kamatayan ng isang matapang ay nag-aalay ng kanyang sarili upang protektahan ang iba. Ang mga taong, dahil sa dalisay na pag-ibig, ay iniaalay ang kanilang buhay upang protektahan ang kanilang kapwa, ang kanilang mga kapitbahay, ay sumusunod sa halimbawa ni Kristo. Ang mga taong ito ang pinakadakilang bayani; kahit ang kamatayan mismo ay natatakot at nanginginig sa harap nila, sapagkat dahil sa pag-ibig ay hinahamak nila ang kamatayan at sa gayon ay nakakamtan nila ang walang-kamatayan, natatagpuan sa ilalim ng lapida ang susi sa kawalang-hanggan at pumasok nang walang pagsisikap sa walang-hanggang kaligayahan.

Ang buong buhay ng isang monghe ay isang sakripisyo

Ang buong buhay ng isang monghe ay natural na tumutulong sa kanya na linangin ang pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili. Nagsimula siya sa kanyang paglalakbay upang mamatay para kay Kristo. Nangangahulugan ito na sinimulan niya ang kanyang paglalakbay alang-alang sa pagsasakripisyo. Ang isang monghe ay walang [sekular] na obligasyon, kaya dapat niyang linangin sa kanyang sarili ang diwa ng pagsakripisyo. Ang isang layko ay walang balak na mamatay para kay Kristo, at bukod pa rito, mayroon siyang sekular na obligasyon: inaalagaan niya ang kanyang pamilya at ang kanyang mga anak; samakatuwid, hindi ganoon kaistrikto ang mga inaasahan sa kanya, at mayroon siyang dahilan. Halimbawa, sa digmaan, nagsusumikap ang isang may-asawa at anak na iwasan ang panganib upang hindi mapabayaang ang kanyang mga anak sa lansangan. Hindi niya iniisip na kung iiwas siya sa panganib, maaaring mamatay naman ang iba—na may anak din. Bueno, isa iyon: dito, may malasakit naman sa pamilya. 'Maiiwan ang mga anak ko sa lansangan,' maaaring sabihing iyon ng isang tao. Maaaring, nang hindi naniniwala sa anumang ibang buhay, subukan niyang iligtas ang buhay na ito.

— Kaya, Geronda, dapat bang palaging isakripisyo ng isang monghe ang sarili?

— Ngunit nasabi na natin na ang buong buhay ng isang monghe ay isang sakripisyo. Kung hindi, bakit nga ba tayo nagiging monghe? Kung ang isang monghe ay kulang sa aspetong ito, hindi siya tunay na monghe. Anong espirituwal na pakikibaka ang ating pag-uusapan kung gayon? Kung walang sakripisyo, walang puwang para sa espirituwal na pakikibaka. At kung walang sakripisyo, kahit gaano pa kasipag ang isang monghe na mamuhay nang espirituwal, magiging walang kabuluhan ang lahat. Sa Banal na Bundok sinasabi nila na ang ganitong espirituwal na pamumuhay ay parang takot-ayop sa hardin: ang isang mongheng namumuhay nang ganito ay hindi man lang makapagpalayas ng mga demonyo, lalo na ng mga uwak—at kahit iyon ay isang tagumpay na. Kapag masigasig na tinatanggap ng isang tao ang tungkuling nasa kanyang harapan sa buhay na ito, nagniningas din sa kanyang kalooban ang banal na apoy. Kung wala ang banal na apoy na ito, wala siyang silbi. Ang apoy na ito ang nagbibigay sa kanya ng kagalakan, ng lakas ng loob, at ng pag-ibig. Ito ang sinabi ng Panginoon: *'Pumarito ako upang magdala ng apoy...'*¹⁶⁶ Kapag naroroon ang banal na apoy na ito, parehong namumunga ang pag-awit ng mga salmo at ang panalangin ng monghe—maging para sa kanyang sarili o para sa iba. Ang puso ng isang babae, lalo na, kapag napadalisa, ay may dakilang kapangyarihan at labis na umuunlad sa panalangin, na nagiging isang ' ' o 'radar'. Ngunit ang mga kulang sa pag-ibig at pagsakripisyo ay makakaranas ng ligaya o paghihirap sa mundo; hindi nila mararanasan ang espirituwal na kagalakan.

¹⁶⁶ Lucas 12:49.

Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi ko sa inyo: alagaan ninyo ang pagkamapagkawanggawa at ang pag-ibig sa kapwa. Nawa'y maabot ng bawat isa sa inyo ang isang espiritwal na kalagayan upang, kapag hinarap ninyo ang isang mahirap na sitwasyon, kayo mismo ang makaligtas rito. Kung hindi nasa espiritwal na kalagayan, natatakot ang isang tao, dahil mahal nila ang kanilang sarili. Maaari pa nilang itakwil si Kristo; maaari pa nilang ipagkanulo Siya. Dapat kayong maging handang mamatay. Tingnan ninyo, kahit ang mga taong makamundo—na hindi man lang naniniwala sa Paraiso—ay iniaalay ang kanilang sarili. Ngunit tayo'y naniniwala na walang bagay na walang kabuluhan, na may kahulugan ang ating sakripisyo. Ang mga makamundong tao, sa kanilang lubos na kamangmangan, ay iaalay ang kanilang sarili at ilalagay ang kanilang buhay sa panganib upang protektahan ang iba—at gayon pa man ay hindi mag-aalay ng kanilang sarili ang mga monghe bilang sakripisyo? Pinasimulan natin ang landas na ito upang mamatay alang-alang sa pag-ibig ni Kristo. Wala tayong mga makamundong obligasyon, at kung kulang pa tayo sa diwa ng paghahain sa sarili, ano nga ba ang ginagawa natin dito? Kahit ang mga langgam ay tatawa sa atin! Nakita mo na ba kung paano ginagawang katawa-tawa ng mga langgam ang mga tao? Ginagawang katawa-tawa nila ang mga tamad!

— Geronda, posible bang handa akong tumulong sa iba, ngunit hindi puro ang aking mga motibo?

— Laging halata iyon. Kapag marumi ang motibo ng isang tao, hindi nakakapagpahinga ang espiritu; napagtatanto nito ito at nagsusumikap na linisin ang mga ito. Lubos akong humanga sa kaluluwa ng isang babae na dumalaw sa akin noong isang araw. Nang malaman niyang may maysakit at naghihirap, hindi siya makatulog: pinahirapan siya ng konsensya at umiyak. At gayon pa man, siya mismo ay namumuhay nang makalupa. Ibinahagi niya sa isang tao ang nangyayari sa kanya, at ang tugon na natanggap niya ay: 'Marahil ito ay tukso mula sa kaaway.' Ngunit maaari nga bang magmula talaga ito sa tukso? Ang demonyo ay maaari lamang linlangin ang isang tao kung ginagawa nila ang mga bagay na ito para ipakita, at kung gayon ay magiging huwad ang kanilang mga damdamin.

Alisin mo ang iyong 'sarili' sa iyong mga gawa. Kapag lumalabas ang isang tao sa kanyang 'sarili', lumalabas siya sa lupa at pumapasok sa ibang kapaligiran. Hangga't nananatili ang isang tao sa kanyang sarili, hindi siya maaaring maging isang makalangit na nilalang. Hindi maaaring magkaroon ng espiritwal na buhay nang walang sakripisyo. Tandaan, kahit kaunti, na umiiral ang kamatayan. At dahil mamamatay din naman tayo, huwag tayong maging masyadong maingat sa ating sarili. Hindi hanggang sa puntong pababayaang ating kalusugan, ngunit huwag din nating isuko ang ating sarili sa kaginhawahan. Hindi ko sinasabing magpakasapalaran ka sa mapanganib na pakikipagsapalaran, ngunit tiyak, kapatid ko, dapat ay mayroon kang kahit kaunting kabayanihan! Gaano kasigasig hinarap ng mga bayani ang kamatayan noong digmaan! Isang monghe na nakipaglaban kasama si Kondilis¹⁶⁷ (si Kondilis ay isang makabayan, isang bayani), ang nagsabi sa akin na noong Digmaan sa Asia Minor, nang ang mga Griyego ay nagbaba bilang pwersang pang-dagat malapit sa Constantinople, si Kondilis ay nasa isang barko at, sa sandaling makita niya ang Constantinople sa malayo, ay nagsimulang kumilos na parang baliw. "Tara na, mga kasama," sigaw niya, "kung mamamatay tayo, mamatay na tayo! Kahit ngayon o bukas! Kung mamamatay tayo, mamatay tayo bilang mga bayani! Uy, mga kasama! Mamatay tayo bilang mga bayani para sa ating Inang Bayan!" Hindi na niya matiis na hintayin pang makarating ang barko sa pampang. Sa kanyang kasabikan at matinding pagnanasa, hindi niya napansin na hindi pa

¹⁶⁷ Georgios Kondylis (1879–1936) – isang kilalang militar at estadista ng Gresya. Isang aktibong kalahok sa mga labanan sa Asia Minor noong dekada 1920. Sa mga sumunod na taon, hinawakan niya ang mga posisyon bilang Ministro ng Tanggulang Pambansa, Ministro ng Interyor, at Punong Ministro ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

nakarating ang barko sa pampang — tumalon siya at nahulog sa dagat. Ganito siya kasindalang-dalang sa pagnanasa! Hindi siya marunong lumangoy: lumapit ang iba at hinila siya palabas ng tubig.

— Geronda, sinabi mong dapat nating subukang palayain ang bawat kilos natin mula sa ating 'sarili'. Paano natin ito magagawa?

— Gusto mong ihain sa iyo ang lahat nang nakahanda. Ano ang ibig sabihin ng pag-iwan sa sarili? Kailan ko ba iiwan ang sarili ko? Paano natin matatanggal ang ating 'sarili' sa ating pag-ibig? Paano natin mapapalinis ang ating pag-ibig? Kapag lalo kong hindi pinapansin ang sarili ko, lalo kong tinatanggal ang aking 'sarili'. At sa pamamagitan ng pag-iwan sa ating kalooban, ating kahinaan, at ating kapanatagan ng isip, tinatanggal din natin ang ating 'sarili'. Sa pamamagitan ng pagsunod at katahimikan, marami ang naglalaho sa ating pakiramdam ng pagkatao. Kapag ang ating pag-ibig ay walang pag-iimbot, inaalís din natin ang ating 'sarili', ngunit dapat may sakripisyo rin sa ating pag-ibig. Nauunawaan mo ba ito? Halimbawa, nais ng isang madre na pumunta at makita ang Ina Superior at nakita niyang nais din ng isa pang madre na bumisita sa kanya. Kung agad na ipinagkaloob ng unang madre ang kanyang lugar sa kapatid, kahit alam niyang wala namang partikular na problema ang kapatid, ipinapakita niya ang pagsunod, pagsakripisyo at iba pa. At kapag buong puso niyang ibinigay ang kanyang lugar sa iba at hindi nakausap ang Ina Superior, si Kristo Mismo ang kausapin siya. Gayunpaman, dapat niyang maunawaan na kinakailangan ito; dapat niyang gawin ito dahil hinihikayat siya ng kanyang puso na gawin ito, at hindi dahil lamang 'iyan ang sinasabi ng mga Banal na Ama.' Sa ganitong paraan, tumatanggap siya ng dobleng bahagi ng biyaya ng Diyos. At sa pagkakataong ito, ang isang madre ay tumatanggap ng espirituwal na tulong sa makataong paraan, samantalang ang isa naman ay tumatanggap ng tulong sa banal na paraan, nang direkta mula kay Kristo.

Pansinin din ang mga karaniwang tao na nagpapakita ng pagpapakasakit na kulang pa sa mga monghe. Napapansin ko na sa mundo, sa kabila ng hindi paniniwala ng ilan at ng kanilang mga kahinaan at pagnanasa, ay mayroon silang malambot na puso ayon sa kalooban ng Diyos. Nakikita nila ang isang nangangailangan at, kahit hindi nila ito kilala, ay iniaabot nila ang kanilang tulong. Maraming tao, na hindi man lang naniniwala na may Langit, kapag nakakita ng panganib, ay agad na kumikilos upang pigilan ang kasamaan, handang isakripisyo ang kanilang sariling buhay para mabuhay ang iba, at nagmamadaling ipamigay ang kanilang mga ari-arian sa iba. Maraming taon na ang nakalipas, sa isang pabrika, isang manggagawa ang naipit sa isang makina at hinahatak papasok rito. Sa kabila ng maraming lalaki roon, isang babae ang agad na sumugod upang iligtas siya. Ang mga lalaki—na 'matatapang'—ay nakatayo lamang at nanonood. Ngunit hinila niya ito palabas ng makina; gayunpaman, naipit ang damit niya, siya ay naihulog papasok sa makina, at siya ay namatay. Isang martir! Napakadakilang gawa!

Ang mga taong tulad nito ay hindi iniisip ang kanilang sarili: itinakwil nila ang kanilang 'sarili'. At kapag itinakwil nila ito, si Cristo ay dumadagsa sa kanila.

Kabanata 3.

Tungkol sa kung paano isinisilang ang tapang mula sa tiwala sa Diyos

Walang kabangisang-asal sa tapang

Ang mga dakilang gawa ay nagagawa hindi ng mga matatangkad, kundi ng mga may tapang, bukas-palad na puso, at determinasyong isakripisyo ang kanilang sarili. At sa digmaan, ang mga may tapang ay may kabaitan din at hindi pumapatay ng iba, sapagkat walang kabastusang kaakibat ng tapang. Ang ganitong mga tao ay hindi barilin ang kaaway, kundi sa paligid nito, at pilitin itong sumuko. Mas pipiliin ng mabait na tao na mamatay kaysa pumatay. Ang taong may ganitong pag-uugali ay bukas sa banal na kapangyarihan. Ang masasamang tao naman ay duwag at walang tapang; tinatakpan nila ang kanilang takot ng kayabangan, natatakot sila sa kanilang sarili at sa iba, kaya dahil sa takot, patuloy silang pumaputok nang hindi humihinto. Noong naglilingkod ako sa militar noong digmaang sibil, minsan ay pumasok kami sa isang nayon. 'Walang tulisan dito,' sabi sa amin ng mga taga-roon, 'lahat sila'y umalis na. Isang baliw na babae na lang ang natira.' Napansin ng isa sa aming mga tauhan ang babaeng ito mula sa malayo at pinaputukan siya nang dalawang beses gamit ang light machine gun. 'Ano'ng ginawa ko sa inyo?' sigaw ng kawawang babae, at bumagsak siya sa lupa.

— Dahil ba sa takot niya?

'Oo, dahil sa takot. Ang mga taong ganoon ay naghahanap ng madaling solusyon para sa kanilang sarili. "Mas mabuting tapusin na lang ang kaaway," sabi nila, para hindi na mag-alinlangan. Ang isang hindi gaanong duwag ay hindi gaanong malupit. Susubukan niyang hindi na makalaban ang kaaway—halimbawa, sa pamamagitan ng pagsugat sa braso o binti nito—pero hindi niya papatayin.

Iba ang tapang at katapangan, ngunit ibang usapin ang malisya at krimen. Ang pagdakip sa mga kaaway para lang putulan ng lalamunan ay hindi tapang. Ang tunay na tapang ay ang hulihin ang kaaway, basagin ang kanyang riple, at pakawalan siya. Iyan mismo ang ginawa ng aking ama. Nang mahuli niya ang mga Chets,¹⁶⁸ na nanloloob sa Farasy, kukunin niya ang kanilang mga riple, babasagin ito at sasabihin: 'Babae kayo, hindi lalaki.' Pagkatapos noon, papalayain niya sila. At minsan, nagbihis siya bilang isang mayamang babaeng Turko, pumunta sa kanilang kampo at hiniling ang pinuno. Nauna na niyang inayos sa kanyang mga tauhan na sumalakay sila agad kapag narinig nila ang napagkasunduang senyales. Nang dinala siya ng mga tulisan sa pinuno, sinabi ng aking ama sa kanya, 'Pabayaang mong umalis ang iyong mga tauhan at hayaan mo kaming mag-isa.' Pagkalayo ng iba, kinuha ng ama ko ang riple ng pinuno, pinunit ito sa gitna at sinabi sa tulisan: 'Ngayon babae ka na, at ako si Eznépidis!'¹⁶⁹ Sa sandaling iyon, ibinigay niya ang napagkasunduang senyales, sumugod ang kaniyang mga tauhan at pinalayas ang mga tulisan sa nayon.

Para magtagumpay, dapat may bahagyang ligaw na ugali—sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Depende sa kung paano gamitin ng isang tao ang ligaw na ugali na ito, siya ay nagiging santo o bayani. Gayunpaman, kung ang taong iyon ay lumihis sa tamang landas at mailigaw ng kasamaan, maaari siyang maging kriminal. Sinumang kulang sa ganoong walang-pakundangang ugali ay hindi maaaring maging santo o bayani. Kaya't kailangang igalaw ang ating panloob na makina; dapat kumilos agad ang ating puso at ang ating tapang. Dapat maging walang-pakundangan ang puso. Marami akong kilalang retiradong opisyal na, dahil sa hindi mapakaling pagkabagabag, ay hindi matagpuan ang kanilang lugar sa buhay. Ang ilan sa kanila ay gusto nang magkaroon ng digmaan upang makasali sila sa gitna ng labanan—ganito sila kasidhi ang pagnanasa. Ang iba naman, sa sandaling matanggap nila ang tawag para maglingkod, ay nanginginig sa buong katawan, samantalang

¹⁶⁸ Mga bandidong Turko. Tingnan din sa aklat: *Ika-matandang Paisios ng Bundok Athos*. Ang Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1997. mga pahina 22, 74

¹⁶⁹ Apelyido ng Nakatatanda.

ang iba pa ay nagpapanggap na baliw para hindi mapasama sa hukbo. Ilang retiradong opisyal na ang nagsabi sa akin na gusto nilang pumunta sa Bosnia at makipaglaban! Dahil nabigo silang gamitin ang kanilang tapang sa buhay-espiritwal, nagagalak sila sa posibilidad ng pakikipaglaban kapag naririnig nila ang balita ng digmaan. Napagtatanto mo ba kung anong mga kabayanihan, anong mga espirituwal na pakikibaka ang sana'y isinagawa ng mga makapangyarihang lalaking ito kung nakilala nila ang buhay-espiritwal? Sila sana'y naging mga santo.

Anong tapang ang mayroon noon

— Geronda, minsan ay may sinabi ka sa amin tungkol sa iyong lola...

Ang lola ko ay isang napakatapang na babae. Para lang masiguro ang kanyang kaligtasan, palagi siyang nagdadala ng yatagan.¹⁷⁰ Narito na: isang biyuda na may dalawang anak, napapaligiran ng mga Turko, ngunit kailangan niyang magpatuloy sa buhay... Mahirap ang mga panahong iyon... Lahat ay natatakot sa kanya. Tunay siyang kakaiba! Minsan, isang tulisan ang umakyat sa ubasan malapit sa sementeryo. Upang takutin ang mga tao, nagsuot siya ng mahabang puting kamiseta na umaabot hanggang sa kanyang mga sakong. Pagkatapos, nang lumabas siya mula sa ubasan, nakasuot pa rin ng puting kamiseta, naglakad-lakad siya sa sementeryo at nag-istambay doon. Nangyari nga na ang lola ko ay dumaraan sa sementeryo sa mismong sandaling iyon. Nang makita siya ng tulisan, nagpagulong siya sa lupa at nagkunwaring patay, umaasang malilito siya at iisipin niyang isang ghoulish ito kaya matatakot siya. Gayunpaman, lumapit ang lola ko sa kanya at sinabi: 'Kung disenteng tao ka, matagal ka nang nilunok ng lupa!' At nang masabi niya iyon, sinimulan niyang bugbugin ang salbahis gamit ang patayong bahagi ng kanyang yataghan! Pinilay niya ito. Hindi niya nga alam kung sino ito. Pagbalik lang niya sa baryo, nalaman niya na si ganito-ganito ay napilay, at doon niya nalaman kung sino iyon.

Sa panahon natin ngayon, bihira ang tapang. May mahina ang loob ng mga tao. Kaya kung, Diyos nawa'y huwag, magkaroon ng digmaan, ang iba ay mamamatay sa takot, habang ang iba naman ay mawawalan ng pag-asa kahit sa pinakaliit na pagsubok, dahil nasanay na sila sa maginhawang buhay. Ngunit noong araw, ang tapang nga! Sa Monasteryo ng Flavian sa Asia Minor, dinakip at pinatay ng mga Turko ang isang Kristiyanong lalaki. Pagkatapos ay sinabi nila sa kanyang asawa: 'Tanggihan mo si Cristo, o papatayin din namin ang iyong mga anak.' — "Kinuha ni Cristo ang asawa ko," ang pakli niya, "iniwan ko ang aking mga anak kay Cristo, at ako mismo ay hindi tatalikod sa pananampalataya kay Cristo!" Anong tapang! Kung hindi naninirahan si Cristo sa loob ng isang tao, paano magkakaroon ng tapang sa kaniya? Ngunit ngayon, ang mga taong walang Cristo ay binubuo ang buong buhay nila sa basura.

Noong mga araw na iyon, matapang ang mga ina, gayundin ang mga bata. Naalala ko kung paano sa Konitsa, ang aming kapitbahay—na nagdadalang-tao—ay lumabas mag-isa para itanim ang mais sa bukid, kahit isang oras at kalahati ang layo ng lakad. Doon siya nanganak, binalot ang sanggol sa kanyang palda, at bumalik sa nayon. "Nanganak ako!" ang pagmamalaki niya habang dumaraan sa pintuan namin. Panahon ng okupasyon iyon; mahirap ang mga araw na iyon. Ngunit ngayon, may mga babae na, dahil sa takot, ay naglalaan ng anim o pitong buwan sa kama para lang manganak ng isang anak. Hindi ko naman tinutukoy [syempre] ang mga gumagawa nito dahil sa karamdaman.

¹⁷⁰ Isang malaking, baluktot na kutsilyong Turko. — *Tala ng tagasalin*.

Ang likas na takot ay isang hadlang

— Geronda, napakatimid ako. Hindi ko alam kung ano ang gagawin ko kung mapunta ako sa isang mahirap na sitwasyon. Saan nanggagaling ang takot?

— Marahil may nangyari sa kanino man noong kanilang pagkabata, at iyon ang dahilan kung bakit sila natatakot. Madalas, ang takot ay maaaring likas, ngunit maaari rin itong magmula sa kakulangan ng pananampalataya, sa kakulangan ng tiwala sa Diyos. Gayunpaman, ang takot ay isang [kinakailangang] preno rin, dahil tinutulungan nito ang isang tao na lumapit sa Diyos. Sa kanilang takot, habang naghahanap ng mahahawakan, napipilitan ang mga tao na lumapit sa Diyos. Halimbawa, sa mga mainit na bansa kung saan naninirahan ang mga mabangis na tribo; mayroon ding mga ligaw na hayop doon—malalaking halimaw, mga anay-anay, at iba pa. Ito ay upang mapilitan ang mga tao na humingi ng tulong sa Diyos, lumapit sa Kanya, upang mahanap ang kanilang direksyon. Kung hindi ito ang kaso, ano pa ang makakapigil sa mga taong ito sa anumang paraan? May layunin sa lahat ng inayos ng Diyos.

— At yaong mga hindi nakakakilala sa tunay na Diyos at humihingi ng tulong dahil sa takot—natatanggap ba nila ito?

— Tingnan: itinaas nila ang kanilang mga ulo, at may kahulugan na iyon. At para sa maliliit na bata, nagsisilbing preno ang takot. May mga batang, kung hindi mo bahagyang takutin, ay hindi makikinig sa kahit kanino: hindi sa kanilang ina ni sa kanilang ama. At noong bata pa ako, sinasabihan nila ako: 'Parating na si bugbugon!' Natural lang para sa mga bata na matakot. Ngunit habang lumalaki at naghihinog ang bata, pati na ang kanyang isipan, humuhupa ang takot. Ang likas na takot ay kapaki-pakinabang lamang sa pagkabata. Kung ang isang tao, pagiging matanda na, ay natatakot sa bakanteng lugar, siya ay kaawa-awa. May ilang taong espiritwal na pumupunta sa akin sa aking kaliva at nagsasabi: "Tingnan mo, may namatay na malapit sa amin, at dahil dito ay palagi kaming natatakot." At hinihiling nila sa akin na ipagdasal na mawala ang takot na ito sa kanila. "Ngunit dito," ang sagot ko, "sinisikap ng mga tao na laging isaalang-alang ang kamatayan, at may namatay na malapit sa iyo, at gusto mo pang paalisin ang takot na ito?!"

May kaunting mas matinding likas na takot ang mga kababaihan. Iilan lamang ang kababaihan na hindi natatakot. Gayunpaman, ang ganitong uri ng kababaihan ay maaaring magdulot ng problema sa pamilya dahil hindi sila sumusuko. Ang isang lalaki rin ay maaaring maging matapang kung hindi siya duwag sa kanyang kalikasan at may tapang sa kanyang puso. At ang ilang babae ay talagang duwag. Kahanga-hanga kung ang isang babaeng likas na matatakutin ay nagsusumikap at nakakakuha ng tapang. Ang babae ay may likas na pagkamapaghandog at kaya niyang magsagawa ng malaking pagsakripisyo sa sarili, na kulang sa lalaki sa kabila ng lahat ng kanyang likas na tapang.

Natatakot ang kamatayan sa taong hindi natatakot rito

— Geronda, paano natataboy ang takot?

— Sa pamamagitan ng tapang. Habang mas natatakot ang isang tao, mas tinutukso siya ng kaaway. Ang sinumang may takot sa kanyang puso ay dapat magsikap na itaboy ito. Noong bata pa ako, natatakot akong dumaan sa sementeryo sa Konitsa. Kaya natulog ako sa sementeryo nang tatlong gabi, at nawala ang takot. Magpapabinyag ako at papasok doon; hindi ko nga sinindihan ang sulu ko, para walang matakot. Kung ang isang tao ay hindi nagsusumikap na maging matapang at hindi nagtataglay ng tunay na pag-ibig, kapag may mahirap na sitwasyon, aiyakan pa siya ng mga manok.

— Kaya, Geronda, posible bang gumawa ng isang gawang kabayanihan at mapuksa ang takot?

— Dapat magsaya ang isang tao na siya ay mamamatay upang ang iba ay hindi mamatay. Kung aangkupan ng isang tao ang ganitong pag-iisip, wala nang dapat ikatakot. Ang tapang ay nagmumula sa malaking kabutihan, pag-ibig, at pagsasakripisyo. Ngunit sa ngayon, ayaw na ngang marinig ng mga tao ang tungkol sa kamatayan. Nalaman ko na ang mga nag-oorganisa ng libing ay nagsusulat ng 'Funeral Services' sa kanilang mga karatula sa halip na 'Funeral Home', upang hindi maalala ng mga tao ang kamatayan. Gayunpaman, kung hindi naaalala ng mga tao ang kamatayan, namumuhay sila sa labas ng katotohanan. Ang mga natatakot sa kamatayan at mahilig sa buhay na walang kabuluhan ay natatakot pa nga sa mga mikrobyo; palagi silang nilalupig ng takot, na nagpapanatili sa kanila sa espirituwal na pagka-stagnante. Ang matatapang naman, hindi kailanman natatakot sa kamatayan kaya nagsusumikap sila nang may sigasig at paghahain. Sa pamamagitan ng paglalagay ng kamatayan sa kanilang paningin at pag-iisip dito araw-araw, mas handa sila rito sa espirituwal at nagsusumikap nang may higit na katapangan. Sa ganitong paraan, nalalampasan nila ang kayabangan ng mundo at nagsisimula na, kahit dito pa lamang, na mabuhay sa kawalang-hanggan at sa kaligayahan sa langit. At ang sinumang lumalaban sa digmaan para sa kanyang mga ideal, para sa Pananampalataya at sa kanyang Bayan, ay gumawa ng tanda ng krus at huwag matakot, sapagkat ang Diyos ang kanyang katulong! Kung ang isang tao ay gumawa ng tanda ng krus at iniaalay ang kanyang buhay sa mga kamay ng Diyos, ang Diyos Mismo ang huhusga kung ang taong iyon ay nakatak dang mabuhay o mamatay.

— Ngunit posible bang hindi maramdaman ng isang tao ang takot na nagmumula sa kapabayaan?

— Mas masama pa iyon, sapagkat sa anumang mapanganib na sitwasyon ay maaaring mapahamak ang taong iyon at magbayad nang malaki para sa lahat ng kanyang padalos-dalos na ginawa. Kaya naman, ang mga natatakot sa Diyos ay maingat at hindi basta-basta sumusugod sa panganib. Dapat pilitin ang sarili na gumawa ng mabuti,¹⁷¹ ngunit magtiwala sa Diyos, hindi sa sarili.

Malaki ang kahalagahan ng katapangan

Sa isang matinding sitwasyon, ang pinakamalaking pinsala ay nagmumula sa panikong sumasapit. Kapag nasa panganib, ang pinakamahalaga ay huwag mawalan ng ulo. Tingnan mo kung paano hinaharap ng inahin ang agila at sumusugod dito! At kung paano nakikipaglaban ang pusa sa aso para protektahan ang kanyang mga kuting! Itinaas niya ang kanyang buntot na parang trumpeta at nagsimulang bumuga ng nakakatakot na huni! Ang hayop ay ibinibigay ang lahat ng makakaya, samantalang ang tao ay nagiging duwag!

Huwag magpadala sa takot. Ang mga kababaihan ay partikular na madaling matakot. Naalala ko noong panahon ng okupasyon, napunta kami sa isang lugar na mga dalawang oras ang layo ng lakad mula sa Konitsa. Medyo nauuna ang mga binata, nakakita sila roon ng mga helmet at uniporme ng mga sundalong Griyego, isinukat nila ito at nagtungo sa kapilya ni San Constantine. Pumunta rin ako roon para sumamba sa mga icon. Labinglima ako noon. Nang makita ng mga ina ang mga bata na nakasuot ng unipormeng militar mula sa malayo, nagsimulang sumigaw, 'Papunta na ang mga Italyano!' — at naghandang tumakbo. Hindi nila man lang tiningnan kung sino iyon! Suot ng mga pasaway na batang iyon ang mga helmet ng Griyego, at ang mga natakot na ina, inakala nilang Italyano sila, ay tumakbo palayo sa sariling mga anak!

¹⁷¹ Ihambing sa Mateo 11:12.

Malaki ang kahalagahan ng katapangan. Kung sasabihin mo sa isang taong malusog sa katawan pero duwag, 'Ay, ang kulay-gatas mo! Ano'ng nangyayari sa'yo?', pupunta siya sa doktor, samantalang maaaring kulay-gatas lang siya dahil hindi siya nakatulog nang sapat, o dahil masakit ang ngipin niya, o katulad na dahilan. Ang isang Griyego ay susugod pasulong o magsisimulang magpanik. Walang silbi ang mga duwag. Sa digmaan, walang nangangailangan ng duwag; hindi sila pinagkakatiwalaan. Hindi sila isinasama sa mga misyon o sa harapan ng labanan, upang hindi sila magdulot ng problema. Isang duwag na sundalo lamang, kung hindi niya alam ang plano sa labanan, ay maaaring magdulot ng ganoong takot na siya'y magpapagulo sa buong dibisyon! Ang takot ay nagpapasigla sa imahinasyon ng duwag, at maaari siyang magsimulang sumigaw: 'Nandoon sila! Ay, papalapit na sila, nandito na sila, pinapatay-patay na tayo nila! Ay, saan ba tayo tatakas?! Isang buong pulutong ng kaaway iyan! Bubulunon tayo nang buo!' Ang ganitong tao ay magdudulot ng malaking pinsala, dahil madaling maimpluwensiyahan ang mga tao ng iba. Ang isang matapang na tao naman, sa pagkitang-kita ng mga kaaway, ay magtutungo lamang at sasabihin: 'Pah, tao pa ba 'yan? Pulutong lang ng langgam 'yan!' — at ang iba [sa pagdinig ng mga salitang iyon] ay magtatapang din na sumugod sa labanan. Kaya nga sinasabi sa hukbo na mas mainam na isagawa ang isang mahirap na gawain nang kalmadong isip ng limang matatapang kaysa ng dalawampung duwag.

— Kaya, Geronda, sa isang mahirap at mapanganib na sitwasyon, hindi kasing nakakatakot ang mga panganib sa labas gaya ng mga panganib sa loob.

— Oo, ganoon nga talaga. At hindi sana nasakop ng mga Turko ang Souli¹⁷² kung hindi dahil sa pagtataksil ni Pili Yus, na taga-Souli rin. Pinangunahan niya ang mga Turko sa isang lihim na daan. Halimbawa nito: limang munting nayon ang magkaibigan at, sa pagsasama ng puwersa, nagawang labanan si Ali Pasha mismo,¹⁷³ na napakalakas kaya't hinamon pa niya ang Sultan.¹⁷⁴ Nasa mismong pintuan ni Ali Pasha ang mga taga-Souli, ngunit binigyan nila siya ng tunay na pakikipaglaban. At gaano kasipag at pagkakaisa ang mga kababaihan doon! Kumuha rin sila ng mga karabina.

Disiplina

— Geronda, kung ang kakulangan sa disiplina ang karaniwan sa isang grupo, magagawa pa kaya ng mga miyembro nito na magpakita ng disiplina kapag may mahirap na sitwasyon?

— Sa panahon ng sunog, walang sinuman ang gumagawa ng gusto niya; sa halip, lahat ay kumikilos ayon sa utos. Ang namumuno ay minomonitor ang sitwasyon at sinasabi sa iba kung ano ang gagawin. Kung hindi, maaaring magdulot ng panic ang mga tao at, sa halip na patayin ang apoy, lalo pa nilang papalabuin ang apoy. Noong isang beses, pauwi ako sa Banal na Bundok. Nang ang aming maliit na bangka ay nasa pagitan ng mga monasteryo ng Vatopedi at Pantokrator, biglang humampas ang hangin mula hilagang-silangan at sumiklab ang

¹⁷² Suli – isang koalisyon ng ilang nayon sa Epirus (isang rehiyon ng Gresya), na nagtamasa ng kasarinlan sa panahon ng pamumuno ng mga Turko at nagsagawa ng armadong pakikibaka laban sa mga mananakop mula 1790 hanggang 1893. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷³ Ali Pasha (Tepelenli), 1714–1820 – ang bantog na Pasha ng Ioannina, anak ng tulisan na pinuno na si Velis, na naglunsad ng malupit na digmaan laban sa mga Souliotes, nakipag-alitan sa Sultan at napatay noong 1820. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷⁴ Sultan – pinuno ng Turkey – orihinal na titulong ibinigay sa mga pinuno ng Imperyong Ottoman at pagkatapos ay sa mga pinuno ng anumang estadong Muslim.

bagyo. Piniloto ng kapitan ang maliit na bangka papunta sa mga alon, dahil kung hindi, malulubog kami. May isang duwag mula sa Ierissos, si¹⁷⁵ na walang alam tungkol sa barko o paglalayag — nag-aalaga siya ng mga mulo — na nagsimulang sumigaw: "Ano ba'ng ginagawa mo, ha? Malulubog mo kami! Hindi mo ba nakikita? Dadalhin niya tayo sa Kavala¹⁷⁶ nang ganyan!" Nang marinig iyon, tumayo ang lahat ng pasahero at nagkumpulan sa paligid ng kapitan, habang siya, kawawa naman, ay paulit-ulit na sinasabi: "Pabayaang ninyo ako, alam ko ang ginagawa ko!" Sa kabutihang-palad, isa sa mga pasahero ay isang marino at pinakalma ang iba: 'Hayaan ninyo siya, alam niya ang ginagawa niya! Kailangan nating timon para makatawid tayo sa mga alon.' Kung hindi naroon ang marining iyon, lumubog sana ang barko, dahil hindi papayagan ng mga pasahero ang kapitan na gawin ang kanyang trabaho. Nakikita mo kung paano nangyari: isa ang napatunayang duwag, kumalat ang kaguluhan, tumalon ang lahat sa barko at muntik nang malubog ang barko. At pagkatapos ng lahat, para sa ganitong mga sitwasyon, laging may pangalawang inhinyero na hahawak ng timon kung ang kapitan ay [talagang] hindi makapagdala sa barko.

Hindi madaling utusan ang mga Griyego. Naniniwala ang mga Romano Katoliko sa kawalang-pagkakamali ng Papa, ngunit tayo, mga Griyego, ay naniniwala sa sarili nating paghuhusga at, sa huli, taglay nating lahat ang... kawalang-pagkakamali! Bakit iniisip na may mabubuting patakaran ang mga Turko? Dahil kakaunti ang matatalinong tao sa hanay ng mga Turko; ang karamihan sa kanila ay hindi partikular na matalas ang isip. Kaya naman, ang iilan na matalino ang nagiging mga pinuno ng mga Turko, habang ang iba ay kusang-loob na sumusunod sa kanila. Ang mga Griyego naman, sa kabilang banda, dahil napakalaking karamihan sa kanila ay napakatalino, ay lahat nang walang eksepsiyon ay gustong mamuno at magbigay ng utos, at nahihirapan silang sumunod.

At sinasabi raw ng mga Italyano: 'Sa sampung Griyego, lima ang gustong maging kumander!' Halimbawa, sabihin nating papunta tayo sa isang lugar. Maaaring may nakakaalam ng mas maikling daan, ang iba naman ng iba pa mula sa kabilang panig, ang isa pa ay iba pa... 'Hindi, dito tayo dumaan, mas mabuti ito,' ang pipilit ng isa. 'Hindi, doon tayo dumaan,' tututol naman ang iba. Sa huli, kung walang mag-uutos, maaaring lumipas ang mga oras o araw, at hindi kailanman makakauwi ang mga biyahero at mananatili sa parehong lugar. Gayunpaman, kung isang tao, na nakakaalam ng daan, ang mangunguna, kahit na bahagyang mas mahaba ang rutang iminumungkahi nila, sa huli ay mararating din nila ang kanilang destinasyon. Siyempre, pinakamainam kung ang namumuno ay nakakaalam ng pinakamaikling ruta. Ngunit kahit na ang rutang alam nila ang pinakamahaba, mararating pa rin ng mga manlalakbay ang kanilang destinasyon sa pamamagitan ng pagsunod sa utos.

Tinitingnan ng Diyos ang disposisyon ng isang tao at tinutulungan sila

— Kung ihaharap sa atin ng mga pangyayari ang matitinding kahirapan, at kulang tayo sa espirituwal na katatagan, makakapanindigan ka ba nang matatag gamit lamang ang mabuting disposisyon?

¹⁷⁵ Ierissos — isang pantalan sa silangang baybayin ng tangway ng Chalkidiki, kung saan nakatalaga ang isang pasaherong bangka na nagpapatakbo sa kahabaan ng hilagang-silangang baybayin ng Bundok Athos. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁷⁶ Kavala — isang bayan at pantalan sa Hilagang Gresya, na tanaw ang Bundok Athos. — *Tala ng tagasalin*.

— Paano mo 'yan hindi gagawin? Tinitingnan ng Diyos ang disposisyon ng isang tao at tinutulungan sila. Higit pa rito, kahit ang mga sa unang tingin ay tila walang tapang ay madalas na nagpapakita ng malaking katapangan sa panahon ng kagipitan. Naalala ko na may isang batang teniente sa aming hukbo na hindi kailanman nagpakita ng pagkamapagkawanggawa o tapang. Ngunit minsan, nang malapit na kaming gawing bihag ng mga rebelde, nagtago siya sa likod ng kapilya at, armado ng isang submachine gun, pinigil niya sila hanggang sa kami ay umatras. Ganito kami naligtas. Mula sa kanyang posisyon, nagpapatok siya nang sunud-sunod — pataas at pababa, kaliwa't kanan — at pinigilan ang mga nag-alsa na sumulong. At pagkatapos ay tumakbo siya palayo para hindi namin siya makita.

At pagkatapos, hindi man lang niya sinabi, 'Ako ang humadlang sa kanila, kaya nakatakas ka...', para ipagyabang ang kanyang kabayanihan. Lahat kami noon ay nagsasabi, 'Isang submachine gun lang ang nagligtas sa atin!' At paulit-ulit niyang sinasabi, 'Isang submachine gun lang ang nagligtas sa atin.' Sinasabi lang niya ang sinasabi ng iba. Pero naisip namin: inaalala namin na naroon si ganito at si ganoon, at napagtanto naming tanging ang teniente lang ang wala roon. Doon namin nalaman na siya pala iyon. At alam mo ba kung ano ang mangyayari sa kanya kung siya ay nahuli ng mga rebelde? Hindi nila siya papatawarin; ibubuhos nila ang lahat ng kanilang galit sa kanya, sabay sabing: 'Marami kang nagawa sa amin—halika rito, hihilahin namin ang kuko mo gamit ang pliyers!' Isang taong bihasa sa mundo, at gayon pa man ay nagawa niyang magsakripisyo nang ganoon! Ginawa niya ang sakripisyong iyon dahil inilagay niya ang sarili sa mas malaking panganib kaysa sa sinuman sa amin. Ngunit handa ka bang mag-alay ng ganoong sakripisyong ? Hindi kailanman nabasa ng tenyenteng ito ang mga Banal na Ama, at wala rin siyang alam tungkol sa buhay na espiritwal. Personal ko siyang nakilala; may kasimplehan at katapatan sa kanya. At may iba pa rin: ang uri na kapag nakakita ng napatay na rebelde, huhugutin ang ulo nito at ipagmamartsa sa buong nayon, nagpapanggap na mga bayani! Kaya hindi sapat ang tapang lamang; kailangang magkaroon din ang isang tao ng diwa ng pag-aalay sa sarili, upang magkaroon ng matibay na pundasyon sa kaluluwa ang tapang.

Harapin natin ang panganib nang may lakas ng espiritu

Ang pagiging maparaan at katapangan ay palaging mahalaga sa mga kritikal na sandali. Noong panahon ng okupasyon, kukuha ang mga Italyano ng lima o anim na multo, pupunta sa aming bukid at ipapasan sa kanilang mga multo ang mga melon. Minsan sinabi ko sa kanila: 'Inilagay namin ang mga melon na ito para sa buto; mas mabuting kunin ninyo na lang ang mga nandoon.' Pagkatapos, itinaas ng isa sa mga Italyano ang kanyang latigo at tinanong ako, 'Nakikita mo ito?' Hinipo ko ang latigo, tiningnan ito at sinabi ko, 'Buto!' — na ang ibig sabihin, 'Ang gandang latigo!' Parang ipinapakita niya ito sa akin para makita ko kung gaano kagandang bagay ito! Agad na nawala ang galit ng Italyano; tumawa siya at umalis. Naalala ko ang isa pang insidente noong panahon ng Digmaang Sibil. Dalawang sundalo [namin] ang pumunta sa taniman ng gulay para humingi sa may-ari ng isang melon at ilang kamatis. Iniwan nila ang kanilang mga riple sa isang gilid at pumasok nang mas malalim sa taniman ng gulay. Pagkakita sa kanila ng may-ari mula sa malayo, kinuha niya ang kanyang riple at itinutok ito sa kanila. Pagkatapos, kumuha ang isa sa mga sundalo ng isang pulang kamatis at sumigaw: 'Ibaba mo ang sandata mo, o ihahagis ko sa'yo ang granada ngayon din!' Ibinaba ng lalaki ang sandata, tumalon, at tumakbo palayo.

— Anong talino at tapang!...

— Samantala, may isa pang sundalo na isinabit ang kanyang burqa sa isang ligaw na peras na puno. Hindi nagtagal, may isang rebelde na bumaba mula sa bundok at sinubukang dakpin ang sundalong ito. Lumiko ang

sundalo patungo sa burqa, na nakasabit sa ilang distansya, at sumigaw: 'Komandante, ano ang gagawin ko sa kanya?' At pagkatapos, na para bang nakatanggap ng senyales mula sa kanyang kumander, sumigaw siya sa tulisan: 'Isuko mo ang sandata mo!' Hinablot niya ang riple mula sa tulisan at pinahubad ito ng armas.

— Ang burka ba ang kumander, Geronda?

— Oo, ang burqa! Kita mo: iisang sundalo lang ang naroon, at iisang burqa lang ang dala niya, pero nakuha niya ang riple mula sa isang armadong lalaki! Sa ganitong paraan, nakuha niya ang napakaraming riple mula sa mga rebelde. Kailangan ng tapang para gawin iyon! Naalala ko rin ang isang mongheng Ruso na nakatira sa isang selda sa Banal na Bundok. Noong isang beses, dumating ang mga tulisan para holdapin siya. Habang umaakyat sila sa pader, bigla siyang sumugod pababa mula sa itaas at sumigaw: 'O sige, paputukan ba kita ng Colt o Nagant?!' Agad silang tumakbo. At narito pa ang isa pang insidente: isang matipuno at malaking lalaki ang kumuha ng kawali at nagkunwaring tumatawag sa telepono: 'Hello, inaatake ako ng mga tulisan!' — at iba pa. Akala nila tumatawag siya sa pulis kaya tumakas sila. At narito pa ang isang kuwento: isang malaking bruto, isang tunay na higante, ang hinawakan ang pastol sa leeg para hulihin siya. Lumusong sa takot ang mga mata ng kawawang pastol kaya tinanong pa ng halimaw, "Bakit ka nakatitig nang ganyan sa akin?" — "Tinitingnan ko kung saang puno kita ihahagis," ang boses ng pastol na nanghihina. Natakot ang salarin at binitiwang siya!..

Kaya sinasabi ko, huwag mong mawalan ng ulo. Dapat panatilihin mong kalmado ang sarili at gamitin ang iyong talino. Dahil kung hindi mo gagamitin ang iyong talino, baka magkasala ka pa nga ng pagtataksil dahil lang sa kamangmangan. Anuman ang mangyari, dapat kang manalangin, mag-isip, at kumilos. Ang pinakamainam na gawin ay subukang harapin ang isang mahirap na sitwasyon nang may espirituwal na lakas. Gayunpaman, ngayon ay kulang ang tapang sa parehong anyo nito. Walang espirituwal na tapang—na nagmumula sa kabanalan at katapangan sa harap ng Diyos at tumutulong upang malampasan ang mga suliranin sa espirituhanong paraan—ni natural na tapang, na kailangan upang manatiling kalmado sa isang mapanganib na sitwasyon. Upang mapigilan ang isang malaking kasamaan, dapat taglayin ang malaking kabanalan; kung hindi, wala nang pundasyon para mapagtagumpayan ang kasamaan. Kung sa isang monasteryo, ang isang miyembro ng kapatiran ay mayroong espiritwal na tapang, makikita mo kung paano pinipigil ng mongheng iyon sa mismong lugar ang sinumang dumating na may masamang balak: isang paa sa loob ng bakuran ng monasteryo, ang isa pa sa labas ng mga pader nito! Barilin niya sa ulo nang espiritwal ang salarin: hindi ng baril, kundi ng kanyang rosaryo; sasambitin niya ang maikling panalangin, at mananatiling hindi makagalaw ang salarin. Maninigas siya na parang bantay!¹⁷⁷ Kung may isang tao sa kapatiran na nasa kalagayang espiritwal, siya ay pipigilin ang kasamaan, tutulungan ang mga tao, at magsisilbing tagapangalaga ng monasteryo. Hindi pinansin ng mga Tagadala ng Mirra ang anumang bagay, dahil sila ay nasa kalagayang espiritwal at nagtitiwala kay Kristo. Sapagkat kung hindi sila nasa kalagayang espiritwal, magkakatiwala kaya sila sa Kanya, at gagawin kaya nila ang kanilang ginawa?

Sa buhay na espiritwal, kahit ang pinakamatakot ay maaaring magkaroon ng malaking tapang kung ipagkakatiwala niya ang kanyang sarili kay Kristo at sa Banal na tulong. Magagawa niyang pumunta sa unahan ng labanan, makipaglaban sa kaaway, at magtagumpay. Tungkol naman sa mga taong salbaheng nagnanais gumawa ng masama, natatakot sila, kahit na mayroon silang tapang. Sapagkat nakararamdam sila ng pagkakasala at umaasa lamang sa kanilang sariling kabangisan. Ang taong may takot sa Diyos, gayunpaman, ay

¹⁷⁷ Tingnan si *Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos*. Ang Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1997. p. 72.

may taglay na banal na lakas, at nasa kanyang panig din ang katarungan. Doon, ang isang maliit na aso ay tumatahol nang kaunti lamang, at ang lobo ay tumatakbo na, dahil nakararamdam siya ng pagkakasala. Inayos ito ng Diyos upang ang lobo ay matakot pa sa isang maliit na halo-halong lahi, dahil sa bahay ng may-ari, ang katotohanan ay nasa panig ng aso. Lalo pa nga, ang isang taong nagnanais gumawa ng masama ay natatakot sa isang taong may Kristo sa kanyang kalooban! Kaya't katakutan natin ang Diyos lamang, at hindi ang mga tao, gaano man sila kasama. Ang takot sa Diyos ay ginagawang bayani ang kahit ang pinakaduwig. Kapag mas nagkakaisa ang isang tao sa Diyos, mas hindi siya natatakot sa anumang bagay.

Tutulungan ng Diyos sa panahon ng kagipitan. Ngunit upang mabigyan ng Diyos ng banal na lakas, kailangang ibigay rin ng tao ang kaunting kaya niyang ibigay.

Kabanata 4.

Tungkol sa katotohanang para sa isang mananampalataya Ang pagkamartir ay isang tagumpay

Para bumuti ang sitwasyon, kailangan may mahuhulog sa labanan

Malalaking paghihirap ang naghihintay sa hinaharap!... Isang malaking kaguluhan ang naghihintay sa atin. Alam mo ba kung ano ang kaguluhan? Kung hindi ka nasa espiritwal na kalagayan, kahit kaunti lang, hindi mo ito matiis. Ingatan mo kami, Panginoon, ngunit darating ang panahon na magsisimulang talikuran ng mga tao ang kanilang pananampalataya. Subukang magkaisa bilang mga kapatid, magsimulang mamuhay nang espiritwal, at magkaisa kay Kristo. Kung ikaw ay nagkakaisa kay Kristo, hindi ka matatakot sa diyablo o sa paghihirap. Sa mundo, ang mga tao ay inaapi at tinatakot mula sa lahat ng panig. Ngunit ano ang dapat katakutan kung ikaw ay malapit kay Kristo? Naalala mo ba si San Ciriaco?¹⁷⁸ Tatlo pa lamang siyang taong gulang, ngunit sinipa niya ang tirano na nais siyang 'liwanagin'. Basahin mo ang mga buhay ng mga santo; malaking tulong ang mga ito sa kaluluwa, sapagkat sa pagbabasa nito, nakikipag-ugnayan ang tao sa mga santo, at nagliliwanag sa kanila ang paggalang at ang kagustuhang maghandog ng mga sakripisyo.

Ang buhay na ito ay hindi para manirahan tayo nang kumportable. Kung mamamatay tayo, mamatay tayo nang marangal! Wala naman tayong ibang ginagawa, kaya kung itinuring tayo ng Diyos na karapat-dapat sa pagkamartir, masama nga ba iyon? Noong isang beses, may isang drayber ng mulá na dumating sa kubo ko nang umiiyak at sinabi sa akin, 'Huwag kang manatili rito nang mag-isa ngayong gabi. Plano ka nilang patayin.' 'Sino?' tanong ko. 'Yong mga iyon,' sabi niya, 'lima o anim sa kanila.' Kasama niya ang lima o anim na taong walang Diyos. Sino ang nakakaalam kung ano ang kanilang balak sa pananatili sa Banal na Bundok. Inakala nilang tanga siya at nagpatuloy sa kanilang pag-uusap sa kanyang harapan, ngunit nang marinig niya ito, dumating siya at binalaan ako. Noong gabi, hindi pa ako nakakahiga nang marinig ko ang kampanilya ng aso.¹⁷⁹ Tumingin ako

¹⁷⁸ Ang pista ng Banal na Martir na si Cyriacus ay ipinagdiriwang tuwing ika-15 ng Hulyo.

¹⁷⁹ Isang maliit na kampanilya ang nakasabit sa kwelyo ng asong pang-aso upang takutin ang mga ligaw na hayop. – *Tala ng tagasalin*.

sa bintana at nakita ko ang tatlong binata. "Halika," sigaw nila, "matanda, buksan mo!" Sabi ko: "Mga binata, ano'ng gusto ninyo? Bakit kayo naglilibot sa ganitong oras ng gabi? Nabali ba ang isip ninyo? Mapupunta ang hinala sa inyo! Naaresto na nila ang iba. At wala akong gana makipag-usap." — "Kaya," tanong nila, "pupunta ba kami bukas? Sabihin mo sa amin, anong oras kami dapat dumating?" — "Pumunta kayo bukas kahit anong oras na gusto ninyo, at sasagutin ko kayo kung kaya ko." Pinaalis ko sila. Tumingin ako, at hindi gumagalaw palayo ang liwanag ng sulo. Napatigil sila nang kaunti paitaas.¹⁸⁰ Tumayo ako, nagbihis, isinuot ang aking kasuotang monghe at naghintay sa kanila. Naramdaman kong payapa ako sa loob. Kinabukasan, dumating ang tatlong grupo na tig-tatlo, ngunit wala sa kanila ang mga mula kagabi. At alam naman nila na wala silang makukuhang pera sa akin, dahil wala naman akong pera. Espirituwal lamang ang dahilan kung bakit sila pumupunta sa akin.

¹⁸¹Sa isa pang pagkakataon, isang matipunong lalaki—kasing-tibay ng gorilya—ang dumating sa selda ko at naupo sa isang gilid. Sa mismong sandaling iyon, nakikipag-usap ako sa isang grupo at sinabi ko sa kanila: "Magaling kayo sa parada, hindi sa labanan! Inialay ni Cristo ang Kanyang sarili bilang Sakripisyo! Mayroon tayong Ortodoksiya! Tinitii ng mga santo ang kanilang pagdurusa at tinutulungan din tayo nila. At kung hindi sila nagdusa, sino ang nakakaalam kung ano ang mangyayari sa atin." Lahat ng mga salitang ito ay nagpagalit sa lalaki. May dumarating at umalis, ngunit siya ay malalim ang pag-iisip at nanatiling nakaupo sa parehong lugar. May lamig na lumalabas mula sa kanya. Sa wakas, umalis na ang huli sa kanila. "Sige," sabi ko sa kanya, "gabi na—saan ka pupunta?" "Ang tanong na iyon," sagot niya, "ay hindi ako interesado." "Iyon," sabi ko, "ay interesado ako. "Halika na, umalis na tayo!" Sa sinabi ko, sumugod siya sa akin at hinawakan ako sa leeg. "Kung ganoon," ungol niya, "ikaw, kasama ang iyong mga diyos!" Ang "kasama ang iyong mga diyos" na iyon ay tumusok sa akin na para bang nagmura siya laban sa Diyos. Ako ba ay isang uri ng sumasamba sa diyus-diyosan? 'Anong "mga diyos" ang pinag-uusapan mo,' sabi ko, 'ikaw na walang Diyos? Sinisilbihan ko ang Nag-iisang Diyos sa Trinidad! Lumabas ka na rito!' Itinulak ko siya; bumagsak siya sa lupa at yumuko. Hindi ko nga napansin kung paano siya napunta sa labas ng pinto. 'Kung ibitin nila ako nang nakabaliktad,' naisip ko noon, 'baka maibalik sa ayos ang luslos ko.' Nanatili ang taong walang Diyos hanggang sa dulo at, tila, gusto na akong tapusin, dahil hinawakan niya ako sa leeg at sinimulang pigain.

Ang taong nagpasiyang mamatay ay hindi natatakot sa anumang bagay

Ngayon, upang labanan ang mga paghihirap, kailangang may Kristo sa loob ng isang tao. Mula kay Kristo matatanggap nila ang banal na aliw na magbibigay-daan sa kanilang pagsasakripisyo. Ngunit kung wala ito, ano ang mangyayari sa sandali ng pagsubok? Nabasa ko sa isang lugar na kinuha ni Abdul Pasha¹⁸² ang limang daang binata mula sa Banal na Bundok. Ang ilan sa kanila ay mga baguhan, habang ang iba ay nagtatago sa Banal na Bundok mula sa mga Turko. Ayon sa mga ulat, noong mga taon ng pag-aalsa ng mga Griyego, dumarating ang

¹⁸⁰ Ang selda ng Kapanganakan ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, 'Panaguda', kung saan nanirahan ang Banal na Nakatatandang Paisius sa mga huling taon ng kanyang buhay, ay matatagpuan sa isang liblib at maseserang lugar. Walang ibang selda o tirahan sa kalapit na lugar. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸¹ Ang insidenteng tinutukoy ay naganap noong 1987, nang ang Matanda ay nagkaroon ng luslos.

¹⁸² Pinamunuan ni Mehmet Emin Abdullah Pasha ang Thessaloniki mula 1821 hanggang 1823.

mga binata sa Banal na Bundok upang maghanap ng kanlungan, dahil dinadakil ng mga Turko ang mga batang lalaki at ginagawang Janissaries.¹⁸³ Kung hindi itinatwa ng mga binata si Kristo, ipapabitay sila ni Abdul Pasha sa tore sa Uranopolis. Marami siyang nahuling binata sa Banal na Bundok, ngunit lima lamang sa kanila ang pinili ang pagkamartir! Ang iba ay tumalikod kay Kristo at naging Janissaries. Mahalaga ang tapang: hindi ito bagay na pinagtatawanan. Kung ang isang tao ay nakararamdam ng di-makatarungang pagtrato, kung mayroon siyang kayabangan, wala siyang banal na lakas sa loob. Paano mag-uugali ang ganoong tao kapag hinarap sa napakahirap na sitwasyon?

Lubos akong nabigla sa salaysay ng isang obispo mula sa Patriarkado. Sa una, sinabi ko sa kanya: "Ano ba ang nangyayari rito? Sa isang banda, tumitindi ang ekumenismo; sa kabilang banda naman, ang Siyonismo at Satanismo." Hindi magtatagal, sa halip na sa agila na may dalawang ulo, magbibigay tayo ng paggalang sa diyablong may dalawang sungay!" — "Sa mga panahong ito," tugon niya, "hindi madaling makahanap ng obispo na katulad ni Paisius II, Obispo ng Caesarea."¹⁸⁴ Ano ang ginawa ni Paisius II? Kapag pumupunta siya sa Sultan dala ang mga petisyon, binibigkrat niya ng lubid ang kanyang baywang; sa madaling salita, nauna na niyang napagpasyahan na bitayin siya ng mga Turko. Para bang sinasabi niya sa Sultan: 'Huwag mong panghanap ng lubid at huwag mong aksayahin ang iyong oras. Kung gusto mo akong bitayin, handa na ang lubid.' Ipinadala siya sa Sultan para sa mga mahihirap na usapin, at madalas niyang nailigtas ang Patriarkado sa mga mapanganib na sitwasyon. Nang siya ay tumanda ngunit kinailangang maglakbay muli patungo sa Sultan, dalawang malalaking basket na nakatali sa isa't isa ang isinabit sa likod ng upuan ng kabayo. Ang isa ay puno ng mga suplay, habang siya ay nakaupo sa isa pa, at sa ganitong paraan siya naglakbay patungong Constantinople. Sa isang pagkakataon, naglabas ang mga Turko ng isang firman¹⁸⁵ na nag-uutos sa mga Griyego na sumapi sa hukbong Turko. Mahirap para sa mga Kristiyano na maglingkod kasama ang mga Turko, dahil hindi nila matupad ang kanilang mahahalagang obligasyong panrelihiyon. Bukod dito, hindi matagal bago noon ay hiniling ng Rusya na huwag pigilan ng mga Turko ang mga Griyego sa pagtupad ng kanilang mga tungkuling Kristiyano. Tinawag noon ng Patriarka si Metropolitan Paissios at ipinadala siya sa Sultan. Muli siyang humarap sa harap ng Sultan na may lubid na nakatali sa kanyang baywang. Sinabi ng Sultan sa kanya: "Dapat sumapi ang mga Griyego sa hukbo upang paglingkuran ang kanilang tinubuang-bayan." — "Opo," tugon ni Metropolitan Paissios, "sang-ayon din ako na dapat maglingkod ang mga Griyego sa hukbo, sapagkat matagal nang pag-aari ng mga Griyego ang mga lupang ito. Gayunpaman, magkaiba ang ating pananampalataya, kaya dapat magkaroon ng hiwalay na hukbong Griyego na nakadestino sa isang hiwalay na kampong militar, na may sariling mga opisyal at iba pa. Kinakailangan ito upang matupad din ng mga Griyego ang kanilang mga tungkuling

¹⁸³ Ang mga Janissary ay mga puwersang parusang militar ng Imperyong Ottoman, karaniwang kinukuha mula sa mga kabataang lalaki ng mga Kristyanong nasakop ng mga Turko. Matapos sumailalim sa espesyal na pagsasanay at edukasyon, ang mga Janissary ay kilala sa pambihirang fanatismo at kalupitan. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸⁴ Si Paissios II – Metropolitan ng Caesarea. Ipinanganak siya sa nayon ng Farasy sa Cappadocia. Nag-aral siya sa teolohikal na paaralan na kaakibat ng Monasteryo ng Flavian ng Banal na Pangunahin, at pagkatapos ay sa Constantinople, kung saan siya ay inordinahan bilang diakono at pari. Noong 1832, siya ay inordinahan bilang Metropolitan ng Caesarea. Siya ay isang matapang na tagapagtanggol ng pagpapanatili ng Helenismo sa kanyang diyosesis.

¹⁸⁵ Firman – isang kautusan ng Sultan. — *Tala ng tagasalin*.

panrelihiyon. Hindi sila maaaring manalangin kasama ninyo: sinusunod ninyo ang Ramadan,¹⁸⁶ habang kami ay nagdiriwang ng Epipanya." — "Bigyan ng armas ang mga Kristiyano?" naisip ng Sultan. "Delikado iyon!" "Hindi, hindi," sagot niya sa Metropolitan, "mas mabuti kung hindi na lang sila sasali sa hukbo." Sa isa pang pagkakataon, nagsumite ang mga Armenian ng petisyon sa Sultan na ibalik sa kanila ang Balukli,¹⁸⁷ at nakatanggap ng paborableng tugon. Pagkatapos nito, pumunta si Metropolitan Paissius upang talakayin ang usapin sa Sultan. "Ang Balukli," sabi ng Sultan sa kanya, "ay dapat kunin ng mga Armenian, sapagkat ang lugar na ito ay mana ng kanilang mga ninuno." — "Oo," sagot ni Paisius, "kailangan nilang kunin ito, sapagkat, kapag nalalaman natin na ang isang lugar ay mana ng ating mga ninuno, dapat natin itong igiit para sa ating sarili. Ibigay ninyo sa akin ang dokumento na naglilipat ng Balukli, at pipirmahan ko rin ito, sapagkat ako ay naparito bilang kinatawan ng Patriarkado." Pinirmahan niya ang dokumento, saka inilabas ang isang gintong Constantine ducat¹⁸⁸ at sinabi: "Sige, hayaang kunin ng mga Armenian ang Balukli, ngunit pagkatapos ay kailangang kunin natin ang Hagia Sophia para sa ating sarili, sapagkat atin ito. Pag-aari ito ng ating mga ninuno, at dapat ninyong ibalik ito sa amin." Matapos sabihin ito, ipinakita niya sa Sultan ang gintong barya na may larawan ni San Constantine. Kinuha ng Metropolitan ang isa sa mga opisyal na Ruso, na dumating noon sa Constantinople sakay ng barko, bilang saksi sa pakikipagkita sa Sultan. Dahil dito, napahamak ang Sultan at binawi ang kanyang desisyon tungkol sa Balukli. "Hindi, hindi," sabi ng Sultan sa kanya, "mananatili sa inyo ang Balukli." Dahil kailangan niyang bawiin ang kanyang pasya o ipasa ang Hagia Sophia sa mga Griyego. Nakikita mo ba kung paano? Pinapaikot-ikot ni Metropolitan Paisius ang mga Turko ayon sa kanyang gusto! Ito ay dahil handa siyang mamatay. At kung hindi ka handang mamatay, wala kang makakamit. Nagsisimula lahat doon.

Ang pagtalikod sa pananampalataya ay tinutubos ng pagkamartir

Ngayon, karamihan sa mga tao ay gusto na may ibang tao ang maghila ng ahas palabas ng butas para sa kanila. Kung hindi nila ito mailabas nang mag-isa, kahit papaano ay babalaan nila ang iba: 'Mag-ingat kayo! May ahas ba diyan?' — para mag-isip nang dalawang beses ang iba. Gayunpaman, hindi nila ito ginagawa. Kung nabubuhay tayo sa panahon ng mga martir, sa ating rasyonalismo ay sasabihin natin: 'Tinatakwil ko ang Diyos sa panlabas, ngunit hindi sa panloob. Sa ganitong paraan ay maitatalaga ako sa ganito't ganoong posisyon at makakatulong ako sa ilang kaluluwang dukha.' Ngunit noong panahon ng mga martir, hindi pinapayagan ng Simbahan sa Banal na Komunion ang mga naghahagis ng insenso sa apoy ng idolatrikong sakripisyo; ang mga taong iyon ay kabilang sa hanay ng mga nagdadalamhati.¹⁸⁹ Ang mga tumalikod kay Kristo ay kinailangang magbayad-sala para sa kanilang apostasiya sa pamamagitan ng pagkamartir. At noong panahon ng iconoclasm,

¹⁸⁶ Ramadan — ang ikasiyam na buwan ng kalendaryong Islamiko, na kung kailan nag-aayuno nang mahigpit ang mga Muslim (ganap na pag-iwas sa pagkain, inumin, paninigarilyo, atbp.) araw-araw mula madaling-araw hanggang dapithapon. Mula paglubog ng araw hanggang pagsilip ng araw, hindi na ipinapatupad ang mga paghihigpit ng Ramadan.

¹⁸⁷ Balukli — isang distrito sa Constantinople kung saan matatagpuan ang monasteryo ng 'Life-Giving Spring'. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸⁸ Isang gintong barya na may larawan nina mga Santo Constantine at Helena, na isinusuot bilang palamuti o talismán.

¹⁸⁹ Ang mga 'weepers' ay nakatayo sa mga pintuan ng simbahan at hinihiling sa mga mananampalatayang pumapasok sa simbahan na ipanalangin sa Panginoon para sa kanila. Tingnan ang Alituntunin 12 ni San Gregorio ng Neocaesarea. Ang Aklat ng mga Alituntunin. Holy Trinity St Sergius Lavra. 1992. p. 294. — *Tala ng tagasalin*.

kinailangan ng mga Kristiyano na sunugin o ihagis sa lupa ang mga ikon, at pinili nilang huwag itong itapon kundi maging martir na lamang. Tungkol sa amin, kung sinabihan kaming itapon ang isang ikon, sasabihin namin: 'Sige, itatapon ko na lang ito; ipininta ito sa istilong Renaissance. Pagkatapos, mag-uutos ako ng isa pa para sa sarili ko, isang Byzantine.'

— Geronda, ano ang pananaw ng Simbahan sa mga lihim na Kristiyano? Hindi ba nila itinakwil si Kristo?

— Ang tunay na lihim na mga Kristiyano ay hindi isinuko ang kanilang pananampalataya. Halimbawa, nang sunugin ng mga Turko ang dalawampu't pitong nayon sa Cappadocia na pag-aari ng mga Faras, ang ilan sa mga naninirahan ay tumakas nang malayo sa ibang mga rehiyon, kung saan hindi alam ng mga lokal na populasyon na sila ay mga Kristiyano. Inakala silang mga Muslim. At hindi kailanman nagkaroon ng kahit isang pagkakataon na tuwirang tinanong ang alinman sa kanila, 'Kristiyano ka ba?' — upang kailangan nilang sumagot, 'Oo, Kristiyano ako' o 'Hindi, Muslim ako.' Lihim na Kristiyano ang mga taong ito. Gayunpaman, mula sa sandaling mahuli ang isang tao at sabihan, 'Nalaman naming ikaw ay isang Kristiyano,' kailangan niyang sabihin, 'Oo, ako ay isang Kristiyano.' Sa madaling salita, hindi nila kailanman dapat sabihin na sila ay Muslim. At noong panahon ng maagang Simbahan, may mga mananampalataya na lihim na binyagan, na inakala ng iba na hindi Kristiyano. Gayunpaman, kapag kinakailangan, hayagang inihayag ng mga lihim na Kristiyanong ito ang kanilang pananampalataya. Halimbawa, si San Sebastián ay isang kumander sa militar na lihim na binyagan bilang isang Kristiyano. Itinuturing siya ng iba bilang isang idolatra, ngunit siya ay isang Kristiyano. Sa lihim, nagbigay siya ng malaking tulong sa mga Kristiyano. Gayunpaman, nang malaman na siya ay isang Kristiyano, inamin niya ang kanyang pananampalataya at nagdusa siya ng pagkamartir.

Sa isang nayon sa Turkey, maraming lihim na Kristiyano, at ang pinuno ng nayon ay isang pari. Ang pangalan niya ay Padre George, ngunit tinatawag siya ng mga tao na Hasan. Isang araw, lumapit sa kanya ang mga Turko at iniulat na may mga Kristiyanong nagtatago sa isang lugar, sa mga catacomb: 'Huwag kang mag-alala,' sabi niya, 'pupunta ako at titingnan.' Dinala niya ang kanyang mga tauhan, pumunta sa mga katakumbang iyon at natagpuan ang lahat ng mga Kristiyano na nagtitipon doon. Pagkatapos ay nagtungo siya sa Harianong Pintuan, kinuha ang epitrachelion mula sa kawit, isinusuot ito at ipinagdiriwang ang Vespers para sa kanila! 'Gawin ninyo ang nararapat,' sabi niya sa kanila pagkatapos, habang pinapakalma ang mga Turko: 'Walang tao roon; mga maling balita ito.' Ang mga taong ganoon ay hindi mga apostata. Gayunpaman, mula sa sandaling ang isang Kristiyano ay pinaghihinalaan at sinabihan, 'Nakita ka naming nabinyagan! Kristiyano ka,' at siya ay sumagot, 'Hindi, Muslim ako,' siya ay nagiging isang apostata.

Pagkamartir at Kababaang-loob

Ang itinuturing na karapat-dapat maging martir ay dapat magkaroon ng malaking kababaang-loob at malalim na pag-ibig kay Kristo. Kung ang isang tao ay lumalapit sa pagkamartir dahil sa pansariling interes, aalis ang biyaya sa kanya. Alalahanin si Sapricius, isang¹⁹⁰, na nakarating na sa lugar ng pagbitay ngunit itinakwil si Kristo? "Bakit ninyo ako dinala rito?" tanong niya sa mga tagapagbitay. "Bakit," tanong nila sa kanya, "hindi ka ba Kristiyano?" "Hindi," ang sagot niya. At gayong siya ay isang pari! Sinasabi sa akin ng aking kutob na hindi niya hinarap ang pagkamartir nang may kababaang-loob, kundi dahil sa pansariling interes. Hinangad niya ang pagkamartir hindi para sa kapakanan ng pananampalataya, ni para sa pag-ibig kay Kristo, at

¹⁹⁰ Tungkol kay Saprikia, tingnan: Mga Buhay ng mga Santo. Bol. 6. Moscow, 1905. pp. 180–185.

iyang ang dahilan kung bakit siya iniwan ng Biyaya. Sapagkat kung ang isang tao ay kumikilos nang makasarili, hindi niya natatanggap ang Biyaya ng Diyos. Siyempre, sa isang sandali ng kahirapan, itataboy niya si Kristo.

— Geronda, madalas nating sinasabi na sa panahon ng pagsubok, bibigyan tayo ng Diyos ng lakas...

— Bibigyan ng Diyos ng lakas ang isang mapagkumbabang tao na may malinis na puso at mabuting pag-uugali. Kung nakikita ng Diyos ang tunay na mabuting pag-uugali at kababaang-loob, ibibigay Niya ang malaking lakas. Kaya, kung bibigyan ng Diyos ng lakas ang isang tao ay nakasalalay sa sariling pag-uugali ng taong iyon.

— Geronda, sinabi ninyo na dapat taglayin ng isang tao ang kababaang-loob at mabuting disposisyon. Ibig bang sabihin nito na maaari kang maging mayabang at gayon pa man ay magkaroon ng mabuting disposisyon?

— Kapag pinag-uusapan natin ang kababaang-loob, ang ibig nating sabihin ay dapat taglayin ito ng isang tao, kahit man lang sa usapin ng pagkamartir. Maaaring mayabang ang isang tao, ngunit sa pinakahuling sandali ay sasabihin: 'Diyos ko, mayabang ako; ngunit bigyan Mo ako ng kaunting lakas ngayon, upang sa aking pagdurusa ay magpatotoo ako sa aking pag-ibig sa Iyo at makabawi sa aking mga kasalanan.' At saka, kung ang isang tao ay may mapagkumbabang pag-uugali at naghihirap para sa pananampalataya nang may pagsisisi, ipinagkakaloob ng Diyos sa kanya ang saganang Grasya. Hindi dapat maghihirap para sa pananampalataya nang may mayabang na pag-uugali, na iniisip na siya ay magiging martir, na ang kuwento ng kanyang buhay ay maisusulat, at na magkakaroon ng isang seremonya at isang ikonang may halo bilang parangal sa kanya. May isang lalaki ang nagtanong sa akin: "Manalangin ka para sa akin, Ama, upang marating ko ang ikalimang langit." — "Siyempre," sabi ko sa kanya, "nakarating si Apostol Pablo sa ikatlong langit,"¹⁹¹ at nais mong marating ang ikalimang?" — "Kung ganoon, ' ang tugon niya, 'hindi ba't nakasulat na dapat tayong maghanap ng "*mas dakilang mga bagay*"?¹⁹² Pakinggan mo iyan! Sa ganoong kaso, kung ang isang tao ay naghahangad ng pagkamartir upang makamit ang kaluwalhatian sa Paraiso, mas mabuti pang huwag na niyang isipin ang pagkamartir. Isang tunay at taos-pusong Kristiyano, kahit pa alam niyang sa Paraiso ay muling magdurusa at pahihirapan, ay gina pa rin ang pagnanais na makapasok doon. Hindi natin dapat isipin na kung magtitiis tayo ng ilang pagdurusa dito sa lupa, ay mas magiging maginhawa tayo roon sa langit. Dapat nating itabi ang ganitong makasariling pag-iisip. Nais natin si Cristo. Hayaan nang magkaroon ng pagmamartir; harapin natin ito araw-araw; saktan man tayo araw-araw, dalawang beses o tatlong beses sa isang araw—wala tayong pakialam sa alin man diyang. Isang bagay lamang ang pinahahalagahan natin: ang makasama si Cristo.

— Ngunit Geronda, posible bang mabuhay ang isang tao nang tamad, ngunit pagdating ng oras, ay magtapat kay Cristo nang buong tapang?

— Upang magawa ito ng ganoong tao, dapat may kabutihan at diwa ng pagkamapagkawanggawa sa kanilang puso. Kaya sinabi ko sa inyo na dapat ninyong linangin sa inyong sarili ang dangal at diwa ng pagkamapagkawanggawa. Dapat magsakripisyo ang isang tao para sa kapakanan ng iba. Naalala mo ba sina San Bonifacio at Santa Aglaida? Doon, sa Roma, namuhay sila nang maluho, ngunit nang sila'y umupo upang kumain, ang kanilang mga iniisip ay napunta sa mga mahihirap. Una nilang pinakain ang mga nagugutom, at pagkatapos lamang nila kumain. Bagaman sila'y inalipin ng kanilang mga pagnanasa, taglay nila ang kabaitan at habag para sa mga mahihirap. Taglay nila ang diwa ng pagkamapagkawanggawa, at iyon ang dahilan kung

¹⁹¹ Tingnan ang 2 Cor. 12:2.

¹⁹² Tingnan ang 1 Cor. 12:31.

bakit tinulungan sila ng Diyos. Si Aglaida, sa kabila ng kanyang makasalanang buhay, ay minahal ang mga banal na martir at inalagaan ang kanilang mga banal na relikyang. Inutusan niya si Boniface, kasama ang iba pang mga lingkod mula sa kanyang sambahayan, na maglakbay sa Asia Minor upang bumili, mangolekta, at dalhin pabalik sa Roma ang mga banal na relikyang ng mga martir. At ang magiging martir, na nakangiti, ay nagsabi sa kaniya: 'Kung madala sa iyo ang aking mga relikyang, tatanggapin mo ba ang mga ito?' 'Huwag kang magbiro tungkol dito,' ang sagot ni Aglaida. Sa wakas, nakarating si San Bonifacio sa Tarsus at, na nagnanais na tubusin ang mga relikyang ng mga martir, ay nagtungo sa amphitheatre.

Doon, habang pinapanood niya ang mga Kristiyano na pinahihirapan, labis siyang naantig sa kanilang katatagan. Tumakbo siya papunta sa kanila at hinalikan ang kanilang mga gapos at sugat, at hiniling ni Bonifacio na ipagdasal nila na bigyan siya ng lakas ni Cristo na ipahayag nang hayag ang kanyang pananampalatayang Kristiyano. Sa gayon, sa pamamagitan ng pagkamartir, pinatotohanan niya ang kanyang pananampalataya; tinubos ng kanyang mga kasama ang kanyang mga labi at dinala ito sa Roma, kung saan ipinaalam na ng Anghel ng Panginoon kay Aglaida ang nangyari. At natupad ang biro-propesiya ni Boniface bago siya umalis ng Roma. Pagkatapos nito, si Aglaida, matapos ipamahagi ang kanyang kayamanan, ay namuhay pa ng labinlimang taon sa pag-a-ascetismo at kahirapan at nakamtan ang kabanalan.¹⁹³ Nakikita ninyo, ang kanilang buhay ay umusbong sa ganitong paraan: sa simula ay nadala sila ng kanilang mga pagnanasa at naligaw mula sa tunay na landas. Gayunpaman, taglay nila ang diwa ng pag-a-alay sa sarili, at hindi sila pinabayaan ng Diyos.

Anong tapang ang taglay ng mga santo!

— Sa tingin ko, Geronda, kung makita ko ang gulong ni Santa Catalina, mamamatay ako sa takot!

— Kung namatay ka pa bago nila ka sinimulang ipihit sa gulong, maganda sana iyon; biyaya iyon mula sa Diyos. Magiging pahirap iyon kung sinimulan ka na nilang ipihit sa gulong at hindi mo na ito matiis. May mabuting pag-uugali ang mga martir; tinulungan sila ni Cristo, at iyon ang dahilan kung bakit nila tiniis ang sakit.

Anong pagmamahal para kay Kristo ang taglay ng mga banal na martir, anong tapang! Santa Solomonia at ang kanyang pitong anak¹⁹⁴ — isa-isa, pinahirapan silang lahat hanggang sa mamatay. Si San Longinus¹⁹⁵ ay naghanda ng salu-salo para sa mga sundalong dumating upang arestuhin siya at tinanggap sila sa kanyang tahanan. Pinilit siya ng mga dumating na ipakita sa kanila si Longinus upang maputol ang ulo nito, ngunit sinabi niya sa kanila: "Ipapakita ko siya sa inyo!" Nang sabihin niyang siya mismo ang Longinus, nag-aatubili sila, ngunit napaniwala sila ng santo na tuparin ang kanilang utos. At pinutol nga nila ang kanyang ulo. At gaano nga ba katatag ang ipinakita ni San Gedeon ng Karakal!¹⁹⁶ "Putulin ninyo ang braso ko," wika niya sa mga tagapatupad ng parusa, "putulin ninyo ang hita ko, putulin ninyo ang ilong ko! Upang hindi na magkaroon ng karagdang usapan, putulin ninyo ang lahat!" Nakakamangha! Ngunit upang marating ang antas na ito, hindi

¹⁹³ Ang araw ng pagdiriwang nina San Bonifacio at Santa Aglaida ay ipinagdiriwang tuwing ika-19 ng Disyembre.

¹⁹⁴ Ang pista ng mga Banal na Martir ng mga Makabeo ay ipinagdiriwang tuwing ika-1 ng Agosto.

¹⁹⁵ Ang paggunita kay San Longino ang Sentruryon ay sa ika-16 ng Oktubre.

¹⁹⁶ Ang paggunita kay San Gedeon, Martir ng Banal na Bundok, ay ginaganap tuwing ika-30 ng Disyembre.

dapat mahalín ng isang tao ang sarili kundi ang Diyos. Isang ina, upang iligtas ang kanyang anak, ay papasok sa apoy. Hindi siya nakararamdam ng sakit, dahil ang kanyang pag-ibig ay mas malakas kaysa sa pagliliyab ng apoy. Ang pag-ibig niya sa kanyang anak ay napagtatagumpayan ang sakit. Gaano pa nga kaya kalakas ang pag-ibig kay Kristo kaysa sa sakit!

Para sa isang santo na haharap sa pagkamartir, ang kanyang pag-ibig kay Kristo ay nalalampasan ang sakit at pinapawi ito. Para sa mga martir, ang kutsilyo ng tagapatay ay mas banayad kaysa busog ng biyolin. Kapag sumiklab ang pag-ibig kay Kristo, nagiging tagumpay ang martirdo : sa sandaling iyon, mas nakapapawi ang apoy kaysa paliguan, sapagkat ang pagkasunog nito ay nalunod sa apoy ng Banal na pag-ibig. Ang pagbabalat ng balat ay pakiramdam na parang paghahaplos. Ang banal na pag-aaruga ay sumasakop sa puso at isipan, at ang isang tao ay nagiging 'baliw': hindi nila nararamdaman ang sakit o anumang iba pa, sapagkat ang kanilang isipan ay nasa Kristo at ang kanilang puso ay umaapaw sa kagalakan. At ilan nga ba sa mga santo ang naglakbay patungo sa kanilang pagkamartir na may ganoong kagalakan, na para bang pupunta sila sa isang pagdiriwang! Si San Ignacio¹⁹⁷ ay tumakbo patungo sa lugar ng kanyang pagkamartir at sumigaw: 'Pabayaang ninyong magdusa ako ng pagkamartir, pabayaang ninyong lamunin ako ng mga mababangis na hayop!' Hindi nga tulad ng isang binatang umiibig, na nagsasabi: 'Gusto kong pakasalan siya, at hindi ko man lang iniintindi ang nanay o tatay ko!' Ang 'kabaliwan' ni San Ignacio ay higit pa kaysa sa kabaliwan ng isang binatang umiibig.

Lahat ng mga santo ay gumawa ng mga kabayanihan dahil sa kanilang pag-ibig kay Kristo. Ang mga banal na martir ay nag-alay ng kanilang dugo. Ang mga kagalang-galang na ama ay nagpawis at umiyak at, tulad ng mga bihasang halamang-gamot, nagsagawa ng mga espirituwal na eksperimento sa kanilang sarili; dahil sa pag-ibig sa Diyos at sa tao—ang larawan ng Diyos—sinikap nilang ubusin ang kanilang sarili upang maipamana sa atin ang kanilang mga espirituwal na reseta. Sa kanilang tulong, napipigil natin ang kasamaan o nagagamot ang ating espirituwal na karamdaman at nagiging ganap. At kung magsikap din tayo, dahil sa pag-ibig, na tularan sila sa kanilang mga gawa, maaari pa nating maabot ang kabanalan.

Ngunit, siyempre, ang lahat ng mga kabayanihan ng mga kagalang-galang na ama—pag-aayuno, pagbabantay at iba pa—at maging ang paghihirap ng lahat ng mga banal na martir, ay hindi masukat sa paghihirap ng ating Panginoon, sapagkat si Cristo ay banal na tumulong sa lahat ng nagdurusa para sa Kanya, at ang sakit ng bawat isa sa kanila ay pinasamyô ng Kanyang dakilang pag-ibig. Gayunpaman, kaugnay sa Kanyang sarili, hindi man lang ginamit ni Cristo ang Kanyang banal na kapangyarihan at, dahil sa labis na pag-ibig para sa Kanyang nilikha, tiniis ang matinding sakit sa Kanyang sensitibong Katawan. Sa pamamagitan lamang ng pagdanas sa pag-ibig na ito ni Cristo para sa sangkatauhan, tunay na magiging tao ang isang tao [hindi lamang sa panlabas, kundi pati na rin sa kalooban]. Kung hindi, mas magiging manhid ka pa kaysa sa mga nilikha ng Diyos, sapagkat nang maramdaman ang paghihirap ng Panginoon, lumubog ang araw, hindi matiis ang nakita. At ang lupa, nang makita ito, ay nangilabut, at ang mga bato ay nabiyak. At ang mga libingan ay yumanig nang napakalakas na ginising ang marami na matagal nang namatay mula sa kanilang pagtulog at pinalabas sila—upang ipahayag ang kanilang pagtutol sa kung gaano kalaking kawalang-pagtaske ng mga tao sa Diyos—ang kanilang Mabuting Tagapagkaloob at Tagapagligtas.

¹⁹⁷ Ang pista ni San Ignacio na Tagapagdala ng Diyos, pari at martir, ay ipinagdiriwang tuwing ika-20 ng Disyembre.

Ang Monghe at Pagkamartir

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi nagsasagawa ng espirituwal na pagsasanay ayon sa nararapat, magkakaroon pa kaya siya, sa panahon ng kagipitan, ng sapat na pananampalataya na tutulungan siya ng Diyos na manawagan sa Kanya para humingi ng tulong? O pinapakalma ba natin ang ating sarili sa pamamagitan ng pag-iisip na, sa panahon ng pagsubok, tutulungan tayo ng Diyos upang lamang hindi na tayo maghirap sa paghahanda? — Dapat maghanda. Kung hindi ka maghahasik, paano ka babasahin ng Diyos ng ani sa iyong mga bukid? Dapat maghahasik ang tao, at ibibigay ng Diyos sa kanya ayon sa kanyang inihasik. At sa hukbo ay sinasabi: 'Maghanda!'

— Geronda, paano tayo dapat maghanda?

— Kailan masasabing handa na ang isang tao para sa isang bagay? Kung ang mga tropa ay nasa alerto sa labanan, ang mga sundalo ay palaging handa: nakasuot na sila ng kanilang mga bota, may dala nang kanilang mga riple at bala, at naghihintay na ng utos.

— At gaano katagal maaaring tumagal ang ganitong kalagayan ng pagiging handa sa labanan?

— Depende. Ang isang monghe ay dapat laging handa, at hindi siya natatakot sa anumang bagay. Ano pa ang kanyang katatakutan? Ang kamatayan? Ngunit ito ang magbubukas ng mga pintuan ng paraiso para sa kanya, sapagkat sa ilalim ng lapida ay nakatago ang susi sa walang hanggan. Higit pa rito, tuwing mamamatay ang isang monghe, nananatili siya sa kalagayan ng pagsisisi. Ang kanyang pagtalikod sa mundo at ang kanyang mga pangakong monastiko ang siyang nagpapatotoo rito. Nagpapakumbaba ang isang monghe at pagkatapos ay sumusulong sa banayad na espirituwal na gawain. Habang lumalago ang pag-ibig ng monghe sa Diyos at sa kapwa, ganoon namang nababawasan ang pag-ibig niya sa sarili. At saka nagiging epektibo ang sinulat ni Apostol Pablo: 'Walang makapaghihiwalay sa atin sa pag-ibig ng Cristo.'¹⁹⁸

Para sa mga taong makamundo, ang pag-iisip ng paghihirap ay nagtutulak sa kanila, dahil sa takot, na lumapit sa Diyos at sumigaw: 'Kristong akin, Pinakabanal na Ina ng Diyos!' — samantalang ang isang monghe ay palaging nagnanais na makasama ang Diyos, dahil siya ay umiibig sa Kanya. Maraming karaniwang tao ang gumagawa ng mabuti dahil natatakot silang mahulog sa walang hanggang paghihirap. Ang isang monghe naman, gumagawa ng mabuti dahil sa pasasalamat, upang pasalamatan ang Diyos, ang kanyang Mabuting Tagapagkaloob.

— Geronda, paano ko maiintindihan kung ano ang pagkamartir at pag-aascetismo?

— Upang bahagyang maunawaan kung ano ang pagkamartir, tanggapin mo nang may kagalakan ang paghamak ng iba. At kung nais mong bahagyang maunawaan kung ano ang ascesis, kung hindi ka makapag-ayuno ng apatnapung araw gaya ng ginawa ni Cristo, mag-ayuno ka man lang sa Miyerkules ng Kanyang pagtataksil, at sa Biyernes ng Kanyang pagpapako sa krus.¹⁹⁹ Ang mga nagnanais magpatotoo sa kanilang pag-ibig kay Kristo sa pamamagitan ng pagkamartir ay maaaring, kung wala ito, ipakita ang pag-ibig na ito na sumusupil sa kanila sa anyo ng isang gawaing debosyon ng katawan para sa nagliliyab na mga kaluluwa ng mga yumao, upang sila ay makatagpo ng kaunting kapahingahan. Ang ascesis ay kasing tagumpay ng pagkamartir,

¹⁹⁸ Tingnan ang Roma 8:35.

¹⁹⁹ Ang Tandang ay tumutukoy sa pag-aayuno mula sa pagkain at inumin sa buong araw.

sapagkat [sa parehong kaso] tinatanggihan ng isang tao ang lahat ng kaginhawahan ng tao at natatagpuan ang banal na aliw.

Ang mga banal na martir ay lubos na nagalak sa pagkakalooban ng kanais-nais na pagkakataon na tiisin ang kanilang mga paghihirap. Nagsimula ang ascesis sa espirituwal na buhay sa pamamagitan ng pagkamartir. Nang si Constantine the Great ay umakyat sa kapangyarihan, pinalaya niya ang mga Kristiyano mula sa mga dungeon kung saan sila (ang ilan ay napinsala) ay naghihintay ng kamatayan. Nagtapos ang mga paghihirap. Ngunit ang mga pinalaya ay labis na nalungkot, sapagkat habang nasa bilangguan ay hinihintay nila ang kanilang turno para maging martir, at ngayon ay sinira ni San Constantino ang Dakila ang lahat para sa kanila. Masayang inaasam-asam nila ang pagkamartir, ngunit kalayaan ang kanilang natagpuan. At kaya naman — dahil sa pag-ibig sa Diyos at sa matinding pagnanasa sa kanilang kalooban na magdusa para kay Kristo — ay iniwan nila ang mundong ito. At ang mga paghihirap na ipapataw sana sa kanila nina Diocletian at Maximilian, kanilang ipinataw sa sarili sa kanilang pag-a-asceticismo. Ang isa ay pupunta at ibibitin ang sarili sa kanyang mga kamay gamit ang lubid mula sa puno: siya ay nanalangin nang may sakit, ngunit nagalak nang makalangit. Ang isa pa, para sa pag-ibig kay Kristo, ay gagapusin ang sarili. 'Ganito sana ako gagapusin ni Diocletian,' ang sasabihin niya. At sa pagdurusa nila sa ganitong paraan, naranasan nila ang malaking kagalakan. Mula sa banal na pagkabaliw na ito, mula sa banal na kamangmangan na ito, nagsimula ang mga nauna at, alang-alang sa pag-ibig nila kay Cristo, inialay nila ang kanilang sarili sa pag-a-ascetismo. Pagkatapos, nagsimulang tularan ng iba ang kanilang ginawa. Sa ganitong paraan pumasok ang ascesis sa ating pananampalataya. At ang ikatlong grupo, ang pinaka-'kakaiba', ay nagsasabing: 'Tayo ang mga tupa ni Cristo!' — at namuhay lamang sa damo mula sa lupa. Sila ang tinatawag na 'voski'.²⁰⁰ Naramdaman nila nang lubos ang biyaya ng Diyos at ang kanilang sariling kababaang-loob, kaya sinabi nila: 'Ako, isang walang-pasasalamat na nilalang, ay kakain ng damo habang-buhay.' At ginawa nga nila iyon. Sumigla ang kanilang mga puso sa pag-ibig kay Kristo. "Hindi ba isa ako sa mga tupa ni Cristo?" sasabihin nila, "Kung gayon, kakain ako ng damo."²⁰¹ Ngunit kalaunan ay ipinagbawal ito ng Simbahan, dahil inakala ng mga mangangaso na ligaw na hayop ang mga eremita at pinatay ang marami sa kanila.

Ngayon, hindi na ito maintindihan ng mga tao; itinuturing nila itong kabaliwan. "Bakit kakain ng damo, gaya ng hayop?" ang sabi nila. 'Ano ang silbi ng pagbitay sa sarili sa mga lubid sa ganitong paraan at pagpapahirap sa katawan?' Ngunit tandaan ninyo ang sinasabi ni Abba Isaac: 'Oh, sana'y payagan tayo ng Diyos na gumawa ng ganitong mga kabaliwan.' Nawa'y ipagkaloob sa atin ng Diyos na maabot din natin ang kabaliwang espirituwal na ito²⁰².

²⁰⁰ Voski (Griyego) — literal na 'mga nagpapastol'. Isinulat ni Arkhimandrit Cherubim (Karambelas) sa kanyang aklat na, 'ayon sa tradisyon ng Bundok Athos, sila ang pinakabanal na mga monghe ng Bundok at namumuhay sa ganap na pag-iisa, hindi kilala ng sinuman... Ayon sa parehong tradisyon, ang huling Liturhiya sa lupa ay ipagdiriwang ng labindalawang hindi nakikita na ito. Nananatiling pareho ang kanilang bilang, sapagkat kung mamatay ang isa sa kanila, napapalitan ang kanyang lugar ng isa sa mga pinakamahusay na monghe ng Banal na Bundok.' (Cherubim (Karambelas), Archimandrite. Mula sa Saklaw ng Ina ng Diyos. Kyiv, 1998. p. 164.) — *Tala ng tagasalin*.

²⁰¹ Tingnan sina Sozomen, PG 67, 1395 ff.; Evagrius, PG 86, 2480; Moschus, PG 87, 2868B; at Leontius, PG 93, 1688.

²⁰² *Abba Isaac na taga-Siria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Homiliya 73. p. 370.

Bahagi 4.

Pagtitiwala sa Langit

"Hindi mapipigilan ng tao o demonyo ang banal na tulong. Wala nang mahirap para sa Diyos o sa isang banal na tao. Ang tanging hadlang ay ang ating sariling kakulangan sa pananampalataya. Sa pamamagitan ng ating kakulangan sa pananampalataya, pinipigilan natin ang mga dakilang banal na kapangyarihan na lumapit sa atin."

Kabanata 1.

Tungkol sa Pag-iingat ng Diyos para sa Sangkatauhan

"Hangadín muna ang kaharian ng Diyos..."²⁰³

— Geronda, sinasabi ni Abba Macarius na ibibigay sa atin ng Diyos ang mga biyayang makalangit,²⁰⁴ at naniniwala tayo rito. Dapat ba tayong maniwala rin na ibibigay Niya sa atin ang mga biyayang makamundo, na hindi naman gaanong mahalaga?

— Anong mga biyayang lupa?

— Ang mga bagay na kailangan natin.

— Tama iyan. Mahal ng Diyos ang Kanyang nilikha, ang Kanyang larawan, at inaalagaan Niya ang kanilang pangangailangan.

— Dapat ba nating paniwalaan ito at huwag mag-alala?

— Kung ang isang tao ay hindi naniniwala rito at nagsusumikap nang mag-isa na makamit ang mga biyayang ito, magdurusa siya. Ngunit ang isang taong namumuhay nang espiritwal ay hindi malulungkot kahit na hindi ipagkaloob ng Diyos sa kaniya ang mga bagay na lupa at materyal. Kung hahanapin muna natin ang Kaharian ng Diyos, kung ang paghahanap sa Kahariang ito ang tanging pakialam natin, ibibigay sa atin ang lahat ng iba pa. Talaga bang iiwan ng Diyos ang Kanyang nilikha sa mga pabago-bagong hilig ng kapalaran? Kung iiwan ng mga Israelita ang manna na ibinigay ng Diyos sa kanila sa ilang hanggang sa sumunod na araw, magsisimulang mabulok ito.²⁰⁵ Inayos ito ng Diyos sa ganitong paraan upang umasa sila sa Kanyang banal na probidensya.

²⁰³ Mat. 6:33.

²⁰⁴ Tingnan: *San Macario ng Ehipto*. Mga Espiritual na Pag-uusap. STSL, 1904.

²⁰⁵ Tingnan ang Exodo 16:19–20.

Hindi pa nga natin lubos na nauunawaan ang mga salitang '*Hangadin muna ang Kaharian ng Diyos...*'. Alinman tayo ay naniniwala [at iniaalay ang ating sarili sa Diyos], o hindi tayo naniniwala [at samakatuwid ay kailangang maglaan para sa ating sariling pangangailangan]. Nang ako'y nanirahan sa Bundok Sinai, wala akong dala. Gayunpaman, hindi ko man lang naisip kung ano ang mangyayari sa akin sa disyerto sa gitna ng mga estranghero, kung ano ang kakainin ko o kung paano ako mabubuhay. Ang selda ni Santa Epistimia, kung saan ako maninirahan, ay matagal nang iniwan at pinabayaan ng mga tao. Hindi ako humingi ng anuman sa monasteryo, sapagkat ayaw kong maging pabigat nito. Noong minsan, may nagdala sa akin ng tinapay mula sa monasteryo, at pinauli ko ito. Bakit ako mag-aalala, gayong sinabi ni Kristo: '*Hangadin muna ang kaharian ng Diyos*'? Halos walang tubig rin. Wala akong alam tungkol sa gawang-kamay. Kaya itanong ninyo sa akin ngayon kung paano ako nabuhay at kumita ng aking tinapay. Ang tanging kasangkapang mayroon ako ay isang gunting. Hinati ko ito sa dalawang kalahati, hinasa ko sa isang bato, kumuha ako ng maliit na tabla at nagsimulang mag-ukit ng mga ikon. Nagtrabaho ako habang binibigkas ang Panalangin kay Hesus. Mabilis kong natutunan ang sining ng pag-ukit; paulit-ulit kong inukit ang iisang disenyo at natapos ko ang trabahong dapat ay limang araw sa loob ng labing-isang oras. Hindi lang ako hindi naghirap, tinulungan ko pa nga ang mga batang Bedouin. Sa loob ng ilang sandali, ginugol ko ang maraming oras araw-araw sa paggawa nito, ngunit dumating ako sa puntong ayaw ko nang gumawa ng mga gawaing-kamay, subalit kasabay nito ay nakikita ko ang paghihirap na dinaranas ng mga batang Bedouin. Para sa kanila, isang malaking biyaya ang makatanggap ng sumbrero at pares ng sandalyas bilang regalo. At may pumasok sa isip ko: 'Pumunta ba ako rito para tulungan ang mga Bedouin, o para manalangin para sa buong mundo?' Kaya nagpasya akong bawasan ang aking pananahi upang hindi ako masyadong maabala at makapanalangin nang higit pa. Akala mo ba umaasa akong may tutulong sa akin? Mula saan? Wala ngang pagkain ang mga Bedouin mismo. Malayo ang monasteryo, at sa kabilang panig ay mga lupang walang naninirahan. Ngunit sa mismong araw na iyon, nang binawasan ko ang aking gawain upang mas magdasal, may isang lalaki na lumapit sa akin. Nakatayo ako noon malapit sa aking selda; nakita niya ako at sinabi: 'Narito, kunin mo ang isang daang gintong barya. Matutulungan mo ang mga batang Bedouin, mapapanatili mo ang iyong nakagawiang gawain, at makapagdadasal ka.' Hindi ko napigilan ang sarili ko; iniwan ko siyang mag-isa ng isang kwarter ng oras at pumasok ako sa silid-kumbento ko. Ang probidensya at pag-ibig ng Diyos ang nagdala sa akin sa ganoong kalagayan na hindi ko mapigil ang aking mga luha. Nakikita mo ba kung paano iniaayos ng Diyos ang lahat kapag mabuti ang ugali ng isang tao? Gaano ba karami ang maaari kong ibigay sa mga kaluluwang ito na kapos sa kapalaran? Magbibigay ako sa isa, at agad na may isa pang darating: 'Wala namang binigay sa akin ang ama ko!' — pagkatapos ay isang pangatlo: 'Wala ring binigay sa akin ang ama ko!..'

— Geronda, bakit nga ba, kahit pa maraming ulit na nating naranasan ang makapangyarihan ng Diyos, ay hindi natin nakikita ang Kanyang probidensya na gumagana sa ating buhay?

— Iyon ang patibong ng diyablo. Pinapabulag ng diyablo ang isang tao upang hindi nila makita ang probidensiya ng Diyos. Sapagkat kung makikita ng isang tao ang probidensiya ng Diyos, malalambot ang kanilang pusong bato, magiging sensitibo, at sasabog sa papuri. At hindi iyon angkop sa diyablo.

Madalas sinusubukan ng mga tao na asikasuhin ang lahat nang wala ang Diyos

Isang lalaki ang nagsimula ng pagpapalaki ng isda at ginugol ang kanyang mga araw sa pagsasabing, 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos!' — dahil palagi niyang nasasaksihan ang Banal na Paggabay. Sinabi niya sa akin na mula sa sandaling ma-fertilize ang isang isda, kapag kasing liit pa ito ng ulo ng karayom, mayroon itong

supot na puno ng likido na pinagkukunan nito ng sustansya hanggang sa lumaki at makakain na ito ng mga mikro-organismo sa tubig nang mag-isa. Sa madaling salita, nakakatanggap ang isda ng 'dry ration' mula sa Diyos! Kung inaalagaan pa nga ng Diyos ang maliliit na isda, gaano pa kaya Niya inaalagaan ang mga tao! Ngunit madalas inaayos at pinapasyahan ng mga tao ang lahat nang hindi isinasaalang-alang ang Diyos. "Magkakaroon ako," sabi nila, "ng dalawang anak [at sapat na iyon]." Hindi nila isinasaalang-alang ang Diyos. Kaya maraming trahedya ang nangyayari at maraming bata ang namamatay. Sa karamihan ng mga pamilya, dalawang anak ang ipinapanganak. Ngunit ang isang anak ay nabundol ng sasakyan, ang isa naman ay nagkasakit at namatay, at ang mga magulang ay naiwan na walang anak.

Kapag nahihirapan ang mga magulang—mga katuwang ni Diyos sa paglikha—na matustusan ang kanilang mga anak, sa kabila ng kanilang buong pagsisikap, dapat nilang itaas ang kanilang mga kamay sa langit at mapagkumbabang hingin ang tulong ng Dakilang Lumikha. Nang oras na iyon, nagagalak ang Diyos na tumutulong at ang taong tumatanggap ng Kanyang tulong. Nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion, nakilala ko ang isang ama na maraming anak. Nagsisilbi siyang bantay sa bukid sa isang nayon sa Epirus, habang ang kanyang pamilya ay nakatira sa Konitsa—apat at kalahating oras na lakad ang layo. May siyam siyang anak. Ang daan papunta sa nayon ay dumaraan sa monasteryo. Sa kanyang pagpunta sa serbisyo at pag-uwi, humihinto ang bantay sa monasteryo. Sa pagbalik niya, hihingi siya ng permiso sa akin na siya mismo ang magpailaw ng mga lamparang langis. Kahit na natutulo ang langis sa sahig habang pinapailawan niya ang mga ito, pinayagan ko siyang gawin iyon; mas pinili kong punasan ang sahig pagkatapos kaysa masaktan ang kanyang damdamin. Sa tuwing aalis siya ng monasteryo at nakalakad na ng mga tatlong daang metro, nagpapaputok siya ng isang beses gamit ang kanyang riple. Hindi ko ito maipaliwanag, kaya sa susunod ay pinagmasdan ko siya mula nang pumasok siya sa simbahan hanggang sa marating niya ang daan papuntang Konitsa. Sa ganitong paraan ko nalaman na una niyang sinindihan ang mga lamparang langis sa simbahan, pagkatapos ay lumabas sa narthex²⁰⁶ at sinindihan ang lamparang langis sa harap ng ikon ng Ina ng Diyos sa itaas ng pasukan. Pagkatapos ay isisawsaw niya ang kanyang daliri sa langis mula sa lampara, luluhod, iuunat ang kanyang mga kamay patungo sa ikon at sasabihing: 'Ina ng Diyos, may siyam akong anak. Padalhan mo sila ng kaunting karne!' Matapos itong sabihin, ipapahid niya ang langis mula sa kanyang daliri sa harapang paningin ng baril at aalis. Tatlong daang metro mula sa monasteryo, malapit sa isang puno ng mulberi, may naghihintay sa kanya na isang ligaw na kambing. Tulad ng nasabi ko na, paputukan niya ito, papatayin, dadalhin sa isang kuweba na medyo malayo pa, doon niya ito uubayan, at pagkatapos ay dadalhin ang karne sa kanyang mga anak. Nangyayari ito sa tuwing siya ay uuwi. Punô ako ng paghanga sa pananampalataya ng bantay sa bukid at sa prohibensya ng Ina ng Diyos. Dalawampu't limang taon ang lumipas, dumating siya sa Banal na Bundok at hinanap ako. Sa aming pag-uusap, tinanong ko siya: 'Kamusta na ang mga anak mo? Saan na sila?' Bilang tugon, itinuro muna niya ang hilaga at sinabi, 'Nasa Alemanya ang ilan,' at pagkatapos, iniunat ang kanyang braso patimog, dagdag niya, 'At ang iba naman ay nasa Australia. Salamat sa Diyos, mabuti sila.' Pinanatili ng taong ito ang kanyang pananampalataya at ang kanyang sarili na malinis mula sa mga di-makadiyos na ideolohiya, kaya hindi siya pinabayaan ng Diyos.

²⁰⁶ Narthex – ang kanlurang bahagi ng simbahan, ang portiko. – *Tala ng tagasalin*.

Ang mga biyaya ng kahanga-hangang Pamatnugot ng Diyos

— Minsan, Geronda, mayroon akong isang pagnanasa, at tinutupad ito ng Diyos nang hindi ko man Siya hinilingan. Paano ito nangyayari?

— Inaalagaan tayo ng Diyos. Nakikita Niya ang ating mga pangangailangan, ang ating mga hangarin, at kapag ang isang bagay ay para sa ating kabutihan, ibinibigay Niya ito sa atin. Kung ang isang tao ay nangangailangan ng tulong sa isang bagay, tinutulungan siya ni Kristo at ng Pinakabanal na Theotokos. Nang tanungin si Matanda Filaret²⁰⁷ : 'Paano kita matutulungan, Geronda? Ano ang kailangan mo?'—sagot niya: 'Anuman ang kailangan ko, ipapadala sa akin ng Ina ng Diyos.' At ganoon nga ang nangyari.

Kapag inialay natin ang ating sarili sa Panginoon, Siya, ang ating Mabuting Diyos, ay nagbabantay at nag-aalaga sa atin. Bilang isang mabuting Katiwala, binibigyan Niya ang bawat isa sa atin ng ating mga pangangailangan. Inaasikaso Niya pa nga ang bawat detalye ng ating materyal na pangangailangan. At upang maunawaan natin ang Kanyang pag-aaruga, ang Kanyang probidensya, binibigyan Niya tayo ng eksaktong sapat na para sa ating pangangailangan. Huwag mong asahan na mauunang magbibigay ang Diyos sa iyo ng anumang bagay; hindi, ibigay mo muna nang buong-buo ang iyong sarili sa Diyos. Sapagkat kung palagi kang humihingi ng isang bagay sa Diyos, ngunit hindi mo ipinagkakatiwala ang iyong sarili sa Kanya nang may tiwala, malinaw na may sariling tahanan ka at dayuhan ka sa walang hanggang makalangit na mga tinitirahan. Ang mga taong ibinibigay ang lahat sa Diyos at lubusang nagsusuko sa Kanya ay napapaloob sa malaking kupol ng Diyos at pinoprotektahan ng Kanyang banal na probidensya. Ang pagtitiwala sa Diyos ay isang walang patid at mysteryosong panalangin, na sa tamang sandali ay tahimik na humihikayat ng banal na kapangyarihan sa kinaroroonan nito. At saka ang Kanyang mga minamahal na anak ay walang humpay na pumupuri sa Kanya, na may malaking pasasalamat. Nang manirahan si Ama Tikhon sa eremiteryo ng Banal na Krus, wala pang simbahan doon na kailangan niya. Wala siyang pera para magtayo ng isa — tanging malaking pananampalataya sa Diyos ang mayroon siya. Isang araw, matapos magdasal, siya ay naglakbay patungong Karyes, na may tiwalang tutulungan siya ng Diyos sa perang kailangan para maitayo ang simbahan. Sa daan papuntang Karyes, tinawag siya ng abbot ng Ilyinsky Skete mula sa malayo. Nang lumapit si Ama Tikhon sa kanya, sinabi ng abbot: "Isang mabait na Kristiyano mula sa Amerika ang nagpadala ng mga dolyar na ito upang ibigay ko sa isang asketiko na walang simbahan. Wala ka namang simbahan, hindi ba? Kaya kunin mo ang perang ito at magtayo ka ng isa." Napaluha si Ama Tikhon sa pasasalamat sa Diyos, ang Nakakakilala ng mga Puso, na naglaan para sa simbahan bago pa man siya humiling dito — kaya nang siya ay nanalangin na, handa na ang pera.

Kung ipagkakatiwala ng isang tao ang kanyang sarili sa Diyos, hindi siya iiwan ng Diyos. At sa katunayan: kung bukas sa ganap na sampung oras ay kailangan mo ng isang bagay, kung (ang pangangailangang ito ay hindi lumalampas sa makatuwirang hangganan at ang bagay ay tunay na kailangan), sa ganap na siyam na y medya o siyam y medya, ihanda na ng Diyos ito upang ibigay sa iyo. Halimbawa, bukas kailangan mo ng isang tasa ng alas-nwebe. Pagdating ng alas-nwebe y medya, nariyan na ito. Kailangan mo ng limang daang drachma. Sa mismong sandaling kailangan mo ito, eksaktong limang daang drachma ang lilitaw—hindi limang daang sampu, ni apat na raang siyamnapu. Napansin ko na kung, halimbawa, kailangan ko ng isang bagay bukas, inaalagaan na ito ng Diyos ngayon pa lang. Ibig sabihin, bago ko pa man maisip, naisip na ito ng Diyos; inihanda Niya nang

²⁰⁷ Tingnan si *Nakatatandang Paisios*. Ang mga Ama ng Banal na Bundok at mga Kwento mula sa Banal na Bundok. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. mga pahina 62–65.

maaga ang kinakailangan at ibinibigay ito sa mismong sandaling kailangan ito. Nalaman ko ito nang makita ko kung gaano katagal bago dumating sa akin ang isang bagay mula sa ibang lugar sa mismong sandaling kailangan ko ito. Dahil dito, inaalagaan na ito ng Diyos nang maaga.

Kapag, dahil sa pagmamahal sa Kanya, nagdudulot tayo ng kagalakan sa Diyos sa pamamagitan ng ating buhay, ipinagkakaloob Niya ang walang kapantay na mga biyaya sa Kanyang mga mapagmahal na anak sa mismong sandaling kailangan nila ito. Doon, ang buong buhay natin ay naglalahad sa gitna ng mga biyaya ng Banal na Paggabay. Maaari akong gumugol ng maraming oras sa pagbibigay sa iyo ng mga halimbawa ng makapangyarihang probidensiya ng Diyos.

Nang ako'y nasa digmaan at nakikilahok sa mga operasyong pandigma, mayroon akong Ebanghelyo at ibinigay ko ito sa iba. Pagkatapos noon, lagi kong sinasabi, 'Ah, sana'y nandito pa sa akin ang Ebanghelyo; malaking tulong sana iyon sa akin!' Noong Pasko, dalawang daang pakete ang ipinadala mula Mesolonghi sa aming yunit na noon ay nasa kabundukan.²⁰⁸ Sa dalawang daang pakete, ang tanging naglalaman ng Ebanghelyo ay ang dumating sa akin! Ito ay isang lumang edisyon ng Ebanghelyo na may mapa ng Palestina. Naglalaman din ang pakete ng isang tala: 'Kung kailangan mo pa ng ibang aklat, sumulat ka lang sa amin at ipapadala namin sa iyo.'

Sa isa pang pagkakataon, nang ako'y nasa Monasteryo ng Stomion na, kailangan ko ng lamparang langis para sa simbahan. Isang umaga, sa madaling araw, bumaba ako papuntang Konitsa. Habang dumaraan ako sa isang bahay, narinig kong sinabi ng isang batang babae sa kanyang ama: "Tatay, may dumarating na monghe!" Lumabas siya upang salubungin ako at sinabi: "Ama, nangako ako na magbibigay ng lamparang langis para sa Ina ng Diyos. Kuhanin ninyo ang perang ito at kayo na ang bumili." At binigyan niya ako ng limang daang drachma — eksaktong halaga ng lamparang langis noong 1958.

At kahit ngayon, tuwing may kailangan ako, agad itong ibinibigay ng Diyos. Halimbawa, kung gusto kong maghiwa ng panggatong pero hindi ko kaya, agad na dumarating ang panggatong. Bago ako pumunta sa inyo, nakatanggap ako ng isang pakete na naglalaman ng limampung libong drachma — eksakto ang halagang kailangan ko. Isa pang halimbawa: Binigyan ko ang isang tao ng icon na 'It Is Truly Meet' bilang pagpapala. Kinabukasan, may nagdala sa akin ng icon na 'Iveron'! At ngayong tag-init, b²⁰⁹ bago bumuhos ang ulan, wala talaga akong tubig. Ngayon, medyo umuulan ng mahina, at sa loob ng isang araw nakakakolekta ako ng [pinakamarami] isang at kalahating lata ng tubig. May natira pang tubig sa cistern mula noong nakaraang taon, pero hindi na ito malinis. Napakagaling ng pag-aayos ng Diyos sa lahat ng bagay! May isang bariles akong tubig. Maraming tao ang dumarating araw-araw—uminom sila, naghuhugas ng mukha; pagkatapos ng lahat, dumarating silang pawisin—at gayon pa man, bumababa lang ng apat o limang daliri ang antas ng tubig! Isang bariles para sa isang daang limampu hanggang dalawang daang tao — at hindi ito nauubos! Gayunpaman, minsan sobra ang pagbubukas ng gripo ng ilan, ang iba naman nakakalimutang isara ito, kaya umaagos ang tubig, ngunit hindi ito nauubos!

²⁰⁸ Isang bayan sa Gitnang Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

²⁰⁹ Ibinigay noong tag-init ng 1990.

Pagtiwala sa Sarili sa Banal na Paggabay

Ang taong nagmamasid sa mga biyaya ng Diyos ay natutong ilagay ang sarili sa pag-asa sa Banal na Paggabay. At nararamdaman nila ang sarili na parang sanggol sa duyan na, sa sandaling iwan siya ng kanyang ina, ay agad na umiyak at hindi tumitigil hangga't hindi siya bumabalik na tumatakbo. Isang dakilang bagay ang magtiwala sa Diyos! Nang una akong dumating sa Monasteryo ng Stomion, wala akong matirahan. Ang buong monasteryo ay puno ng mga guho ng gusali. Nakakita ako ng isang sulok malapit sa bakod, tinakpan ko ito nang kaunti sa itaas, at doon ako umuupo tuwing gabi, dahil hindi ako makahiga roon. Isang araw, may isang hieromonk na kakilala ko ang lumapit sa akin at nagtanong: 'Makinig ka, paano ka ba nabubuhay rito?' 'Ganito,' ang sagot kong tanong sa kanya, 'may mas marami pa bang nakukuha ang mga layko kaysa sa atin? Nang humiram si Kanaris²¹⁰ at sinabihan siyang, "Wala kang tinubuan," sumagot siya: "Bawiin natin ang ating tinubuan."" Kung ang isang karaniwang tao ay may ganoong pananampalataya, paano natin hindi mapagkakatiwalaan ang Diyos? Dahil dinala ako rito ng Ina ng Diyos, tiyak na, pagdating ng oras, hindi Niya kakalingain ang Kanyang monasteryo?' At sa katunayan, unti-unti, tingnan mo kung paano inayos ng Pinakabanal na Ina ng Diyos ang lahat! Naalala ko noong ibinubuhos ng mga manggagawa ang kongkreto sa slab ng kisame ng mga nasunog na selda, nauubos na ang semento. May natitira pang isang katlo ng slab na dapat lagyan ng kongkreto. Lumapit sa akin ang mga manggagawa at nagsabi: 'Nauubos na ang semento namin. Kailangan naming maglagay ng mas maraming buhangin at mas kaunting semento sa halo para mailagay namin ang kongkreto sa buong lugar.' — "Hindi," sabi ko sa kanila, "huwag ninyo itong lagyan ng tubig; ituloy ninyo ang ginawa ninyo." Imposible nang kumuha pa ng semento dahil lahat ng mulas ay nasa bukid. Kailangan pang maglakad ng dalawang oras papuntang Konitsa ang mga manggagawa, at isa pang dalawang oras papunta sa bukid, para hanapin ang mga mulas sa pastulan. Isipin mo na lang kung gaano karaming oras ang masasayang... At saka, may kanya-kanya ring mga gawain ang mga lalaki; hindi na sila makakabalik kinabukasan. Tiningnan ko: nahuhulog na nila ang dalawang-katlo ng slab ng sahig. Pumasok ako sa maliit na simbahan at sinabi: "Ginang Maria, ano na ang gagawin namin ngayon?! Pakiusap ko sa Iyo, tulungan mo kami!" Pagkatapos ay lumabas ako ng simbahan...

— At ano ang nangyari pagkatapos, Geronda?

— Natapos nila ang kisame, at may natirang semento pa nga!

— Napagtanto ba iyon ng mga manggagawa?

— Siyempre! Napakalaki, kung minsan, ng tulong ng Diyos at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos!

Ginagamit ng Diyos ang lahat para sa kabutihan

— Geronda, minsan nagsisimula tayo ng isang proyekto at sumusulpot ang napakaraming hadlang. Paano natin malalaman kung nagmumula ang mga ito sa Diyos?

²¹⁰ Konstantinos Kanaris (c. 1795–1877). Isang pambansang bayani ng Gresya, isang maalamat na mandaragat at isang matapang na mandirigma laban sa mga Turko noong Rebolusyong Griyego (1821–1830). Noong ika-7 ng Hunyo 1822, isang grupo ng mga mapangahas na mangingisda, na pinamunuan ni K. Kanaris, ang nagsagawa ng isang matapang na pagsalakay sa isang pangkat ng mga barkong Turko malapit sa isla ng Chios, na nagresulta sa pagkawasak ng punong barko ng hukbong-dagat ng Turko at sa pagkamatay ng admiral na si Kara Ali. Si K. Kanaris ay kalaunan naging isang admiral, Ministro ng Hukbong-dagat at Punong Ministro ng Gresya. — *Tala ng tagasalin.*

— Suriin natin kung tayo ba ang may kasalanan dito. Kung hindi tayo ang may kasalanan, kung gayon ay nagmumula sa Diyos ang hadlang at ito ay para sa ating kabutihan. Samakatuwid, hindi kailangang malungkot na hindi natapos ang gawain o na naantala ang pagtatapos nito. Noong isang beses, nagmamadali ako sa isang kagyat na gawain, pababa ako mula sa Monasteryo ng Stomion patungong Konitsa. Sa isang napakahirap na bahagi ng daan (tinawag ko itong Golgotha), nakasalubong ko ang kakilala mula sa monasteryo, si Tiyo Anastasius, na may tatlong mulang mabigat ang karga. Sa isang matarik na pataas, nakalusot sa isang gilid ang mga sadol, at ang isang mulâ ay nasa mismong gilid ng bangin — muntik nang mahulog. "Pinadala ka ng Diyos, Ama!" masayang wika ni Tiyo Anastasius. Tinulungan ko siyang ibalik ang mga sakong sa mga mulo, pagkatapos ay inilabas namin sila sa kalsada. Doon ko siya iniwan at nagpatuloy sa aking paglalakbay. Medyo nakalayo na ako nang mapunta sa patlang na tuluyang daanan dahil sa pagguho ng lupa. Isang malaking pagguho ng lupa, tatlong daang metro ang haba, ang kakabagsak lang, na nagdurog sa daanan. Mga puno, bato — lahat ay nahampas pababa sa ilog. Kung hindi ako naantala dahil sa mga mulas, nandoon sana ako sa mismong sandaling bumagsak ang lupa. "Kuya Anastasius," sabi ko, "iniligtas mo ako; pinadala ka ng Diyos."

Nakikita ni Kristo mula sa kataas-taasan kung paano kumikilos ang bawat isa sa atin, at alam Niya kung kailan at paano Siya Mismo kikilos para sa ating kabutihan. Alam Niya kung paano at saan tayo papuntahin, basta't hihingi tayo ng tulong sa Kanya, ilalantad ang ating mga pagnanasa sa Kanya, at hahayaan Siyang ayusin ang lahat Mismo. Nang ako'y nasa Monasteryo ng Philotheou sa Bundok Athos, nais kong pumunta sa disyerto. Nagplano akong magtago sa isang liblib na isla at nakipagkasundo na ako sa isang bangkero na sunduin ako, ngunit sa huli ay hindi siya dumating. Inaayos iyon ng Diyos, dahil wala pa akong karanasan at malaking kapahamakan ang aabutin ko sa isang liblib na isla; naging biktima ako ng mga demonyo doon. Nang mabigo ako sa aking pagtatangka na pumunta sa isla, sinilab ako ng matinding pagnanais na makapunta sa Katounaki. Humikayat sa akin ang disyertong Katounaki; nanalangin akong mapunta doon at inihanda ko ang aking sarili para rito. Nais kong manirahan at magsagawa ng pag-aascetismo kasama si matandang Pedro—isang taong may mataas na buhay-espiritwal. Gayunpaman, may nangyaring kaganapan na napilitan akong pumunta hindi sa Katounaki, kundi sa Konitsa. Isang gabi, pagkatapos ng Vespers, umuwi ako sa aking selda at nanalangin hanggang hatinggabi. Mga alas-onse, nahiga ako upang magpahinga. Bandang ala-una y medya ng madaling araw, nagising ako sa pagtunog ng kampana ng monasteryo na tumatawag sa mga kapatid papunta sa simbahan para sa serbisyong hatinggabi. Sinubukan kong bumangon, ngunit hindi ako makakilos. Parang pinalalisa ako ng isang hindi nakikitang puwersa, at hindi ko mailihis kahit isang kalamnan. Naramdaman kong may nangyayaring hindi pangkaraniwan. Nanatili akong nakagapos sa aking kama hanggang tanghali. Maaari akong manalangin at mag-isip, ngunit hindi ako makagalaw. Habang nasa ganitong kalagayan, nakita ko, na parang sa isang telebisyon, ang Katounaki sa isang panig at ang Monasteryo ng Stomion sa Konitsa sa kabilang panig. Sa matinding pagnanasa, itinutok ko ang aking paningin sa Katounaki, at may isang tinig na malinaw na nagsabi sa akin: "Huwag kang pupunta sa Katounaki, kundi sa Monasteryo ng Stomion." Ang tinig iyon ng Pinakabanal na Theotokos. "Ina ng Diyos," sabi ko, "hiniling ko sa Iyo ang disyerto, ngunit pinapadala Mo ako sa mundo?" At muling narinig ko ang parehong tinig, na mahigpit na nagsalita sa akin: "Pupunta ka at hahanapin mo si ganitoganito. Malaking tulong siya sa iyo." Agad akong napalaya mula sa mga hindi nakikitang gapos, at ang puso ko ay napuno ng Banal na Grasya. Pagkatapos ay pumunta ako at ikinuwento ko sa aking espirituwal na ama ang nangyari. "Ito ang kalooban ng Diyos," sabi ng aking espirituwal na ama sa akin. 'Gayunpaman, huwag mong sabihin ito sa kahit kanino. Sabihin mong dahil sa kadahilanang pangkalusugan (at noon ay nagdurugo ako) kailangan mong lisanin ang Bundok Athos, at umalis ka.'

Isang bagay ang gusto ko, ngunit may sarili Siyang plano ang Diyos. Noong panahong iyon, inakala kong ang kalooban ng Diyos ay muling buhayin ko ang monasteryo sa Konitsa. Sa ganitong paraan, tinutupad ko rin ang panata na ginawa ko sa Ina ng Diyos noong ako ay nasa digmaan. "Ina ng Diyos," ang hiling ko sa Kanya noon, "tulungan mo akong maging monghe, at magtatrabaho ako ng tatlong taon upang maibalik ang nasunog mong monasteryo." Ngunit, tulad ng kalaunan ay naging malinaw, ang pangunahing dahilan kung bakit ako pinadala roon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos ay ang pangangailangang tulungan ang walumpu't pitong pamilya na lumihis sa Protestantismo na bumalik sa Ortodoksiya.

Madalas pinapayagan ng Diyos na may mangyari para sa kapakinabangan ng maraming tao. Hindi Siya gumagawa ng isang mabuting bagay lamang, kundi tatlo o apat na mabubuting bagay nang sabay-sabay. At hindi Niya kailanman pinapayagan ang kasamaan kung hindi magbubunga ito ng mas maraming kabutihan. Lahat—mga pagkakamali at panganib—ginagamit Niya para sa ating kapakinabangan. Magkakaugnay ang mabuti at masama. Mabuti sana kung hiwalay sila, ngunit pumapasok ang pansariling interes ng tao at pinag-uugnay sila.

Gayunpaman, nakakakuha rin ng kapakinabangan ang Diyos kahit sa kalituhang ito. Kaya't dapat nating paniwalaan na pinapayagan lamang ng Diyos ang mga bagay na maaaring magbunga ng kabutihan, sapagkat minamahal Niya ang Kanyang nilikha. Halimbawa, maaaring pahintulutan Niya ang ilang maliliit na tukso upang protektahan tayo mula sa mas malaking tukso. Noong isang beses, isang karaniwang tao ang dumalo sa pista ng patron sa isang monasteryo sa Banal na Kabundukan. Doon ay uminom siya at medyo nalasing. Sa pagbalik niya mula sa monasteryo, nahulog siya sa daan. Nagsimulang bumagsak ang niyebe at natabunan siya ng isang burol ng niyebe, ngunit ang singaw ng alak ay nagdulot ng pagbuo ng butas sa niyebe sa ibabaw niya. May isang taong dumaraan na napadaan sa lugar na iyon. Nang makita ang butas sa niyebe, nagulat siya at sumigaw: 'Ano kaya ito? Baka balon ito?' — at tinapik niya ang butas gamit ang tungkod. 'Aray!' sigaw ng lasing. Sa ganitong paraan siya iniligtas ng Diyos mula sa kamatayan.

Ang mga pagpapala ng Diyos ay tumatagos hanggang sa puso

— Geronda, ano ang nais ng Diyos sa atin?

— Nais ng Diyos ang ating malayang kalooban, ang ating mabuting saloobin, na maipakita, kahit kaunti lamang, sa pamamagitan ng paggawa na may pag-ibig. Nais din Niya na maging mulat tayo sa ating kasalanan. Siya ang nagbibigay ng lahat ng iba pa. Hindi kailangan ng malalaking kalamnan ang buhay-espiritwal. Magsipag tayong may kababaang-loob, manalangin para sa awa ng Diyos, at pasalamat Siya sa lahat ng bagay. Natutupad ang plano ng Diyos sa isang taong, na walang sariling plano, ay nagpapasakop sa sarili sa mga kamay ng Diyos. Habang mas higpit ang pagkapit ng isang tao sa kanyang 'sarili', mas lalo siyang naiwan. Hindi siya umuunlad sa espiritwal dahil siya ang humahadlang sa biyaya ng Diyos. Upang umunlad, dapat magkaroon ang isang tao ng lubos na tiwala sa Diyos.

Sa bawat sandali, hinahaplos ng Diyos ang mga puso ng lahat ng tao sa pamamagitan ng Kanyang pag-ibig, ngunit hindi natin ito nararamdaman dahil ang ating mga puso ay natatakpan ng patong ng dumi. Kapag napadalisay na ang puso ng isang tao, siya ay ginaganyak ng lambing, natutunaw, at napupuno ng kagalakan sa pagtingin sa mga biyaya at kabutihang-loob ng Diyos, na pantay na umiibig sa lahat ng tao. Ang ganitong tao ay nakararamdam ng sakit para sa mga nagdurusa, at ng kagalakan para sa mga namumuhay nang espiritwal. Kung ang isang mapagmahal na kaluluwa ay magmumuni-muni lamang sa mga biyaya ng Diyos, kayang itaas nito ang kaluluwa nang napakataas; lalo pa nga kung pagmumuni-muniin nito ang karaklan ng sarili nitong mga kasalanan at ang saganang awa ng Diyos! Kung ang espiritual na mga mata ng isang tao ay nalinis, pagkatapos,

sa pagtingin sa pag-aaruga ng Diyos [para sa kanila at sa iba], nararamdaman at nararanasan nila ang buong Banal na Paggabay sa pamamagitan ng kanilang sensitibo at hubad na puso; natutunaw sila sa pasasalamat; nagiging baliw sila—sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Sapagkat kapag naramdaman ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos, tinatagos nito ang puso, binubuksan ito. At pagkatapos, kapag ang kamay ng Diyos, na hinahaplos ang mapagmahal na puso, ay dumampi sa bukas na ito, ang tao ay naaantig sa kalooban, at ang kanilang pasasalamat sa Diyos ay lalong lumalaki. Ang mga nagsusumikap, na nararamdaman ang kanilang sariling kasalanan at ang mga biyaya ng Diyos, at iniaalay ang kanilang sarili sa Kanyang dakilang kabutihan, ay itinaas ang kanilang kaluluwa patungo sa Paraiso nang may mas matinding katiyakan at mas kaunting pisikal na pagsisikap.

Pasasalamat sa Diyos para sa maliliit at mararaming biyaya

'Naniniwala akong tutulungan ako ng Diyos,' sabi ng ilan, subalit kasabay nito'y nagsisikap silang mag-ipon ng pera upang hindi sila magkaroon ng kakulangan. Nilalait ng ganitong mga tao ang Diyos, sapagkat hindi nila ipinagkakatiwala ang kanilang sarili sa Kanya, kundi sa pera. Hangga't hindi nila itinatakwil ang pagmamahal sa pera at inilalagay ang kanilang pag-asa rito, hindi nila magagawang ilagay ang kanilang pag-asa sa Diyos. Hindi ko sinasabing hindi dapat mag-ipon ang mga tao para sa oras ng pangangailangan—hindi. Ngunit hindi dapat ilagay ng tao ang pag-asa niya sa pera; hindi dapat ibigay ng tao ang puso niya sa pera, dahil sa paggawa nito, nakakalimutan ng mga tao ang Diyos. Ang isang taong hindi nagtitiwala sa Diyos, gumagawa ng sarili niyang plano at pagkatapos ay inaangkin na ito ang kalooban ng Diyos, ay 'binabasbasan' ang kanyang pagsisikap sa isang demonyong paraan at patuloy na pinahihirapan. Hindi natin lubos na napagtatanto kung gaano kabisa at kabuti ang Diyos. Hindi natin Siya pinapayagang mamuno; hindi natin Siya pinapayagang gabayan tayo, at iyan ang dahilan kung bakit tayo nagdurusa.

Sa Bundok Sinai, sa selda ni Santa Epistimia na aking tinirahan, kakaunti ang tubig. Sa isang kuweba, mga dalawampung metro ang layo mula sa selda, tumutulo nang patak-patak ang tubig mula sa isang bitak sa bato. Gumawa ako ng maliit na panhuhuli ng tubig at nakakalikom ako ng tatlong litro ng tubig bawat araw. Kapag kumukuha ako ng tubig, itinatapat ko ang isang lata na bakal at habang napupuno ito, binabasa ko ang Akathist sa Pinakabanal na Ina ng Diyos. Basa-basa ko nang kaunti ang ulo ko—ang noo ko lang—dahil nakakatulong ito sa akin, ayon sa payo ng isang doktor; kumuha ako ng kaunting tubig para inumin; at naglagay ako ng kaunting tubig sa isang hiwalay na garapon para sa mga daga at ibon na naninirahan malapit sa selda ko. Para sa paghuhugas at iba pang pangangailangan, ginamit k ang mismong tubig na iyon mula sa kweba. Anong tuwa, anong pasasalamat ang aking naramdaman para sa munting tubig na iyon! Nagpasalamat ako sa Diyos na may tubig ako.

Kalaunan, nang makarating ako sa Banal na Bundok at nanirahan nang sandali sa Iveron Skete, hindi nauubos ang tubig doon dahil nasa maaraw na bahagi ito. May isang tangke ng tubig doon na palaging umaapaw. Oh! Hinugasan ko ang aking ulo at mga paa, ngunit... nakalimutan ko na ang mga lumang kaugalian. Sa Bundok Sinai, napuno ng luha ang aking mga mata dahil sa pasasalamat sa kakaunting tubig, ngunit dito, sa skete, ang kasaganaan ng tubig ang naging dahilan upang ako'y maging makalingad. Kaya iniwan ko ang selulang iyon at nanirahan nang mas malayo, mga walumpung metro ang layo, kung saan may maliit na cisterna. Kailanma'y madaling maligaw ang tao, kailanma'y madaling makalimot kapag hinarap sa kasaganaan!...

Dapat nating ilagak nang lubos at walang kondisyon ang ating sarili sa Banal na Paggabay, sa kalooban ng Diyos, at aalagaan tayo ng Diyos. Isang gabi, umakyat ang isang monghe sa tuktok ng bundok upang doon ay

magsagawa ng Vespers. Sa daan, nakakita siya ng isang puting kabute at nagpasalamat sa Diyos sa pambihirang tuklas na ito. Sa pagbabalik niya, gusto niyang pitasin ang kabute at lutuin ito para sa kanyang hapunan. "Kung itatanong ng mga layko kung kumakain ako ng karne," wika ng monghe sa sarili, "masasabi kong oo, tuwing taglagas!" Pagbalik sa kanyang selda, nakita ng monghe na habang siya ay nananalangin ng vesper, may hayop na nakatapak sa kabute, at kalahati na lamang nito ang nananatiling buo. "Tila," sabi ng monghe, "yan na lamang ang nakalaan para sa akin." Kinuha niya ang natira at nagpasalamat sa Diyos sa Kanyang probidensya para sa kalahating kabute. Medyo pasulong pa, nakakita siya ng isa pang kalahating kabute; yumuko siya upang putulin ito at punan ang kulang para sa kanyang hapunan, ngunit nakita niyang bulok ang kabute (marahil ito ay lason). Iniwan na lang ito ng monghe at muling nagpasalamat sa Diyos na hindi siya na-lason. Pagbalik sa kanyang silid, kinain ng monghe ang kalahating kabute para sa kanyang hapunan. Kinabukasan, nang lumabas siya, isang kamangha-manghang tanawin ang sumalubong sa kanyang mga mata. Sa paligid ng hermitage, sumibol ang magagandang kabute, at nang makita ang mga ito, muling nagpasalamat ang monghe sa Diyos. Makikita mo, nagpasalamat siya sa Diyos para sa buong kabute at para sa kalahati, para sa mabuti at sa masama, para sa isa at para sa marami. Mapagpasalamat siya sa lahat ng bagay.

Ang mapagpalang Diyos ay nagbibigay ng masaganang biyaya sa atin, at ang Kanyang mga gawain ay nakatuon para sa ating kapakinabangan. Lahat ng biyayang taglay natin ay kaloob ng Diyos. Inilagay Niya ang lahat sa paglilingkod sa Kanyang nilikha—ang sangkatauhan; inayos Niya ito upang ang lahat—mga hayop, ibon, ang maliliit at ang malalaki, pati na ang mga halaman—ay magsakripisyo para sa kapakinabangan ng tao. At ang Diyos Mismo ay inialay ang Kanyang sarili bilang isang sakripisyo upang iligtas ang sangkatauhan. Kaya't huwag tayong maging manhid sa lahat ng ito; huwag natin Siyang saktan ng ating labis na kawalang-pagtangi at katigasan ng puso, kundi magpasalamat tayo sa Kanya at luwalhatiin Siya.

Kabanata 2.

Tungkol sa Pananampalataya sa Diyos at Pagtitiwala sa Kanya

Dapat nating paniwalaan ang Diyos nang buong puso

— Geronda, naiinis ako sa mga kaisipang kawalang-paniwala na pumapasok sa isip ko.

— Ang katotohanang nababahala ka sa mga ito at hindi mo sila tinatanggap ay nangangahulugang nagmumula ang mga kaisipang ito sa masama. Minsan pinapayagan tayo ng Diyos na magkaroon ng mga kaisipang puno ng pagdududa o kawalan ng pananampalataya upang subukan ang ating disposisyon at debosyon. Ngunit ang ating Diyos ay hindi isang mito, tulad ng mga mito nina Zeus, Apollo at iba pa. Ang ating pananampalataya ay totoo at buhay. Mayroon tayong 'ulap ng mga saksi', gaya ng isinulat ni Apostol Pablo.²¹¹ Ang mga taong ito ay nakakilala kay Cristo, nagkaroon ng personal na karanasan ng pakikipag-isa sa Kanya, at isinakripisyo ang kanilang sarili para sa Kanya. At sa ating panahon, may mga taong inialay ang kanilang sarili sa Diyos at nakararanas ng makalangit na mga kalagayan. Pinananatili nila ang ugnayan sa mga Anghel, sa mga

²¹¹ Tingnan ang Hebreo 12:1.

santo, at maging kay Kristo at sa Ina ng Diyos. Magsasalaysay din ako nang kaunti tungkol sa aking sarili, upang matulungan ka. Makikita ninyo, ako rin ay 'nagbibigay ng dugo'—ibinabahagi ko ang ilang karanasan upang matulungan ang iba. Nang makita ko kung paano tinataboy ng kaalamang naipon ng isang tao ang kanyang pananampalataya, ako, na nagnanais na patatagin ang pananampalatayang iyon, ay inaalala at ikinukwento ang ilang karanasan mula sa larangan ng pananampalataya.

Nang bata pa ako, nakatira kami sa Konitsa. Dahil sa pagbabasa ko ng maraming talambuhay ng mga santo, pinapabasa ko rin ang ibang bata nito, o tinitipon ko ang mga kalaro at sabay-sabay kaming nagbabasa. Namangha ako sa matinding pag-a-ascetic ng mga santo at sa mga pag-aayuno nilang sinusunod, at sinubukan kong gayahin sila. Dahil sa pag-aayuno, ang leeg ko ay naging kasing payat ng tangkay ng seresa. Pinagtatawanan ako ng mga barkada: 'Matatanggal na ang ulo mo!' Ang mga pinagdaanan ko noon!... Ah, huwag na nating pansinin. Bukod pa rito, nang makita ng kuya ko na nagkakasakit ako dahil sa pag-aayuno at natatakot siyang hindi ko matatapos ang pag-aaral, kinukuha niya ang mga librong binabasa ko tungkol sa buhay ng mga santo. Pagkatapos noon, itinago ko ang mga iyon sa gubat, sa kapilya ni Santa Barbara; palihim akong pumapasok doon at binabasa ko ang mga iyon. Isang araw, sinabi ng kapitbahay naming si Kostas sa kapatid ko: 'Ako na ang bahala sa kanya; sisiguraduhin kong itatapon niya ang mga librong binabasa niya at titigil din siya sa pag-aayuno at pagdarasal.' Naku, hinanap niya ako (mga labinlima ako noon) at sinimulan niyang ikuwento sa akin ang teorya ni Darwin. Patuloy siyang nagsalita hanggang sa tuluyan akong nalito. Umiikot ang ulo ko, kaya diretso akong nagtungo sa gubat, sa kapilya ni Santa Barbara. Papasok ko, sinimulan kong manalangin nang taimtim kay Kristo: 'Kristong ako, kung umiiral Ka, ipakita Mo ang Sarili Mo sa akin!' Paulit-ulit ko itong ginawa nang matagal at tuloy-tuloy akong yumuyuko. Tag-init noon. Tumutulo nang malapot ang pawis ko; basang-basa ako at lubos na pagod. Ngunit wala akong nakita o narinig. Kaya lumalabas na hindi man lang ako tinulungan ng Diyos — ni sa pinakamaliliit na palatandaan, ni sa isang katok o anino — pagkatapos ng lahat, bata pa lang ako noon. Kung titingnan ang nangyari mula sa pananaw ng tao o sa pamamagitan ng lohika, maaaring sumigaw ang isa: 'Diyos ko, kaawa-awa naman siya, ang kawawang nilalang!' Mula pa sa edad na labing-isa ay umaakyat na siya sa mga bangin, sobrang dedikado niya, at ngayon ay dumaranas siya ng krisis. Pinuno nila ng mga hangal na teorya ang kanyang isipan, inilalagay ng kapatid niya ang mga hadlang sa kanyang landas sa bahay, kaya tumakbo siya sa gubat para humingi sa Iyo ng tulong!" Ngunit walang sagot: wala, wala, wala!!! Pagod na pagod sa lahat ng pagyuko, naupo ako. "Sige," sabi ko sa sarili ko noon, "at ano ang sinabi sa akin ni Kostas nang tanungin ko siya kung ano ang iniisip niya tungkol kay Kristo?" "Siya ang pinakabait, pinakamatuwirang Tao," ang sagot niya. 'Sa Kanyang pagtuturo tungkol sa katarungan, pinanganib Niya ang interes ng mga Pariseo, at dahil sa inggit ipinako Siya nila sa krus.' At saka ako nagpasya: 'Dahil si Kristo ay napakabait at makatarungang Tao, dahil wala pang tulad Niya, dahil pinatay Siya ng masasama dahil sa inggit at kasamaan, kung gayon para sa Taong ito ay sulit na gawin pa ang higit pa kaysa sa nagawa ko na. 'Sulit pa ngang mamatay para sa Kanya.' Hindi ko pa man natapos ang aking pasya nang lumitaw si Kristo. Nagpakita Siya sa gitna ng napakalakas na liwanag; ang maliit na kapilya ay nababalutan ng sinag, at sinabi Niya sa akin: *'Ako ang Pagkabuhay at ang Buhay. Ang sinumang nananampalataya sa Akin, kahit mamatay pa, ay mabubuhay.'*²¹² Sa isang kamay Niya ay may hawak na bukas na Ebanghelyo, kung saan nabasa ko ang mismong mga salitang iyon. Naganap sa akin ang napakalalim na pagbabagong-loob kaya't paulit-ulit kong sinabi nang walang tigil: "Halika na, Kostas, lumapit ka rito ngayon, mag-usap tayo nang maayos: umiiral ba ang Diyos o

²¹² Isaias 11:25–26.

hindi!" Nakikita mo, Kristo, upang ipahayag Niya ang Sarili Niya sa akin, ay naghihintay sa aking taos-pusong desisyon. Kung Nais Niya ng taos-pusong desisyon mula sa isang bata, gaano pa kaya Nais Niya ito mula sa isang matanda?

— May ilang tao, Geronda, ang nagdududa sa buong Banal na Paggabay.

— Ngunit paano nga ba matatanggap ng sinuman ang buong kuwentong ito tungkol kay Kristo bilang isang kuwento ng engkanto? At hindi ba't dapat mag-isip nang mabuti ang mga taong ito sa katotohanang ang mga propeta, na nabuhay pitong daang taon bago Siya dumating at nagsalita tungkol sa Kanya nang napaka-detalye, ay sumulat tungkol kay Kristo? Tinukoy pa nga ng Lumang Tipan nang eksakto ang halagang ipagkakanulo kay Kristo,²¹³ , at na hindi inilagay ng mga Hudyo ang perang ito sa kaban ng templo, sapagkat ito ay magiging presyo ng dugo, kundi ginamit ito upang bumili ng isang lupain para sa paglilibing ng mga dayuhan.²¹⁴ Ang ipinropesiya ni Zacarias at ng iba pang mga propeta ay natupad na. Napakalinaw ng lahat! Napakatumpak ng mga detalye! Sinasabi pa nga ng Banal na Kasulatan kung ano ang gagawin sa mga kasuotan ni Cristo.²¹⁵ At lahat ng ito ay hinulaan maraming taon bago ang Kanyang Kapanganakan. Paano nga ba, [pagkatapos ng lahat ng ito], maaari kong magkaroon ng kaisipang kawalang-paniwala? At saka natin makikita si Apostol Pablo. Siya ay naging tagapagtuligsa ng mga Kristiyano at papunta siya sa Damasco para sa layuning iyon. Sa daan, lumitaw sa kanya ang Panginoon at sinabi: "*Saulo, Saulo, bakit mo ako pinag-uusig?*"²¹⁶ — "Sino ka, Panginoon?" — tanong ni Saulo. "Ako si Cristo, na iyong pinag-uusig," — tugon ng Panginoon sa kanya. Pagkatapos ay nagpadala ng mensahe si Cristo kay Ananias, at binyagan niya si , ang dating tagapagtapakan! At gaano karaming pagdurusa ang tiniis ng Apostol Pablo pagkatapos noon, gaano karaming kabayanihan ang ginawa niya sa paghahayag sa lahat ng mga bansa! Pagkatapos ay dumating ang mga martir. Labing-isang milyong martir! Ano, baliw na ba silang lahat? Paano nga ba malilimutan ng sinuman ang lahat ng ito? May sinuman bang nakabasa man lang ng kaunti sa Ebanghelyo ang hindi maniniwala? Kung naglalaman pa ang Ebanghelyo ng iba pang mga detalye, malaking tulong iyon para maniwala ang lahat. Ngunit sinadya ng Diyos na hindi ito pinayagan, upang masala ang mga tao, upang maging malinaw kung sino ang umiibig sa Kanya, sino ang naghahain ng kanilang sarili para sa Kanya, nang hindi umaasa sa mga himala o anumang katulad nito. Sa palagay ko, anuman ang mga panlalait na marinig ng isang taong deboto, hindi ito nakakaapekto sa kanya, wala itong impluwensya sa kanya.

Dapat maniwala sa Diyos nang taos-puso, sa halip na humiling ng himala para gawin iyon. Alam mo ba kung gaano ako naiinis kapag may mga matatanda na lumalapit sa akin at sinasabi nilang gusto nilang makakita ng isang uri ng himala para maniwala? Kung mga bata sila, maaaring may dahilan pa dahil sa kanilang edad.

Ngunit ang sabihin na, 'Para maniwala, kailangan kong makakita ng isang bagay,' samantalang wala namang ginawa ang sarili para kay Kristo—isang napakamurang dahilan iyan! Kahit pa makakita sila ng himala, makakatulong ba iyon sa kanila? Ipapaliwanag nila ito bilang salamangka o katulad na bagay.

²¹³ Tingnan Zacarias 11:1–13.

²¹⁴ Tingnan ang Jer. 18:2; 32:9; Mat. 27:7–9.

²¹⁵ Tingnan ang Awit 21:19.

²¹⁶ Tingnan ang Mga Gawa 9:1–18.

"Palakihin ang aming pananampalataya"²¹⁷

— Geronda, bakit alam ng ilang mga santo, sinauna man o makabago, kung kailan darating ang kanilang huling oras o kung kailan magaganap ang isang tiyak na pangyayari?

— Kilala sila sa malaking pag-ibig, malalim na kasimplehan, kababaang-loob, at pananampalataya. Hindi nila hinayaan na makialam sa kanilang buhay ang lohika—na sumisira sa pananampalataya. Ang pananampalataya ay isang dakilang bagay! Tingnan mo, kahit ang Apostol na si Pedro ay naglakad sa ibabaw ng mga alon dahil sa pananampalataya,²¹⁸ ngunit nang makialam ang lohika, nagsimulang lumubog siya. Nasabi ko na ba sa iyo si Ama Charalampios,²¹⁹ na nanirahan sa Kutlumush Monastery hindi ganoon katagal ang nakalipas? Siya ay isang napakasimple, masipag, at espiritwal na monghe. Nang siya ay tumanda, isang malubhang trangkaso ang nagpaiwan sa kanya sa kanyang kama. Sinabi ng doktor sa komunidad ng mga monghe na huwag siyang iwan dahil kakaunti na lamang ang natitirang oras ng kanyang buhay. Si Ama Charalampios, nang marinig ito mula sa ilalim ng kanyang mga kumot, ay sumagot: 'Ano ba itong sinasabi mo? Hindi ako mamamatay hangga't hindi pa dumarating ang Pasko ng Pagkabuhay at nasasabi kong, "Bumangon ang Cristo."' At nga nga, lumipas ang halos dalawang buwan, dumating ang Pasko ng Pagkabuhay, sinabi niyang, 'Christ is Risen,' tumanggap siya ng Banal na Komunyon, at tahimik na sumakabilang-buhay. Ang payak na matandang ito na mapagmahal sa Diyos ay naging tunay na anak ng Diyos at, kasama ang Diyos, siya ang nagpasiya ng araw ng kanyang sariling kamatayan!

— Geronda, paano pinatitibay ang pananampalataya?

— Ang pananampalataya ay pinatitibay sa pamamagitan ng panalangin. Ang isang taong hindi pinagyaman ang pananampalataya sa kanyang sarili mula sa pagkabata, ngunit may hilig dito, ay maaaring palaguin ito sa pamamagitan ng panalangin, na hinihiling kay Kristo na dagdagan ang kanilang pananampalataya. Hilingin natin kay Kristo na dagdagan at paramihin ang ating pananampalataya. Ano ang hiniling ng mga apostol kay Kristo? '*Dagdagan mo ang aming pananampalataya.*' Kapag sinabi mong '*ipagkaloob sa amin*', ibig sabihin ay iniaalay mo ang iyong sarili sa Diyos. Sapagkat kung ang isang tao ay hindi iniaalay ang kanyang sarili sa Diyos, ano ang maibibigay Niya sa taong iyon? Hinihiling natin sa Diyos na palakasin ang ating pananampalataya hindi upang makagawa tayo ng mga himala, kundi upang higit pa natin Siyang mahal.

Lahat ng bagay ay nakakatulong sa paglago ng pananampalataya sa Diyos: mga bulaklak, tipaklong, mga bituin at kidlat. Nakikita natin ang lahat ng ito, ngunit wala itong pakinabang sa sinuman, dahil nakakatanggap tayo ng 'telegramo'—mga kaisipang ipinapadala sa atin ng kaaway. Halimbawa, kung walang asin, mabulok ang dagat. Gayunpaman, kung susuriin ng isang taong walang pananampalataya ang tubig-dagat sa kanyang laboratoryo, wala siyang makukuhang benepisyo rito, dahil hindi niya nilinis ang sarili niyang puso mula sa mga asin nito. Ngunit kung magsikap ang isang tao nang may pag-ibig at mabuting hangarin, makikita ang kahit na ang pinakamalalaking kabalbalan sa ibang liwanag, sa pamamagitan ng Banal na kaliwanagan. At pupurihin nila ang Diyos.

²¹⁷ Lucas 17:5.

²¹⁸ Tingnan ang Mateo 14:30.

²¹⁹ Tingnan si *Elder Paisios*. Ang mga Ama ng Banal na Bundok at mga Kwento mula sa Banal na Bundok. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 9

Ang lahat ay dapat magdala sa atin sa Diyos

— Matanda, sinabi ninyo sa amin na ang lahat ay dapat magdala sa atin pataas, patungo sa Diyos. Paano natin ito makakamtan?

— Makakamit mo ito sa pamamagitan ng pagkuha ng kapakinabangan sa lahat ng iyong makasumpungan [sa iyong paglalakbay sa buhay]. Alam mo ba kung anong espirituwal na kapakinabangan at karanasang espirituwal ang nakukuha ng isang tao sa pamamagitan ng paghahanap ng espirituwal na kahulugan sa lahat ng bagay? Halimbawa, habang nagtatrabaho ka sa semento, maaari mong makita ang Diyos; sa pamamagitan ng paghipo sa isang ladrilyo, maaari mong mahawakan ang Diyos. Kunin mo ang isang bagay, pagkatapos ang isa pa, saka ang pangatlo, at mahahawakan mo ang Diyos! Oo, hawakan ang Diyos sa lahat ng bagay! Kung ang isang tao ay hindi gumagawa sa ganitong paraan, kung hindi niya nakikita ang Diyos sa lahat ng bagay, kung gayon kahit sa simbahan—kung dadalhin man siya roon—mananatili siyang malayo sa Kanya. Ipagawa mo sa kanya ang pagkanta sa koro, at mananatili siyang malayo sa Diyos. Bigyan mo siya ng isang espirituwal na aklat na babasahin, at mananatili siyang malayo sa Diyos. Anumang espirituwal na gawain ang ipagkatiwala mo sa kanya, hindi siya nito papalapitin sa Diyos.

Bawat tao, sa lahat ng nakikita niya, sa anumang ginagawa niya—manahi man o mangha-embroidery—dapat ay nakakakuha ng espirituwal na benepisyong. Nakakita ka ba ng mga bulaklak? Nakita mo ang Diyos! Nakakita ka ba ng mga baboy? Oo, kapatid ko, nakita mo muli ang Diyos! Maaaring itanong mo: 'Ano ngayon? Makikita ko ba talaga ang Diyos kahit sa pamamagitan ng isang baboy?' Oo, sa pamamagitan ng baboy. Tingnan mo kung paano ito nilikha ng Diyos! Binigyan Niya ito ng matangos na ilong—upang hukayin ang lupa at matuklasan ang mga ugat ng halaman sa pamamagitan ng paghipo. Ang matangos na ilong nito ay hindi naaapektuhan ng matutulis na piraso ng bakal, salamin, tinik at iba pa. Hindi lamang kapag nakakakita tayo ng magandang, mabangong bulaklak saka natin dapat sabihin, 'Kahanga-hanga ang pagkakalikha ng Diyos dito!' Kapag nakakakita tayo ng baboy, dapat makita rin natin ang Diyos doon! At higit pa rito, dapat nating pag-isipan na maaaring nilalang tayo ng Diyos bilang baboy, ngunit sa halip ay nilalang Niya tayo bilang tao! Nakakatuwa ba iyon sa iyo? Ano, hindi ba kaya ng Diyos na gawin tayong mga baboy? Sinusugatan ng mga mangangaso ang mga ligaw na baboy at madalas hindi nila natatagpuan ang mga nasugatang hayop. Pagkatapos ay dumarating ang mga mandaragit at nilalamon nang buhay ang kawawang baboy. Kung walang medikal na pangangalaga, nagdurusa ang baboy, kahit na wala itong ginawang kasalanan sa Lumikha nito. Samantalang ang tao ay nasugatan, at patuloy na sinasaktan, ang kanyang Lumikha, at madalas ay kumikilos nang walang pasasalamat. Kaya sinasabi ko sa inyo na magkaroon ng tamang espirituwal na saloobin. Napakagaling ng pag-aayos ng Diyos sa lahat ng bagay! At tingnan ninyo ang mga hayop: anong lakas ang ibinibigay Niya sa kanila! Sinasabi ng mga doktor na para magkaroon ng matitibay na kalamnan, dapat kumain ng karne. Ngunit tingnan mo ang mga baka: damo lang ang kinakain ng mga mahihirap na nilalang na ito, ngunit anong mga kalamnan ang taglay nila! Hindi mo ba nakikita ang Diyos rito? Ibig sabihin, binibigyan sila ng Diyos ng lakas sa pamamagitan lamang ng damong kanilang kinakain. Gaano pa kaya karami ang ipinagkakaloob Niya sa tao! Nauunawaan mo ba ito?

Kung ang isang tao ay nagsusumikap sa ganitong paraan, nararating niya ang isang kalagayan kung saan nakikinabang siya hindi lamang sa mga santo, kundi pati na rin sa mga makasalanan. Pinapalakas tayo ng isang santo sa pamamagitan ng kanyang banal na halimbawa. Hinahadlangan naman tayo ng isang makasalanan sa pamamagitan ng halimbawa ng kanyang pagbagsak [at iniwasan natin ang kasalanan], hindi upang hindi tayo mahulog sa paningin ng iba, kundi upang hindi natin ikalungkot ang Diyos.

Ang Kapangyarihan ng Pananampalataya

— Geronda, ano ang selyo ng Kordero?

— Sino ang Kordero?

— Kristo.

— Aba, anong uri ng selyo ang mayroon si Cristo? Sa Binyag, pinapahiran ng pari ang noo ng Kristiyano ng banal na krisma sa hugis krus, sabay sabing: 'Ang selyo ng kaloob ng Banal na Espiritu.' Pagkatapos noon, sa tuwing gumagawa ng tanda ng krus ang isang Kristiyano, sinasamba nila ang nakapagliligtas na Pasyon ng Panginoon at inaanyayahan ang kapangyarihan ng Krus, na siyang kapangyarihan ng kamatayan ng ating Kristo sa Krus. Sa pamamagitan ng pagsasabing, '*Krus ni Kristo, iligtas mo kami sa pamamagitan ng iyong kapangyarihan,*' inaanyayahan natin ang kapangyarihan ng sakripisyo ng Panginoon sa Krus. Iyan ang dahilan kung bakit ang krus ay may dakilang kapangyarihan. Halimbawa, sumiklab ang isang bagyo. Kumikislap ang kidlat, at maaaring tamaan din ng kidlat ang isang malaking krus na bakal sa kampanaryo. Gayunpaman, kung ang isang Kristiyano na nakatayo sa ilalim ng krus na bakal na ito ay may suot na maliit na krus na tulad nito at sasabihin, '*Krus ni Cristo, iligtas mo ako sa pamamagitan ng iyong kapangyarihan,*' hindi siya mapapahamak ng kidlat. Sa unang kaso, umiiral ang mga batas ng kalikasan: tumatama ang kidlat sa krus at natatapon ito sa lupa. Sa ikalawang kaso, pinoprotektahan ng munting krus na ito ang mananampalataya na tumawag sa kapangyarihan ng Krus para humingi ng tulong.

— Geronda, bakit nga, kahit na humihiling ako ng isang bagay nang may pananampalataya, hindi ito ipinagkakaloob sa akin ng Diyos?

— Nananampalataya ka at humihingi, ngunit kung kulang ka sa kababaang-loob o may hilig sa kayabangan, hindi ipinagkakaloob ng Diyos ang hinihiling mo. Maaaring magkaroon ang isang tao ng pananampalataya hindi lamang '*na parang butil ng mustasa*' (²²⁰), kundi pati na isang kilo ng mustasa; subalit kung walang kasamang kababaang-loob sa pananampalatayang iyon, hindi kikilos ang Diyos, sapagkat hindi ito para sa ikabubuti ng tao. Kung may kapalaluan, hindi gumagana ang pananampalataya.

Kung ang isang tao ay namumuhay nang may pananampalataya, nang walang pag-aalinlangan, at humihingi ng tulong sa Diyos, unti-unti nang nagaganap sa kaniya ang mga [himalang] pangyayari: una'y maliliit, pagkatapos ay mas malalaki, at siya ay nagiging taong may mas matibay na pananampalataya. Sa pamamagitan ng personal na karanasan sa mga Mysteryong Banal, ang isang tao ay nagiging isang teologo, sapagkat hindi niya ito lapitan gamit ang isip, kundi nararanasan niya ito sa katotohanan. Patuloy na lumalago ang kanilang pananampalataya habang gumagalaw sila sa ibang saklaw, sa larangan ng mga banal na pangyayari. Gayunpaman, upang maranasan nang personal ang mga hiwaga ng Diyos, kailangang talikuran ng isang tao ang dating sarili at, sa isang diwa, bumalik sa kalagayan bago ang Pagbagsak. Dapat taglayin ng isang tao ang kababaang-loob at pagiging payak — upang ang kanyang pananampalataya ay maging matatag. Dapat paniwalaan nang walang kondisyon na walang bagay na hindi kayang gawin ng Diyos. At alam mo ba kung paano ka magdurusang noon, sa pagdinig na may isang tao na hindi naniniwala o nagdududa tungkol sa tulong ng Diyos?

²²⁰ Mateo 17:20; Lucas 17:6.

— Geronda, kung ang isang tao ay may pananampalataya, maaari ba niyang baguhin ang takbo ng mga pangyayari sa pamamagitan ng panalangin?

— Kung may malaking pananampalataya ang isang tao, maaari niyang baguhin ang maraming bagay. Kahit pa magtayo siya ng bahay sa gitna ng ilog sa paanan ng bundok at dumaan ang matinding pagbaha, babalik ang tubig kung ang taong iyon ay may malaking pananampalataya at masigasig na nanalangin sa Diyos para rito. Gayunpaman, dapat mayroon silang pananampalatayang ganoon na, sa pagdinig nila ng isang himala (tulad ng pagkatuyo ng dagat, ang pag-aararo nito ng mga traktora, at ang pagdadala ng mga isda sa mga trak), maniniwala sila rito. Hindi niya nga pupuntahan para tingnan kung ganoon nga ba ang nangyayari. Kahit pa nakatira siya ng isang daang metro mula sa dagat at hindi niya makita mula sa kanyang bahay ang nangyayari, hindi siya pupunta para suriin kung totoo ito, dahil wala siyang alinlangan. Alam niya na ang lahat ay posible para sa Diyos, na walang limitasyon ang banal na kapangyarihan, at dahil dito, wala nang ibang nakakaagaw ng kanyang pansin. Ganito ang kanyang pananampalataya. Tanging ang tunay na mananampalataya lamang ang tunay na nabubuhay at tunay na anak ng Diyos.

Ang pananampalataya ang saligan ng pagtitiwala sa Diyos

— Geronda, ano ang dapat kong gawin? Hindi ako ligtas; nag-aalala ako.

— Hanapin mo ang iyong kaligtasan sa Diyos, anak ko. O tungkol lang ba sa seatbelt ng kotse ang alam mo? Hindi mo ba kilala ang kaligtasan ng Diyos? Magcrucifix mo at, bago ka gumawa ng anumang bagay, sabihin mo: 'Kristo ko, Pinakabanal na Ina ng Diyos, tulungan mo ako.' Mayroon pa bang mas dakilang kaligtasan kaysa sa pagtitiwala sa Diyos? Sa pamamagitan ng pagtitiwala sa Diyos, ang isang tao ay patuloy na pinupuno Niya ng 'premium' na gasolina, at ang kanyang espiritwal na sasakyan ay hindi kailanman humihinto: patuloy itong tumatakbo nang walang humpay. Maging mapagmatyag hangga't maaari, manalangin, ipagkatiwala mo ang sarili mo sa Diyos, at sa anumang kahirapan ay tutulungan ka Niya. Upang matanggal sa iyo ang pagkabahala at kaguluhan, gawing simple ang iyong buhay sa pamamagitan ng walang kondisyong pagtitiwala sa Diyos.

— Geronda, palagi kong sinisimulan ang utos sa takot at pag-aalinlangan, at dahil sa takot, baka hindi ko ito magawa nang maayos.

— Gumawa ka ng tanda ng krus, mahal kong anak, at gawin mo ang sinasabi sa iyo. Kung sasabihin mo, 'Sa pamamagitan ng mga panalangin ng ating mga banal na ama...' — tiyak na may isa sa napakaraming santo na tutulong sa iyo? Huwag kailanman mawalan ng tiwala sa Diyos. Huwag mong limitahan ang iyong sarili sa makitid na lohika ng tao: sa paggawa nito, pinahihirapan mo ang iyong sarili at hinahadlangan mo ang Banal na tulong. Kung, matapos mong gawin ang makatuwirang hakbang bilang tao, iaalay mo sa Diyos ang iyong sarili at ang lahat ng iyong ginagawa, malaking tulong ito hindi lamang para sa iyo, kundi pati na rin sa iba. Ang pagtitiwala sa Diyos ay isang dakilang bagay. Noong isang beses, apat na babaeng doktor ang kumukuha ng dugo ko. Dumating ang una—pinahirapan niya ako, pero hindi niya makita ang ugat. Ang pangalawa—ganun din. Pumunta ang pangatlo—isang espesyalista sa larangang ito—ngunit wala ring nangyari. Pagdating ng pang-apat, nang makita niyang pinahihirapan nila ako, nagpasya siyang subukan din. Pagkatapos munang gumawa ng tanda ng krus, agad niyang nakita ang ugat dahil humingi siya ng tulong sa Diyos. Ang iba naman ay umaasa lamang sa sarili sa paraang iba-iba.

Isang dakilang bagay ang magtiwala sa mga kamay ng Diyos. Naglalagay ang mga tao ng sariling mga layunin at nagsusumikap na makamit ang mga ito, nang hindi pinapansin ang kalooban ng Diyos o hinahangad na ituwid ang kanilang mga gawa ayon dito. Dapat nating ipagkatiwala sa Diyos ang takbo ng mga pangyayari, habang masigasig nating ginagampanan ang ating tungkulin. Magsasakit ang isang tao kung hindi siya magtiwala sa Diyos nang lubos upang lubos na isuko ang sarili sa Kanyang mga kamay. Karaniwan, unang kumukuha ang mga tao ng ginhawa mula sa kapwa, at saka lamang lumalapit sa Diyos kapag nadismaya na sila sa mga tao. Gayunpaman, kung ayaw nating magdusa, hanapin natin ang banal na kaaliwan, sapagkat iyon lamang ang tunay na kaaliwan. Hindi sapat ang pananampalataya sa Diyos:²²¹ dapat din tayong magtiwala sa Kanya. Ang pagtitiwala sa Diyos ang humihikayat sa Kanyang tulong. Ang isang Kristiyano ay nananampalataya at nagtitiwala sa Diyos hanggang sa kamatayan. At doon niya malinaw na nakikita ang kamay ng Diyos na nagliligtas sa kanya.

Sinasabi ni Apostol Pablo na ang pananampalataya ay ang paniniwala sa hindi nakikita, at hindi lamang sa nakikita.²²² Sa pamamagitan ng pagtalaga ng ating kinabukasan sa Diyos, pinipilit natin Siya na tulungan tayo. Ang pananampalataya ang saligan ng walang kondisyong pagtitiwala sa Diyos. Kapag taglay ng isang tao ang ganitong pananampalataya at nananalangin nang lihim, aanihin niya ang bunga ng pag-asa. Ang pagtitiwala sa Diyos ay patuloy na panalangin, at sa tamang sandali ay nagbubunga ito ng banal na resulta. At saka, natural lamang na mamuhay ang tao nang parang anghel at umapaw sa papuri: *'Banal, Banal, Banal ang Panginoon ng mga Hukbo.'*²²³ Sapagkat sa pamamagitan ng pagtitiwala sa Diyos, maaaring gawing paraiso ng isang tao ang kanyang buhay. Pinupuri niya Siya sa lahat ng bagay at tinatanggap ang Kanyang gabay na parang mula sa isang mapagmahal na ama. Kung hindi, ginagawang impiyernong paghihirap ng tao ang kanyang buhay. Isang dakilang bagay na maranasan, kahit sa buhay na ito, ang tikim ng langitlikong kagalakan.

— Geronda, pagdating sa pisikal o mental na kalusugan, hanggang saan dapat ilagay ng isang tao ang sarili sa mga kamay ng Diyos?

— Una, dapat magtiwala ang isang tao sa Diyos, at pagkatapos sa Diyos, sa isang taong kayang tumulong sa atin.

Pananampalataya at Pag-ibig

— Geronda, ano ang ugnayan ng pananampalataya at pag-ibig?

— Una ang pananampalataya, at sumunod ang pag-ibig. Upang magmahal, dapat munang maniwala. Hindi maaaring mahalin ng isang tao ang hindi niya pinaniniwalaan. Kaya naman, upang mahalin ang Diyos, dapat maniwala sa Kanya. Kasunod ng pananampalataya ay darating ang pag-asa, pag-ibig, at pagsasakripisyo para sa Diyos at sa kapwa. Ang masidhing pananampalataya sa Diyos ay nagbubunga ng masidhing pag-ibig para sa Kanya at para sa Kanyang larawan — ang ating kapwa tao. At pati ang mga kawawang hayop ay napapabuhay ng pag-uumapaw ng ating pag-ibig, isang pag-ibig na hindi maisiksik sa puso at umaapaw. Habang mas

²²¹ Sa kontekstong ito, ang 'pananampalataya' ay tumutukoy lamang sa simpleng pagtanggap sa pag-iral ng Diyos, na hindi sapat para sa buhay sa Cristo.

²²² Tingnan ang Hebreo 11:1.

²²³ Isa. 6:3.

naniniwala tayo, mas mamahalin natin Siya. Kung malabô ang ating pananampalataya, malabô rin ang ating pag-ibig. Ngunit kung masigasig ang ating pananampalataya, mas masigasig din ang ating pag-ibig.

Ang ating pananampalataya ay dapat samahan ng pag-ibig. Dito nagsisimula ang paggawa dahil sa pag-ibig. Habang mas nagsisikap ang isang tao sa pag-ibig, mas dumarami ang kanyang pananampalataya at pag-ibig. Sa paggawa dahil sa pag-ibig, lubos na natutulungan ang isang tao ng pagninilay sa mga biyaya ng Diyos. Sa pananampalataya sa Diyos, hindi pinagtutuunan ng isang tao kung umiiral ang Langit o hindi. Nagsusumikap sila dahil naniniwala sila sa Diyos at minamahal Siya. Ang taong kulang sa pagmamahal sa Diyos ay magsisimulang mag-isip: 'Bakit pa magsikap? Hindi pa rin tiyak kung umiiral ang Langit at kung magkakaroon ng Huling Paghuhukom...' Kung ang isang tao ay walang pasasalamat, hindi mahalaga ang iyong gawin para sa kanila, mananatiling walang pasasalamat sila. Ang isang taong puno ng pag-ibig para sa Diyos ay niluluwalhati Siya kahit sa panahon ng tukso at unti-unting naaabot ang punto na palagi silang nagpapasalamat sa Diyos, kaya nagaganap ang isang banal na pagbabago sa kanilang kaluluwa, at palagi silang nagagalak at masaya. Ngunit may mga taong maaaring hindi kailanman makaranas ng anumang tukso—puro biyaya lamang—at gayon pa man ay hindi sila kailanman nasisiyahan.

Pagkatapos ng pagmamahal sa Diyos ay sumusunod ang sakripisyo. At kapag may di-makasariling sakripisyo, nagsisimula nang mangyari sa isang tao ang mga banal na pangyayari at mga himala. Dapat magsakripisyo ang isang tao hindi para sa ibang dahilan kundi para lamang sa Diyos, na lumikha ng sansinukob na ito at nagkaloob sa atin ng napakaraming biyaya. Halimbawa, ang mga idolatra: pinag-diyos nila ang kalikasan, sinamba ang araw at ang mga ilog, at umabot pa sa puntong inihain nila ang kanilang sarili para sa k ng kanilang pananampalataya. At kung inihain nila ang kanilang sarili para sa isang nilikha, gaano pa kaya dapat nating ihain ang ating sarili para sa Maylalang!

Hindi naniniwala ang mga tao, at iyon ang dahilan kung bakit hindi nila iniaalay ang kanilang sarili. Mula rito nagsisimula ang lahat ng kawalang-interes. May isang nang-aalipusta, ang iba naman ay naniniwala nang kalahating-puso at nagdurusa. Upang tunay na magalak, dapat magtiwala at magmahalin.

***"Kung wala Ako, wala kayong magagawa"*²²⁴**

Kung nais ng isang tao na mabuhay nang walang paghihirap, dapat siyang maniwalang sa sinabi ni Cristo: '*Kung wala Ako, wala kayong magagawa.*' Ibig sabihin, dapat—sa positibong kahulugan ng salita—mawalay sa pag-asa sa sarili at ilagay ang pananampalataya sa kapangyarihan ng Diyos. Sa pamamagitan ng pag-asa—sa pinakamainam na kahulugan ng salita—sa sarili, natatagpuan ng tao ang Diyos. 'Ipinatong ko ang aking pag-asa nang lubos sa Iyo.'²²⁵ Kahit ang pinakaespiritwal na tao ay hindi maaaring maging tiyak sa kanilang sariling buhay; kaya hindi sila lumalampas sa hangganan ng kanilang tiwala sa Diyos. Inilalagay nila ang kanilang pag-asa sa Diyos at nawawalan lamang ng pag-asa sa kanilang 'sarili', sapagkat ang 'sarili' ang nagdudulot sa tao ng lahat ng espirituwal na kapahamakan.

Ang tiwala sa sarili ang ating pinakamalaki at pinakamasamang kaaway, dahil kapag hindi natin inaasahan, walang-awang winawasak nito ang ating mga itinayo, iniwan tayong lubos na naghihirap at lantad. Kapag tiwala

²²⁴ Juan 15:5.

²²⁵ Ang himno ng Theotokos sa Dakilang Kompletina, Tono 6.

sa sarili ang isang tao, nagiging paralisado siya at hindi makilos, o kaya'y nag-iisa siyang nakikipaglaban. Pagkatapos noon, natural lamang na sila ay matalo ng kaaway o magkamali at masira ang kanilang 'sarili'. Madalas, sa napakatalinong paraan, pinapayagan tayo ng mabuting Panginoon na makita ang Kanyang banal na pakikialam at ang kabiguang ating dinanas bilang bunga ng ating tiwala sa sarili. Sa pamamagitan ng pagmamasid at pagdanas sa bawat pangyayari na dumarating sa ating buhay, nakakakuha tayo ng karanasan, nagiging mas mapagmatyag, at dahil dito ay umuunlad.

Una munang hinanap ni Cristo ang pananampalataya sa kapangyarihan ng Diyos at saka lamang gumawa ng himala. 'Kung maniniwala ka sa kapangyarihan ng Diyos,' wika Niya, 'gagaling ka.'²²⁶ Hindi ito tulad ng sinasabi ng ilan ngayon na: 'May kapangyarihan ang tao, at sa paniniwala rito, magagawa niya ang lahat.' Hindi ba sinasabi rin ng Ebanghelyo ang iisang bagay: 'Manalig'? Dahil dito, ang ating mga salita ay naaayon sa Ebanghelyo." Oo, tinanong ni Cristo: "Nananampalataya ka ba?" — ngunit sa pagtatanong nito, ang ibig Niyang sabihin ay: "Nananampalataya ka ba sa Diyos? Nananampalataya ka ba na magagawa ito ng Diyos?" Nais Niya na kumpirmahin ng isang tao na naniniwala siya sa Diyos, at saka Siya tutulong sa kaniya. Wala kahit saan sa Ebanghelyo ang nagsasabing dapat maniwala ang isang tao sa sarili niyang makasarili. Hinahamon tayo nito na maniwala sa Diyos, sa katotohanang makakatulong ang Diyos sa akin, makapagpapagaling Siya sa akin. Ngunit binabaluktot ng mga taong ito ang kahulugan ng mga salita ng Ebanghelyo at sinasabi: 'May lakas ang isang tao, at dapat siyang maniwala sa sarili niya.' Ngunit kung naniniwala ang isang tao sa sarili niya, may kasamang makasarili o pagmamay-ari ng demonyo.

— Geronda, kapag may nangyaring himala, sinasabi ng mga taong ito na naniwala ang tao na mangyayari ito, at iyon ang dahilan kung bakit ito nangyari.

— Sa likod ng ganoong makasariling paraan ng pagbalangkas sa tanong ay nasa likod ang gawa ng diyablo. Pinagkakalito nila ang mga salita ni Cristo, 'Naniniwala ka ba?', sa sarili nilang 'Naniniwala ako.' Dito nagsisimula ang lahat ng kabaliwan na nagaganap sa mundo. At saka sinasabi nila sa iyo: 'Hindi mo dapat igalang ang dakila o ang mababa kung nais mong maging isang taong may sariling pagkatao.' Kaya naririnig mo ang mga ganitong panawagan: 'Duplahin mo sila, wasakin mo sila, upang makamit mo ang iyong layunin!' Itinuturing na bagay ng nakaraan ang paggalang, at nagwawagi ang diyablo. Samantala, kahit mangahas ang isang bata na magsalita nang bahagyang walang-galang sa kanilang mga magulang o nakatatanda, iniwan sila ng Biyaya ng Diyos, at nagiging biktima sila ng impluwensiyang demonyo! Ano pa ang masasabi kung gawing pamumuhay ng isang tao ang kawalang-galang!

— At paano naman, Geronda, kung ang isang tao, habang inaangkin niyang naniniwala sa Diyos, ay hindi naniniwala na pinoprotektahan tayo ng Diyos?

— Pagkatapos ay ginagawa niyang diyos ang sarili niya. Paano nga ba siya makakapaniwala sa Diyos?

— Tuwing umaga ay gumagawa siya ng tanda ng krus.

— Sinasabi niya: 'Naniniwala ako sa Diyos, ngunit binigyan tayo ng Diyos ng dahilan upang gawin natin ang gusto natin.' O ganito: 'Ako ay isang diyos. Hindi ba't nasusulat sa Kasulatan: "*Kayo ay mga diyos, at kayong lahat ay mga anak ng Kataas-taasan*"?'²²⁷ Ngunit upang maging isang diyos sa pamamagitan ng biyaya, dapat ay taglayin ang Biyaya ng Diyos, at ang taong iyon ay hindi iniisip ito. Ginagawa niyang diyos ang sarili sa

²²⁶ Tingnan ang Mat. 9:29; Mar. 9:23.

²²⁷ Awit 81:6.

pamamagitan ng kanyang sariling isip. Ang pagkakaroon ng Biyaya ng Diyos at ang maging diyos sa pamamagitan ng biyaya ay isang bagay, ngunit ang gawing diyos ang sarili ay ibang usapin. Nasa puntong ito ang kalituhan: ginagawang diyos ng isang tao ang sarili, at sa huli ay nauwi sa pagiging ateista.

Darating ang panahon na maniwala ang lahat

— Geronda, paano nangyayari na ang mga mananampalataya ay nauwi sa pagiging walang Diyos?

— May dalawang posibleng senaryo. Sa unang kaso, maaaring ang isang tao ay naging isang taos-pusong mananampalataya; ang Banal na kapangyarihan ay gumawa nang maraming beses sa kanyang buhay, at naranasan niya ang maraming pinaka-malinaw na makapangyarihang pangyayari, ngunit pagkatapos ay narating niya ang punto kung saan ang kanyang pananampalataya ay naging malabo. Nangyayari ito kung, halimbawa, ang isang tao, nang hindi pinag-isipan nang mabuti, ay sumabak sa makasariling pag-aascetismo—ibig sabihin, nilalapitan niya ang buhay-espiritwal sa tuyong, mekanikal na paraan at sinasabi: 'Paano nag-ascetismo ang ganitong-ganitong santo? Gagawin ko rin iyon.' At sinimulan niya ang kanyang pabaya na pagsisikap. Ngunit unti-unti—na hindi man niya namamalayan—nagsisimulang manahan sa kanyang loob ang isang maling pakiramdam na, kahit hindi pa niya nararating ang antas ng ganitong-ganitong santo, tiyak na malapit na siya rito. At patuloy siyang nagsusumikap sa kanyang ginagawa. Ngunit habang tinulungan siya ng Biyaya hanggang sa puntong iyon, mula noon ay nagsisimula na itong iwan siya. Sapagkat ano ang kaugnayan ng Biyaya ng Diyos sa kapalaluan? Dahil dito, hindi na niya maipagpapatuloy ang kanyang pagsisikap gaya ng dati, at sinisimulan niyang pilitin ang sarili. Gayunpaman, ang sapilitang pagpapasakop na ito ay nagdudulot ng pagkabalisa sa kanyang kalooban. Ang ulap ng kapalaluan ay bumabagsak din sa kanya, na nagdudulot ng kalituhan. At, sa kabila ng lahat ng kanyang nagawa, sa kabila ng mga gawa ng Banal na Grasya at ng mga himalang naganap, unti-unting nagsisimulang pumasok sa kanyang isipan ang mga kaisipang kawalang-paniwala, at nagsisimula siyang magduda sa pag-iral ng Diyos.

Ang ikalawang senaryo ay kapag ang isang taong walang pinag-aralan ay naghahangad na pasukin ang dogmatika. Ay, halata namang hindi siya matino sa ulo! Hindi ko tinutukoy ang maikling pagpapamilyar sa isang partikular na dogma. Ngunit kahit pa ang isang edukadong tao ay nais makisangkot sa usapin ng dogmatika dahil sa kayabangan, aalisin ng Biyaya ng Diyos ang kaniya dahil sa kayabangan na iyon, at magsisimulang sumibol ang mga pagdududa sa kaniya. Siyempre, hindi ko tinutukoy ang mga may paggalang. Maaaring hindi edukado ang isang taong deboto, ngunit sa pamamagitan ng kanyang pag-iisip at sa lawak na abot ng kanyang pag-unawa, kapag pamilyar na siya sa isang partikular na dogma, ay mauunawaan niya ito. Ngunit kung ang isang taong hindi naniniwala sa buhay na espiritwal ay papasok sa larangan ng dogmatika, kahit na dati ay may kaunting pananampalataya siya, pagkatapos ay wala na siyang kahit kaunti man.

— Geronda, ang kawalan ng pananampalataya ay naging napakalaganap sa ating panahon.

— Oo, ngunit madalas na kitang-kita na kahit yaong nagsasabing hindi sila naniniwala sa Diyos ay may tagong, maliit na sukat ng pananampalataya. Noong isang beses, sinabi sa akin ng isang batang lalaki: 'Hindi ako naniniwala na may Diyos.' — 'Lumapit ka pa nang kaunti,' ang sagot ko. 'Naririnig mo ba ang pag-awit ng nightingale? Kanino niya ito natanggap na kaloob?' Agad na naantig ang dukhang binata. Naglaho ang tigas ng kanyang kawalang-paniwala, at nagbago ang kanyang mukha. Sa isa pang pagkakataon, dalawang bisita ang dumating sa aking selda. Mga nasa apatnapu't limang taong gulang sila, at napaka-sekular ng pamumuhay nila. Tulad ng sinasabi namin, ang mga monghe, 'Dahil walang kuwentang buhay na ito, isinasakripisyo namin ang lahat,' ganoon din, ang dalawang ito, habang bata pa, ay nagpasiya ng kabaligtaran: na 'walang ibang buhay.'

Kaya iniwan nila ang kanilang pag-aaral at buong pusong sumabak sa buhay sa mundo. Nakarating na sila sa puntong naging guho na sila, kapwa sa espiritu at sa katawan. Pumanaw sa dalamhati ang ama ng isa sa kanila. Sinayang naman ng isa ang ari-arian ng kanyang ina at naging sanhi ng kanyang pagkakaroon ng sakit sa puso. Matapos naming makausap ang mga ito, nagsimulang magbago ang kanilang pananaw at naghinagpis: 'Wala na kaming silbi.' Binigyan ko ang isa sa kanila ng isang ikon para sa kanyang ina. Nais ko ring bigyan ng icon ang isa pa, ngunit ayaw niya itong tanggapin. 'Bigyan mo ako,' sabi niya, 'ng isa sa mga maliliit na tabla na hinihiwa mo.' 'Hindi ako naniniwala sa Diyos, pero naniniwala ako sa mga santo.' Pagkatapos ay sumagot ako: 'Kung ang isang tao ay salamin man o takip ng lata, kung hindi tumapat sa kanila ang sinag ng araw, hindi sila liliwanag. Ang mga santo ay nagliwanag sa sinag ng biyaya ng Diyos, gaya ng pagsalamin ng mga bituin sa sikat ng araw.'

Ang mga kabataang malas ay hinuhugasan ang utak ng iba't ibang teorya. Nang tinatanggap ko ang mga bisita sa aking kaliva, napansin kong karaniwang may ilang Marxista na nasa kanilang limampung gulang na sumasali sa mga grupo ng kabataan at hinuhugasan nila ang utak ng mga ito. Hindi naniniwala ang mga Marxista, at kung susubukan mong patunayan sa kanila ang pag-iral ng Diyos, sinisimulan nilang husgahan Siya at binobomba ka ng mga tanong: 'Bakit ganito, at bakit ganoon?' Sinasabi ni propeta Isaias na ang mga ayaw maligtas ay hindi nauunawaan.²²⁸ Minsan sinabi ko sa kanila: 'Nakikita ninyo ang mga bituin? Hindi sila nakakabit sa langit gamit ang mga turnilyo; may humahawak sa kanila sa kalawakan. Ang inihula ng mga propeta tungkol kay Cristo ay natupad na. Marami tayong mga santo na dati'y lubhang hindi mananampalataya, mga salarin at mga sumasamba sa diyus-diyosan, ngunit kalaunan ay naniwala sa Cristo at nagpatotoo sa kanilang pananampalataya sa pamamagitan ng pagkamartir. Ang ilan sa kanila ay pinutol ang dila upang hindi na sila makapagsalita tungkol sa Cristo, subalit kahit na pinutol ang kanilang dila, mas lalo pa silang nakapagsalita! Araw-araw ay ginugunita ng Simbahan ang napakaraming santo! Buhay na buhay ang kanilang presensya. At kahit hindi natin sila hinahanap, hinahanap nila tayo nang kusang-loob. Maraming asketiko sa disyerto, na walang kalendaryo at hindi alam kung aling santo ang ginugunita ng Simbahan, ay nananalangin: 'Mga santo ng araw na ito, ipanalangin ninyo kami sa Diyos.' At lumilitaw sa kanila ang mga santo at ibinubunyag ang kanilang mga pangalan; higit pa rito, mahirap bigkasin ang mga pangalang ito. Pagkatapos, tiningnan ng mga asketiko ang kalendaryo at napagtanto na ang mga santong lumitaw sa kanila ay ipinagdiriwang nga sa mismong araw na iyon.²²⁹ 'Paano mo ipapaliwanag iyan?' Pagkatapos noon, tinanong nila ako: 'Bakit pumupunta ang mga santo sa mga monghe kaysa tumulong sa mga nangangailangan?' — 'Mga kaibigan,' tanong ko sa kanila bilang tugon, 'sumakay ba kayo ng eroplano papunta rito?' — 'Hindi,' sagot nila, 'sumakay kami ng kotse.' — 'Sige, at sa pagdating ninyo rito, habang nagmamaneho kayo, ilang kapilya ang nakita ninyo?'²³⁰ Hindi naman sila basta-basta sumibol nang mag-isa, tulad ng kabute pagkatapos ng ulan. Tinulungan ng mga santo ang mga tao, at

²²⁸ Ihambing sa Isaias 6:9–10.

²²⁹ Noong ika-3 ng Hunyo 1979, nananalangin si Nakatatandang Paisios gamit ang kanyang rosaryo, na nagsasabing: 'Mga banal ng araw, ipanalangin ninyo kami sa Diyos': Hindi niya maalala kung anong pista ng santo iyon, at hindi rin niya mahanap ang kanyang salamin para hanapin ito sa kalendaryong buwanan (ilang araw lamang ang nakalipas, lumipat ang Nakatatanda sa selda ng 'Panaguda' at hindi pa niya nabubuksan ang kanyang mga gamit). Pagkatapos ay lumitaw sa kanya ang banal na martir na si Lucillian, na ipinagdiriwang ang kapistahan tuwing ika-3 ng Hunyo, at inulit-ulit ang mahirap niyang pangalan nang tatlong beses.

²³⁰ Sa mga debotong Kristiyano sa Gresya, laganap ang tradisyon ng pagtatayo ng maliliit na kapilya sa gilid ng mga kalsada, karaniwang bilang pasasalamat sa Diyos, sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, o sa mga santo, o bilang pag-alala sa mga mahal sa buhay na namatay sa aksidente sa kalsada. — *Tala ng tagasalin*.

bilang paggalang ay itinayo nila ang maliliit na kapilyang ito at naglagay ng mga lampara sa loob nito. Ang mga taong espiritwal ay umaangat nang kasing taas ng kanilang pagtalikod sa materyal." Ang mga materyalista naman ay hindi rin nauwi sa wala—nakakakuha rin sila ng kahit kaunting kita: halimbawa, gagawa sila ng isang tiyak na bilang ng mga tasa at makakatanggap ng isang tiyak na halaga ng pera; kung gagawa sila ng mas marami, mas marami rin ang matatanggap nila. Ikaw naman, nakatuon ka lamang sa propaganda at doon ka humihinto: walang kitang makukuha para sa iyo mula sa kahit saan. Ikaw ang pinakamalungkot sa lahat, dahil kung makamtan mo ang iyong ninanais, ang buong ideal mo ay magiging pahirap ng Marxistang pagkaalipin.' Sa huli, sinabi nila sa akin: 'Ikaw ay isang napakabuting tao, matalino, makatarungan...'

Sa anumang kaso, gusto man ng mga tao o hindi, darating ang panahon na maniniwala silang lahat, dahil mararating nila ang isang patay na dulo. At doon hihimasok si Kristo.

Kabanata 3.

Tungkol sa kung paano tumutulong ang Diyos kung saan kung saan hindi na kayang abutin ng lakas ng tao

Tumutulong ang Diyos sa mga bagay na hindi kayang makamtan ng tao sa pamamagitan ng sariling pagsisikap

- Ano 'yang usok doon?
- Sinusunog namin ang basura, Geronda.
- Talaga bang nagpali ka ng apoy sa ganitong hangin?
- Geronda, umulan ngayong umaga...

— Kahit umulan at bumaha pa, kapag tumindi ang hangin pagkatapos, matutuyo ang lahat na parang pulbura! Ang galing mong linya: 'Umulan kaninang umaga!' Nakalimutan mo na ba kung paano, dahil sa sarili mong kamangmangan, sumiklab noon ang apoy doon sa ibaba? Kapag minsan nang nakatapak sa latak, dapat maging maingat sa susunod. Tinutulungan ng Diyos kung saan kailangan ang Kanyang tulong, kung saan wala nang magagawa ang tao sa sariling lakas. Ngunit hindi Niya tutulungan ang ating kamangmangan. Sa ganitong paraan, ginagawang katawa-tawa ng mundo pati ang mga santo.

- Geronda, palagi bang malinaw kung hanggang saan dapat kumilos nang makatao?

— Magsimula tayo sa katotohanang halata ito. Ngunit kahit na handa ang isang tao na gawin ang kanyang makakaya at nabigo siyang gawin ito dahil may pumigil sa kanya, tutulungan siya ng Diyos sa kanyang oras ng pangangailangan. Gayunpaman, kung may lakas siya ngunit kulang sa kagustuhan, hindi siya tutulungan ng Diyos. Halimbawa, sinabihan kang kandahin ang pinto sa gabi, pero tamad ka, hindi mo ito kinandado at sinasabi mong ang Diyos ang magbabantay sa iyo. Hindi mo ito kinandado hindi dahil umaasa ka sa Diyos, kundi dahil sa katamaran mo. Ngunit paano ka tuloy tutulungan ng Diyos? Tutulungan nga ba Niya ang isang tamad? Sa katunayan, kung ang isang tao ay sinabihan na ikandado ang pinto at hindi niya ito ginawa, karapat-dapat siyang parusahan dahil lamang sa kawalang-sunod na iyon.

Dapat nating gawin ang lahat ng makakaya natin, at iwan sa Diyos ang mga bagay na lampas sa ating kakayahan. At kung gagawa ka ng higit pa sa iyong kakayahan—hindi dahil sa makasarili, kundi dahil sa pagmamahal sa Kanya, na nauunawaan mong hindi mo pa nauubos ang lahat ng iyong lakas bilang tao—makikita rin iyan ng Diyos. Ang ganitong sigasig ay magugustuhan Niya, at magmamadali Siyang tumulong. Upang matulungan tayo, nais din ng Diyos na magsikap tayo. Kunan si Noah ng halimbawa: nagpagal siya ng isang daang taon sa pagtatayo ng daong. Gupitin nila ang kahoy gamit ang lagaring kahoy: nakakita sila ng mga punong mas matigas kaysa sa iba at ginawang lagari ang mga ito. Kung gayon, hindi ba maaaring gumawa ang Diyos ng paraan para mapabilis ang pagtatayo ng daong? [Maaari naman — ngunit] nang sabihin Niya kay Noah at sa mga kasama niya kung paano itatayo ang daong, ibinigay Niya sa kanila ang lakas para gawin ito.²³¹ Kaya, gawin natin ang kaya natin, upang ang hindi natin kayang gawin, ay magawa ng Diyos.

Noong isang beses, may isang lalaki na lumapit sa akin sa kaliva at nagtanong: 'Bakit nakaupo rito ang mga monghe sa halip na lumabas sa mundo para tumulong sa mga tao?' — 'Kung lalabas sila sa mundo at tutulungan ang mga tao,' sagot ko, 'tatanungin mo naman kung bakit naglilibot sa mundo ang mga monghe. Ngayon ay hindi sila lumalabas sa mundo, at tinatanong mo kung bakit hindi sila lumalabas.' Pagkatapos ay sinabi niya sa akin: "Bakit pumupunta ang mga monghe sa mga doktor? Bakit hindi sila pinagpapagaling ng kanilang Kristo at ng kanilang Ina ng Diyos?" — "Isang doktor na may pananampalatayang Hudyo," ang sagot ko, "ang nagtanong sa akin ng eksaktong parehong tanong." — "Hindi siya Hudyo," isang kasama niya ang sumabat para sa kanya. "Hindi mahalaga na hindi siya Hudyo," sagot ko, "ang tanong mismo ay purong Hudyo. At uulitin ko sa iyo ang sagot na ibinigay ko sa Hudyong iyon, sapagkat magkatulad ang mga sitwasyon." "Ikaw," sabi ko sa kanya noon, "bilang isang Hudyo, ay dapat kabisado mo ang Lumang Tipan. Sinasabi ng propeta Isaias kung paanong ipinagkaloob ng Diyos kay Haring Esekias, na isang mabuting tao, ang karagdagang labinlimang taon ng buhay. Pinadalhan ng Diyos ng propeta Isaias ang hari, na nagsabi sa kaniya: 'Bibigyan ka ng Diyos ng karagdagang labinlimang taon ng buhay dahil winasak mo ang mga gubat-diyosan kung saan isinasagawa ang mga sakripisyo sa diyus-diyosan. Tungkol naman sa sugat mo (may sugat ang hari), sinasabi ng Diyos na ipahid mo rito ang isang bungkos ng tuyong igos, at gagaling ka!' Dahil ipinagkaloob ng Diyos sa kaniya ang labinlimang taon pang buhay, hindi rin ba Niya kayang pagalingin ang sugat na ito? [Siyempre kaya Niya], ngunit ang sugat na ito ay maaari ring magaling sa pamamagitan ng isang bungkos ng igos."²³² Kaya nga, huwag nating hingin sa Diyos ang mga bagay na maaaring gawin ng mga tao. Magpakumbaba tayo sa harap ng mga tao at humingi ng kanilang tulong.

Dapat kumilos ang tao nang makatao hanggang sa isang hangganan, at pagkatapos ay ipaubaya ang lahat sa Diyos. Ang pagsubok na tumulong sa mga bagay na hindi malulutas sa pamamagitan ng makataong paraan ay makasarili. Madalas kong nakikita na ang ganitong pagiging matigas ang ulo ay nagmumula sa impluwensya ng diyablo, na may layuning hadlangan ang kilos ng taong iyon. Mayroon akong magaspang na ideya kung hanggang saan makakatulong ang tao, at kung kailan dapat nang ipagkatiwala ang lahat sa Diyos. Kaya naman, kapag nakikita kong hindi malulutas ang sitwasyon sa pamamagitan ng makataong paraan, itinaas ko ang aking mga kamay nang may kalungkutan, nagsindi ako ng ilang kandila, ipinagkatiwala ko ang suliranin sa Diyos, at agad itong nalulutas. Alam ng Diyos na hindi ko ito ginagawa dahil tamad akong kumilos sa paraang pantao.

²³¹ Tingnan ang Genesis 6:13 at mga sumunod.

²³² Tingnan ang Isaias 38:4 at mga sumunod.

Kaya, kapag tayo ay hinilingang tumulong, dapat tayong kumilos nang may pag-iingat at tumulong hangga't makakaya natin. At kung saan tayo ay hindi makakatulong, tutulong tayo kahit man lang sa pamamagitan ng isang dasal o sa pamamagitan ng pag-iwan ng lahat sa Diyos lamang, na isa ring uri ng misteryosong panalangin.

Inalaga ng Diyos ang lahat para sa ating kabutihan

Mabuti ang Diyos sa kanyang kalikasan, at inaalagaan Niya ang lahat para sa ating ikabubuti. Kung hihingin natin sa Kanya ang isang bagay, ibibigay Niya ito sa atin, hangga't ito ay nakalilingkod sa ating ikabubuti. Maluwag na ipinagkakaloob sa atin ng Diyos ang mga kinakailangan para sa kaligtasan ng ating mga kaluluwa at sa pagpapanatili ng ating pisikal na kalusugan, at mananatili ang Kanyang pagpapala sa atin. At kung hindi Siya nagbibigay sa atin ng isang bagay — upang subukan tayo, o upang protektahan tayo — hindi lamang natin ito dapat tanggapin nang may kagalakan, kundi pagmunimunian din, upang makinabang tayo rito. Alam Niya kung kailan at paano tutulungan ang Kanyang nilikha; tumutulong Siya sa paraang alam Niya sa tamang oras. Gayunpaman, ang Kanyang mga mahihinang nilikha ay madalas na kulang sa pasensya; nais nilang matanggap ang kanilang hinihiling sa mismong sandaling iyon, tulad ng isang maliit na bata na humihingi sa kanyang ina ng bagel na hindi pa naluluto at hindi makapaghintay hanggang sa ito ay maluto. Ang ating tungkulin ay manalangin at magpakita ng pasensya, at ang ating mabuting Ina, ang Pinakabanal na Theotokos, ay ibibigay sa atin ang ating hinihiling kapag ito ay handa na.

— Geronda, sa anong mga pagkakataon tumutulong ang mga santo?

— Tinutulungan nila tayo kapag may tunay na pangangailangan, hindi kapag inakala lang natin na mayroon. Sa madaling salita, tinutulungan nila tayo kapag ito ay para sa ating ikabubuti. Nauunawaan mo ba? Halimbawa, humihiling ang isang bata sa kanyang ama ng moped, ngunit hindi ito binibili ng kanyang ama. 'Kailangan ko ng moped,' ang reklamo ng bata, 'pagod na akong maglakad, nakakapagod.' Gayunpaman, hindi binibili ng ama ang moped para sa anak dahil natatakot siyang mabangga ito. 'Bibilhan kita ng kotse mamaya,' sabi niya sa anak, inilagay ang pera sa bangko, at nang makatipid na siya nang sapat, bumili siya ng kotse. Ganoon din sa mga santo: alam nila kung kailan tayo nangangailangan ng tulong.

— Geronda, paano natin nararanasan ang awa ng Diyos?

— Ang awa ng Diyos ay banal na aliw na nararamdaman natin sa ating kalooban. Inaayos ng Diyos ang mga bagay sa ganitong paraan upang hindi tayo magpahinga sa aliw ng tao at sa halip ay lumingon sa banal na aliw. Halimbawa, ang mga Griyego sa Australia, nang matuklasan nilang lubos silang mag-isa, ay mas lumapit sa Diyos kaysa sa mga pumunta sa ibang bansa, sabihin nating Alemanya, kung saan ang mga Griyego ay mas malapit sa kanilang tinubuan at napapaligiran ng mga kababayan. Para sa mga pumunta sa Australia, ang mga kahirapan ay tunay na nakatulong sa kanila na kumapit sa Diyos. Lahat sila ay umalis na may dalang isang maleta lamang, natagpuan ang kanilang sarili na malayo sa kanilang tinubuan at sa kanilang mga pamilya, ngunit kinailangan nilang maghanap ng trabaho, mga guro para sa kanilang mga anak at marami pang iba. Wala silang mapuntahan para humingi ng tulong. Kaya naman lumapit sila sa Diyos at nanatiling matibay sa kanilang pananampalataya. Sa Europa naman, hindi hinarap ng mga Griyego ang ganitong mga paghihirap kaya hindi sila gaanong kumapit sa Diyos.

"Humiling, at kayo'y bibigyan"²³³

— Geronda, bakit natin kailangang humingi ng tulong sa Diyos, kung alam Niya naman ang ating mga pangangailangan?

— Dahil may kalayaan. At, higit pa rito, kapag nararamdaman natin ang sakit para sa ating kapwa at hinihiling sa Diyos na tulungan sila, labis Niya itong nararamdaman, sapagkat doon Siya humahalo nang hindi sinasagasaan ang kalayaan ng kalooban ng tao. Ang Diyos ay ganap na nakahandang tumulong sa mga taong nagdurusa. Gayunpaman, upang matulungan Niya sila, dapat may magmakaawa sa Kanya na gawin ito. Sapagkat kung tutulungan ng Diyos ang isang tao nang walang humihiling sa Kanya, tututol ang diyablo at sasabihin: 'Bakit Mo siya tinutulungan at nilalabag ang kalayaan ng kalooban ng tao? Makasalanan siya at sa akin siya.' Ipinapakita rin nito ang dakilang kabanalan ng Diyos, na hindi man lang binibigyan ang demonyo ng karapatang tutol. Kaya naman, upang makialam, nais Niya na hilingin natin ito sa Kanya. Sabik Siyang tumulong sa atin kaagad, basta't ito ay para sa ating kabutihan. Nais Niyang tulungan ang Kanyang mga nilikha ayon sa kanilang mga pangangailangan. Naglilingkod Siya nang paisa-isa sa bawat tao — sa paraang pinakakapaki-pakinabang sa bawat isa.

Kaya, para tumulong ang Diyos at ang mga santo, kailangang ang isang tao mismo ang magnais at humiling nito. Kung hindi, hindi sila tutulong. "*Nais mo bang gumaling?*"²³⁴ — tanong ni Cristo sa lalaking paralisado. Kung ang isang tao ay hindi ito ninanais, iginagalang ito ng Diyos. At kung ang isang tao ay hindi nagnanais na mapunta sa Paraiso, hindi siya pinipilit ng Diyos na pumunta roon, maliban sa mga kasong ang isang tao, na dating nasa [espiritwal] na kamangmangan, ay di-makatarungang napinsala; sa ganitong mga kaso, may karapatan sila sa Banal na tulong. Sa lahat ng iba pang kaso, ayaw makialam ang Diyos. Humihiling ba ang isang tao ng tulong? Ibinibigay ito sa kanila ng Diyos at ng mga santo. Bago ka pa man makurap, tinulungan na sila. At kung minsan, wala ka pang oras na kurap, ganoon kabilis lumalapit ang Diyos sa iyong tabi.

'*Humiling, at kayo'y bibigyan...*', sabi ng Banal na Kasulatan. Kung hindi tayo hihingi ng tulong sa Diyos, lubos tayong mabibigo. Ngunit kung hihingi tayo ng banal na tulong, itatali tayo ni Cristo sa Kanyang Grasya gamit ang isang maliit na lubid at mahigpit tayong hahawakan. Ang hangin ay humahampas ngayon mula sa isang gilid, ngayon naman sa kabila, ngunit tayo ay nakatali at ligtas. Ngunit kapag hindi napagtanto ng isang tao kung sino ang humahawak sa kanila, tinatanggal nila ang tali, pinaghiwalay ang kanilang sarili mula kay Kristo, at sinisimulang hampasin sila ng hangin mula sa lahat ng panig, na nagdudulot sa kanila ng pagdurusa.

Alamin na ang ating mga pagnanasa at kasalanan lamang ang tunay na atin. Ang anumang kabutihang ating nagagawa ay nagmumula sa Diyos; ang anumang kamangmangan nating ginagawa ay ating sariling gawa.

Sa sandaling iwan tayo ng Banal na Grasya, doon na iyon—wala na tayong magagawa pa. Sa natural na buhay, sa sandaling agawin ng Diyos ang oxygen sa atin, agad tayong mamatay. Ganoon din sa buhay na espiritwal: sa sandaling bawiin Niya nang bahagya man lang ang Banal na Grasya sa atin, doon na iyon—naligaw na tayo. Noong isang beses, habang nananalangin, naramdaman ko ang isang pakiramdam ng kagalakan. Nakatayo ako nang ilang oras at hindi ko man lang naramdaman ang kahit kaunting pagod. Sa buong oras ng aking pagdarasal, naramdaman ko ang isang matamis na kapayapaan, isang bagay na hindi mailarawan sa salita. Ngunit makalipas ang ilang sandali, isang makataong kaisipan ang pumasok sa isip ko: 'Kulang ako ng dalawang

²³³ Mateo 7:7.

²³⁴ Juan 5:6.

tadyang, at madali akong sipunin. Upang hindi mawala ang kalagayang ito at maranasan ito hangga't tumatagal, kailangan kong kumuha ng mainit na shawl at balutan ang sarili ko, kung hindi baka sipunin ako." Nang maisip ko pa lamang iyon, bumagsak ako sa sahig. Nahiga ako roon ng halos kalahating oras, saka nakabangon, pumunta sa selda ko at nahiga. Bago iyon, habang lalo kong pinapalalim ang aking panalangin, naramdaman ko ang isang uri ng pagiging magaan, gaan, at kagalakan na hindi mailarawan sa salita. Ngunit nang sandaling pinayagan kong pumasok ang ganitong kaisipan, bumagsak ako sa sahig. Kung nagkaroon ako ng mapagmataas na kaisipan at, halimbawa, naisip ko: "Narito ang tanong: mayroon pa bang dalawa o tatlong iba pang tao sa parehong kalagayan ko?" — kung gayon ay nagdulot sana ako ng malaking pinsala sa sarili ko. Hindi demonyo ang aking iniisip. Naisip ko lang kung paano mag-iisip ang isang tao, tulad ng pag-iisip ng isang pilay na lalaki tungkol sa paghawak muli ng kanyang muwebles. Natural ang iniisip na iyon, pero, nakikita mo, tingnan mo kung ano ang nangyari sa akin dahil lang dito!

Ang tanging pag-aari ng isang tao ay ang kanyang disposisyon, at tinutulungan siya ng Diyos alinsunod sa disposisyong iyon. Kaya nga sinasabi ko na ang lahat ng biyayang mayroon tayo ay mga kaloob ng Diyos. Ang mga gawa natin ay wala, at ang ating mga birtud ay hindi hihigit sa tuloy-tuloy na sunod-sunod na zero. Kaya't magsikap tayong palagiang magdagdag ng zero sa zero at hilingin kay Kristo na maglagay ng isa sa simula ng sunod-sunod na ito. Sa ganitong paraan tayo'y magiging mayaman. Ngunit kung hindi maglagay ng isa sa simula si Kristo, magiging walang kabuluhan ang lahat ng ating pagsisikap.

Ang biyaya ng Diyos ay nalilikom sa pamamagitan ng kababaang-loob

— Geronda, nahihirapan akong magtiyaga.

— Hinihiling mo ba ang tulong kay Kristo, o ikaw lang ang nagsusumikap? Nasabi mo na ba kay Kristo ang tungkol sa iyong kahinaan? Hindi ka nagpapakumbaba, hindi mo hinihiling kay Kristo ang tulong, at saka ka sasabihin: 'Nahihirapan akong magsagawa ng pag-aasctismo.' Kung magpapakumbaba ka at hihingi ka ng kaunting tulong kay Kristo, tutulungan ka Niya. Madalas, ang pagsisikap ng isang tao ay makasarili, kaya hindi tumutulong ang Kristo. Itabi mo ang iyong 'sarili', huwag mo itong isaalang-alang, at maninirahan ang Biyaya ng Diyos sa loob mo. Nais nating makamtan ang kabanalan sa pamamagitan ng isang mahiwagang paraan [na walang pagsisikap], subalit hindi tinutulungan ng Diyos ang isang taong nasa maling [espiritwal] na kalagayan. Kung kahit kaunting makasariling interes ay makalusot, hinahadlangan nito ang Banal na tulong.

— Ngunit kung handa akong pagbutihin ang aking sarili, hindi ba tutulungan ako ng Diyos na mapagtanto ang aking kahinaan na hindi ko pa nakikita?

— Upang matulungan ka ng Diyos, dapat mayroon kang kagustuhang magsikap. Sa 'kagustuhang magsikap', ibig naming sabihin ay dapat gumawa ang isang tao ng kaunting pagsisikap upang malampasan ang kanyang kahinaan. Kapag nakita ng Diyos ang kahit kaunting tunay na kagustuhan, bukas-palad Niyang tinutulungan ang tao at bukas-palad Niyang ipinapadala ang Kanyang Biyaya. Ang isang tao ay pumapasok sa daloy ng Diyos.

— Geronda, hanggang saan tinutulungan tayo ng Diyos sa ating espirituwal na pakikibaka?

— Hangga't tinutulungan natin Siya na tulungan tayo. Kapag humihiling ka sa Diyos ng isang bagay sa mahabang panahon at hindi Niya ipinagkakaloob ang Kanyang tulong sa iyo, alamin mong ang dahilan nito ay ang iyong kapalaluan. Kung mayroon tayong mga kahinaan—halimbawa, kasakiman sa pagkain, mabilis magsalita, galit, inggit at iba pa—at kasabay nito ay mayroon din tayong kayabangan, hindi tayo tinutulungan

ng Diyos na mapagtagumpayan ang mga ito, dahil tayo mismo ang humahadlang sa Banal na Grasya. At kahit na may tendensiya lamang tayo sa kayabangan, hinahadlangan pa rin natin ang Diyos na tulongan tayo, kahit na nagsusumikap at nananalangin tayo nang higit pa sa kinakailangan. Imposible para sa Diyos na hindi tumulong kung walang takot na ang tao mismo ang magmamay-ari ng kapurihan para dito. Sa sandaling mawala ang hilig sa kayabangan at maging malusog sa espiritu ang isang tao, agad siyang ililigtas ng Diyos mula sa pagnanasa na nagpapahirap sa kaniya at gagantimpalaan siya para sa 'pambihirang' pagsisikap na ginawa niya. Samakatuwid, upang makatanggap ng tulong, dapat nating tulongan ang Diyos sa pamamagitan ng ating mapagkumbabang pagninilay. Sabihin natin: 'Diyos ko, ako ay isang taong walang kwenta! Ipinaaabot ko sa Iyo ang aking pagmamakaawa, patawarin Mo ako at tulongan Mo ako.' Pagkatapos, tutulungan ng Diyos, sapagkat ang kaluluwang may mabuting at mapagkumbabang pag-uugali na nagtiwala sa Kanyang mga kamay ay may karapatang matanggap ang Banal na tulong.

Dapat nating paniwalaan na si Kristo at ang Pinakabanal na Ina ng Diyos ay palaging nagbabantay at tumutulong sa atin, basta't may mapagkumbabang saloobin tayo. Hindi bingi ang ating Diyos upang hindi Niya tayo marinig, at hindi rin Siya bulag upang hindi Niya tayo makita; hindi Siya tulad ni Baal.²³⁵

Tulong sa simula ng espirituwal na pakikibaka

— Geronda, totoo bang ang Diyos ay pinakakatulong sa isang tao sa simula ng kanilang espirituwal na pakikibaka?

— Oo, malaki ang tulong ng Diyos sa isang tao sa simula ng kanilang espirituwal na pakikibaka, gaya ng mga magulang na mas protektado ang kanilang mga anak kapag maliit pa sila. Ngunit kapag lumaki na ang mga anak, hindi na gaanong nag-aalala ang mga magulang dahil nagsisimula nang gumamit ang mga anak ng sarili nilang pag-iisip. Sa simula ng espirituwal na pakikibaka, malinaw na nararamdaman ng isang tao ang Biyaya ng Diyos, ngunit pagkatapos ay bahagyang umatras ang Diyos mula sa kanila upang kanilang simulan ang pakikibaka at lumakas. Naalala kong nagtanim ako ng ilang punla ng kamatis sa aking taniman ng gulay. Sa una, dinilig ko sila araw-araw, ngunit pagkatapos ay tumigil ako at dinilig ko na lamang sila nang magsimulang maging dilaw ang kanilang mga dahon. Nang wala nang tubig, nahirapan ang mga kamatis, at upang makahanap ng kahalumigmigan, napilitan silang magpalalim ng kanilang mga ugat sa lupa. Nagsimulang mamunga rin sila. Ngunit kung patuloy ko silang dinilig, tumubo lang sana sila pataas, habang ang kanilang mga ugat ay nanatili sa ibabaw.

— Geronda, sinabi ninyo na sa simula ng espirituwal na pakikibaka ng isang tao, nararamdaman niya ang Biyaya ng Diyos, at pagkatapos ay bahagyang naaalis ang Biyaya mula sa kaniya.

— Oo. Inaalis ng Diyos ang Kanyang Biyaya upang mapakumbaba ang tao at mapagtanto niya ang Kanyang tulong.

— Hindi ba masakit ang ganoong pagbabago?

— Hindi, dahil hindi lubusang iniwan ng Diyos ang isang tao. Kapag nagsimulang magtrabaho ang isang tao sa espirituwal na paraan, binibigyan siya ng Diyos, sabihin nating... isang tsokolate. Kaya, unti-unti, nasasanay ang tao sa paggawa at sa pagkain ng tsokolate. Ngunit kung ititigil ng Diyos ang pagbibigay ng

²³⁵ Tingnan ang 3 Hari 18:26.

matatamis sa isang tao at ititigil din niya ang pagsusumikap, at sa halip ay magrereklamo siya: 'Noong una, nakakakain ako ng tsokolate, pero ngayon — wala ni isa!... Oh, anong kasawian ang dumating sa akin!...' — hindi magtatagumpay ang taong iyon. Sa madaling salita, dapat [sa kabaligtaran] ay magalak ang isang tao rito. Hindi tayo dapat maghanap ng madaling tulong mula kay Cristo, at hindi rin tayo dapat humiling ng pagluluwag, dahil kung gagawin natin iyon ay mananatiling hindi nasubok at hindi na-ensayo tayo. At sa hukbo, ang mga mahusay na magsanay ang nakakaligtas. Kung ang isang tao ay makakatanggap ng walang katapusang tulong, sa huli ay mananatiling walang magawa. Ang katotohanang hindi palaging tumutulong si Cristo ang nagpapupuno sa akin ng paghanga. Pakiramdam ko ay isang mag-aaral ako ng mahigpit na mga guro. Mahirap ang pumasa sa mga espirituwal na pagsusulit: nangangailangan ito ng patuloy na pagpipigil sa sarili at pagsisikap, ngunit sa ganitong paraan umaunlad ang isang tao sa espirituwal. Talaga bang napakahirap para sa Diyos na tulungan ang bawat tao sa lahat ng oras? Siyempre hindi, ngunit ang ganoong uri ng tulong lamang ay hindi makakatulong sa isang tao. Kung ang mga magulang ay walang tigil na pinapakain ng tsokolate ang kanilang pasaway na anak, at ang bata mismo ay gusto lang na pakainin nang pakainin, kung gayon ang ganoong taong iyon ay lalaking tamad, pasaway, at kaawa-awa. Ganoon din sa buhay-espiritwal — kung ang isang tao ay palaging tumatanggap ng tulong ng Diyos at hindi nagsusumikap nang mag-isa, hindi siya kailanman magkakaroon ng espirituwal na kapanahunan. Kaya, habang tinutulungan ng Diyos ang isang tao sa simula ng kanyang buhay-espiritwal, unti-unti Siyang umatras upang mapagtanto ng tao na kailangan niyang gawin ang kanyang makakaya. Halimbawa, kapag ang isang paslit ay natututo pang lumakad: hindi naman palagiang hinahawakan ng mga magulang ang kanilang kamay, kundi pinapayagan silang subukang lumakad nang mag-isa. At kapag malapit na silang mahulog, sila—saglit lang!—ay agad silang sinasalo! Doon napagtatanto ng bata na ang sariling lakas ay sapat lamang para makalakad habang may hinahawakan. Ngunit kung ang isang maliit na bata ay naglalakad lamang kapag hawak sa kamay, at kapag iniwan nang mag-isa ay hindi humahawak sa kahit ano para matutong maglakad nang mag-isa at unti-unting patatagin ang kanilang lakas, kundi umupo na lang sa sahig, hindi siya kailanman matututong maglakad, dahil hindi niya ginawa ang kaya niyang gawin.

— Nararamdaman ba ng isang tao na una siyang tinulungan ng Diyos, at pagkatapos ay nawala ito sa kanya?

— Kung hindi pinapansin ng isang tao ang sarili, wala siyang nararamdaman.

Ang mga banal na kapangyarihan ay makapangyarihan sa lahat

— Geronda, maraming tao ang nag-aalala: 'Paano magwawakas ang iba't ibang [mga kahirapan at tukso] na ito na nangyayari sa mundo?'

— Pakinggan mo ang sasabihin ko sa iyo: sa ngayon, kahit na nais tayong iwan ng Diyos, hindi Niya magagawa.

— Ano po ang ibig ninyong sabihin, Geronda?

— Ganito 'to: ang mga magulang, kapag nabigyan na nila ng buhay ang isang anak, habang mas pinagsisikapan nilang palakihin ito, mas lalo rin nilang minamahal at inaalagaan ito. Ganoon din ang Diyos — binigyan Niya tayo ng buhay; sa isang paraan, naghirap Siya para palakihin tayo; Siya, masasabi nga, ay napagod sa paggawa ng lahat ng ginawa Niya para sa atin. At ngayon, hindi na Niya tayo kayang iwan, kahit pa gusto Niya, dahil Nananamdam Siya ng sakit para sa atin, basta tayo mismo ay may kahit kaunting pagmamahal. Kung mayroon tayong kaunting pagmamahal, hindi tayo iiwan sa labas ng Paraiso.

— Sinabi mo, Geronda, na hindi tayo aalisin ng mabuting Panginoon...

— Oo. Hindi tayo kailanman iniwan ng Diyos; tayo ang iniwan Siya. Kung ang isang tao ay hindi namumuhay nang espiritwal, wala siyang karapatan sa Banal na tulong. Karapat-dapat lamang tayo rito sa pamamagitan ng pamumuhay nang espiritwal at pananatili nang malapit sa Diyos. At kung sakaling mangyari na mamatay ang taong iyon, handa na siya para sa buhay na darating, kaya't siya ay magkakaroon ng gantimpala sa buhay na ito at sa susunod.

Hindi maaaring hadlangan ng tao o demonyo ang tulong ng Diyos. Wala nang mahirap para sa Diyos o sa isang banal na tao. Ang tanging hadlang ay ang ating kakulangan sa pananampalataya. Sa pamamagitan ng ating kakulangan sa pananampalataya, pinipigilan natin ang mga dakilang banal na kapangyarihan na lumapit sa atin. May napakalaking kapangyarihan na malapit sa atin, ngunit napakalakas ng sangkap na pantao sa ating kalooban kaya hindi natin mauunawaan ang banal na prinsipyo, na hihigit sa lahat ng kapangyarihang pantao sa buong mundo, sapagkat ang kapangyarihan ng Diyos ay makapangyarihan sa lahat.

Madalas tayong nakaupo nang walang ginagawa nang ilang oras, sinusubukang makahanap ng paraan palabas ng isang sitwasyon sa sarili nating paraan at inilalapat ang ating kakulangan sa karanasan sa gawaing iyon. Sumisikip ang ating ulo at nangangati ang ating mga mata; hindi tayo makatulog dahil binabagabag tayo ng mga pumasok-pasok na iniisip. At sa huli ay nakakahanap din tayo ng paraan palabas, ngunit pagkatapos noon ay may iba at mas mabuting paraan na inihanda ang Diyos para sa atin—isang hindi natin inisip—na nagi-iwan sa atin ng pananakit ng ulo at mga gabing walang tulog. Kung hindi Niya tayo inuuna, napapagod at sumakit ang ating ulo, gaano man katibay ang ating pag-iisip. Ang panalangin, gayunpaman, na may tiwala sa Diyos, ay nagbabalik ng lakas ng isang tao. Kaya't ipagkatiwala natin sa Diyos nang may buong kumpiyansa ang mga bagay na mahirap makamtan sa pamamagitan ng makataong paraan. Huwag tayong umasa sa sarili nating makataong pagsisikap, kundi Siya ang gagawa ng pinakabuti para sa atin.

Bawat ikaw ay magsimulang gumawa ng anumang bagay, sabihin mong 'kung ikalulugod ng Diyos', upang hindi mangyari sa iyo ang nangyari sa isang taong may labis na tiwala sa sarili. Nasa loob siya ng pagpunta sa ubasan upang magtrabaho at sinabi niya sa kanyang asawa: 'Bukas nang maaga sa umaga ay pupunta ako sa ubasan.' "Kung papayagan ng Diyos, pupunta ka," ang sabi niya sa kanya. "Papayagan man ng Diyos o hindi, pupunta ako," ang tugon niya. Kinabukasan ng umaga, habang madilim pa, umalis siya sa bahay, ngunit sa daan ay bumuhos ang napakalakas na ulan kaya kinailangan niyang bumalik. Hindi pa sumisikat ang araw. Kumatok siya sa pinto. "Nino 'yan?" tanong ng kanyang asawa. "Kung kalooban ng Diyos," sagot niya, "ako, ang iyong asawa!"

Mabuting Dispozisyon

— Geronda, ano ang mangyayari sa mga taong mabait ngunit walang pananampalataya?

— Sa tingin mo ba'y wala silang pananampalataya? Sige, ipagpalagay natin na ganoon nga. Ngunit noong sila'y mga bata pa, hindi ba't pinakain ng kanilang ina ng Banal na Komunyon? At kahit hindi man, hindi ba't nabinyagan sila, hindi ba't pinahiran ng banal na langis? Hindi ba't ipinanganak sila ng mga Ina ng Orthodox na nabinyagan? Makikita mo kung paano tutulungan ng Diyos ang mga taong mabubuting-loob na ito: sa pamamagitan ng pagsubok o karamdaman, sakuna o lindol, kidlat, kulog, baha, isang salita, o anumang iba pa. At sa huli, gagabayan Niya sila patungo sa Paraiso. Madalas, maaaring lumitaw pa nga ang isang santo o anghel sa ganoong tao, kahit na hindi siya karapat-dapat sa ganoong dakilang biyaya. Si Kristo, matapos munang ubusin

ang lahat ng iba pang paraan, ay maaaring gawin din ito. Ngunit madalas na nangyayari sa mga taong ito ang sumusunod: nakikialam ang demonyo, niloloko sila, at marami sa mga kaluluwang ito ang naliligaw, dahil sinisimulan ng demonyo na sabihin sa kanila: 'Ah, nakikita mo, ipinakita sa'yo ng Diyos ang ganoong kadakilang himala dahil kaya mong iligtas ang mundo!' At ang kawawa, sa halip na maging mapagpakumbaba, sa halip na sabihin: 'Diyos ko, paano ko Kayo pasasalamatan? Hindi ako karapat-dapat sa ganoong kadakilang Grasya," sa halip ay tinatanggap niya ang mga kaisipang ibinibigay sa kanya ng demonyo at nagiging mayabang. Pagkatapos ay lumalapit muli sa kanya ang demonyo at sinisimulan ang isang 'broadcast': ipinapakita niya sa kanya ang mga anghel at mga santo at sinasabi sa kanya, 'Ililigtas mo ang sansinukob.' Kung, gayunpaman, magkamalay ang ganoong tao, tutulungan siya muli ng Diyos.

Sa anumang kaso, huwag nating kalimutan na tayong lahat ay may pamana, isang biyaya mula sa Diyos. Kaya naman may kabutihan sa kaibuturan ng bawat tao. Gayunpaman, sinisira ng diyablo ang lahat. At ang ilang tao ngayon, kahit na lumihis mula sa Simbahan, ay napangalagaan ang pamanang ito, ang kabutihang ito. Kung gayon, tutulungan sila ng Diyos. Kaya naman, kapag nakasalamuha ka ng isang taong nahihila sa buhay ng kasalanan, ngunit maawain—halimbawa, nakakakita ng maysakit at nagdurusa sa puso, o nakakakita ng mahihirap at tinutulungan sila—alamin mong hindi pababayaang ng Diyos ang taong ito; tutulungan Niya sila. Ngunit kung makita mo na ang isang taong lumihis mula sa Diyos ay malupit, walang-awang, at may iba pang mga masidhing pagnanasa, dapat kang manalangin para sa kanila araw at gabi, upang magpadala ang Diyos ng isang 'grupo ng mga tagapagligtas' sa kanilang puso at magbalik-loob ang taong ito.

Hindi masukal ang mga paghatol ng Diyos. Isang bagay ang alam ko: ang mga taong namumuhay nang makalupa, yaong hindi nagkaroon ng kanais-nais na pagkakataon upang makilala ang Diyos, yaong naligaw dahil sa kasamaan, yaong itinulak patungo rito—lahat ng taong ito, basta't mabuti ang kanilang ugali, ay nagpapukaw ng habag sa Diyos, at tutulungan Niya sila. Ipapatakbo Niya ang iba't ibang paraan upang matagpuan ng mga taong iyon ang kanilang landas; hindi Niya sila pababayaang. Iiayos Niya ang mga bagay upang kahit sa oras ng kamatayan ay nasa mabuting kalagayan sila.

Bahagi 5.

Tungkol sa mga espiritwal na sandata

"Kung may sinumang nababahala sa kalagayan ng mundo ngayon, kung may sinumang nananalangin tungkol dito, makakatanggap ang mga tao ng tulong, habang nananatiling buo ang kanilang malayang kalooban"

Kabanata 1.

Tungkol sa Panalangin, isang Makapangyarihang Sandata

Kailangan ng maraming panalangin

Noong mga nakaraang panahon, pinag-iisipang mabuti ng isang taong makalupa ang anumang gagawin niya bago kumilos. Ngunit kung ang isang taong espirital ay may nais gawin, pinag-iisipang mabuti niya ito at nanalangin pa. Sa kasalukuyan, kahit ang mga 'espiritwal' na tao ay hindi lamang nanalangin, kundi hindi na rin sila nag-iisip. Madalas, ang usapin ay tungkol sa mga seryosong bagay, ngunit nagsasagawa sila ng mga eksperimento—at kanino? Sa mga tao! Sa lahat ng pagkakataon, bago gumawa ng anumang bagay, tanungin natin ang ating sarili: 'Napag-isipan ko na ba ito? Nanalangin na ba ako tungkol dito?' Sa pagsasagawa ng isang bagay nang hindi nag-iisip o nanalangin, kumikilos ang isang tao sa paraang satánico. Madalas, maraming Kristiyano ang humahadlang sa pakikialam ng Diyos sa pamamagitan ng kanilang mga gawa. Naniniwala silang kaya nilang asikasuhin ang gawain nang mag-isa, at habang kahit ang mga hindi mananampalataya ay nagsasabing, 'Sa tulong ng Diyos,' hindi ganito nagsasalita ang mga taong ito. Halimbawa, may isang tao na nagkakampanya laban sa karnabal,²³⁶ samantalang maaari silang manalangin, at magpapadala ang Diyos ng ganoong buhawi na magkakakalat ang buong madla at maaantala ang lahat ng pagtatanghal. O, sabihin nating may ilang tao na inakusahan ang isang obispo ng isang bagay; ang iba naman ay nag-apela laban sa mga paratang na ito sa Konseho ng Estado, ngunit hindi sila tumitigil doon: mga demonstrasyon, kaguluhan, mga artikulo sa pahayagan... Walang katapusan ang pagsisikap ng tao — hindi pinapayagan ng mga taong ito ang Diyos na kumilos; hindi sila lumalapit sa panalangin upang Siya ay tumugon sa pamamagitan nito. Lahat ng mga bagay na mali at hindi na maaayos ay naayos sa pamamagitan ng kababaang-loob at panalangin.

Ngayon ay nabubuhay tayo sa mga panahon ng Pahayag, at hindi kailangang maging propeta upang mapagtanto ito. Ang lahat ay nangyayari nang sunud-sunod. Hindi natin alam kung ano ang naghihintay sa hinaharap; maliwanag ito mula sa kalagayan ng mundo. Kaya ngayon, higit kailanman, kailangan nating mas umasa sa panalangin at labanan ang kasamaan sa pamamagitan nito. Ito lamang ang paraan palabas. Hilingin natin sa Diyos na magkaroon Siya ng awa sa Kanyang nilikha, kahit na hindi tayo karapat-dapat sa Kanyang awa. Hindi magkakasundo ang mga tao. Gagawin ng bawat isa ang gusto nila. Matutupad ang ipinropesiya ni San Cosmas ng Aetolia:²³⁷ "Kailangan pang maglakbay nang malayo para makatagpo ng ibang tao, at ang mga makaliligtas ay kakain gamit ang gintong kutsara." Siyempre, maaaring isipin ng ilan: 'Ano ang silbi ng panalangin kung matutupad pa rin ang mga hula?' Oo, alam ng Diyos na ang mga pangyayari ay magkakaroon ng eksaktong ganitong daloy, ngunit nanalangin tayo upang maging hindi gaanong masakit ang kasamaan at hindi ito kumalat. Kaya sinasabi sa Ebanghelyo na alang-alang sa mga hinirang, papaikliin ang mga araw.²³⁸ Halimbawa, sa digmaan, ang kapangyarihan ng panalangin ay gumagawa ng himala: mas maraming tao ang

²³⁶ Tumutukoy ito sa di-Kristiyanong tradisyon sa Gresya ng taunang karnabal ng Shrovetide, na sinasabayan ng magulong palabas at mga tanyag na pagdiriwang. — *Tala ng tagasalin*.

²³⁷ Santa Cosmas ng Aetolia, ang Banal na Martir at Katumbas ng mga Apostol († 1779; paggunita ng kanyang pagkamartir noong ika-24 ng Agosto). Namuhay siya noong ika-18 siglo. Gumugol siya ng mahabang panahon bilang monghe sa Bundok Athos. Pagkatapos ng kanyang banal na tawag, lumabas siya sa mundo at naglakbay sa mga bayan at nayon ng Griyegong sinakop ng Turko, na nangangaral. Itinuro niya ang Ebanghelyo, nagbukas ng mga paaralan, at tinutulan ang Islamisasyon ng mga Griyego. Nagsagawa siya ng maraming himala at nag-iwan ng napakaraming hula tungkol sa hinaharap ng buong sangkatauhan. Karapat-dapat siyang itinuturing na isang dakilang propeta ng makabagong panahon. Noong 2007, inilathala ng 'Holy Mountain' Publishing House ang aklat ni Athanasios Zoitakis na **The Life and Prophecies of Cosmas of Aetolia**. — *Tala ng tagasalin*.

²³⁸ Tingnan ang Mat. 24:22; Mar. 13:20.

nakaliligtas, samantalang ang bilang ng mga nasawi, sa kabaligtaran, ay nababawasan. Nakakakuha ang mga tao ng espirituwal na benepisyo mula sa lahat ng ito; nagiging mananampalataya sila at nagbabago para sa ikabubuti.

Hindi ito bagay ng biro. Isang himala na mismo na hindi pa nasisira nang lubusan ang mundo. Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay — nakasalalay ang buong mundo sa tatlo o apat na tao; nasa kamay ng iilang baliw ang kapalaran nito. Tulad ng kasabihan: 'Kapag nag-aaway ang mga kabayo, ang mga manok ang natatapakan.' Ganito nga talaga. Kapag nagkaroon ng alitan sa pagitan ng mga dakilang kapangyarihan, bumabagsak ang kawalan ng katarungan sa mga ulo ng mga kawawang maliliit. Ang mga malalaki ay nagkakamot, habang ang mga maliliit ay nabubuwag. Kailangan natin ng maraming panalangin upang liwanagan ng Diyos ang mga nasa kapangyarihan, sapagkat, kung kanilang ninanais, kayang-kaya nilang wasakin ang mundo. Ngunit madali rin lamang para sa Diyos na liwanagan sila nang kaunti. Kung liwanagan Niya ang iisang tao lamang, sapat nang maglabas ang taong iyon ng nararapat na utos, at magbabago ang lahat.

Mga Pamanhikang Panalangin

— Geronda, maaari mo bang sabihin sa amin, kung maaari, ang isang partikular na bagay na dapat naming ipanalangin?

— Una sa lahat, hilingin natin na, sa pamamagitan ng ating mga panalangin, ang mga nabubuhay at ang mga hindi pa ipinapanganak ay sumamba sa Diyos. Kapag sinasabi ko sa aking panalangin, 'Ipakita Mo ang Kaluwalhatian Mo sa mga nakakakilala sa Iyo,' dinadagdagan ko: '...at yaong hindi Ka nakakakilala.' At nananalangin pa nga ako nang ganito: 'Panginoon, iligtas Mo ang mga walang Diyos.' (Ang Simbahan, siyempre, ay wastong nagtatag ng panawagan: 'Panginoon, iligtas Mo ang mga maka-Diyos,' sapagkat kung hindi, maaaring magalit ang mga walang Diyos kapag narinig nilang may mga panalangin na iniaalay para sa kanila.) Pagkatapos, kapag sinasabi ng pari: 'O mga nag-utos sa amin, bagaman kami'y hindi karapat-dapat, na ipanalangin sila,' dinadagdagan ko ng: '...at para sa mga hindi nag-utos sa amin,' sapagkat dapat tayong manalangin kapwa para sa mga humiling sa atin at para sa mga hindi humiling, para sa mga kilala natin at sa mga hindi natin kilala. Ilang libong tao kaya ang may pangangailangan na mas malaki at mas seryosong problema kaysa sa mga humiling ng ating panalangin! Magsipamanalangin din tayo para sa mga ginagamitan ng hindi makatarungan, upang lumitaw ang katotohanan; upang mapatawad ang mga nasa bilangguan, at ang pagdurusang kanilang tiniis ay magbunga ng kanilang kabutihan, at upang sila'y mabago.

Habang inilalagay ko ang mga troso sa apoy, nananalangin ako: 'Pag-init Mo, Diyos ko, ang mga walang init.' Habang sinusunog ko ang mga liham na ipinadala sa akin (pagkatapos kong basahin ang mga ito, sinusunog ko dahil naglalaman ang mga ito ng mga bagay na hindi dapat malaman ng iba, at lalo na ang mga pag-amin ng kasalanan), sinasabi ko: 'Nawa'y sunugin ng Diyos ang lahat ng kanilang mga kakulangan. Nawa'y tulungan Niya silang mabuhay nang espirituwal at banalain sila.' May ugali rin akong humiling sa mga santo na mamamagitan para sa mga taong may dalang pangalan nila, at hinihiling ko sa lahat ng mga santo na mamamagitan para sa mga walang patron santo.²³⁹

²³⁹ Hindi itinuturing ng Simbahang Griyego na hindi katanggap-tanggap ang pagbibinyag sa mga taong may hindi Kristiyanong pangalan. Ayon sa nakagawiang kaugalian, ipinagdiriwang ng mga taong ito ang kanilang araw ng pangalan tuwing Linggo ng Lahat ng mga Santo. — *Tala ng tagasalin*.

— Geronda, alin ang mas mabuti: humiling ng awa ng Diyos nang pangkalahatan, o, alinsunod sa utos ng Tagapagligtas, '*Humiling kayo, at kayo'y bibigyan*' (²⁴⁰), humiling sa panalangin para sa isang tiyak na bagay?

— Manalangin nang pangkalahatan at sabihin: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa mga naghihirap sa katawan at kaluluwa.' Kasama rin sa panalangin na ito ang mga yumao. Kung may pamilyar na sumagi sa isip, ipanalangin siya: 'Maawa ka sa Kabanal-banalan mong alipin (pangalan)', at pagkatapos ay agad lumipat sa pangkalahatang panalangin para sa buong mundo: 'Maawa ka sa buong mundong Kinalalagyan Mo.' Maaari mong isipin ang isang partikular na taong nangangailangan, ipagdasal mo sila nang maikli, at pagkatapos ay sabihin ang panalangin na 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa amin' — na may pakiramdam ng pagdadalamhati para sa lahat, upang... ang tren ay hindi umalis na may iisang pasahero lamang. Hindi tayo dapat magpigil sa iisang tao lamang, kung hindi ay hindi natin matutulungan ang ating sarili o ang iba sa pamamagitan ng panalangin. Kapag nananalangin ka, halimbawa, para sa isang taong may kanser, ipanalangin mo ang lahat ng may kanser, at magdagdag ng panalangin para sa mga yumao na. O, kung makakita ka ng isang taong nasa kagipitan, agad mong isipin ang lahat ng nasa kagipitan, at ipanalangin mo sila. Naalala ko noong bata pa ako na nakakita ako ng pulubi na namatay sa hagdanan ng isang bahay na Turko, sampung metro ang layo mula sa amin. Ang pangalan niya ay Peter. Natagpuan siya ng isang babaeng Turko sa umaga na nakahiga malapit sa kanilang beranda, at nang subukan niyang itulak siya, doon niya napagtanto na patay na ito. Hanggang ngayon ay naaalala ko pa rin siya. At ilan nga ba ang ganitong 'Petrus' sa mundo! Nakakatulong sa taong nananalangin na humiling ng isang tiyak na bagay at isipin ang pagdurusa ng ating mga kapwa, sapagkat nagpapasiklab ito ng sakit sa kanilang puso. At pagkatapos, dala ang sakit sa puso, bumabalik ang tao sa panalangin mula sa tiyak patungo sa pangkalahatan, at sa pamamagitan ng taos-pusong panalangin ay mas nakakatulong pa sa mga tao.

Mabuti para sa isang monghe na hatiin ang kanyang panalangin sa tatlong bahagi: para sa kanyang sarili, para sa buong mundo, at para sa mga yumao na. Ngunit kahit na may ganitong paghahati, sa kabila ng pagiging pantay nito, ang pinakamalaking pag-aalala ng isang monghe ay para sa kanyang sarili, dahil isa lamang ang kanyang kaluluwa, samantalang bilyon-bilyon ang mga nabubuhay at yumaong kaluluwa.

— Geronda, kapag ako ay nasa pagsunod, karaniwan akong nananalangin lamang para sa aking sarili.

— Mali iyon. Kung nananalangin ka lamang para sa sarili mo sa iyong selda, kung nananalangin ka lamang para sa sarili mo habang naka-duty, paano matatagusan ng dalamhati ang iyong puso? Kapag umuusbong sa isang tao ang pag-ibig, dalamhati, at paghahain sa sarili, umuusbong din ang isang mas mataas na malasakit para sa iba, at nakakaramdam ang puso ng tamis dito.

Sa ganitong paraan, hindi nakakalimutang manalangin habang nagtatrabaho. Nakatatanggap ng tunay na tulong ang mga tao, ngunit ang taong nananalangin at nakararanas ng espirituwal na kagalakan ay nakatatanggap din ng tulong. Gampanan mo ang iyong tungkulin at manalangin: 'Panginoong Jesucristo, maawa ka sa amin,' upang ang iyong panalangin ay makatulong sa lahat ng tao. Ang panawagang 'maawa ka sa amin' na ito ay sumasaklaw sa lahat ng tao, pati na ang limang o anim—o gaano man karami—na 'mga dakila' na nakasalalay ang kapalaran ng buong mundo. Magtrabaho at manalangin para sa mga manggagawa. Ang panalangin na ito ay nakatutulong sa parehong mga manggagawang pisikal at sa mga manggagawang espirituwal. Sapagkat marami ang nagsusumikap, at higit pa rito, masigasig silang nagtatrabaho. Ang ilan ay nagtatrabaho para sa ikabubuti

²⁴⁰ Mateo 7:7.

ng Simbahan at ng estado. Ang iba naman ay nagtatrabaho para sa kasamaan: nagpupuyat sila buong gabi, nagbabalak ng mga paraan upang wasakin ang mundo. Ang ikatlong grupo ay nagtitipon sa mga kumperensya at nagsusumikap na makahanap ng paraan upang pigilan ang mga nauna sa paggawa ng masama. Ang ikaapat na grupo ay nagtatrabaho rin araw at gabi, nang hindi natutulog, na nagsusumikap na makahanap ng mga solusyon sa mga pandaigdigang suliranin ng tao. Ipanalangin na liwanagan ng Diyos ang masasama upang mas kaunti ang kanilang masamang gawain, o alisin ng Diyos ang kasamaan nang tuluyan. Ipanalangin na liwanagan Niya ang mga mabubuti upang matulungan nila ang mga tao. Manalangin para sa mga gustong magtrabaho ngunit hindi makapagtrabaho dahil sa karamdaman; manalangin din para sa mga malusog ngunit hindi makahanap ng trabaho, samantalang sila ay nangangailangan. Isipin ang iba't ibang sitwasyon at ipanalangin ang mga ito. Kapag naaalala mo ang lahat ng taong ito, tinatablan ka ng malaking lungkot, at ang iyong panalangin ay nagiging taos-puso. Ilang tao ang nangangailangan ng panalangin sa buong araw! Kaya, huwag sayangin ang iyong oras. Nang magsimula kang manalangin para sa isang humiling nito (hindi mahalaga na, bagaman kaunti lamang ang tunay nilang pangangailangan sa panalangin, ay naniniwala silang kailangan nila ito), ang taong nananalangin ay nagpapatuloy pa at naiisip ang lahat ng mga taong mas lalong nangangailangan. At saka kahit ang inakala mong nangangailangan ng panalangin ay nakatatanggap ng tulong, dahil siya ang naging dahilan upang may manalangin para sa marami.

Tulong na ipinagkakaloob sa pamamagitan ng panalangin

— Sinabi ni Geronda, ang Banal na Apostol Santiago: *'Ang panalangin ng isang matuwid ay makapangyarihan at mabisa.'* Ano ang ibig sabihin ng 'makapangyarihan at mabisa'?

— Kinakailangan na ang humihingi ng panalangin ng iba ay nagnanais ding tulungan ang sarili, na nagnanais na mailigtas. Dapat silang magsikap. Sa madaling salita, upang makatanggap ng tulong mula sa panalangin ng isang matuwid na tao, dapat ay may mabuting kalooban din ang isang tao. Dinirinig ng Diyos ang panalangin na iniaalay mula sa puso; gayunpaman, ang taong pinapanalanging iyon ay dapat ding handang tanggapin ang tulong na iyon. Kung hindi sila handa, kailangang taglayin ng nananalangin ang kabanalan ni Paissios na Dakila upang mailigtas ang kanilang kaluluwa mula sa impiyerno.²⁴¹ Kaya, manalangin muna para sa mga may hilig sa kaligtasan.

Kapag humihiling ako sa Diyos ng iba't ibang pangangailangan, sinasabi ko: "Diyos ko, maging halata ang Kanyang tulong, upang makakuha ang mga tao ng espirituwal na kapakinabangan mula rito. Ngunit kung hindi ito maliwanag, wala nang pangangailangan na tayo'y tulungan." Marami ang hindi man lang napagtatanto kung mula sa anong unos tayo inililigtas ng Diyos; hindi nila ito binibigyang-pansin at hindi nila Siya pinupuri. Kaya't hilingin natin na sina Kristo, ang Ina ng Diyos, at ang mga santo ay tumulong sa mga tao, ngunit maging konkreton ang kanilang tulong, upang ito'y makapagbigay-benepisyo sa kanila. Halimbawa, isipin natin na may isang tao na natapakan ang anlago at nahulog sa ilog, ngunit inayos ng Diyos ang lahat ng bagay upang

²⁴¹ Ang Buhay ng Kagalang-galang na Paissios ang Dakila ay naglalarawan ng sumusunod na pangyayari: isang pabaya na baguhan ay nahulog sa isang tiyak na kasalanan dahil sa pagsuway at namatay bago pa man siya magkaroon ng pagkakataong magsisi. Matapos ang patuloy na panalangin ng kanyang nakatatanda, ipinahayag ng Diyos sa kanya na mananatili ang kaluluwa ng baguhan sa impiyerno hanggang sa Araw ng Paghuhukom, sa araw na iyon ay matatanggap nito ang huling, angkop na gantimpala. Pagkatapos ay lumapit ang nakatatanda sa Kagalang-galang na Paissios at hiniling sa kanya na ipanalangin sa Diyos ang kaligtasan ng yumao. Kasunod ng masidhing panalangin ng Kagalang-galang, pinalaya ni Kristo ang kaluluwa ng baguhang hindi nagsisi mula sa impiyerno.

makakapit siya sa isang bagay na dati'y walang mahahawakan, at siya'y nakaligtas. O kaya'y may isang tao na nahulog ngunit hindi nasaktan, o nasangkot sa aksidente sa sasakyan at lumabas na walang kapinsalaan. Sa lahat ng mga kasong ito, dapat ipanalangin na maunawaan ng tao na siya ay nailigtas dahil tinulungan siya ng Diyos at, nang maunawaan ito, makatanggap siya ng espiritwal na benepisyo. Isang kakilala ko ang nahulog mula sa isang tulay papunta sa ilog at nakaligtas. "O sige," tanong ko sa kanya, "tumalon ka ba para subukan ang lalim?" Hinahawakan tayo ng mga santo sa kanilang mga kamay. Binigyan ko ng krus bilang pagpapala ang isang binata. Nagmamadali siyang nagmamaneho ng motorsiklo at, kasama nito, tumilakad sa ibabaw ng isang taxi, nag-ikot sa ere at nagpatuloy sa pagmamadali sa kalsada — walang kahit isang gasgas. Marami ang naililigtas mula sa tiyak na kamatayan, ngunit iilan lamang ang nakakaintindi nito at binabago ang kanilang mga gawain.

— Kung ipagdarasal ko ang isang tao, ngunit hindi siya mismo humihingi ng tulong, matatanggap ba niya ito?

— Nakasalalay ito sa maraming bagay. Una sa lahat, kung ang taong iyon ay may mabuting hangarin ngunit hindi nabigyan ng kanais-nais na pagkakataon upang maisagawa ito, karapat-dapat siyang matulungan ng Diyos. Kahit na hindi manalangin ang iba para sa kanya, lilipas ang panahon, at bibigyan siya ng Diyos ng kanais-nais na pagkakataon upang itama ang kanyang mga pamamaraan. Ngunit kung hihingi sila ng tulong mula pa sa simula, mamamagitan ang Diyos, at mas maaga nilang itutuwid ang kanilang mga gawain. Kung hindi, itutuwid nila ang kanilang mga gawain mamaya. Sa pamamagitan ng panalangin, binibigyan natin ang Diyos ng karapatang mamagitan. Walang duda: kung ang isang tao ay hihingi ng tulong mula sa puso at mapagkumbabang sasabihing: 'Ipagdasal mo rin ako, Ama,' ay malalim niyang hinahaplos ang iyong puso, at hindi mo siya malilimutan. Ngunit kung magsalita siya nang mababaw: 'Ipagdasal mo lang, pagdasal mo lang, magdasal ka lang ng kaunti,' na para bang sinasabi sa iyo, 'Kamusta!' — paano mo siya maisip noon?

Kapag iniaalay ang isang taos-puso at punong-puno ng sakit na panalangin para sa mga pangangailangan ng mundo, ang mga taong humihingi ng tulong sa Diyos sa mismong sandaling iyon ay agad itong natatanggap. Makapagbibigay ako ng ilang napakalinaw na halimbawa. Maraming taon na ang nakalipas, isang lalaki, na nasa matinding paghihirap-loob at malabo ang isipan, ang tumawid sa hangganan at napadpad sa isa sa mga komunistang bansa. Doon, inakala siyang espiya, inaresto, binugbog at ipiniit sa bilangguan. Sa bilangguan, siya ay nanalangin. Isang monghe na kakilala ko ang nakabalita sa kanyang kapighatian at nanalangin: 'Diyos ko, ipinamamanhid ko sa Iyo, palayain Mo siya! Madali lamang ito para sa Iyo.' Dinala siya mula sa bilangguan para sa interogasyon, at pagkatapos ng interogasyon ay... nasa teritoryo na siya ng Griyego. Nang tanungin siya ng aming mga imbestigador, sumagot siya: "Pinahirapan nila ako, ikinulong ako, at pinilit akong mag-amin. Tungkol naman sa nangyari pagkatapos noon, hindi ko na maalala. Hindi ko nga namalayan kung paano ako napunta sa himpilan ng hangganan ng Griyego; hindi ko alam kung paano nangyari iyon." Ganyan ang kapangyarihan ng panalangin. Ang panalangin ang naghihikeyat sa Diyos na magpakita ng awa.

Mabuti kapag ang ating 'radyo' ay palaging nakabukas, upang makasabay tayo sa lahat ng humihingi ng tulong. Sa hukbo, sa kompanya ng sinyales, hindi lang namin minomonitor ang mga istasyon ng radyo ng kalaban; tinutulungan din namin ang sarili naming mga tao. Pinapagana namin ang isang relay station para sa mga malayo sa sentro at kulang sa sapat na kuryente; tinatanggap namin ang kanilang mga mensahe at ipinapasa ito. Palaging dalawa kami, at nagpapalitan kami ng turno sa pag-asikaso ng radyo buong araw at gabi, dahil kung iisa lang ang operator, kailangan niyang magpahinga, at hindi matutulungan ang nangangailangan; hindi makarating ang kanyang mga mensahe sa destinasyon. Ang isang radyo na ganito, kung patuloy itong gumagana, ay makakatulong sa mga hindi nakakarating ang mga mensahe sa punong-himpilan. Sa parehong paraan, ang

sinumang may tapang na lumapit sa Diyos at manalangin para sa kanyang kapwa ay pinapagana ang sarili niyang tagapamagitan na 'estasyon ng radyo' sa pagitan ng taong humihingi ng tulong at ng Diyos. Ngunit kung ang isang tao ay humihingi ng tulong habang pinapatay ng isa pa ang kanyang 'estasyon ng radyo', ano ang mangyayari rito?..

Ang halaga ng panalangin ay nasa kalidad nito

— Geronda, kapag humihiling tayo ng isang seryosong bagay, hindi ba dapat sinasabayan ng pag-aayuno ang panalangin?

— Hindi na kailangang banggitin pa; ito ay mahalaga. Ang pag-aayuno at pag-aascetismo ay mga paunang kinakailangan para sa panalangin. Ngunit upang maging tunay ang panalangin, dapat maramdaman ng isang tao ang sakit para sa iba. Pagkatapos ng lahat, para sa maraming Kristiyano sa ating panahon, ang pagnanais na huwag mag-alala ay naging karaniwan na, ang pamantayan. Kahit ang mga retirado na nakaupo lang buong araw at walang ginagawa ay ayaw tumanggap ng isang batang inabandona, dahil magdudulot ito ng problema sa kanila. Mas gusto nilang kumain, uminom ng kape, maglakad-lakad, bumisita sa maysakit sa ospital na may kasamang mga nars at tagapag-alaga, o pumunta sa isang lugar na maayos ang lahat, dahil mas madali iyon. Sa madaling salita, magiging kasiyahan ito para sa kanila, at sabay na papatahimikin nila ang kanilang konsensya sa pamamagitan ng pagsasabing nagawa na nila ang kanilang tungkulin. Ilan na ba ang tinanong ko na tumulong sa mga batang inabandona! Ngunit wala pa ring nangyari.

Noong minsan sa Banal na Bundok, nagdaos sila ng prusisyon para manalangin ng ulan, at sa halip na ulan, sumiklab ang apoy! Hindi dapat lumahok sa prusisyon na parang paglilibang. Dapat may pagdurusa. Tiyak na walang tukso o kahirapan ang mananatiling hindi nalutas kung mananalangin nang taos-puso ang mga monghe? Ngunit nakikita ko kung anong espiritu ang nangingibabaw sa mga monasteryo, sa kabila ng lahat ng mahihirap na taong ito. 'Magalak tayo!' Ngunit nasusunog ang mundo! Hinihiling sa atin na magbanté, sabihin nating, para sa isang maysakit. Umaawit tayo: *'Itinaas ko ang aking mga kamay sa Iyo'* at nagagalak. May isang taong namamatay, ngunit masaya pa rin tayong nagpapalipas-oras at sinasabi: 'Nakapagbanté na kami para sa maysakit.' Anong klaseng pagbabanté iyan?! Nag-organisa kayo ng kaunting libangan para sa inyong sarili! Oo, isang espirital na libangan. At kung minsan ay hindi tayo nananalangin para sa mga maysakit, kahit na ipinapahayag ng pari: 'Para sa mga nakahiga sa karamdaman.' Ngunit s mas magiging epektibo ang ating tulong kung manalangin tayo nang kaunti gamit ang ating rosaryo. Hindi ko hinihikayat ang pag-aalis ng mga pagdiriwang na pagbabanté na itinakda ng mga patakarang ng simbahan, ngunit sa mga pagkakataong tulad ng nabanggit, kailangan nating maglaan ng kaunting oras upang manalangin ng kahit isang dasal ng rosaryo o dalawa na may panalangin na: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa iyong lingkod.'

Ang buong saligan ay nakasalalay sa kalidad ng panalangin. Ang panalangin ay dapat magmula sa puso at sumibol mula sa pagdadalamhati. Para sa Diyos, hindi gaanong mahalaga ang dami kundi ang kalidad ng panalangin. Maraming panalangin sa mga monasteryo, ngunit hindi iyon sapat; dapat may kalidad din. Napakaraming tao ang nananalangin nang napakaraming oras! Kung taos-puso lamang ang panalangin na ito, matagal nang nagbago ang mundo! At kaya ang layunin ay isagawa ang mga paglilingkod sa simbahan nang taos-puso.

Ang panalangin mula sa puso ay hindi lamang nakakatulong sa iba kundi pati na rin sa ating sarili, sapagkat pinapalago nito ang kabutihang nasa ating kalooban. Kapag inilalagay natin ang ating sarili sa kalagayan ng iba, kusang lumilitaw sa ating kalooban ang pag-ibig, habag, kababaang-loob, at pasasalamat sa Diyos—kasama ang

walang patid na pagpupuri sa Kanya. At kapag nagustuhan na tayo ng Diyos, ang ating panalangin para sa kapwa ay nakakatulong sa kanila.

"At ang Kanyang mga nangangailangan"²⁴²

— Geronda, ano ang dapat kong gawin? Sa panahon ng panalangin, nanatiling malamig ang puso ko.

— Iyon ay dahil hindi nagpapadala ang isip ng mensahe sa puso. Higit pa rito, nangangailangan ng pagsisikap ang panalangin; imposible na marating sa isang kisap-mata ang kalagayan kung saan hindi nalilihis ang isip. Mahalaga ang pasensya. Paano ka tumutuktok sa pinto? Tumutuktok ka nang isang beses, pagkatapos ay muli, pagkatapos ay naghihintay — at nabubuksan ang pinto. Ngunit gusto mong kumatok nang isang beses at pumasok nang diretso. Hindi ganoon ang takbo nito. Kapag nagsisimula kang manalangin, hindi ka ba nakararamdam ng pagnanais na gawin iyon?

— Pakiramdam ko kailangan ko ng tulong, dahil pakiramdam ko mahina ako.

— Ah, doon ka talaga nagsisimula. Mahalaga ang pagtitiyaga sa panalangin. '*At kailangan nila Siya,*' sabi ng Ebanghelyo tungkol sa dalawang alagad na nakasalamuha ang Panginoon sa daan patungong Emmaus. Nanatili si Cristo kasama nila dahil, sa pakikipag-isa [sa espirituwal] sa Kanya, may karapatan sila rito. Taglay nila ang kababaang-loob, kasimplehan, kabaitan at katapangan — sa pinakamagandang kahulugan ng mga salitang iyon. Taglay nila ang lahat ng kinakailangan para manatili si Cristo kasama nila, at iyan ang dahilan kung bakit ginawa Niya iyon.

Dapat tayong manalangin nang may pananampalataya para sa lahat ng ating hinihiling; dapat tayong maging matiisin, at ang Diyos ang magsasalita. Sapagkat sa pamamagitan ng panalangin na may pananampalataya, sa isang diwa ay pinipilitan ng isang tao ang Diyos na ipagkaloob ang hinihiling, alang-alang sa pananampalatayang iyon. Kaya naman, kapag humihiling tayo ng isang bagay sa Diyos, *huwag tayong 'mag-alangan'* at tayo ay didinig. 'Magkaroon kayo ng pananampalataya at huwag mag-alinlangan,'²⁴³ — sabi ng Panginoon. Alam ng Diyos kung kailan ibibigay sa atin ang ating hinihiling, sa paraang hindi magdudulot ng pinsalang espirituwal sa atin. Minsan hinihiling natin sa Diyos ang isang bagay, ngunit kulang tayo sa pasensya at nagiging balisa. Magkakaroon tayo ng dahilan para mag-alala kung hindi makapangyarihan ang ating Diyos, ngunit dahil mayroon tayong Makapangyarihang Diyos, na napakalaki ang pag-ibig kaya pinapakabusog Niya tayo ng Kanyang Dugo, walang dahilan para sa ating pagkabahala. Minsan hindi natin ipinagkakatiwala ang paglutas ng isang suliranin sa mga kamay ng Diyos, kundi kumikilos tayo sa paraang pantao. Kapag humihiling tayo sa Diyos ng isang bagay, ngunit nanghihina ang ating pananampalataya, at—hindi na hinihintay ang Kanyang pakikialam sa ating panawagan—sinusubukan nating, sa paraang pantao, makamit ang mahirap makamit, para na lamang tayong naghahain ng petisyon kay Diyos na Hari, ngunit nang Kanyang iunat ang Kanyang kamay upang kumilos, hinihila natin pabalik ang ating petisyon. Pagkatapos ay humihingi tayo sa Kanya muli, ngunit nanginginig muli ang ating pananampalataya; nag-aalala tayo muli at inuulit ang parehong bagay. Kaya't nagpapatuloy ang ating pagdurusa. Sa madaling salita, kumikilos tayo na parang isang taong naghahain ng aplikasyon sa isang tanggapan ng gobyerno, ngunit agad na nagbabago ang isip at binawi ito.

²⁴² Lucas 24:29.

²⁴³ Tingnan ang Mat. 21:21.

Pagkatapos ay nagbabago muli ang kanilang isip at isinusumite itong muli; lumipas ang kaunting panahon, at binawi nila ito muli. Gayunpaman, kailangang manatili ang aplikasyon para dumating ang turno nito.

Panalangin na may Pighati

— Geronda, paano ka nananalangin para sa isang partikular na pangangailangan?

— Ang susi sa lahat ay dapat itong masakit. Kung hindi ito masakit, maaari mong ipagdasal nang ilang oras ang iyong rosaryo, ngunit hindi magbubunga ang iyong panalangin. Kung nararamdaman ng isang tao ang sakit ng kanyang ipinagdadasal, kahit isang buntong-hininga ay itinuturing na panalangin mula sa puso. Maraming tao, kapag hinihilingang ipanalangin ang iba, ay wala nang oras kaya't ipinapanalangin na lang nila ang pangangailangan ng mga taong iyon sa pamamagitan ng isang buntong-hininga. Hindi ko sinasabing hindi dapat manalangin ang isang tao, ngunit kung sakaling wala kang oras, ang isang buntong-hininga para sa sakit ng iba ay panalangin mula sa puso. Ibig sabihin, sa kapangyarihan nito, katumbas ito ng oras-oras na panalangin. Halimbawa, babasahin mo ang isang liham, makikita mo ang pangangailangan, babuntong-hininga ka, at saka ka mananalangin. Oh, anong kamangha-manghang bagay ito! Hindi mo pa nga iniaangat ang telepono, hindi mo pa nga tinatawagan ang numero, at naririnig ka na ng Diyos! At kung gaano kasin-unawa nito ang taong pinagdarasalang ganoon! Tingnan mo kung paano nauunawaan ng mga sinapupunan, kahit nasaan man sila, kapag ipinagdadasal ko sila, at sumisigaw!

Ang tunay na panalangin ay hindi kasiyahan, hindi 'nirvana'; nagsisimula ito sa sakit. Anong uri ng sakit ito? Ang isang tao ay nasa matinding paghihirap, sa pinakamainam na kahulugan ng salita. Siya ay masakit, siya ay humihikbi, siya ay nagdurusa, anuman ang ipinapanalangin niya. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng 'magdusa'? Oo, sila'y nagdurusa dahil nakikibahagi sila sa sama-samang kirot ng sangkatauhan o sa kirot ng isang partikular na tao. Para sa pakikibahaging ito, para sa kirot na ito, ginagantimpalaan sila ng Diyos ng banal na kagalakan. Siyempre, hindi humihingi ang isang tao ng banal na kagalakan; dumarating ito bilang bunga, dahil nakikibahagi sila sa kirot ng iba.

— Saan dapat magsimula?

— May nalalaman ang isang tao, halimbawa, na may nangyaring aksidente. 'Ah!' — bumuntong-hininga siya, at agad siyang binigyan ng Diyos ng aliw para sa munting buntong-hininga na iyon. Nakikita nila ang isang taong naghihirap at agad silang nakararamdam ng habag para sa kaniya, nakakahanap ng ginhawa sa banal na aliw ng Diyos, at hindi sila naiwan sa kapaitan ng sakit na iyon. Pagkatapos, natulungan ang kanilang kapwa sa pamamagitan ng kanilang panalangin. O iniisip nila: "Marami na ang ibinigay sa atin ng Diyos, ngunit ano naman ang nagawa ko para sa Kanya?" Sinabi sa akin ng isang lalaki ang mga salitang ito na malalim ang naging epekto sa akin: "Kapag ipinagdiriwang ang Sakramento ng Banal na Eukaristiya, tinatakpan ng mga Anghel ang kanilang mga mukha, habang tayo ay kumukuha ng Katawan ni Cristo. At ano naman ang nagawa ko para kay Cristo?" Kaya nga, sa mabuting kahulugan, nagdurusa ang kaluluwa.

— Geronda, paano malalaman ng isang taong nananalangin na nakatulong ang kanyang panalangin sa kanyang kapwa?

— Napagtatanto ito ng taong nananalangin sa pamamagitan ng banal na aliw na nararamdaman nila sa kanilang sarili matapos maghandog ng taos-pusong panalangin na puno ng kalungkutan. Gayunpaman, una, dapat gawing sarili ang sakit ng iba, at saka lamang maghandog ng taos-pusong panalangin. Ang pag-ibig ay isang banal na katangian; hinahaplos nito ang puso ng kapwa. Ganoon din sa mga ospital — kung ang mga

doktor at nars ay tunay na naghihirap para sa kapakanan ng mga maysakit, ito ang pinakaepektibong gamot na maibibigay nila. Nararamdaman ng mga maysakit ang habag na ito at nakakaramdam sila ng tiwala, kapanatagan, at ginhawa. Ang mga nagdurusa ay hindi nangangailangan ng ating maraming salita o ng ating mga sermon. Nauunawaan nila na ikaw ay nagdurusa para sa kanila, at nakakatulong ito sa kanila. Ang pagdurusa ang siyang pinakamahalaga. Kapag nararamdaman natin ang pagdurusa ng iba, nakakalimutan natin ang ating sarili at ang ating sariling mga pangangailangan.

Banal na kaaliwan

— Geronda, kapag nagdurusa ako para sa iba, sinasakop ako ng pagkabahala at hindi makapanalangin.

— Ang pagkabalisa na ito ay nagpapakita na buhay ang iyong pagkataong mortal. Habang mas tumitindi ang sakit na nararamdaman ko para sa iba, lalo akong nananalangin at nagagalak sa espiritu, dahil sinasabi ko kay Kristo ang lahat ng bagay, at Siya ang nagwawasto sa lahat. At nakikita ko na, habang lumilipas ang mga taon, humihina ang pisikal na lakas, ngunit lumalakas ang espirituwal na lakas, dahil ang pag-ibig, paghahain, at pagdadalamhati para sa kapwa ay nagbibigay ng malaking espirituwal na lakas. Tingnan mo: kagabi, habang nagbabantay kayo, hindi ako gaanong may lakas, ngunit kumuha ako ng lakas mula sa pagdurusa ng iba. Nakatayo ako buong magdamag hanggang sa Banal na Misa, tinatanggap ang mga dumalo.²⁴⁴ Pagkatapos, sa simbahan, muli akong nakatayo, ngunit sa kabila nito, hindi ako nakaramdam ng pagod, dahil naramdaman ko ang sakit ng mga tao at ang sakit na iyon ang nagbigay sa akin ng lakas. Kaya kayo rin — manalangin at magsaya. Aayusin ng Diyos ang lahat.

Kapag tinitingnan ng isang tao ang pagdurusa mula sa espirituwal na pananaw, hindi siya nakararamdam ng kalungkutan. Halimbawa, ang mga taong pumunta upang makita ako. Napakalalim ng nararamdaman ko sa kanilang sakit! Hindi ko sila pinakinggan nang padalus-dalos, na nakikinig lang nang kalahati; ako ay nagdusa at bumuntong-hininga, ngunit sa bawat buntong-hininga ay inilagay ko ang pasanin sa Diyos, at dinala Niya sa akin ang aliw sa sakit na nararamdaman ko para sa aking kapwa. Sa madaling salita, nang lapitan ko nang espirituwal ang sakit ng iba, dumating ang banal na aliw, sapagkat kung may pag-asa sa Diyos sa loob ng sakit na iyon, mayroon ding banal na aliw sa loob nito. Paano pa nga ba matiis ng sinuman ang lahat ng iyon! Kung hindi dahil sa aliw na ito, paano ko nga ba mabubuhay sa lahat ng naririnig ko? Masasaktan ako, ngunit iniisip ko rin ang banal na ganti para sa mga nagdurusa. Nasa mga kamay tayo ng Diyos. Dahil mayroong banal na katarungan at banal na gantimpala, walang bagay na hindi nabibigyang-pansin. Gaano man kalaki ang pagdurusa ng isang tao, iyan din mismo ang kanyang gantimpalaan. Ang Diyos, sa Kanyang pagmamasid sa napakaraming pagdurusa sa lupa, maging yaong lampas pa sa ating pagkaunawa, ay hindi gayunma'y nawawalan ng pag-asa. 'Mas nagdurusa ka pa? Ibibigay ko sa iyo ang higit pa sa buhay na darating,' sabi ng Diyos, at Nagtutuwa Siya rito. Sapagkat kung hindi, paano Niya, wika nga, matiis ang napakaraming kawalan ng katarungan, ang napakaraming kasamaan? Gayunpaman, sa pag-iisip sa gantimpala para sa mga nagdurusa, Siya ay, wika nga, nagagawang tiisin ang dakilang pighating ito. At sa atin, na hindi makita kung anong kaluwalhatian ang matatanggap ng ating kapwa, at naghihirap para sa kaniya, ay nagkakaloob ang Diyos ng banal na aliw.

²⁴⁴ Ang tinutukoy ng matanda ay ang pagbabantay na ginanap mula Nobyembre 9 hanggang 10, 1993. Siya ay naghihirap dahil sa kanser, ngunit sa kabila nito, nakatayo at nakasandal sa isang upuan, binigyan niya ng kanyang pagpapala ang humigit-kumulang tatlung libong mananampalataya na dumating noong araw na iyon.

— Geronda, hindi ba napapagod ang isang tao sa pag-aalala sa kapwa?

— Hindi. Kung lapitan ng isang tao ang bawat problema nang espiritwal, hindi siya mapapagod. Sa simula, sa pagdinig ng pagdurusa ng iba, nararamdaman ng isang tao ang pait, ngunit pagkatapos, bilang gantimpala, dumarating ang banal na aliw, at hindi nasisira ang katawan. Ang kapaitan na nagmumula sa mga suliraning pangmundo ay nagdudulot ng karamdaman: pagdurugo sa tiyan at iba pa; ngunit ang kapaitan na nagmumula sa pakikiramay sa iba ay may taglay na banal na balsamo at hindi nakasasama sa katawan.

Ang panganib ng kawalang-pakiramdam

— Geronda, minsan may mga layko na humihingi sa akin na ipanalangin ko ang paglutas ng kanilang mga problema. Nananalangin ako, ngunit wala akong nararamdamang sakit.

— Maaaring may dalawang dahilan para dito. Ang una ay may kinalaman sa isang panganib, samantalang ang pangalawa ay kumakatawan sa isang espiritwal na paglapit sa problema. Ang unang kaso ay kapag nakakalimot ang isang monghe sa kanyang mga mahal sa buhay, ngunit hindi rin niya naiisip ang iba—ibig sabihin, hindi siya nananalangin para sa mga tao. Napakasama nito. Sa madaling salita, pagkatapos nating iwan ang ating mga mahal sa buhay, pumupunta tayo sa monasteryo at, sa paglipas ng panahon, nakakalimot tayo sa kanila. Ngunit tiyak na mas madali lamang kalimutan ang ibang tao sa proseso. Oo, sinimulan na natin ang ating buhay-espirtwal, ngunit hindi pa natin sinisimulang makibahagi nang espirtwal sa pagdurusa ng iba. Hindi tayo lumalago nang espirtwal upang maramdaman ang kanilang mga pangangailangan, at may panganib na maging manhid tayo dahil dito. Unti-unti, nagiging walang pakialam ang monghe, at ang kanyang puso ay nagiging bato. Sa ikalawang kaso, nararamdaman ng taong nananalangin ang sakit para sa buong mundo, ngunit nakararamdam din siya ng ginhawa sa pagkaunawa na ang mga nagdurusa ay makakatanggap ng kanilang gantimpala mula sa Diyos at magiging mga martir. Ang kaisipang ito ay nagbibigay sa kanya ng malalim na katiyakan; nakararanas siya ng panloob na kagalakan. Sa kasong ito, ang kanyang puso ay hindi gawa sa bato, kundi puno ng banal na pag-ibig.

Kung hindi mag-iingat ang mga monghe, maaaring maging lubhang manhid ang kanilang mga puso. Nakikita ng mga karaniwang tao ang mga problema at kapighatian ng kanilang mga kapitbahay at nakikiramay sila. Hindi natin ito nakikita at maaaring marating natin ang punto na para sa ating sarili na lamang tayo hihingi. At kung hindi natin isasabuhay ang banayad na sining ng pakikiramay sa kapighatian ng iba at paghahandog ng taos-pusong panalangin para sa kanila, tayo ay magiging malupit ang puso. Aabutin tayo ng puntong hinahanap na lamang natin ang sarili nating kapakinabangan, at ang ating mga puso ay magiging bato dahil sa kawalang-interes. Salungat ito sa Ebanghelyo. Dapat magpakita ng habag ang isang monghe, maramdaman ang kirot ng iba, at manalangin para sa lahat ng tao. Hindi ito nakakaabala sa kanya; sa kabaligtaran, sa pamamagitan ng panalangin ay tinutulungan niya ang kanyang sarili at ang iba.

— Geronda, kahit na nakikita ko ang lahat ng aking kahirapan, mas nananalangin ako para sa iba. Marahil mas mabuti kung hindi ako nananalangin para sa iba, kundi para sa sarili ko lamang?

— Ito ba ay dahil sa [malaking] kababaang-loob? Kung ito ay dahil sa kababaang-loob, sabihin mo sa Diyos nang may malaking kababaang-loob: 'Diyos ko, hindi Mo dapat akong pakinggan kung ano ako. Ngunit hindi ba't hindi makatarungan kung ang iba ay magdurusa dahil sa akin? Pagkatapos ng lahat, kung ako ay nasa isang espirtwal na kalagayan at may tapang sa panalangin, Dirinigin Mo ako at tutulungan Mo sila. May bahagi

akong kasalanan sa pagdurusa ng iba. Ngunit ano ang nagawa ng aking kapuwa na mali, bakit siya dapat magdusa dahil sa akin? Nananalangin ako sa Iyo, tulungan Mo siya."

Sa madaling salita, nakasalalay lahat sa kung paano natin inilalagay ang ating sarili kaugnay ng iba. Nararamdaman mo ang iyong sariling kakulangan, ngunit kapag nakikita mo ang pagdurusa ng iba, naaantig ka, nakikiramay ka, at nananalangin ka. Kapag nakikita ko, halimbawa, ang isang bulag, nakokonsensya ako dahil kung ako ay nasa kalagayan ng biyayang espirituwal, kayang-kaya ko siyang pagalingin. Binigyan tayo ng Diyos ng pagkakataon na maging mga santo at gumawa ng mga himala, gaya ng Kanya. Kaya naman, sa pagkilala sa ating sariling espirituwal na karamdaman—maliit man o malaki—mapagkumbaba tayong humihiling ng pisikal na paggaling para sa ating kapwa, ang ating kapwa tao, habang kinikilala ang ating sariling kasalanan sa kanilang karamdaman. Sapagkat kung tayo ay malusog sa espiritu, sila ay nagaling na sana noon pa man at hindi na magdurusa. Sa pamamagitan ng pag-aampon ng wastong saloobin sa iba, at pagtingin sa ating sarili bilang may sala sa lahat ng nangyayari sa mundo, nananalangin tayo: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa amin,' at ang buong mundo ay tumatanggap ng tulong. At tungkol naman sa ating sariling kahirapan—dapat nating damdamin ang sakit nito at hanapin ang awa ng Diyos. Ngunit, siyempre, kung ang isang tao ay nakamit na ang isang espirituwal na kalagayan, hindi sila humihingi ng anumang para sa kanilang sarili.

Nakikita kong madalas nating hindi maunawaan ang mga salitang 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa akin' at, dahil sa huwad na kababaang-loob, hindi natin sinasabi ang 'Maawa ka sa amin'; hindi tayo nananalangin para sa iba, kundi para lamang sa ating sarili. Kaya naman paminsan-minsan ay hindi tayo nauunawaan ng mga layko at naiinis sila, sinasabing makasarili tayo at iniintindi lamang ang sarili nating kaligtasan. Ang 'Maawa ka sa akin' ay nilalayong pigilan tayo sa pagkahulog sa kayabangan. Isang dasal lamang mula sa isang mapagkumbabang tao na naniniwalang siya ang pinakamasama sa lahat ay may mas malaking merito kaysa sa buong Gabi ng Pagbabantay na isinagawa nang may mapagmataas na puso. Kapag nananalangin tayo nang may kayabangan, pinagtatawanan natin ang ating sarili.

Kalagayan ng Paghahanda

Huwag ninyong kalimutan na tayo ay nabubuhay sa mahihirap na panahon, at kailangan ng maraming panalangin. Alalahanin ninyo ang matinding pangangailangan na nararanasan ng mga tao ngayon; alalahanin ninyo ang matinding sigasig sa panalangin na hinihingi sa atin ng Diyos. Manalangin para sa pangkalahatang kabaliwan na ito na kumapit sa buong mundo; ipanalangin ninyo na magkaroon ng awa si Kristo sa Kanyang nilikha, sapagkat patungo ito sa kapahamakan. Nawa'y humalo Siya sa isang banal na paraan sa baliw na panahong ito na ating pinagdadaanan, sapagkat ang mundo ay pinamumunuan patungo sa kaguluhan, sa kabaliwan, sa isang patibong.

Tinawag tayo ng Diyos upang ipanalangin ang mundo—isang mundong napakaraming problema! Ang mga mahihirap, wala na silang oras para magpalimus! Kung tayo, mga monghe, ay hindi manalangin, kanino natin iiwan ang tungkuling ito? Sa panahon ng digmaan, ang isang sundalo ay laging nakapaghanda: nakasuot na siya ng kanyang sapatos, naghihintay na lamang ng utos. Dapat ganoon din ang isang monghe. Ah, sana nga'y isa akong Maccabee!²⁴⁵ Magtatalangin ako sa mga bundok nang walang tigil para sa sangkatauhan.

²⁴⁵ Ang palayaw na 'Maccabee' (isang salitang malamang ay nangangahulugang 'yaong nagwawasak sa mga kaaway') ay ibinigay kay Judas, ang pinuno ng pag-aalsa ng mga Hudyo noong 166 BC, at pagkatapos ay sa kanyang mga kahalili. Ang pag-aalsa ay itinatok

Sa pamamagitan ng panalangin, dapat nating tulungan ang buong mundo upang hindi magawa ng diyablo ang kanyang gusto. Nakamit na ng diyablo ang ilang karapatan. Hindi dahil pinapayagan siya ng Diyos na gawin ang lahat ng kanyang gusto; kundi dahil ayaw ng Diyos na labagin ang malayang kalooban. Kaya kailangan nating tulungan ang mundo sa pamamagitan ng panalangin. Kung sino man ang nababahala sa kasalukuyang nangyayari sa mundo, kung sino man ang nananalangin tungkol dito, makakatanggap ng tulong ang mga tao habang nananatiling buo ang kanilang malayang kalooban. Kung, sa biyaya ng Diyos, makakagawa ka pa ng kaunting pag-unlad, gagawin natin ang isang espesyal na bagay kaugnay ng panalangin; aayusin natin ito nang maayos. Magiging isang 'radar' kayo, sapagkat pinipilit tayo ng mga pangyayaring nagaganap sa ating paligid na gawin ito. Mag-oorganisa kami ng isang brigada ng panalangin. Makikipagdigma kayo gamit ang inyong rosaryo. Ang panalangin ay dapat ialay nang may sakit. Alam ba ninyo kung anong kapangyarihan ang taglay nito noon?

Labis akong nasasaktan kapag nakikita kong kumikilos ang mga monghe hindi sa pamamagitan ng Diyos, sa pamamagitan ng panalangin, kundi sa makataong paraan — sa mga bagay na mahirap makamit sa pamamagitan lamang ng makataong paraan. Kayang itama ng Diyos ang lahat. Sa tamang espirituwal na pagsasanay, maaari kang magtayo ng mga monasteryo, bigyan ang mga ito ng lahat ng kanilang kailangan, at tulungan ang buong mundo sa pamamagitan lamang ng panalangin. Hindi mo na kailangang magtrabaho pa: magdasal ka na lang. Dapat sikaping huwag pagpilitin ng isip ang sarili sa anumang suliranin—personal man ito sa kanya, sa kapwa niya, o sa kabuuang kalagayan ng mundo. Dapat siyang lumapit sa panalangin at, sa pamamagitan ng Diyos, magpadala ng maraming banal na kapangyarihan () sa mundo. Sapagkat, sa isang paraan o iba pa, ito ang tungkulin ng monghe, at kung hindi niya ito naunawaan, ang kanyang buhay ay walang kahulugan. Kaya dapat malaman ng monghe na ang bawat pagkabahala niya, na nagtutulak sa kanya na maghanap ng makataong solusyon sa iba't ibang kahirapan, na nagpapahirap sa kanya at nagdudulot ng sakit ng ulo, ay nagmumula sa masama. Kung ikaw ay nababahala sa mga tanong na hindi malulutas sa pamamagitan ng makataong paraan, at hindi mo ito ipinagkakatiwala sa Diyos, alamin mong ito ay isang panlilinlang ng Masamang Isa na naglalayong pilitin kang talikuran ang panalangin, sa pamamagitan ng panalangin ay maaari lamang magpadala ang Diyos ng Banal na kapangyarihan, kundi maraming banal na kapangyarihan, at ang tulong na ibibigay ay hindi na lamang banal na tulong, kundi isang himala ng Diyos. Sa sandaling magsimula tayong mag-alala, hinahadlangan natin ang pakikialam ng Diyos sa mga nangyayari. Mas binibigyan natin ng prayoridad ang lohika kaysa sa Diyos, kaysa sa kalooban ng Diyos; kung pinili sana natin ang huli, magkakaroon sana tayo ng karapatang matanggap ang banal na tulong. Ang Diyablo, sa mapanlinlang na pagnanakaw ng pag-ibig ng monghe, ay nagsusumikap na panatilihin siyang nakatali sa makalupang pag-ibig, sa makalupang pananaw at makalupang paglilingkod sa kapwa, samantalang ang monghe ay may kakayahang kumilos sa kanyang monastikong saklaw; kaya niyang magtrabaho sa kanyang espesyalisasyon, bilang isang 'espesyalista sa komunikasyon', sapagkat ito mismo ang pagsunod na ipinagkatiwala ng Diyos sa kanya. Ang lahat ng iba pa, lahat ng akayating natin sa pamamagitan ng pagsisikap ng tao, ay kabilang sa mas mababang antas.

Higit pa rito, mas mabuti para sa isang monghe na tulungan ang iba sa pamamagitan ng kanyang panalangin kaysa sa pamamagitan ng kanyang mga salita. Kung wala siya sa sapat na lakas upang pigilan ang gumagawa

laban kay Antiochus IV Epiphanes, na namuno sa dinastiyang Seleucid. Ang mga Maccabeo ay mga mandirigmang nag-alay ng kanilang sarili para sa pananampalataya ng kanilang mga ninuno at para sa pambansang kasarinlan ng Israel. (Tingnan ang mga Aklat ng mga Maccabeo.)

ng masama, hayaan niyang tulungan ito mula sa malayo sa pamamagitan ng panalangin, sapagkat kung hindi, maaaring mapahamak niya ang kanyang sarili. Ang isang taimtim at mabuting panalangin ay may higit na kapangyarihan kaysa sa isang libong salita kapag hindi na maaabot ng mga salita ang iba. Sinasabi ng mga tao na tinutulungan ko ang mga lumalapit sa akin. Ngunit itinuturing kong ang tunay kong iniaalay sa mundo ay ang isang oras at kalahati na ginugugol ko sa pagbabasa ng Awtus. Itinuturing kong libangan ang lahat ng iba pa: dumarating ang mga kapus-palad, ibinubuhos nila sa akin ang kanilang sakit, at binibigyan ko sila ng ilang payo. Iyan ang dahilan kung bakit hindi ko itinuturing na sarili kong handog ang pagtulong sa iba: ang panalangin ang tumutulong sa mga tao. Kung maibubuhos ko ang lahat ng aking oras sa panalangin, mas malaking serbisyo ang maibibigay ko sa mundo. Ipagpalagay natin na sa isang araw ay tinatanggap ko ang dalawang daang tao na may kanya-kanyang pagdurusa. Ngunit dalawang daang tao lang ba talaga ang nagdurusa sa mundo? Sa hindi pakikipagkita sa kahit isang tao at sa halip ay pagdarasal para sa buong mundo, nakikipagkita ako sa buong mundo. At iyan ang dahilan kung bakit sinasabi ko sa mga tao: 'Gusto kong kausapin ang Diyos tungkol sa iyo, hindi ka tungkol sa Diyos. Mas mabuti iyon para sa iyo, ngunit hindi ninyo ako nauunawaan.'

Huwag tayong maging pabaya sa ating panalangin sa mga mahihirap na panahong ito. Ang panalangin ay seguridad; ang panalangin ay ugnayan sa Diyos. Naalala mo ba ang isinulat ni Abba Isaac? 'Huhusgahan tayo ng Diyos hindi dahil sa hindi tayo nanalangin, kundi dahil sa hindi natin napanatiling matibay ang ugnayan sa Kristo, at dahil tayo'y nalinlang ng diyablo.'²⁴⁶

Kabanata 2.

Tungkol sa katotohanang ang mga monasteryo ay mga kuta ng Simbahan

Ang isang monghe ay isang parola, matatag na nakatayo sa mga bato

— Geronda, ano ang tawag ng monghe?

— Ang tungkulin ng monghe ay maging sisidlan ng Banal na Espiritu. Dapat niyang gawing kasing-sensitibo ng dahon ng gintong palaman ang kanyang puso. Lahat ng gawa ng monghe ay pag-ibig, at siya rin ay naglalakbay sa kanyang landas dahil sa pag-ibig sa Diyos, na sumasaklaw sa pag-ibig sa kapwa. Pinagmumuni-muni ng isang monghe ang kasawian ng sangkatauhan; tinatablan ng dalamhati ang kanyang puso, at siya ay walang patid at taos-pusong nanalangin para sa kapayapaan. Sa ganitong paraan, ipinapakita ng isang monghe ang awa sa mundo sa pamamagitan ng panalangin. May mga monghe na tumutulong sa mga tao nang higit pa kaysa sa tulong na maibibigay kailanman ng buong mundo sa kanila. Halimbawa, maaaring tulungan ng isang karaniwang tao ang isang mahirap ng isang kilo ng bigas at ilang dalandan, at kahit ganoon ay madalas niyang ibinibigay ito upang makita siya ng iba, habang sabay niyang kinokondena ang mga taong iyon dahil sa kanilang

²⁴⁶ "Sa araw na iyon huhusgahan tayo ng Diyos dahil sa mga salmo, hindi dahil sa pagpapabaya sa panalangin, kundi dahil sa pagpapabaya rito ay nagbibigay tayo ng daan sa mga demonyo." Ihambing kay *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Pagtuturo 71. p. 362.

kuripot. Ngunit ang isang monghe ay nag-aalay ng panalangin at, sa pamamagitan nito, sa katahimikan, ay nagpapadala ng toneladang tulong sa kanyang mga kapuwa.

Ang isang monghe ay hindi bumubuo ng sarili niyang programa ng pagkilos, ni nagpaplano ng makalupang estratehiya para sa misyonaryong gawain; sumusulong siya nang walang sariling plano, at isinasama siya ng mabuting Panginoon sa Kaniyang banal na plano; at kung kinakailangan, maaari Niya, sa paraang tanging Siya lamang ang nakakaalam, siyang ipadala sa isang apostolikong misyon. Hindi hinihiling ng Diyos sa mga monghe na lumabas sa mundo at personal na humawak sa mga tao. Nais Niya na sa pamamagitan ng halimbawa ng kanilang sariling buhay, magdala ng liwanag sa mga tao at gabayan sila tungo sa buhay na walang hanggan. Sa madaling salita, ang ministryo ng isang monghe ay hindi nakatuon sa pagtulong sa mundo habang naninirahan pa rin dito. Ang isang monghe ay lumalayo sa mundo hindi dahil kinamumuhian niya ito, kundi dahil mahal niya ito. Sa pamamagitan ng kanyang panalangin, matutulungan ng isang monghe ang mundo sa mga bagay na imposibleng matulungan ng tao, ngunit tanging ang banal na pakikialam lamang ang makakatulong. Kaya naman, ang isang monghe ay dapat manatiling nasa patuloy na pakikipag-isa sa Diyos, tanggapin ang Kanyang gabay, at ipakita sa mga tao ang daan patungo sa Kanya.

Matagal ko ring hindi naunawaan kung paano pinagtibay ng mga Katoliko ang ilang bagay. Ngunit kamakailan lamang, dalawang arkitektong Katoliko mula sa Roma ang bumisita sa akin sa aking selda, at nalutas ang aking kalituhan. Hindi nila nauunawaan kung ano ang Ortodoksiya, ngunit mabuti ang kanilang saloobin. "Bakit," tanong nila sa akin, "nakaupo rito ang mga monghe? Bakit hindi sila lumabas sa mundo para paglingkuran ang komunidad?" "Bueno," sagot ko, "hindi ba dapat nakatayo ang mga parola sa mga bangin? Ano, sasabihin mo bang lumipat sila sa mga lungsod at sumali sa mga ilaw-kalye sa kanilang gawain? May sariling tawag ang mga parola, at may sarili naman ang mga ilaw-kalye." Ang isang monghe ay hindi parang bombilyang nakasabit sa bangketa ng lungsod na nagliliwanag para sa mga naglalakad upang hindi sila matisod. Ang isang monghe ay isang malayong parola, matatag na nakatayo sa tuktok ng mga bangin, na nagbibigay-liwanag sa mga dagat at karagatan sa pamamagitan ng kanyang sinag upang masundan ng mga barko ang tamang landas at marating ang Diyos—ang kanilang huling destinasyon.

Ang tahimik na sermon ng isang monghe

...Mananalangin ako na kayo tatlong nobisiya ay huwag nang lumaki!... Na manatili kayong ganito magpakailanman: sa mga asul na hiyas na ito, sa munting tangkad na ito, sa ganitong edad! Alam ba ninyo kung anong tahimik na benepisyo ang nakukuha ng mga tao sa pagtingin sa inyo? Pagkatapos ng lahat, hindi madaling makahanap ng isang disenteng dalaga sa mundo ngayon. Karamihan sa mga kabataang babae ay magulo ang kilos: may sigarilyo sa kamay, nagpupunta-punta na parang hindi nila alam kung sino... Ngunit dito, nakikita ng mga tao ang mga dalagang inialay ang kanilang sarili sa Diyos, kumakanta sa simbahan, nagagalak... 'Ano nga ba ito?' tanong ng mga tao. 'May kakaiba na nangyayari rito. Masasabi mo bang mga hangal sila? Hindi. Masasabi mo bang kulang sila sa isang bagay? Hindi, taglay nila ang lahat. Tila nga ay may mas mataas na kapangyarihan na gumagawa rito!' Oo nga, alam mo ba kung anong benepisyo ang nagmumula rito?..

Kapag ang mga taong makamundo—kahit ang mga hindi maniniwala—ay napupunta sa isang monasteryo at nakakakita ng tunay na mga monghe, kung bukas ang kanilang isipan, nagiging mananampalataya sila. Maraming walang-diyos na siyentipiko, na napunta sa Banal na Bundok para lamang maglibang, ang nagbago ng kanilang buhay. Ang mga tao, sa positibong diwa, ay nagsisimulang magmuni-muni at matuklasan ang buhay-espiritwal. Nakikita nila ang mga masayang kabataan na, sa kabila ng pagkakaroon ng lahat ng pagkakataon sa

mundo para magtagumpay, ay iniwan ang kayamanan at katungkulan at ngayon ay namumuhay nang asketiko, nakatuon sa panalangin at pagbabantay. Sa pagtingin sa lahat ng ito, tinatanong ng mga tao ang kanilang sarili: 'Ano pa nga ba? Pagkatapos ng lahat, kung tunay ngang umiiral ang Diyos, kung may buhay pagkatapos ng kamatayan, kung may paghihirap sa impyerno, bakit nga ba ako nabubuhay nang ganito?' At nagsisimula silang mamuhay nang hindi gaanong makasalanan o lubos na baguhin ang kanilang buhay. May alam akong isang ganoong kaso. Isang dalagang dalawampung taong gulang ang nagtangkang magpakamatay: ginupit niya ang kanyang mga pulso, ngunit nailigtas siya nang tamaan pa. Pagkatapos ay kinuha siya ng isang monghe at dinala sa isang kumbento. Sa simula, lubos na naguluhan ang kawawang dalaga, ngunit kalaunan, nang makilala niya ang mga madre doon, siya ay nagkamalay at nagsabi: 'Narito nakikita ko ang ibang mundo. Maaari ba akong manatili sa inyo?'

Ganito ang tahimik na sermon ng monghe. Marami ang nangangaral, ngunit iilan lamang ang nakakapagbigay ng tiwala sa mga tao, sapagkat hindi tumutugma ang kanilang buhay sa kanilang mga salita. Ngunit ang monghe ay hindi nagbibigay ng malalakas na sermon na nilalayong marinig ng iba. Tahimik niyang ipinangangaral si Cristo sa pamamagitan ng kanyang buhay at tinutulungan ang kanyang kapwa sa pamamagitan ng kanyang panalangin. Isinasabuhay niya ang Ebanghelyo sa pamamagitan ng karanasan, at inihahayag siya ng Biyaya ng Diyos. Sa ganitong paraan, ipinangangaral ng monghe ang Ebanghelyo sa pinaka-tunay na paraan, at ito nga ang pinananabik ng mundo, lalo na sa ngayon. Kapag nagsasalita ang monghe, hindi lamang isang kaisipan ang kanyang ipinapahayag, kundi isang karanasan. Gayunpaman, kahit ang isang kaisipang ipinahayag ng monghe ay may dalang liwanag.

— Ngunit may ilang tao, Geronda, ang nagsasabing ang mga kabataang lalaki o babae ay pumapasok sa isang monasteryo dahil sa pagkadismaya, o dahil may pisikal silang kapansanan, o dahil mahina ang pag-iisip.

— Mukhang naalala lang ng mga taong ito ang isa o dalawang ganitong kaso, at ngayon, dahil sa malisya o inggit, inuusig nila ang iba pang mga monghe, na bumubuo sa 90 porsyento ng kabuuan. Gayunpaman, kapag siniyasat nila ang usapin at napagtanto nilang hindi ganoon ang nangyari, sasabihin nila na mayroong mas mataas pa, na may Diyos.

Kaya't ang isang monghe ay dapat palaging maging mabuting halimbawa sa mundo: *'Nang ang inyong liwanag ay suminag sa harap ng mga tao.'*²⁴⁷ Ang isang tunay na monghe ay liwanag sa mundo. Naalala mo ba ang sinulat ni San Juan Climacus? 'Ang liwanag ng mga monghe ay ang mga anghel, at ang liwanag ng mga layko ay ang mga monghe.'²⁴⁸ Mabisa ang tulong ng isang monghe kapag naiiba siya sa mga taong makamundo. Sapagkat ang nakakatulong sa mga makamundong tao, na pinahihirapan ng mga walang-saysay na bagay, ay ang kabanalan. Sa pamamagitan ng kasimplehan nito, itinuturo nito sa kanila na unawain ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, upang ang mabigat na pasanin na bumabagabag sa kanilang mga puso ay maibsan.

Mga monghe at ang pagbabago ng mundo

Ang mga monghe ay ang regular na hukbo ni Kristo; kaya hindi sila tumatanggap ng pera para sa kanilang paglilingkod. Tingnan, maraming tao ang hindi makakalimot sa Bundok Athos. Kahit saan pa sila magpunta,

²⁴⁷ Mat. 5:16.

²⁴⁸ *San Juan Climacus. Ang Hakà*. Sergiev Posad, 1908. Mga Talumpati 26 at 31. p. 181

hihingan sila ng pera at iba pa, ngunit sa Bundok Athos kailangan lamang nilang kumuha ng pahintulot para bumisita; pagkatapos noon malaya silang maglakad saan man nila nais. Hindi sila sinisingil para sa pagkain o matutuluyan. May natatagpuan ang mga tao na ganap na naiiba sa Banal na Bundok at nakikinabang dito. Noong isang beses, nang naninirahan ako sa kaliva ng Banal na Krus,²⁴⁹ may isang lalaki na lumapit sa akin upang humingi ng payo tungkol sa kanyang mga kahirapan. Nag-usap kami ng mga isang oras at kalahati. Nang malapit na siyang umalis, inilabas niya ang isang 500-drachma na pera. "Ano ito?" tanong ko. "Iyan ang halagang binabayaran namin sa isang doktor para sa isang konsultasyon. Pasensya na, baka dapat dagdagan ko pa?"

Pagkatapos ng pinakahuling sunog sa Banal na Bundok, ilang mataas na opisyal mula sa EEC ang dumating upang tingnan kung ano ang kailangan at maglaan ng tulong. Bumisita rin sila sa akin sa aking selda. Sa aming pag-uusap, sinabi ko sa kanila: "Narito kami upang magbigay, hindi upang kumuha." — "Ito ang unang beses na narinig namin iyon," inamin nila, at agad nilang isinulat sa isang kuwaderno ang kanilang narinig.²⁵⁰ Naging monghe ba kami upang makatanggap ng materyal na mga bagay? Naging monghe kami upang magbigay ng espirituwal na sustansya nang hindi tumatanggap ng materyal na kapalit. Dapat tayong maging malaya mula sa mga bagay ng mundo upang maialay natin ang ating sarili sa mga espirituwal na usapin. Dahil sa pag-ibig kay Kristo, tumakas kami sa mga bundok upang palayain ang aming sarili mula sa pagkaalipin ng aming mga pagnanasa at upang palayain din ang iba mula rito.

Ang aming tungkulin ay tiyakin na, sa pamamagitan ng aming mga panalangin at halimbawa, matulungan ang mga tao at muling mabinyagan sila sa espiritu. Sa pag-alis sa mundo at pagpasok sa isang monasteryo, ang isang tao ay nagiging 'ama' o 'ina'—ibig sabihin, isang espirituwal na ama o espirituwal na ina. Kapag ang isang dalaga ay naging madre, siya ay ipinangako kay Kristo, naging Nobya Niya, at tumutulong sa mga tao na muling mabuhay sa espiritu bilang isang espirituwal na ina. Sa pamamagitan ng kanyang panalangin, siya ay nag-aambag, halimbawa, sa pagbuo ng matitibay na Kristiyanong pamilya. Ngunit bukod sa panalangin, may mga pagkakataon na ang mga tao ay nangangailangan ng praktikal na tulong. Bawat tunay na madre, bukod sa pagdarasal para sa mundo, ay tumutulong dito sa pamamagitan ng kanyang pag-uugali, sa paraan ng pagharap niya sa iba't ibang suliranin, sa pamamagitan ng ilang salita na maaaring sabihin niya sa silid-pagtanggap sa isang peregrino, upang maunawaan niya ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, o sa isang ina, upang maibigay sa kanya ang suporta. Ngunit, siyempre, kung ang isang madre mismo ang naghahanap ng pakikisama sa mga layko at iba pa, hindi ito katanggap-tanggap, dahil ang mga hilig sa mundo ay salungat sa mga batas ng espiritu, at ito ay nagdudulot sa amin, bilang mga monghe, ng matinding paghihirap. Subukang, hangga't maaari, na huwag mapansin ng iba. May ilang monghe na sabik dumalo sa mga pista, bumisita sa isa't isa, at makipagkaibigan sa espirituwal. Ako naman, kapag napipilitan akong pumunta sa isang lugar para sa espirituwal na gawain, pakiramdam ko'y patungo ako sa martiryo; itinuturing ko itong pag-aaksaya ng oras. Inihahambing ko ang dalawang ito at sumasakit ang aking kaluluwa.

— Geronda, ano ang dahilan kung bakit ang isang madre na hindi na bata ay espirituwal na hindi pa hinog?

— Hindi niya pinipigilan ang sarili at hindi siya nakikibahagi sa wastong espirituwal na pagsasanay. Dito nagsisimula ang kasamaan. Ipagpalagay natin na hindi tinawag ng Kristo ang alinman sa inyo sa buhay monghe. Nanatili sana ang dalaga sa mundo, nag-asawa at naging ina. Hindi siya ang magkakaroon ng inaasahan sa iba,

²⁴⁹ Nanirahan si Elder Paisios sa Holy Cross Hermitage mula 1969 hanggang 1978.

²⁵⁰ Ibinigay noong Mayo 1991.

kundi ang iba ang magkakaroon ng inaasahan sa kanya. Naghain sana siya ng sarili at, sa paggawa nito, marami siyang ibibigay at marami rin siyang matatanggap. Sa kumbento naman, kailangan niyang maging isang espirituwal na ina; ang kanyang pagtawag ay mas mataas kaysa sa isang ina. Ngunit ano ang nangyayari ngayon? Pumasok siya sa kumbento nang napakabata pa at, dahil hindi nakikilahok sa kinakailangang espirituwal na pagsasanay, inaalagaan niya ang paniniwalang bata pa rin siya. Ngunit dapat niyang maunawaan na hindi na siya bata, upang hindi mag-isip na parang bata: 'May nanay kami, may tahanan kami, wala akong iniisip, at wala akong pakialam sa kahit ano.' Dapat niyang ibigay ang kanyang sarili; sa pamamagitan ng kanyang pag-uugali, dapat siyang mag-ambag sa espirituwal na muling pagsilang ng mga nakababatang kapatid. Sa pamamagitan ng kanyang pagsunod—sa archondarion at sa simbahan—dapat niyang tulungan ang mga layko na dumarating sa monasteryo. Sa lahat ng bagay, dapat niyang isakripisyo ang sarili, at sa paggawa nito ay makakatanggap siya nang hindi humihingi. Kung ang isang madre ay hindi nagkaroon ng ganitong saloobin, mapapahamak ang lahat. Mananatili siya sa kalagayan ng hindi pag-unlad at nais lamang niyang kumuha mula sa kanyang mga nakabababa at nakatatanda, na wala namang ibinibigay mula sa kanyang sarili. Pinapalago niya ang isang bulok na espiritu sa kanyang sarili at hindi siya nagiging matanda sa pag-iisip, dahil hindi niya ibinibigay ang kanyang sarili sa iba.

Nakikita ko na ang kalagayan ng ilang monghe ay walang pinagkaiba sa kalagayan ng isang Bedouin na nakilala ko sa Bundok Sinai. Siya ay animnapu't limang taong gulang, ngunit sinabi niya: 'Ngunit wala akong ama: ako ay isang ganap na ulila!' Ang mga tao sa edad na animnapu't lima ay may apo na. Dalawa o tatlong henerasyon na ang nakalipas, at [paano masasabi ng isang tao], 'Wala akong ama'—iyon ay, ang maghanap ng pagmamahal ng isang ama! At tayo, mga monghe, dahil hindi tayo mapagmasid, ay nananatiling mga bata—doon nakapaloob ang kasamaan. Gayunpaman, kapag pinag-isipan kung ano ang gagawin nila sa mundo sa ganoong edad, dapat ay sinasabi ng isang madre o monghe: 'Ngayon, hindi ako dapat maghanap ng ginhawang pantao. Dapat kong isakripisyo ang sarili ko, sa halip na humingi sa iba.' Karamihan sa mga tao ay pumupunta sa mga monasteryo habang bata pa, doon sila nakakakita ng espirituwal na mga magulang, at maaaring manatili sa isang batang kaisipan, na may mga batang kahilingan, samantalang kung nanatili sila sa mundo, sila mismo ay magiging magulang na. Sa madaling salita, hindi talaga sila lumalaki mula sa pagkabata—hindi sa positibong kahulugan, kundi sa isang batang-bata at infantiling paraan. Maaaring makita pa nga ito: tumanda na ang isang tao, ngunit kung hindi pa rin sila nagsimulang gumamit ng kanilang isip, nag-eeenjoy sila sa isang kendi o isang T-shirt. "At binili ako ng tatay ko ng maliit na dyaket," pagmamalaki ng isang matandang monghe ng Mount Athos, ipinagmamalaki ang mainit na sweater na ibinigay sa kanya ng kanyang nakatatanda. Parang isang batang lalaki na binigyan ng dyaket na may epaulette ng kanyang nanay!...

Maging inosente tayo tulad ng mga sanggol, ngunit hindi sa ating pag-iisip.²⁵¹ Kung hindi, paano papasok ang tapang sa ating buhay? Paano darating sa atin ang tapang? Ang isang monghe, upang magtagumpay, ay kailangang palambutin ang katigasan sa kanyang kalooban; ibig sabihin, gawing mas mapagmahal na parang ina ang kanyang puso. Samantala, ang isang madre, upang magtagumpay, ay kailangang magkaroon ng kaunting tapang.

²⁵¹ Tingnan ang 1 Cor. 14:20.

Ang ating espirituwal na kababaang-loob ay nagbabago sa iba

— Geronda, kapag may pumasok sa monasteryo ngunit ang pag-iisip nila ay nasa mundo pa rin, na may mga mundong iniisip na dumadaloy pa rin sa kanilang isipan, paano nila malalaya ang kanilang sarili mula rito?

— Kapag pumasok ka na sa monasteryo, dapat mong kalimutan ang mundo, at pagkatapos ay huwag mong kalimutang nasa monasteryo ka. Sa bahay, maaaring hindi mo matagpuan ang tamang pagkakataon upang simulan ang buhay na espirituwal, o matanggap ang wastong pag-uugali. Ngunit ngayon, dapat kang maging napaka-matulungin: anong uri ng pag-uugali ang matatanggap mo rito sa monasteryo? Isang monastikong pag-uugali. Ang monasteryo ay isang banal na lugar. Ang mundo ay ibang usapin. Kung iisipin mong nasa isang banal na lugar ka, kusang darating ang kabanalan. Ngunit paano ito mangyayari kung nawawala ang sarili ng isang tao at inaaakala niyang nasa mundo pa rin siya? Dapat kumilos nang natural ang isang madre, nang may pagiging payak at kababaang-loob, sa halip na ipakita ang sarili bilang larawan ng 'kapahamakan'. Nakakadiri at nakaka-uyam ito.

Nakikita kong ang ilang baguhang madre ay kumikilos nang makalupa. Nagmamayabang silang lumalakad na parang mga pavo real, na parang mga nobya sa makalupang mundo, sa halip na bilang mga nobya ni Cristo. Ang iba naman, lumalakad nang may kahinhinan, at nakikita kong mayroong sagrado sa kanilang kalooban. Kay layo ng isa sa isa! At agad na maliwanag kung tungkol saan ang buhay monghe. Kung titingin ka sa mga tainga ng trigo, makikita mong walang nakatayo nang tuwid sa itaas. Ngunit ang tainga na puno ng butil ay yumuyuko pababa.

Ang isang mongheng may paggalang ay binabago ang mga nakakakita sa kanya. Ngayong araw lang, may dumalaw na isang hieromonk; matagal ko na siyang kilala. Hindi siya guwapo—ibig sabihin, kulang siya sa panlabas na kagandahan—ngunit sa kabila nito, sa tuwing siya ay tumatanggap ng Banal na Komunyon, nakikita kong nagniningning ang kanyang mukha. At kahit hindi siya tumatanggap ng Banal na Komunyon, nakita ko ang isang ningning sa kanyang mukha—isang espirituwal na ningning. Parang aspalto—sa esensya ay isang uri ng tar—ngunit kapag tiningnan mo ito mula sa malayo tuwing tag-init, madalas itong kumikislap. Ganoon din dito: nakikita mo ang ningning sa mukha ng isang hindi kaakit-akit na tao. Siyempre, hindi masyadong angkop ang halimbawa ng aspalto, pero anong ibang paghahambing pa ang maaaring makita rito? Ang ibig kong sabihin ay ang espirituwal na kalagayan ng isang tao ay nagbibigay sa kaniya ng panlabas na ningning. Ito ang espirituwal na kagandahan, Grasya, Banal na Grasya. Ngunit gaano karumi ang ibang may banal na orden: panlabas na guwapo, ngunit may makalupang espiritu sa loob, na ginagabayan ng mga hangin ng mundo! Nakikita ninyo sa harap ninyo ang isang taong lubos na makalupa.

Maliban sa kanilang banal na tungkulin, walang nakikitang espirituwal! Ang mukha ng isang tao ay sumasalamin sa kanyang kalagayang espirituwal. Ito ang sinabi ni Cristo: *"Ang mata ang sulo ng katawan. Kung malinaw ang iyong mata, ang buong katawan mo ay mapupuno ng liwanag."*²⁵² Kung ang isang tao ay may pagiging payak, kung taglay niya ang kababaang-loob, taglay niya ang banal na kaliwanagan, at siya ay nagniningning. Ganoon nga. Ito mismo ang dapat maabot ng isang monghe.

²⁵² Mateo 6:22.

— Geronda, sinasabi ni Santo Nilus ng Calabria na sa pagiging monghe, ang isang tao ay nagiging anghel o demonyo.²⁵³ Kaya, wala bang gitnang daan?

— Ibig sabihin ng santo na ang pagsusumikap ng isang monghe sa kanyang sarili ay dapat gawin nang tama. Kaya pinapayagan ng Diyos na bumagsak sa isang monghe sa malaking eskemang nahulog sa mortal na kasalanan ang mabigat na parusa, upang matubos niya ang kanyang kasalanan sa pamamagitan nito. Minsan iniisip natin na matatanggap natin ang Biyaya sa pamamagitan ng isang panlabas na bagay, sa pamamagitan ng artipisyal o mahiwagang paraan. Ngunit hindi nito nasisiyahan ang Diyos, ni ang sariling kalooban ng tao, ni ang iba. Halimbawa, may ilang monghe na nagtatahi sa kanilang sarili ng malalapad at mahahabang skima na umaabot hanggang sa lupa, na burdado ng mga pulang krus, rosas, malalalabong sanga at napakaraming titik... Binubuksan din nila ang kanilang kasóko upang makita ang lahat ng 'ganda' na ito, katulad ng mga Pariseo na pinalapad ang laylayan ng kanilang mga damit,²⁵⁴ upang ipakita kung gaano sila kasigasig sa panalangin! Samantalang noong mga nakaraang panahon, ang skhim ng isang monghe ay halos hindi makita sa ilalim ng kanyang kasóko, at kahit ganoon ay makikita lamang kapag naglalakad. Marami noon ang nagsusuot ng maliit na schema sa ilalim ng kanilang kasóko at naglalakad na nakasuot nito upang wala talagang makita. Ngunit ngayon, puro pagpapakitang-gilas na lamang sila. Makakatanggap nga ba sila ng Biyaya mula sa schema sa ganitong paraan? Kinamumuhian sila ng schema, at umaalis ang Biyaya. Ang layunin ay ang maging isang Dakilang Schemamonk mula sa loob. At ang siyang nagiging isang Dakilang Schemamonk mula sa loob ay tinatago ang kanyang schema. Ang panlabas ay hindi humahantong sa panloob na pagbabago. Kaya't nananatiling mababaw ang mga tao, at sa huli ay maririnig nila mula kay Cristo: 'Hindi ko kayo kilala.'²⁵⁵

Ang mga monasteryo ay may espiritwal na layunin

Ang isang monghe ay nag-aalaga sa kanyang sariling kaligtasan at sa kaligtasan ng lahat ng nabubuhay at ng lahat ng yumao na. Para sa isang monghe, ang tunay at banal na pag-ibig ay nasa paghihirap para sa kaligtasan ng kanyang sariling kaluluwa at sa paghihirap para sa kaligtasan ng buong mundo. Ang kaluluwa ng isang monghe, na inialay sa Diyos, ay nag-aambag sa kaligtasan hindi lamang ng kanyang sariling kamag-anak, kundi pati na rin ng kanyang mga kababayan. Kaya naman, sa Asia Minor, isang matagal nang kaugalian na magkaroon ng kahit isang monghe mula sa bawat pamilya, upang siya ay makipagdasal para sa kaligtasan ng lahat. Sa Faras, kapag may naging monghe, nagkakaroon ng pagdiriwang para sa buong nayon. 'Siya,' sasabihin ng mga tao, 'ay tutulong na rin ngayon sa aming nayon.'

Siyempre, hindi kailanman sinasabi ng isang monghe, 'Ililigtas ko ang mundo.' Nananalangin siya para sa kaligtasan ng mundo kasabay ng kanyang panalangin para sa kanyang sariling kaligtasan. At kapag ang mabuting Panginoon, matapos pakinggan ang kanyang panalangin, ay tumulong sa mundo, hindi sinasabi ng monghe, 'Ako ang nagligtas sa mundo,' kundi, 'Ang Diyos ang nagligtas sa mundo.' Dapat maabot ng isang monghe ang isang kalagayan n , siya ay nananalangin: 'Diyos ko, huwag Mo akong tingnan, huwag Mo akong kaawaan.

²⁵³ Tingnan ang Ang Kagalang-galang na Nilus ng Calabria. Inilathala ng Banal na Monasteryo ng Pagpapahayag ng Theotokos, Ormylia, 1991. p. 252

²⁵⁴ Tingnan Mateo 23:5.

²⁵⁵ Mateo 25:12.

Alagaan Mo ang mundo; kaawaan Mo ito.' Nananalangin ang isang monghe sa ganitong paraan hindi dahil hindi niya kailangan ang awa ng Diyos, kundi dahil sa labis niyang pagmamahal sa mundo.

— Geronda, hanggang saan dapat kalimutan ng isang monghe ang sarili habang tumutulong sa mga tao?

— Hanggang sa akala niya na ito ay makabubuti sa mga tao. Ngunit kung ilalagay ko ang aking sarili nang lubusan sa mga kamay ng mga layko, magiging makamundo rin ako. Kapag ang isang monghe, na kunwari ay para makatulong sa mga makamundong tao, ay gumagawa ng mga bagay na hindi angkop sa buhay monghe, hindi nito sila tinutulungan. Halimbawa, maaaring maging mahusay na taxi driver ang isang monghe. Hindi siya maniningil ng pamasahé, at makikipag-usap siya nang espiritwal sa kanyang mga pasahero... Ngunit hindi iyon ang tawag ng pagka-monhe. Minsan, may makitang makalupang espiritu sa mga monghe, at makalupang espiritu sa mga layko. At iyan ang dahilan kung bakit sasabihin ni Kristo sa buhay na darating: 'Ikaw, hubarin mo ang iyong kasuotang pang-monhe; at ikaw, isuot mo ang sa iyo.' Ang isang layko na nananasa sa buhay pang-monhe ay pinapabanal. Ngunit kung ang isang monghe ay nananasa sa buhay na makalupa, siya ay patungo sa walang hanggang pagdurusa.

— At kung ang isang monghe ay naglatag ng kanyang puso sa maling landas, napagtatanto ba niya ito?

— Kahit hindi niya namamalayan: kung may nagawang pagkakamali sa anumang paraan, hindi siya magkakaroon ng ganap na kapayapaan at katahimikan sa kanyang sarili. Sa mga bagay na hindi angkop sa buhay monghe, hindi makakahanap ng kapayapaan ang kaluluwa ng monghe. At mula sa sandaling mawalan ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa, dapat niyang hanapin at tuklasin ang dahilan nito.

Isang kakilala ko ang bumisita sa isang partikular na monasteryo at kalaunan ay nagsabi: "Parang tunay na pagawaan doon! At ang Ina Superior – ang kakaiba ng ugali! Kung nagbebenta siya ng mga butones sa Monastiraki²⁵⁶ sa Athens, talagang nasa lugar siya!" Talagang may galing siya sa ganitong mga bagay!" Sa madaling salita, ang monasteryo ay isang pagawaan. Pagkatapos ay nagiging pabrika, saka supermarket, at saka palengke! Ang mga dukhang makamundo ay umaasa ng mas mataas mula sa amin na mga monghe. Ngunit upang maabot ang pinakamataas, dapat nating iwasan ang lahat ng makamundong kaginhawahan.

May espiritwal na layunin ang mga monasteryo. Hindi dapat may bakas ng makamundo sa loob nito, kundi puro espiritwal lamang, upang mapuno ang kaluluwa ng tao ng kagalakan ng paraiso. Bakit nga ba tayo makikipagkumpitensya sa mga layko sa mga bagay na makamundo! Pagkatapos ng lahat, sa alinmang paraan mo ito tingnan, mas marami pa rin silang pagkakataon kaysa sa atin. Ngunit kung ang isang pamayanang monastiko ay namumuhay nang espiritwal, alam mo naman kung paano nito napipilitan ang mundo na huminto at magmuni-muni! Kapag may paggalang, ang takot sa Diyos, kapag walang makalupang lohika o diwang pangkalakalan, naaantig nito ang puso ng mga layko. Ngunit, sa kasamaang palad, dahan-dahang sumisiksik sa buhay monghe ang diwang pangkalakalan hanggang sa kaibuturan ng kanilang pagkatao. Minsan ay may isang monghe na bumisita sa akin sa aking selda. Naglalaway ako ng rosaryo. "Ikaw," sabi niya sa akin, "binibigay mo ang mga rosaryong ganito, na may tatlumpu't tatlong buhol, bilang pagpapala. Pero kaya kong ibenta ang isang rosaryong ganito sa halagang limang daang drachma! At ako, tulad mo, ay hindi nasasayang ang anumang materyal: pagkatapos kong gawin ang mga buhol, pinuputol ko agad ang mga dulo at pinagsasama-sama ko nang kaunti para hindi masayang ang lana nang walang kabuluhan. At ang lubid na natitira mula sa mga krus ay nagagamit din—sinasama ko rin iyon. At hindi ako gumagamit ng anumang butil. Mas malaki ang kita ko kaysa

²⁵⁶ Isang kapitbahayan sa Athens.

sa iyo!" — "Makinig ka," sagot ko, "paano ka hindi nahihiya! Hindi mo ba napagtatanto na nakapitan ka na ng diwa ng isang palamang-sali? Monghe na ako mula pa noong 1950, pero ito ang kauna-unahang beses na nakarinig ako ng ganoong bagay!"

— Geronda, kakaunti lamang ang mga taong espirituwal na hinog na kayang tumulong sa mundo!

— Oo, sa kasamaang palad, kakaunti sila! At ano ang mangyayari sa mundo pagkatapos nito? Alam mo ba kung gaano kadalas kong hinihiling sa Diyos na ipakita ang mga taong tunay, na kayang tumulong sa mundo? Sapat na para sa mga kaluluwang ito na magpakita ka ng kaunting habag sa kanila at huwag mo silang samantalahin para sa sarili mong kapakinabangan — wala na silang hinihiling pa kundi iyon! Sa mundo, sila ay laging nasa alitan at hindi nakakaramdam ng kapanatagan. Kapag napupunta sila sa isang monasteryo na namumuhay ayon sa tamang daan, nakakatanggap sila ng tulong dahil nakakaramdam sila ng seguridad, at ito ang nagbibigay sa kanila ng lakas upang ipagpatuloy ang pakikibaka.

Sa mga panahong ito ng kagipitan, ang kailangan ng mga tao ay espirituwal na pagkain kaysa sa pisikal na pagkain. Sa madaling salita, hindi nila kailangan ng tinapay (bagaman, sa kasamaang palad, malapit na ay hindi na nga magiging posible na tulungan ang mga tao ng tinapay), kundi espirituwal na suporta.

Kaya't magsikap tayong tulungan ang buong mundo sa pamamagitan ng panalangin. Tulungan natin, halimbawa, ang isang pamilya na huwag masira; tulungan natin ang isang ina na maayos na mapalaki ang kanyang mga anak na may kapansanan; gawin natin ang ating makakaya upang suportahan ang mga may malasakit.

Kalagayang espirituwal — lakas na espirituwal

Panahon na upang ihanda ang ating mga kaluluwa ngayon, sapagkat kung may mangyaring seryoso, hindi ko alam kung ano ang magiging kahihinatnan. Oh, sana'y huwag pahintulutan ng Diyos na dumating ang mga mahihirap na araw! Ngunit kung darating nga ang mga ito, isang maliit na lindol lamang, isang bugso lamang, ang wawasakin ang buong kapatiran, buong monasteryo, dahil ang bawat isa ay magsisikap na iligtas ang sarili, ang bawat isa ay tatakbo sa kanya-kanyang direksyon.

Upang hindi tayo pabayaang ng Diyos, dapat tayong maging lubos na mapagmatyag. Dapat mayroong espirituwal na bagay na naroroon sa ating mga kaluluwa. Kung naroroon ito, pinupuri ka nito. Magiging matindi ang pagyanig. Ilang ulit ko na ba ito sinabi sa inyo, at anong mga matitinding salita ang hindi ninyo pa narinig mula sa akin! Kung sana may nagsabi sa akin ng ganoong bagay, baka pinag-isipan ko ito, pinagpuyat ko ang sarili ko: 'Bakit ito sinabi sa akin? Ano ang gusto nila sa akin?' Hindi ako matutulog nang isang gabi, o marahil ng maraming gabi. Kung hindi ko nakita na darating ang mga mahihirap na taon, hindi ko ito gaanong isinapuso. Ngunit nakikita ko na darating ang panahon na magiging napakahirap para sa iyo. Hindi mo ako nauunawaan ngayon, ngunit mauunawaan mo rin ako noon.

— Geronda, paano kung ang isang tao ay mag-isa sa mga mahihirap na panahong ito? Ano ang dapat nilang gawin noon?

— Sa ngayon, una sa lahat, maging tagasunod at linangin ang matalinong paghuhusga; pag-uusapan natin ang iba pa mamaya. Kaya nga sinabi natin na higit sa lahat, dapat nating alisin ang ating mga kapintasan. Kung ang isang monghe ay may mga kapintasan, ang mga nangyayari ay magiging masyadong mabigat para sa kanya. Kung kahit ngayon ay hindi siya kailanman nasisiyahan sa anumang bagay, kung itinuturing niya ang sarili niyang isang agila habang tinuturing ang iba bilang mga uod, kung gayon... Itama natin ang ating mga sarili,

itama natin ang ating mga sarili, upang maging karapat-dapat tayo sa Banal na tulong. Maging mas matatag pa kayo sa Diyos. Parating ang mas mahihirap na panahon. Berde pa ang mga bunga, hindi pa hinog... Alam mo ba kung ano ang magiging hitsura ng iyong monasteryo kapag ikaw ay hinog na sa espirituwal? Isang kuta! At hindi lamang may lokal na kahalagahan; ang iyong tulong ay aabot pa sa mas malalayong lugar. Kung hindi, kayo mismo ang mangangailangan ng tulong at proteksyon ng tao. At kapag ang isang monasteryo na may napakaraming madre ay nangangailangan ng mga layko, alam mo ba kung gaano kasama iyon?

Nararapat sa isang monghe ngayon na mamuhay nang espirituwal upang maging handang malampasan ang mga kahirapan. Dapat niyang ihanda ang sarili upang ang mga kakulangan ay hindi maputol ang kanyang mga pakpak; kung hindi, maaari pa siyang umabot sa puntong itakwil si Kristo. Darating ang panahon na ang mga ilog ay matutuyot, ang lahat ay pahihirapan ng uhaw, at ang lahat ay magdurusa. Para sa amin na mga monghe, hindi ito gaanong nakakatakot. Ang magdusa sa uhaw? Aba, nararapat lamang na magdusa kami rito, sapagkat pinili naming tahakin ang landas na ito, na naglalayong yakapin ang pagdurusa. 'Ang hindi ko kusang ginawa bilang isang monghe,' ang sasabihin ko noon, 'ay gagawin ko na ngayon nang hindi kusang-loob, upang maunawaan ko kung ano ang ibig sabihin ng pagiging monghe. Pinasasalamatang Kita, aking Diyos!' Ngunit ang mundo, ang mundong ito! Ano pa ang masasabi, gayong nakarating na sila sa puntong nakaimbento ng mga bombang pumapatay ng tao ngunit hindi sumisira ng mga gusali! Kung sinabi ni Kristo na ang isang kaluluwa ay kasinghalaga ng buong mundo,²⁵⁷ subalit para sa kanila ay mas mahalaga ang mga gusali kaysa sa buong mundo, nakakatakot iyan!

— Geronda, kinakabahan ako at natatakot sa mga susunod na mangyayari.

— Ang takot na ito ay tumutulong sa atin na kumapit kay Kristo. Hindi nito ibig sabihin na dapat tayong magsaya sa lahat ng naghihintay sa hinaharap. Dapat tayong magsaya na isang bayaniang pakikibaka para kay Kristo ang naghihintay sa atin. Sa madaling salita, hindi tayo haharap sa pagkaalipin sa ilalim ng isang Hitler o Mussolini; susubukin tayo sa ating katapatan kay Kristo. Para magwagi, wala tayong makinang baril o ang pinakabagong atomikong bomba. Ngayon, ang pakikibaka ay espirituwal. Hinarap natin ang isang labanan sa mismong diyablo. Ngunit ang diyablo ay walang kapangyarihan maliban kung tayo mismo ang magbibigay nito sa kanya. Ano ang dapat katakutan? Kung si Hitler o Mussolini iyon, iba ang sitwasyon. Hindi dapat matakot. Magalak tayo na ang labanan ay espirituwal.

Kung namumuhay ka nang monastiko, isang buhay na may pagka-ama, kung ikaw ay mapagmatyag, sa bawat pag-atake ng kaaway ay may karapatan ka sa Banal na pakikialam. Kung may mga taong mapagdasal, mapagkumbaba, puno ng dalamhati at pag-ibig, sila ang tunay na espirituwal na kuta, espirituwal na estratehikong base. Kung may dalawa—tatlong—kaluluwa sa isang monasteryo na iniisip ang pagdurusa ng iba at nananalangin, nagiging isang espirituwal na kuta sila. Ang mga taong espirituwal na hinog ay itinatali ang lahat ng puwersa ng kaaway.

Panalangin, matuwid na pamumuhay, at personal na halimbawa

— Geronda, ano ang wastong paninindigan na dapat yakapin at ipahayag ng isang monghe tungkol sa mahirap na sitwasyon ngayon?

²⁵⁷ Tingnan Mateo 16:26.

— Ang panalangin, matuwid na pamumuhay, at pagiging personal na halimbawa ang dapat unahin. At kung kailan at saan kinakailangan, hayaang magsalita siya at ipahayag ang kanyang paninindigan.

— Kaya kapag may partikular na pagkakataon, dapat bang magsalita ang isang monghe?

— Siyempre! Sino pa ang magsasalita kung hindi isang monghe? Wala nang dapat katakutan ang isang monghe. Ang iba ay natatakot pang mapagalitan. Sino ang mauunang lalaban kung hindi tayo—ang mga taong inialay ang sarili sa Diyos?

May nagsasabi sa akin na hindi tayo pababayaang ng Diyos, hindi Niya gagawin iyon! Magiging malinaw ang sitwasyon. Sa ngayon, para bang napakaraming isda ang nahuli sa isang malaking lambat. Ngunit bulok ang lambat. Kumikibo ang isang isda papunta rito, ang isa naman papunta roon, at sa huli ay mapupunit ang lambat. Mapupunit ito hindi dahil malalaki ang mga isda, kundi dahil nabulok na mismo ang lambat.

— Geronda, mga Kristiyano ba ang mga isda?

— Oo, mga Kristiyano. Ang mga palos at ahas — iyon ang iba pa. Ngunit tayo rin ay kailangang sumagot sa Diyos sa nangyayari. Sinasabi ko nang tuwiran ang lahat ng ito ngayon; hindi ko na mapigilan.

— Ano, kung ganoon, ang dapat nating gawin, Geronda?

— Una sa lahat, kailangan nating ayusin ang ating sarili. Pagkatapos ng lahat, bilang isang monghe, hinaharap ko ang sumusunod na tungkulin: puksain ang sarili kong makataong diwa, ayusin muna ang sarili ko, upang maging isang taong espiritwal; sapagkat kung hindi, ang buhay kong pagkamonghe ay walang kahulugan. Pagkatapos noon, kung kinakailangan, seryoso tayong magsasalita, at tutulungan tayo ng Diyos na makamit ang isang kanais-nais na konklusyon.

— Ngunit may ilang tao, Geronda, ang nagsasabing mas mabuti ang katahimikan at panalangin.

— Kapag nasusunog ang lahat sa paligid mo, hindi ka maaaring manatiling walang pakialam! Dapat mong patayin ang apoy. Hindi ka pinapayagang manahimik ng sakit. Siyempre, ang pinakamahalaga ay ang magsikap na mabuhay nang espiritwal hangga't maaari. Ngunit kung, sa isang seryosong usapin, kinakailangan mong ipahayag ang iyong pananaw, dapat mong sabihin ang anumang ipahihiwatig sa iyo ng Diyos.

Mabuhay nang mapagkumbaba, payak, at espiritwal—upang sa mga mahihirap na panahon ay hindi kayo mapipilit na magkompromiso. Higit pa rito, subukang tanggapin sa monasteryo ang mga kabataang babae na may hilig sa buhay monghe, upang sila ay maging tunay na madre. Kapag ang isang tao ay naging mabuting monghe, alam niya kung hanggang saan dapat niyang ibuhos ang kanyang sarili sa isang partikular na suliranin. Alam nila kung ano ang kailangang gawin at kung ano ang hindi, at alam nila kung paano kumilos. Ngunit kung hindi sila naging mabuting monghe, magkakamali ang lahat. Nauunawaan mo ba ito? Kung magiging tunay kayong madre, kikilos kayo nang may katalinuhan. Ngunit kung hindi kayo magiging tunay na madre, kapag pinadala namin ang isa sa inyo sa isang lakad, kailangan naming ipaliwanag nang direkta: 'Tandaan mo, huwag kang magsabi ng hindi kailangang sabihin tungkol dito, at huwag mong ipaalam iyon,' kung hindi ay baka magsalita siya ng puro kalokohan. Ngunit ang ganitong kalagayan ay hindi pa ganap na naunlad. Paano ninyo haharapin ang lahat ng nasa unahan natin?

Kaya, ang mga may hilig sa buhay monghe ay dapat magsikap na maging tunay na madre, at malaman kung hanggang saan dapat magsalita, ano ang sasabihin, at ano ang gagawin sa mga mahihirap na sandali. Sa ganoong paraan, hindi nila lalabag ang hangganan ng pagsunod, dahil ang kanilang espiritu ay magiging kaayon ng espiritu ng Superior na Ina. Kung kinakailangan, magbibigay na lamang ng senyas ang Ina Superior, at mauunawaan nila siya, dahil magkakasundo ang kanilang dalas ng isip. Hindi ito maaaring iba. Pagkatapos ng

lahat, kung hindi mo ito matutunan, maaaring may ibang makasabay sa dalas ng isip na iyon. Sasabihin nila sa iyo ang mga bagay na hindi mo dapat marinig; hindi mo sila makikilala, at magdudulot sila ng malaking pinsala.

Nasa panganib ang monastisismo

Ang mundo ay nasusunog ngayon, habang ang monastisismo ay nawawalan ng lakas, unti-unting bumabagsak at nawawalan ng dangal. Kung aalis ang espirital na elemento sa monastisismo, wala nang matitira rito. Sa Banal na Bundok, isang peregrino ang nagtanong sa isang monghe: 'Makinig, wala bang diwa ng pag-a-ascetismo rito?' — 'Ngayon,' paliwanag ng monghe sa kanya, 'isang bagong panahon na. Napagdaanan na ng panahon ang mga lumang paraan.' Sige, ipagpalagay nating baliw siya. Marahil may lima o sampung iba pa na katulad niya na medyo baliw, ngunit kung nagsasalita sila ng ganitong kalokohan, ipakulong na lang sila sa isang tore! Wala silang karapatang magsalita nang walang kwenta, siraan ang buhay monghe sa ating panahon at iligaw ang mga tao! Pagkatapos ng lahat, may ilan na naghahanap lang ng dahilan para gawin iyon.

Makikita ninyo: unti-unti, sa ilang monasteryo, upang hindi mahuli, aalisin nila ang pagbasa sa mga Banal na Ama. Babasahin nila ang mga aklat na sosyolohikal, diumano'y dahil nakabubuti ito sa ating panahon. Oo, oo, dito tayo patutungo! At ang mga kawawang laiko ay pumupunta sa mga banal na monasteryo para humingi ng tulong... Tulad ng isang taong deboto na hinahamak sa makalupang mundo, ganoon din, malapit nang hamakin ang isang mabuting monghe. At sa kapahamakan tayo kung maliitin natin ang panganib ng makalupang espiritu; sapagkat noon, sa malapit na hinaharap, kapag may isang binata na dumating sa isang monasteryo na nagnanais mamuhay nang matuwid, ayon sa pamumuhay ng monghe, sasabihin sa kanya ng iba: 'Ano'ng ginagawa mo rito?' Kapag nakikita ng mga tao ang mga mongheng hindi naiiba sa mga layko, nawawalan sila ng pag-asa sa buhay monghe. Marami ang lumalapit sa akin at nagsasabi kung paano sila natutukso ng ilang monasteryo. Paano ko ngayon maaayos ang kanilang pag-iisip?

Malalim nang nakapasok sa buhay monghe ang makalupang diwa, at hindi nananatili ang kasamaan. Dapat patunayan ng mga monghe na sila ay mga monghe, hindi mga karaniwang tao. Nawala sa atin ang kasimplihan na katangian ng mga nakaraang henerasyon. Ang mga batang monghe ngayon ay ginagabayan ng makalupang lohika at pagpapalaki: nagsusumikap silang huwag masira ang kanilang reputasyon at madalas na nakatuon sa mga batas ng sekular na lipunan. Ngunit ilang taon lamang ang nakalipas, masisilayan pa rin sa mga komunidad ng monghe ang kalagayang inilarawan sa 'Lavsaika'.²⁵⁸ Ang ilan ay pumasok sa monasteryo dahil sa banal na sigasig, ang iba naman dahil sa pagsisisi. Iba-iba ang mga kalagayang nagdala sa kanila sa monasteryo: ang isa ay pumasok pagkatapos ng pagkamatay ng kanyang asawa, samantalang ang isa naman ay dahil sa pagsisisi sa kanyang dating makalupang buhay. Makakasalubong din sa mga monasteryo ang mga sinapian: dumarating sila roon nang humihingi ng tulong, nagpapagaling sa pamamagitan ng panalangin ng mga ama, nananatili roon at sumusumpa sa monastikong panata. At kung sila'y magkasala muli, muling sinasapian sila ng maruming espiritu. Kaya naman may mga sinapian din sa mga karaniwang silid-tulugan. Mayroon ding mga naligaw, may mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo, at may mga mongheng may kaloob ng clairvoyance at kaloob ng pagpapagaling. Napakalawak ng pagkakaiba-iba! Ngunit ngayon, hindi ka makakakita ng clairvoyant, ni

²⁵⁸ 'Lavsaik' — mga hagiograpiya ng mga asetikong Ehipsiyo at Palestino. Ang aklat ay malamang na inipon sa kalagitnaan ng ika-5 siglo ni Palladius, Obispo ng Helenopolis sa Bithynia, na inialay ito sa patricianong Byzantine na si Lavs. Ang mismong akda ay nakilala sa pangalan ng huli.

tagapagHINGI ng himala, ni mga sinapiAN, ni mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo. Mayroon tayong ibang uri ng banal na kabaliwan—ang kabaliwan ng mundong ito. Inuna natin ang sarili nating isipan, at ito ay nagkorap sa ating mga isipan. Maraming lohika ng mundo ang nakalusot sa atin, at ang kasaganaang ito ng lohika ay winasak ang lahat. At ang pinakamalala, hindi natin ito napagtatanto.

Ang mga monghe sa ilang monasteryo, matapos punuin ang kanilang buhay ngayon ng napakaraming iba't ibang kaluwagan, ay ginagawang pasanin ang kanilang buhay. Sila'y masyadong naaabala sa mga bagay na hindi nila kailangan, habang pinapabayaAN ang mga espirituwal na usapin na dapat nilang pagtuunan ng pansin. Kung ang mga kabataan, sa pagpasok sa isang monasteryo, ay ipinagpapalit ang makamundong pagkabalising-loob para sa diwa ng isang sekular na institusyon, hindi sila makakahanap ng kapayapaan. Pagkatapos, para aliwin ang kanilang sarili, nais nilang magpakasangkot sa 'espirituwal na turismo' at magpunta sa mga paglalakbay. Magkakaroon pa nga ng sasabing, 'Ngunit gusto kong magbakasyon,' samantalang ang isang monghe ay dapat umalis sa kanyang selda nang may mabigat na puso.

Galit ako sa napakaraming bagay, at dahil dito ay bumubuhos mula sa akin ang mapait na mga salita. Masasaktan ako: sa nakaraan, ang mga mahihirap na monghe ay walang espirituwal na aklat o kahit kaunting ideya kung ano ang kinapapalooban ng buhay monghe, at gayon pa man ay umunlad sila. Tatlumpung porsyento ng mga pumapasok sa mga monasteryo ay likas na monghe, samantalang ang iba ay dumating na hindi pa nahuhubog: isang magulong pangkat mula sa iba't ibang pinagmulan, at gayon pa man ay umunlad sila. Maaaring may dumating sa monasteryo na walang kahit kaunting pagkaunawa sa mga bagay na espirituwal, manirahan doon nang isang buwan o dalawa, at hindi man lang malalaman ng abbot kung sino siya. Pagkatapos, kapag nagpasya siyang maging monghe, pupunta siya sa kanyang espirituwal na ama, magkumpisal, at mananatili sa monasteryo. Walang nakakaalam kung anong klaseng tao siya, kung saan siya nanggaling, o kung ano ang nagdala sa kanya sa monasteryo. Ngunit sa kabila ng lahat ng mga pagsubok na kanilang hinarap, lumago siya sa espirituwal at umunlad. Ang ilan ay hindi man lang marunong bumasa at sumulat. Nakikinig sila sa mga binabasa sa refectory at sa Synaxarion sa simbahan, at wala nang iba pa; sa katunayan, minsan hindi pa nila iyon nauunawaan. Hindi rin nila nauunawaan ang pag-awit: sa mga serbisyo ay binibigkas nila ang Panalangin kay Hesus, ngunit mabuti ang kanilang hangarin. At sa kabila ng lahat ng ito, nakamit nila ang espirituwal na pagkahinog. Nakamit nila ang isang espirituwal na estado, samantalang ngayon ay may mga paaralang Linggo, mga espirituwal na aklat at napakaraming kanais-nais na kondisyon, ngunit nasasayang ang lahat ng hilaw na materyal na ito! Lumalabas na ang mga hindi nakapag-aral ay may napakalakas na paglago sa espirituwal, samantalang ang mga edukado at may kultura ay wala! Ibig sabihin, para bang may hinarong bukid; itinaniman ito, ngunit wala ni isang butil ang tumubo! Hindi ba ito nakalulungkot? Ano sa palagay mo?

Gayunpaman, kung tayo ay pabaya, hindi titibay ang pamumuhay monghe; tuluyang magulo ito. Ngunit ang hinaharap, siyempre, ay nasa kamay ni Kristo at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Siya, ang ating Mabuting Ginang, ay hahawakan ang walis, lilinisIN ang basura sa Kanyang mga banal na monasteryo at muling magdadala ng kaayusan sa mga ito. Kailangan nating maunawaan na ang lahat ng ito ay lilipas nang walang bakas; subalit kung hindi tayo mabubuhay nang wasto, ayon sa pamumuhay monghe, tayo ay magtatayo sa harap ng Diyos bilang mga may utang. Naging monghe tayo upang iligtas ang ating mga kaluluwa, at upang tulungan ang lipunan sa pamamagitan ng panalangin. Kaya, huwag ninyong kalimutan ang mga panata na ginawa natin kay Kristo, at kung ano ang kailangang tiisin ng mga nasa mundo na hindi tumanggap ng pribilehiyong ito—ang pribilehiyo ng tawag sa orden ng mga anghel.

Dapat tayong mag-iwan ng pamana sa ating likuran

— Geronda, marami [ngayon] ang nagtatapat ng kanilang pag-asa sa mga monasteryo. Ang pananagutan para rito ay mabigat na pasanin sa akin.

— Oo, maraming nagsasabi na ang tanging paraan na lamang ngayon ay magkaroon ng ilang mga santo, tulad ni San Cosmas ng Aetolia, at lumabas sila sa iba't ibang lupain upang mangaral at magbigay-liwanag sa mundo. Ang mga monasteryo ay mga espirital na sentro. Kung hindi tumulong ang mga monasteryo sa Pag-aalsa noong 1821, hindi sana nagkaroon ng Pag-aalsa. At noong panahong sinakop ng mga Aleman, hindi sumuko ang mga monasteryo at nag-ambag sa pakikibaka para sa kalayaan. Kaya naman sinira sila ng mga tulisan²⁵⁹. Karamihan sa mga monasteryo ay hindi sinunog ng mga Aleman; ito ay nilustay ng sariling mga tao, mga Griyegong tulisan. Ipinahayag ng mga Aleman: 'Kung makakita ng bala at sandata sa isang monasteryo, susunugin namin ito.' Ang mga tulisan, na nagnanais magmukhang inosente habang sinisisi ang mga Nazi sa pagkawasak ng mga monasteryo, ay pumapasok sa mga monasteryo, naglalagay ng ilang lumang kartutso at isang o dalawang sirang riple, at pagkatapos ay iniuulat mismo sa mga puwersang sumakop na diumano'y may mga tulisan na nagtatago sa ganitong monasteryo. Isasagawa ng mga pasista ang pagsalakay, mahahanap ang mga bala at susunugin ang monasteryo. At sa ganitong paraan, nagawa ng mga tulisan na sunugin ang ilang monasteryo, dahil natatakot sila rito. "Kung mananatili ang mga monasteryo," sabi nila, "wala tayong makakamit, kahit pa magtatag tayo ng isang rehimeng ateyista. Mas mabuting sunugin na lang sila." At ginawa nga nila.

Ngayon, pumupunta ang mga tao sa mga monasteryo upang maghanap ng lebadura. Ngunit anong klaseng lebadura ang mayroon doon, kung ang mga monasteryo mismo ay nasa ganoong kalagayan ng kaguluhan? Hindi sila makakakita ng kahit kaunting lebadura doon. Kaya't magsikap tayong mag-ingat ng kaunting lebadura para sa mga mahihirap na taon na darating.

Sa kasalukuyan, ang mga lumalapit sa mga salamangkero at iba pa ay pumupunta sa mga monasteryo para humingi ng tulong. Pagkatapos, darating ang mga taong napapagod na sa kasalanan. Sobrang pagod, sa katunayan, na kung papadalhin mo sila para magpakalasing o magkasala, hindi sila pupunta. Sa mga mahihirap na panahong ito, tinatawag ng Diyos ang mga tao sa buhay monghe sa pamamagitan ng personal na paanyaya. Nagsisimula ang henerasyong ito sa kanilang paglalakbay sa buhay monghe na may pinakamahasag na mga pag-asa at ideyal, ngunit ginagawang walang silbi ng diyablo ang lahat ng hilaw na materyal na ito. Magkakaiba ang susunod na henerasyon. Maraming tao na hindi angkop sa buhay monghe ang pupunta rin sa mga monasteryo. Mararating nila ang isang kalagayan kung saan mapipilitan silang maging monghe. Mapapagod at maa-ukit sila ng sugat ng mundo. Magdidiborsyo ang mga mag-asawa (may pagpapala man o wala mula sa Simbahan) at papasok sa mga monasteryo. Ang mga kabataang napagod na sa buhay sa mundo ay papasok din sa mga monasteryo: ang iba upang iligtas ang kanilang kaluluwa, ang iba naman upang maghanap ng kaunting kapayapaan para sa kanilang sarili. Ang mga nagnanais magpakasal ngunit natatakot na itaguyod ang kanilang buhay sa iba ay magiging monghe rin. Sa madaling salita, sa mga darating na taon, parehong ang mga may sakit sa pag-iisip at ang mga kulang sa determinasyon na magsimulang magkabiyak ay maaaring pumasok sa buhay monghe. "Ano ang aking makikita sa pag-aasawa? Paano ako mabubuhay?" ang kanilang iisipin. "Mas mabuti

²⁵⁹ Ang salitang 'mga tulisan' ay tumutukoy sa mga armadong yunit ng Partido Komunista ng Gresya noong mga taon ng pasistang okupasyon. — *Tala ng tagasalin*.

pang maging monghe ako." Sa madaling salita, ituturing nila ang buhay monghe bilang isang kaaya-ayang paraan upang magpalipas ng oras. Iba na ang usapin kung magiging matagumpay sila. Ang mga papasok sa mga monasteryo ay hindi magsisisi; pipilitin sila ng kanilang kalagayan na maging monghe. Hindi walang kapintasan ang kanilang mga motibo. Nasa puntong iyon ang panganib. Kapag iniwan ng isang tao ang mundo para sa buhay monghe, ibang usapin iyon. Ang mga kaluluwang ito na kawawa ay mangangailangan ng malaking tulong; aalalahanin nila ang lasa ng mga ligaya sa mundo, at dahil dito, maglunsad ang diyablo ng mabagsik na labanan laban sa kanila. Hindi niya ginagawa ito laban sa atin; sinisikap niyang hadlangan ang ating mga espirituwal na pagsisikap at itapon tayo sa kawalan ng pag-asa, upang ang mga susunod sa atin ay hindi makatagpo ng lebadura.

Sa lahat ng ito, nais kong sabihin na dapat tayong magtagumpay ngayon, upang maging handa tayong tumulong sa mga taong ito. Iwanan natin sa kanila ang isang pamana ng ama. Mayroon tayong 'espiritwal na kagalakan'—ngunit wala pa sa atin ang kagalakan ng langit. Nagagalak tayo sa tonsura, ordinasyon, sa Pagbabantay-gabi, sa pag-awit ng 'Rabi, Panginoon...', sa pag-uga ng kandelero... Ngunit ang mga ligayang ito ay hindi langitnang; mga ligayang laman ng puso — sa positibong kahulugan ng salita. Ang langitnang ligaya ay isang bagay na mas mataas, isang bagay na hindi mailahad. Kapag ang isang tao ay nagsimulang matikman nang kaunti ang langitnang, ang puso niya ay tumatalon at nagagalak. Upang maipasa ang mga langitnang ligaya sa mga susunod na henerasyon, kailangan nating maranasan ang mga ito.

Kabanata 3.

Tungkol sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay

Maghanda tayo para sa buhay na darating

— Geronda, may isang binata na nawawala, iniwan niya ang kanyang mga magulang ng isang sulat na nagsasabing nais niyang kitilin ang sarili dahil hindi siya kaakit-akit, at sila raw ang may kasalanan dito...

Hindi pa lubos na nauunawaan ng mga tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Hindi sila naniniwala sa ibang buhay. Lahat ng kanilang pagdurusa ay nagmumula rito. 'Pinagtratoan akong hindi patas,' sabi ng isang tao, 'masaya ang iba, pero ako ay hindi.' Hindi nasisiyahan ang mga tao sa mayroon sila; pumapasok ang kasakiman, at sila'y nagdurusa. Minamahal ng Diyos ang lahat ng tao. Sa bawat isa ay ipinagkaloob Niya ang mabuti para sa kanila: maging ito man ay taas, tapang, kagandahan o iba pa. Ibinigay Niya sa mga tao ang makakatulong sa kanilang kaligtasan, basta't magamit nila ito nang mabuti. Ngunit ang mundo ay pinahihirapan ng tanong: 'Bakit ako ganito, at siya ganoon?' Ngunit ang katotohanan ay, mayroon kang isang bagay, at siya ay mayroon namang iba. Isang taga-Romania na banal na hangal, na nanirahan sa Banal na Bundok para sa kapakanan ni Cristo, ang nagsalaysay ng isang kuwento sa isang taong pinahihirapan ng ganitong mga iniisip: 'Nakita ng isang palaka ang isang baka at sinabi, "Gusto kong maging baka rin!" Pinagpabula-bula nito ang sarili hanggang sa, sa huli, pumutok ito. Pagkatapos ng lahat, nilikha ng Diyos ang ilan bilang palaka at ang iba bilang baka. At ano ang ginawa ng palaka? Gusto nitong maging baka! Aba, pumutok ito!" Magalak ang bawat isa sa kung paano sila nilikha ng Maylalang.

Sa sandaling gamitin ng isang tao ang paborableng pagkakataong ipinagkaloob sa kaniya upang maniwala sa Diyos at sa buhay na walang hanggan na darating—ibig sabihin, nang maunawaan niya ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at, nang magsisi, ay muling itayo ang kaniyang buhay—agarang darating ang Banal na aliw at ang Grasya ng Diyos, at ang Grasya na iyon ay babaguhin sila, at aalisin ang lahat ng kanilang namanaing kakulangan. Maraming nagbalik-loob na makasalanang ang mapagkumbabang nagsagawa ng isang marangal na pagsisikap, tumanggap ng Biyaya, naging mga santo, at ngayon ay buong paggalang natin silang pinupuri at hinihiling ang kanilang mga panalangin. Subalit dati ay marami silang mga hilig, kabilang na ang mga namana. Halimbawa, si Banal na Moises na Moro. Noong siya ay isang malupit na tulisan na may likas na kasamaan, sa sandaling naniwala siya sa Diyos, agad siyang nagsisi, nagsimulang magsagawa ng pag-aascetismo, nawala ang lahat ng kanyang mga pagnanasa, at sumapit sa kanya ang Biyaya ng Diyos. Binigyan pa nga siya ng kaloob ng propesiya, at ang kanyang espirital na paghuhusga ay nalampasan pa ang kay Arsenius the Great,²⁶⁰ na nagmula sa isang kilalang pamilyang Romano, taglay ang mga birtud na minana at lubos na bihasa sa mga panlabas na bagay.

— Kaya, Geronda, ano nga ba talaga ang kahulugan ng buhay na ito?

— Ano iyon? Ito ay ang paghahanda sa ating Sariling Bansa, sa langit, sa Paraiso. Ang diwa nito ay ang pag-unawa ng isang tao sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay, na siyang kaligtasan ng kaluluwa. Sa pamamagitan ng paniniwala sa Diyos at sa buhay na darating, nauunawaan ng isang tao na panandalian lamang ang buhay na ito, at inihahanda ang kanilang 'passport' para sa buhay na darating. Nakakalimutan nating tayo'y nakatakdang umalis. Hindi tayo dapat mag-ugat dito. Ang buhay na ito ay hindi para sa katamaran, kundi upang pagdaanan ang mga pagsubok at magpatuloy sa ibang buhay. Kaya, dapat nating itakda sa ating sarili ang sumusunod na layunin: ihanda ang ating sarili upang, kapag tinawag tayo ng Diyos, makalabas tayo nang may malinis na konsensya, lumipad patungo kay Kristo at makasama Siya magpakailanman. Nang pinagpala ni Kristo ang limang tinapay at pinakain ang napakaraming libong tao, agad na nagsabi ang karamihan: 'Magiging mahusay siyang hari!' Kinuha nila ang limang tinapay at dalawang isda at kumain nang may kasiglahan. Gayunpaman, sinabi ni Kristo sa kanila na huwag mag-alala tungkol sa pagkaing ito, dahil hindi tayo mananatili rito. Sa buhay na ito, sinusubok ang bawat isa sa atin: kung tutuparin ba natin ang hinihingi ng Diyos.

— Geronda, ano ang dapat palaging tandaan ng isang tao upang magawa ang kalooban ng Diyos?

— Dapat nilang itutok ang kanilang isipan sa Diyos, iniisip ang layunin kung bakit sila pumasok sa buhay na ito. Hindi tayo dumating dito upang maabala sa lahat ng nasa ilalim ng araw at manirahan sa mga komportableng munting buhay. Narito tayo upang maghanda para sa buhay na darating. Kaya, ang ating isipan ay dapat na patuloy na nakatuon sa buhay na iyon sa hinaharap at sa anumang makakatulong sa atin upang makamitan ito. Sa pamamagitan ng paglapit sa lahat ng bagay nang may pag-ibig, at pagsisikap nang may pag-ibig at kababaang-loob, nauunawaan ng isang tao ang kahulugan ng buhay na espirital. Ang buhay na espirital ay walang-hanggang tapang, isang piging na espirital. Alam mo ba kung ano ang isang piging? Unawain ang pinakamalalim na kahulugan ng monastisismo; kamtan ang espirital na pagkabuti at ang pagiging sensitibo ng mga Banal na Ama. At tungkulin ng lahat ng tao na maunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay

²⁶⁰ Ang Kagalang-galang na Arsenius na Dakila (354–447) ay tubong Roma. Siya ay kilala sa kanyang karunungan at birtud. Binigyan siya ng titulong 'Ama ng mga Hari' dahil inatasan siya ni Emperador Theodosius na alagaan ang kanyang dalawang anak. Noong 394, kasunod ng isang banal na rebelasyon, iniwan niya ang mundo at umatras sa disyertong Ehipto. Sa kabila ng dati niyang pamumuhay sa mga palasyo, isinagawa ni San Arsenius ang kanyang monastikong ascetismo nang may mahigpit na pagpipigil at pagsakripisyo sa sarili.

(hindi lamang ang buhay monastiko, kundi ang buhay sa pangkalahatan). Kung gagawin nila ito, tuluyang mawawala ang maliliit na alitan, sigalot, at iba pang pagpapakita ng pagkamakasari. Dahil may banal na gantimpala, pag-isipan natin kung paano kumita ng kaunting 'pera' para sa buhay na darating, sa halip na kung paano tayo mag-uugaling may dangal sa buhay na ito at tanggapin ang luwalhati ng tao mula sa iba.

Kapag ang isang tao ay namumuhay nang ayon sa tunay na buhay, nagagalak siya sa lahat ng bagay. Sa katotohanang siya ay buhay. Sa katotohanang malapit na siyang mamatay. Hindi siya nagagalak dahil sawang-sawa na siya sa buhay; hindi, nagagalak siya na mamatay siya at makapunta kay Cristo.

— Geronda, nagagalak ba siya dahil hindi niya sinasalungat ang pinapayagan ng Diyos?

— Nagagalak siya dahil nakikita niya na panandalian lamang ang buhay na ito, samantalang ang buhay na darating ay walang hanggan. Hindi siya napapagod sa buhay, kundi, sa pag-iisip na, 'Ano ang naghihintay sa atin? Hindi ba tayo aalis?'—naghahanda siyang pumunta roon, na nauunawaan na ito ang kanyang kapalaran, ang kahulugan ng buhay.

Halimbawa, kunin ang mga babaeng nagtatrabaho sa sistema ng panlipunang kapakanan. Mabubuti ang kanilang puso: nagmamadali sila, kawawa naman, pinapagod ang sarili hanggang sa buto para sa kapakanan ng iba. Sila ay mga sinanay na sikolohista, ngunit may mga pagkakataon na ang paraan ng kanilang nais na makatulong sa iba ay hindi talaga gumagana. Pupunta siya, halimbawa, upang aliwin ang isang lalaking pinutol ang binti, at sinasabi niya sa kanya: 'Dumating ka rito na may dalawang paa at sinasabi mo sa akin, "Magandang hapon," pero isa na lang ang paa ko.' Ano pa ang masasabi niya rito? Paano niya matutulungan ang lalaki sa larangan ng sikolohiya? Kung hindi maunawaan ng lalaking ito ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, wala nang makakatulong sa kanya. Dapat niyang maunawaan na dahil sa kapansanang ito, na pinahintulutan ng Diyos, makakatanggap siya—basta't hindi siya magrereklamo—ng gantimpalang langit na naipon niya sa susunod na buhay. Nang maunawaan niya ito, dapat siyang magalak. Kahit na ang lahat ng iba ay naglalakad sa apat na paa, dapat niyang sabihin: 'Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, na ako'y naglalakad sa isa.' Ngunit, dahil tinitingnan nila ang buhay nang hindi espirituwal, ang mga kaluluwang ito ay pumupunta upang aliwin ang mga tao at hindi nila alam kung ano ang sasabihin sa kanila. Ang ganitong 'panlipunang tagapagaliw' ay pumupunta, halimbawa, upang maibsan ang pagdurusa ng isang tatlung taong gulang na babae na may kanser, na may tatlong anak. Ano ang sasabihin niya rito? Kung hindi maunawaan ng inang ito ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, siya ay mawawalan ng pag-asa sa pag-iisip kung ano ang mangyayari sa kanyang mga anak. At ang sikolohista mismo, na dumating upang aliwin siya, ay mahuhulog sa parehong kawalan ng pag-asa kung hindi niya mauunawaan ang isang mas mataas, isang mas malalim na espirituwal na bagay. Pagkatapos ng lahat, kung hindi muna niya matagpuan ang kanyang sariling espirituwal na balanse, hindi niya matutulungan nang maayos ang kanyang kapwa sa paraang makarating sa kanila ang banal na aliw. Kaya ang mga dukhang psychologist na ito ay hindi lamang napapagod nang pisikal, kundi nawawalan din ng pag-asa, dahil nakikita nilang hindi nila mabibigyan ng tunay na tulong ang mga tao. Sa madaling salita, doble ang pagkapagod nila.

Dapat nating kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan

Dapat kilalanin ng isang tao ang kabutihan bilang isang pangangailangan, kung hindi, magdurusa siya. At ang sabihin na hindi lahat ay kayang kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan ay hindi totoo. Hindi ko maipagtatanggol ang ganitong pananaw. Kahit ang isang limang taong gulang na bata ay kayang kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan. Sabihin natin, halimbawa, na may lagnat ang isang maliit na bata. Tinawagan ng mga magulang ang doktor, na nagsabi: "Hawakan mong mahigpit ang bata" — at — bang! —

tinurukan siya ng karayom. Pagkatapos noon, sa pagdating pa lang ng doktor, agad na umiyak ang bata at tumakbo palayo. Ngunit kung sasabihin muna nila sa kanya: "Makinig ka, may sakit ka; may lagnat ka. Hindi ka puwedeng pumasok sa paaralan o maglaro. Tingnan mo, naglalaro doon ang ibang mga bata. Ngunit kung sasabihin mo muna sa kanya: "Makinig ka, may sakit ka; may lagnat ka. Hindi ka puwedeng pumasok sa paaralan o maglaro. Tingnan mo, naglalaro doon ang ibang mga bata." "Pero kung hayaan mo lang si doktor na magbigay sa'yo ng kaunting tusok, bababa ang lagnat mo at saka makakapaglaro ka na rin," agad na ipipikit ng bata ang kanyang mga mata at iaabot ang kanyang maliit na kamay kay doktor para sa tusok. Ang punto ko ay kung ang isang maliit na bata ay kayang maunawaan ang pangangailangan ng isang mabuting bagay, gaano pa kaya ito madaling maunawaan ng isang matanda?

Kapag naintindihan na ng isang tao kung ano ang tama at kung ano ang mali, tapos na—natapos na ang usapin. Sabihin nating sasabihin ko sa iyo: 'Itatapon kita sa bintana.' Nauunawaan mo kung ano ang ibig sabihin noon. Kahit ang taong may kapansanan sa pag-iisip ay nauunawaan na kung mahuhulog siya mula sa bintana sa pinakamataas na palapag, mababali ang kanyang mga binti. Nauunawaan nila kung ano ang bangin at kung ano ang patag na lupa, kung ano ang mabuti at kung ano ang masama. Ang isang matanda na nagbasa ng mga Banal na Ama at ng Ebanghelyo ay alam kung ano ang tama at kung ano ang mali. Mula sa sandaling iyon, kailangan mong baguhin ang iyong pag-uugali. Ngunit madalas, kapag sinasabi mo sa ilang tao: "Bakit mo ito ginagawa? Hindi mo ba napagtatanto na mali ito?" — sinisimulan nila: "Sa kasamaang palad, ganyan talaga ako. At bakit ako ganito? Dati pa rin naman akong ganito..." — "Sa ngalan ng Diyos, kalimutan mo na kung ano ka dati! Ngayon na sinasabi ko ito sa iyo, ano ang gagawin mo para itama ang mga bagay?" Kung hindi sila makapag-isip nang tuwid, ibang usapin iyon; may dahilan na sila. Ngunit sanggol lamang ang kumukuha ng uling sa halip na kendi dahil hindi sila makapag-isip nang tuwid.

— Geronda, ang iyong ina ay isang napakasensitibong tao; mahal na mahal ka niya. Paano ka niya napalaki nang ganoon kaistrikto mula pa sa duyan?

— Mula sa napakabatang edad, kayang-kaya ng isang tao na maunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at makahanap ng tunay na kagalakan. Noong bata pa ako at madalas kaming magkarera ng ibang mga bata, naiwan ko sila. Hindi nila ako pinapayagang tumakbo; hinahabol nila ako at tinutukso, tinatawag akong 'emigrante' o 'refugee'. Uuwi ako kay Nanay na umiiyak. 'Bakit ka umiiyak?' tanung niya sa akin. 'Hindi ako pinapayagang tumakbo kasama nila,' ang sagot ko. 'Gusto mong tumakbo? Nandito ang bakuran – sige, tumakbo ka. Bakit ka gustong tumakbo sa kalsada? Para titigan ka ng mga tao at sasabihin nilang "magaling"? May pagmamalaki doon.' Sa ibang pagkakataon, gusto kong maglaro ng bola, pero tinaboy na naman ako ng mga batang lalaki. Umiiyak ako muli at lumapit kay Nanay. "Ano'ng nangyari? Bakit ka na naman umiiyak?" tanong niya sa akin. "Hindi nila ako pinapayagang maglaro ng bola!" sabi ko. "Malaki ang bakuran natin, at may bola ka – maglaro ka rito. Ano, gusto mo bang titigan ka ng mga tao at humanga sa'yo? May pagmamalaki roon." At saka ko naisip na tama si Nanay. At unti-unti, nawala sa akin ang pagnanais na tumakbo-takbo at maglaro ng bola para lang mapansin, dahil naunawaan kong may kapalaluan doon. 'Totoo nga,' naisip ko, 'ang hirap nga ng lahat ng ito!' Tama si Nanay." At pagkatapos, nang makita ko ang ibang mga bata na tumatakbo-takbo, sipa-sipa ng bola at mayabang tungkol dito, hindi ko na talaga pinansin. Tumawa ako at sinabi, "Ano ba'ng ginagawa nila?" — kahit na bata pa lang ako noon: nasa ikatlong baitang ako sa elementarya. Pagkatapos noon, namuhay ako nang natural. At ngayon, kung may magtatanong sa akin: 'Ano ang pipiliin mo: umakyat nang nakayapak sa mga tinik papunta sa tuktok ng Bundok Athos sa Agosto, o pumunta sa isang seremonya kung saan isusuot ka

ng kasuotan at babahaginan ka ng mga parangal?' — sasabihin kong mas gusto kong umakyat nang nakayapak sa Bundok Athos. Hindi dahil sa pagpapakumbaba, kundi dahil iyon ang aking kinagigiliwan.

Ang mga taong mayabang ay hindi nakatanggap ng suporta mula sa kanilang pamilya noong kanilang pagkabata. Pinahihirapan sila ng kanilang makasariling pag-iisip. Kung papabayaang ng isang tao ang ganitong bagay, kung hindi tinutulungan ng mga magulang ang kanilang mga anak, habang maliit pa sila, sa huli ay magiging permanenteng kalagayan ito. Iba ang magpuri nang kaunti sa isang bata upang hindi siya mawalan ng loob; iba naman ang magpalobo ng kanyang ego. Sabihin nating natitisod ang isang bata habang binibigkas ang isang tula at ngayon ay nalulungkot siya. Nakita ito ng kanyang ina at sinabi sa kanya: "Huwag mong isipin, huwag mong isipin. Magaling ka namang bumasa." Gayunpaman, kung mahusay niyang nabigkas ang tula at sinimulan siyang purihin ng kanyang ina sa harap ng iba: "Oh, ang talino mo naman! Mas magaling kang bumigkas kaysa sa ibang mga bata! Ang anak ko ang pinakamahusay sa lahat!" — mali iyon. Ganito kadalas napapalago ng mga magulang ang pagmamataas sa kanilang mga anak. O, halimbawa, naging pasaway ang bata sa paaralan at pinagalitan siya ng guro dahil dito. Pag-uwi niya, nagreklamo siya sa kanyang ama: "Hindi patas na pinagalitan ako ng guro." Kung ang ama at ina ay pumapanig sa anak at, higit pa rito, ay nagsasalita tungkol sa guro sa harap ng anak, na nagsasabing: 'Pakikita ko sa kanya! Ang kapal ng mukha niya, anak ko pa!..' — kung ganoon, kalaunan ay maniniwala ang bata na may katwiran ang kanyang kalokohan, at sa huli ay pinapahirapan niya ang sarili sa mga walang kabuluhanang bagay. Ang susi sa lahat ay maunawaan ng bata ang ilang bagay habang nasa bahay pa ng kanyang mga magulang. Kung mauunawaan ng isang tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay mula sa murang edad, magiging maayos ang lahat. Kung hindi, nagkakaroon sila ng kasiyahan sa mga panandaliang bagay, sa papuri ng tao, na sa katotohanan ay hindi nagbibigay ng kapayapaan, at nananatili silang panandaliang tao.

Tulongan natin ang mundo sa pamamagitan ng pagsisisi

— Geronda, ano ang pinakamakakatulong sa mundo ngayon?

— Kung ituturo ang pagsisisi sa mundo ngayon, sapat na iyon para makatulong. Upang makinabang tayo rito, basahin natin ang maraming buhay ng mga santo hangga't maaari, lalo na yaong nagbibigay ng espesyal na diin sa pagsisisi. Ang paghingi ng pagsisisi sa Diyos ay paghingi ng kaliwanagan. Sa pamamagitan ng paghahangad ng pagsisisi at mas taos-pusong pagsisisi, natural nating makakamtan ang mas malaking kababaang-loob. At pagkatapos, bilang isang pangangailangan, darating ang dakilang Banal na Grasya, ang kaliwanagan mula sa Diyos. Sa pamamagitan ng pananatili sa pagsisisi, pinananatili ng isang tao ang Grasya ng Diyos. Mabuti naman ang mga tao, sa huli. Tingnan ang nakararami: hindi sila nagkukumpisal, hindi sila tumatanggap ng Banal na Komunion, nasa malaking kamangmangan sila; gayunpaman, sa kabilang banda, lumalapit sila sa akin at humihingi ng tulong. May mapupulot dito.

— Geronda, maaari bang magsilbing pagkakataon ang mga pagsubok para mas lumapit ang mga tao sa Diyos?

— Para sa mga may mabuting disposisyon, nakakatulong ang mga pagsubok. Ang mga walang ganoong disposisyon ay nagsisimulang sisihin ang Diyos, magmura laban sa Kanya, at maghanap ng mga dahilan para sa kanilang sarili. Ang problema ay hindi inaamin ng mga tao, 'Nagkasala ako,' subalit sila ay pinahihirapan. Ang Diyablo ay may malaking kapangyarihan sa mundo. Binigyan natin siya ng masyadong maraming kapangyarihan. Ano na ang nangyayari sa makabagong tao! Ang problema ay, dahil sa kawalan ng pagsisisi, hinahadlangan niya ang Diyos na humawak at tumulong sa kanya. Kung magkaroon ng pagsisisi, maaayos ang

lahat. Naghihintay sa atin ang mga unos, mga unos! Iunat sana ng Diyos ang Kanyang kamay! Magsipamanalangin tayo para sa pagsisisi ng buong mundo. Manalangin din tayo para sa mga sadyang naninira sa Simbahan at walang balak magbago, na sana'y bigyan sila ng Diyos ng pagsisisi at pagkatapos ay dalhin sila sa mas mabuting mundo.

Tulungan natin ang mundo, hangga't maaari, na magsisi, upang matanggap nito ang mga biyaya ng Diyos. Pagsisisi at kumpisal — iyan ang kailangan ngayon. Ang hindi nagbabagong payo ko sa mga tao ay ito: magsisi at kumumpisal, upang matanggal ang kapangyarihan ng diyablo, at hindi na kayo mapasailalim sa panlabas na impluwensiyang demonyo. Upang maunawaan at magsisi ang mga tao, kailangan nila ng isang panaghinayang. Halimbawa, ang isang tao ay nagkumpisal na siya ay nakipagtaksil sa asawa. Ang kumpesor ay nagdarasal ng basal ng kapatawaran para sa kanya, nagbibigay ng penitensya, at doon na nagtatapos. Ngunit dapat tulungan ng pari sa kumpisal ang penitente na maunawaan na ang kasamaan ay hindi lamang nakasalalay sa pakikiapid mismo. Dapat maunawaan ng penitente na sa pamamagitan ng kanyang ginawa, siya ay naging isang kriminal at winasak ang dalawang pamilya. Gayunpaman, may ilang pari sa kumpisal na hindi rin nagsisiyasat nang mas malalim at hindi rin hinihikayat ang mga tao na magnilay.

— Geronda, may mabubuting tao na bihira namang dumalo sa simbahan at hindi regular na nakikilahok sa mga Sakramento ng Simbahan...

— May mga pagkakataon na ang isang tao ay hindi madalas pumunta sa simbahan, ngunit taglay niya ang debosyon at kabutihan, kaya't nakakahanap ang Diyos ng lugar para sa Kanyang sarili at naninirahan sa loob nila. Kung makikilahok ang mga taong ito sa buhay sakramental ng Simbahan, lalo silang lulubha sa kanilang buhay espirituwal. Ang iba naman ay pumupunta sa simbahan, kumukumpisal, tumatanggap ng Banal na Komunyon, at ginagawa ang lahat ng kinakailangan; subalit hindi makahanap ang Diyos ng matitirahang lugar sa kanilang kalooban, sapagkat kulang sila sa kababaang-loob, kabaitan, at tunay na pagsisisi. Upang maabot ang wastong kalagayan ng biyaya, hindi sapat ang kumpisal sa isang espirituwal na ama lamang. Dapat ding may pagsisisi. At ang bawat panalangin ay dapat magsimula sa pagkilala sa Diyos. Hindi, siyempre, sa pamamagitan ng walang tigil na pag-iyak: 'Ako ay ganito, ganoon, at iba pa...' — at pagkatapos ay ipagpatuloy ang parehong lumang gawain. Hindi iyan ang tunay na pakiramdam sa kabigatan ng kasalanan. Sa pamamagitan ng tunay na pakiramdam nito, ang isang tao ay nagiging, kahit kaunti lamang, mas mabuting tao.

Naalala mo ba kung gaano kasimple ang pagdarasal ng mga Israelita? "*Bangon, O Panginoon, bakit ka natutulog?*"²⁶¹, ibig sabihin, "Gising, O Panginoon, bakit ka natutulog?" At *sumagot* ang Panginoon, "*Aakyat ako... matatag at umaalingawngaw sa alak, at papatayin ko ang aking mga kaaway...*"²⁶² Sa anong kasimplehan, sa anong kababaang-loob, at sa anong tapang nila sinabi: "Panginoon, ano na ngayon ang sasabihin namin sa mga pagano? Iniligtas mo kami sa Dagat Pula, ngunit ano ang naghihintay sa amin ngayon? Mamamatay ba kami sa disyerto o mababagsak ba kami sa tabak ng mga dayuhang tribo? Huwag ninyo kaming gawing katawatawa!"²⁶³ Ngunit huwag nating isipin man lang na buksan ang ating mga bibig upang biglang bumulalas ng ganito: "Bakit Ka natutulog, Panginoon, at hindi Ka nakikita?" — sapagkat dahil diyan ay maaari tayong mapapalo sa ulo. Iyon ay kawalang-hiya. Sinabi ng mga Israelita ang mga salitang ito nang may kababaang-loob

²⁶¹ Awit 43:24.

²⁶² Awit 77:65–66.

²⁶³ Tingnan Exod. 32:12; Deut. 9:28; Ps. 78:10.

at kasimplehan. Hindi nila inilipat ang sisi sa Diyos, ni sinabi man nila sa Kanya: 'Bakit Mo ito ginawa?' — kundi nagsisi sila at nakiusap: 'Karapat-dapat kami sa mas malubhang kaparusahan, ngunit ano na ngayon ang sasabihin namin sa mga pagano?' At nakikita mo ba? Agad nilang pinukaw ang awa ng Diyos. Naiintindihan mo ba ito? May pag-amin ng pagkakamali, pagsisisi, at humawak ang Diyos at 'pinabagsak ang mga kaaway...' Ngunit kung tayo rin ay mapunta sa isang mahirap na sitwasyon at hindi tayo kumilos nang espiritwal, sasabihin ng mga tao sa mundong ito tungkol sa atin: 'Nasan ang inyong panalangin? Sabi ninyong nananalangin kayo, di ba? Ano'ng problema ninyo, kung ganoon?' At dahil dito, tayo ay nagiging katawa-tawa.

Ang pagsisisi ay nakatutulong na maalis ang kasamaan

Kapag hinihiling natin ang pagsisisi ng mundo, isama natin ang ating sarili sa mga may sala. Sa panalangin, hindi natin dapat sabihin: 'Tulungan Mo ang mundo, ang makasalanang mundo.' Ang tatlong kabataang biblikal ay ipinanganak sa pagkabihag sa Babilonia, subalit hindi nila sinabi: 'Ano ang kasalanan namin?' — Ngunit inamin nila sa harap ng Diyos: 'Nakatanggap kami ng nararapat sa amin; karapat-dapat pa kami sa higit pa.' Nagsalita sila na para bang bago ang pagkakabilanggo sa Babilonia, kabilang sila sa mga lumabag sa mga utos ng Diyos, na para bang kasabwat din sila sa kasalanan, kahit na sa katotohanan ay wala silang kinalaman dito, dahil hindi pa sila ipinanganak noong mga panahong iyon. Ang kanilang panalangin sa hurno ng Babilonia ay tumatagos sa puso ko. "*Matuwid ka sa lahat ng ginawa Mo sa amin... Sapagkat nagkasala kami at lumabag... At ngayon ay wala na kaming masabi... Huwag Mo kaming pabayaang hanggang wakas... At huwag Mo kaming ipagkait ng Kawaa Mo, alang-alang kay Abraham na Kalinga Mo...*" Ibig sabihin: "Sa katarungan, O Panginoon, parusanan Mo kami, sapagkat nagkasala kami. Ngunit alang-alang lamang kay Abraham na Kalinga Mo dahil hindi siya nagkasala, huwag Mo kami pabayaang." Tinuring nila ang kanilang sarili na kabilang sa mga makasalanan at naniwala sa kanilang sinabi. Kaya't lumamig ang pugon, samantalang ang mga pagano na nanonood ay napaso ng apoy.²⁶⁴

Kung hindi isinasagawa ang ganitong panloob na gawain, nagsisimula ang isang tao na palaging maghanap ng mga dahilan para sa sarili. 'Pinag-udyok ako ng demonyo sa kasalanan,' o 'si Adan ang dapat sisihin,' o 'si Eba ang dapat sisihin, hindi ako.' Minsan ay sinabi sa akin ng isang 'propesyonal na teologo': 'Ngunit bakit tayo kailangang magdusa ngayon dahil kay Eba?' — 'Mahal kong lalaki,' sagot ko, 'pinipigilan ka ba nito na mailigtas? Bakit mo pa pinag-iisipan si mahirap na Adan at si Eba na matagal nang nagdurusa? Isang paglabag lang — at maghihirap sa impyerno ng napakaraming siglo! Ngunit dumating sa atin si Cristo at iniligtas tayo.' — "Kung magkasala ka ng makapitnapu't pitong beses," wika Niya, "at magsisi ka, ipapatawad kita."²⁶⁵ Nagkakasala tayo nang libu-libong beses, ngunit hangga't taos-puso tayong nagsisisi, pinapatawad tayo ni Cristo. At gayon pa man ay patuloy pa rin nating sinasabi na sina Adan at Eba ang dapat sisihin? At tingnan: walang sinumang pinangalanang Eba. Pangalanan natin ang isang baguhan na 'Eba' sa kanyang tonsura, o kahit 'Zoe',²⁶⁶ kung ang pangalang Eba ay tila mabigat. Pagkatapos ng lahat, labis na hindi makatarungan na tratuhin si Eba nang ganito! Siya ang ninuno nating lahat, siya ang ina ng buong mundo, at gayon pa man ay ayaw pa nating marinig ang

²⁶⁴ Tingnan ang Dan. 3:1–100.

²⁶⁵ Ihambing sa Mat. 18:22.

²⁶⁶ Zōē (Griyego) — buhay. Tingnan: Gen. 3:20.

kanyang pangalan! At sa esensya, ang diyablo ang sinumpa ng Diyos. "Mapanlikha ang ahas."²⁶⁷ Pumasok ang diyablo sa ahas upang linlangin ang tao. Tingnan mo kung paano nila sinisisi lahat kay Eba. Sinasabi nila na siya ang nagwasak sa atin, na kung hindi dahil sa kanyang pagsuway, mabubuhay tayo ngayon sa Paraiso — at hindi tayo magdadalamhati. Ngunit kung tayo rin ay nakarinig mula kay Cristo: 'Nagkamali ka nang isang beses — diretso ka na sa impyerno nang ganoong karaming siglo!' Aba, hayaan silang subukan iyon!... Ang taksil nga ng mundo, sa huli!...

Gayunpaman, ang pagsisisi ay isang dakilang bagay. Hindi pa natin napagtatanto na sa pamamagitan ng pagsisisi, maaaring mabago ng isang tao ang desisyon ng Diyos. Hindi biro ang katotohanang taglay ng isang tao ang ganoong kapangyarihan. Gumawa ka ba ng kasamaan? Pinapalo ka ng Diyos nang bahagya. Sasabihin mo ba, 'Nagkasala ako'? Binabago ng Diyos ang Kanyang poot tungo sa awa at ibinubuhos Niya ang Kanyang mga pagpapala sa iyo. Sa madaling salita, kapag ang isang masuway na anak ay nagkamalay, nagsisi at nagpakita ng pagsisisi, malambing siyang hinahaplos at pinapayapay ng kanyang Ama. Ang mga Israelita, na lumihis sa mga utos ng Diyos, ay ginugol ang pitumpu't limang taon sa pagkaalipin sa Babilonia. Ngunit sa huli, nang sila'y magsisi, si Cyrus ang naging hari; masasabi tungkol sa kaniya na siya'y kumilos nang mas mabuti kaysa sa mga anak ng Israel na naglapastangan sa mga banal na lugar ng paghahain. Binago ng Diyos ang pag-iisip ni Cyrus at ginawa siyang mananampalataya sa Diyos ng Langit. Kaya ipinagkaloob ni Cyrus sa mga Israelita ang kanilang kalayaan, binigyan sila ng pera at kahoy para sa pagtatayo ng Templo, pinalibutan ng pader ang Jerusalem para sa kanila, at ipinakita ang ganoong kabutihang-loob at ganoong paggalang na, kung maaari kong sabihin, hindi man lang ipinakita ng mga Israelita mismo.²⁶⁸ At lahat ng ito ay dahil nagpakita ng pagsisisi at nagbago ang mga tao.²⁶⁹ Tingnan kung paano nakatutulong ang pagsisisi upang tuluyang pawiin ang kasamaan!

Dapat mo talagang basahin ang lahat ng mga Aklat ng mga Maccabeo. Napakalakas ng mga aklat na iyon. Napakagandang dekreto iyon ng hari! Tapakan ang mga Hudyo sa ilalim ng paa gamit ang mga elepante! Itinalaga nila ang mga namumuno, inihanda ang lahat para sa pagpapatupad, upang pasiglahin ang galit ng limang daang elepante; binigyan sila ng matapang na alak na hinaluan ng insenso, at naghintay na lamang sa hari na simulan ang pagpapatupad. Ngunit nakalimutan ng hari ang utos na ibinigay niya sa kanila. Lumapit sa kaniya ang pinuno ng mga elepante at sinabi: 'O Ari, hinihintay ka namin. Ang mga elepante, ang mga Hudyo — handa na ang lahat. At nawawalan na ng pasensya ang mga bisita.' — 'At sino ang nagsabi sa inyo na gawin ang lahat ng ito?' — sumagot ang ari. Sigaw, banta!.. At nangyari ito hindi isang beses, kundi tatlong beses.²⁷⁰ Para makalimutan ng hari ang utos na siya mismo ang nagbigay? Hindi ito bagay na dapat pagtawanan. At hindi lang niya nakalimutan, kundi pagkatapos ay tuluyan niyang binago ang kanyang saloobin sa mga Hudyo. Ito ang saligan ng lahat: upang ang mundo ay magsisi.

— Geronda, may benepisyo ba sa iba't ibang pandaigdigang organisasyong nakatuon sa pakikipaglaban para sa kapayapaan sa buong mundo? Tinutulungan ba nila itong mapanatili?

²⁶⁷ Tingnan ang Genesis 3:1.

²⁶⁸ Tingnan ang 2 Esdras 1:1 at mga sumunod.

²⁶⁹ Tingnan ang 1 Esdras 8:88–92.

²⁷⁰ Tingnan ang 3 Maccabees 5:1–35.

— Nakasalalay ito sa maraming bagay. May mga taong nagtatag ng lahat ng ito nang may mabuting hangarin. Ngunit kung minsan, napakarami mong makikitang halo-halong uri! May mga salamangkero, sumasamba sa apoy, at mga Protestante — napakalito, nakapipikit ang mata! At nakikipaglaban sila 'para sa kapayapaan sa buong mundo!' Anong silbi nila? Patawarin nawa ako ng Diyos, ngunit ang mga 'halo-halong' ito ay inihahalo ng diyablo. Kung makasalanan pa ang mismong organisasyon, anong klaseng kapayapaan ang maaaring magkaroon! Paano magkakaroon ng kapayapaan kung hindi pa nirekonyisa ang mga tao sa Diyos? Kapag ang isang tao ay napagkasundo sa Diyos, doon dumarating ang kapayapaan—pansarili at panlabas. Ngunit upang ang isang tao ay makipagkasundo sa Diyos, kailangang magkamalay siya. Kailangan siyang magsisi at mamuhay ayon sa mga utos ng Diyos. Doon tumitimo sa kaniya ang biyaya at kapayapaan ng Diyos. At saka niya matutulungan ding mapanatili ang kapayapaan sa kanyang paligid.